

Conuentus Tornacensis D.P. Augustini.
Ex donatione nob. Dni Nicolai Iueur. 1656.

D. O. M.

REGI REGVM:

ET

REGINÆ CÆLORVM,

B. VIRGINI MATRI

MARIÆ.

Clementiſſime Deus, tua ſunt omnia, cæli & terra, & quidquid cæli ambitu cōtinetur; & ſi quid offerimus tibi, tuum, quod à benigniſſima manu tua accepimus, reddimus; vt ad ſuum principium, ex quo fluxerunt omnia, reuertantur. Ideoque hoc opus, non meum, ſed tuum, quàm humillimè offero: VIAM hanc VITÆ tibi, qui es VIA, VERITAS, & VITA NOSTRA; nec non B^{MÆ} MATRI TVÆ: ac rogo, vt

cum ea ad iſtam,& omnes, qui eam legerint & iniuerint, benignè reſpicere digneris, vt in te, qui VERA VIA es, ambulent, & in VERITATE permaneant;& ad te, qui ſalus es, & VITA NOSTRA ÆTERNA, perueniant; atque ita eò, vnde omnia, reuertantur. Amen.

SERE-

SERENISSIMIS

ALBERTO

ET

ISABELLÆ

ARCHIDVCIBVS

AVSTRIÆ,

BELGARVM

PRINCIPIBVS.

Vinam post Deum opt. max. HANC VIAM *dicarem, nisi* C.V. SERENISSIMI PRINCIPES? *Postulat id argumenti ratio, postulat instituti mei: illud, quòd singulari Dei gratiâ* S. C. V. *intueamur omnes, non solùm vt Principes, verùm etiam vt in* VIA ÆTERNÆ VITÆ, *ob eximiam in pietate constantiam, atque in isto rerum vertice animi modestiam, & tran-*

quillitatem, Duces suspiciamus. Instituti verò mei iuxta ac gratitudinis ratio id efflagitat, quòd Societatem IESV *benignè complecti, & beneficijs crebris augere non cessatis. Habebit itaque* S. C. V. *in* VIA *ista* ÆTERNÆ VITÆ *aliquod nostræ gratitudinis monumentum. Habebunt qui legent, vti spero, diuinâ gratiâ in illa, à me collecta ex grauissimis Auctoribus præcepta, & compendium: habebunt in limine primo* S.C.V. *potens in magnis Principibus exemplum, quo inuitentur, vt* VIAM *istam capessant, & in* VERITATE *ambulent: atque ita perbreui huius* VIÆ *emenso stadio, ad* VITAM *perueniant* ÆTERNAM. *Ita voueo*

S. C. V.

Humillimus seruus ac cliens

Antonius Sucquet.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

PEregrini ſumus omnes & aduenæ in VIA iſta ac VITA, & neſcit, eheu! homo finem ſuum. tot enim in illa ambages, tot pericula, tot viæ, quæ videntur homini rectæ, quarum nouiſſima ducunt ad mortem: vt meritò quiuis de recta ſolicitus eſſe debeat; & quiſquis aliquid conferre poteſt, vt recta teneatur, tum caritatis lege, ac fratrum periculo, tum zelo honoris diuini meritò compellatur. Acceſſit etiam, quæ me imprimis impulit, maiorum auctoritas: vt, quamuis ſubſidij parum in VIA hac reperias, ſaltem habeant hi in me, parendi ſtudium; tu verò magnam Dei gratiâ, vt quacumque ratione tibi prodeſſem, voluntatem.

Diuiſi VIAM in partes tres, vt Primâ, errantibus & incipientibus, eam quaſi oſtenderem: Alterâ, proficientibus ſtimulos & ſubſidia adderem: Tertiâ, cæleſtis vitæ in VIA hac fontes indicarem; vt guſtare poſſes & videre, quàm ſuauis ſit Dominus; illique potiùs toto animo ſeruire, qui eſt LVX, VIA, VERITAS & VITA, quàm tenebrarum principi, patri mendacij, & morti. Quid eliges? Quo autem totius libri vſus eſſet

expeditior, eundem, ſeu praxim eius, initio deſcripſi; vt præcepta varia atque exercitationes ordine certo non ſcripta ſolùm, ſed vſurpata, vſum tibi reddant fructuoſiorem, vti vehementer ad maiorem diuinæ Maieſtatis gloriam exopto: vtq́ue ei, ſi quid probaueris, tribuas. Si quis enim rectè loquitur, quaſi ſermones Dei ſunt; ſi quis miniſtrat filijs eius, tamquam ex virtute quam ille adminiſtrat, vt in omnibus ille ſolus honorificetur, cui laus omnis debetur & gloria, & gratiarum actio in ſæcula ſæculorum. Amen.

PRA-

Is,ô Lector,ad Dominum conuerti? Primus te in viam liber manu ducet; in quo finis conſideratio, & media ad eum, per fidem,pœnitentiam, ac fructus illius occurrent. Conuerſus es? vt perſeueres, exercitijs te confirma ſpiritualibus mortificationis l.2.c.11.& 12.atque orationis l.1.c.9. & meditationis, ac ordinatione actionum tuarum. illam l.2.c.26. hanc l.3.c.6. pertractatam reperies, & ſimul breuia ad perfectionem præcepta. Cùm autem omnia hæc exercitia meditatione conſtent,oratione,praxi, & iaculatoriâ, ſeu ſententiâ aliquâ: meditatio manè inſtitui aut legi poteſt; oratio eiuſdem (quę totam meditationem ferè continet)iterum in Sacro repeti; praxis autem per diem exerceri, atque affectus meditationis per ſententiam aliquam ſacrę Scripturæ foueri.

Pro quotidiano exercitio, vniuerſim habes l.3.c.6. & rurſus c.24.diarium ſeu formam,quâ ſingula opera chriſtianè ac piè facere poſſis, breuemque vitæ rectæ ac viæ normam,veramque ad perfectionem ſemitam atq; compendium.Meditationis verò ſeu lectionis matutinæ materiam, toto opere diffuſam, eodem quo ordine poſita eſt,decurrere potes; aut eandem ſic ordinare: v.g. qualibet hebdomade diſpone domui tuæ, & rationes vitæ tuæ abs te repete,vti præſcribitur l.3.c.5.Deinde, vti dixi,oratione in Sacro vti poteris: praxibuſque & iaculatorijs per diem affectum meditationis fouere atque augere. Pro confeſſione,ſi quando eſt inſtituenda,tum l.1.c.6.tum l.3.c.10.habes inſtructionem: pro ſacra communione l.3.c.11.Dominicâ verò ſi alicui officio interſis, exercitium aliquod de pace animi, l.2.36.vel maximè ex ijs quatuor, quæ pro recollectione poſita ſunt l.3.c.4. aſſume, præter lectionem aut meditationem matutinam.

Quotidie autem per hebdomadam, manè aliquo ſaltem tempore aut lege aut meditare: neq; ita tibi iniquus ſis, vt exiſtimes dumtaxat Religioſorum eſſe, diuina meditari, tuum verò ſęcularia. id exemplo te docere ſuo Carolus V. Imperator alijque magni Principes poterũt. Die Lunæ itaque, ſi libet, pro exercitio viæ purgatiuæ, accipe aut meditationẽ de fine c. 1. l. 1. aut de peccatis, aut aliquã de nouiſſimis, vel de pœnitentiæ partibus, vt habes l. 1. c. 7. 8. 9. & l. 2. c. 32. 33. 34. Die Martis, Mercurij & Iouis pro illuminatiua via meditationem aliquam de vita Chriſti inſtitue, cuius compẽdium videre licet in Bloſij Roſario c. 23. l. 3. vel de aliqua virtute, quales habes ſparſim toto libro. Die Veneris meditare de paſſione Domini ex l. 3. c. 14. Sabbato recollectionẽ inſtitue, vt l. 3. c. 3. ſignificatur.

Poſt meditationem ſequitur ſacrificij Miſſæ auditio, cuius varios modos dabit l. 3. c. 13. Deinde pro vario vitæ genere varia occupatio ſuccedit, quã dirigere potes ex c. 6. l. 3. & l. 2. c. 23. de ſolitudine. Studẽdi praxim in tractatu de ſacerdotibus reperies. Deinde faciendum examen generale & particulare, de quibus l. 3. c. 5. Dehinc conuerſatio occurrit, de qua lib. 2. c. 8. ad hanc eligendi amici, de quibus l. 2. c. 21. De refectione verò tum l. 1. c. 7. tum l. 3. c. 6. & 24. agitur. Si aduerſitas premit, vtere l. 3. c. 8. & 9. totoq; capite de conformitate voluntatis noſtræ cum diuina; ac pace animi. Si proſpera lenocinẽtur, vtere l. 2. c. 13. 16. 17. & l. 3. c. 9. Quoties deliberandum occurret, l. 2. c. 1. methodum dabit, & ſigillatim ſi de ſtatu, l. 1. c. 3. Quoties tepor ſurrepit, vtere ſtimulis, de quibus l. 2. c. 4. cap. 30. & ſeqq. Quoties tentatio te apprehendit, l. 2. c. 3.

Singulis menſibus octo primis diebus, tum exercitijs l. 3. c. 2. te exerce, tum meditatione de pura intentione, de perſeuerantia, l. 2. c. 19. & de præſentia Dei, l. 3. c. 16. Diariũ autem recognoſce, & de iudicijs contemnendis meditationem poſtremò inſtitue, l. 3. c. 9.

Singulis ſemeſtribus, ſeu feſto omnium Sanctorum, & die Veneris ſancto para te hoc pacto ad mortem. Per dies aliquot

aliquot renoua mentem meditationibus in modo meditandi propositis, lib. 2. c. 26. & seqq. maximè 32. ac deinde, iuxtà id, quod l. 3. c. 24. traditur, de te tuisque rebus dispone. Pro Quadragesima meditationes de passione habe, vel mysteria eiusdē in Rosario Ad. R. D. Ludouici Blosij in plures partes distributa, pro meditationis materia delige. In Paschate, præter mysteria, sunt in quibus te exerceas per tres Theologales virtutes, sententię aliquot: Meditatio item de pura intentione, l. 3. c. 15. & præsentia Dei, l. 3. c. 16. ac de amore illius, l. 3. c. 17. In Pentecoste verò expende, quæ de pace animi, vnà cum mysterijs eò pertinētibus. In festo omnium Sāctorum præpara te ad mortem, vt suprà. Quotannis initio facere poteris, vt quolibet mense præscripsi l. 3. c. 3. ac monitorem eligere, de quo actum l. 2. c. 20. Quoties autem festum incidit alicuius Sācti, vitā eiusdem, si libet, perlege, ac tum de ea iuxta c. 35. l. 2. meditare. Pro festis B. V. propria est in fine l. 3. c. 33. Pro festis verò Christi Domini, quibus mysteria salutis nostræ recoluntur, seruiet meditatio de imitatione Christi, l. 2. c. 38. Porrò pro secessu & sui renouatione accuratiore, lege de solitudine l. 2. c. 23. & per aliquot dies manè & vesperi rumina vnam ex illis octo considerationibus l. 1. c. 4. Deinde præpara confessionem generalem, & colloquio ibidem posito te excita. Denique si vno tantùm die tibi vacare possis, eumdem sic distribue. Meditare Primò, manè de fine hominis; Secundò, de morte; Tertiò, de iudicio; Quartò, de æternitate: reliquo verò tempore vitæ tuæ actiones recognosce, & confessionem institue, iuxta l. 3. c. 6. ac proposita scribe, vt l 1. cap. 6. Quòd si triduum cum Christo latere placebit, eâdē pręparatione præmissâ primò meditare de fine; deinde reliquas decurre meditationes positas l. 2. c. 19. & seqq. pro meditationis affectu excitando; succisiuis horis exercitium quadruplex l. 3. c. 4. & seqq. pertracta. Quòd si cui non licet secedere, domi idem circa festum omnium Sanctorum & Paschæ præstare poterit.

Distri-

Distributio meditationum accuratior secundùm tres vias.

In ijs iuxta methodum sequentẽ te exercere poteris, ac diebus quidẽ Lunæ & Sabbati in purgatiua; Martis, Mercurij & Iouis in illuminatiua; die Veneris ac Dominica in vnitiua: quibus huius libri meditationes sic accommodè nisi aliud videatur, distribues.

Notandum autem, puncta ferè singula copiosam materiam meditationi præbere, ideoque singula pro singulis meditationibus, quando sic videbitur, accipi posse; ita vt hoc pacto, & repetitione eiusdem (in qua magnus fructus esse solet; vix enim vnâ meditatione satis altè veritas radicatur ac perspicitur) per annum totum facilè, imò abundè habeas, quod quotidie aut legas, aut meditere; maximè si quolibet semestri de nouo incipias, animumque & exercitia renoues.

Pro via purgatiua.

Diebus Lunæ meditationis materia vel lectionis.

Meditatio de fine, ob quem homo creatus est, l.1.c.1.f.5. de ponderatione virtutis ac vitij, & illius electione, l.2.c.30.f.593. de peccato veniali, l.2.c.3.f.117. de periculis vitæ huius, l.2.c.6.f.159. de morte Prima l.2. c.32.f.409. de morte Altera, ac fugacitate vitæ, l.2.c.5.f.153. de Purgatorio, l.2.c.9.f.175. de extremo iudicio, l.2.c.33. f.415. de æternitate, l.2.c.34. f.423. deliberatio de matura conuersione ad Deum, l.1.c.4.f.31. Considerationes octo breues pro conuersione & vita bona, quæ totidem meditationes esse poterunt, l.1.c.4.f.38. Colloquium Christi IESV cum anima peccatrice, pro contritione excitanda, l.1.c.5.f.42. Exercitium seu deliberatio de sincera ac frequenti confessione, l.3.c.10.f.596.& l.1.c.6.f.48.& seqq.& l.1.c.7. de satisfactione, f.66.& de ieiunio ibid.f.67. itemq; de eleẽmosyna, l.1.c.8.f.74. Dialogus in tentatione legendus, ex locis S.Scripturę concinnatus, l.2.c.3.f.120. De tepiditate & acedia, l.2.c.4.fol.148. Prior de curiositate, insigni progressus

greſſus in via Domini impedimento, l.2.c.12.f.205. Poſterior de eadem, ibid.f.206. De ſuperbia, l 2.c.14.f.216. De auaritia, l.2.c.16. f.246.

Pro via illuminatiua.

Diebus Martis, Mercurij & Iouis vſui erit deliberatio de perfectionis ſeu quotidiani progreſſus ſtudio, poſtquã quis in viam reuerſus eſt, l.2.c.1. f.108. Meditatio de prudentia filiorum ſęculi imitanda in electione virtutis, l.2.c.31.f.401. Deliberatio de ſecundo medio ad finem, ſiue de ſtatu vitæ eligendo, lib.1.c.3.f.22. de examine generali, l.3.c.5. f.539. de actionibus ordinandis, lib.3.c.6. Meditatio prima de notis ſpirituum, l.2.c.1.f.103. Secũda de iiſdem, ib.f.104. de feruore Sanctorum, l.2.c.7.f.163. de Eccleſiæ afflictione, l.2.c.8.f.169. de zelo animarum, l.2.c.10.f.179. de mortificatione l.2.c.11.f.188. de paſſionibus edomandis, Prima l.2.c.12.f.197. Secunda de iiſdem, ibid.f.199. de odio ſui Prima meditatio, l.2.c.12.f.201. Secunda de eod. ibid.f.203. Tertia de eod. ib.f.204. de humilitate, Prima l.2.c.14.f.219. Secunda de eadem, ibid. f.221. de diffidentia ſui, l.2.c.29.f.385. de obedientia, Prima l.2. c.15.f.230. Secunda de eadem, ib.f.232. Deliberatio de moderanda cupiditate bonorum, l.2.c.16.fol.238. Meditatio de paupertate, ibid.f.248. de eleëmoſyna, l.1.c.8.f.74. de bonorum vſu Prima meditatio, l.2.c.16.f.258. Secunda de eodem, ibid.f. 260. Prima meditatio de caſtitate, l.2.c.17.f. 268. Secunda de eadem, ibid.f.270. de modeſtia, l.2.c.18. f.276. de conuerſatione, ibid.f.279. de temporis habenda ratione, l.2.c.19.f.284. de monitore eligendo, l.2.c.20. f.289. de amicorum delectu, l.2.c.21. fol. 298. de familiæ delectu, l.2.c.22.f.306. de ſolitudinis bono, l.2.c.23.f.315. de perſeuerantia, l.2.c.24.fol.326. meditatio de lectione pia, l.2.c.25.f.336. de imitatione Chriſti, l.2.c.38.f.453. de natiuitate & vita Chriſti viginti myſterijs cõtenta, quæ ex Roſario Bloſij petere potes, l.3.c.23. & l.2.c.27.f.359. eaq; ſecundùm normam l.2.c.28. traditã conſiderare: vel poſt

ſingula myſteria lecta meditationē de imitatione Chriſti percurrere, cùm illa omnibus myſteriis vti & illius oratio ſit accommodata. De imitatione Sanctorum, l.2.c.35.fol. 429. de pace animi, l.2.c.36.fol.437. de gaudio ex virtute, l.2.c.37. f.445. Adde pro ſacerdotibus eas, quæ c.27.l.3. & l.1.c.2. continentur. Pro omnibus verò varios orandi modos, lib.1.c.9.

Pro via vnitiua.

Die Veneris.

Meditationes de paſſione, l.3.c.14. f.649. Sunt autem numero ſeptē aliquoties repetendæ: ipſa enim materia, vt verbis D. Leonis vtar, ex eo quòd eſt ineffabilis, fandi ac meditandi tribuit facultatem, nec poteſt deficere quod dicatur, dum non poteſt ſatis eſſe quod dicitur. Dicente enim propheta, *Quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius ſemper*: nemini præſumendum, quòd totum quod quærit inuenerit, ne deſinat propinquare qui ceſſarit accedere. Quid autem inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita contemplationem mentis noſtræ oblectat & ſuperat, ſicut paſſio Saluatoris? Huc etiam referri poteſt meditatio de tolerantia alienorum defectuum, l.3.c.7.f.571. de patientia in propriis malis, l.3.c.8.fol.578. Iaculatoriæ aliquæ ſeu ſententiæ, tum de paſſione Domini, tum de patientia expendendæ, cum exercitio trium virtutum Theologalium, vt habetur l.2.c.28.

D. Leo ſerm. 10. de paſſione.

Die Dominicâ.

Habes pro illa Euangelia; præter hæc verò meditationes de perfectione, l.3.cap.1. fol.493. & ſeqq. & cap. 2.fol.516. de vita æterna, lib.3. c.26. fol.815. de communione, l.3. cap.11. fol.605. & cap.12. f.615. & cap.13.f.626. de perfectionibus diuinis, l.2.c.40.fol.469. de intentione pura, l.3.c.15.f.671. Secundam de eadem, ibid.f.672. Tertiam de eadem, fol.674. de præſentia Dei, vna quidem

dem, ſed virtute triplici, l. 2. c. 4. f. 145. & l. 3. cap. 16. fol. 681. Huc etiam ſpectat ea, quæ de zelo, l. 1. cap. 10. fol. 179. etſi illuminatiuæ ex alio capite aſſignata ſit. de amore Dei, l. 3. cap. 17. f. 691. de amore proximi, c. 18. f. 702. de inimicorum dilectione, l. 3. cap. 19. fol. 709. de gratiarum actione, l. 3. cap. 4. f. 533. l. 2. cap. 39. & l. 3. cap. 4. f. 533. de conformitate voluntatis noſtræ cum diuina, diuiſa in partes decem, l. 3. cap. 21. fol. 739. meditatio ſuper aliqua petitione orationis Dominicæ aut alia, quæ huc pertineat ſententia, per actus fidei, ſpei & caritatis, l. 2. cap. 28. fol. 373. Huc etiam accedunt decem myſteria, quæ reſpondent quintæ parti Roſarij, l. 3. c. 23.

Die Sabbathi.

Colligere quiſque ſe vtiliter poterit, iuxta id, quod traditur l. 3. cap. 3. ac tum, ſi viderit aliquâ parte arcem animæ ſuæ debiliorem, & minùs firmam, eam delectis ad hoc meditationibus & orationibus munire ac confirmare decernet. Hoc etiam die aſſumi poterit meditatio de B. Virgine, lib. 3. cap. 23. fol. 769. & eodem capite videri poteſt praxis colendi B. Virginem, fol. 776.

FACVL-

Facultas R. P. Præpositi Prouincialis Prouinciæ Flandro-Belgicæ.

Librum VIA VITÆ ÆTERNÆ *inscriptum, & à* R.P. *Antonio Sucquet Societatis nostræ confectum, atque à destinatis arbitris lectum & approbatum, ego Carolus Scribani Societatis* IESV *per Flandro-Belgicam Prouincialis, ex auctoritate Admodum* R. P. N. *Generalis Mutij Vitellesci in lucem prodire permitto; & concedo facultatem typis eum mandandi. In cuius rei fidem hasce manu meâ subscriptas, & sigillo officij mei munitas dedi Antuerpiæ,* 10. *Iulij, anno* 1619.

Carolus Scribani.

APPROBATIO.

Liber hic inscriptus VIA VITÆ ÆTERNÆ, *auctore* R. P*atre Antonio Sucquet, Societatis* IESV *Theologo, est doctus, & nil nisi deuotionem spirat, ac simul ad orationem instigat, vt etiam doctiores viam meditationum facillimè per hunc inueniant. Quare omni studio admittendum puto, vt typis mandetur, quò in plurium hominum manus perueniat. Quod testor* 25. *Iulij, anno* 1619.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpiensis.

LIBER PRIMVS
VIA
INCIPIENTIVM.

PRIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Conſidera, ô homo, finem tuum & vias tuas.

A *Conſidera coram Deo, quo fine* B *creatus ſis, dupliceḿq; eſſe terminum,* C *felicem, & D infelicẽ: ad hunc deuoluitur* E *mundus: qui in fumum abit, triplicíq; ardet concupiſcentiâ: & vt* F *mare naufragum ſyrtibus ac ſcopulis plenum ſemper agitatur. Ad illum ſiue cæleſtem gloriam triplex ducit* G *via: quâ ſignificatur triplex vitæ ſtatus: Religioſus, per directam: Eccleſiaſticus, per obliquam: ſæcularis, per ſinuoſam multùm ac ambagioſam. Quia ſcilicet minùs ad perfectionem ex natura ſua accommodus eſt, etiamſi perſæpe qui in eo ſunt, alijs in perfectiore ſtatu viuentibus virtute multùm antecedant. Per triplicem illam ſimiliter viã purgatiua ſeu Incipientium, illuminatiua ſeu Proficientium, vnitiua ſeu Perfectorum via ac vita deſignatur. Imò etiam in quolibet ſtatu, gradu, actione moneris viam ſeu agendi viuendíque modum eſſe triplicem. Vide an in omnibus rectiſſimam teneas,* H *Deumq́; ſemper ob oculos habe, & oraturus in omni loco accede ad Deum, vel vt* I *reus de peccatis ingemiſcens, vel vt pauper & inops à virtutibus, aut velut ſponſa flagrans amore (Quæ perſonæ triplicem viam ſpiritualem exprimunt.) & dic: Appropinquet deprecatio mea in con-* Pſal. 118.
ſpectu tuo, Domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

CAPVT

H
I
C
B
G
G
G
En finis: quò, quà vado?
D
E
A
Cum Gratia et Privilegio.

CAPVT PRIMVM.

Conſideratio de fine hominis.

Vemadmodum nauta ante omnia quem petat portum, ſibi ſtatuit, viator terminum quò tendat; ita etiam nihil magis neceſſarium eſt in via & vita mortalitatis noſtræ, quàm finem creationis, nauigationis (vt ita loquar) atque huius peregrinationis noſtræ diligentiſſimè conſiderare; vt hoc pacto cætera omnia, quæ in vita agenda ſunt, eò dirigantur. Aliàs enim aut ſæpè recedimus à via & termino, aut ſaltem per ambages imus, viaſque ambulamus difficiles & laborioſas. Deus bone, quantus hic error in omni hominum vita! quotus enim quiſque, dum primùm ratione vti incipit (quod oportere hominem facere S. Thomas ait) tendere ab exilio ad patriam, cogitationeſque, ſtudia, verba & actiones eò dirigere ſatagit? Ferè quiuis fines vaniſſimos honorum voluptatumque ſibi præſtituit; curſumque, eheu! miſeri quò dirigant, aut dirigere debeant, ignorant: cumque vocati ſint ad magnos honores in cæleſti Hieroſolyma die ſtatuto capeſſendos, errabundi & ludibundi, longè à Ieruſalem in Iericho proficiſcuntur. Nulla certè res magis luctuoſa, nulla magis digna lacrymis, tanto fine creatum hominem adeò ſui & Dei immemorem viuere, vt de fine minima cura ſit ac ſolicitudo. Ne ergo communi vulgi errore abripiaris, rogo te quicumque hæc legis, vt finem tuum conſideres, vt oculos priùs in terram, vnde ortum habes; deinde in cælum, cuius regnum vt aliquando poſſideres à Deo factus es & creatus, attollas; lacrymoſos, inquã, ad Deum oculos pere-

Sap. 5.

grinus & aduena, in terra deserta, loco horroris, & vastæ solitudinis.

NOTA verò Primò, in omni meditatione seu consideratione, quasi verseris in Dei præsentia, Orationem præparatoriam præmittendam; vt operationes nostræ sincerè ad Dei gloriam dirigantur, & gratiam ad bene meditandum Dominus largiri dignetur: quæ oratio sit vel mentalis, vel vocalis. v.g. *Veni creator Spiritus*; vel, *Miserere*, aut aliqua alia quâ se excitari sentiat.

ORATIO PRÆPARATORIA, cuiuis orationi longiori, vel meditationi communis.

POtentissime Deus, coram quo omnia sunt quasi non sint, dirigatur oratio mea, & omnis operatio sicut incensum in conspectu tuo ad gloriam magni nominis tui. Tu enim cælum & terram creasti pro me, & conseruas, aliàs peritura, vt cognoscam & diligam te. Tu Pater amantissime, innumeris beneficiis me filium prodigum affecisti: & ego te, eheu! iniuriis. Tu mihi te, filiumq; tuum dedisti, vt me redimeret in sanguine suo. O Rex regum, & Domine dominantium, qui vbique es, & contemplaris in omni loco bonos & malos, & scrutaris cor & renes; ecce fide viuâ & fiduciâ magnâ (dixisti enim: Quidquid petieritis fiet vobis) accedo ad thronum gloriæ tuæ, vt reus ad iudicem, filius pauper & prodigus ad patrem, & quâ possum charitate ad te quem diligit anima mea: vt vni tibi placeam, & vitam seriò corrigam, maximè defectum illum * N. *vt offeram tibi sacrificium laudis ex toto corde meo, & cum omni desiderio omnis creaturæ, quæ fuit, est, eritq;, & esse potest, etiamsi infiniti mundi potentiâ tuâ crearentur: idq; in vnione amoris & meritorum Christi* IESV, *& B. Virginis, & Sanctorum omnium. O Sanctissima Trinitas, desidero te laudare pro omnibus qui te ignorant & blasphemant vel in terris, vel in inferno. Benedico te igitur cum Sanctis tuis, & gratias ago pro omnibus donis humanitati Christi* IESV, *B. Virgini,* ac

* Scilicet quem examine particulari persequeris.

ac Sanctis omnibus, & mihi concessis, & præcipuè pro amore tuo erga me seruum tuum. Restituo etiam me tibi vt fonti omnium, totumq; trado, vt de me disponas in tempore, & in æternitate: animam & potentias eius tibi dico, ô Sanctissima Trinitas, vt te ijs cum curia tua, & omni creatura tua ex toto corde laudem. Da, quæso, gratiam, vt humiliter, attentè, & feruenter id faciam, tot beneficiis obstrictus tibi Deo meo. Sine te quid sum? quid possum? quid ergò cupiam extra te?

Hæc vel similis mente attentâ recitari potest: quæ *Oratio præparatoria* in decursu semper vocabitur. Aliam habes similem infrà cap. 9. de Præparatione.

Nota Secundò, vt animus auocetur ab aliis rebus, vtile esse, fingere ac imaginari quasi locum, & rem meditandam (si corporea) coram nobis geri, aut (si spiritualis) aliquo modo repræsentari, vt humano more concipi solent. Hoc verò *Primum præludium*, vel *Compositionem loci* vocabimus.

Nota Tertiò, rogandum Deum, vt concedat id quod præsenti oratione ac meditatione proponitur ac intenditur: idque *Præludium secundum* dicetur.

Post hæc ingredere in conspectum Domini, & quieto animo ac corpore sic singula considera, quemadmodum facit auarus; qui omnia ad suam vtilitatem, quoad potest, trahit aut rapit.

De his oportuniore loco infrà fusiùs agemus, cùm de Præparatione ad orationem, & fine illius; & rursus, cùm de Meditatione. nunc obiter dixisse sufficiat.

MEDITATIO

De fine ob quem homo creatus est.

Oratio præparatoria, vt suprà.

Præludium I. seu Compositio loci: Constitue te coram Deo, & finge velut in deserto vastis-

ſtiſſimo ſedere, ac ſpectare omnes homines ab orbe condito ex ſinu magnæ matris in vitæ huius proſcenium prodire, & tranſire per portam mortis, quaſi poſt ſiparium, in diuerſiſſima regna, infeliciſſimam aut feliciſſimam æternitatem, vti in libri fronte videre licet. Aſpice Deum ac Sanctos te hortantes, vt aliorum periculo cautior ſis.

PRÆLVDIVM II. Deinde ſuppliciter roga Deum, vt dignetur tibi viam oſtendere, quâ ambules, & concedere, vt tot miſerorum infelici ſpectato exitu, feliciorem vitam & terminum poſſis ſortiri.

PVNCTVM I. Conſidera Primò chaos illud, & nihili abyſſum, priuſquam mundus creatus eſſet: vbi & quid tunc fuerit rerum hæc machina, Reges, ac Principes, homines omnes, & quæcumque mundi ambitu continentur, vbi pleraque, vbi tu poſt breue tempus
1. Cor. 7. futurus ſis in omnem æternitatem: & ſubſiſte. Præterit enim figura huius mundi, & tranſeunt omnia tamquam vmbra. Diligenter igitur aduerte vanitatem omnium rerum, vt in illa nihili abyſſo manifeſtè vides; nihil te cæteraque omnia fuiſſe, potuiſſe, aut ſciuiſſe,
1. Pet. 5. omniaque accepiſſe à conditore tuo; & humilia te ſub potenti manu eius, neque vmquam niſi in eo
1. Cor. 4. glorieris. Quis enim te diſcernit? quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti; quid gloriaris, quaſi non acceperis?

Conſidera Secundò, te ipſum ex illo chao ſeu nihilo velut recèns diuinâ manu prodiiſſe, & ab ea ſtatutum in ampliſſimo mundi theatro, & quaſi vaſtiſſimo deſerto: & vide qualem formauerit Deus de limo terræ, vt inſpirauerit ſpiritum vitæ, atque ad imaginem ſuam formauerit, cùm animam dederit intellectualem, ſpiritualem, vbique totam, omnia mouentem, immortalem, vnam, & tribus potentijs ornatam: corpus verò ſenſibus & numeris omnibus abſolutum. Et mox agnoſce,

ſce, ô homo, dignitatem tuam, agnoſce dignitatem conditionis humanæ. Eſt tibi cum mundo corpus: ſic enim decet eum qui conſtitutus eſt ſuper vniuerſam huius creaturæ corpoream molem, aliqua ei ſimilari ex parte: ſed etiam eſt tibi ſublimius aliquid, nec omnino comparandus es cæteris creaturis. *Bernard. ſerm. 2. de Nat. Domini.*

Tertiò conſidera Deum tibi præſentem vti Adamo recèns creato, & ſuppliciter pete, quorſum te creauerit: & audi dicentem, quòd omnia fecerit propter ſemetipſum & gloriam ſuam, & vt eum in hac vita laudares, eique ſeruires, ſicut facit omnis creatura, ac tandem perpetuam in cælo felicitatem obtineres: & tu creatura, plaſma, figmentum, ſeruus ac filius eius deſpicere eum, & in contumeliam eius viuere audebis? Aſpice monſtrantem tibi cælum, cui ciuis ſi voles adſcriptus es; deſpice ante te inferni barathrum, in quo, ſi ſecùs feceris, perpetuò cruciandus ſis. Et vide, precor, anima Chriſtiana, quanta tibi impoſita ſit rectè viuendi neceſſitas inter æterna ſupplicia & præmia conſtitutæ.

PVNCTVM II. Finge Primò te in illo vaſtiſsimo mũdi deſerto verſari, & vide quàm alta ſit patria, quàm arduus aſcenſus; & meritò ſuſpira, ac cogita, quam viã tenere debeas, cùm agatur de omni æternitate. O quantâ ſolicitudine, curâ ac vigiliâ perpetuâ ad hoc incumbere debes! moueant te creata omnia, quæ ad finem ſuum magno impetu tendunt. Ecce, quomodo ad locum naturalem elementa properent, quomodo ad ſua oblectamenta & finem ſuum animalia ferantur. Attende filios ſæculi omnes cogitationes potentiaſque animæ conuertere, vt vanum ſibi finem honoris aut voluptatis conſequantur. Age verò, quoties tu de fine tuo cogitas, de via ac ſemita ad eum?

Conſidera Secundò, quàm tamen ſit nobilis finis tuus, ſeruire Deo, adhærere illi, & vnum ſpiritum eſſe

cum eo, & æternâ frui felicitate: nihil certè tibi vtile, sed vnicum & solum bonum hîc tuum est tendere ad illum finem creationis tuæ; eoque beatior es quo propinquiùs accedis. Ea enim conditio est finis cuiusq; rei vt eiusdem sit perfectio & beatitudo. Absit igitur, vt aliud bonum quæras: bonum tuum quære, ô anima. est enim bonum aliud alteri; quære bonum tuum: nemo bonus nisi summus Deus; quid ergo tibi deest cui summum bonum est? Sunt & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona sunt. Pecori quid bonum est? nisi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare. tale tu bonum quæris? coheres Christi quid gaudes, quia socius es pecorum? erige spem tuam ad bonum bonorum omnium.

Aug. in Psal. 102.

Considera Tertiò, quæ præsidia tibi ad viam data à Deo sint, nempe creaturæ omnes, quas immensâ liberalitate creator tuus & ad vsum, & oblectationem plurimas dedit. Quot, Deus bone! artes ac scientias? quàm præclara Sacramenta subsidiaque spiritualia (quæ verè & propriè media sunt) eaque plurima etiam largitus est? suntque hæc omnia velut viæ & auxilia ad eam. Gratias age immensas tam munifico largitori. Attende verò, nisi insipientissimus sis, his omnibus non aliter vtendum quàm quantum tibi valent ad finem consequendum. Túne enim, si in patriam eundum est, deteriorem viam eligas? si sanitas curanda, periculosiorem adhibeas medicinam? si nauigandum, magis cariosum & quassatum quàm firmum eliges nauigium? Vestem, equum, currum, domum, optima eligis; & viam vnde pendet æternitas (proh dementiam!) eliges periculosiorem? Ah vtinam homines saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent! Considera hîc quas inclinationes erga honores, opes & voluptates, &c. sentias, & vide ne affectu in discrimen æternæ vitæ & viæ rapiare.

Deut. 32.

PVN-

Pvnctvm III. Conſidera coram Deo te ignarum viæ. quot enim, eheu! ſunt quæ videntur homini rectæ, quarum tamen nouiſſima ducant ad mortem? Vide quàm incertæ ſint omnes humanæ prudentiæ. O quoties ſtatus aut occupatio eligitur, proſperoque (vt ita dicam) ſoluitur vento; & in ſyrtes miſeriarum atque charybdes æternæ ſalutis tempeſtate coortâ ferimur, quia viam rectam non delegimus! Cogita igitur, quotieſcumque munus, aut vitæ ſtatus, aut negotium ſuſcipiendum eſt, quaſi propoſitas tibi ægro plurimas medicinas, variaque pocula, quorum vnum atque alterum letale ſit: ſortes oblatas, atque in ijs non vnam mortis eſſe ſempiternæ. Stare te velut in multiuio periculoſo admodũ, & in vaſta ſolitudine. Túne inter hæc eligere auderes? & in vnam partem omnium ignarus propendere poſſes? túne eligeres? ducem reſpueres? & non potiùs diligentiſſimè quæreres, & ſuppliciter illius arbitrio duci te flagitares? Igitur in his omnibus indifferens eſto, id eſt, nec ad vnam, nec ad alteram partem inclinatus; ſed ſuppliciter roga Deum, vt vias tuas dirigat, & dic cum Propheta Dauid: Legem pone mihi Domine in via tua, & dirige me in ſemitam rectam propter inimicos meos.

Prou.16. *Pſal.26.*

ORATIO.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui vniuerſa hæc creaſti de nihilo potenti manu tua, & me formaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam; concede, obſecro, vt numquam tui obliuiſcar, numquam originis meæ: neque veniat mihi pes ſuperbiæ, vbi ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem. Et verò, quomodo eleuari cor hominis poterit, qui de nihilo eſt, & in nihilum quolibet momento rediturus; niſi tu ſupponeres manum tuam? niſi elementa, ceteraq; ad vitam neceſſaria conſeruares infinitâ bonitate ac beneficentiâ tuâ? Quid autem retribuam

Pſal.35. Pſal.115.

 tibi,

tibi, Deus meus, pro his omnibus, quæ retribuisti mihi? hoc vnum, quod à me postulat bonitas tua; vt finem meum, gloriam tuam & salutem meam, semper ab oculos habeam. Nisi enim hoc fecero, æterna supplicia mihi comminatus es; & si
1. Cor. 2. *fecero, præmia, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, pro-*
Iob 14. *mittere dignatus. Eia, creator mi, operi manuum tuarum porrige dexteram, vt perpetuò cogitem de te, & loquar de te, ô vnicum bonum meum: & sic operer, vt veniam ad te, deside-*
Psal. 24. *rium collium æternorum. Vias tuas rectas & absque vlla iniquitate demonstra mihi, & semitas tuas edoce me; vt num-*
Psal. 118. *quam declinem à mandatis tuis, quæ dilexi super aurum & topazion. Ecce coram te, & curia tua ambulare per gratiam tuam propono, & in via immaculata, vt tibi seruiam omni-*
1. Cor. 10. *bus diebus vitæ meæ. Ex nunc, siue comedam, siue bibam, siue quid aliud agam, omnia ad gloriam Domini nostri Iesu Christi faciam. Tuamq; vnius spectabo voluntatem, qui vllâ in re*
Prou. 16. *quid eligam ignoro. Ecce enim via non rarò videtur homini recta, & nouissima, eheu! ducunt ad mortem, mortem sempiternam. Nescit omnino homo finem suum, nescit viam, introitum, & exitum suum. Ideò rogo te, Domine, intimo cordis affectu, vt dirigere me digneris in viam bonam, quá scis me peruenturum ad finem optatum, & portum peregrinationis huius. Fac semper de me sanctißimum beneplacitum tuum; tibi enim, Domine meus, & Deus meus, reuelans causam meam, me millies tibi consecraui, & iterum iterumq; me totum in æternum consecro & deuoueo. Amen.*

Praxis de Fine sibi præstituendo.

POst meditationem hanc, statue Primò, tendere ad finem creationis tuæ, & coram Deo sæpè hoc propositum renoua; & ex te percunctare, Ad quid creatus sum?

Secundò cogita, quæ viæ ad illum ducant, & decerne tibi commodam ac vtilem ad eundem consequendum. Passus in hisce viis sunt cogitationes, verba, & actus nostri.

Tertiò, primum esse scias statim in viam redire: ad quod habes deliberationem infrà positam de matura conuersione.

Quartò,

Quartò, conuersionem in eo positam esse, vt verè primò quis conteratur, secundò confiteatur, tertiò vitam in melius instituat: quæ tria quomodo facienda sint, in proximè sequentibus capitibus explicabitur.

Quintò, ex conspectu omnium creaturarum assurge in gratitudinem; cùm propter te omnes sint creatæ.

Sextò, aliquando inambulando, aut in secessu cogita animæ immortalitatem, & quid post hanc vitam, & vbi actura sit.

Septimò, ex corporum omnium corruptione, quæ vbique in oculos incurrit, & multorum præstantiâ animæ nobilitatem agnosce, & eius spiritualitatem. Quemadmodum enim res istæ sensibiles sunt & materiales; ita sunt aliæ insensibiles & spirituales, quæ illis magno interuallo dignitate, potentia, &c. præstant: vt in Angelis & dæmonibus patet.

IACVLATORIÆ

ad affectum excitatum in meditatione per diem fouendum.

Educ me Domine, in semitam mandatorum tuorum, quia ipsam volui. Psal. 118.

Vias tuas, Domine, demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Psal. 24.

Legem pone mihi, Domine, viam iustificationum tuarum, & exquiram eam semper. Psal. 26.

Gressus meos dirige secundùm eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniustitia. Psal. 118.

Notam fac mihi viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam. Psal. 141.

Perfice gressus meos in semitis, vt non moueantur vestigia mea. Psal. 16.

Vide si via iniquitatis in me est, & deduc me in via æterna. Psal. 138.

CAPVT II.

Deliberatio de primo ac præcipuo ad finem medio, Fide.

ECce finem habes; proſpicis portum: ſupereſt, vt quæras ad eum medium & viam. Quæ autem ma-
Heb.11. gis neceſſaria, quàm fides? Sine fide enim (ait Apoſtolus) impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe re-
Lib. 2. Strom. munerator ſit. Imò, vt Clemens Alexandr. fides æquè eſt neceſſaria, ac ei, qui in hoc mundo viuit, ad viuendum, reſpiratio. Vides, quo ſtudio orthodoxæ adhærere, & in ea ſe confirmare oporteat; eandem verò quęrere, ſi fortè quis errauerit. Ideò deliberationem non propriè nutantis, ſed in fide ſe optantis corroborare, hîc ſubijciam; quæ tamen ipſa naufraganti à fide, tabula eſſe queat.

Pſalm.5. HOMO. Domine, deduc me in iuſtitiâ tuâ: propter inimicos meos, dirige in conſpectu tuo viam meam: non enim eſt alius, qui dirigere poſſit greſſus noſtros in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia noſtra, in tot hæreſum & ſectarum numero. Equidem quis non hæreat aut erret, velut in multiuio, nocte horridâ, viæque ignarus viator? quis non moueret penè pedes
Ioan.1. ſuos, niſi tu, lux vera illuminans omnem hominem, il-
Rom. 9. luceſceres in cordibus noſtris? Non enim eſt volentis,
Matt.16. aut currentis, ſed tui, Deus, miſerentis: neque enim ca-
1 Tim.6. ro, aut ſanguis reuelare poſſunt viam tuam, ſed tu ſolus, qui habitas lucem inacceſſibilem; à quo velut pa-
Iac.1. tre luminum, omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit: quiq; omnes ad agnitionem veritatis vis venire; ideò non reliquiſti nos ſine teſtimo-

nio,

nio, ſed viam certam, & legem, veluti facem, in mundo hoc lucere voluiſti, quâ omnes, ſicut filij Iſraël per deſertum, ſi quidem vellent, deduci poſſent in terram ſanctam, & terram viuentium. Alienum eſſet à bonitate tua, & crudele, ſi ad viam ignotam vocares, neque quam ſequeremur, oſtenderes. Clamat id ratio, & ſanguis tuus pro nobis effuſus: dictat enim ratio veritatem eſſe vnam, vt tu, Deus meus, vnus es, & Chriſtus vnus, vna Eccleſia, velut arca, extra quam non ſit ſalus. eheu! quàm triſte videre diluuium errorum, quo mergitur totus ferè orbis terrarum, quo ſcinditur veſtis tua inconſutilis, & inane redditur pretium ſacratiſſimum mortis tuæ, Domine IESV!

CHRISTVS. Reſpice, & vide quanta fecerim animæ tuæ, qui te inter tot errantes feci veritatem intueri, & viam bonam.

HOMO. Quid retribuam tibi pro hac dignatione tua? numquam certè condignas agere gratias potero, vocatus in admirabile lumen tuum. *1. Pet. 2.*

CHRISTVS. Ego equidem neminem perire volo, & oſtendo omnibus viam bonam, & Eccleſiam, velut Pharum in naufrago mari, velut columnam & firmamentum veritatis?

HOMO. Vnde igitur, Domine IESV, tot diſſenſiones, ſectæ, ſchiſmata, & hæreſum periculoſæ charybdes vltro quæruntur?

CHRISTVS. Fili, nónne & lex mea perſpicua ac lumine naturali nota eſt? nónne iugum meum ſuaue? attamen multi malitiâ ſuâ ita excæcantur, vt ratio naturalis planè obfuſcetur, & mandata mea grauia & importabilia exiſtiment, arguant ſapientiam & bonitatem meam, quaſi ego damnationis eorum cupidus iuberem, quæ ſeruari non poſſunt: perinde, ac volare ſine alis, ſine pedibus ſtare. Scrutari omnia volunt, neque quidquam credere ſe, priuſquam intelligant, profitentur.

tur. Quaſi verò Trinitatem meam capiat quiſquam, aut vlla naturæ arcana perfectè comprehendere poſſit. Sic & ridiculè credere ſe Scripturæ ab Eccleſia traditæ
2. Cor 3. profitentur, ſenſum verò illius reſpuunt ab ea intelligere: atque ita, quos ſpiritus non viuificat, littera occidit. Sunt, qui nihil horum penſi habent, & quauis in religione ſalutem ſibi promittunt. Quod ſi ita foret, quorſum Euangelium annuntiaſſem vobis, & quæ hauſeram è Patris ſinu, enarraſſem? Quorſum hæreſes iuſſu meo damnatæ fuiſſent? Martyres pro fide mea Catholica occubuiſſent? Apoſtoli, vt Euangelium prædicarent vniuerſo mundo, miſſi fuiſſent? Quod eſſet inter Iudæos, Turcas, Chriſtianos diſcrimen? Cur man-
Tit. 3. daſſet Apoſtolus meus ex me hæreticum deuitari poſt ſecundam correptionem, quòd ſubuerſus ſit qui huiuſmodi eſt, & proprio iudicio condemnatus?

Pſal. 85. HOMO. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum, quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam
Pſal. 55. meam de inferno inferiori: eripuiſti animam meam à
Pſal. 72. morte, & pedes meos à lapſu: tenuiſti manũ dexteram meam, in voluntate tua deduxiſti me, & in gloria ſuſcepiſti me: gloria enim magna ſequi te, Domine, & ſan-
Pſal. 18. ctam legem tuam, legem immaculatam, conuertentem animas: iudicium tuum, verum illuminans paruulos.

CHRISTVS. Ecce tibi notam Catholicæ veritatis. Hæretici ſiquidem caſtitatem, quam ego commendaui, impoſſibilem; vota verò & abſtinentiam, impia eſſe clamant: me peccati auctorem volunt, & libertati ac nequitiæ ſuæ velamen prætexunt. Quorſum verò leges, pœnæ ac præmia, ſi peccatum vitare homo non poteſt?

Pſal. 65. HOMO. Hæc luce clariora eſſe vidi, dum poſuiſti animam meam ad vitam, & non dediſti in commotionem pedes meos. Sed & illud me plurimum confirmat,

mat, certumq; in tanta rerũ incertitudine reddit, quòd Catholicos ſaluari poſſe etiam hæretici profiteantur. Quæ ergo dementia eſſet, cũ Catholicis non ſtare, quos etiam aduerſarij ſaluos eſſe decernunt? Cui enim non ſuaderem tutiorem in tanto diſcrimine viã eligere? illa autem eſt, quam probat vtraque pars, etiamſi ſibi aduerſariæ. Sic nemo dubitat vtriuſque medici iudicio medicinam probatam tutiùs accipi, quàm alterius opinione damnatam.

O quantas in hora mortis anguſtias patiuntur, tot (eheu!) iactati erroribus, quot ferè capita reperiuntur! non eſt, vbi pedem firment, ſed dubij viuunt eiuſmodi, dubiique moriuntur: & qui auſi ſunt, dum viuunt, arguere te, quòd viam certam non monſtraueris, certò in æternæ damnationis barathrum ſeſe præcipitant. O quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt plorem interfectos populi mei? *Ierem. 9.* Venient porro illi ad te, Deus meus, iudicem, quem, matrem Eccleſiam ſi habuiſſent, experturi erant patrem: & mox audient, quia eſurienti cibus, & ſitienti potus fuerit datus aut negatus, ob bona, inquam, vel mala opera, æternis affici hos illoſque aut præmiis, aut addici ſuppliciis.

CHRISTVS. Quid reſpondebunt mihi, quòd apoſtatis, nullis miraculis claris, ſed criminibus ſpurcitiaq; notis adhæſerint, & tantâ antiquitate roboratam Eccleſiam & miraculis deſeruerint; hoc ſolo argumento, quòd Scripturam ac Patres dicerent ipſi ſeſe meliùs explicare, ſuoque id ſenſu; cùm nullum (aduerte) aliud, vt ad ſe trahant vlli hæretici, adferre poſſint argumentum.

Quid dicent, cùm ſignum crucis meæ fulgebit in cælo, qui omnem carnis afflictionem abhorruerunt, & exemplum meum ſpreuerunt? laboranti in vinea mea promiſi præmium, & villico reddenti fructum in tem-

tempore: an verò, cùm omnia illi opera, peccata esse dicant, peccatis ego præmium statui, aut ea fructus appellaui? tunc erubescent coram orbe terrarum, qui di-
Rom. 1. centes se esse sapientes, stulti facti sunt: & nihil, nisi quod non intelligerent, blasphemarunt; nihil certi habuerunt, nisi quod illi iudicarunt.

HOMO. Et si quidem de æternitate omni non ageretur, minùs affligeret me perditio eorum. Sed ô æternitas, æternitas! quàm grauis illos manet æternitas!
Psal. 101. Miserere, Domine, miserere, quia tempus miserendi, quia venit tempus.

CHRISTVS. Mihi proprium est misereri semper & parcere: sed cùm horter, moneam, clamem in plateis, nemo interrogat de viis antiquis. Si enim id facerent; ecce, quot Monachorum sanctorum agmina illis lucem adferrent? quot Episcoporum lumina caliginem dissiparent? quos Missam fecisse, & ritu Catholico omnia, testatur omnis antiquitas, & templa loquuntur, & anathemata clamant. Quot enim olim ego hodieque ad matris meæ honorem miracula edidi? quot Sanctos iisdem illustraui? at illi, sicut me in principe dæmonio-
Luc. 11. rum eijcere dæmonia dicebant: ita præstigias cæci, & mendacia, veritatis noctuæ vocant, quæ totus orbis testatissima nouit & probat.

Quid sibi volunt isti reformatores? ego innocens, impollutus, agnus sine macula (cuius oculi respicere ad malum non possunt) mittam, vt Ecclesiam reforment, apostatas, & homines ventri ac delicijs deditos? & quomodo prędicant si non mittantur? hinc fit, vt inexcusabiles sint, qui hæc norunt, magistri eorum: qui populum meum errare faciunt, vt ducant eos velut oues errantes, & occidant & mactent, donec in infernum perueniant, vbi mors depascet eos.

Psal. 48. HOMO. O patiens & longanimis super malitia hominum, miserere saltem populi innumeri, & turbarum,

rum, quæ sũt ſicut oues ſine paſtore. Vide vt infernus dilatarit os ſuum; aſpice, Domine, & ne memineris iniquitatum eorum, & noſtrarum. Tu enim paſtor es, tu dux noſter, legifer noſter. Da illis guſtare ſemel pacem, quam multam dediſti diligentibus te, & venient & adorabunt te, Domine, & confitebuntur nomini tuo. *Iſaia 5.*

CHRISTVS. Pax non eſt niſi in humili corde: quæ verò humilitas eſſe poteſt in eo, qui audet grandi ſupercilio Scripturam meam cenſere, vellere, truncare; Patres verò falſis erroribus aſpergere, aut eos inſimulare? Nónne veritas vna eſt? nónne vbi diuiſio, ibi diſſenſio. quot verò illic capita, tot ſunt ſententiæ; cùm quiuis ſpiritum ſuum audeat appellare auctorem. Nihil enim diſcriminis eſt inter ſectas illas, vt dixi; nihil adferre poſſunt, niſi, Noſtra hæc explicatio germana eſt; noſtra melior. Quis hoc confirmat? ſpiritus, ſibi ſcilicet contrarius; & illorum ſtulto iudicio veritas vna, facta multiplex. Quis ignorat in omnem partẽ Scripturam, & Patres torqueri malitiâ hominum poſſe, vti & leges? Quare niſi iudices & arbitri eſſent, non forent illæ pacis auxilia; ſed diſſidiorum fomenta: ideoque ego arbitrum Eccleſiam ſtatui, columnam & firmamentum veritatis, quam ſi quis non audiret, eſſet ſicut Ethnicus & publicanus. Egóne & Apoſtoli mei ſic probauimus veritatem? Niſi, dixi, opera feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Neque mihi hoc ſeruaui; ſed libens diſcipulis meis cõmmunicaui, adeò vt promiſerim etiam maiora me, per me facturos; omniq́ue æuo miracula, & Sanctos, velut ſtellas in firmamento Eccleſiæ meæ, eſſe decreui. *1. Tim. 3.* *Matt. 18.* *Ioan. 15.*

HOMO Hoc etiam animaduerto, nunquam à Catholicis deficere vllos, vt meliores fiant, ſed vt libertatem carnis, quam prædicant hoſtes tui & crucis tuæ, conſequantur. Viuere cum hæreticis, & cum Catholicis, eheu! mori fruſtra vt plurimùm optant, qui prudentiores eorum:

rum: cùm ſecurè, etiam cum iis, omnium iudicio, mo-
Pſal.4. riantur. Heu miſeri! vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitates, & quæritis mendacium?

ORATIO.

Pſal. 65. *Benedictus es, Domine Deus, qui non amouiſti miſericordiam tuam à me; in æternum non declinabo à mandatis tuis, ſed Eccleſiam ſemper audiam, ne ſim ſicut Ethnicus & publicanus. Stabo ſuper ſemitas antiquas, patrum teſtimonio & pedibus cal-*
Pſal.12. *catas. Illumina me, lux vera, & confirma me, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduer-*
Rom.11. *ſus eum. O altitudo diuitiarum, ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius!*
Iſaiæ 5. *quis cognouit ſenſum tuum, Domine, aut quis conſiliarius tuus fuit? Ecce pereunt in horas ſingulas innumeri propè mortales, &*
Pſal. 76. *dilatauit infernus os ſuum abſque vllo termino, & vix eſt qui annos æternos in mente habeat, qui æterna ſupplicia, & ſolatia conſideret ſempiterna. Quo enim, bone Ieſu, ſi ea cogitarent homines, ſtudio veritatem quærerent? quo feruore Eccleſiam Catholicam complecterentur, tot ſanctitate illuſtribus viris, tot claram miraculis, tot confirmatam ſæculis, tot Martyrum ſanguine obſignatam? Incredibile certè eſt, eos erraſſe & ſapientes omnes, donec è cauerna ſua Monachus apoſtata quintum Euangelium, vt ille, id eſt, ſuam inſaniam annuntiaret, erupiſſet. Quis credat id quod oculis aſpicimus, tot mortales errantes à via veritatis huius fatua doctrina tam ſecuros eſſe, viuere, dormire? Eheu! neſciunt miſeri quæ illis immineat æternitas. ideò neque quærunt de via recta, de viis antiquis; non attendunt viam ſemel & vitam peractam nun-*
Pſal. 45. *quam eſſe remeabilem. Venite, quæſo, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, & diſcite, vbi ſit longiturnitas æter-*
Hebr.11. *næ vitæ, vbi via ſalutis: ſine fide enim impoſſibile eſt Deo placere. Aſpicite Eremitarum & Monachorum agmina abſtinentiâ & innocentiâ vitæ ſummâ, in Eccleſia ſola Catholica micantia, virginum choros caſtitate rutilantes, Martyrum inuictam patientiam.*

tiam. O quas tibi debeo grates, Redemptor mi, qui in istis tenebris hæc lumina oculis meis splendescere fecisti; vt viderem quò & quà tenderem, & columnæ veritatis Ecclesiæ Catholicæ adhærerem; in qua vera fides peccatores sanat, ignorantes illuminat, curat ægrotos, docet fideles, pœnitentes reparat, iustos reddit feruentiores, coronat Martyres, conseruat virgines, coniugatos castificat, reformat Ecclesiasticos, sacerdotes consecrat, præparat regna cælestia, æternamq; hereditatem in Angelorum societate communicat? O vtinam hæc aspicerent & cogitarent, & præcepta tua, Deus, seruare vellent, quos apostatarum deliria miserè seducunt! verè enim dixisti, ô Veritas æterna, Si quis voluerit voluntatem Patris mei facere, cognoscet de doctrina mea, vtrùm ex Deo sit, an ego à me ipso loquar. Exirent certè, si peccata & vitam malam deserere optarent, de synagoga impiorum, cum Abraham de Vr Chaldæorum, fide cum Moyse relinquerent Aegyptum, & tenebras eius, & venirent ad te, pastor animarum nostrarum; te, bone Iesu, qui expandis manus tuas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas; te, ô Sapientia æterna, quæ foris prædicas, & das in plateis vocem tuam, dicens: Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sibi noxia sunt, cupient; & imprudentes odibunt scientiam? Illumina, ô bone Iesu, animas eorum, & meam, & confirma me, & adauge mihi fidem, tu qui illuminas omnem hominem. Sparge, ô bone Iesu, redemptor mi, radios pietatis tuæ, & miserere; recordare Domine miserationum tuarum, & pretiosi sanguinis tui, quo redempti sumus. Perduc nos, pastor bone, ad vera paradisi pascua; libera nos de morte æterna, ô vita nostra, & vnicum refugium nostrum.

August. serm. 10. de verb. Apost.

Ioan. 7.

Heb. 11.

Isai. 65.

Prou. 1.

Praxis pro animabus conuertendis.

PRimò, necesse est hominem ad Deum confugere, & lucem ab eo postulare.

Secundò, affectus deponere, atque odia; vt animo defæcato de re tota possit iudicare. affectus autem maximè erga bona est exuendus, qui multos irretitos tenet.

Tertiò, legere expedit antiquos Patres, sed non eos, quos pes-

 simo

ſimo maiorum ſuorum hæreticorum exemplo, noſtri temporis hæretici deprauarunt.

Quartò, conferre cum viro docto, non animo diſputandi, ſed veritatem agnoſcendi.

Quintò, eleëmoſynas ea intentione largiri, & orationi humiliter ac crebrò incumbere. Et vel Angelum mittet Dominus, ac compellet nouum Petrum aliquem venire, id eſt, Apoſtolicum
Prou. 8. virum; vel vt Eunucho Philippum dabit. Qui enim vigilat ad fores ſapientiæ, & obſeruat ad poſtes oſtii illius, beatus eſt, & inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino.

Sexto, beneficiis animus errantis, quem iuuare deſideras, primò conciliandus. plus enim trahit charitas, quàm ſuadeat multa diſputatio. atque ita celebrem illum Anachoretam Paphnutium conuerſum fuiſſe legimus.

Septimò, libellos pios errantibus ſubmittere, eorum proles educandas ſuſcipere, atque in orthodoxa fide inſtituere, egregia eſt charitatis induſtria.

Octauò, adultiores ſi quis ſtudeat in viam reducere, iuxta conſilium R. P. Petri Fabri è Societate noſtra, eorum primùm animus à vitiis auocandus, & vitæ licentia: hæc enim ferè vnica remora eſſe ſolet.

Nonò denique, cùm infidelitas primum peccatum non ſit, vt quiſquam ſe in fide conſeruet, vtile eſt Eccleſiæ mores ac præcepta vbique defendere, vti & Patrum traditiones ac Superiorum mandata, diligenterque iis parere; vitam denique, non ex vulgi lege tepidè, ſed ex Sanctorũ exemplo feruenter inſtituere.

Decimò, nutanti circa fidem expedit, Primò, certò credere
1 Cor. 11. multas hæreſes eſſe; imò, vt Apoſtolus loquitur, oportere vt hæreſes ſint, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant. Secundò, hæreti-
Aug. de fide ad Petr. cos ab Eccleſia & Patribus cenſeri damnatos. Tertiò, conſiderare veritatem vnam eſſe, quæ vt omnibus innoteſceret, miſit Deus filium ſuum: tantum abeſt, vt eam conſultò occultarit, errori viam miniſtrans. Illam proinde toto animo proponat quærere: verumenimverò magna cum humilitate. vna enim ſuperbia omnium hæreſum fons eſt & origo. Hæreticus ſiquidem Concilia omnia, Patres, Doctores, Sanctos & maiores omnes damnat erroris, vt vnus ſapere videatur; neque vllam ſuæ doctrinæ rationem poteſt reddere, quàm ſe, genuinum, ſupra omnes, ſenſum Scripturæ eſſe conſecutum.

Praxis

Praxis disputandi cum hæreticis.

SI disputationem cum hæretico euitare nequis; primò petendum ex eo, ne frustra fiat, quis arbiter sit disputationis vestræ futurus? Si enim dicat, Scripturam; quære quænam illa sit, & vnde eam habeat? Ab Ecclesia, inquiet: Cur ergo eam, dicito, truncant hæretici, & conuellunt: cur, si absque vllo dubio credant Ecclesiæ Catholicæ, vt veraci, dicenti, Hæc est Scriptura; respuunt eius, vt mendacis, interpretationem? Iam verò, quòd si ex Scriptura sola agendum; vbi scriptum, libros, quòs Scripturâm appellamus, esse Scripturam? Vnde colligis multa & præcipua credenda, quamuis scripta non sint, & ad Ecclesiam vt columnam & firmamentum veritatis accedendum: de qua Augustinus: Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ commoneret auctoritas. Quòd si tunc ad Ecclesiam ire cupiat, quærenda ea est certis notis, antiquitate, sanctitate, vnitate doctrinæ, & Apostolicâ traditione. Stultum enim est, & petitio principii, consulendam esse de sensu Scripturæ Ecclesiam, &, cùm quę sit, quærітur, vnâ notâ illam definire, nempe, Quæ optimè Scripturam explicat. Et rursum; Si quæram, ecquæ illa sit, suam assignare. si rursus vrgeã, quis hoc asserat, suum quem habet spiritum erroris, scilicet & vanitatis proferre; si petã vnde constet eum spiritum habere, id ipsum tantùm asserere; ac denique fidei totius fundamentum hominis vani delirium constituere. Accuratiorem cum hæreticis disputandi rationem tradit R. P. Veronius in sua Methodo. *Aug epist. contra Manich. c. 5.*

IACVLATORIÆ, quibus affectus deliberationis per diem foueatur.

ACcedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur. Ita fac Angelum tibi loqui: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Hæc Dominum Iesum verba tibi ingeminare, audi aure cordis tui, illudq; noli obdurare. Psal. 33. Matth. 11.

Vel illa: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Ioan 7.

Vel: Ego sum lux mundi, ego via, veritas, & vita. Ioan. 8.

Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra. Psal. 94.

Audi, fili, accipe consilium intellectus, & ne abiicias consilium meum, inuestiga sapientiam, & manifestabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam. Eccli 6.

Ierem. 6. *State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea.*

Deut. 32. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; & maiores tuos, & dicent tibi.*

Prou. 22. *Non transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.*

Matth. 24. *Videte ne quis vos seducat: surgent enim multi pseudoprophetæ.*

CAPVT III.

Deliberatio de secundo medio, seu de statu vitæ eligendo, vt finem consequamur.

POst fidei cognitionem, alterum ad salutem medium necessarium est status electio: cùm enim varios Deus dederit instinctus, qui à prima pueritia ferè emicant, & singulos ad aliquod vitæ genus destinet, vt prudentissimus paterfamilias liberos suos; neq; ad otium, sed ad laborem creati simus; planè de illo maturè statuendum est. Sic Dominus Adamum, mox vt creatus fuit, in paradiso constituit, vt custodiret & operaretur illum. Certum enim est, plurimos idcirco malè viuere, & æterna excidere salute; quòd vitæ genus non eligant, aut perperam libidine potiùs quàm voluntate. Si quis autem vitæ statum nactus sit, is hac deliberatione in eo se firmare debet, neque perpetuò fluctuare; sed in suo se perficere. Non leuis enim est tentatio sibi nunquam constare; aliorum vitam laudare, de sua queri. Nullus status est, in quo perfectio, quæ in charitate consistit, nequeat acquiri. Et quamuis forsitan error in prima electione fuerit, quando tamen is mutari nequit, in eo se perficere oportet, atque ad Patrem misericordiarum confugere, ne fiat nouissimus error peior priore.

ANIM. Ecce, Domine Deus meus, ex bonitate tua immẽsa creasti me; sed scio, melius mihi esset natum non fuisse,

fuiſſe, niſi viam nouerim, quâ peregrinus in terra deſer- *Pſal.62.*
ta, inuia & inaquoſa, perueniam ad te finem meum, &
ſummam felicitatem meam. O lux vera quæ omnes illu-
minas, ô via, ô veritas, ô vita, quà ibo, vt veniam ad te pa- *Ioan.8.*
ſtorem meum? Deduc me, Domine; quia cæcus & puer *3.Reg.3.*
paruulus ego ſum, ignorans egreſſum & introitum meũ.
Multæ ſunt viæ, multi ſtatus, & ſi hunc elegero, in ſpe-
ciem bonum, forſitan teterrimus erit exitus; ſi illum, ſimi-
liter. Eſt enim via, quæ videtur homini recta, & nouiſſi- *Prou.16.*
ma eius ducunt ad mortem. Quis nouit viam hominis? *Prou.20.*
quis ſcire poteſt? omnes enim ſunt incertæ prouidentiæ *Sap. 9.*
noſtrę. Cùm autem placuerint tibi viæ hominis, inimicos *Prou.16.*
quoque eius conuertes ad pacem. Idcirco, ego ſupplex
per viſcera charitatis tuę rogo, vt oſtendere mihi digneris
viam, in qua ambulem, in hoc loco horroris, & vaſtæ ſo-
litudinis. Tria enim difficilia mihi, ait Sapiens tuus, & *Prou. 30.*
quartum penitus ignoro; viam aquilæ in cælo, viam co-
lubri ſuper terram, viam nauis in medio mari, & viam viri
in adoleſcentia.

CHRISTVS. Signatum eſt ſuper te lumen vultus mei: *Pſal.4.*
vide itaque, vt nõ niſi me, qui ſum Sapientia æterna, & v-
bique adſto paratus, cõſulto quid ſtatuas; vide ne pręceps
ruas; pro re nata eligas ſtatum; quia offertur, vtpote vxo-
ris copia, præbendæ, dignitatis, opum, ſociorum & com-
moditatum: ſed ſcito nullam rem diligentiùs eſſe conſi-
derandam, cùm à ſtatus electione ſæpè aut felicitas, aut
miſeria dependeat ſempiterna.

ANIMA. Valdè me diſtrahit multitudo ſtatuum, &
omnino neſcio, quem eligam. Illumina me lux vera, &
deduc me in ſemitam rectam, ſemitam mandatorum *Pſal.118.*
tuorum: quia ipſam volùi.

CHRISTVS. Cùm ita velis, caue certum deſtinare ſta-
tum; ſed eſto paratus, vt eum ſuſcipias, qui ad ſalutem tuã
maximè ſit accommodus: ſicut enim æger peritiſſimo
medico committit valetudinem, tantumque petit curari,

paratus etiam vt ſecet, vrat, ſi pro ſua tuenda vita ita iudicauerit: ſic te facere pro vita æterna conuenit. Et rurſum; ſicut viator viæ ignarus, quam nouit periculoſiſſimam; ducem quærit, neque repugnat quin ducatur; ita fac, & veni ſequere me.

ANIMA. O vtinam, Ieſu dulciſſime, ô vtinam ſcirem, quà mihi eundum eſſet!

CHRISTVS. Id aſſiduè me roga, & dic cum Paulo:
Act. 9. Domine quid me vis facere?

ANIMA. Quid vis me facere, Deus meus, in domo tua, quam viam ingredi, quod munus gerere? paratum cor
Pſ. 107. meum, Deus, paratum cor meum, reſpice in me, & miſerere mei.

ANGELVS. Non ceſſes clamare ad Dominum, de manè vigila ad eum, vt benedicat tibi, & mittat Angelum qui te
Tob. 5. ducat, vt Iſraëlem, Tobiam, & Iacob. Quidquid verò petes, crede, quia accipies, & fiet tibi. Nónne id quod à ſeruo, filio fieri cupis, ipſi vltrò indicas? & ſi famulus expeteret ſollicitè, quid ab eo fieri velles, nónne explicares mentem tuam? quanto magis Dominus noſter, qui ſtat ad oſtium & pulſat, vt conſulat, vt ducat, vt portet etiam te in humeris ſuis.

CHRISTVS. Propone autem tibi finem, ad quem te creaui, & vide, an ſtatus hic vel iſte ad eum te perducere commodè poſſit: ſiquidem certum hoc habe, eumdem omnibus minimè conuenire. Quorſum enim tot ſtatus ordinaſſem, tam varia vitæ genera; niſi quia ſciebam figmentum meum; variiſque viis volebam venire ad me, & trahere oues meas, pro cuiuſque talentis & viribus? finem igitur attende ante omnia; deinde ad eum media delige. Quis enim prudens media eligit ante finem? viam ante terminum? medicinam ante morbos? quis viam incommodam, periculoſam, ambagioſam, latronibus obſitam eliget, vt perueniat in vrbem, cùm aliam poſſit?

HOMO. Nemo, Domine; ſed ſunt qui hanc, vel illam eligunt,

eligunt, vt dicunt, quia aliam non poſſunt, aut ignorant.

CHRISTVS. In quo autem exiſtimant ſe poſſe illam, quam eligunt, peragere; nónne in me, & per gratiam meam? Cui verò eam largiri me par eſt; illíne qui voluntatem meam & ductum ſpernit, an qui ſequitur? Ego illis poſſum eamdem facere abundare, etiam in quouis ſtatu, & facio, eò quòd voluntatem meam ſequantur. Exquirendum igitur ante omnia, quid velim abs te, in quo genere vitæ & munere te degere in familia mea: & vbi cognoueris, caue ne facere omittas: ego enim Dominus, ego Pater, ego Rex regum, & Dominus dominantium, nemo reſtitit mihi, & pacem habuit. Conſule igitur te, *Iob 9.* pioſque & prudentes, qui ſano conſilio tibi adeſſe poſſunt: neque cum irreligioſo tracta de ſanctitate, cum in- *Eccli 37.* iuſto de iuſtitia, cum cæco de coloribus, cum ſæculari de cæleſtibus; ſed cum ſapiente & probo communica conſilium tuum. Semper autem, vt dixi, finem attende, & an eius ſolius, & ſalutis tuæ cauſâ, vel ſaltem primariâ hoc conſilium ſuſcipias. ſi enim per hoc te tantùm moueri ſenſeris, cùm nemo poſſit, vt Apoſtolus meus ſcripſit, *1. Cor. 12.* dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto, ſecurum te eſſe iubeo.

HOM. Video, Domine Ieſu, meliora, ſed, eheu! faſcinatio nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concu- *Sap. 4.* piſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia.

CHRISTVS. Exue affectum terrenarum rerum; indue eum, quem in hora mortis habiturus es: tunc defæcato animo & oculo hæc aſpicies, & cognoſces vana eſſe, quæ iam terrent & tenent. Nónne enim tunc ſecuriorem viam & vitam elegiſſe te optabis? ſed in iudicio illo meo terribili, ſi conſilia appendas tua, manifeſtè mundi argues vanitatem. iam commoditas, opes, honores, velut glutino retinent; tum votis ſummis ſecuriſſima in tanta perplexitate te elegiſſe optabis. Age, quid Sãcti mei fecerunt? etiam in ſolitudinem abierunt; hoc vt ſalutis nego-

tium seriò tractarent, & audirent quid loquerer sibi.
Osee 2. Scriptum est enim: Ducam eum in solitudinem, & loquar ad cor eius: vox enim hæc, vt dicit seruus meus, vox
Bernard. hæc non sonat in foro, nec auditur in publico; secretum consilium, secretum quærit auditum. Secede igitur si potes; nec desit tibi tempus vitæ pro te, pro anima tua; ac potiùs erubesce totum aliis rebus sæpè friuolis impendi, & graue tibi videri, si dies aliquot solidos animæ tuæ neges, propter quam omnia, tempus, studia, opes & occupatio concessa sunt. Si hoc feceris, futurum, vt postea in vocatione, quâ vocatus eris, constans sis & quietus; cùm alii semper studia laudent aliena, plurima experiantur aduersa, plurima metuant. Quemadmodum enim is, qui initio viæ aberrauit, perpetuò metuit ne quo longiùs prouehitur, longiùs aberret; ita hi delegerunt vitam absque me duce, & terrentur, meritoque pericula in via ignota & lubrica reformidant. Vita siquidem via est. Et vehementer mihi displicet, quòd vbi ego, Sapiẽtia æterna, adsum semper, & paratus sum consilij magni Angelus, non me dignentur interrogare de via recta, & voluntate mea famuli mei; quodque cùm prouidere futura nequeant,
Sap. 8. ruant in id, quod primò arridet; etsi inquam ego, qui attingo à fine ad finem fortiter, & suauiter omnia dispono, paratus sim semper, vt viam ostendam, viam rectam & planam, viam immaculatam & salutis. O si cogitarent vel hoc, quidnam consulerem, si me oculis suis aspicere pos-
Mat. vlt. sint, & audire quid loquar in iis: ego enim cum hominibus vsque ad consummationem sæculi in Eucharistia esse volui, vt oraculum, vt propitiatorium verum esset fidelibus meis. Cùm ergo hoc eis præstiterim, & innumera quotidie beneficia; quid est, quòd meum consilium de-
Prou. 1. spiciant; extendam manum, & non sit qui aspiciat? voluptas, scio, trahit ad hunc illúmue statum; honor, vel ambitio, libertas inuitant; hæccine verò media ad finem, hæccine sunt humana consilia?

ORA-

ORATIO.

HOMO. Profiteor hodie coram te, Deus meus, & rex meus, iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ: quamcumque viam mihi oſtenderis, eligam; etiamſi difficilis ſit, tu potens es; etiamſi humilis ſit, tu ſapiens es; etſi laborioſa, tu bonus es. nemo poteſt venire poſt te, Domine IESV, *niſi traxeris illum; trahe igitur me. Nemo poteſt venire, niſi qui tollat crucem ſuam; impone mihi eam, quæ placet maieſtati tuæ. Tu enim es Dominus, nos ſerui; tu pater, nos filij; tu rex, nos ſubditi; tu ſapientia & lumen, nos cæci; tu denique paſtor es, & nos oues. fac, quæſo, vt audiam vocem tuam, & cognoſcam eam, vt ſequar: qui enim non audit non eſt ex ouibus tuis, neque ex electis tuis, qualem me eſſe confido, quodq; me paratum ſequi te, non deſeres; ſed perduces, paſtor bone, vt paſcua inueniam, & vitam habeam, & abundantius habeam in te, ô vita mea, & omne bonum meum.*

Pſal. 118. Ioan. 6. Cant. 1. Mat. 16. Ioan. 10. Ibid.

Praxis in vitæ ſtatu deligendo.

PRima eſt; ſeceſſum, ſi quis poteſt, captare, vel ſaltem negotia aliquantiſper ſeponere, atque Sacramento pœnitentiæ animam purgare; in maleuolam enim animam non ingreditur ſapientia. Obſerua deinde maximè neceſſariam eſſe reſignationem; qua homo paratus eſt viam ſibi monſtratam ſequi, neque vult diuinam ſapientiam ſuæ inſipientiæ conformari; aut illius voluntatem ſanctam & benè placentem, ſuæ accommodare. Præterea verò orationi inſtare, ſi vnquam, oportet, eleëmoſynis item aliiſque piis operibus; cùm res ſit omnium maxima, & voluntas Dei vnica exquirenda ſit, qui ſolus nouit talenta noſtra quæ dederit, quæ dare decreuerit, quis ſtatus nobis conueniat. Ad hoc iuuabunt Notæ ſpirituum, de quibus infrà dicetur. *Sap* 1.

Secunda; frequenter accedere ad ſacram communionem, & poſt eam ſuppliciter, animoque ad Dei nutum ſequendum comparato petere: Domine quid me vis facere? Multis enim id euenit, vti & B. Aloyſio Gonzagæ, vt tum vocem Domini & voluntatem penitus intelligerent.

Tertia;

Tertia; viros ſpirituales & ſinceros ſuper hoc negotio audire. Solet enim Dominus per alios, maximè tamen confeſſarios, aperire quid à nobis fieri velit. Ita S. Paulo ad Ananiam miſſo dictum: Surge, & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere? ita etiam eueniſſe B. Tereſæ refert P. Ribera. Anima enim viri ſancti enuntiat aliquando vera plus quam ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.

Act. 9.

Eccli 37.

Quarta; inprimis quidem vtilem dixi ſeceſſum in iſta deliberatione; verùm ſi is obtingere alicui non poteſt, tum veſperi ſaltem per aliquod ſpatium ruminare ac conſiderare expedit illa capita quæ in Modo deliberandi & meditandi infrà ponentur; maximè illud, quod in hora mortis quiſque optabit vitæ ſe genus delegiſſe. Neque tamen ideò ſequitur omnes eamdem viam inituros, verbi gratia, ſecuriſſimam & Religioſam: multis enim ea non conuenit, imò neque ſecura eſt: habet vnuſquiſque donum ſuum, & vocationem. Vnuſquiſque autem in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat oportet, iuxta D. Pauli conſilium. Numquid enim, vt idem monet, dicet figmentum ei qui ſe finxit, Quid me feciſti ſic? Varia ſunt equidem in corpore membra, neque eumdem actum habent, alterumque altero indiget, neque quidquam hìc æmulari oportet, præter chariſmata meliora, id eſt, charitatem: non eſt enim perſonarum acceptor Deus.

1. Cor. 7.

Rom. 9.

Quinta eſt; ſanctum Angelum cuſtodem colere & inuocare: cùm enim ille nobis ſit datus dux & comes viæ in patriam, velut Tobiæ Raphael; dubio procul hoc illi maximè curæ eſt vt nos ducat viæ ac vitæ genere diuinæ voluntati maximè accommodo; vt clientes ſibi commiſſos & Dei filios reducat ad cæleſtem Patrem.

Sexta; ante omnia, vt dixi, neceſſaria ea animi præparatio, qua homo firmiter ſtatuit cognitam Dei voluntatem amplecti. neque inchoanda deliberatio, priuſquam mens noſtra in æquilibrio poſita fuerit; vt momenta diuinæ voluntatis clariùs perſpiciamus. Quòd ſi eam in nobis reſignationem non inueniamus; ſæpè exercere eam oportet, inclinando voluntatem ad eam partem quam magis auerſatur.

Septima; vt autem commoda atque incommoda ad finem conſequendum clariùs perſpicias, plicata charta ſcribendæ rationes & commoda quæ hoc vitæ genus ſuadent, deinde illæ quæ diſſuadent; conſiderando an commoda incommodis non præponderent; & obiectiones ſcripto in quiete examinando.

IACV-

IACVLATORIÆ,

quibus deliberans se per diem excitare poterit.

DEduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua. Psal. 85.

Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Psal. 118.

Domine quid me vis facere? Act. 9.

Seruus tuus sum ego; da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Psal. 118.

Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius. Prou. 16.

Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia. Prou. 12.

A Domino diriguntur gressus viri, quis autem hominum potest intelligere viam suam? Prou. 20.

Loquere, Domine, quia audit seruus tuus. 1. Reg. 3.

Omnis via viri recta sibi videtur, appendit autem corda Dominus. Prou. 21.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Psal. 118.

In toto corde meo exquisiui te, ne repellas me à mandatis tuis. Ibid.

Deduc me Domine in semitam mandatorum tuorum, quia ipsam volui. Ibid.

SECVNDÆ

SECVNDÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Quid tardas conuerti ad Dominum Deum tuum, & omne bonum?

COnuertere cito, ô peccator, ad creatorem ac redemptorem tuum, neque vt A *iste, dubius morare: ecce enim instat mors, ecce tibi* B *Iesum paratum vt te recipiat, aspice vulnera eius,* C *tormenta attende, & benignissimum occursum illius. Contemne* D *mundum, eiusq; fallaciam, detestare* E *peccatum, teterrimum monstrum, & sequere Iesum, ac* F *virtutem, quam* G *Angelus monstrat tibi: eiusq; præmium attende, atque ad eam* H *contritione de peccatis excitatâ, &* I *confessione sacerdoti factâ conuola, ac* K *pœnitentium exempla, vt Deo satisfacias, imitare. hac via à iugo Pharaonis infernalis liberabere, & seruitute eius, quemadmodum* L *filij Israël exitu de terra Aegypti. Neque hîc subsiste, sed perge in patriam, viator, viamq; sterne ac muni* M *eleëmosynâ,* N *ieiunio, &* O *oratione. O quàm gaudent* P *Angeli super vno peccatore pœnitentiam agente! O quantis præmiis in cælo anima illius coronabitur!*

CAPVT

P
O
N
M
L
K
K
F
C
E
D
A
B
2

CAPVT IV.

Deliberatio de matura conuersione ad Deum & finem nostrum, postquam deuiauimus.

VErùm, ô viator, quid tibi proderit finem vitæ nouisse; fide Deum & ad Deum viam scire, statumque elegisse; si in hoc declines à via, auertaris à Deo, & finis tui ac beatitudinis obliuiscaris? vtique præstabat Deum eiusque voluntatem non cognouisse. Seruus enim qui scit voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit multis. quemadmodum illos Apostolus ait inexcusabiles, qui cùm Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, & propterea tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, in passiones ignominiæ. Quòd si igitur pro fragilitate humana adhuc à Deo, id est, omni bono, patre amantissimo, creatore potentissimo, auersus es qui hæc legis; quæso te per sanguinem Christi, & salutem tuam, ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te; sed reuertere hoc ipso momento & ingemisce. Ecce enim manus eius extenta est; reuertere, & conuertere in viam, & ad Dominum Deum tuum. Dixit enim: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius; ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum.

Luc. 12. *Rom. 1.* *Eccli 5.* *Isaia 55.*

HOMO. En scio, & manifestè cognosco, finem creationis meæ esse, vt Domino seruiam; & ob hoc creatum esse me, & in eo positam esse omnem felicitatem meam: sed

nitus, vt gaudere possem super conuersione tua & pœnitentia, ecce tanto tempore restitisti mihi. Neque tam facile esse putes conuerti (inquit Ambrosius) Faciliùs inueni, qui innocentiam seruarent, quàm qui congruè pœnitentiam agerent. Et quamuis aliud nihil foret, quid tristius quàm perpetua in lucta, angustia, conscientiæ aculeis & stimulis vitam agere? Hæccine verò de te meritus est Dominus IESVS? hoccine est eius exemplum sequi, & propter misericordiam eius illum ad iram prouocare, & perseuerare in illusione illius, eò quòd misericors sit & clemens? An ignoras, ait Apostolus, quoniam benignitas & bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit? O quanta est bonitas, quam continuò te alendo, fouendo, seruando te & creaturas omnes propter te demonstrat! neque quidquam hæc te commouent? O si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi! Et quid est quod te auertit à Deo tuo, à salute, à gloria, à vita bona, beata, ab optimi Patris & Dei tui charitate, amplexu? quid est, nisi voluptas aut vanitas breuis, multis quærenda sollicitudinibus, multâ seruanda anxietate, multùm dolenda vbi amissa fuerit, & luenda inauditis supplicijs, aut hîc eluenda diuturnis lacrymis? Si enim aliquando saluus futurus es, mille mortes optabis potiùs obijsse, quàm offendisse Dominum Deum tuum. Vade igitur, & semina in momentanea voluptate, quod in æternis doloribus metes. Conuertere, conuertere, & vide quid intersit inter iustum, & impium; inter seruientem Deo, & non seruientem ei. Ecce enim ipse est Dominus, & non est alius, ipse mortificat & viuificat; magnus est, magnitudinis eius non est finis; solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem: & tu audes hunc contemnere, & mauis seruire hosti per ambitionem, auaritiam, & sæculi vanitatem? Ierusalem, Ierusalem, conuertere, conuertere ad Dominum Deum tuum.

Ambros. lib. de vnica pœnit. c. 10.

Rom. 2.

Luc. 19.

Malach. 3.

1. Reg. 2.
Psal 144.
1 Tim. 6.

HOMO.

HOMO. Non est, ô Angele mi, quod respondeam tibi dicenti: Surge qui dormis,& exurge à mortuis,& illuminabit te Christus : cumque vndique cognoscam te vera dicere, iam non est omnino quod respondeam veritate conuictus. Si enim credo me locum veniæ non inuenturum, quæ dementia peccare sine spe remissionis ? si autem cogito Dominum meum bonum & misericordem, qui, etiamsi plurimis peccatis meis grauissimè offenderetur, ignosceret tamen; quæ malitia mea velle malum esse me, quia bonus est? *Aug. l. 8. Conf. c. 5.*

Oratio conuertentis se ad Deum, ex S. August.

DOmine Iesu Christe, fili Dei viui, qui in cruce expansis manibus, propter mortalium omnium redemptionem hausisti calicem passionis, mihi hodie præbere digneris auxilium. Ecce pauper venio ad te diuitem, miser ad misericordem: ne recedam vacuus vel cõtemptus. Esuriens incipio, ne desinã de te ieiunus. Famelicus accedo, ne recedam impastus. Etsi anteqũam comedam suspiro, da vel post suspiria, vt comedam. In primis, dulcissime Iesu, coram magnificentia tuæ suauitatis, confiteor aduersum me iniustitiam meam. Ecce, Domine, quia in peccatis fui conceptus, & natus: & tu me abluisti, & sanctificasti: & ego postea me maioribus sordidaui peccatis. Fui enim in necessarijs natus, postea in spontaneis volutatus. Hæc sunt mala mea, Domine, quibus exhonoraui te, & maculaui me (quem ad imaginem & similitudinem tuam creasti) superbiâ, vanâ gloriâ, & ceteris alijs malis multis, quibus vexatur & affligitur, laceratur & destruitur infelix anima mea.
Ecce, Domine, iniquitates meæ supergressæ sunt caput meũ, & sicut onus graue grauatæ sunt super me: & nisi tu, cui proprium est misereri semper & parcere, dexteram tuæ maiestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum. Attende, Domine Deus, & vide, quoniam sanctus: & ecce insultat aduersum me inimicus meus, dicens, Deus dereliquit eum, persequar & comprehendam eum, quia non est qui eripiat. Et tu Domine vsquequo, conuertere, Psal. 37. Psal. 70. Psal 6.

uertere,& eripe animam meam, saluum me fac propter misericordiam tuam. Miserere filio tuo, quem in dolore non modico peperisti: & noli attendere malum meum, vt obliuiscaris bonum tuum. Quis est pater, qui filium non liberet? aut quis filius, quem pater pietatis baculo non corripiat? Ergo pater & Domine, licet peccator sim, non possum non esse filius tuus: quia tu me fecisti & refecisti. si quid peccaui, emenda me, & priùs flagello emendatum trade

Isaiæ 49. *me filio tuo. Numquid obliuisci potest mater infantem vteri sui? Et certè si illa oblita fuerit, tu, pater, promisisti te non obliuisci. Ecce clamo, & non exaudis me: dolore crucior, & non consolaris me. Quid dicam, vel quid faciam miserrimus? ego tanto destitutus solatio proiectus sum à facie oculorum tuorum. Heu me, de quanto bono in quantum malum cecidi! quò tendebam, & quò deueni! vbi sum, & vbi non sum! ad quæ adspiraui, & nunc in quibus suspiro! quæsiui bona, & ecce turbatio; ecce iam morior, & Iesus non est mecum: & certè melius est mihi non esse, quàm sine Iesu esse: melius est non viuere, quàm viuere sine vita. Et tu Domine Iesu, vbi*

Psal. 78. *sunt misericordiæ tuæ antiquæ? Nunquid irasceris mihi in finem? Placare, obsecro, & miserere mei, & non auertas faciem tuam à me, qui pro me redimendo non auertisti faciem tuam ab increpantibus, & conspuentibus in te. Fateor, quia peccaui, & conscientia mea meretur damnationem, & pœnitentia non sufficit ad satisfactionem; sed certum est, quòd misericordia tua superat omnem offensionem. Noli (quæso) piissime Domine, scribere aduersum me*

Psal. 50. *amaritudines meas, vt intres in iudicium cum seruo tuo: sed secundùm multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam. Væ mihi misero, cùm venerit dies iudicij, & aperti fuerint libri conscientiarum: cùm dicetur de me, Ecce homo & opera eius. Quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cæli reuelabunt iniquitatem meam, & aduersum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite præ confusione, coram te stabo trepidus & confusus. Heu me miserum, quid dicam? Clamabo ad*

Iob 13. *te, Domine Deus meus, quare tacens consumor? verumtamen si locutus fuero, nō quiescet dolor meus: & si tacuero, amarissima amaritudine cruciabor interiùs. Plange, anima mea, sicut vidua super*

virum

virum pubertatis suæ. Vlula misera, & plora, quoniam dimisit te sponsus tuus, id est Christus. Ira Omnipotentis ne irruas super me, quia nunquam capi posses in me. certè non est in toto me, quod posset tolerare te. Miserere, ne desperem, sed desperando respirem: & si ego commisi, vnde me damnare potes; tu non amisisti, vnde seruare soles. Tu, Domine, non vis mortem peccatorum, nec lætaris in perditione morientium: imò vt mortui viuerent, tu mortuus es; & mors tua peccatorum mortem occidit: etsi ipsi te moriente vixerunt. Obsecro te, Domine, vt ego te viuente, non moriar. Mitte manum tuam de alto, & libera me de manu inimicorum meorum: ne supergaudeant mihi, & dicant, Deuorabimus eum. Quis vnquam, bone Iesu, de tua misericordia diffidat, qui, cùm inimici tui essemus, redemisti nos in sanguine tuo, & reconciliasti nos Deo? Ecce sub tuæ misericordiæ vmbra protectus, ad thronum gloriæ veniam postulans curro, clamans, & pulsans donec miserearis mihi. Si enim ad veniam nos vocasti, veniam non quærentes, quanto magis veniam impetrabimus postulantes? Ne memineris, dulcißime Iesu, tuæ iustitiæ aduersus peccatorem tuum: sed esto memor benignitatis tuæ, aduersus creaturam tuam. Ne memineris iræ aduersus reum, sed memor esto miserationis tuæ aduersus miserum. Obliuiscere superbum prouocantem, & respice miserum inuocantem. Quid enim est Iesus, nisi Saluator? Ergo Iesu, per temetipsum exsurge in adiutorium mihi, & dic animæ meæ, Salus tua ego sum. Multum Domine de tua bonitate præsumo, quoniam tu ipse doces petere, quærere & pulsare. Et ideo tua oratione admonitus, peto, quæro & pulso. Et tu Domine qui iubes petere, fac accipere: consulis quærere, da & inuenire: doces pulsare, aperi pulsanti: & confirma me infirmum, restaura me perditum, suscita me mortuum, & omnes sensus meos, cogitatus & actus dirigere & gubernare digneris in beneplacito tuo: vt de cetero tibi seruiam, tibi viuam, tibíque me tradam. Scio, Domine mi, quia ex hoc quòd me fecisti, debeo tibi me ipsum: & quia me redemisti, & pro me homo factus es, deberem tibi plus quàm me, si haberem: quanto tu maior es, pro quo dedisti te ipsum. Ecce nec plus habeo; nec quod habeo dare tibi possum sine te: sed accipe me tu, & trahe me ad te: vt tuus sim imita-

tione & dilectione, ſicut tuus ſum conditione & creatione, qui viuis & regnas in ſæcula. Amen.

Praxis ad maturam conuerſionem.

PRima; apud ſe ſtatuere ſtultum eſſe quæuis alia negotia huic anteponere, a quo omnia pendent, & vniuerſa ſalus hominis. Quid enim prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimentum patiatur? *Matt. 16.*

Secunda; quotidie veſperi vnam ex infrà poſitis conſiderationibus ruminare; quibus excitetur & vrgeatur: & ſimul attendere ante ſomnum an paratus ſit mori. Verè enim ſomnus mortis eſt imago, & via. Quoties is qui in ſomnum caput inclinauit, telo mortis ſe improuidus induit! Quot ſani incubuerunt, quos ſomnus ſimul cum morte oppreſſit! Quiſquis prudens eſt, ſomnum non capiet, & æternæ ſimul mortis periculo ſeſe exponet. Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis.

Tertia; horas aliquas ſucciſiuas certò huic negotio tribuere, præſertim feſtis diebus. Sed eheu! eò cæcitatis ac teporis venimus, vt ſucciſiuas nobis, animæ noſtræ, ſaluti, Dei cultui vix impetrare à negotiis poſſimus; cùm illis vita tota conceſſa ſit.

Conſiderationes breues pro conuerſione, & vita bona, ſæpè, & maximè ſub noctem, breuiter expendendæ.

COnſidera Primò, te velut viatorem, & peregrinum; & teipſum interroga, Quò proficiſcor? quo fine creatus ſum, & iter huius vitæ ingreſſus? Certè vt in Ieruſalem cæleſtem peruenirem. Eóne me mea vita & via ducit? Quando veniam, & apparebo ante faciem tuam, Deus meus? Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt!

Conſidera Secundò, viatorem quotidie progredi oportere, & vias maximè ſecuras & breuiores quærere: & vide an ſic agas. Sanè ſi in itinere compendioſius & tutius occurreret, nónne illud eligeres? Si in re aliqua graui, aut expeditione, varia ſeſe offerrent conſilia, nónne tutius, maximè ſi a ſapientiſſimo id daretur, eligeres? Eâdem prudentiâ in anima vtere. Audi quid Sapientia æterna

terna ſuadeat: &, quod alteri ſuaderes, ipſe fac. frequenter confitere, & communica, & miſerere animæ tuæ placens Deo, ita vt nunquam, vel ad horam maneas Dei inimicus, ab eoque deſeraris, & in dæmonis ſis poteſtate, & pro eius arbitrio viuas. Heu! quanto prudentiores ſunt filii huius ſæculi filiis lucis in generatione ſua?

Conſidera Tertiò, occupationes hominum varias, & quorſum iis animi & corporis vires omnes impendant; nempe vt vel opibus, vel honore, vel fauore hominum augeantur, idq; ad horã vnam vel momentum vitæ noſtræ: & hæc omnia in illo momento ſæpenumerò, vel culpa leuiſſima, vel maleuoli verbo vno, vel ictu globi vnius deperdi. Quanto ergo ſatius de æterno honore, fauore æterni regis & opibus cogitare? Vanitas vanitatum, vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

Conſidera Quartò, quid ſint Reges & principes terræ, quis verò Deus? illi terræ vermes, & mancipia ſeu conſerui noſtri: hodie ſunt, & cras non erunt. Attende autem, quomodo hinc vermis & conſeruus ab hominibus obſequium petat, inde Deus: & vide quàm prompti ſint homines & indefeſſi, vt ſeruiant principi, qui conſeruus eſt; quot verò opus habeat Deus promiſſis, exhortatoribus, vt ſibi vel decima pars præſtetur: nec hanc quidem illi concedi, niſi conſeruo arrideat, & permittat; & quàm id turpe & indignum, & dic: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam

Quintò, conſidera Primò, iam reuerſos ab inferis eos qui in gentiliſmo & chriſtianiſmo tuæ conditionis fuerunt, ſeu Cæſares, ſeu bellatores, Principeſque, Conſiliarios, &c. pete ab iis quanta ſit merces laborum, quam tulerunt à mundo. Eheu, quàm multi laudantur vbi non ſunt, & cruciantur vbi ſunt! Secundò, quàm multa bona pro Dei gloria, talis, v. g. vir princeps præſtare poſſit, qui tot labores & pericula ſubit, vt mundo ſeruiat. Certum, illum ad magnam ſanctitatem facilè peruenire poſſe, & latè gloriam Dei propagare. Ergo dic: Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?

Conſidera Sextò in rebus agendis, Primò, nihil ſine Deo te poſſe, proinde ſoli illi humiliter omnia tribue, qui deponit potentes de ſede, & exaltat humiles; & ante omnia cura, vt illum habeas propitium Secundò, vt famuli, & alii quibus ad executionem vteris, quoad potes boni ſint. Non enim ſunt, vt patet, apta inſtrumenta fidei tuendæ, & gloriæ Dei propagandæ, aut agendi præclara, inimici Dei, & diaboli mancipia, qui eos ad mala omnia

trahit & instigat Tertiò, impossibile esse euentus futuros prouidere, propterea, postquam diligentiam adhibueris, omnia relinquenda Dei prouidentiæ. Quartò, cùm ipse sit solus Dominus, solus altissimus, eius honorem & gloriam præ oculis semper habendam. Alioquin enim meritò grauiter indignabitur, & consilia non fortunabit, in quibus videbit magis gloriam quæri serui, quàm suam: dicit enim, Gloriam meam alteri non dabo. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra? Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.

Considera Septimò vitæ breuitatem, quodque instar nauis, sagittæ, cursoris & vaporis transeat. Quocirca præmitte thesauros bonorum operum & eleëmosynarum eò vbi perpetuò victurus es; ibi principatus potiùs stude acquirere, quàm hîc vbi horâ vnâ manendum. Secundò, incertitudinem mortis. Ideò omni horâ esto paratus; nec vnquam cubitum concedas nisi Deum excussâ conscientiâ placaueris, memor illius verbi Veritatis æternæ: Quâ horâ non putatis, filius hominis veniet.

Considera Octauò, principes habere qui curent diligenter pecuniam suam, qui curent corpus suum, & magna præmia illis tribui, qui damna præuertunt, signa morbi indicant, hostiumque machinationes clandestinas significant. Refer ad animam, & habe saltem confessarium, à quo moneri petas si quod animæ periculum videat, si quem morbum detegat, aut hostium infernalium molimina, vt occurrere malo venienti possis. Vias tuas, Domine, demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas! Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.

IACVLATORIÆ.

Psal 7. *NIsi conuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum.*

Psal. 79. *Deus virtutum conuerte nos, ostende faciem tuam, & salui erimus.*

Psal. 84. *Conuerte nos, Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.*

Ierem 31. *Conuerte me, Domine, & conuertar ad te, quia tu Dominus Deus meus es.*

C A-

CAPVT V.

De pœnitentia vera ſalutis ſemita, quâ homo ad Deum & ſalutis viam reuertitur, eiuſque parte prima, Contritione.

POſtquam homo coram Deo ſtatuit ſe conuertere ad eum, & reuerti ad viam ſalutis, reſpicere ad terminum creationis & vitæ ſuæ; mox debet contritionis ſemitam legere, quo compendio rurſum in viam redire poſſit, & pergere itinere tridui in deſertum cum Iſraëlitis, vt Domino ſacrificet, ac ſeruitute diaboli liberetur. tridui eius primus dies, primaque itineris pars eſt contritio; ſecunda, confeſſio; tertia, ſatisfactio. *Exod. 12.*

Quemadmodum enim admirabili & ſuaui prouidentia ſua ſtatuit Dominus, vt anima quæ concepit dolorem, & peperit iniquitatem, morte moriatur; ſic vt eadem quæ poſt peccatum concepit dolorem, in vitam reuocetur: atque ita peccati proles, dolor, inquam, qui de eo naſcitur, illud viciſſim, quod nos deſtruxerat, perimit. Duplex verò ille eſt, alter Attritio appellatur; cùm quis ex peccati fœditate, & timore gehennæ, aut ſimili cõſideratione de præteritis dolet. Alter Cõtritio dicitur; quo anima non ob pœnam, non ob amiſſionem bonorum, non ob moleſtiã; ſed ob id gemit ac dolet, id eſt, optat nõ à ſe patratum delictum (etſi nõ ſentiat teneros affectus ac lacrymas) quòd benigniſſimũ Patrem, liberaliſſimũ Dominum contriſtarit, iniuriâ affecerit, quẽ omni amore & honore proſequi debuerat: atque hic eſt filiorum dolor, Deo Patri gratiſſimus, adeò vt ad ſalutem ſufficiat, quando Confeſſarij copia defuerit. Huic igitur acquirendo plurimùm inſiſtendum eſt potiùs, quàm anxiæ peccatorum enumerationi,

cùm plerumque secùs fieri solitum sit, ideoque hîc subsidia ad illam propono. Sanè Magdalena dolore & amore peccata deleuit. Publicanus in pristinam gratiam receptus est, quando eructauit ex intimo sensu, & charitatis affectu verbum illud bonum & salutare: Deus, propitius esto mihi peccatori.

Luc.7. *Luc.18.*

Complectitur vterque dolor in se, etiamsi non semper explicitè, desiderium seruandi præcepta; inter quæ inprimis est confessionis suo tempore explendum: cuius ea vis, vt ex attrito contritum faciat. Constat igitur sæpè vsurpandam esse, vt certam vocationem & salutem nostram faciamus.

COLLOQVIVM CHRISTI IESV *cum anima peccatrice, pro contritione excitanda.*

Deut.32. *Iob 38.* CHRISTVS. Audite cæli quæ loquar, audiat terra verba oris mei. Ecce NN. interrogabo te, responde mihi. Nónne ego te creaui ex infinito amore & spontaneo, in laudem & gloriam nominis mei? Age verò, nónne tibi conscium est cor tuum, quòd viuas, & coram me, in opprobrium meum, vt meritò, si vita tua nota mundo foret, propter te blasphemaretur nomen meum? & tamen te vt filium enutriui & exaltaui. Tu autem spreuisti me, & tacui: & cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, tu verò me non cognouisti: sed quia longanimis sum, super malitia hominum patiens fui.

Isaia 1.

Psal.31. ANIMA. Verè, Domine, factus sum sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Creatorem te vocaui & Regem & Deum meum, & ad contumeliam tuam te vilissimæ creaturæ posthabui. Nec, si interroges me, causam scio, nisi quia mihi lubebat, etsi vetares; quia sic recreabar, etsi tibi doleret. Eheu! à planta pedis vsque ad verticem

Isaia 1.

verticem capitis non eſt in me ſanitas. Sed quò ibo ? ad quem confugiam? Pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis, ne proijcias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me. Operi manuum tuarum porrige dexteram, Domine meus & Deus meus. *Pſal. 50.* *Iob 14.*

CHRISTVS. Si ego ſum Dominus, vbi eſt timor meus? ſi pater, vbi eſt amor meus? Credíſne Dominum eſſe me, & contemnis ? Patrem vocas, & eum eiuſque mandata, vt capitali tuo placeas hoſti, deſpicis ? Quoties te volui congregare, ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti? Quoties dixi: Vſquequo graui corde? vt quid diligis vanitatem, & quæris mendacium? An, putas, quiſquam facinoroſus credit Regem ſibi adſtare, ſe contemplari, minari, & non ceſſat maledicere ei? Quis reus in carcere, iudicem operiens, ſcit ſuperiore horâ, & hac etiam ipſâ, in foro plurimos dirè cruciari ob ſimilia ſuis delicta, & non terretur ? Tu verò cùm noſſes ob illa N. horâ proximè lapſâ innumeros ferè in infernum demerſos, & hac ipſâ, abijſti contemnens. Vocaui tamen iterum, & renuiſti; extendi manum meam, & non aſpexiſti: ſpreuiſti omne conſilium meum. *Matt. 23.* *Pſal. 4.*

ANIMA. Memento, Domine, quòd ſicut lutum feceris me, & reminiſcere miſerationũ tuarum antiquarum: citò anticipent miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis O quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum! Amarum eſt mihi dereliquiſſe te Dominum Deum meum. *Iob 10.* *Pſal. 78.* *Ierem. 9.*

CHRISTVS. Reduc in memoriam beneficia, quæ contuli tibi, & iudicemur ſimul. Narra, ſi quid habes, vt iuſtificeris. Nónne retribuiſti mihi mala plurima N. pro bonis ſterilitatem animæ meæ? Ego te redemi pretio magno ſanguinis mei, non corruptibilibus auro & argento, vt glorificares & portares me in corpore tuo : tu verò vendidiſti animam tuam ſine pretio, & ego factus tibi ſum vilis. Recordare, quòd dilectam animam meam dederim *Iſa. 43.*

in

in mortem propter te, vt ſperares & confideres in me: at
Iſaiæ 48. verè neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea; & quia
Mat. 20. ego bonus ſum, oculus tuus nequam eſt. auertiſti enim
faciem tuam à me, & feciſti pactum cum morte, & pepigiſti
fœdus cum inferno in mei contumeliam, vt is triumpharet
de ſanguine meo. Ego te dilexi, & laui in ſanguine
meo; ille te odit capitaliter, & ſitit ſanguinem tuum: ego
te creaui; & ille mille modis te deſtruere nititur: ego æternis
præmijs inuito; ille vaniſſima voluptate & æternis
ſupplicijs: ego ſummum bonum; & ille ſummum malum:
clamo tamen ego, & non exaudis; rogo, & repulſam patior:
lacrymor ob pericula tua, & irrideor à te, atque adeò
in ijs gaudes, & maiora quæris; ille ob turpem voluptatem
mille cum moleſtijs colitur, rogatur, honoratur: eius
decreta etſi duriſſima ſeruantur; mea etſi grauia non ſint,
Ierem. 2. mandata contemnuntur. Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, &
portæ eius deſolamini vehementer: me dereliquerunt
fontem aquæ viuæ. Nónne ego plantaui te vineam electã,
omne ſemen verum: quomodo ergo conuerſa mihi es
Iſaiæ 5. in prauũ vinea aliena? Expectaui, vt faceres vuas; & ecce
labruſcas. Quid debui vltrà facere vineæ meæ, & non feci?
Quid inueniſti in me iniquitatis, quia elõgaſti te à me?
nónne ſilui? nónne tacui? nónne patiẽs fui, longanimis, &
miſericors ſuper malitia hominũ? Verumtamen poſt hęc
omnia, quia facilis eram ad veniam, & bonus, crebriùs
me offendiſti: confregiſti iugum, & dixiſti, Non ſeruiam.
Gloriatus es in malitia, potens in iniquitate. Hæccine
reddis mihi, popule ſtulte & inſipiens? Vbi ſunt dij tui,
conſolationes tuæ, in quibus habebas fiduciam? abierunt
omnia tanquam vmbra, & tanquam nauis cuius
non eſt inuenire veſtigium in fluctibus. Nónne quidquid
mundus voluit, quidquid carni allibitum fuit, mox feciſti,
& conatu quidem magno? quidquid ego præcepi,
conſului, rogaui per amorem & ſanguinem meum, deſpexiſti.
& ecce quod tot annis mandaui, cõmendaui per
Pro-

Prophetas & præcones meos, id est Superiores tuos, quasi nihilum reputasti. hæccine prima charitas, quâ omnibus propter me in baptismo renuntiasti? quâ ad omnia te mihi obtulisti? hæccine retribuis mihi? & dicis, Nequaquam faciam, adamaui alienos, & post eos ambulabo.

Anima. Ah, Domine, quis stabit ad loquendum tibi, aut respondebit vnum pro mille? Cæli non sunt mundi in conspectu tuo, & in Angelis reperisti prauitatem. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nónne tu qui solus es? Tu quidem gressus meos dinumerasti: sed parce peccatis meis, & memento, quia ventus est vita mea. Quid faciam tibi, ô custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi? Et eheu! factus sum mihi grauis. Ecce oppressit me dolor meus, & ad nihilum redacti sunt omnes artus mei. Sagittæ tuæ in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum. O quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses pristinos, secũdùm dies, quibus tu, Domine, custodiebas me! O quis mihi tribuat!

Iob 14. *Iob 7.* *Iob 16.* *Iob 6.* *Iob 29.*

Christvs. Quare recessisti, & non reuerteris vltrà ad me? Numquid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis sui? Tu verò oblita fuisti mei creatoris tui diebus innumeris. Reuertere, reuertere. en paraui tibi stolam primam, extendi brachia mea ad amplexus, caput ad osculum pacis inclinaui. *Ierem. 2.*

Anima. Pater, non sum dignus vocari filius tuus. Respice in me, & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego. Eheu! ecce inuenio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: & non quod volo bonum, hoc ago. *Luc. 15.* *Rom. 7.*

Christvs. Ecce ego arguam te, & statuam coram te faciem tuam. Si morbo aliquo pressus fuisses, nónne in medicos plurima expendisses? si lis mota de iugero terræ, etiam maria transijsses. Et si decimam partem eorum quæ pro mundo præstas, pro anima fecisses tua, nónne beatè vixisses? nónne ego Veritas dixi: Iugum meum suaue *Matt. 11.*

1. Ioan. 5. ue & onus meum leue eſt; &, Mandata mea grauia non ſunt: & tu difficilia aſſeris: verbo & facto, & exemplo tuo alios in perniciem trahis. Non potes, inquis, abſtinere hoc conſortio, hoc peccandi periculo: & ſi quis amiciſſimus iniuriam vel leuem dixiſſet, nec rogatus coniungi ei velles, nec placari. ſi peſte locus aut amicus infectus foret, aut medicus hoc vel illud cibi genus vetaret, pareres: vt verò animæ conſulas, vt corpus edomes, mihi placeas & obedias, nihil facere aut pati dignaris. Me ergo ſolum non timebis, & à facie mea non dolebis? nónne
Ier. 11. cõteſtans conteſtatus ſum, & dixi: Audi vocem meam, & non audiſti, nec inclinaſti aurem tuam, ſed abijſti in prauitate cordis tui mali? ecce hac horâ forſan rapieris ad iudicium ſeueriſſimũ, iturus es in domum æternitatis tuæ: & ecce manus tuæ adhuc plenæ ſunt ſanguine. Popule meus, quid feci tibi, aut quid moleſtus fui tibi? Recordare, anima, fellis & paupertatis meæ, & lacrymarum mearum, quibus pro te deprecatus ſum, quia pretioſa eras in
Ierem. 3. conſpectu meo; tu tamen fornicata es cum amatoribus multis. Verumtamen reuertere: reuertere, ecce ſto ad oſtium & pulſo: aperi mihi ſoror mea ſponſa, caput meum plenum eſt rore ſanguineo, & cincinni mei guttis noctium.

ANIMA. Excitaui iracundiam tuam, Domine, & peccaui ſuper numerum arenæ maris; agnoſco iniquitates meas: ſed ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum reſerues mihi mala: oſtende mihi bonitatem tuam, & reminiſcere miſerationum tuarum antiquarum, & proijce poſt tergũ tuum omnia peccata mea. Ecce enim coram te & curia tua cæleſti ſincerè ſtatuo numquam vltrà te offendere, occaſiones illas deuitare; tibi Deo meo potiùs quàm dæmoni ſeruire. Accipe, Domine IESV, & ne deſpicias cor contritum & humiliatum; tu qui ſcrutaris cor & renes, tu noſti, tu noſti ſuſpirium & deſiderium meum.

Oratio,

Oratio, seu actus contritionis.

DOmine Iesu Christe, vere Deus & homo, creator pariter ac redemptor, doleo ex intimo corde me offendisse diuinam tuam Maiestatem, quia tu es Deus meus & omnia, quem super omnia diligo & colo. Proinde firmiter statuo ac propono, me non ampliùs te offensurum, sed omnes peccandi occasiones pro viribus deuitaturum, insuper de noxis meis rite confessurum, & pœnitentiã quacumq; imponetur impleturum: ad pleniorem verò satisfactionem, hodie tibi me ipsum offero, vitam meam, & mea omnia, & omnes labores meos. Et quemadmodum rogo te suppliciter & flagito veniam delictorum meorum, ita confido me eam impetraturum per infinitam misericordiam ac benignitatem tuam, per merita quoque pretiosissimi sanguinis ac sanctissimæ passionis tuæ: daturum te quoque gratiam emendandi vitam meam, & in bono vsque ad finem perseuerandi. Amen.

Praxis de contritionis frequentiori vsu.

PRimò, commendatur hic à viris doctis ac piis, potissimùm manè, vt, cùm Deo reconciliati sumus, opera nostra aliàs mortua, vitæ æternæ meritoria sint. Secundò, vesperi in examine conscientiæ contra repentinam mortem. Tertiò, post peccatum grauius admissum, ne inimici Dei permaneamus. Quartò, ante omnem orationem: non enim est speciosa laus in ore peccatoris. Quintò, in omni periculo mortis, & grauiori tentatione. Sextò, quoties negotium arduum tractandum, & gratiæ cælestis auxilium implorandum.

IACV-

IACVLATORIÆ.

Heb.4. *ADeamus (ô anima) cum fiducia thronum Domini vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.*

Eccli 17. *Reuertere ad Dominum, & auertere ab iniustitia tua, & nimis odito execrationem, & cognosce iustitiam & iudicia Dei.*

Isaiæ 33. *Viuo ego, dicit Dominus, Nolo mortem impij, sed vt conuertatur à via sua, & viuat. Conuertimini à viis vestris pessimis, & quare moriemini domus Israël?*

Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine.

Psal.24. Psal 50. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.*

Psal.78. *Domine ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ; quia pauperes facti sumus nimis.*

CAPVT VI.

De Confessione, secunda parte pœnitentiæ: ac primò de generali, eiusque vtilitate.

VErumtamen contritio non sufficit, sed secundæ diei iter siue pars illius superanda; vt sicut corde creditur ad iustitiam, sic ore fiat confessio ad salutem. Quid hæres aut horres? homo es, & humani à te alienum nihil: errare, labi, ignorare. dic igitur cum Propheta: Dixi, Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino; & tu remisisti impietatem peccati mei. Non ergo declines cor tuum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, neque confundaris confiteri peccata tua. Qui enim abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit, misericordiam consequetur.

Psal.31. Psal.140. Eccl.4. Prou.28.

Vis ergo conuerti in toto corde ad Dominum? ecce viam; recogita omnes annos tuos in amaritudine animæ tuæ;

tuæ; & ſinceram ac veram inſtitue confeſſionem generalem, niſi aliud confeſſario videatur. Neque formides moleſtiā aliquam ſubire pro anima tua; ſed ſcito eam, ſi methodo vti velis, æquè facilem eſſe quàm ſit aliquibus vnius hebdomadæ. Vtere examine quod ſubijcietur, ſingulaque peccata in ſuas claſſes refer, ac confitere: nec difficilius tibi erit dicere, Millies, quàm, centies peccaui Domino.

Quamuis autem ea ſemper neceſſaria non ſit, ſæpè tamen vtilis eſt, ſæpè etiam neceſſaria.

Neceſſaria eſt, quando præteritæ confeſſiones imperfectæ fuerunt, aut defectu integritatis, aut defectu doloris, aut defectu poteſtatis in confeſſario: tum enim inſtituenda foret.

Vtilitatem verò habet magnam, licet certi nō ſimus de defectu priorum confeſſionum. Primò ſiquidem hominem ad ſui cognitionem & deſpectum adducit. Secundò, cùm ſit inſignis humilitatis actus, Deum ad ſingularia tribuenda auxilia prouocat: vti contingere videmus ijs qui ſedulò hanc peragunt, & nouam prorſus vitam inſtituere, quaſi rationibus vniuerſim redditis, & compoſitis. ideoque in Ordinibus Religioſorum id primò proponitur pro vitæ morumque emendatione. Tertiò, ſecuritatem adfert in tanta ſalutis incertitudine: vnde in hora mortis Spiritu ſancto impulſi multi eam facere decernunt.

Obſerua tamen, non omnibus generalem confeſſionem conuenire. Primò, non conuenit ijs, qui timore magno & ſcrupulis agitantur: his enim non eſt medicina, ſed crux & exulceratio: fruſtra enim hi per confeſſiones ſe expedire ſperant, cùm id ſolâ obedientiâ, & in Deum fiduciâ cum charitate futurum ſit. dum enim in conſideratione ſuorum peccatorum, quæ tenebræ ſunt, verſantur, magis obtenebreſcit intellectus. Si verò fiduciâ & charitate in Deum tendant, ad eum accedunt, & illuminantur.

Denique nónne certum eſt aliquando quieſcere oportere, & dubio procul melius id alterius iudicio, de quo tibi dictum: Qui vos audit, me audit; quàm tuo? Itaque ſic facito. Accedit, quòd impoſſibile ſit hominem aſſequi certò numerum peccatorum ſuorum: ergo certum eum ad hoc non obligari, ſed ſufficere, vt adhibeat moralem (vt dici ſolet) diligentiam, ſicut in re ſeria ſolet. eſt enim Sacramentum pœnitentiæ non ad carnificinam inſtitutum, ſed ſolatium. Et hoc quidem ad præterita pertinet.

Luc. 10.

Quãtum pręſentia ſpectat, is qui verè timet Deũ, eumq; offendere nollet, quoties dubitat, ſibi perſuadere poteſt nullum fuiſſe aut ſaltem non deliberatum conſenſum. ſiquidem cùm tam ſerium ac graue & deliberatè fecerit decretum Deo ſeruiendi, irritum id non poteſt eſſe, niſi contrario actu & plena cum aduertentia; quod ipſum proteſtari poſſet coram Deo, & manè hoc pacto aduerſus omnes ſcrupulos ſe armare.

Secundò, illis qui turpem vitam egerunt, maximè mulieribus, & ſemel eam rite inſtituerunt, non conuenit. Siquidem præteritæ vitæ recordatio, ac multò magis enarratio periculi plena eſt; & longè melius illa poſt ſe relinquere, & ad anteriora ſeſe extendere, deſtinatumque proſequi brauium. Certiſſimum in hac re conſilium prudentis confeſſarij; qui ſi verè talis eſt, non permittet confeſſionem generalem iterari ab ea, quæ ſemel generaliter eam inſtituit, niſi neceſſitas Sacramenti id exigeret: & illuſionem diabolicam facilè deteget, qua irretitas peccatis, aliquando etiam liberatas, in priſtinum ſtatum & laqueos ſpecie pietatis pertrahere conatur.

Oratio ante confessionem.

O Clementissime Deus, qui scrutaris cor & renes meos, concede per sanguinem Filij tui, propter quem negare mihi nihil potes, vt recogitem tibi annos & delicta mea in amaritudine animæ meæ, priusquam moriar, & compleas furorem tuum in die indignationis tuæ. renouetur nunc, obsecro, vt aquilæ iuuentus mea, vt purissimis tuis oculis placeam, dilecte animæ meæ; & non ex necessitate aut consuetudine, sed sincero corde cum spe bona remissionis, charitate perfecta, delicta mea tibi & vicario tuo non abscondam. Qui enim abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem Prou. 28.
confessus ea fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Tu omnia nosti, & contemplaris omnia in omni loco; sed & multus es ad ignoscendum. Recordare, Domine, quòd sicut lutū feceris me, & Iob 10.
toties refeceris; vt verè dicere possis, Quid potui facere vineæ meæ, Isaiæ 5.
& non feci? Quot enim ad salutem media, quot in sanctissima vita exempla virtutum multo cum labore & sudore dedisti, quæ piguit sequi? quot incentiua amoris in passione & morte tua reliquisti? Et, eheu! expectasti vt facerem vuas, & ecce labruscas. Pater, peccaui, & sicut arena maris sunt multiplicatæ iniquitates meæ, quas tepor mentis meæ coaceruarat; sed venio vt lauer, ô fons æternæ vitæ, ad quem sitio vt ceruus ad fontes aquarum; venio vt illuminer, ô lux mea; vt amem te, ô amor æterne, Sana me à phrenesi mea, quâ te & remedia respuo. Veni, lux mea, duc me in viam bonam. O Pater æterne, da meminisse peccatorum meorum; ô Fili Dei, da expendere & cognoscere; ô sancte Spiritus, da detestari, scilicet mortem & hostes meos, & te omne bonum non abhorrere. Quorsum enim venimus in hāc vitam, anima mea? nónne vt perfectè Domino seruiremus, cunctis diebus, aut momentis potiùs, quibus hîc militamus? Respice & reflecte oculos ad præteritum tempus, quod datum ad pœnitentiam, ad amandum, & cælestes opes requirendum; quid ex eo iam superest, nisi bonorum tantorum amissorum tristis recordatio, & malorum commissorum erubescenda memoria? Pulsantem te, bone Iesu, sponsum

non admiſimus, ſed dæmonem eiúſque aſſeclas. Sed audiamus tamē vel nunc, parentis dulciſsimi, & amantiſsimi Regis & ſponſi vocem, dicentis: Conuertere fornicatrix, & ſuſcipiam te: veni dilecta mea, & iniquitatum tuarum non recordabor. Quomodo dilecta, bone Ieſu, quæ tuos filios enecaui, ſcilicet ſanctas inſpirationes, & te repuli vt gratificarer adulteranti ſenſualitati, & hoſti quærēti animam meam? Nā ſi humilitatem, paupertatem, manſuetudinē, charitatem, patientiam ſanguine tuo ſignatam commendaſti; ego exaltaui cor meum, nihil mihi deeſſe volui, nihil pati, vt parerem mundi legibus, & tuas proculcarem. Verumtamen ecce audio mellifluam in auribus meis vocē, Fili, præbe mihi cor tuum: ecce ego me in cruce pro te immolo, & tui amore langueo, & abluere rurſum meo ſanguine volo. Ne ergo ſis mihi formidini tu ſpes mea Ieſu; perueniant ad te voces & ſingultus ouis perditæ, & filij prodigi redeuntis à regione longinqua, ô pater, ô paſtor, ô ſponſe animæ meæ: deteſtor culpam omnem & occaſionem N. quâ te grauiter offendi. Pater mi, nolo eſſe, aut viuere ſine te, ſed propter te: ſana me per vulnera tua, dolores tuos, & ignoſce mihi. numquid enim lætaris in morte peccatoris, qui vt viuerem pro me dignatus es mori? numquid tibi proderit perditio mea, qui de cælo veniſti relictis nonaginta nouem ouibus, vt me quæreres inter dumeta, & reportares in humeris tuis? Vtinam oratio mea ſit ſicut incenſum in
Pſal. 118. *conſpectu tuo; hoc vltimo fortè die peregrinationis meæ! Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. & ſæpè quidem irrita propoſita feci defectu contritionis, & fragilitatem meam noui: verumtamen nūc gratiâ tuâ, quā ſupplex peto, ſine qua nihil omnino valeo, propono in æternum non declinare à mandatis tuis in cōſpectu tuo, Deus meus, Deus cordis mei, & illa N. potiſsimos fontes malorum vitare. Ita ſtatuo in præſentia beatæ* MARIÆ *virginis, & Sanctorum tuorum; quos omnes in teſtes huius deſiderij mei & auxiliatores, maximè patronos meos, inuoco. Adiuua me, ô Ieſu, vnica ſpes mea. Amen.*

Praxis,

Praxis, seu methodus examinandi conscientiam.

CIRCA I. PRÆCEPTVM.

AN in his quæ ad fidem pertinent ab Ecclesia dissenserit, oppositum cum pertinacia credendo, aut alios docendo? quàm multos, & quoties? Is autem pertinax est, qui suum errorem defendit, sciens Ecclesiam contrarium tenere.

An fecerit aliquem exteriorem actum infidelitatis, vel hæresis; nempe verbo, signo, vel opere aliquo hæresim profitendo, etiamsi non mente, licet ex timore fecisset; vt ceremonias hæreticorum proprias exercendo, sub vtraque specie communicando, carnes cum hæreticis prohibito tempore comedendo.

An dubitauerit pertinaciter de aliqua fidei veritate? quales non sunt dubitationes quædam, quæ voluntatem in veritate firmam contristare solent.

An hæreticis contra Catholicos fauerit, eosque defenderit? quoties & quo modo?

An nimiam cum hæreticis familiaritatem habuerit cum probabili periculo incidendi in hæresim? quamdiu?

An hæreticorum vel prohibitos libros scienter legerit, vel eos domi seruauerit? quoties, & quamdiu?

An incantationes vel maleficia exercuerit, vel diuinos consuluerit, per se, vel per alios?

An schedulas superstitiosas apud se habuerit ad sanitatem aliámve rem obtinendam? & an alios induxerit ad earum vsum?

An fidem habuerit somniis vel auguriis, accipiendo illa pro regula suarum actionum?

An artes magicas didicerit, aut alios docuerit? quàm multos & quoties? Et an earum artium libros apud se scienter retinuerit? & an adhuc retineat?

An valdè negligens fuerit in addiscendis necessariis ad salutem? vt sunt decem decalogi præcepta Ecclesiæque, ad quæ erat obligatus, & articuli fidei.

An de emendatione vitæ, de consequenda æterna salute, vel Dei misericordia, & peccatorum remissione aliquando desperauerit?

An impediuerit verbo vel opere profectum ſpiritualem proximi, diſſuadendo vel ſimili ratione impediendo ingreſſum in Religionem, aut alia bona opera.

CIRCA II. PRÆCEPTVM.

Notari debet ad huius præcepti cognitionem, quòd iurare eſt Deum in teſtem eius quod dicimus vocare. Vocatur autem Deus in teſtem duobus modis: vno modo expreſsè, vt quando quis per Deum iurat; altero modo tacitè, vt cùm iurat quis per Sanctos, per crucem, per animam ſuam, vel per aliam creaturam, quatenus in ea relucet diuina bonitas: non tamen iuramentum eſt dicere, Verè, certiſſimè, in veritate.

An mendacium aliquod, etiam officioſum, iuramento firmauerit, aut id de quo dubitabat an eſſet verum?

An iurarit deliberatè ſe aliquod peccatum mortale patraturum, & quale peccatum?

An iurarit aduertenter abſque animo adimplendi?

An violauerit aduertenter ſuum iuramentum, quod ſeruare tenebatur? quale non eſt quando quis iurat ſe aliquid mali facturum; tunc enim ſeruari iuramentum ſine peccato non poteſt.

An cauſam dederit alicui vt falſum iuraret, vel non obſeruaret iuramentum licitum; & an id fuerit cum aliquo damno alterius?

An nimis præcipitanter iurauerit, maximè ex conſuetudine, non diſcutiendo verúmne eſſet aut falſum quod iurabat? quamdiu hæc conſuetudo durarit, & an duret adhuc?

An diabolum inuocauerit, aut eius auxilium implorarit, deliberatè & ex animo, cum intentione vt ab illo iuuaretur?

An iurando ſibi imprecatus ſit grauia mala, vt malam mortem, damnationem, &c. & quoties hoc contra veritatem, vel dubitans?

An in iudicio iurarit falſum, vel iuridicè interrogatus non reſponderit veritatem ad intentionem iudicis. An hoc aliis ſuaſerit? In quo caſu non ſolùm eſt peccatum mortale, ſed etiam onus incurritur reparandi damnum & iniuriam illatam proximo.

An dixerit aliquam blaſphemiam. Eſt autem blaſphemia dicere contra Deum vel Sanctos aliquid contumelioſè: vt quando quis Deo vel Sanctis maledicit; vel aſſerit Deum eſſe iniuſtum, vel non curare humana; aut cùm quis indignatus Chriſti & Sanctorum membra contumelioſè nominat. Poſſunt autem hæc ſolo corde committi, vt, exempli cauſa, optando, Vtinam Deus mea peccata neſciret, non eſſet iuſtus, &c.

An

An vouerit aliquid Deo abſque animo adimplendi?

An votum legitimè factum violauerit aduertenter?

An promiſſa, maximè iuramento firmata, deliberatè violauerit?

An Scripturam ſacram facetiis applicarit, maximè ſi crebrò & ad turpia?

CIRCA III. PRÆCEPTVM.

An feſtos dies violauerit, ſeruilia in eis opera exercendo vel præcipiendo, conſulendo, aut conſentiendo, idque per multum temporis, ſine neceſſitate? Seruilia autem opera vocantur quæ ad artes mechanicas pertinent. Si non audiuit Sacrum diebus feſtis, vel notabilem partem omiſit, ſine legitima excuſatione, & an cauſam aliis dederit idem faciendi. Notabilem Sacri partem omittit, qui omittit vſque ad Euangelium, vel qui ante communionem recedit.

An in feſtis per notabilem partem Miſſæ diſtractùs fuerit ſiue fabulando, ſiue profana legendo, ſiue aliis ſe exteriùs occupando, exteriorem ſaltem attentionem impedientibus.

An curarit ſibi ſubditos diebus feſtis intereſſe Sacro? Huc pertinent quæ contra Eccleſiæ præcepta fiunt, vel Sacramenta.

An non confeſſus ſit ſemel in anno, aut non curarit vt idem facerent omnes ſuæ curæ commiſſi.

An iuerit ad confeſſionem ſine aliqua ſaltem præparatione & examine, vel ſine propoſito deſerendi aliquod peccatum; vel peccatum aliquod mortale ſciens in confeſſione ſubticuerit ex pudore aliáve cauſa; & an poſtea illud peccatum ſit confeſſus in ſequenti confeſſione, prioremque confeſſionem illam repetierit.

An omiſerit communionem tempore Paſchatis in propria parochia, poſtquam ad eam venit ætatem, vt iudicio confeſſarii communicare iam poſſet.

An communicarit cum conſcientia peccati mortalis, quod nondum erat confeſſus.

An cum conſcientia certa vel dubia peccati mortalis receperit, vel adminiſtrarit aliquod aliud Sacramentum Eccleſiæ.

An comederit cibos prohibitos in Quadrageſima, vigiliis, & aliis diebus interdictis, etiamſi propter ætatem ieiunare non teneretur.

An poſt completum vigeſimum primum annum, ieiunia Eccleſiæ violauerit, ſæpius comedendo, licet à cibis vetitis abſtinuerit.

An cauſam dederit aliis violandi ieiunia, veluti ſuadendo, vel

aliis prohibito tempore cibos vetitos miniſtrando, vel alios cibos, quibus ieiunium ſoluant; niſi legitima eſſet cauſa.

An, cùm excommunicatus eſſet, ſciens perceperit Sacramenta, dederitúe, aut ſacris interfuerit.

An contumelia aliqua vel irreuerentia affecerit imagines, reliquias Sanctorum, aliaſque res ſacras.

An putet ſe feciſſe aliquid, cui ſit annexa excommunicatio.

An obligatus ad recitandum Breuiarium, omiſerit recitare ſiue totum, ſiue partem eius notabilem; veluti vnius Horæ officium, ſine ſufficienti excuſatione, ex tædio rerum ſpiritualium.

CIRCA IV. PRÆCEPTVM.

An parentes contempſerit, aut verbis & factis contumelioſis offenderit.

An maledixerit patri vel matri, vel in eorum abſentia iis detraxerit.

An verbo vel cogitatione illis mortem propter ipſorum bóna, aut ob aliam cauſam, aliúdue graue malum ſit imprecatus deliberatè.

An eis obmurmurauerit, aſperiuſque fuerit locutus.

An in re graui vel ex contemptu iuſſis eorum non obtemperarit.

An in notabili neceſſitate ſubuenire illis recuſarit.

An teſtamentum parentum defunctorum fuerit executus.

An fuerit paratus propter amorem parentum tranſgredi præcepta Dei, & peccare mortaliter.

An Superiores ſuos ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſticos contempſerit, & iuſtas eorum leges in re notabili violauerit.

An de Superioribus & maioribus ſuis detraxerit in re graui; aut etiam de Religioſis, ſacerdotibus, magiſtris, doctoribus, &c.

An decimas, vectigalia, & alia quæ illis debentur, retinuerit.

An prædicta deliberatè facere propoſuerit, etſi non fecerit.

An, ſi filios habeat, iis maledixerit, nec eos Chriſtianæ fidei myſteria, Dei præcepta, aliaque ſcitu neceſſaria docuerit.

An filios reprehenderit & correxerit, maximè in peccato graui.

An domeſticos neceſſaria ſcitu docendos curauerit, & peccantes correxerit.

CIRCA

CIRCA V. PRÆCEPTVM.

An aliquem habuerit odio, cum desiderio vindicandi se, & quanto tempore in eo odio & vindictæ cupiditate perseuerarit.

An optauerit alicui mortem, vel aliud malum graue, & damnum corporis, famæ, honoris, bonorum tam temporalium, quàm spiritualium, ex malo & deliberato animo.

An fuerit alicui grauiter iratus, cum animo notabiliter ipsi nocendi.

An contendendo cum aliis verberauerit aliquem, vel vulnerauerit, vel occiderit, aut commiserit aliis vt id facerent, vel quod suo nomine ab aliis erat factum approbauerit, vel ad id dederit auxilium, consilium, vel fauorem.

An clericum percusserit. Nota. Qui percutit clericum, etiam primæ tonsuræ, percussione quæ est peccatum mortale, incurrit excommunicationem, dummodo sciret, aut scire deberet, eum quem percutiebat esse clericum, & legem de excommunicatione. proinde circumstantia clerici est exprimenda.

An sibi vel aliis maledixerit seriò, & ex animo. Est autem maledicere, malum aliquod sibi vel aliis imprecari: nempe mortem, infamiam, diras, &c. vt si se vel alterum tradat vel commendet diabolo. Est autem maledictio semper peccatum mortale, quando seriò profertur.

An litigans cognomina dederit, aut conuicia iecerit cum graui proximi iniuria. Tunc semper iniuria est reparanda, & fama resarcienda, si læsa fuerit.

An eum, quem grauiter offenderat, rogare veniam detrectarit, & cum inimico redire in gratiam recusauerit, vel condonare ei offensam noluerit, aut omiserit alloqui vel salutare suum inimicum cum scandalo.

An defectus corporis aut paupertatis alicui exprobrarit, aut verbis, aut cachinnis, vel signo aliquo alios turpiter irriserit. quod peccatum tanto est grauius, quanto maior debetur reuerentia iis qui ridentur, & eos tenetur sibi reconciliare; &, si infamia sit secuta, debet famam resarcire.

An rixas & inimicitias seminauerit, & an inde graue malum sit secutum.

An deliberato animo doluerit de bono aliquo notabili proximi, vel de eius malo lætatus sit. Bonum notabile est sanctitas, fama, scientia, diuitiæ. Inuidere in rebus paruis veniale tantùm est.

An blasphemantes, vel alio simili modo grauiter delinquentes

non correxerit, cùm ſpes alicuius emendationis eſſet, & id facilè poterat.

An homicidis & extorribus fauorem aut receptaculum præſtiterit.

Huc pertinet peccatum ſcandali, quo quis ad peccatum mortale prouocat alterum, verbo vel opere aliquo, quod natura ſua præbet occaſionem ruinæ; & explicandum eſt ad quam ſpeciem peccati induxerit; vt, Induxi alium ad omittendum Sacrum die feſto, aut ad fabulandum per notabilem partem Sacri, ad non ieiunandum cùm teneretur, ad furandum, &c. De quo ſi (præter ea quæ ſingulis præceptis) occurrat aliquid, poterit illud huc reuocare.

CIRCA VI. ET IX. PRÆCEPTVM.

An turpes cogitationes habuerit, in quibus voluntariè ſit delectatus, etſi opere perpetrare noluerit id quod cogitabat. Eſt enim peccatum mortale.

An cum deſiderio perficiendi operis, tales cogitationes habuerit, & an obiectum cogitationis fuerit virgo, ſoluta, coniugata, Religioſa, &c.

An turpia & obſcena locutus fuerit animo laſciuo, vel libenter audierit. & an turpes cantilenas cecinerit animo laſciuo, maximè alijs præſentibus.

An libros impudicos legerit animo laſciuo, vel ex ſola curioſitate cum probabili periculo delectationis moroſæ, vel conſenſus. & an adhuc tales libros habeat.

An inhoneſtas choreas duxerit cum probabili peccati periculo.

An aliquam perſonam aſpexerit cum periculo probabili conſentiendi peccato.

An probabili peccandi periculo ſe expoſuerit, loca quædam periculoſa adeundo, vel cum certis perſonis conuerſando.

An conatus ſit verbis vel aliquo facto ſuo pellicere aliquam perſonam ad res turpes. Hic perſonæ circumſtantia eſt exprimenda.

An laſciuo animo turpia oſcula & alios contactus impudicos habuerit, vel ſe turpiter contingi permiſerit, vel an ſeipſum voluntariè polluerit, & quid tunc cogitabat. Eſt enim ſpecies cogitationis exprimenda.

An nocturnas vel diurnas pollutiones procurarit, vel experrectus ſe oblectarit in pollutionibus, vel turpibus ſomniis.

An ipſum peccatum carnis opere expleuerit. Explicetur ſpecies

peccati; quales sunt fornicatio, adulterium, stuprum, incestus, sacrilegium, & vitium contra naturam.

CIRCA VII. ET X. PRÆCEPTVM.

An aliquid furto sustulerit. Explicet speciem peccati. & an rem sacram in loci sacri tutela. Exprimat quoque quantitatem, quando notabilis summa est.

An inuito domino rem alienam alicuius momenti retineat adhuc absque animo restituendi.

An inuenta notabilis valoris non restituerit domino, si eum adhibita diligentia poterat rescire.

An aliorum hortis, agris, vel similibus bonis notabile damnum intulerit.

An ex eo quòd debita suis creditoribus non soluerit, cùm alioqui posset, aliquod damnum incurrerint.

An in emptione vel venditione fraudem fecerit, cum notabili proximi damno; vel res furtiuas, aut quas dubitabat esse alienas, emerit vel vendiderit.

An mercedem famulis, subditis, vel operariis subtraxerit, aut ministerium ad quod conductus fuerat fideliter præstiterit.

An ratione mutui vel anticipatæ solutionis aliquid acceperit: & est vsura.

An pro Beneficio Ecclesiastico obtinendo pecuniam vel rem pecunia æstimabilem dederit, vel alius quispiam eius nomine; & est simonia, collatio nulla, & fructus omnes sunt restituendi.

An plura Beneficia habeat: quàm multa & quamdiu?

An desiderauerit accumulare opes per fas & nefas; aut habuerit voluntatem determinatam accipiendi, si posset, rem alienam.

An pecunias sibi à parentibus ad victum collatas, in lusus consumpserit, vel in conuiuia immoderata, aut aliis modis profuderit.

An ex parentum bonis quidpiam notabile acceperit contra ipsorum voluntatem: & est ipsis restitutio facienda; secùs, si constaret de ipsorum voluntate.

An litem aliquam contra iustitiam mouerit, vel mendaciter aut fraudulenter in ea obtinenda processerit.

An luserit ludis vetitis, vel ludendo fraudem fecerit, cum notabili proximi detrimento.

An lucratus sit notabilem summam in lusibus, etiam sine fraude, ab iis qui pecunias exponere non poterant; vt sunt filiifamilias, &c. vel, an fuerit causa vt aliquis bona parentum dissiparet.

An iniustè lucrum alterius impedierit, aut consilium vel auxilium

lium præstiterit ad iniustè nocendum proximo.

An furantem non impediuerit cùm posset.

An aliquid ex dictis deliberatè concupierit.

CIRCA VIII. PRÆCEPTVM.

An alicuius famæ detraxerit, graue aliquod crimen, vel ignominiosum quidpiam alicui falsò imponendo. & tenetur retractare coram eis, quibus præsentibus famam alterius læsit.

An peccatum graue alicuius, verum quidem, sed occultum, alijs manifestauerit, mala intentione, vel cum graui famæ detrimento. quo etiam casu famam resarcire tenetur.

An dicta vel facta alicuius sine vllis aut ex leuibus coniecturis in malam partem acceperit, certò & definitiuè apud se statuendo illum peccasse mortaliter. Est enim hoc temerarium iudicium, & peccatum mortale: si autem tantùm fuerit suspicio, vt cùm quis de alterius bonitate ex leuibus indiciis dubitat, solùm est veniale.

An detractoribus aures accommodauerit, ex odio illius cuius famæ detrahebatur. vel si detrahentes cum notabili proximi detrimento non prohibuit, cùm facilè prohibere posset.

An perniciosa mendacia protulerit in notabile detrimentum alterius.

An præceptores, scholas, conuictum apud parentes diffamauerit, falsas ad eos litteras scribendo. & tenetur ad restitutionem, retractando seriò, nisi certò sciat parentes ei non credidisse.

An secretum sibi commissum, maximè si spoponderit se taciturum, aliis reuelarit, & an inde aliquod detrimentum proximi secutum sit.

An litteras alicuius cum damno aliquo, vel saltem periculo aperuerit.

CIRCA GVLAM.

An se aliquando sponte inebriauerit, & an intemperantiùs comederit, aut biberit, cum notabili detrimento sanitatis.

An alios datâ operâ ad ebrietatem induxerit.

Qui officium aliquod administrant, examinabunt se etiam de peccatis, quæ in tali officio vel statu solent committi.

Interrogatorium breuius, in carmen redactum habet P. Polancus in Appendice Directorii.

Oratio

Oratio post confessionem.

MIsericordias tuas, Domine, in æternum cantabo, qui me toties sanguine tuo lauisti, & lacrymarum tuarum fonte, quas tuam Maiestatem fundere pro me, eheu! siccis oculis intueor. O bonitas infinita, quanti facis adulteram, pro qua reliqueras domum tuam, & dimiseras hereditatem tuam, & dederas dilectam animam tuam in manus inimicorum eius, & facta tibi erat hereditas tua quasi leo in silua, & fornicata fuerat anima mea cum amatoribus multis; sed respexisti terram, & fecisti eam tremere, & longè errantem & diu expectatam non proiecisti à facie tua, sed omnia peccata mea post tergum tuum? Ah! Domine, confirma hoc quod operatus es in me, & miserere mei, ne fiant nouißima peiora prioribus, postquam ad amplexus tuos suauißimos, per veniam peccatorum dedisti peruenire. Ardeat in me amor tui, ne per teporem principatum meum accipiat alter, si in terra sanctorum iniqua geram. Eia, bone Iesu, quomodo tepidus esse possum, cùm tu langueas amore mei, pares gaudia æterna pro labore momentaneo? Quid tibi in iudicio dicam ostendenti vulnera & labores, Domino meo seruus nequam, si nunc contempsero sequi te & Sanctos tuos, qui post labores nunc lætantur sicut victores raptâ prædâ, & in messe messores? crescebant illi quotidie, & ego in deteriora prolabor, tepidus in amore tuo, distractus in precibus, affectu vagus, quia te, ô Deus meus & omnia, dereliqui, fontem vitæ, & quæsiui toto corde aquas putidas creaturarum. Doleo, doleo, & detestor hæc, & offensas præteritæ vitæ meæ. O amator hominum, doleo quia te offendi, quia bonus es, non ob infernum aut cælestium gaudiorum detrimentum. Vtinam ita hoc sentirem, vt sentiuntur incommoda corporis, perditio liberorum, opum, &c. & tamen qui te perdit, omnia perdit, cælum, Sanctorum præsidium, amicitiam tuam, omnia bona opera. Tu autem Domine bonorum nostrorum non eges, sed beatè me viuere hîc & æternùm cupis, animo tranquillo & tibi coniuncto. Video Domine, & confundor, ac tum magis, dum ob vanam gloriam, pecuniæ amorem, tanta video fieri, quod-

Psal. 88.

quodq́; amor tuus tantùm me impellere nequeat: sed iterum rogo, parce Domine, parce Domine, propter merita & sanguinem Filij tui, quæ offero diuinæ Maiestati tuæ, & in vnione meritorum eius omnia mea ad seruiendum tibi. Illis omnino, & gratiâ tuâ confido in nouitate vitæ ambulare. Adeste Angeli, sancti patroni mei, vt quæ in conspectu Sanctissimæ Trinitatis, & vestro propono, diuinæ gratiæ innixus perficere valeam. Amen.

Quæ agenda post confessionem generalem peractam.

PRimò vide, quomodo iam multa cum molestia in gratiam cum prodigo redieris, & gratias age ex toto corde, atque imitare Magdalenam, exemploque eius quidquid vanitati hactenus in corpore tuo seruiuit, statue Deo dedicare, &c.

Ioan. 5. Secundò, cogita tibi dictum illud esse: Ecce sanus factus es, iam amplius noli peccare; & coram Deo, & Sanctis eius, vt testibus, iterum contritionem excita, & protestare coram eis, quòd in æternum non declinabis à mandatis Dei tui.

Tertiò considera, quæ sint tibi incliuationes prauæ, & præcipuè occasiones peccatorum tuorum, easque vitandi studium *Eccles. 3.* scias tibi præcipuum esse debere: qui amat enim periculum, peribit in eo. Neque verò contritus videtur, & ad Deum conuersus, qui sciẽs se creberrimè tali occasione lapsũ esse, & frequẽti lapsu debilitatum, iterum se eidem periculo committit, v. g. conuersationi cum dispari sexu, cum ebriosis, &c. Dic mihi, si in loco aliquo vigesies grauissimam bonorum iacturam fecisses, nónne vitares? Si aliquoties fuisses in eodem grauiter vulneratus, nónne diligentissimè caueres? Si quis sæpiùs vitæ discrimen adiisset, & naufragii, & famæ, & bonorum omnium, & sciens & prudens absque causa eidem se periculo exponeret; crederes ei asserenti se naufragium studiosè vitare velle, an potiùs temerariè ruere in certum interitum? Ita in animæ periculis cauendis prouidum esse omnino conuenit.

Huc pertinet videre quibus vitiis potissimùm obnoxius sis; habet enim quisque defectus aliquos, è quibus cæteri ferè manant: & hos eradicare, ac velut fontes obstruere oportet, idque per examen particulare, de quo infrà, & studium singulare mortificationis.

Quartò

Quartò considera actiones tuas & occupationes, diligenterque attende, quomodo eas perfectiùs agere poteris.

Quintò considera, quæ tibi molesta & aspera ab aliis accidere possent, quæque ex vitæ genere tibi obuenire solita sint: & primò accepta ea in satisfactionem peccatorum de manu Domini, deinde aliis etiam modis ad ea fortiter & Christianè ferenda animum præpara.

Exemplum propositorum post confessionem generalem ad vitæ emendationem.

COnsideratis semitis domus meæ, diuinâ misericordiâ statuo. Primò, benè & christianè me mori velle, atque similiter vitam mihi instituendam; cùm talis sit futura mors, qualis vita fuerit. Ducem autem in via hac, & animæ negotio eligo N. doctum iuxtà ac pium, eique illam omnino aperire, eiusque directionem sequi propono, ac de profectu sæpè cum illo conferre; & exposcere, vt amicè & confidenter me moneat. Adiuua me Domine Deus meus, quia tu es Deus fortitudo mea, & refugium meum, & te quærere & amare toto corde desidero. Amen.

Secundò, quoad animam eiusque cibum, propono eam sacrosancto Eucharistiæ Sacramento decimo quinto quoque die saltem pascere, octauo verò per pœnitentiæ Sacramentum expiare: nam video manifestè mihi illusum, & vehemẽter errasse me; cùm dilatione imparatior hactenus euaserim, neque sit vlla excusatio apud Deum ob negotia (vnicum siquidem & grauissimum est salutis meæ.) & erubesco coram te, Domine, dum cogito me plurimis friuolis, ludo & otio, tempus absumpsisse, lucri, &c. occasionem auidè arripuisse, & solius animæ curam posthabuisse.

Illam etiam oratione & verbo tuo pascere, coram te, Deus meus, statuo, & quotidie Missam audire, examinare conscientiam, & lectioni piæ quadrantem saltem vnum tribuere. ad hoc enim viuo & creatus sum: & si semper iussus sum orare, quomodo hæc negligere potero? Inter morbos verò animæ illum N. primùm diligenti curâ persanare conabor per gratiam tuam, quemadmodum facerem si corpore æger forem.

Quod ad corpus, per tuam gratiam nunquam illud tam delicatè nutriam, vt velut seruus molliter nutritus contumax fiat & rebelle diuinę Maiestati tuæ; sed vt iumẽtum habebo moderato cibo ac potu, vestitu & recreatione, vt decet statum meum, vtque

que aptum ſit obſequio animæ meæ, & tuo inprimis, Deus meus. Senſus, inprimis verò oculos, aures, & linguam ſic cuſtodiam gratiâ tuâ, vt portas animæ meæ.

Tertiò, cùm reddenda mihi ſit de bonis ratio (tua enim ſunt omnia, & iuſſus ſum ego diſpenſator eſſe fidelis) propono Primò, non anxiè accumulare, ſed moderatè ea curare; tum vt vitam ſuſtentem, tum vt creditoribus ſatisfaciam, ne clament in cælum vindictam grauiter preſſi inopiâ fratres noſtri, & filii Dei ad Patrem miſericordiarum. Secundò, vt familiam alam iuxta ſtatum, non vanum mundi iudicium: neque enim opulentior videri cupio, neque alieno illuſtrior apparere. Tertiò, ad honeſtam tãtùm recreationẽ. quid enim turpius quàm opes magno ſudore miſerorum expreſſas, & parentum labore partas, quibus mihi cælum parare, & ventres famelicos fratrum meorum paſcere poſſum, prodigere aleæ iactu, &c. Non feram deinceps, vt clamet ad portam fruſtra pauper, pro vna panis buccella, & ego ludo dilapidem ſummam quâ multi refici & Deum benedicere poſſent, & benedictio eorum plurima venire ſuper me.

Quartò, reddenda cùm ſit familiæ ratio; Primò, non ſuperbè me geram, ſed conſeruos meos famulos exiſtimabo. Secundò, neceſſaria eis diligenter curabo. Tertiò, ſolicitus ero vt ſaltem æquè Deo meo ſeruiant, ac mihi, neque permittam quin ſingulis ſaltem menſibus Pœnitentiæ & ſanctæ Euchariſtiæ accedant Sacramentum: æquum eſt vt non ſeruiat quis mihi, qui non ſeruit tibi, Deus meus. Quod autem attinet ad alios ſubditos poteſtati meæ ſubiectos, ſcandala amoueri, iuſtitiam breuiter & rectè adminiſtrari curabo.

Quintò, officium quid à me poſcat meum, expendi, & video, ò Domine Deus, eò mihi maiorem rectè viuendi neceſſitatem incumbere, quò plura de manu tua liberali indignus accepi. Deinde multa occurrunt quæ in obſequium tuum, & gloriam nominis tui facere potero, atque hæc coram Maieſtate tua decerno N.

Sextò, temporis autem primam mihi rationem habendam eſſe video, cùm pretioſiſſimum ſit, & irrecuperabile: quocirca illud diſtribui vt animę priùs meę, vt virtutis ac rationis ſtudio, vt proximo, & muneri ſuum tribuatur.

Septimò, cùm nihil ad probitatem magis valeat quàm bonorum conuerſatio & ſocietas; tales deligo, quos ſcio diuinæ Maieſtati tuæ fideles famulos, alios verò vitare volo. Vitia enim ſerpere videmus, neque poteſt tibi eſſe gratum, vt nec vlli patri & Principi, ſi cum eo filius aut ſubditus tractet aut agat; qui nihil aliud

aliud nititur, quàm suadere, vt parentem perimat filius, cliens Regi rebellis sit. Id enim faciunt mali inuitantes ad peccatum, per quod Christus Dominus iterum crucifigitur, & tibi Deo meo rebellis quis efficitur.

Octauò, vt verò hæc proposita firma sint, statuo Primò, de iis referre Confessario, vel decimo quinto quoque die. Secundò, vt meliùs ea seruem, mihi indico legem dandi eleëmosynam, nisi hoc N. fecero. Tertiò, si Confessario probetur, ad tempus aliquod voto pœnali me obstringam, donec quod potissimùm mihi necessarium est, perficiam. Quartò, quotidie propono hæc manè relegere. Quintò, saltem quothebdomadis aut mensibus eadem attentè considerare.

Oratio, pro perseuerantia in bonis propositis.

DOmine Deus meus, Rex regum, & Domine dominantium, confiteor tibi coram curia tua cælesti, quòd infidus hactenus fuerim maiestati tuæ, post innumera accepta à liberali manu tua beneficia, quibus non ad obsequium tuum, sed ad rebellionem vsus sum. O Pater misericordiarum, miserere mei: pœnitet enim me vehementer, & velut prodigus supplex venio, & proÿcio me ad thronum gloriæ tuæ; respice ad opus manuum tuarum. Ecce abrenuncio Satanæ, & mundo, ac pompis eius, atque hæc NN. statuo coram te, & vitare illas occasiones N. vt lapides offensionis. Scio quòd in die iudicÿ nihil habebo, quod excusem: ostendisti enim mihi viam in qua ambulem, & quod non fecisti omni nationi, iudicia tua & leges manifestasti mihi; & gratiam dedisti vt præstare possem. Et certè si centesimam partem fecissem eorum, quæ pro mundo feci ac toleraui, profectò seruassem legem tuam, & in amicis tuis ac filÿs numerarer: iam autem non sum dignus vocari filius tuus; sed fac me sicut vnum de mercenarÿs tuis, & cõcede mihi gratiam per sanguinem Christi Iesu, quâ desideria ista complere, tibiq; & Christo filio tuo, ac sanctißimæ Matri illius seruire valeam, & tecum in æternum viuere. Amen. Lucæ 15.

IACVLATORIÆ.

Psal. 118. *IVraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.*
Psal. 61. *Nonne Deo subiecta erit anima mea? quoniam ab ipso salutare meum.*
Psal. 118. *Paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua.*
Ibid. *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore.*
Ibid. *Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus.*
Ibid. *In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis tuis.*

CAPVT VII.

De satisfactione, tertia parte pœnitentiæ.

Exod. 12. ITinere trium dierum Israëlitæ ad montem Dei Oreb profecti sunt, vt sacrificarent Domino Deo nostro. Tres illæ dies spirituali intellectu, de contritione, confessione, & satisfactione commodè, vt suprà dixi, accipiuntur. Cùm autem de prioribus dictum sit, superest vt Tobiæ 12. de satisfactione agamus, quæ operibus à Raphaële commendatis perficitur: Bona, aiebat, est oratio cum ieiunio & eleëmosyna. Tria siquidem satisfactionis opera tribus mundi malis remedia peroportuna constituta sunt: ieiunio carnis concupiscentia; eleemosynâ verò, oculorum; oratione humilii superbia vitæ persanatur. Mandarat Leuit. 6. Dominus vt holocaustum cremaretur in altari, nocte totâ vsque manè, & vt cineres sacerdos spoliatus vestimentis sacerdotalibus, & alijs indutus, efferret extra castra, & in loco mundissimo alio igne quàm sanctuarij vsque ad fauillam consumi faceret. Quid hæc figura adumbrauit? nisi holocaustum tui ipsius, atque omnia peccata tota huius vitæ nocte, exurenda igne sanctuarij, id est, charitatis:

ritatis: quòd si quid manè superſit, te ire debere extra caſtra, exutâ mortali veſte, ibiq; igne purgatorij expiãdum, donec infauſtæ reliquiæ peccatorum penitus conſumantur, & reddas nouiſſimum quadrantem.

Ac primùm quidem de ieiunio, & pœnitentia: poſtea de eleëmoſyna: ac demum de oratione, quia longior illius tractatio futura, diſſerendum eſt.

MEDITATIO

de ieiunio, primo opere ſatisfactorio.

Compositio loci eſt, ſtatuere ſeſe coram Chriſto in cruce felle potato.

Oratio præparatoria, vt ſuprà.

Pvnctvm I. Conſidera te poſitum in hac valle verè lacrymarum cum parente primo; vt in ſudore vultus tui veſcereris pane tuo, & cæleſtem hereditatem obtinere contenderes, atque aſcenderes in montem Domini: nullum verò maius eſſe impedimentũ quàm corpus hoc tuum quod corrumpitur, & aggrauat animam; ac proinde illud fræno temperantiæ & diſciplinæ refrænandum; ne è præcipiti deijciat ſeſſorem ſuum. Secundò, quàm fœdè per illud & gulæ concupiſcentiam proſtratus fuerit Adam, eheu! in ipſo paradiſo deliciarum. Illa, illa nos in miſeriarum adduxit pelagus, in quo fluctuamus; è quo enauigare & eluctari vix poſſumus. Tertiò, vide, & obſtupeſce quid ſapiẽtiſſimum Adamum eò adegerit. Scilicet breuis è pomo hauſta voluptas. O infelix pomum, in quo omnia mundi mala, & æterna continebantur! Ediſti, ô Adam, & ecce quàm grauiter obſtupeſcunt adhuc dentes filiorum tuorum! Quartò, attende quemadmodum Eua noſtra, id eſt, caro & hoſtis noſter, nos ſollicitet ad imitationem infelicis parentis; quàm vilia ea quæ Sap. 9.

 appetit,

appetit, quæque gula proponit: quanto labore & periculo appetantur, dum non habentur: & tamen quàm breui omnia fastidio sint.

Ecce enim plurimos gula depauperat, & ad indigna cogit. quot, IESV bone, Religiosos, qui aliàs essent futuri columnæ cæli, in terra figit, neque crescere sinit in paradiso cælestis voluptatis, id est, Religione, quia in ea superare se nolunt! Immò non caret certè mysterio Adamum in statu perfectionis positum, vnâ gulâ deturbatum.

PVNCTVM II. Considera gulæ incommoda: Primò, impedit omnem in spiritu profectum, corpusque spiritui rebelle facit. Nam, teste Climacho, vt apud mũdanos cupiditas est radix omnium malorum: sic apud spirituales ac monachos gulæ concupiscentia. impossibile enim est, vt Cassianus ait, saturum ventrem pugnas interioris hominis experiri. Ex vno etenim gulæ vitio innumera vitiorum agmina producuntur, vt Gregorius ait. Basilius verò vitijs alijs omnibus obnoxios se vidisse resipuisse; qui huic sese subdidissent, aut secretò, aut alieno tempore aut loco edendo, tandẽ excidisse à Religione: vel si mãserint, mancipia diaboli, curiosos, querulos, commodi amantes, obstinatos factos. Secundò, neque tantùm spiritui & pietati officit, sed omnes omnino functiones animi præstantiores impedit, & hebescere ingenij aciem cæterasque animi potentias facit. Tertiò, accedit quòd corpus morbis repleat, vitam curtet, multisque afficiat incommodis. Atque ita homo ob voluptatem, quæ, vt Innocentius, spatio loci vix est quatuor digitorum; spatio temporis vix totidem momentorum, vitam hanc tristem & miseram reddit, & in æternæ se vitę discrimen adducit, vt caro tantillo oblectetur. Meritò proinde exclamat Bernardus: O crudelitas! corpori seruitur, vt anima iuguletur. Adde, vt corpori tribuatur momentanea voluptas, æterna homo subit supplicia; aut saltem sese eorum periculo exponit.

Climachus gradu 26.
Cassian. lib. 4. c. 3.
Greg. in 1. Regum cap. 2.
Basil. de abdicat.
Innoc. l. 2. de contemptu mundi, cap. 17.
Bernard in Apol.

PVNCTVM

PVNCTVM III. Conſidera è contrà commoda abſtinentiæ. Primum, quòd hoſtis grauiſſimus hac dometur; multoque magis quàm omnibus alijs corporis exercitationibus, cilicijs, flagellis, humi cubationibus, deprimatur. Nam vt nullo faciliùs ignis quàm ſubtractione lignorum extinguitur: ita concupiſcentia fomeſque peccati nullo magis curatur, quàm ſi vitiorum omnium alimenta per abſtinentiam ſubmoueantur. Secundò, contemplare olim eremi cultores omni virtutum genere illuſtres. Percunctare ex eis quem de ea ſenſum habuerint, cùm in ea magnam ſanctitatis partem poſuerint. Baſilius certè ait: Ventris moderatio, animi perturbationum cōpreſſio eſt. Chryſologus autem, Ieiunium omnium vitiorum mors, & vita virtutum. Tertiò, neque Sancti tantùm; ſed & Philoſophi, ac prudentiores, plurimi hanc virtutem fecerunt: adeò vt Artaxerxi & Ptolemæo aqua & panis deliciæ fuerint: & à Lacedæmonijs coquus omnis decreto perpetuo proſcriptus.

Baſil. conſtitut. monaſt. c. 5.
Chryſol.

PVNCTVM IV. Conſidera Primò, quàm ſæpè, quàm grauiter gula à Deo punita fuerit: nam præter Adamum, quò Lothum adduxerit ignominiæ notum eſt, quò miſeriarum Sodomam; quò filios Heli, quò Eſau, quò Prophetam illum in Bethel: quanti ſteterit Iſraëlitis concupiſcentia carnis in deſerto; & aliàs iterum, cùm triginta tria millia interfecta ſunt. Omitto diuitem Epulonem, immò plurimos quos hæc bellua vorauit, & in æternas ærumnas pręcipitauit. Vide igitur quomodo ieiunio maximè, & alijs mortificationum generibus corpus in ſeruitutem redigere oporteat.

Geneſ. 19.
1. Reg. 2.
Geneſ. 25.
3. Reg. 13.
Exod. 32.
Luca 16.

PVNCTVM V. Conſidera quomodo omnes quotquot fuerunt celebrati in vtroque Teſtamento viri, ieiunio & mortificationibus corpus domuerint. Moyſes ieiunio legem & Dei familiaritatem, vti etiam Elias, impetrauit: Niniuitæ eum placarunt. Cogita Secundò, in nouo quàm hoc illuſtris fuerit Ioannes, quo non ſurrexit maior: Anna

1. Cor. 9. illa prophetiſſa. Apoſtolus Paulus certè de ſe ait: Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo, ne fortè, cùm alijs
Galat. 5. prædicauero, ipſe reprobus efficiar. qui enim Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs ſuis. Tu coram Deo an ex iis ſis vide, an oble-ctamenta carnis quæras, ijs inhies, & ſpiritus ac ſalutis tuæ & aliorum detrimenta, vt carni blandiaris, contemnas. Tertiò, attende ad totius exemplar perfectionis Chriſtum IESVM, eſurientem, ſitientem, noctibus orantem, & in laboribus plurimis à iuuen-
Ioan. 19. tute ſua; poſtremò aceto & felle in cruce potatum. Extremum illum actum eſſe voluit, vt temperantiam nos edoceret; & lueret benigniſſimus IESVS quod primus parens noſter, & nos filij eius peccatum gulæ, peccatum omnino grande, coram Domino peccaueramus. O Domine IESV Chriſte, doce me, quæſo per viſcera miſeri-
Aug. l. 10 Conf. cap. 31. cordiæ tuæ, vt, quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam. Tu ſis mea delectatio, tu mea gloriatio, IESV mundi ſaluatio. cibus meus ſit facere voluntatem tuam: abſit vt ego, qui tuus eſſe volo, carnem non crucifigam, ſed ei ſeruiam; ventris ſim mancipium, ſanguine tuo libertate donatus. da mihi, quæſo, in te delectari: da quod iubes, & iube quod vis: iſte, aiebat Au-
Aug. l. 10. Conf. cap. 29. & 31. guſtinus ſeruus tuus, accepiſſe ſe fatetur. audiui alium rogantem vt accipiat: aufer à me, inquit, concupiſcentias ventris. aufer & à me. quis enim, IESV bone, vincet eam quà ſuperati ſunt fortiſſimi athletæ; niſi per te, qui es vnica ſalus & fortitudo mea? Amen.

Oratio, pro pœnitentia & ieiunij virtute impetranda.

Pſal. 129. *DE profundis clamaui ad te Domine, Domine, exaudi vocem meam: veni enim in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit*

mersit me. Quis verò me liberabit, Deus meus, nisi tu qui conturbas profundum maris, & sonum fluctuum eius mitigas? ah! quis mihi tribuat lauare cum Propheta tuo per singulas noctes lectum meū, & lacrymis meis stratum meum rigare, vt eluere possim peccata mea, & irriguo duplici sterilem animam meam fœcundare, vt possit æternum luctum, æternasq; redimere lacrymas? Si enim gehennæ pœnas in hoc paruo vitæ spatio compensauero, scio quòd tuâ gratiâ eas euadam: neque enim punis bis in idipsum, sed misericordia tua super omnia opera tua. verumtamen vis, vt fructus agamus dignos pœnitentiæ bone Iesu; & in te ipso exempla nobis dare dignatus es; atque adeò si quis, vt Apostolus tuus ait, tuus est, carnem suam crucifigit cum concupiscentijs suis, non tractat molliter, vt velut seruum sentiat contumacem. Si ergo tuus esse nequeo, bone Iesu, nisi carnem crucifigam; quid mihi, & illi perniciosè blandior, & vestigia tua & Sanctorum tuorum negligo? Egóne audebo delicatus miles molli strato vti, & indui splendidè, & epulari? carniq; & curiositati vix quicquam negare, imò ei curare sedulò, vnde anima crucietur, spiritus extinguatur, deuotio intepescat, profectus retardetur, proximus offendatur; ac nihilominus petere regnum tuum qui non habuisti vbi caput reclinares; qui & fame cruciatus fuisti, & felle potatus? verè si regnum tuum vim patitur, & violenti rapiunt illud, quomodo in illud penetrabo? si mortificanda membra nostra quæ sunt super terram, quomodo quæram incentiua vitiorum, & hosti præbebo manus & auxilia? si beati qui lugent, eheu! quomodo felices erunt quibus nihil placet nisi iocus, cibus & ludus? Statuo itaque, benignissime Iesu, pœnitentias cum Sanctis omnibus amare: aut enim ipse homo in se pœnitens punit peccatum suum (vt præclarè Gregorius) aut hoc Deus meus cum homine vindicans punis. Statuo facere fructus dignos pœnitentiæ, vt gaudium tibi sit tandem, Deus meus, & Angelis tuis super me peccatore pœnitentiam agente, qui toties contristaui Spiritum sanctum tuum, & malum coram te feci. Difficile scio est dignos facere, cùm dicat Ambrosius seruus tuus: Faciliùs inueni qui innocentiam seruauerint, quàm qui congruè pœnitentiam egerint. Sed, pater mi, omnia tibi possibilia & facilia sunt, & mihi

Galat. 5.

Greg. l. 9. Moral. cap. 17.

Ambr. l. de vn pœnit. c. 10.

erunt gratiâ tuâ, quam humillimè rogo, vt mihi concedere digneris. Amen.

Praxis ad ieiunium seruandum.

PRima, attendere quemadmodum quis corpus suum foueat, an nutriat illud, vt seruum delicatè, sentiatque eumdem contumacem: id verò nónne futurum est, si gulæ quis seruiat, si vetita edat, si noxia, si multa, si intempestiuè, si delicatè, ardenter corpus nutriatur.

Secunda, abnegationis signa perpendere an ea in te sint: Primum est, timor ne quis rapiatur extra metas necessitatis. Secundum, diligens custodia sui ante cibos, & inter edendum, ne præcurrat voluptas necessitatem, & illa huic præferatur. Tertium, si molestum necessitati parere. Quartum, necessaria admittere condimenta, exquisita reijcere.

Tertia, optima praxis erit statuere sibi mensuram aliquam cibi & potus moderatam. si enim animantibus etiam id fieri consueuit, multò magis homini conuenit, vt ratione potiùs quàm sensu ducatur. Si quis verò nos trahat sensus voluptatis, cogitandum nos homines esse, Christianos esse, ac liberos, non voluptatis, non carnis mancipia, sed Christi Iesu seruos & filios, ad maiora natos ac vocatos: imò fingere nos iam eâ fruitos fuisse. quòd si enim nobis id persuaserimus, perinde certè erit, vt Bonauentura eleganter ostendit, ac si verè fruiti fuissemus. *Bonau de profectu.*

Quarta erit, cōdimenta alieno relinquere arbitrio, de nullo queri, imò etiam quæ maximè appetit gula alteri, potissimùm pauperi, largiri. Quod quàm Deo ac Domino nostro gratum sit sacrificium, ipse aliquando miraculis declarauit.

Quinta, horam statam seruare, neq; etiam extra tempus facilè quidpiam sumere.

Sexta, non protrahere mensas ad horas, neq; exquisitas parare. turpe certè est sacrificium ab ijs quorum Deus venter est, vt Apostolus loquitur, diutiùs illi fieri quàm summo Deo: ibi longitudinem laudari, hîc etiam breuitatem magno esse fastidio. Inspice quorsum conuiuia producantur, nempe vt diutiùs seruiatur cupiditati, venter magis distendatur, atque is plura sensim admittat qui respuit subitò repleri, vt pretiosissimo tēpore, sumptu, cupedijs & condimentis inuitetur & inducatur ad fastidium, cùm breui & paruo illi fames constare possit; vt grauetur anima, corpus oneretur, hominemque homo paulatim exuat. Audite, audite,

te, ait Bernardus, quia esca ventri, & venter escis, Deus autem & hūc & has destruet. aër, terra, mare gulositati vix sufficiunt, propter hoc cōtingit pauperes spoliari, & rapinas fieri, vt fames pauperū transeat in delicias diuitum. Filij hominum vsquequo graui corde, quia pingui corpore, vt quid diligitis vanitatem, & veritatē negligitis? O delicate, qui delicijs & diuitijs circumfusus atque confusus confusionem expectas ad mortem! non est regnum Dei esca & potus, non purpura & byssus, quia diues ille vtroque circumfluus in puncto ad inferna descendit. Quid ad hæc dicitis vos gulosi & luxuriosi, quorum Deus venter est, quorum omnis vsus aut in ventre, aut sub ventre est; qui in luxurijs enutristis corda vestra & corpora vestra? Omitto, pauperes ad portam panem postulare, dum diuites famem student cupedijs irritare, pretiosa quæruntur, vt illa excitetur, & perduntur; & si vilia pauperi fuissent proiecta famelico, cibus & annona parata diuiti fuisset in æternum. Cauendum igitur iuxta D. Pauli monitum & exemplum, ne faciamus animam nostram pretiosiorem quàm nos ipsos. Probabimus hoc, inquit Bernardus, si perdiderimus eam, corporis voluptatibus renunciando, & carnem crucifigendo cum vitijs & concupiscentijs. Quid, ait suos alloquens, hîc vos dicitis obseruatores ciborū, morum neglectores? Hippocrates & sequaces eius docent animas saluas facere in hoc mundo, Christus & eius discipuli perdere. Quemnam vos è duobus magistrum sequi eligitis? at manifestum se facit qui sic disputat, Hoc oculis, hoc capiti, &c. nocet. non in Euangelio legistis has differentias, aut in Prophetis, aut in literis Apostolorum. caro & sanguis profectò reuelauit tibi hanc sapientiam, non spiritus Patris. & infrà: Putate, quæso, monachum esse, non medicum, nec de complexione iudicandum, sed de professione. Temperat multum voluptatem in Religione pia super mensam lectio; vtinam sæculares, quibus de coquo magna cura, non puderet sic animam pascere, nec pigeret plurimis ferculis corpori præparatis vnum animæ tribuere! Vtilior certè pincerna, qui huic, vnde crescat, firmetur atque ornetur, ministrat, quàm is qui corpori, vnde vt plurimum delicietur & infirmetur.

Epist 2. ad Fulconem.

Serm. 30. in Cant.

IACVLATORIÆ.

Galat. 5. *QVi Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs suis.*

Lucæ 13. *Nisi pœnitentiam feceritis, omnes similiter peribitis.*

Ioel 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, fletu, planctu.*

Coloss. 3. *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram.*

Psal. 43. *Propter te mortificamur totâ die, facti sumus sicut oues occisionis.*

Abdiæ 15. *Sicut fecisti, sic fiet tibi, retributionem tuam conuertet in caput tuum.*

Habac. 3. *Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis.*

1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè, cùm alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar.*

Galat. 2. *Christo confixus sum cruci, viuo autem iam non ego, viuit verò in me Christus.*

Philip. 3. *Configuratus sum morti Christi, si quo modo occurram ad resurrectionem quæ est ex mortuis*

Galat. vlt. *De cætero nemo mihi molestus sit, ego enim stigmata Domini nostri Iesu Christi in corpore meo porto.*

CAPVT VIII.

Meditatio de eleëmosyna, secundo opere satisfactorio.

PVNCTVM I. Considera coram Deo vniuersum, & quæ in eo continentur, & vide, quàm liberalis fuerit Deus, quàm munificus in te, hominem tam ingratum, idque vltro & sponte, absque merito tuo, & quomodo imiteris. Secundò, vide quid pro his omnibus ex his, quæ illius sunt, sibi non reddi (omnia enim in manu eius) sed præsentari velit; & quàm indignum hoc ei negare. Nihil enim est aliud facere eleëmosynam; quàm Deo id, quod suum

Dei erga homines liberalitas.

ſuum eſt, & in manu eius, illi petenti per pauperem à ſe miſſum offerre. Tertiò, Deum perinde facere, ac ſi puero parens plurima daret, deinde, vt videret gratitudinem & indolem, exiguum quid peteret; ita enim à diuite petit per pauperem; pro aureis à ſe datis æreos; pro ſericis ſcruta; pro delicijs vilia petit eſculenta. Petis, & negantur, eheu! tibi ſæpè lacrymosâ poſtulanti voce pauperum, bone IESV: quæ etiamſi penetret in cęlum, in aures tuas, Domine Deus exercituum, emollire ſæpè nequit dura pectora mortalium. Quartò conſidera, ſi parens plurima bona ſua, vt filio ſuo nuptias illuſtres conciliaret, dediſſet; atque is deinde filij causâ pauper ab eo ſtipem fruſtumque panis peteret; nónne duriſſimum & crudeliſſimum eſſet negare? Ita certè fieri, cùm famelico pauperi & eiulanti panis negatur, certum eſt; quem ſi egentem non pauiſti, occidiſti, vt Ambroſius loquitur.

Pretioſa dat Deus, vilia repetit.

Simile.

Ambroſ.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quid ſit, & quàm vile, quod à diuitibus eleëmoſynæ nomine datur; terræ fruſtulum, vilis lacerna, is ferè cibus, quem ſatur venter faſtidiuit; attamen grata hæc pro ſumma benignitate Deo noſtro eſſe munera; & erubeſce hæc ei negare, atque admirare ſummam Dei tui bonitatem. Reminiſcere, ait Auguſt. non ſolùm quid des, ſed & quid accipias. Panis quem das, terra eſt de terra in terram, vt fulciatur terra. Poterit itaque pauper dicere: Vide ne plus tibi præſtem accipiendo, quàm tu dando. Si enim non eſſet, qui à tę acciperet, non erogares terram, & emeres cælum. Contemne me, ſi nihil petis ab eo qui fecit me & te. Secundò conſidera, eleëmoſynam à nobis fieri perinde eſſe, ac ſi in incendio, diluuio, in direptionis ſummo periculo aliena noſtræ fidei eſſent commiſſa, & præſtanda forent pericula; Dominus verò, & idem nobis integerrimus amicus ſe offerret, qui hæc rapienda ſeruare nobis vellet, & augere æternùm. Quæ foret inſania nolle ei tradere, quod ſuum eſt, quodque, vt noſtrum poſſit eſſe perpetuò, vult

Auguſt.

Eleëmoſyna ſeruat nobis quæ peritura erant.

vult ſeruare, ne mox eripiatur? mors enim omnia citò eripiet. Hoc ſanè corripitur manifeſtè auarus; qui omnibus ſuos præterquam Domino centuplum promittenti, credere nummos exoptat. Vide, an hic dici verè poſſit credere Euangelio, & veritati eius? quid enim frequentiùs commendatur? Date, ait Saluator, eleëmoſynam, & omnia munda ſunt vobis. Et rurſus: Vendite quæ poſſidetis, & date eleëmoſynam. Atque adeò perfectionem in eo poſuit, dicens: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurũ magnũ in cælo. Neque id tantùm in nouo Teſtamento; ſed & in veteri, racemos in vinea pauperi relinquendos, & ſpicas in agro, & manipulum oblitum. Denique iuſſit frangi eſurienti panem, & egenos vagoſque induci in domum, &c. Iterum: Ego præcipio tibi, vt aperias manum tuam fratri tuo egeno. Tertiò, quàm breuis omnino hîc ſit poſſeſſio; ſcilicet ad momentum vitæ, & quàm turpe totâ vitâ de eo ſollicitum eſſe, ac pro tota æternitate numquam ſeriò cogitare. Quis enim tãtum opum, honorum ibi ſibi certò acquirere ſtudet, quantum hîc ad momentum permittitur poſſidere?

Auarus Deo credere non videtur. *Lucæ 11.* *Lucæ 12.* *Mat. 19.* *Leuit. 19.* *Leuit. 23.* *Deut. 24.* *Iſaia 59.* *Deut. 15.* *Ad momentum poſſidere vult auarus potiùs, quã æternum.*

PVNCTVM III. Conſidera immiſericordem ſibi ipſi maximè eſſe in hac vita crudelem. Primò, quia quâ menſurâ menſus fuerit, eâdem remetietur ei; & qui parcè, vt Apoſtolus, ſeminat, parcè & metet. Iuſto enim iudicio fit, vt hîc etiam tales experiantur paupertatem, qui eam in membris Chriſti ſubleuare noluerunt. Quot enim potẽtes ære alieno & ludo & faſtu patrimonia abſumpſerunt, de quibus pauperi arroſam ſtipem largiri, videbatur illis eſſe onus maius, quàm ferre poſſent? Non irridetur Deus. Contrà verò fieri plurimâ cõſtat experientiâ, quòd fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis, & viciſſitudinem ſuam reddet ei: qui enim dat pauperi, non indigebit; qui deſpicit deprecãtem, ſuſtinebit penuriam. Exempla plurima obuia ſunt. Fallere enim non poteſt, qui centuplum pro-

Matth. 7. *2. Cor. 9.* *Crudelis ſibi eſt qui parcus in eleëmoſyna.* *Galat. 6.* *Prou. 19.* *Prou. 28.*

promiſit,quiq; dixit: Honora Dominum de tua ſubſtan- *Prou.3.*
tia,&de primitijs frugum da pauperibus;& implebuntur
horrea tua vbertate, & torcularia tua abundabunt vino.
Veriſſimum eſt illud: Alij diuidunt propria, & ditiores
fiunt: alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. Ita *3.Reg.17.*
patuit in vidua paupere, quæ Eliam pauit, & diues facta *Mendici*
fuit in communi egeſtate. Conſidera Secundò, nos quo- *ſumus,&*
tidie mendicos eſſe ad portam magni regis; illum verò *mendicos*
ſubmittere, qui nomine ſuo à nobis petat. Quid iuſtius, *audire nolumus.*
quàm vt qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, *Prou.25.*
& ipſe clamet,& nõ exaudiatur? vnde Auguſtinus: Quid *Auguſt.*
ſunt pauperes quibus damus,niſi delatores noſtri? Dela-
tori enim das; in cælum portat, quod das an excidit tibi?
Et ſecuriùs certè deferuntur diuitiæ per manus plurium,
quàm vnius. Tertiò, attende quomodo Dominus in hac
vita immiſericordes ſæpè puniat, vt patet in diuite Epu- *Luc.16.*
lone,in Mauritio Imperatore,&c. Quartò, quæ bona ab
eleëmoſyna proueniant. Illa à peccatis liberat, & pro ijs
ſatisfacit. Ideoque Daniel Nabuchodonoſori ait: Conſi- *Daniel.4.*
lium meum tibi placeat: peccata tua eleëmoſynis redime.
Quoniam eleëmoſyna à morte liberat, ipſa eſt quæ pur- *Tobiæ 12.*
gat peccata, & facit inuenire miſericordiam, & vitam æ-
ternam. Illa fidem impetrauit Cornelio: illa denique gra- *Act.10.*
tiam conſeruat. Eleëmoſyna enim viri quaſi ſacculus cum *Eccl.17.*
ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit ſu- *Eleëmoſyna regno.*
per ſcutum potentis, & ſuper lanceã aduerſus inimicum *vtilior.*
tuum pugnabit. Attende itaque eleëmoſynæ præſtan- *Chryſoſt.*
tiam, cuius artem ſcire teſte Chryſoſt. amplius eſt, quàm *hom.33.*
eſſe Regem, quàm mortuũ ſuſcitare: per hoc enim Deus *ad popul.*
de nobis, per illam nos de Deo bene meremur. Quintò *Antioch.*
& poſtremò, conſidera in iudicij die ferendam ſenten-
tiam: Venite benedicti Patris mei, & poſſidete regnum: *Matt.25.*
eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare; & damnatis: Ite
maledicti: eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare,
&c. O quid optabis tunc feciſſe, qui hæc legis? quàm lu-
gebis,

gebis, si habueris in hac vita, vnde tu & filij tui & cognati luxuriarentur; & non vnde Christus egenus pasceretur!

ORATIO.

Matt.7. *Clementissime Deus, qui hanc legem nobis statuisti, vt quâ mensurâ mensi fuerimus, remetiatur nobis; da mihi, quæso, gratiam tuam ne qui quotidie panem & veniam peccatis meis, ac*

Tob.4. *regnum tuum postulo, & exaudiri opto, auertam faciem meam ab*

Matt.9. *vllo paupere: vt nec à me auertatur facies tua, qui misericordiam*

Osee 6. *velle te dixisti, & non sacrificium. Quomodo enim sustinere possem in iudicio tuo, hoc verbum tuum penetrabilius omni gladio*

Matt.25. *ancipiti, Esuriui ego, & tu non dedisti mihi manducare; etiam poscis manducare panem perpetuò in regno meo? sitiui, & potum negasti; & iam vis inebriari ab vbertate domus meæ? nudus eram, & non me texisti; & nunc poscis indui gloriâ, ac stolâ immortalitatis vestiri? in carcere iram, nec me visitasti; & libertate filiorum meorũ frui exoptas? hospes eram, & nõ me collegisti; & iam mãsionem perpetuã vindicare tibi audes in regno meo? infirmus erã, & non me visitasti; mortuus erã, & non me sepeliuisti; quomodo ergo*

Matth.5. *audes vitam æternam à me flagitare? Nesciebas solos misericordes misericordiã consecuturos? Verè, Domine, non est quod respondere potero; arguit me conscientia mea iniquitatis, auaritiæ & infidelitatis meæ. Nónne enim certò scio tua esse omnia, cælum & terram, & omnia, quæ in eis continentur; me verò dispensatorem, cui ratio sit reddenda seuerissima, nisi reddidero tua tibi: si autem reddidero, mea futura, quæ tua sunt in æternum? Cur ergo quæ tua sunt non reddam tibi? Quid peccasti in me, liberalissime Deus*

Psal.115. *meus, quid omni homini infideli & mendaci (Omnis enim homo mendax) credo & non tibi, qui veritas es? an tanto mei tuiq; odio feror; vt potiùs nolim esse beatus & felix, quàm reddere tibi quod tuum est? nolim centuplum habere potiùs, quàm tibi, quod tuum est, vnum largiri, & hoc ipsum mihi retinere? Eheu! quæ cæcitas! nolo in manus pauperis, id est, gazophylacium tuum conferre, vt seruetur æternum mihi; & malo infelix homo rapere tibi (quod*

tamen

tamen non valeo) & perire mihi; quàm tuo consilio omnia seruare, & seruari. Onerant me opes meæ, & væ dirum pronunciant mihi, etiam fures insidiantur, nolo tamen comiti dare, & leuari; furi opto tradere, & rapi. O misericordia, quæ de spinis diuitiarum colligis vuas, de malis aliorum bona, de paupertate opes, infirmitatibus vires, ignominiâ gloriam sempiternam. O charitas infinita, Deus meus, da mihi cor latum sicut arena maris, vt tui imitator libens omnibus, maximè aduersarijs, tribuam, & honorem te, Domine, miserendo pauperi. Quot enim maledicentes tibi, & idololatras alis, pascis, & delicijs affluere facis, & solem tuum oriri super bonos, & malos! nolo deinceps videre, quis sit qui accipiat, sed pro quo ipse capiat, & cui ego tribuam; nolo parcè seminare, & parcè metere: sed seminare in benedictione, vt tandem audiam in illo die dulcissima verba, Venite benedicti Patris mei, & possidete regnum, quod spero, & humillimè rogo per viscera misericordiæ suæ. Amen. Matt. 5. Matt. 25.

Praxis in eleëmosynis erogandis.

PRimò, inspice rationes, & bona tua; & vide quid in æterna patria, quid hîc possideas. O quàm sæpè flamma, vis, casus aufert bona; quæ si tribuisses pauperi, æterna tibi fuissent, thesaurumque habuisses in cælo; & argue infidelitatem tuam. inuadere domum hostis potest, cælum non potest. *Vide quid in cælo possideas.*

Secundò, partire bona tua, & pauperibus certam de omnibus portionem assigna, eamque humiliter tribue petenti; & nulli eleëmosynam nega quoad potes. si pauper, si Religiosus es, argentumque & aurum non est tibi, pete à Domino vt pauperi tribuat: si potes, verbis solare, & benigniore vultu, quique commiserationem spiret, non indignationem. *Assigna pauperibus partem bonorum.*

Tertiò, non tantùm petenti largire, sed vltrò eos quære, qui tuas opes in cælestem patriam velut baiuli portent. *Vltro quære pauperes.*

Quartò, filios, & tibi commissos assuesce eleëmosynis. sic sapientissima Regina Hispaniarum Margareta memoriæ proditur, ita suos, quos pepererat ad Christiani orbis solatium & præsidium liberos, instruere solitam, vt illi à teneris vnguiculis suâ etiam manu tribuerent eleëmosynam. *A pueris eleëmosynam dilige.*

Conuiuium institue illis quandoque, & ministra. quod solenne *Luc. 14.*

Conuiuium pauperibus tribue. Luca 14. lenne est etiam Regibus,& aliquibus familiis in bacchanalibus; vbi illud Euangelium seruatur: Cùm facis conuiuium, noli vocare amicos: sed voca pauperes, debiles, claudos, cæcos; & beatus eris, quia non habent retribuere tibi.

Primitias omnium Deo dica. Hom. 43. in 1. ad Corinth. Sextò, optima est praxis de omni lucro diei, nec non artis, industriæ, & contractus Deo primitias dedicare: imò in mercatura Christum socium habere, eiusque negotium gerere, & lucrum pauperibus elargiri. suadet D. Chrysostomus arcam habere, atque in ea eleëmosynam ante orationem seponere.

Christus sit heres tuus, vt tu illius. Septimò, inter heredes etiam Christum scribere; & perpetuò aliquem pauperem Christi nomine perfectè alere, bona est praxis, & vsitata, etsi à paucis.

Deus assecurator est. Octauò, id quod assecuratori dares, Deo, aut pauperibus tribuere. Sic nobilis mercator Hispali felicissimè negotiatus est: contrà verò cùm Olissipone alius idem facere solitus, naues propè in portu aspiceret, & à pia simul consuetudine descisceret; mox illæ ortâ tempestate, & herus omnibus fortunis euersus est.

Industria bona. Nonò, curare, vt pueri petituri pro paupere eleëmosynā assuescant dicere, Deum petere pro foribus stipem; nobisque hanc phrasin facere familiarem, Deo dedi, vel potiùs reddidi sua. Deus à me petiit, ego restitui. neque erubescas Christianam ac piam phrasin vsurpare, cùm passim leges mundi atque axiomata, loquendi ac scribendi formulas ciuilitatisque tam accuratè videas obseruari.

Altera. Decimò, vt autem eleëmosyna duplex sit, possunt persæpè (quod non in vno loco fieri noui) illę his, qui confessi, & communione refecti fuerint; vel in Catechismo rectè institutis attribui.

Tertia. Vndecimò, quotidie in mensa lancem apponere, quæ Dei appelletur, & de ferculis singulis Domino Iesu in membris suis præcidere, & consecrare; vt in familia nobili fieri scio, in qua etiam sabbato omne lac armenti in honorem Deiparæ egenis distribuitur.

Tria seruanda in eleëmosyna. Duodecimò, obserua tria circa eleëmosynam: Primum, praxes huius virtutis tot esse obuias, & plurimas, & amanti faciles; ac sunt humanæ vitæ miseriæ. Sunt autem eæ duplicis generis, corporis, & animi; quibus leuandis opera misericordiæ spiritualia, & corporalia succurrunt, hisce versibus comprehensa:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.
Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Luca 21. Secundum, affectum & voluntatem attendere Deum magis, quam id, quod datur: quemadmodum in vidua, & in mercede potus aquæ frigidæ demonstratur. Tertium, eleëmosynam fieri debere

debere clàm, si potest; eamque esse vtilissimam quæ secretissima est. O quot sunt qui vbiq; nomina sua ponunt in terris; quorum nusquam littera inuenietur in cælis; eò quòd iam receperint miseri mercedem suam! Quàm pauci enim alias fundationes, aut pia opera faciunt, quam quæ simul etiam concilient famam aut potentiæ aut pietatis? Saltem oportet vt omnia fiant bono fine ac intentione, non vt hypocritæ: lubenti item animo, prompto, hilari & humili. In omni dato hilarem fac vultum tuum, ait Sapiens. nam se beneficium accipere putat, non dare, qui nouit, vt oportet, eleemosynam præstare. *Matth. 6.* *Eccli. 35.*

IACVLATORIÆ.

Qvamdiu fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis. Matth. 25.
Esto pupillis misericors, vt pater; & pro viro matri illorum, & eris tu velut filius Altissimi, filius obediens, & miserebitur tui magis quàm mater. Eccli 4.
Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus. Psal. 40.
Qui miserebitur pauperis, beatus erit. Prou. 14.
Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus. Hebræ. 13.
Nihil tam diuinum habet homo, quàm de alijs bene mereri. Nazianz. de pauperũ amore.
Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est. Luc. 6.
Vnicuique mandauit Deus de proximo suo. Eccli 17.
Estote inuicem benigni, donantes inuicem Eph 4.
Alter alterius onera portate; & sic adimplebitis legem Christi. Galat. 6.
Filioli mei, non diligamus verbo, neque linguâ: sed opere & veritate. 1. Ioan. 3.

CAPVT IX.

De oratione, tertio opere satisfactorio, & illius vsu ac fructu.

TErtium genus bonorum operum, quo etiam Deo satisfacimus, est oratio: Deo enim illa suauissimum est in-

incenſum, & propitiatorium ſacrificium, ſi ex corde contrito & humiliato proficiſcatur; & ſi, vt S. Chryſoſtomus, magnum aliquod donum Deo offerre volumus, nihil habemus laudatione maius, nihil laudatione difficilius: neque enim ſolùm animus, ſed & corpus patitur, teſtante Spiritu ſancto, frequentem meditationem, carnis eſſe afflictionem. Omitto, quòd eleëmoſynas aliqui præſtare nequeant, aut ieiunia tolerare. Imitare ergo Dauidem, qui afflictus & humiliatus rugiebat à gemitu cordis ſui, & lacrymosâ oratione Dominum placauit. Sanè D. Auguſtinus pœnitentiales Pſalmos, cùm morituro ſibi ad lectũ affigi mandaſſet, ſe dignam pronunciauit ſententiam; neminem Chriſtianum abſque pœnitentia mori oportere. Orationi igitur inſtare conuertentem ſe ad Dominum oportet: ſæpiſſimè enim ignis concupiſcentiæ, inundatio cogitationum, hoſtium oppugnatio clamare compellit, & leuare corda noſtra cum manibus ad illum.

Chryſ. in Pſal. 116.

Eccli vlt.

Pſal. 37.

Varij autem ſunt orandi modi. Primus, ſi perfectionem ſpectes, eſt contemplatio. Secundus, meditatio, de illa in libro tertio, vbi perfectorum exercitia; de meditatione verò, ſecundo, cùm proficientium maximè ſit, commodiùs tractatur. Præter hos, alios hîc enumerabimus. Nam Primò, poteſt quis alienis verbis orare, vt cùm Pſalmos recitamus, aut alias vocales orationes: gratumque hoc Domino ſacrificium eſt, animæ ſcilicet & corporis, & vitulorum labiorum noſtrorum.

1. Alienorum verborum vſurpatio.

Oſeæ 14.

Secundò, proprijs ex affectu interiore naſcentibus verbis, diuinam maieſtatem alloqui: qui modus ex abundantia affectus prouenit. quando enim ſicut adipe & pinguedine repletur anima noſtra, tunc labijs exultationis Deum laudat os noſtrum; &, cùm lætatum eſt cor noſtrum, tunc exultat lingua noſtra. ex abundantia enim cordis os loquitur, & facundos efficit amor atque diſertos.

2. Propriorum verborum ex affectu eructatio.

3. Alienis

Tertius modus mixtus eſt, cùm alienis verbis quaſi pennis

pennis anima eleuatur à terra,& postea per se fertur, suisque se librat. quod fit, quando quis attentè legit & sensim aliquas vocales orationes, & ex affectu suboriente ipse pergit sibi formare orationem: ac subinde redit ad aliam. *verbis suorum interſertio.*

Quartò, quando vocali orationi non aliam addimus, sed tantummodò affectibus & suspirijs feruentioribus in Deum intersecamus eam, crebrò, vel post singula verba, aut certè complura attentè expensa: ita vt quæuis corporis respiratio sit ad Deum mentis eleuatio & adspiratio. *4. Suſpiriorum in oratione interſectio.*

Quintus modus est, & compendium totius perfectionis, iaculatorijs velut sagittis cælum petere, & se Deo coniungere. Qui enim adhæret Deo, vnus spiritus est cum Deo. Illis certè cor amantissimi Redemptoris nostri suauissimè vulneratur. Vulnerasti, ait, sponsa, cor meum in vno crine colli tui, in vno oculorum tuorum. Vel semel enim oculos in cælum attollere cum ardenti affectu, efficax oratio est, & tenerrimè afficit Patrem misericordiarum. affectus enim fons sit oportet eiusmodi orationum; quales sunt dolor de peccatis, compati Christo, desiderium cælestis patriæ, tædium huius vitæ mortalis, tristitia in aduersis, gratitudo magna ob innumera Dei beneficia, admiratio operum eius, fiducia in Deum, zelus honoris eius; sed in primis charitas in Deum accensa, quâ anima perpetuis ignitisque desiderijs desiderat, vt ceruus ad fontes aquarum, haurire aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. Affectuum autem huiusmodi ignis maximè in meditatione exardescit, vt loquitur Propheta Dauid: qui proinde toto die iaculatorijs fouendus est, repræsentatâ etiam sibi personâ Christi, vti in meditatione fuit considerata, vel vt in communione, aut alio exercitio, quo affectus singulariter excitatus fuit. si enim sic omnia ad illam referantur, aut Christo offerantur, affectus excitatus magis fouetur & roboratur, cùm in omni *5. Breuium orationum in cælum iacula. Cant. 4.*

opere renouatur. Perutile tamen est etiam absque affectu illo certas, ex Psalmis potissimùm & sacris Literis, habere paratas, & vsurpare, vt eo pacto sæcularium conuersatio, & negotia condiantur spirituali succo, & rerum quas sensibus percipimus species non se tantùm, sed Dei nostri gloriam nobis loquantur. Nihil enim vtilius, aut suauius est, quàm istâ arte, vt ita loquar, chymicâ, ex terrenis aurum obryzum diuinæ charitatis eruere, & vnum in omnibus quærere ac inuenire Deum, & ijs, quibus velut pedicis mortales illaqueantur, quasi pennis volare, in Deo requiescere, ac in æstu tentationum os nostrum aperire, & attrahere spiritum verum filiorum Dei.

6. Singulorũ verborũ meditata expensio. Sextò, orationis Dominicæ vel alterius orationis verba singula meditatè expendere, atque ijs quamdiu sapit insistere, ac deinde ad alia pergere; colloquijs interiectis, quæ in Deum charitas varijque affectus dictauerint.

7. Preceptorũ, vel Regularũ consideratio. Septimò, aut Decalogi mandata singula, aut Ecclesiæ præcepta, aut Regulas sui instituti considerare, quo nimirum pacto eas seruet, & seruare oportuerit, quomodo aduersus eas deliquerit: atque excitatâ contritione, recitare Pater, & Aue, aut Psalmum aliquem, v.g. Miserere, Te Deum. Idem potest fieri circa peccata capitalia, potentias animæ, sensus quinque.

Triplex orationis vocalis attentio. *1. Cor. 14.* NOTANDVM 1. in oratione vocali triplicem esse attentionem. Prima ac necessaria est ad verba: vt ea debitè, distinctè, intelligenter & integrè proferantur. Secunda, quâ ad sensum animum aduertimus, & oramus spiritu & mente, cibumque quasi mandimus, ac eius saporem degustamus. Tertia est ad Deum, quem oramus, & rem illam, quam impetrare optamus. Quapropter initio orationi finis præstituendus, & quoad fieri potest diuinę prę-sentiæ, ac curiæ cælestis memoria excitanda.

Quæ præparatio ad orationem prolixiorẽ necessaria. NOTANDVM 2. in hisce modis orandi prolixioribus in principio oportere animum colligere, velut ante meditationem. Secundò, se coram Deo statuere. Tertiò,

tiò, gratiam ad rectè orandum ſuppliciter flagitare.

Notandvm 3. dum ſic percurruntur præcepta, & poſt ſingula dicitur excitanda contritio, expedire, cum contritione aliquod opus ſatisfactorium adiungere, aut genua flectendo, aut hoc vel illo ſitu laborioſo, decenti tamen, ſupplicando. Eſt & ipſa quidem oratio ſatisfactoria, quæ ſubijcienda dicitur; ſed & ipſa magis erit, ſi eiuſmodi fuerit, quâ Indulgētias promereri poſſimus, quemadmodum in varijs articulis Indulgentiarum meritò conceſſarum ad honorem S. Caroli Borromæi, tam illuſtris hoc tempore in Eccleſia orti ſideris, inuenies. In illis enim is qui conſilio Confeſſarij paret, aut actum regulæ ſuæ exerçet, aut mortificationis, aut quid ſimile, remiſſionem tertiæ partis peccatorum conſequitur. Qui conſcientiam examinat, aut crucem aut imaginem deuotè ſalutat, aut ſe Deo commendat, aut Angelo Cuſtodi, aut ſancto Patrono ſuo, aut initio operis faciet ter ſignum ſanctæ crucis, aut dicet ter, Deus in adiutorium; lucratur decem annos Indulgentiarum. Similiter is qui dolet de peccatis, & confeſſionis habet propoſitum. Qui verò recitat Miſerere, Credo, aut Te Deum laudamus, ad honorem ſanguinis Chriſti Iesv pro nobis effuſi, & ſepties terram oſculatus fuerit; lucratur eas Indulgentias, quas obtineret ſi eo die ſcalam ſanctam aſcenderet.

Iuuat orationem pœnale opus.

Hæc carptim attingo, vt indicem ſolùm quantum theſaurum quiuis colligere poſſit, ſiue ſanus, ſiue infirmus, ſi prudens ſpiritualis mercator exiſtat.

TERTIÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Ante orationem præpara animam tuam.

CVm A *oratio ſit cum Deo colloquium, ſedulò ad eam te confer*, B *Deumq́ præſentem cogita, nec eam (quod hic* C *mundanus facit) ob vlla* D *mundi negotia differ. Verùm omnibus poſtpoſitis oraturus* E *conſcientiam examina, deteſtare* F *peccatum, teterrimum monſtrum, cuius caput eſt pauonis, venter hydropici, pedes ſalacis hirci, cauda ſcorpionis. pauone ſuperbia vitæ, hydropiſi auaritia, concupiſcentia carnis petulantis hirci pedibus, ſcorpionis caudâ peccati venenum, & caluariâ ſtipendium eius mors denotatur.* G *Ieiunium (ſub quo omnis mortificatio continetur) &* H *eleëmoſynam cum oratione coniunge, ductum tui* I *Angeli Cuſtodis ſequere; animumq́* K *ſilentio,* L *ſolitudine, piaq́ lectione, vt hic Eremita, para:* M *ſpem excita,* N *orationemq́, quæ gladium habet verbi Dei, cor accendit, ad vitia ſuperanda animat, ad Dei honorem inſtitue, vt* O *peccata ſuperes, vtq́* P *virtutem à Deo impetres. Hæc autem Deo adſtat, alata, quia animam à terrenis eleuat: armata, quia vinci à malitia nequit; ſed per crucem & ardua coronam obtinet. Hanc proſtratus ante thronum Dei humiliter flagita, vel vt* Q *reus, aut vt pauper, aut ſponſa. Hanc præparationem* R *Moyſes præmonſtrauit.*

Iſai. 30.

De

3 *Bona est oratio cum ieiunio, et eleëmosyna. Tob: 12.*

De præparatione ad orationem, maximè ad meditationem.

SApientis monitum eſt: Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum: is enim eum tentat, qui temere confidit ſe collectum in oratione animum abſque præparatione habiturum. *Eccli 18.* *Præparatio ante orationem neceſſaria.*

Duplex autem eſt præparatio: remota, & propinqua. Ad remotam pertinet Primò, curas ſuperfluas abijcere: curæ enim velut ſpinæ animum in meditatione pungentes, vt D. Bernardus loquitur, ineptum diuinis inſpirationibus efficiunt. Et ſanè irreuerentia magna eſt, illis ſe tantopere implicare, vt Deus opt. max. pulſans ad oſtium, colloquiumque noſtrum expetere dignatus, quaſi iubeatur morari, propter viliſſimas occupationes. Ideò in deſertum populus Iſraëliticus, quò Deo ſacrificium in monte offerret, abire iuſſus eſt; vt occupationibus terrenis expeditus, diuinis aptior fieret. Illi enim ſoli, vt Caſſianus, puriſſimis oculis diuinitatem ipſius ſpeculantur, qui de humilibus ac terrenis operibus, & cogitationibus aſcendentes cum illo ſecedunt in excelſo ſolitudinis monte. *Ea duplex: propinqua & remota.* *Remota eſt varia.* *Exod. 3.* *Caſſian. col. 10. c. 5.*

Conſidera igitur curas tuas, & cum alijs quoad potes eas partire: vti Moyſes conſilio ſoceri ſui feciſſe legitur. Pharao olim operibus lateris & luti, & quæſitione palearum diſtinere conabatur electum Dei populum, ne de ſacrificio cogitaret: idem nunc molitur dæmon, ſed detectâ fraude eundum eſt, quò Deus animam, Deumque etiam ipſa anima ſic inuitat; Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, manè ſurgamus ad vineam. *Agenda cũ alijs partire.* *Exod. 18.* *Cant. 7.*

Secundò, ei qui orare deſiderat, planè expedit breuiter ante orationem diſcutere conſcientiam, & contritionem elicere, Deique alloquium humiliter flagitare. non *Examina conſciẽtiã.* *Eccli 15.*

enim est speciosa laus in ore peccatoris: & verè, vt Psalmista ait, Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus. Sed si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. Quâ enim fiduciâ supplices manus adhuc sanguine peccatorum plenas, extendet ad Deum Patrem peccator? & inimicus illius, ab illo auxilium, & pretiosa dona sibi postulabit?

Psal. 65. *1. Ioan. 3.*

Tertiò, iuxta id quod Angelus Tobiam docuit, Bona est oratio cum ieiunio & eleëmosyna, proinde iuuerit eam facere seu corporalem, seu spiritualem, v.g cupiendo proximis orationem suam prodesse, atque illam pro ijsdem diuinæ bonitati offerendo. D. Chrysostomus suadet, vt Christiani arculam habeant domi paratam, in quam oraturi eleëmosynam conijciãt. Si etiam mortificationem aliquam, quæ ieiunij nomine continetur, exercueris, orationem longè fructuosiorem reddes.

Tobiæ 12.

Quartò, ab inanibus colloquijs lingua refrænanda est, & spes in Deum erigenda. In silentio enim & spe, ait Propheta, erit fortitudo vestra. Spes autem & fiducia adeò necessaria est, vt nihil absque illa, cum illa verò omnia obtinere possimus. si potes credere, ait Veritas ipsa, omnia possibilia sunt credenti.

Isaiæ 30. *Marci 9.*

Altera præparatio & proximior est, finem debitum orationi præfigere: qui non est, consolationem quærere, varias pias & doctas considerationes venari, sed Deo honorem exhibere, & virtutem ac sanctitatem acquirere. Vidēdum igitur, quomodo defectus nostros per orationē superare, & eum qui in via virtutis nobis maximè resistit, expugnare possimus. luctatores enim in oratione sumus cum Patriarcha Iacob, vt nobis Dominus benedicat, & neruus femoris concupiscentiæ prauæ emarcescat. Dirigenda autem oratio ad virtutē maximè necessariam, & contra vitium, vt dixi, illud, quod potissimùm nos in via Dei impedit. hoc enim velut principe superato, cætera cadent, aut perfacilè vincentur. Non est tamen aliarum

Propinqua, finē debitum orationi præfigere. *Gen. 32.*

rum virtutum exercitium pro re nata negligendum.

At, inquies, quo pacto ex quauis materia elicere potero auxilia ad propositam mihi virtutem inserendam, aut vitium extirpandum? Respondeo, mox vt affectus aliquis pius prædominatur, ex quauis materia illi consentanea elicere perfacile est, vt P. Puente in Introduct. ad Medit. §. 4.

Huc etiam spectat personam, eiusque affectus assumere, vel rei, vel pauperis, vel denique sponsæ, iuxta affectum quem in se suscitare, vel augere quisque proponit. Idque plurimùm iuuare tradidit B. P. Ignatius in libello Exercitiorum.

Verùm enim verò vt distractus negotiorum varietate & puluere animus ad se redeat, lectio etiam cùm materiæ, tum alicuius alterius libri pij, plurimùm conducet. Lectio enim velut ad meditationem & orationem gradus est. Postremò commendata oranti est Saluatoris verbo atque exemplo solitudo: sic quippe Matt. 6. Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem tuum.

Iuuat & Lectio.

Item Solitudo.

Matt. 6.

Denique Angelo duce, coram Domino eiusque curia vniuersa se statuere, instar omnium est, atque ad fructum simul & consolationem maximè opportunum. de quo sic Bernardus: Quid aliud cogitare debet intrans ad orationem, quàm Propheticum illud, Ingrediar locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei? omnino siquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cælestem, illam, inquam, curiam, in qua Rex regum stellato sedet solio, circũdante innumerabili & ineffabili beatorum spirituum exercitu. vnde & ipse qui viderat, maiorem numerum non inuenit, Millia, ait, millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Quãta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet è palude sua procedens & repens ranuncula vilis, quàm tremebundus, quàm denique hu-

Maximè statuere se corã Deo.

Bernard. serm. de 4. mod. orandi.

Daniel. 7.

milis & sollicitus, & toto intentus animo maiestati gloriæ in præsentia Angelorum, in concilio iustorum & congregatione assistere poterit miser homuncio? Porro, ait, quamuis vbique sit Deus, in cælo tamen orandus est, ibique orationis tempore cogitandus, &c.

Meditatio de oratione ritè ac reuerenter instituenda.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt suprà cap. 1.

Alcantara de med. c. 8. PRÆLVD. I. Est compositio alicuius loci, quâ imaginatio in proposita materia retineatur; quæ in mysterijs est, fingere coram se ea peragi, vel in corde suo (vt potiùs anima in seipsa quàm extra se sit) ijsdem circumstantijs, quibus olim peracta fuere: in alijs alia. Est crebrò (quæ & hîc maximè opportuna) coram Deo omnipotente vnà cum Angelo Custode se sistere.

PRÆLVD. II. Deo humiliter supplicare pro gratia ad benè orandum, id est, opus omnium grauissimum & vtilissimum peragendum. quod ante omnem meditationem exigitur.

Eccli 18. PVNCTVM I. Considera hæc verba Sapientis: Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum. Tentat enim Deum, eiusque iram, quam placare venerat, prouocat; qui absque præparatione ad eam se confert, vel negligenter peragit. Itaque ante eam apud te statue, orare, an tentare Deum velis. Si enim hoc opus Dei negligenter facis, quid aliud agis, quàm illius iram prouocare, quam placaturus adueneras?

Secundò considera, quantâ diligentiâ, studio, tempore litem tuam apud iudicem instrueres, vt vel à crimine absoluereris, aut terræ frustum acquireres; sed nónne in oratione coram supremo Iudice, & curia eius, de æterno supplicio, vel præmio causam dicere paras, & omnia ne-

necessaria impetrare? & forsan qui etiam in ludo vigilans & sedulus es, hîc torpere te reperies.

Considera Tertiò, vnde contingat illa in oratione irreuerentia, & animaduertes Primò, ex eo quòd alia pluris faciamus, & proinde ad ea aspiremus, quasi vtiliora, magis necessaria & iucunda; cùm tamen oratione nihil magis necessarium, nihil vtilius, nihil iucundius sit. Necessitas probatur, quia sine Deo nihil possumus, idque diligentissimè expende. Orando verò gratiam necessariã ad ea quæ facienda sunt facilè impetramus. Quid enim certius & facilius hoc Veritatis verbo: Omnia quæcunq; orãtes petitis, credite, quia accipietis, & eueniẽt vobis? Quẽadmodum autem volenti legere vanum est, vt Psalmista, ante lucem surgere; & quisquis eam impedit, lectionem impedit cæterasq; functiones ad quas lux nobis necessaria est: ita qui in oratione alia ab ea tractat, lumen, vires, ac robur, id est, gratiam tollit sibi: quæ tamen ante omnia ad res agendas necessaria est. Et quo plus de futuris cogitat & anxius est, eo magis præposterâ atque stultâ diligentiâ successus retardat, negotijsque obicem ponit. Quanta autem vtilitas ex oratione promanet, hoc vnum arguere potest; quòd per eam homo tum primæ causæ Deo opt. max. coniungatur, atque ita instrumentum illius aptum euadat, tum etiam (quod ad delectationem pertinet) fonti bonorum omnium, vnde liquidam hauriat, cùm voluerit, voluptatem.

De negotijs in oratione cogitare nocet ijsdẽ.
Marci 11.

PVNCTVM II. Considera irreuerentiam committi, cùm in ipsa oratione, tum verò in accessu ad eandem & recessu.

Committitur autem in accessu, Primò, dilatione: quando absque causa iusta alijs occupationibus ea postponitur: quod perinde est, atque Regem, qui te velit conuenire, imò pulset ad ostium, negligere; neque eum nisi post fæcem hominum prolixè auditam, obiter ad breue colloquium admittere; vel, cùm res & causa maxi-

Irreuerentia quomodo in oratione committatur.

mi momenti in manibus est, vbi de bonis, de vita agitur, muscis captandis, & arenis numerandis, tempus impendere. quamque illud indignum factum expende.

Secundò, irreuerentia etiam est, negligere præparationem, non secùs ac si res nihili tractanda foret, cùm sit omnium grauissima. vide igitur quam orationi præparationem præmittere solitus sis, quam verò illi qui Regem allocuturi, quam concionator, vel de re aliqua in consessu grauissimo, sententiam dicturi.

Præparatio verò ad orationem maximè necessaria est, Primò, mentem euagationibus vacuam ad orationem adferre, ideoque affectus prauos diligenter mortificare, negotia relinquere, & sancta cum fiducia Deo prorsus omnia tantisper committere. Nullo enim pacto meliùs illa quis promouebit, quàm ei diligenter supplicando, sine quo nihil possumus, quique operatur omnia in omnibus. Secundò, de peccatis, conscientiâ excusâ, excitare contritionem; scimus enim quia peccatores Deus non
Ioan.9. audit. quis enim hostis, & Deo nondum reconciliatus post iniurias grauissimas illatas, nisi cum insigni arrogantia ad Deum magna petiturus adibit? Tertiò, eleëmosynâ & ieiunio, silentio & spe ad orationem comparare se oportet. dicit enim Propheta: In silentio & spe erit fortitu-
Isaia 30. portet. dicit enim Propheta: In silentio & spe erit fortitu-
Tobiæ 12. do vestra; & Tobiæ Angelus: Bona est oratio cum ieiu-
Marc.11. nio, & eleëmosyna; Christus verò Dominus: Omnia quęcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis. Necnon B. Iacobus magistrum sequens: Si
Iacob.1. quis autem vestrûm indiget sapientiâ, postulet in fide nihil hæsitans: non enim qui hæsitat æstimare debet quòd aliquid accipiet à Domino. Quartò, lectione aliquâ piâ in solitudine animus seuocandus, atque videndum quod vitium potissimùm superare, ad quam virtutem in oratione conueniat collimare; denique quasi cum Angelo in conspectu Dei, & cælestis curiæ tibi comparendum esset, indue personam rei, pauperis, vel

sponsæ,

ſponſæ. multis id ſalutare fuiſſe perſpicuum eſt.

PVNCTVM III. Aſpice Primò, Sanctorum atque Angelorum choros, ante Deum trementes, & quòd millia millium aſſiſtant ei; & tu forſan, eheu! miſer terræ vermis, & vapor ad modicum parens, rides, & cum Deo locuturus toto cum mundo fabularis, cauſam tuam acturus reum te facis. Secundò, attende Dei potentiam, qui tribus digitis orbem ſuſpendit, & portat omnia verbo virtutis ſuæ, quamque indignum hominem minore cum eo ſæpè reuerentiâ, quàm cum quouis mortalium loqui. vti rectè omnino dixerit Philoſophus: Sic cum Deo loquere, quaſi homines audiant; ſic cum hominibus, quaſi Deus te audiat. *Seneca.*

Oratio pro reuerentia in oratione habenda.

POtentiſsime Deus, præſentem te hîc & vbique ſcio, atque infinitæ eſſe maieſtatis, coram quo tremant vniuerſæ poteſtates, & iubilent omnes filij Dei: quantâ ergo me, qui ſum puluis & cinis, humilitate par eſſet apparere in conſpectu tuo? & quâ gratitudine; qui me de nihilo creaſti, redemiſti in ſanguine Filij tui, & innumeris me beneficijs omnibus diebus vitæ meæ fuiſti dignatus? Et tamen, eheu! peccaui ſuper numerum arenæ maris, neque ſum dignus qui veniam in conſpectum tuum. Verùm quò ibo à facie tua? veniam potiùs ad te Patrem miſericordiarum, & Deum totius conſolationis, & dicam: Pater, iam non ſum dignus vocari filius tuus, ſed fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. Scio propter innumera peccata mea, in ſecreto regalis palatij ſuper me latum iudicium mortis; ſed venio, Deus meus, vt placare poßim vultum tuum. da mihi, quæſo per ſanguinem Filij tui, vt oratio mea non fiat mihi in peccatum, & ne proijcias vnquam me à facie tua. Agnoſco, Domine Deus meus, me nihil poſſe facere abſque te, & omnem ſpem meam in te colloco, omniaq; tibi committo, vt oratio mea, & omnia mea dirigantur ſicut incenſum in conſpectu tuo, & deſcendat

Humiliatio ſui. Gratiarũ actio. Contritionis actus. Confidentiæ actus. Luc. 15. Bernard. ſerm. 3. de natali. Diffidentia ſui.

ſuper me miſericordia tua; quâ poßim illa, quæ à me exigis; maximè orationem, ritè perficere, ad gloriam nominis tui, ac tibi, ex quo, & in quo, & per quem ſunt omnia, cōiunctus eſſe, ô Deus meus & omnia. Abſit vt deinceps te ad colloquium inuitantem; & pulſantem ad oſtium negligam, præ mundi fallacibus negotijs; inquietus ſim & præceps, dum rem omnium grauißimam ago & vtilißimam, qui in alijs menſes & annos ponere ſoleo. En venio, vt ſincerè tibi offeram cor contritum & humiliatum, quod deſpicere non ſoles, certus de promiſſo tuo, quòd petenti tribues; quærenti te offeres, pulſanti aperies, & vincere dabis vitia mea & imperfectiones meas. N. præſertim ſi ieiunio & eleëmoſynæ coniuncta ſit oratio mea. O Domine, qui ſolus potes facere mundum de immundo conceptum ſemine, munda cor meum & labia mea, vt exultent cùm cantauero tibi, quod in omni æternitate cum ſanctis & electis tuis, per tuam gratiam facturum me eſſe confido. Amen.

Oblatio ſui.

Praxis præparationis ad orationem, & collectionis poſt eam.

PRimò, pridie tempus & negotia diſtribuenda quoad fieri poteſt; & inprimis orationi & Miſſæ ſacrificio certa hora aſſignanda. Id mirè ad pacem animi valere & profectum dicebat B. Ignatius.

Ante ſomnum quid agendum.

Secundò, ante ſomnum mens piâ lectione, ac deinde cogitatione & affectu occupanda, imaginando te iuxta crucem, aut coram Deo eſſe, & SS. Trinitate, vel in loco vbi myſterium proximo die meditandum geſtum eſt. quod ad loci compoſitionem pertinet.

Tertiò, deſtinare aliquam eleëmoſynam ſaltem ſpiritualem, & mortificationem; vt nulla dies abeat quin hæc linea ducta ſit. Poſtridie manè, & quoties orandum, Primò, negotia ſeponere, Deoque committere, imò verò oratione ea promouere. Secundò, excitare contritionem. Tertiò, finem orationi præponere, & puram renouare intentionem. Quartò, Deum atque Angelum præſentem intueri, magnamque excitare reuerentiam, & veniam cum diuina maieſtate loquendi humillimè poſtulare, ac fidei, ſpei & charitatis actum elicere cū trina genuflexione, ſi locus patiatur.

Poſt orationem, reuerenter ab ea diſcedere oportet, examinare

re defectus admissos, ac de ijs veniam flagitare; & pro beneficijs ac donis Dei gratias agere; pia decreta ac proposita iterare, atque horum deinde memoriam per diem renouare, & occasiones exequendi diligenter obseruare.

Oratio post orationem longiorem aut meditationem.

Domine Deus meus, qui custodis pactum & misericordiam seruis tuis, gratias tibi ago quia dignatus es audire deprecationem meam, exaudi quæso eam propter gloriam nominis tui; & da mihi gratiam (sine qua nihil possumus) vt voluntatem tuam quam cognoui, & defectus meos. N. de quibus vehementer doleo, emendare, ac pia desideria ista. N. perficere possim, vt magnificetur nomen tuum vsque in sempiternum. Suscipe illa, obsecro, & opera mea in vnione meritorum Filij tui, & omnium Sanctorum tuorum: dispone de me vilissima creatura tua secundùm beneplacitum tuum; resigno me, & proijcio totum in te, omniaque accepto à paterna manu tua, ac toto corde te diligere, & tibi seruire desidero. Amen.

Aliam longiorem infrà habes.

Nota Primò, id quod dicitur, orationem ad finem certum instituendam, etiam in vocali plurimùm valere. sic enim pro varijs necessitatibus Psalmos singulos recitare vtile est, & attentionem conciliat: simile, si singulos Psalmos pro beneficijs singulis Deo offeramus.

Nota Secundò, Angeli Custodis familiaritatem ac præsentiam, tum in oratione frequentandam, tum in alijs nostris operibus; cum eo consultando, & per eum diuinæ maiestati opera nostra offerendo, proximorum animos, quando cum ijs agendum est, per eum præparando. *Cultus Angeli Custodis.*

Nota Tertiò, lectionem piam quotidie statam esse debere: siquidem in ea nobis loquitur Deus. Quid enim aliud est, ait Gregorius, Scriptura sacra nisi quædam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam? quocirca attentè ac reuerenter instituenda est, non præcipitanter, sed quasi auscultando, vt audire possimus quid loquatur Dominus. Idq; vt facere dignetur, ante lectionem propositum faciendum exequendi ea quæ diuina bonitas dignata fuerit inspirare. Post lectionem gratiæ Deo agendæ, ac sententiæ aliquæ in memoriæ thesauro reponendæ, ex consilio D. Thomæ Aquinatis. O quantum is excresceret, si quotidie ei aliquid adijceretur! cuius oportunitatem cùm tantam Religiosi quotidie in mensa habeant, felices fuerint si agnoscant bona sua. *Gregor. lib. 4. ep. 40.* *Lectio pia quomodo instituenda.*

Nota Quartò, quòd quādo ariditas maior est, lectio meditationis

nis vices supplere potest; præsertim si sententijs vtilioribus insistamus: aut certè huiusmodi lectionem tunc accipiamus, quâ aliquando experti sumus diuinæ gratiæ radium nobis affulsisse.

IACVLATORIÆ,

quibus orationis factæ pia desideria per diem renouentur, & ad eam anima præparetur.

Psal. 62. *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo, sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea.* Oratio enim fons est animæ sitientis.

Psal. 118. *Adiuua me, & saluus ero; & meditabor in iustificationibus tuis semper.*

Ibid. *In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.*

Ibid. *Quomodo dilexi legem tuam Domine! tota die meditatio mea est.*

Psal. 140. *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.*

Psal. 118. *Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.*

Psal. 39. *In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.*

Psal. 118. *In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.*

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS
VIA
PROFICIENTIVM.

QVARTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

De tentatione.

Certa bonum certamen, vt bonus Christi miles.

ETsi conuersus sis ad Dominum, & egressus de seruitute peccati, numquam tamen esto securus. tentatio enim ac militia est vita nostra super terram. quomodo resistes illi? cogita hoc solum, stare te A *Christum inter, Dominum tuum, &* B *diabolum hostem capitalem, qui te ad peccatum, & æternam perditionem nititur reuocare; inuitat* C *mundi propositâ voluptate, ac* D *vanitate;* E *peccatum illis allicit ad se. verùm, ecce, inclamat Christus, clamant vulnera eius, & tormenta, quæ salutis tuæ cauâ perpessus est. Attende virtutis præmium, peccati momentaneam voluptatem, pœnasq́ue sempiternas. vide cui adhærere malis: nónne Deo opt. max. abominare igitur hostem fallacem. Aspice, vt* F *filios Israël concupiscentiâ carnium reducere consimili dolo olim voluerit in* G *Aegyptum; quo nunc tendentes in cælum aut* H *gulâ, aut* I *auaritiâ retrahere nititur; aut etiam propinquum cælo* K *vanâ gloriâ præcipitare. Qui perseuerauerit in finem,* Mat. 10. & 24. *saluus erit.*

PRÆ-

K
I
H
G
F
F
E
D
4

PRÆFATIO
IN LIBRVM SECVNDVM,
De progreſſu, eiuſque impedimentis, ſiue tentationibus.

POſtquam anima, quæ à fine aberrauerat, & à ſcopo, id eſt, Deo opt. max. eiuſque ſanctiſſima lege, rediјt in viam bonam; ſimilis eſt filijs Iſraël, quos in manu forti, & brachio excelſo de Pharaonis iugo, & ſeruitute Ægyptia Dominus liberauit. Itaque quemadmodum illi non conſtiterunt in terra captiuitatis ſuæ; ſed duce Moyſe progreſſi ſunt verſus terram ſanctam per deſertum, ita & illi facere incumbit. Verùm vti Iſraëlitis accidit perſecutione hoſtili, & aſperitate deſerti tentari: ita & illa incipiet ad reditum ſolicitari. Quid igitur? firmandus animus, & deliberatione ſeriâ de progreſſu excitandus, contemptis hoſtis noſtri telis ac robore: Dominus enim pugnat pro nobis; neque permittet, etſi propinqui ſint hoſtes, vt nobis noceant, ſi boni æmulatores fuerimus; ſed nube proteget miſericordiæ ſuæ, ſtatuetque eam inter nos, & inimicos noſtros; etſi in nocte tentationis terrores ac timores nocturni defuturi non ſint. *Exod. 14.*

Vt verò modus deliberandi, quo aliquoties

ſuprà vſi ſumus, quiq́ue erit in progreſſu ſæpè vſurpandus, perſpectus ſit, eum hîc paucis ſubijcere viſum eſt; quem poſtea in modo meditandi pluribus videbis explicatum. Quoties enim dubium aliquod incidit in via ſpirituali, in rerum humanarum vſu; modus ille conſilium explicare poterit, & nutantem firmare, incertumq́ue dirigere.

CAPVT I.

De modo deliberandi.

Quid faciẽdum ante deliberationem.

BSERVA priuſquam deliberationem inſtituas, vt coram Deo opt. max. te ſiſtas, ab eoq; humiliter flagites lumen & gratiam, vt eius ſanctiſſimam voluntatem cognoſcas; ſiquidem ille ſolus quid expediat nouit. Hoc peracto, Primò, rem deliberandam in medium profer; vt de ſtatu, de progreſſu in via virtutis, de multa familia, officio, beneficio, acceptandúmne an reijciendum; & ita de ceteris rebus, an & quomodo, & quando faciendæ, an o nittendæ. Secundò, ante omnia affectum renoua, ita vt in neutram partem quoad fieri poteſt propendeas: quando enim animus velut bilanx in æquilibrio erit, paruo momento huc illucq́ue inflectetur, & aduertere ſignificationes diuinæ voluntatis licebit. Expende deinde, propoſito tibi creationis tuæ fine, vtrùm hæc, an illa pars deliberationis, id eſt, vtrùm officij acceptatio aut repudiatio, hic aut ille ſtatus, hæc aut illa conuerſatio, ſtudium, exercitatio, progreſſus ad finem propoſitum con-

Quid in ipſa deliberatione.
Primò.
Secundò.
Tertiò.

consequendum magis conducat, maiora an minora incommoda habeat; necne. Hoc enim desiderare magis vel minùs debemus, quod ad vitam æternam consequẽdam, & diuinam voluntatem implendam magis vel minùs conducere potest. sic re & vtrâque eius parte appensâ coram Deo, & in luce illius, decernere oportet, atque eam oculis diuinæ maiestatis offerre; ac obseruare internos animi motus & quietem, quibus solet Dominus voluntatem suam declarare ijs, qui eam sincero corde & resignato exquirunt. Atque hæc plerumque sufficere possunt pro electione facienda, & deliberatione concludenda. Quemadmodum enim in meditatione sæpè vna atque altera consideratio affectum sic commouet, Dei gratiâ concurrente, vt non sit necesse alia auxilia quærere; ita in electione seu deliberatione, in qua non minùs inspirationes & motus Spiritus sancti obseruandi sunt.

Quòd si tamen suprà dicta puncta non sufficerent, ad voluntatem confirmandam in bono; tum vlteriùs, vt in meditatione, procedere oportet, quemadmodum infrà latè explicabitur. v.g. dispiciendum tibi quid amico tuo coram Deo suaderes; & quâ similitudine, id quod iudicas melius esse, persuadere nitereris. sic enim naturâ comparatum est, vt recta ferè consilia alijs demus, ipsi sequiora amplectamur. Perge dehinc vlteriùs; & considera quid in morte velles elegisse, atque ipsum iam scias eligendum esse. similiter animaduerte quo consilio, quando coram tribunali æterni iudicis sistendus eris, vsum te fuisse velles; atque illud multò acriùs stimulabit, si cogites æternitatem, quodque semel elegeris, id esse æternum. Quod enim factum semel, infectum esse nequit. Si autem attendas quid Sancti fecerint, vel facerent in hoc negotio; eosque inuoces, & quasi in consilium adhibeas, velut stellæ tibi fulgebunt, in tenebris & ancipiti consilio hærenti. Vide similiter, vtra pars consilij maiorem pacem & tranquillitatem & gaudium animi tibi conciliaret. At multò magis

Quid faciendum si superior deliberandi modus non succedat ex voto.

Aliæ considerationes. Prima. Secunda. Tertia.

Quarta.

Quinta. Sexta.

magis iuuerit, si à Christo Domino magni consilij Angelo humiliter quid vitâ verbisque suaserit, & suaderet, interroges; os, inquam, Domini, & arcam testamenti, Sapientiam æternam, magistrum & pastorem animarum nostrarum. Et si fortè id quod cõsultius, quia difficilius, minùs allicit; ecce, recordatio beneficiorum quibus nos præuenit, & ad sequenda sua sanctissima consilia, & inspirationes inuitat, calcar addant oportet.

Inuestigãda remora.

Quòd si necdum animus verum cernere & amplecti potest, videndum quæ & vbi remora sit; & deprehensâ eâ, optimum elige, ac tandem diuinæ maiestati in holocaustum offer, gratiasque deinde age pro lumine & bona voluntate.

Hunc modum expressi in præcipuis piæ vitæ officijs. Primò, vt paradigma foret. Secundò, vt, postquam ea toto reliquo libro prosecutus sum, & conatus voluntatem pro tenuitate mea excitare, eandem illâ quasi alterâ industriâ confirmarem. certum enim est omnes qui aut religiosæ vitæ statum, aut aliquod aliud pium viuendi genus maturo consilio elegerunt, pro humana fragilitate flaccescere; ac tum ad renouationem perutile esse relegere vestigia, & rationes quibus sanctè illud cõsilij amplexi eramus. Quod enim adeò celebratum est in vita religiosa, vt pro spiritus renouatione commendetur; repræsentare sibi diem quo quis egressus est de terra Ægypti, quo spiritu, quibus rationibus impulsus fuerit; idem valet in omni exercitio pietatis deliberatè suscepto. varia autem hîc habes; quibus adspirare diuinam gratiam ad vtilitatem omnium supplex rogo.

Qua ratione animus confirmandus, & ad primũ feruorem reuocandus.

Obserua autem in omni deliberatione varijs motibus ac spiritibus animam huc illucque impelli: illos discernere plurimùm expedit, imò necessarium est; vt voluntatem Dei certiùs exploratam diligentiùs exsequamur. ideo considerationem de spirituum notis hîc subiectam accipe.

Con-

Conſideratio ſeu meditatio prima, de notis ſpirituum.

PVNCTVM I. Conſidera nos velut in via obſita plurimis periculis latronum ac præcipitiorum eſſe, & duce opus habere: multos verò ſe ſpecie amici offerre, cùm ſint hoſtes capitales: quàm igitur diligenter obſeruandi? Applica ſpiritibus varijs, inter quos diabolus transfigurans ſe in Angelum lucis. Secundò conſidera, nos peregrinos, & varias ante nos ſtare vias irremeabiles, quarum aliæ tutæ, aliæ periculoſiſſimæ: & proinde de ijs diligenter quærendum à peritis, & imprimis Sapientiâ æternâ. Tertiò, nos velut mare magnum nauigare: & quàm optet nauta proſperum ventum, vt naufragium euitet; te verò inter ventos contrarios, malum ſpiritum & bonum: & quàm ille in horrenda naufragia abyſſi magnæ impellat. Humiliter ergo roga Dominum, & dic: Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me, dirige me in viam rectam propter nomen tuum: da mihi, Domine, vt ſpiritu tuo agar, vt filius tuus ſim: qui enim ſpiritum Chriſti non habet, non eſt eius.

Mundi pericula.

Pſal. 24.

PVNCTVM II. Conſidera, quot fallaciæ & deceptiones ſint in orbe, vt patet Primò, in ethnicorum ſectis; Secundò, hæreſium; Tertiò, malorum vita; Quartò, bonorum etiam, & ſpiritualium, quorum non pauci ducuntur velut per ignes fatuos, in paluſtria carnalium, vel ſyrtes. Gratias itaque age Deo, & diffidentiam excita. Secundò, in omni etiam minima actione nos aliquo ſpiritu impelli. quare diſpice diligenter, vt ſuauem ſpiritum Domini ſequaris, & ſtatue datos à Deo duces ſequi, id eſt, Superiores, &c.

Fallaciæ.

PVNCTVM III. Conſid. dæmones tot millibus annorum exercitatos, & perpetuò vigiles in hoc vnum intentos,

Dæmonum vigilantia.

Numerus. tos, vt nos ſuperent, & euigila. Secundò, numerum eorum (vt patet in S. Antonij vita) qui in vnum miſerum conſpirant homuncionẽ, & humilia te. Tertiò conſidera, *Imbecillitas.* timidiſſimos, & fractos Chriſti virtute, velut mulieres, vbi viderunt viriles animos, cedere, etiam pueris & virgunculis in nomine Domini pugnantibus. Magnanimitatem hinc diſce, & dic cum Propheta; *Pſal.23.* Etiamſi conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meũ. Secundò conſidera, explorare illum vti militum ducem, ex qua parte arx animæ noſtræ imbecilla ſit; id etiam fac, eamque viciſſim munire perge, & excuba. Tertiò, hoſti extra muros poſito facilè reſiſti, non admiſſo: vnde venientes cogitationes in ſemine opprime. Quartò, eum rimari quomodo tectè ingrediatur ſub pelle ouina lupus, obſequendo primò bonis cogitationibus; poſteà vero ad minus bonum, vel etiam malum inuitando, quare ſtatue ſeriò examinare principium, medium, & finem cogitationum tuarum.

Conſideratio ſeu meditatio de notis ac diſcretione ſpirituum.

Vt malos turbet dæmon: PVNCTVM I. Conſidera dæmonem vt Pharaonem malis carnis, aut honoris, aut opum, aut terrenarum rerũ deſideria immittere, & ſic irretire. vnde quidquid his affine à diabolo tibi vt venenum proponi finge, & reſpue. *qui bonos* Secundò, bonos vexare moleſtijs, velut Pharao Iſraëlitas opere lateris & luti: vt profectionem ad terram ſanctam impediat, cùm contrà bonus Angelus agat. Tertiò, triſtitiam & mœrorem, quibus ipſe inferno addictus plenus eſt, vt ſimiles ei ſimus, inducere. *Vult latere ſuggeſtiones.* Quartò, in omni ſuggeſtione cùm ſit princeps tenebrarum, nolle vt ſua conſilia pateſiant, quia malus odit lucem, & ad ſimulationem & duplicitatem ſuos excitat. Statue igitur firmiter

ter vti casta puella fœdi amatoris technas aperire Patri spirituali. Secundò, dum tenebræ erunt ab illo menti offusæ, noli pergere vel retrocedere in propositis: sed stare, vt facit qui in periculoso & tenebroso loco subitò extincto lumine hæret, dum iterum lumen veniat. atque velut in tempestate fige anchora nauem, & ad Deum clama, qui est lux & solatium nostrum.

PVNCTVM II. Considera nihil à dæmone immitti, vel suggeri nisi Deo permittente; vt patet in Iobo, quem diabolus petijt vt tentaret; & S. Petro, quem postulauit vt cribraret; & fiduciam in Deo excita. Secundò, Deum velut imperatorem semper in acie adesse, spectare nos pugnantes, vt S. Antonio contigit, & generosos animos indue. Tertiò, Deum permittere vt concurrant nobiscum hostes, & aliquãdo nos quasi relinquere. idq; ob tres causas. Primò, vt appareat virtus & fidelitas seruorum eius in aduersis, & malorum ignauia. vnde Scriptura sacra ideo Iob & Tobiam probatos ait. Secundò, vt torpor noster excutiatur. Tertiò, vt, cùm superbi sumus, infirmitatem nostram discamus. Hinc explora quare Dominus affligat te, vel affligere solitus sit. *Nil potest dæmon nisi Deo permittente.* *Tobiæ 12.*

PVNCTVM III. Considera Primò, quòd etsi vita nostra tentatio sit super terram, tamen eam multis consolationibus abũdare, si boni simus, vt patet in vita Christi Domini, B. Virginis, & Sãctorum, &c. Vbi semper tristibus læta permisceri considerabis; cumq; id iudicet sapiẽtia & bonitas æterna atque infinita, te illi resigna & committe, atque in nubilo, serenitatis spe te confirma. Secundò, nullã esse consolationem à Deo nisi quæ trahat ad illum; per fidem intellectum nostrum, per spem & amorem voluntatem nostram: vel ad cælestia; auocando à terrenis animum, eumque lætitiâ sanctâ excitando. vel saltem magnam tranquillitatem ingerat, quam in bona anima turbari mali spiritus signum est, vti pax & quies Dei est ac spiritus boni, maximè si nulla causa præcesserit. Itaque *Bonorum consolationes.*

hanc curare, & omnia animum turbantia eijcere ſtude. ſicut autem qui, dum lux eſt, poſteà cariturus luce, proſpicit quò eundum; ita etiam facito, & collige æſtate in hiemem ſpiritualem animos, &c. Poſtremò cogita te inter Deum & diabolum ſtare, vtrumque pellicere & inuitare, & vide quem audire velis & ſequi.

Oratio ſeu proteſtatio ſequendi bonum ſpiritum.

VEni, ſancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: veni lumen cordium; ſurge oriens, & diſpelle tenebras meas, ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduerſus eum. O lux amabilis, quomodo non diligam te potiùs quàm tenebras meas, quàm principem tenebrarum harum? niſi enim tu illuceſceres mihi, paulò minùs in inferno habitaret anima mea: niſi nubem vanitatis diſpergeres, numquid rectum iter tenere poſſem in magno vitæ huius pelago? neque tenere potero, niſi tu ſpes omnium finium terræ, & in mari longè aperias te mihi, & viam monſtres. Ecce, quot miſeras animas ſyrtes infernæq; charybdes abſorbent! Ecce quot erroribus & ſpecie recti decepti ethnici & hæretici abeant, eheu! in tenebras exteriores, quia tu lumen iuſtitiæ non fulſiſti eis! mihi
Tit.3. *autem apparuit humanitas ac benignitas tua, vt abnegando impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè, iuſtè & piè tibi viuam, &*
Prou.1. *te ſequar, ô vita mea, aſcendamq; ſuper altitudinē terræ, vt fruſtra iaciatur rete ante oculos pennatorum. Cùm enim videro meas cogitationes ad terrena, ad caduca inclinare; nónne manifeſtum erit, quòd ſapientia hæc terrena ſit, animalis & diabolica: ſapientia enim quæ de ſurſum eſt, à te, Deus, lux incommutabilis, fons bonorum omnium, vocat nos à terrenis ad cæleſtia, à creatura ad creatorem, à tranſitorijs ad æterna. In his dilatatur animus, & guſtat quàm ſis ſuauis, ô dulcedo ineffabilis: in illis tenebreſcit, & amaritudine repletur, nec quieſcere poteſt, quia non eſt ei quies niſi in te. Dignare ergo, Domine, præcedere omnes actiones meas, fac vt*

vt omnis cogitatio & operatio à te ſemper incipiat, & per te ſemper finiatur; & licet conſurgant aduerſum me caſtra, non timeat cor meum. nónne enim certò noui, quia non patieris me tentari ſupra id quod poſſum, neque relinques ſine teſtimonio; ſed præcedes faciem meam, & oſtendes viam in qua ambulem? Quia ad te leuaui animam meam, Deus meus, in te confido, non erubeſcam: neque irrideant me inimici mei: etenim vniuerſi qui ſuſtinent te, non confundentur, ſed in ſæcula ſæculorum laudabunt te, & benedicent nomini tuo in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen. Pſal. 26. Pſal. 24.

Praxis in deliberatione adhibenda.

COnſidera ſemper coram Deo in luce eius, principium cogitationum & finem, etſi maximè remotum, atque attende an ſis reſignatus & pacificus. hoc enim certiſſimum Dei præſentis ſignum, quia in pace factus eſt locus eius. Plurimum certè lucis hauriet, quiſquis in cogitationibus, verbis & actionibus finem ſæpè ſcrutabitur, & quantum à pura intentione declinet ceu lucidiſſimo ſeptentrione ac helice operationum noſtrarum Chriſto IESV Domino noſtro. *Pſal. 75.*

Secundò, conſilium aliorum exquire: nemo ſibi bonus medicus, nemo conſiliarius: & cùm moneat Spiritus, ne innitamur prudentiæ noſtræ; niſi illi pareamus, ſapientium ſapientiam reprobabit qui humiles & mites conſueuit docere vias ſuas.

Tertiò, adi Venerabile Sacramentum, atque os Domini conſule, Patronoſque, maximè Angelum Cuſtodem roga & interroga de via bona.

IACVLATORIÆ
quibus directio ſancti Spiritus exquiritur.

VIas tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me? Pſal. 24.

Notam fac mihi viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam. Pſal. 142.

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Pſal. 142.

Actiones noſtras, quæſumus Domine, adſpirando præueni, & adiuuando

do prosequere, vt cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Psal. 50. *Cor mundum crea in me, Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.*

Psal. 138. *Proba me, Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas.*

Psal. 118. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum, quia ipsam volui.*

Actor. 9. *Domine, quid me vis facere?*

CAPVT II.

Deliberatio de perfectionis seu quotidiani progressus studio, postquam quis in viam reuersus est.

HOMO. O Sapientia æterna, Christe IESV, salus mea, dux meus, & dulcissimum refugium meum, posuisti me in via hac qui creasti me, & ostendisti mihi bona plurima, quæ præparasti diligentibus te. & perfectionis veræ studiosus ardet animus, suspirat, & sæpè ingemiscit

Psal. 131. inter viarum discrimina ac diuerticula. Ostende, quæso, bone IESV, viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam: doce me in quo perfectio verè consistat, in

Psal. 41. quo beatitudo huius & futuræ vitæ. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita anima mea ad te Deus.

Mat. 22. CHRISTVS. Mandatũ magnum, & maximũ est, Diliges Dominũ Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mẽte tua, & ex totis viribus tuis; proximũ verò, sicut te ipsum. In his præceptis vniuersa lex pendet, & pro-

Rom. 10. phetæ. Plenitudo enim legis est dilectio. In eo autẽ dilectio & perfectio apparet, si idem mecum velint homines in

in re omni, idemque nolint. ex quo ſequitur, vt ſemper de me ferè cogitent, loquantur, nihil optent, niſi voluntatem meam fieri, & me, qui ſum exemplar omnis perfectionis, imitari. In omnibus tranquillè meæ ſeſe prouidẽtiæ committant, omniaque iuſta iudicia mea arbitrentur, quæ verè dicuntur iuſtificata in ſemetipſa; hinc numquam queruli, numquam triſtes, ſed ſemper gaudentes. *Pſal.18.*

HOMO. Sed ardua res eſt perfectio, laborioſa, & longi temporis; quis ad eam, Domine IESV, pertingere poterit?

CHRISTVS. Fili mi, ſi paululùm laboraris, ſincerè in vera mortificatione & oratione: non quantum filij huius ſæculi deſudant; ſed vel pro ſexta parte; certè in perfectorum meorum numero eſſe poteris. Modicum, aiebat Eccleſiaſtes meus, laboraui; & inueni mihi multam requiẽ. *Eccli 51.* Et ſi ſtrenuè quis, non deflectendo ad dexteram, vel ſiniſtram, perrexerit; ſpatio breui eum ad perfectionem adducam: ſicut in breui, multos etiam pueros & puellas, virgines duodennes ad ſinceram charitatis perfectionem promoui. verè enim dicitur de ijs quòd in breui expleuerint tempora multa. vin' eos imitari? *Sap.4.*

HOMO. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. *Pſal.142.*

CHRISTVS. Audi verba mea, quia ſpiritus & vita ſunt. *Ioan.6.* beatus enim eris, ſi audieris me, & ambulaueris in præceptis meis. ecce metam propoſitam noſti: omnes enim in ſtadio curritis, ſed vnus accipit brauium; omnes imitatores eſtis, ſed vnus palmam refert; omnes diſcipuli mei, & vnus lauream euincit. quis verò ille? niſi qui omnia opera ſua perfectè facit, ſe vincit, animo ſuo imperat. is enim velut in via rectam tenet ſemitam, alius obliquis vijs vix tandem ad metam pertingit. Túnc amico ſuaderes cùm viam, domum, vxorem, agrum, hortos, cibum, potum bona habere poſſit, vt deteriora eligat; viam, domum, veſtem, omniaque imperfecta relinquat: & vide, precor, an tu non optima & perfecta in omnibus eligas præter ani- *1.Cor.9.*

mam

mam tuam, omniaque certè te excepto, optima esse velis. Magna hæc insipientia est. si enim animam bonam haberes, omnia bona forent: si verò omnia bona, & anima mala, omnia mala. vti enim me diligentibus omnia in bonum cooperantur: ita verè me non diligentibus, & malis, omnia in malum cooperantur. Et quid quæso est causæ, cur benè habitare, sanus esse, edere, bibere, dormire, ire, loqui, operari, pingere, ludere cùm possis, id nō negligas; cū bene viuere, orare, mihi placere pro nihilo ducas? cuius odio facis? mei, an tui? cuius gratiâ? meâ, an hostis tui? te consule, te iudicem & arbitrum statue. Cùm ad exitum vitæ ventum erit; ô quæ tristitia inuadet te, qui tam somniculosè hoc vnum agis, quod vnum agere debuisti, & diligenter alia omnia? Cùm enim tunc percontaberis ex te cur vixeris, vixisse te vix & creuisse deprehendes: posueram tamen te vt semita tua quasi lux splendens cresceret vsque in perfectum diem; & ecce forsitan facta erunt tua nouissima peiora prioribus; qui, cùm primò manum ad aratrum posuisti, gnauus & strenuus eras ac feruens, sed respexisti retro, & auersus es à me. O quàm rara auis est, qui eumdem, quem, cùm primò vitâ cœpit meliore viuere, hauserat spiritum, eumdem, inquam, conseruet!

HOMO Ah, Domine, quid in iudicio dicturi sumus, si, quanto diutiùs in perfectionis & virtutis schola fuerimus, Sacramenta frequentauerimus, eo imperfectiores, eo minùs mortificationis, humiliationis, resignationis studiosi deprehensi fuerimus? tunc coram orbe terrarum parebit industria singulorum, confundeturque qui sapiens in oculis suis fuit, & stultus apparebit. O quantum ingemiscet tunc tepidus & otiosus discipulus tuus, quem tot exemplis docueras, vt esset mitis & humilis corde! erubescet enim vehementer coram orbe terrarum, quòd te magistrum sequi & ducem contempserit.

CHRISTVS. Lætabuntur verò Sancti, qui perfectionem,

nem, id est, beatitudinem, tanto studio hîc sectati fuerunt, ita vt parentes, liberos, animam suam abnegarent, ne declinarent ab eo, quod perfectionis esse iudicabant. semper ad maiorem mei gloriam collimabant, ad id quod magis mihi placeret: imò Teresia mea etiam voto se obstrinxerat, facturam se quod perfectius iudicaretur. erant enim veri filij, quorum cibus & omnis delectatio erat facere voluntatem Patris mei & meam. certamen nullum inter eos, nisi de humilitate, abstinētia, charitate. quàm pulchra lucta! quàm gloriosa victoria! Minimè certè bonus est, qui melior esse non vult; & vbi incipis nolle fieri melior, ibi etiam desinis esse bonus. qui enim mollis est & dissolutus in opere suo, frater est sua opera dissipantis. & nihil magis odit anima mea, quàm tepidas animasque dissolutas, de quibus sic dixi per Apostolum meum, Vtinam frigidus esses aut calidus! sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. *Prou. 18.* *Apoc. 3.*

Ho[mo]. Certamen verè pacificum, & toti curiæ cælesti iucundissimum: ex eo enim inter illos, & in illis pax summa, lætitia perpetua, & gaudium in Spiritu sancto. currunt siquidem perfecti in via mandatorum, assumunt pennas vt aquilæ, volant & non deficiunt: numquam enim sine pœna sunt vitia, nunquam sine præmio virtutes: & rerum honestarum pretium in ipsis est. Sicut enim eos, Domine, qui te triduo sustinuerunt, pauisti in deserto; [s]ic filios Israël mannâ cælesti, quod omne delectamētum [i]n se habebat; ita illos consolatus es, de petra mortificationis exierunt illis aquæ dulcissimæ, & aquæ amaræ per lignū crucis factæ sunt suaues. & meritò, quia obedientes [f]uerunt voci tuę: dixisti enim: Estote perfecti, sicut pater [v]ester cælestis perfectus est. quod & Apostolus tuus Petrus monuit, Vt & ipsi, inquit, in omni conuersatione sancti sitis; quoniam scriptum est, Sancti eritis, quoniam ego [s]anctus sum. & Iacobus commendat omnibus, vt sint [p]erfecti & integri, in nullo deficientes. *Boët. de consol.* *Matt. 5.* *1. Petr. 1.* *Iacobi 1.*

CHRISTVS. Neque enim cùm viderent tot vndique beneficijs se à me præueniri, cessare poterant, quin vicissim quibus possent modis placere mihi summopere laborarent: assiduè hoc in corde versantes, Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? idque quàm gratum mihi sit, ipse expende. sicut enim si filij regis nihil omitterẽt quod vetitum esset, regiq; molestiam adferret, nisi sub capitis pœna mandatum esset, vno excepto, qui ne minimum quidem mandatum aut nutum præteriret: nónne æquum esset eum plus diligi: ita ratiocinare, & vide cui filiorum similis sis; & quàm turpe sit ob vilem voluptatem perfectionis semitam deserere, id est, felicitatem summam, ac gaudium huius vitæ. non voco enim vos in immunditiam, sed in sanctificationem, vt gustetis & videatis quàm suauis sim ijs, qui me diligunt: quàm magna multitudo dulcedinis meæ, quam præparaui illis. loquantur & narrent vobis Sancti mei, quanta fecerim illis; quã dulce fuerit illis absynthium mũdi deseruisse, & torrentẽ voluptatis delibare, quo inebriabũtur in domo Patris mei. Verùm non propterea solùm adhærere mihi bonũ existimabant, sed charitate pleni & illustrati, videbant quàm iustum esset seruire mihi corde perfecto: & erubescebant, si quando cernerẽt promptiùs meliusq; dæmoni quàm mihi seruiri. O quomodo vrgebat eos charitas mea? requiem non capiebant, fugiebat somnus ab oculis eorum, soliciti ambulabant coram me, vt vni mihi placerent: ibant de virtute in virtutem, crescebat eorum semita quasi lux splendens. verùm cùm omnia fecissent, dicebant, Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus; & infinita quæ tibi, Domine Deus, Rex regum debentur, omisimus.

Psal. 115. *1. Thess. 4.* *Luc. 17.*

HOMO. Imperfectum nostrum viderunt oculi tui, perfice opus manuum tuarum, & suscipe illud, sicut incensum in conspectu tuo. dignus es enim, vt in nomine tuo omne genu flectatur, vt omnes tibi in sanctitate

Psal. 138.

ctitate & iustitia seruiant omnibus diebus vitæ & peregrinationis suæ.

Capita nonnulla exempli gratiâ allata, in quibus deliberationis modus vsui esse potest.

Pro principibus viris in republica.

DE Magistratu, an aliquis petendus & suscipiendus.
Quomodo Dei hostes ad illius obsequium adduci possint, & animæ, vel à gentilismo, vel hæresi conuerti.
Qui ad dignitates vocandi.
Quomodo pietas promouenda, & cultus Dei in se & in subditis.
Quomodo iustitia administranda.
Qui qualesque consiliarij adhibendi.
Quomodo pauperes subleuandi.
Quomodo inimici conciliandi.
De iniuriarum obliuione.
De debitorum solutione.
De familiæ ordinatione.

Pro ijs qui in secundis consistunt, ac media fortuna.

An officium aliquod suscipiendum.
An coniugalis status, an cælibatus eligendus.
An & qualiter præcipuè pietas colenda.
Qualiter familia ordinanda quoad pietatē & necessaria.
De liberorum educatione.
De pace cum propinquis seruanda.
De litibus fugiendis, & inimicitijs tollendis.
De sumptuum moderatione & conuiuiorum.
De æmulatione mala extirpanda.
De pauperum singulari cura habenda.

Pro alijs.

Quis ſtatus eligendus, coniugalis, an Religioſus, & quis, vel quæ vxor, &c.
Quod genus artis pro vita tuenda eligendum.
Quo pacto pietas colenda, & quoties confeſſio inſtituenda.
An Sodalitati nomen dandum.
An & quales ſocij deligendi.
De monitore eligendo.
De eleëmoſynarum largitione.
De orationis ſtudio.
De relaxatione animi.
De B. Virginis cultu ſingulari.

Oratio pro perfectionis ſtudio.

Pſal. 54. ANIMA. *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam!*

Cant. 2. CHRISTVS. *Surge, propera, amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni; iam enim hiems tranſiit, imber abijt & receßit, flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis aduenit, vox turturum audita eſt in terra noſtra, ficus protulit groſſos ſuos, vineæ florentes dederunt odorem ſuum; ſurge, amica mea, ſpecioſa mea, & veni, columba mea, in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ.*

ANIMA. *Audiui, dulciſsime Ieſu, vocem tuam, ſonuit illa in auribus cordis mei: poſtquam abijt hiems peccatorum meorum, & inuitas me vt ſequar te, quem diligit anima mea. Sed indica, quæſo, mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium meorum. Te enim ſolum ſequi & imitari opto, quia ſalus mea tu es. Quis verò me ſeparabit à charitate tua, à perfectionis ſtudio? tribulatio, an anguſtia, an fames, an ſitis, an creatura aliqua? Aſcendam in arborem ſycomorum, & calcabo mun-*

dũ

di vanitatem cum Zachæo, vt videam te, ô exspectatio sæculorum: ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius, ingrediar ad plenitudinem legis dilectionem perfectam. Iesu bone, quàm paruus mihi erit labor! quàm longa quies! quàm suaue erit sequi te, Domine! non habet amaritudinem conuersatio tua; sed dulcedinem summam imitatio tua. Ecce enim tu pulcher es, dilecte mi, & decorus: ostende mihi faciem tuam, in quam desiderant Angeli prospicere, & sufficit mihi. Sed eheu! quid est, Domine, quod desideria mea & perfectionis studium moratur? Ecce, ecce Domine, NN. impediunt ista me, quo minùs te sequar, quo minùs gustem quàm suauis sis, quo minùs dulcis sit fructus tuus gutturi meo. Moneat & moueat me saltem sæcularis cupiditatis exemplum: quem enim ambitiosum vidimus aliquando contentum adeptis dignitatibus ad aliam non anhelare? sic & curiosi cuiusque non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Quid eorum qui auaritiæ seruiunt, aut amatores sunt voluptatum, seu vanas sectantur laudes? nónne & ipsorum insatiabilia desideria arguunt me negligentiæ & tepiditatis? Pudeat certè spiritualium bonorum nos minùs cupidos inueniri. Erubescat anima mea conuersa ad te Dominum meum minori affectu sectari iustitiam, quàm iniquitatem antea sectaretur. Pudeat negligentiùs nunc in vitam, quàm priùs in mortem, & minori studio salutis acquirere, quàm perditionis augmentum. Nam vt omnes simus inexcusabiles in via vitæ; quo citiùs, eo faciliùs curritur, & leue tuum onus, quo crescit ampliùs, portabilius est. Quid respondebo tibi? tantíne mihi est miserum esse, & tot imperfectionibus obnoxium? tanti vanitas vniuersa, vt perfectus & beatus esse nolim, & tuus esse ac tibi adhærere? In lectulo meo & voluptate mea quæsiui te, & non inueni: surgam & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram te quem diligit anima mea. Quæsiui te, & non inueni; non inueni requiem meam, non inueni vbi requiesceret pes meus, non inueni in anima mea in quo requiesceres. Trahe me, quæso, post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum. Ecce enim profiteor hodie coram te Domine, qui eripuisti animam meam de morte, & pedes meos à lapsu, vt placeam tibi. In æternum non declinabo à mandatis tuis: expo-

Cant. 7. Cant. 1. Bernard. epist. 253. Cant. 1. Psal. 55. Cant. 5.

liaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? sed ibo de virtute in virtutem, donec videam te Deum deorum in Sion, & habitem in domo tua omnibus diebus vitæ meæ.

Praxis perfectionis acquirendæ.

PRimò, vide quem gradum virtutis habeas: vt verò id noueris, vel Albertum magnum vel D. Bonauenturam consule; eoque cognito, statue tibi metam, seu gradum aliquem, ad quem certo tempore magno conatu contendas, neque requiem capias, aut desideres somnum oculis tuis, donec illum adsecutus sis.

Secundò, præterea vtile erit, Angelo Custodi, aut Patrono dedicare talem conatum, seu tui victoriam, vt sic præsidium eorum impetrare valeas, & vitium eiusmodi exstirpare. Ad hoc hortabatur omnes D. Chrysost. hom. 2. in Genes. Obsecro igitur vos omnes, vt vnusquisque, si non antea, iam operam det, vt vitium, quod affectiones suas magis interturbat, ex anima exsecet, & piâ cogitatione, quasi spirituali quodam gladio vtens, seipsum ab affectionibus liberet.

IACVLATORIÆ.

1. Cor. 9. *SIc currite, ais Domine, vt comprehendatis. trahe nos post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Isaiæ 2. *Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius.*

Psal. 76. *Ego dixi, nunc cœpi. Perfice quæso gressus meos in semitis tuis.*

Psal. 83. *Beatus vir, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde disposuit, in valle lacrymarum, in loco quem posuit. at quis venire poterit ad te Domine, nisi tu traxeris eum?*

CA-

CAPVT III.

De impedimentis progreſſus in via Dei, peccato veniali, & tentationibus.

POſtquam aliquis cum filijs Iſraël de Ægyptiaca ſeruitute liberatus eſt, & ad montem Dei Oreb tendere conatur; infernalis Pharao nihil non obijcit ac mouet, vt, ſi omnino à ſalutis via auertere nequeat peregrinantem in cælum; ſaltem varijs tentationibus ſeu velitationibus eius progreſſum ac curſum retardet. Neceſſe igitur eſt, armis eſſe inſtructum, modumque noſſe pugnandi cum principibus tenebrarum harum: idcirco de peccato veniali, & de tentationum remedijs pluribus agendum eſt.

Meditatio de peccato veniali.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt ſuprà.

COMPOSITIO LOCI, conſiderare animam, & te totum velut lepra opertum imperfectionum coram Deo, & curia illius vniuerſa.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera vitam actam, & quàm multa peccata & defectus admiſeris. Primò, circa vitæ tuæ inſtitutum. Secundò, ſi Religioſus ſis, circa vota & Regulas, in mortificatione, in modeſtia. Tertiò, in oratione & vſu Sacramentorum. Quartò, in operibus tuis etiam ex obedientia factis. Quintò, in conuerſatione quotidiana: & contere ex toto corde, & humilia ſpiritum tuum valdè. nihil enim eſſe videbis aliud iuſtitiam tuam, quàm velut pannum menſtruatæ.

PVNCTVM II. Conſidera grauitatem peccati venialis. Primò, eò quòd ſummum Deum offendat, & ſanctum Spiritum contriſtet, adeò vt, ſi totus mundus poſſet ſaluari vno peccato veniali admiſſo, non eſſet faciendum. quod, eheu! toties tam leui causâ perpetraſti. Secundò, ex multitudine beneficiorum Dei. Tertiò, ex eo quòd in baptiſmo, & magis Religione quiſque conſecretur Deo. Quartò, ex multitudine auxiliorum in ea. vnde Bernardus; Non eſt magnum, dicis, ſi in his maneam venialibus minimiſque peccatis: hæc eſt, inquit, dilectiſſimi, impœnitentia, hæc blaſphemia in Spiritum ſanctum, blaſphemia irremiſſibilis.

Epheſ. 4.

Serm. 1. in conuerſ. S. Pauli.

PVNCTVM III. Conſidera quæ damna adferat. Primò, etſi gratiam non adimat, tamen tardat in via virtutum, & moleſtam facit. Secundò, omnes virtutes obſcurat, ſponſam Chriſti animam fœdat, & feruorem minuit. Tertiò, deſolatione graui afficit, mœroribus & ſcrupulis ad plures annos. Sic ſoror Petri Damiani ſedecim annis ob curioſitatem afflicta fuit. Quartò, quia conſolationis ſpiritualis incapaces reddit, vt nec ſæcularia, nec religioſa gaudia habeat; cùm nemo poſſit hîc implere ventrem & ibi mentem. Quintò, quia exponit nos grauibus periculis peccati mortalis; nam, vt Auguſtinus, timenda ruina multitudinis, ſi non magnitudinis, ſecundùm illud: Qui ſpernit modica, paulatim decidet. Vnde & Bernardus, Mẽs Deo dicata ſic caueat minora vitia, vt maiora. Quid intereſt enim ſi fluctu magno an guttis plurimis per ſentinam mergaris? quibus ſcilicet vires animæ contabeſcunt, vt ſic in mortalia facilè homo labatur. Imò, vt Greg. nonnumquam in parua deteriùs, quàm in maiori culpa peccatur: maior enim quo citiùs, quia ſic culpa agnoſcitur, eo etiam celeriùs emendatur; minor verò, dum quaſi nulla creditur, eo peior eſt, quo & ſecuriùs in vſu retinetur. Sextò, conſidera omnia magna ex paruis neceſſariò pendere: ſic orator etiam ſyllabas & interpunctiones obſeruat.

Hier. epiſt. ad Iul.

Eccleſ. 19.

De ord. vitæ ad Fratres.

seruat. Septimò, sæpè apud Deum magna esse quæ nostro iudicio parua sunt, vt in colligente ligna, Num. 5. Acham, Moyse dubitante, Num. 20. Heli, 1. Reg. 3. Anania & Saphira, in ijs qui opera misericordiæ omiserunt, Matt. 26. O anima, ecquid est in orbe tibi tam charum, quod ad tanta incommoda te impellat? *Iosue 2.* *Act. 5.*

PVNCTVM IV. Considera, quanto offendiculo proximo sint & impedimento peccata venialia. Nam omnem auctoritatem tollunt, etsi parua sint, & magnas etiam res impediunt: dum alij mirantur eum qui toties cõmunicat, confitetur, orat, psallit, &, si Religiosus, omnia deseruit, in minutis istis hærere, quæ ipsi sępè, etsi minus id profiteantur, superant. Et sanè dolendum tanta hominem fecisse, vt Deo frueretur in Religione, & tantilla impedimenta non tollere; tantum fodisse vt aquam inueniret, & iam desistere. Secundò, etiam talis offendit totam communitatem, dum tali vitio prauas inducit consuetudines, quas postea nulla quandoque Prȩlati industria valet corrigere. Tertiò, vide vt Sancti etiam minima vitarint & castigarint, vt Eusebius apud Theodoretum, &c.

PVNCT. V. Considera, seruile valdè esse peccata venialia cõmittere. Hoc enim perinde est, ac si dicas; Illud non est vetitũ sub pœna capitis, ergo libet & licet offendere: contrà, filiale etiam minima vitare. quod Deo ita gratũ, vt talem præferat mille alijs iustis, vt in Antonio, Iob, Abrahã patet. Talem enim virum quærit Deus, qui interponat sepem, & stet oppositus cõtra se pro terra ne dissipet eã. Vide ad quanta Deus talẽ minima vitantem eleuet, vt cõtrà alios tepidos scrupulis & tẽtationibus castiget. Qui enim nõ cooperatur paruæ gratiæ, indignus est maiore; eaq; ob teporẽ illi negatur. Peccata enim siue parua, siue magna, impunita esse non possunt; quia aut homine pœnitente, aut Deo iudicante plectuntur hîc, vel post hanc vitam igneo flumine expiantur. Age, dic quo pretio viuus exuri velles? nullo, inquis, & tamen quotidie ob vanitatem, *Ezech. 22.*

Isaia 5. &c. huic periculo te exponis. Vę igitur qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri peccatum. Ideoque propone diligentissimè examen generale facere, vt puritatem conscientiæ adipiscaris.

Dialogus in tentatione legendus ex locis Scripturæ concinnatus.

HOMO. Conturbant me cogitationes meæ, & cùm anteà in pace dormirem, & requiescerem; ecce nunc cor meum ęstu magno, ventis contrarijs agitatur; nec credere, nec sperare in Deo videor, languidus & torpescens; nil nisi terrena cogito, non placet cælestia meditari, orare non delectat, sed fabulari; tristitia impletur cor meum,

Amos 8. & cantica mea versa in lamentationem. Numquid mare ego sum? si dixero, Consolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecū in strato meo; terreor per somnia,

Iob 10. & cogitationibus ipsis horrore concutior. quamobrem tædet animam meam vitæ meæ, parce mihi Domine: ni-

Iob 7. hil enim sunt dies mei.

Psal. 41. ANGELVS. Quare tristis est anima tua, & quare conturbas te? Tentatio te apprehendit, & venit super te tribulatio; sed animæquior esto, & scito hoc primum, tentationem esse quam iam pateris.

HOMO. Non existimo equidem; aut certè grauior est quàm vt vincere queam.

ANGELVS. Nónne sentis rem in specie bonam tibi proponi à diabolo, & quasi ostendi; (nemo enim intendens, vt dicit Philosophus, ad malum vel minora bona operatur) & hac velut illecebrâ ad peccatum te trahi, perturbarique te dicis, anxium esse & inquietum? hoc est tentari, & à concupiscentia tua abstrahi, & allici. En ab Eua tua proponitur tibi pomum: caue per Deum immor-

Deut. 32. talem; latet sub melle venenum, venenum aspidum in-

Gen. 39. sanabile. Ægyptia mulier seu caro te inuitat, vt castus Ioseph

ſeph fuge: aut velut Thamar allicit, aut vt Dalila impor- *Gen. 38.*
tunitate & frequentiâ cogitationum fatigat, aut velut A- *Iud. 16.*
gar rebellat; vigila, & ora, ne intres in tentationem. for- *Gen. 21.*
ſan ſe iungit hoſti tuo mundus ſeu peccator, exemplo &
verbo prouocans, & vel piè volentem viuere perſequi- *2. Tim. 3.*
tur, vel creaturæ ſeducit amore: quippe, vt Sapiens, factæ *Sap. 14.*
ſunt in odium & tentationem & muſcipulam pedibus
inſipientium. Ergo ad Deum confugias ſupplex, & ad-
uerte quid, & quo fine ea proponat, Deiq́ue gratiâ inni-
xus, ſuperare hoſtem poteris.

HOMO. Vix id ſperare audeo, quid enim agã? ſi locutus *Iob 16.*
fuero, non quieſcet dolor meus; & ſi tacuero, nõ recedet
à me: nunc oppreſſit me dolor meus, & ad nihilum reda-
cti ſunt omnes artus mei. collegit hoſtis furorem ſuum in
me, & infremuit cõtra me dentibus ſuis; aperuit ſuper me
os ſuum, & exprobrans percuſſit maxillam meam. con-
cluſit me Deus apud iniquum, & manibus eius me tradi-
dit. Ego ille quondam opulentus repentè contritus ſum,
tenuit ceruicem meam, confregit me, & poſuit me ſibi
quaſi in ſignum, circumdedit me lanceis ſuis, & conuul-
nerauit lumbos meos; non pepercit, & effudit in terra vi-
ſcera mea: terra, ne operias ſanguinem meum, neque in-
ueniat in te locum latendi clamor meus.

ANGELVS. Ecce in cælo teſtis tuus & conſcius tuus in
excelſis; immò verò tecum eſt in tribulatione, & à dextris
tuis ne fortè commouearis. Inuoca, ait, me in die tribu- *Pſal. 49.*
lationis, & eruam te, & honorificabis me.

HOMO. Defecerunt oculi mei ſuſpicientes in cælum *Iſaia 38.*
excelſum, non eſt qui conſoletur me: clamo ad Domi-
num, & non exaudit; ſed ſagittæ eius in me ſunt, quarum *Iob 6.*
indignatio ebibit ſpiritum meum. Quis det vt veniat pe- *Ibid.*
titio mea? & quod expecto tribuat mihi Deus? quæ eſt
enim fortitudo mea vt ſuſtineam? aut, quis finis meus vt
patienter agam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea,
nec caro mea ænea eſt. ecce non eſt auxilium mihi in me;

& necessarij quoq; mei recesserunt à me: semitam meam
Iob 19. circumsepsit, & transire non possum, & in calle meo tenebras posuit, destruxit me vndique, & pereo, & quasi euulsæ arbori abstulit spem meam: dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerant, obliti sunt mei.

ANGELVS. Nihil in terra sine causa fit, & de humo non oritur dolor. deprecare Dominum, & pone ad eum
Iob 5. eloquium tuum. Qui facit magna & inscrutabilia, & mirabilia absque numero, qui dat pluuiam super faciem terræ, & irrigat aquis vniuersa; qui ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit sospitate: qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod cœperant: qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dissipat: per diem incurrent tenebras, & quasi nocte sic palpabunt in meridie. porro saluũ faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem, & erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suũ. Beatus homo qui corripitur à Deo, increpationem ergo Domini ne reprobes: quia ipse vulnerat, & medetur; percutit, & manus eius sanabunt.

Psal 68. HOMO. Sed veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me: quomodo exsurgam? quis me liberabit? quomodo potero resistere tam longæ, tamque molestæ tentationi, & aduersus mundi principes & tenebrarum,
Eph. 6. spiritualia nequitiæ.

ANGELVS. Ecce ingrederis viam salutis, diffide tibi, & confide in Domino, dabitque tibi petitiones cordis tui. Fidelis est Deus, qui non patitur vos tentari supra id
1. Cor. 10. quod potestis. nonne hoc credis, quæ Veritas ipsa, & Sapientia locuta est?

HOMO. Credo vtique, quia veritas est Deus, & mentiri non potest; sed quia attenuata est adeò virtus mea, toties me labi video, quodque nolo, hoc malum facere metuo vehementer. Verumtamen credo, quia fidelis est, & non sinet me tentari supra vires: nec nisi volens succumbam:

bam: immò si voluero, faciam illius gratiâ cum tentatione prouentum. 1. Cor. 10.

ANGELVS. Rectè, siquidem: væ dissolutis corde, qui non credunt Deo, & ideò non proteguntur ab eo: væ his qui perdiderunt sustinentiam; & qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas, & quid facient cùm inspicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius; & qui diligunt illum, conseruabunt viam illius. Qui timent Dominum, requirent quæ beneplacita sunt ei; & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius. Deprime cor tuum, & sustine; inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus, & ne festines in tempore obductionis, sustine sustentationes Dei: coniungere Deo, & sustine, vt crescat in nouissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne probatur aurum & argentum; homines verò receptibiles in camino humiliationis. crede Deo, & recuperabit te, & dirige viam tuam, & spera in illum. Respice, fili, nationes hominum, & scito, quia nullus sperauit in Domino, & confusus est. Eccli. 2.

HOMO. Scio, scio, & credo, quia non est qui mansit in mandatis illius, & derelictus est; neque inuocauit illum, & despexit illum. fortitudo mea, & laus mea Dominus, & in nomine eius despiciam omnes inimicos meos. Eccli. 2. Isaia 12. Psal. 117.

ANGELVS. Attende verò quis sit qui te inuitat vt deficias à semita recta. nónne teterrimum vitium; quod ex nunc priusquam te captiuum teneat, animæ vires labefactat, eamq; rebus terrenis immergit, captiuam reddit, & manifestè à salute sua abducit? Illinc verò virtus ad se vocat, opem promittit, vt in amœnã cæli viam & palatiũ deducat, victorijs celebrem efficiat, tentationibus meritum augeat, diligentiam & humilitatem. Vincenti verò datur manna Apoc. 2.

Matt.4. manna. &, vt olim Saluatori, tibi Angeli ministrent. Imò verò, si superaueris generosè tentationem, vt est sanctorum Patrum sensus, ab ea deinde liber eris, & alium in ea iuuare poteris, & aduersus alia peccata munieris. Nónne 2.Cor.12. Paulus ait, Datus est mihi stimulus carnis meæ, ne magnitudo reuelationum extollat me? Et verò suaderésne alteri, peccato illi consentire? nónne vides hac velut illecebrâ, te in abyssum trahi miseriarum? scis enim eum qui facit peccatum, seruum esse peccati. O quàm dura seruitus est, quæ hominem tot tantisque inuoluit calamitatibus! Cui verò seruitur? carni, & inexplebili sensuum cupiditati. Quemadmodum autem seruus, si dominari incipiat, intolerabilis est, ita caro nostra. Citò igitur tentationis scintillam excute, aperi amico fideli hostiles technas. Væ Eccl.4. enim soli, ait Sapiens, & considera, quæso, an in hora mortis consensisse te optares.

HOMO. Non equidem.

ANGELVS. O quot gemitibus & lacrymis, si feceris, si consenseris, non factum, non cogitatum optabis, & serâ forsan pœnitentiâ! quin igitur maturè sapis? hodie si vocem Domini audieris, noli obdurare cor tuum. Quid dicam de iudicio illo terribili? nónne puderet te huiusmodi cogitationem tuam toti orbi patefieri? Quid respondebis Domino, qui te iam per me monet? quid mihi, qui iam assiduè te exhortor? quid excusare poteris?

HOMO. Certè nihil: video enim malum esse si hoc agam; & si verè ac sincerè iudicare voluero, hoc pacto me legem Dei mei, & consilium eius despicere.

ANGELVS. Si ergo in æternitatem cogitatione transieris, quid tristius ibi erit, quàm momentaneâ voluptate æterna emisse tormenta, & perdidisse gaudia sempiterna? Eccli 7. Memorare ergo nouissima tua, & in æternum non peccabis. Neque existimes te esse solum in hoc certamine: aspice Sanctos, quomodo Antonij, Pauli, Tobiæ, alijq; exerciti fuerint, & quàm sint, eò quòd viriliter certauerunt,

runt, toto orbe nominati. nemo enim coronatur nisi qui legitimè certauerit. Imò, Beatus, ait S. Iacobus, qui suffert tentationem; quoniam, cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Esto verò post hanc vitam nulla superesset, nónne melius est animo tranquillo viuere, & beatè, quã aut turpibus, aut alijs cogitationibus animã fœdari, inquietam & perturbatam reddi? Ecce, vt dixi, iam experiris quantas hostis molestias tibi creet, etiamsi necdum intra animæ tuæ portas admissus sit. Quid faceret, ô miser! quam stragem ederet, si vt in capta vrbe cordis tui grassari liceret? omnia ibi ferro flammaque vastaret.

2. Tim. 2.
Iacob. 1.

CHRISTVS. Quid inuenisti in me iniquitatis, quia elongare te vis à me? Transite, ait Propheta meus, ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factum est eiuscemodi. si mutauit gens deos suos, & certè ipsi non sunt dij: populus autem meus, & tu mutas gloriam tuam in idolum. Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehemẽter. Nónne meritò idolũ vocatur id, propter quod me despicis, qui te creaui & exaltaui, & laui in sãguine meo? Ecce vt voluptate breui fruaris, despicis omne consilium meum; nihil valent apud te omnia beneficia mea, vt hoc vno quod dæmon offert fruaris; nihil promissa, vt fallacis mundi gaudijs ad momentum exultes. Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer. Nónne vides quàm illa fœda, quàm fluxa? enumera generationes singulas, & vide quot millia sint, qui ijsdem inebriati fuerunt, & aut miseri postmodum perierunt, aut multis lacrymis & doloribus vix tandem breuem voluptatem expiarunt. Denique nónne scis te stare in conspectu meo, Iudicis tui, Domini tui, Regis regum, & tu audebis illudere mihi, spernere iussa mea? Ego te inuito æternis præmijs, & diabolus supplicijs. ego pro te sanguinem fudi, & mortem subij; ille nihil nisi mortem tuam spirat. ego te creaui; & ille destruere nititur: & præualere adhuc poterit?

Ierem. 2.

rit. Ego permisi, vt tentareris, vt probarem te, infidelis esses, nec ne. Vide igitur, vt coram me & vniuersa curia

Apoc. 3. mea id ostendas: aut citò veniam tibi, quasi vir armatus, & effundam iram meam in te, & videbis quòd amarum

Ierem. 2. sit tibi dereliquisse Dominum Deum tuum. neque tibi promittas pœnitentiæ spatium: tot repentini aliorum casus satis te monent, & dixisse me, Quâ horâ non putatis fi-

Luc. 12. lius hominis veniet. Frustra ergo tibi blandiris de spatio pœnitentiæ, qui coaceruas tibi iram & vindictam meam: neque potes tibi veniæ spem, & misericordiæ magnitudinem proponere, qui iam sponte coram me hortante, monente, comminante, rogante, tantillum omittere non vis, aut facere. Iusta sunt iudicia mea, & omnes viæ meæ

Heb. 10. æquitas: & horrendum esse scias incidere in manus Dei viuentis.

Oratio contra tentationem.

Etiamsi vehementer sollicitet me ista tentatio, ecce coram te, Deus meus, propono per gratiam tuam, nullâ ratione consentire: & scio liberum esse me, neque compelli posse: sed etsi fortè surrexerit aliqua cogitatio, protestor coram te & curia tua, me ratum non habere, quod contrarium quocumque modo est decre-

Rom. 9. *to huic meo, & voluntati tuæ. Non est volentis, neque quærentis, sed (scio) tui miserentis: atque in te, Domine, transgrediar mu-*

Psal. 17. *rum, & spernam insurgentes in me. Obsecro te, adiutor meus esto,*

Psal. 26. *ne derelinquas me, neque despicias me, Deus meus. Non enim est*

2. Par. 20. *tanta fortitudo nostra, vt resistere possimus absque te, sed pone*

Iob 17. *me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Tu dixisti,*

Psal. 90. *Cum ipso sum in tribulatione; ecce tribulor, adesto mihi vnica spes mea. Tentas me an verè amem te, & video non posse me tentari supra id quod possum: cùm omnia in pondere, numero & mensura ab æterno à te ordinata sint. Cur igitur pusillanimis ero, cùm tu desuper adstes mihi, virtus mea & fiducia mea. Conserua ergo*

ergo me, Domine, quoniam Deus meus es tu, vindica sanguinem tuum de inimicis tuis. Agnosce figmentum tuum & fragilitatem meam, & fac me vas in honorem; nec sinas me fieri vas in contumeliam magni nominis tui. Nolo exhibere membra mea arma iniquitatis; sed anima mea seruiet tibi, & omnia interiora mea dicent, Domine, quis similis est tibi? scio enim quia post tempestatem tranquillum erit, & cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis. & tunc lætabitur & dilatabitur cor meum, & cantabo tibi gloria mea : quia in nomine tuo spreui insurgentes in me. Tunc in templo animæ meæ suspendam spolia de inimicis meis, & idola voluntatis meæ sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est; quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus. Rom. 6. Psal. 53.

Pici Mirãdulæ spiritualis pugnæ arma 12.

Quid mihi illudis voluptas breuis & exigua,
Cùm sequantur dolor & angustia,
Supremum detrimentum animæ,
Sit hæc vita somnium & stultitia?
Ecce, mors propè latitat in ianua,
Reatus forsan erit sine gratia,
Aeterna pœna & retributio.
O quàm digna hominis conditio,
Pax dulcis mundæ conscientiæ,
Tot dona Dei cælestis gratiæ,
Tormenta crucis Christi horrida,
Sanctorum gesta tot conformia,
Vbi tot sunt animæ subsidia,
Nisi sponte ruam ex dementia,
Nisi me tradam diræ insaniæ,
Inanis erit per te orci potentia.
O IESV spes & amor meus, & omnia. Amen.

PRA-

PRAXIS.

Regulæ duodecim Ioannis Pici Mirandulæ partim excitantes, partim dirigentes hominem in pugna spirituali.

PRimò, si homini videtur dura via virtutis ob pugnam assiduam, aduertat plura esse in quauis via alia, dura, aduersa, tristia.

Secundò, consideret in mundo diuturna bella, & æmuletur constantiam.

Tertiò, recordetur stultum esse credere posse ad cælum perueniri aliter, quàm per violentiam, cùm Christus vim regnum cælorum pati dicat, & per crucem obtinuerit.

Quartò, gaudeat conformari Christo: & cùm sensibus suis vim faciet, cogitet cui patri crucis conformis sit.

Quintò, confidat in virtute Christi, qui dixit: Confidite, ego vici mundum.

Sextò, vnâ tentatione superatâ aliam expectet, cùm dæmon semper circumeat.

Septimò, non tantùm diabolus vincendus est, sed faciendus cum tentatione prouentus, ac tentatio accipienda, v. g. superbię, vt ad humilitatem adhortatio & inuitatio.

Octauò, dum pugnas, pugna quasi perpetuam deinde pacem habiturus, quia sæpè generosis animis Deus hoc largitur: sed cùm vicisti, geras te quasi mox pugnaturus.

Nonò, fuge semper occasiones peccati.

Decimò, principijs occurre.

Vndecimò, cogita dulcius esse vincere tentationem, quàm ire ad peccata: atque ita compara dulcedinem victoriæ, dulcedini peccati; non pugnam, voluptati.

Duodecimò, ne putes à Deo te derelictum, aut ei ingratum: iustos enim probare solet, sed humilia in primis spiritum tuum, ne ruas in superbiam.

Alia

Aliæ praxes ac remedia.

PRimò, obſerua præſentiſſimum eſſe remedium fingere ſeſe inter Chriſtum & diabolum, vti in imagine eſt; vtriuſque in nos merita, affectum, &c. perpendere; & mox opem Domini implorare, atque occaſiones vitare. Sic Lotho dictum, vt ſtatim è Sodoma egrederetur, & in monte ſaluum ſe faceret. Eoque item pertinet à tentatione eiuſque materia memoriam & imaginationem auocare; ſiue occupatione, ſiue cogitatione, quâ aliquando quis abripi ſolet; vt eſſet caſus triſtis, aut admirabilis, vel eiuſmodi. Id maximè in carnis tentatione, ſcrupulis, & moleſtioribus tentationibus blaſphemiæ, &c. locum habet: vti etiam in minutis ac friuolis, quæ vt muſcæ, non gladio, non haſtâ, abigendæ; ſed leni flatu: aut certè negligendæ, vt canis latratus ab equite ſolet. ſuauiter enim equitat quem gratia Dei portat. Auertat ergo ſe ſuauiter, oculoſque ad Deum conuertat abſque perturbatione: & actu vno, ſi libet, contrariæ virtutis elicito, vel potius amoris Dei, qui omnia complectitur, pergat in via ſtudioque virtutis. *Gen. 19.*

Secundò, confugiendum ad orationem. Orate, ne intretis in tentationem, ait Dominus: neq; ab ea deſiſtendum, donec redeat tranquillitas. Ita Dominus in horto orauit, donec ab Angelo confortaretur, neque deerit ipſe, ſi quis perſeuerauerit, quia veniens veniet, & non tardabit. *Matth. 26.* *Abac. 2.*

Tertiò, mox vt tentatio ingruit, eleuandus ſaltem oculus in Deum præſentem, cum Dauid dicente: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Cogitatio autem ea ſic ſuſcipienda eſt: Ecce Deus videt hanc tentationem, & permiſit, certoque certiùs non patietur me tentari ſupra id quod poſſum; ſed in tantum, vt, ſi velim, facere queam cum tentatione prouentum. Tentat me Deus, & probat an ſim fidelis; vt, ſi ſponſus ſinat tentari pudicitiam ſponſæ; Rex fidem ducis ſui: & ſi hic ſciret ſe ſuperari non poſſe, niſi omnino vellet, & ſimul à Rege videri: qualiter putas ſe gereret? dic itaque cum Regio Propheta: Etiamſi conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. dæmon ſiquidem violentiùs, vt femina, quo timidiores nos reperit, minuſque Deo confidentes, inſultat: quique gigas & leo eſt torpido, fidenti in Deum nanus & formica apparet, vt in Vitis Patrum narratur. *Pſal. 120.* *1. Cor. 10.* *Deut. 13.* *Pſal. 22.* *Vita Patrum*

Quartò, patientia etiam neceſſaria eſt: nam impatientia ſuperbiæ manifeſtum argumentum, iram Dei prouocat: vt apertè

I ait

Gregor. ait Gregor. Qui appetit plenè vitia vincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare. cum Deo enim contendere non possumus, nec dicere ei, Cur sic facis?

Quintò considera, Christum velut crucifixum: stringe illum, eiusque pedes osculare, & lateri adhære. nihil præstantius reperit *August.* S. Augustinus, quam eum amplecti, intueri, & protestari, & auertere hoc pacto cogitationem: itaque cum aduersario non contendere, sed eumdem contemnere: nónne enim potius est loqui cum Deo postulando adiutorium, quàm cum dæmone præliari?

Sextò, cùm primum poteris, explica tentationem Patri spirituali: nullum præsentius remedium omnium sanctorum Patrum *Climach.* iudicio. adeò vt Climachus referat olim Religiosos etiam tabellas circumtulisse, vt incidentes cogitationes annotarent, quas deinde aperirent: addatque, qui cæcum duce, pastore gregem, viæ ignarum ductore, infantem patre suo, ægrotum medico, gubernatore nauim destituit & fraudat, vtrisque periculum parat: qui verò sine Patris auxilio contra spiritus nequam pugnare nititur, ab illis occiditur. Idcirco in confessione vtiliter tentationes aperiuntur, non quòd sint peccata, sed peccatorum semina: quæ hoc pacto opprimuntur in semine. Id tamen consilij, nec scrupulosis, nec mulieribus passim dederim, neque ijs qui pusillanimes sunt vt minuta scilicet consectentur.

Septimò, principijs obstandum strenuè, & portæ obserandæ sunt memoriæ ac voluntatis nostræ; atque, vt ita loquar, pes suspendendus, id est, affectus, donec perspicuè constet quid velle oporteat. Beatus, ait Propheta, qui tenebit & allidet paruulos *Psal. 136.* Babylonis (scilicet prauos instinctus) ad petram, id est, Christum IESVM.

Dici non potest, quantum præsidium, memoriam mox purgare noxijs cogitationibus, & vitare omnem admonitionem rei cupitæ: atqui, vt id rectè fiat, bonis ea cogitationibus ex ijs quæ videmus & audimus efformatis, præoccupanda est virtutis studioso.

Octauò, occurrendum tentationi, & (vt dici solet) arma paranda in tempus belli. Considerabis igitur (quod iterum monui) ad quæ vitia sis magis propensus. v.g. superbiam, &c. illique occurres Primò, frequenter de eius turpitudine, & virtutis contrariæ pulchritudine cogitando. Secundò, de ea loquendo. Tertiò, actus contrarios humilitatis exercendo. Idem in alijs faciendum existima.

Nonò, vitanda omnis tristitia & inquietudo animi: quia vti ortâ tempestate tenere cursum difficile; &, cùm seditione omnia com-

commouentur, consilia maturè capi nequeunt, sed in arena, vt dici solet; neque hosti commodè resisti: ita prorsus in anima contingit. Curandum igitur ante omnia Primò, ne appetitu boni alicuius, aut odio mali inquietetur, oratio negligatur: committendaque omnia diuinæ prouidentiæ, & illius vna voluntas desideranda: nescis enim quâ viâ eundum, quid expediat. quid ergo meritò anxiè petis, aut times? aut de quo immoderate gaudes, aut doles? id fortè maximè noxium, quod maximè appetis; & contrà. Secundò, suauiter, ordinatè, non anxiè adhibenda sunt ea, quæ necessaria maturè iudicantur, vt id quod optamus consequamur. Tertiò, vtile erit, confessario aut amico, vulnus hoc aperire, neque si lapsus quis fuerit, ideò perturbationi locum dare conuenit, aut asperiùs in se inuehi; sed humiliter ad Dei thronum confugiendum, & gratiæ agendæ, quòd grauiora quis non commiserit Dei beneficio atque manu sustentante: quod alias procul dubio futurum erat.

Aliæ praxes, seu remedia contra vitia capitalia.

Contra superbiam vide humilitatem Christi, & miseriam ac malitiam nostram; eiusque auxilio implorato sententiam aliquam animo versa velut antidotum & amuletum. Quid fui, sum, & ero? omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. *Luc.18.*

Contra auaritiam valet paupertas IESV Christi, qui propter nos pauper factus est, cùm diues esset. Audi illum, & si credis asserenti, vicisti: Beati, ait, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. & rursum: Væ vobis diuitibus, qui habetis hic consolationem vestram. *Matth.5.* *Luc.6.*

Expugna luxuriam, intuendo Christi IESV puritatem. virgo enim fuit, virginem elegit matrem. Agnus immaculatus: & qui illum sequuntur quocumque ierit, virgines sunt. Si verò voluptas trahat, audi pronuntiantem: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur: & dicito: O IESV crucifixe, ô vera delectatio, libera me, ô dulcedo ineffabilis, per sanguinem tuum à cæco hoc, infami, inextricabili & æterno malo. Amen. *Matth.5.*

Contra inuidiam, Christi charitas stabit: qui pro inimicis mori dignatus est. Deum ergo sic appella: O Deus meus, ex te, in te, & pro te sunt omnia; da mihi charitatem veram; etenim in hoc

cognoſcent omnes quòd diſcipuli tui ſimus, ſi dilectionem habuerimus ad inuicem.

Damnat gulam Chriſtus, in cruce felle & aceto potatus. aſpice in eum, & ſanabere, & audi dicentem: Beati, qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. *Matt. 5.*

Moderari iram diſce, a Chriſto patiente, & tam longanimi ſuper innumeris hominum malis & blaſphemijs: ſic enim ille voluit: Diſcite, ait, a me, quia mitis ſum & humilis corde. *Matt. 11.*

Si acedia te oppugnat, conſidera IESVM baiulantem crucem, & quanta pro tua ſalute fecerit; audi dicentem, In laboribus à iuuentute mea.

In omni tentatione hac oratiunculâ vti potes.

Tentas me, Domine, an amem te, neque tamen vltra id quod poſſum. Scio quòd ſine gratia tua ſpernerem te, ô omne bonum, vt teterrimo hoſti placerem: æternùm luiturus, momentaneum gaudium. at iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. Adiutor meus eſto, ne derelinquas me, neque deſpicias me. *Pſal 118.* *Pſal. 26.*

Alia remedia.

PRimò, manè cogitationes, verba, & actiones illius diei proſpice quoad potes: atque eas ad Dei gloriam dirige, cum proteſtatione coram Deo, & curia eius, & Angelo Cuſtode nominatim, quòd ne minimo quidem peccato tantam maieſtatem offendere ſciens eo die velis, ac mortem potiùs obire.

Secundò, conterere toto corde, & nominatim de peccato, ſi fortè aliquando commiſiſti ad quod tentaris. Secundò, abnega rem illam, quæ eſt occaſio & obiectum peccati: hic enim eſt funis, quo quis trahitur in interitum, præſcindendus omnino: nec refert an affectus & ſenſus maneat. voluntatem enim Deus inſpicit, ſeu in bono, ſeu in malo, quam & ſolam coronat aut damnat. Neque te commoueat hoſtis importunitas: nemo læditur niſi a ſeipſo etiam in hac pugna.

Tertiò, accipe clypeum fidei, & illius actum exerce etiam recitando attentè Symbolum. dura ceruix eſſet quæ tantis in eo recenſitis beneficijs non flecteretur: ideoque in hora mortis pronunciari conſueuit: idque eſt quod Apoſtolus ſuadet, aſſumere

clypeum fidei, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere Secundò, spei in Deum actum elice, & diffidentiæ tui. Tertiò, charitatis. quod breuiter sic facies: Credo Domine, & in te spero, & toto corde te diligo: ex te enim, & pro te, & in te sunt omnia.

Quartò, inuoca Sanctos, qui virtute contraria claruerunt, & maxime B. Virginem, quę verè castrorum acies ordinata. Per immaculatā conceptionem eam rogasse in graui luxurię lucta, multis salutare fuisse, vsu compertum est.

Quintò, neminem iudica de vllo vitio: quia verissima illa sententia: In quo tu alterum iudicas, in eo teipsum condemnas. & *Rom. 2.* ferè nemo est qui id expertus non sit. Iusto siquidem iudicio simili punitur tentatione, qui alium seuerè iudicat & damnat. Ita in Vitis Patrum, cùm adolescens durè à seniore, cui carnis tentationem aperuerat, correptus esset, ab eadem pulsatus fuit senex, *Vita Patrū.* ac tantum non superatus. misericordes verò misericordiam consequentur.

IACVLATORIÆ.

Domine vim patior, responde pro me. Isaiæ 38.
In te, Domine, speraui, non confundar in æternum. Psal. 30.
In nobis, Domine, non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos; sed, cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. 2. Paral. 20.
Deus in adiutorium meum intende; Domine, ad adiuuandum me festina. Psal. 69.
Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me. Psal. 58.
Deus in nomine tuo saluum me fac, & in virtute tua iudica me, quoniam alieni insurrexerunt in me, & fortes quæsierunt animam meam. Psal. 53.
Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordia tua. Psal 30.

Alia remedia.

Apud August. de cõflictione virt. & vitior.

SVnt & alia remedia vitiorum, quæ Ludouicus Granatensis in Duce suo peccatorum laudat, & existimantur esse D. Augustini lib. de conflictu virtutum & vitiorum tomo 9. Visum ea hîc referre vt remediorum sit copia & delectus. Sunt verò aptè per modum dialogismi proposita inter virtutem & vitium.

SVPERBIA DICIT:

Multis, imò penè omnibus meliores, verbo, scientiâ, diuitijs, honoribus, cunctisque quæ carnalibus & spiritualibus suppetunt charismatibus. Cunctos ergo despice, cunctis temetipsum superiorem attende.

HVMILITAS VERA RESPONDET:

Memento, quia puluis es, quia cinis es, quia putredo & vermis es; quia &, si aliquid es, nisi tantum te humilies quantum magnus es, perdes omnino quod es. Numquid tu altior es quàm primus Angelus ? numquid tu splendidior in terra quàm Lucifer in cælo? Quòd si ille de tanta sublimitate cecidit per superbiam , quomodo tu ad tantam sublimitatem superbiens de imis conscendes, qui illâ quamdiu hic viuis conditione teneris?

INANIS GLORIA DICIT:

Age bonum quod vales, ostende cunctis bonum quod agis, vt sanctus & venerabilis ab hominibus prædiceris, vt Dei electus voceris, vt nemo te contemnat, nemo despiciat; sed vniuersi tibi debitum honorem persoluant.

DO-

DOMINI TIMOR RESPONDET:

Si boni aliquid agis, non pro transitorijs, sed pro æternis honoribus id age. Occulta quod agis, in quantum vales. Quòd si ex toto non vales, sit in animo occultandi voluntas, & non erit de ostentatione vlla temeritas: nec criminis erit aliquando manifestare, quod semper vis celatum habere. sic has duas denique Redemptoris sententias sibiq; quasi contrarias videberis adimplesse, quibus dicitur, Te faciente eleëmosynam nesciat sinistra tua, quid faciat Matt. 6. *dextera tua; sed sit eleëmosyna tua in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Et: Videant opera vestra bona,* Matt. 5. *& glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.*

SIMVLATIO VERÆ RELIGIONIS DICIT:

Quia nihil boni in abscōdito facis, ne à cunctis cognitus detesteris; finge te foris esse, quod intus non appetis.

RELIGIO VERA RESPONDET:

Imò magis satage esse quod non es. nam ostendere te hominibus quod non es, quid aliud quàm damnatio est? Memor esto igitur quod dicitur: Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ & immunditijs. Pharisæe cæce munda priùs, quod intus est calicis & paropsidis, vt fiat id quod foris est, mundum. Matt. 23.

INOBEDIENTIA DICIT:

Quis tu es, vt peioribus obtemperes, deterioribus famulatum exhibeas? Te magis quàm illos decuerat imperare, qui tibi non possunt ingenio vel industriâ coæquari. Obtempera igitur magis Domini imperio, & non sit tibi cura de aliquo.

BEATA SVBIECTIO RESPONDET:

Si Domini obtemperandum est imperio, humano subdi necesse est magisterio. ipse enim dixit: Qui vos audit, me audit; & qui vos Luc. 10.

 spernit,

ſpernit, me ſpernit. Ita, inquis, oportet; ſed ſi talis qui imperat eſſet qualis debet eſſe: non talis eſt per quem imperat Deus. ſed Apoſto-
Rom.13. *lus contrà ait: Non eſt poteſtas niſi à Deo. Quæ autem à Deo ſunt, ordinata ſunt. itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Quales enim eſſe debeant hi qui imperant, non eſt à ſubditis diſcutiendum.*

INVIDIA DICIT:

In quo, illo, vel illo minores? cur ergo eis vel æqualis vel ſuperior non es? quanta vales ipſe quæ ipſi non valent? Non ergo tibi aut ſuperiores aut æquales eſſe debent.

CONGRATVLATIO FRATERNI PROFECTVS RESP.

Si cæteros virtutibus antecellis, tutiùs in loco infimo, quàm in ſummo temetipſum conſeruas. ſemper enim de alto peior fit ruina. Quòd ſi tibi, vt aſſeris, quidam ſuperiores vel æquales ſunt: quid te lædit, quid tibi nocet? Caue prorſus ne, dum alijs locum cel-
Sap.2. *ſitudinis inuides, illum imiteris de quo ſcriptum retines: Inuidiâ diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Imitantur autem illum, qui ſunt ex parte illius.*

ODIVM DICIT:

Abſit vt illum ames, quem in omnibus contrarium habes, qui tibi derogat, qui tibi inſultat, qui te iniurijs exaſperat, qui tibi peccata tua improperat, qui te dictis, operibus, honoribus ſemper præire feſtinat: niſi enim tibi inuideret, nequaquam ſe tibi ita præferret.

VERA CHARITAS RESPONDET:

Numquid quia hæc narras, odio habenda ſunt in homine? propterea non eſt amanda Dei imago in homine? ſicut Chriſtus qui in cruce poſitus inimicos ſuos dilexit, & ante crucis tormenta ad-
Matt.5. *monuit dicens: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui vos oderunt, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, vt ſitis*

tis filij Patris vestri, qui in cælis est. At, inquis, sufficit mihi quòd amantes me diligo. Sed Dominus contrà: Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & publicani hoc faciunt? Quid tu quoque ad hoc obijcere vales? Certè qui odit fratrem suum, manet in morte, & qui diligit, in Deo manet, & Deus in eo. Omnem ergo amaritudinem fellis euome, & quo pacto valueris, charitatis dulcedinem sume. Nihil enim suauius, nihil illâ beatius. Ioannes Euangelista hoc affirmans ait: Deus charitas est. Matt. 5. 1. Ioan. 3. 1. Ioan. 4. Ibid.

DETRACTIO DICIT:

Quis potest sustinere, quis silentio tegere quanta ille praua committit, nisi fortè qui consentit?

LIBERTAS IVSTÆ CORREPTIONIS RESPONDET:

Nec tacenda sunt mala proximi, nec consentiendum: sed charitate fraternâ in faciem proximus est arguendus, non autem occultè detrahendus. Quòd si obijcitur, idcirco fratrem coram oculis increpare noli, ne exasperatus increpatione non proficiat, sed magis ex correptione scandalum sumat: occurrit Scriptura diuina, & versâ vice hos magis scandalum esse denunciat, dicens: Sedens aduersum fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas detractionem. Maius enim scãdalum sumit, qui se detrahentem intelligit, quàm qui corripientem sustinet. Et quia nonnumquam errata delinquentium ad tempus silentio tegenda sunt, vt aptiori tempore corrigantur; propterea subiungitur: Hæc fecisti, & tacui. Ne autem ex hoc discreto silentio detractores sibi applauderent, qui dum semper occultè derogare malunt, numquam in apertam increpationem prosiliunt; adhuc subinfertur: Existimasti iniquè quòd ero tui similis. Ac si diceretur: Iniquum est cogitare, vt inde detractori similis appaream; vnde ad tempus reticens, nec derogans locum apertæ correptionis expecto. vnde & protinus subditur: Arguam te & statuam contra faciem tuam. veluti diceretur: Non occultè, vt est tua consuetudo; sed in aperto, vt est mea solicitudo, aptum corrigendi tempus expectans, peccatorem arguam, vt eius delicta contra faciem eius statuam. At, inquis, Psal. 49. Ibid. Ibid. Ibid.

quis, Non odio, sed amo quem ita in absconditis diiudicans reprehendo: imò magis hinc odis & non diligis, vnde detrahis & non corripis.

IRA DICIT:

Quæ erga te aguntur, hæc æquanimiter ferri non possunt, imò tolerare peccatum est: quia si non eis cum magna exasperatione resistitur, contra te deinceps sine mensura cumulantur.

PATIENTIA RESPONDET:

Si paßio Redemptoris ad mentem reducitur, nihil tam durum,
1.Pet.2. *quod non æquo animo toleretur. Christus enim, ait Petrus, passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia*
Matt.10. *eius. Ipse enim dicit: Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt,*
Ioan.15. *quanto magis domesticos eius? si me persecuti sunt, & vos persequentur. Sed quanta sunt in comparatione paßionum eius quæ patimur? Ille enim opprobria, irrisiones, contumelias, alapas, sputa, flagella, spineam coronam, crucemq; sustinuit, & nos miseri ad nostram confusionem vno sermone fatigamur, vno verbo deyicimur?*

PROTERVIA DICIT:

Numquid stultis, numquid brutis animalibus ac insensatis lenia verba, non asperrima magis, vt tales decet, dum delinquunt, obijcienda sunt?

MANSVETVDO RESPONDET:

Non tua in his persuasio, sed Apostoli sequenda est præceptio,
1.Tim.5. *qui de hac sententia dilectum discipulum admonuit dicens: Seniorem ne culpaueris, sed obsecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus*
2.Tim.2. *vt matres, iuuenculas vt sorores, in omni castitate. & rursum: Seruum, inquit, Domini, non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes: doctorem, patientem, cum modestia corripientem eos qui*
2.Tim.4. *resistunt. rursúmque: Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Quod videlicet proteruiæ malum deteriùs adhuc subditis*

tis quàm Prælatis nocet. Sæpiùs enim contingit, vt leniter ac cum caritatis dulcedine prolatam correptionem ſpernant, & contra humilitatis verba deſpectionis emittant iacula.

TVMOR DICIT:

Teſtem habes in cælis, non ſit tibi curæ quid de te ſuſpicentur homines in terris.

HVMILIS SATISFACTIO RESPONDET:

Non eſt danda detrahendi occaſio, non ſuſurrandi ſuſpicio; ſed ſi adſunt quæ corrigantur, manifeſtanda; aut certè ſi deſunt, humili proteſtatione negāda: quia Apoſtolus admonet, nullam occa- 1.Tim.2. ſionem dare diabolo maledicti gratiâ. Quod etiam in illis deteſta- 1.Cor.8. tus eſt, qui Chriſtianæ fidei conſentientes in idolio ad comedendum recumbebant.

TRISTITIA DICIT:

Quid habes vnde gaudeas, cùm tanta mala de proximis ſpargas? Perpende, cum quo mœrore omnes intuendi ſunt, qui in tanto contractæ amaritudinis felle verſantur.

SPIRITVALE GAVDIVM RESPONDET.

Geminam eſſe triſtitiam noui, imò duas eſſe triſtitias noui: vnam ſcilicet, quæ ſalutem; alteram verò, quæ perniciem operatur: vnam, quæ ad pœnitentiam trahit; alteram, quæ ad deſperationem perducit. Tu quidem vna ex illis eſſe cognoſceris, ſed omnino quæ mortem operaris. Non eſt igitur in his contriſtandum, quæ ſuades: ſed è contrà magis gaudendum in his, quæ nondum intelliguntur, quia & dator gaudij perennis dicit: Cùm perſecuti vos fuerint ho- Matt.5. mines, & dixerint omne malum aduerſus vos mentientes propter nomen meum; gaudete in illa die & exultate: ecce enim merces veſtra multa eſt in cælis.

TORPOR VEL IGNAVIA DICIT:

Si lectioni & continuato ſtudio ſemper inſiſtis, oculorum

lorum caliginem incurris : si indesinenter lacrymas fundis, ipsos etiam oculos amittis : si protelatis vigilijs psalmorum pensum persoluis, insaniam capitis acquiris : si quotidiano labore te conficis, ad opus spiritale quando consurgis?

VIRTVTIS EXERCITIVM RESPONDET:

Quid tibi ad hoc proferendum tam longa temporum spatia proponis? numquid scis, si crastinum viuas? imò etiam si vnam horam in hac vita facias, ignoras. An fortè mente excidit, quod Sal-
Matt. 25. *uator in Euangelio dicit: Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam. Quapropter discute corporis inertiam, semperq; memento, quòd regnum cælorum non tepidi, neque molles, neque desides, sed violenti atque feruentes diripiunt.*

DISSOLVTA VAGATIO DICIT:

Si Deum vbique esse credis, cur vnum locum singulariter quo tanta mala perpetrantur, custodis, & non potiùs ad alia transis?

STABILITAS FIRMA RESPONDET:

Si ita est, vt asseris, quia vbique Deum esse fateris: ergo nec iste locus deserendus quem fugere appetis, quia & in ipso Deus est. At, inquis, meliorem inquiro, meliorem inuenio; sed respondeo, Numquid meliorem aut etiam talem inuenies, qualem diabolum & Angelos eius, & hominem perdidisse cognoscis? Memor esto itaque, quia primus Angelus de cælo ruit, & primus homo de paradiso expulsus, ad ærumnam huius sæculi peruenit.

DESPERATIO DICIT:

Quæ & quanta commisisti, quàm grauia crimina, quàm numerosa delicta! & tamen in melius vitam nondum mutasti, necdum conuersationem vtiliter correxisti: ecce enim, vt cernis, malâ consuetudine obligatus teneris. Conaris exsurgere, sed peccatorum oneribus prægrauatus relaberis. Quid ergo agendum est, quando de præteritis

teritis certa damnatio imminet, & de præſentibus emendatio nulla ſuccurrit? niſi vt non amittantur rerum temporalium voluptates, dum conſequi nequeunt futuri ſæculi delectationes?

SPEI FIDVCIA RESPONDET:

Si de criminibus & de delictis agitur, ecce Dauid adulterij ſimul & homicidij reus, de inferni faucibus Domini miſericordiâ deſcribitur liberatus. Ecce Manaſſes nefandißimus, impurißimus, ſordidißimus, illecebroſißimus quoque, & ſceleratißimus, per pœnitentiam ad vitam de morte redijt. Ecce Maria Magdalena innumeris peccatorum ſordibus coinquinata, ad fontem pietatis anxia currens, Domini veſtigia lacrymis rigans, capillis detergens, deoſculans quoque & lambens, vnguentoq; vngens ablui meruit. Ecce Petrus negationis ſuæ vinculis aſtrictus, amarißimis lacrymis infidelitatis nodos reſoluit. Ecce ſeditione ſimul & effuſione fraterni ſanguinis latro obnoxius, vnius horæ momento vnáque confeßionis voce, de cruce ad paradiſum tranſiit. Ecce Saulus Eccleſiam Dei perſequens, multos pro Chriſti nomine perimens, &, vt ita dicam, Martyrum cruore totum ſe inficiens, Apoſtolus factus, in vas electionis eſt commutatus. Vbi ergo tot tantaq; præcedunt exempla, dent locum deſperationis mala colloquia? cùm ſcriptum ſit: In quacumque die peccator conuerſus ingemuerit, ſaluus erit.

2. Paral. 33.
Luc. 3.

CVPIDITAS DICIT:

Valdè ſine culpa es quòd quædam habenda concupiſcis: quia non multiplicare appetis, ſed egere pertimeſcis; & quod malè alius retinet, ipſe meliùs expendis.

MVNDI CONTEMPTVS RESPONDET:

Iſta nec apud homines ſine periculo vel offenſione procurantur. quia quanto quiſque amplius habere cœpit, tanto amplius habere concupiſcit: fitq; vt modum in concupiſcendo non habeat, dum innumeris huius ſæculi curis deſeruire feſtinat. Vt enim ait Scriptura, auarus pecunijs non implebitur.

Eccleſ. 5.

VEN-

VENTRIS INGLVVIES DICIT:

Ad esum Deus omnia munda condidit, & qui saturari cibo respuit, quid aliud quàm muneri concesso contradicit?

CIBORVM PARSIMONIA RESPONDET:

Vnum horum quod dicis verum est. Ne enim homo fame moreretur, omnia ad esum Deus creauit; sed ne mensuram comedendi excederet, & abstinentiam imperauit. Nam inter cætera sua mala saturitate panis maximè Sodoma periit, Domino attestante, qui ad Ierusalem per Prophetam loquitur dicens: Hæc est iniquitas sororis tuæ Sodomæ saturitas panis. Quapropter sicut æger ad medicinam, sic ad sumendas dapes debet quisque accedere, nequaquam videlicet in illis voluptatem appetens, sed necessitati succurrens.

Ezech.16.

INEPTA LÆTITIA DICIT:

Vt quid animi gaudium intus abscondis? Egredere in publicum lætus, dic aliquid foris vnde vel tu vel proximi rideant: fac eos lætos tuâ lætitiâ.

MODERATVS MOEROR RESPONDET:

Vnde tibi inest tanta lætitia? Numquid iam diabolum vicisti? Numquid iam inferni pœnas euasisti? Numquid iam de exilio ad patriam venisti? Numquid iam de tua electione securitatem accepisti? An fortè in obliuionem venit quod Dominus dixit: Mundus gaudebit, vos autem contristabimini; sed tristitia vestra vertetur in gaudium? An fortè memoriam excessit, quod idem alibi dicit, Væ vobis qui nunc ridetis, quia plorabitis & flebitis?

Ioan.18.

Luc.6.

MVLTILOQVIVM DICIT:

Non ille reus tenebitur, qui plura quidem, sed bona loqui: sed ille qui saltem rara, sed mala dicere probatur.

DISCRETA TACITVRNITAS RESPONDET:

Verum est quod dicis: sed, dum multa bona proferri videntur, sæpè

ſæpè contingit vt à bonis locutio inchoata ad aliquod prauum deriuetur. Hoc ipſum ſancta Scriptura denuntiat: In multiloquio, inquit, peccatum non deerit. An fortè inter innumera verba declinantur criminoſa? ſed numquid declinari poterunt inutilia atque otioſa, de quibus vtique ratio in futurum erit reddenda? Prou.10.

LVXVRIA DICIT:

Cur te in voluptate tua non dilatas modò, cùm quid te ſequatur ignoras. Acceptum ergo tempus in deſiderijs perdere non debes: quia quàm citò pertranſeat neſcis. Si enim miſceri Deus hominem in voluptate coitus nollet, in ipſo humani generis exordio maſculum & feminam non feciſſet.

CASTITAS ILLIBATA RESPONDET:

Nolo vt ignorare te fingas, quid poſt hanc vitam recipias. Si enim piè & caſtè vixeris, ſine fine gaudebis; ſi vero impiè & luxurioſè, æternis incendijs ſubiacebis.

SPIRITALIS FORNICATIO DICIT:

Numquid damnandum aliquid agit is qui in corde libidini conſentit, & ad opus concupitæ libidinis non pertranſit?

MVNDITIA CORDIS RESPONDET:

Omnino delinquit, qui caſtimoniam animæ non cuſtodit, vnde & auctor munditiæ in Euangelio dicit: Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Matt.5. *Quò contrà per beatum Iob dicitur: Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine.* Iob 31.

AMOR SÆCVLI DICIT:

Quid pulchrius, quid honeſtius, quidúe poteſt eſſe delectabilius, quàm quod in præſenti vita quotidie cernimus? O quàm mirabilis cæli camera in aëre iucundo, in lumine ſolis, in augmento lunæ atque defectu, in varietate ſtellarũ & curſu, quàm oblectabilis terra in nemorum floribus, in fructuum ſuauitatibus, in pratorum riuulo-

rumq́ue amœnitatibus, in ſegetum culmis luxuriantibus, in vinearum vitibus & botryonibus, plenis palmitibus, in ſyluarum vmbris, & planis exitibus, in equorum & canum excurſibus, in ceruorum & caprarum ſaltibus, in accipitrum volatibus, in pauonum, columbarum, turturũq́ue pennis & collis, in domorum pictis muris & laquearibus, in organorum omniumq́ue muſicorum tinnulis cantibus, in mulierum venuſtis aſpectibus, earumq́ue ſupercilijs, crinibus, oculis, genis, gutture, labijs, naſo & manibus, atque extrinſecus adhibitis auro & gemmis diſtinctis monilibus, & ſi qua ſunt alia, quæ modò non recolit ſenſus?

AMOR CÆLESTIS PATRIÆ RESPONDET:

Si te iſta delectant, quæ ſub cælo ſunt; ſi carcer ita pulcher eſt, patria, ciuitas & domus qualis eſt? ſi talia ſunt quæ colunt peregrini, qualia ſunt quæ poßident filij? ſi mortales & miſeri in hac vita taliter ſunt remunerati, immortales & beati qualiter ſunt in illa vita ditati? Quapropter recedat amor præſentis ſæculi, in quo ſic nullus naſcitur, vt non moriatur: & ſuccedat amor futuri ſæculi, in quo ſic omnes viuificantur, vt non deinceps moriantur: vbi nulla aduerſitas turbat, nulla neceßitas anguſtat, nulla moleſtia inquietat, ſed perennis lætitia regnat. ſi quæris, quid ibi ſit, vbi talis & tanta beatitudo perſiſtit? aliter dici non poteſt, niſi, quidquid boni eſt, ibi eſt; & quidquid mali eſt, ibi nuſquam eſt. Quod, inquis, illud bonum eſt? quid me interrogas? A Propheta & Apo-
1.Cor.2. *ſtolo definitum eſt, Quòd oculus, inquit, non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.*

Quidquid hactenus à nobis dictum eſt, eò ſpectat, vt ſemper nobis in promptu ſint arma ſpiritualia, quæ nobis in hac militia ſunt neceſſaria, ad primam partem virtutis, quæ eſt fuga vitiorum, nobis comparandam, defendendamq́ue fragilem hanc domum, in qua Deus nos conſtituit ne ab amicis occupetur. Nam ſi habitaculum hoc

hoc fideliter custodierimus, dubium non est quin & ipse cælestis hospes ad illud diuertet, & in eo commorabitur: cùm B. Ioannes dicat: Deus est charitas, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. Ille autem in charitate stat, qui nihil charitati facit contrarium: contrarium verò charitati solum est peccatum mortale. Contra peccatum denique mortale, militat omne id quod hactenus à nobis dictum est. *1. Ioan. 4.*

CAPVT IV.

De ardenti profectus & orationis desiderio, per septem considerationes, seu stimulos excitando: quorum primus est consideratio finis & præsentiæ Dei.

QVemadmodum fames non tantùm est optimum ciborum condimentum, sed etiam vt corpus reficiatur plurimùm confert: ita desiderium feruens, pietatis studiũ & exercitationes pias mirificè commendat ac promouet, maximè verò orationem; cumque eam præcedit, magnâ condit suauitate, & fructuosam animæ efficit. Huiusmodi certè habebat Isaias dicens, Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordijs meis de manè vigilabo ad te. Excute igitur torporem omnem in virtutis exercitijs: dilata ante orationem desiderio os tuum, & implebit illud Dominus, & dabit tibi petitiones cordis tui. *Desiderium feruẽs optimum orationis condimentum.* *Isaiæ 26.* *Psal. 81.*

Ad hoc acuendum, cùm videbitur, iuuare poterit aliqua ex his septem considerationibus quæ subijcientur. Sic quoties remitti animum ad pietatis exercitia & tor- *Septem considerationibus id excitandum.*

pescere senties, ex ijsdem colliges vnde eum promptum & alacrem in diuinæ Maiestatis obsequio reddas. Maledictus enim homo est qui facit opus Dei negligenter: hilaremque datorem diligit Deus, neque sibi ex tristitia aut necessitate, sed bonâ voluntate optat seruiri.

Ierem. 48.
2. Cor. 9.

1. fine creationis & Dei præsentiâ propositâ.

Primò, ergo statue ante oculos creationis tuæ finem, atque antè omnia diuinam præsentiam, quâ nihil efficacius ad orationem rectè perficiendam. Pluribus hæc iam suprà c. .tractata sunt, & infrà videbis.

2. nouissimâ hac fortè horâ.

Secundò, attende seriò hanc forsitan nouissimã actionem, v. g. orationem fore, & occasionem Deo opt. max. supplicem pro æterna salute libellum offerendi.

3. malis circumstantibus.

Tertiò, vide quot mala te circumdent, à quibus, nisi ad virtutem & orationis asylum confugias, liberari non possis.

4. sanctorũ feruore.

Quartò, aspice Sanctorum feruorem, eoq; te languentem accende.

5 Ecclesiâ preces expetente.

Quintò, audi Ecclesiam matrem vndique ab hostibus oppugnatam, à te petẽtem strenuos in virtute progressus & orationum subsidium; imò & Christum Dominum, qui amore nostri in Venerabili Sacramento nobiscum permanere dignatus est, & exponere sese mille iniurijs, quibus eum quotidie improbi afficiunt, quasque vitâ sanctè institutâ & oratione, bonâ parte posses auertere.

6. animabus Purgatorij suffragia postulantibus

Sextò, neque minùs te excitabit animarum imploratio, quæ in Purgatorio detinentur, & orationum suffragium efflagitant. ô quàm piè & fructuosè vnam horam, si daretur, impenderent?

7 multitudine pereũtium.

Septimò, fac te videre animarum pereuntium numerum, & orationibus atque omni pietate adiuuare contende.

Oratio suprà dicta motiua complectens.

DEfecit caro mea, & cor meum, Domine Deus meus, longè à salute mea verba delictorum meorum. ô Domine, quando respicies, quando restitues animam meam à malignitate hostium meorum, & à leonibus vnicam meam? Ecce dereliquerunt me vires mea: memorare, quæso, quæ mea substantia; ecce ventus est vita mea, & forsitan illius extrema est hora, quâ licebit in tempore miserendi alloqui te, ô Pater misericordiarum, & operari pro te. Multiplicati sunt qui tribulant me super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis, & insuper timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ: non legere libet, non delectat, meditationes solitas non inuenio. Eheu! vbi est illa inebriatio spiritus? vbi mentis securitas & gaudium, & pax in Spiritu sancto? attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum; quando apparebo in conspectu tuo, in concilio iustorum, & congregatione sanctorum tuorum caritate summâ ardentium? quo pacto succurram Ecclesiæ matri opem poscenti? quomodo solabor gementes in Purgatorio animas sponsas tuas? quis mihi tribuat, vt auertam ab interitu tot pretioso sanguine tuo redemptas, ad quas infernus dilatauit os suum! Obsecro, Domine, da mihi incensum offerre dignum in conspectu tuo, & vitam in melius instituere. velociter exaudi me, quoniam defecit me virtus mea, quoniam benigna est misericordia tua. Respice in me secundùm multitudinem miserationum tuarum, & ne auertas faciem tuam à puero tuo, intende animæ meæ, & libera eam, propter inimicos meos eripe me. tu scis, Domine, improperium meum, & confusionem, & reuerentiam meam: in conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me. Si respicere dignatus fueris, sicut fluit cera à facie ignis, sic peribunt omnes peccatores, & inimici mei à facie tua; & exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi. Amen.

Psal. 21. Psal. 21. Psal. 34. Iob 7. Bern. serm. 54. in Cant. Isaiæ 38. Psal. 110. Psal. 68. Psal. 67.

Meditatio de tepiditate & acedia.

ORATIO PRÆPARATORIA ſolita.

COMPOSITIO LOCI. Aſpice ſupra te velut cælum apertum, atque ibi Beatos de momentaneo labore exultantes; infrà, damnatos de momentaneo gaudio vlulantes.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò damna acediæ: multam enim malitiam docuit otioſitas. Et Primò, hominem adducit in periculum peccatorum grauium, quia tentationi omni exponit, triſtitiam adducit & paupertatem; quia dum tempus eſt, negligit ſeminare & operari. Secundò, eſt velut tinea virtutum ac meritorum, cùm omnia imperfectè fiant (homo enim inſtar limacis ad omnia tardus fit) conſolationeſque ipſa ſpirituales arefacit, facitque plenum ſuſpicionibus, & deſiderijs vanis: denique maledictus eſt homo qui facit opus Dei negligenter: incipitq; illos Dominus euomere ex ore ſuo; talentaq; quæ dederat aufert à pigro, atque eadem habenti ac diligenti largitur. Tertiò, adducit acedia hominem in periculum lapſus grauis. nam, vt Caſſianus, non ſubita ruina credenda, ſi aliquis labi viſus, ſed ſenſim vitijs increbreſcentibus caſu miſerabili cõcidiſſe exiſtimãdus eſt. Quartò, id quod longè grauiſſimum, periculum magnum eſt numquam emergendi ex tepiditate. Qui enim in peccatis eſt, adhuc conuerſionis fiduciam non amiſit: qui verò poſt conuerſionem tepuit, & ſpem quæ eſſe potuit de peccatore, ſubtraxit. Ratio verò eſt, quia naſcitur ex tepiditate mala cõſuetudo: &, vt Auguſt. dum conſuetudini non reſiſtitur, fit neceſſitas Conſidera præterea feruentium gaudia, tepidorum moleſtias: coguntur enim portare pondus diei & æſtus, & tamen nequeunt ſolatia participare, cùm con-

Eccli 33. Deut. 15. Apoc. 3. Matt. 15. Collat. 6. c. 7. Greg. in Paſtor. c. 35. li 8. Confeſſ. c. 5. Mat. 20

cõſcientia perpetuò vrgeantur, atq; inter mundi & Dei gaudia locati, neutris frui poſſint, deſiderijſque moleſtiſſimis ferantur; adeò vt Bernardus dicat: Num tibi horum tepidorum vita inferno potiùs appropinquare videtur, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, neceſſe habent mittere manum ad opera fortium, qui cibo fortium minimè ſuſtentantur? *Serm.6. de Aſcenſ. Domini.*

PVNCTVM II. Conſidera illa verba, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. *Matt.3.* Secundò, labores Christi pro tua ſalute ſuſceptos, pœnitentias, orationes, legis obſeruantiam, etiamſi non teneretur. Tertiò, Sanctorum labores, Apoſtolorum, Martyrum, pro ſua ſalute conſequẽda; & accingere ad opus. illud enim remedium optimum docet Caſſianus. *l.10.c.25.* Conſidera Quartò feruores eorum omnium qui Religiones ingrediuntur: vide pompam virginum mundo valedicentium. Quintò, vt omnia creata ſtrenuiſſimè laborent. Sextò, homines mundo deditos, honoribus & opibus inhiantes. Septimò, breuitatem vitæ noſtræ, quodque nox veniet fortè hodie, quãdo non licebit laborare. Octauò, quòd hilarem datorem diligat Deus. *2.Cor.9.* Nonò, nouiſſima conſidera, & tempus irrecuperabile præterire: vnde ne ſimus hîc negligentes, cariſſimi mei, vt non per infinita ſæcula pœnitentiam agere cogamur, ait B. Ephrem. *Ephr. in 2. Homini Aduentu tom.1.*

PVNCTVM III. Conſidera quomodo Scriptura inuehatur in otioſos. Qui ſectatur, ait, otium, ſtultiſſimus eſt: *Prou.12.* vnde etiam hæc iniquitas Sodomæ fuiſſe dicitur: *Ezech 16.* & alibi: Omnis piger ſemper in egeſtate erit. *Prou.14.* Secundò conſidera, hominem natum ad laborem, ſicut auis ad volandum, *Iob 5.* & vnumquemque propriam mercedem accepturum, ſecundùm ſuum laborem. *1.Theſſ.4.* Tertiò, conſidera quid in hoc mundo vtile ac pulchrum, aut iucundum, in victu & veſtitu, quod ſine labore à nobis aut beſtijs haberi poſſit: imò omnia operantur, cælum & terra, Deus etiam ipſe. Pater meus vſque modò operatur, & ego operor, ait *Ioan.5.*

Dominus;& tu torpere & otiari auderes? Quartò, considera ſtagnantia & torpida omnia putreſcere, hebeſcere ferrum, & rubigine obduci, ſine vſu, &, vt Ambroſius, tẽtare otia, quos bella nõ fregerunt. Quintò, vide, vt periculum omnia perdendi merita adeant tepidi, ſicut & peccati grauiſſimi, & numquam mergendi ex torpore, vt ſuprà dixi, quia ſcilicet ſe ſanctos putant: deinde quia tentationibus omnibus otioſi expoſiti ſunt. hinc Matthæus: Dum dormirent homines, zizania ſuperſeminata ſunt: Iſraëlitæ ad idololatriam per otium illecti: Samſon victus, & Dauid ac Salomon ceciderunt. Sextò, Dominum attende operarijs dare mercedem, non otioſis; & eum qui parcè ſeminat, parcè & metere. Septimò, præmium immenſum conſidera, & pudeat ob obolum mundanos ita ſtrenuos, te tam pigrum ob æternitatem.

Serm. 11. *Caſſian. collat.* 4. *c.* 19. *Matt.* 13. *Exod.* 32. *Mat.* 20.

Praxis ad teporem abijciendum.

CONſidera in ſecreto cordis tui ſigna tepiditatis. Primò, horrere difficultates, abiecto animo eſſe & puſillanimem in arduis, deſperare finem, & hinc otium quærere, tempuſque perdere. Secundò, diuinis non delectari, at facilè fatigari; frigidè Sacramentis vti, & abſque conatu ad feruorem; remiſsè orare, ac ſine attentione; vagis orationi intereſſe oculis, ſpuere, aliorum defectus notare, illis ſuos velare, fictè confiteri, verbum Dei grauatè audire, examinare ſe perfunctoriè, & ægrè colligere. Tertiò, zelum non ſentire, conſortia hominum quærere, ad faſtidium leuandum; alios obſeruare, cenſere, ac ijs obtrectare. Quartò, effundere ſe in corporis commoda, memoriâ repetere mundanorum gaudia, ad ea ſuſpirare, diuinos inſtinctus ad vitæ ſeueritatem non aduertere, vndique emendicare ſolatia, honorificè haberi velle, & honorifica affectare. Quintò, negligentem eſſe in ijs quæ præcepti & conſilij, circumſtantias ac cæremonias facilè omittere, inconſtantem eſſe, diſciplinam grauiter ferre, ac tardè obedire, indignari melioribus, putare quòd alibi melius proficeret. Sextò, excelſa vox, ſermo rigidus & ſuperfluus. Hæc ferè ex Bernardo ſerm 6 de Aſcenſ. Caſſiano l. 10. c. 2 3. 4. item l. 12 c. 25. 26. 27. Seraphinus Firmanus: Tepidus, inquit, dicit, Non eſt iam vita

vita Sanctorum, verbaque mouet otiosa, captiosa, cauillis plena, curiosa, inania; securè in dies recedit, teporem excusat per discretionem, arrogantiam dicit maturitatem.

Secunda, a paruis incipere vtilissimum, eaque constanter agere potius quàm multa complecti: sic enim crescit animus & ad ardua comparatur.

Tertia, necessitatem sibi imponere, vel voto pœnali, aut spōsione, aut aliter. optima certè hæc necessitas secundùm Augustinum quæ ad meliora compellit. Obseruandum autem hæc non incepare quempiam oportere, nisi multa præmissa oratione, aut saltem crebriore, cùm nullum propè genus morbi difficiliùs curetur. Alias toto propè libro praxes reperies.

IACVLATORIÆ.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Psal. 41.

Vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Psal. 4.

Ne proÿcias me in tempore senectutis, cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Psal. 70.

Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. Psal. 6.

Non est sanitas in carne mea, à facie iræ tuæ: non est pax ossibus meis, à facie peccatorum meorum Psal. 37.

Miser factus sum, & curuatus sum vsque in finem: tota die contristatus ingrediebar. Ibid.

QVINTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Mors instat, vita fugit; quid cessas viator?

Considera A *tempus vitæ incertum, breue, volucre. Fingitur illud personâ grandæui senis; quia in singula momenta innouatur, consenescit, labitur simul ac emoritur tempus. Vtere igitur quasi mox transituro. Eius fluxum horaria* B *clepsydra notat; ab hora autem & vitæ filo pendet æternitas; in quam mors necopinantes rapit. Aeternitatis hieroglyphicum veteribus est anguis circulum faciens; quia hic neque principium, neque finem habet: & ipsa à filo fragilis huius vitæ dependet. Fugit hæc instar* C *fumi, bullæ, sagittæ, nauis fluminis, auis, cerui, ac verni floris:* D *messis instar decerpimur; ac velut* E *candela extinguimur, flatu minimo. Vigilandum itaq; nam* F *securis ad radicem posita est. Qui sapiens est custodiet hæc, & viuet: agetq; omnia quauis horâ, quasi* G *nouissima foret, vt monet Angelus, quamq; felix aut infelix* H *æternitas exceptura sit.*

CA-

Filioli nouissima hora est.
G
H
C
C
C
C
D
A
B
C
E
F
C

CAPVT V.

De secundo stimulo perfectionis; qui est de morte, ac fugacitate vitæ, meditatio.

PRÆLVDIVM I. erit, contemplari ea, quæ in imagine proponuntur.

Secundum, petere gratiam, vt diligentem rationem temporis & occasionis, quæ modò offeruntur, habere possis.

PVNCTVM I. Considera, vitam hanc, diuitias, honores, ac voluptates, instar nauis, fluminis, volucris, sagittę, fumi ac floris fugere. quod Salomō elegāter expressit: Transierunt, ait in persona impiorū, omnia illa tamquam vmbra, *Sap. 5.* & tamquā nuntius percurrens, & tamquā nauis quæ pertransit fluctuātem aquam: cuius, cùm præterierit, non est vestigium inuenire, neque semitam carinæ eius in fluctibus: aut tamquam auis, quæ pertransuolat in aëre, cuius nullum inuenitur argumentum itineris: aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aër continuò in se reclusus est, vt ignoretur transitus illius; sic & nos nati continuò desijmus esse. Spes enim impij tamquam lanugo, quæ à vento tollitur; & tamquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffusus est, & tamquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Itaque dum tempus est, operemur bonum, & ambulemus dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant, & ianuâ clausâ audiamus illud triste: Nescio vos.

Vanitas vitæ humanæ.

Galat. 6. *Ioan. 3.* *Luc. 13.*

Secundò, attende, quid de præteritis lustris, annis, mensibus & transitorijs rebus, vbi transierunt, supersit; nihil sanè, nisi benè vel malè factorum iucunda aut tristis recordatio. quocirca statúe, vtrā hac ex hora perpetuam

Quid de præteritis superest.

habere malis, & quo pacto iam orare, viuere, &c. Sanè nemo ſapiens vnâ horulâ epulari, recreari, honorari optabit, potiùs quàm æternùm.

PVNCTVM II. Memoriâ repete caſus repentinos eorum, quos aliquando noſti, & cuiuis accidere poſſe, quod cuiquam, agnoſce; ac horam omnem velut vltimam ob oculos pone. Cæſarius ait, Omnis dies velut vltimus ordinandus eſt; tu etiam ad horam transfer: & cùm incertus ſis, quo loco te mors expectet, tu illam omni loco expecta: ſiquidem talem te iudicat Deus, qualem te inuenit, cùm vocat, ait Cyprianus. atque ita ab hora vna pendet longiſſima æternitas. Sicut autem is, qui carceri incluſus eſt, damnatuſque cum alijs ad mortem, videns hunc illumúe à latere ſuo ad ſupplicium citari, non ludo fallit tempus, ſed rebus ſuis conſulit: ita facito. quòd ſi verò is veneno vitam finire deberet, eique ſeptem panes in dies ſeptem dati eſſent, quorum vnus foret veneno infectus; quo ſenſu, putas, quotidie panem ſumeret? Aut ſi adhiberetur quis epulo, in quo totidem fercula, vnum verò lethale, quanto ex mortis recordatione cum timore ea attingeret? Eundem affectum indue, & Omné crede diem tibi diluxiſſe ſupremum, imò horam, vt tua omnia perfectè facias, iuxta illud D. Thomæ: Alius, ait, eſt mos Dei, quo omnia opera ſua in ſummo benefecit; ſimiliter & nos diligentiam apponere debemus, vt ſingula opera noſtra, quantò vnquam meliùs poſſumus faciamus; ex omni virtute Domini noſtri IESV Chriſti, & cum omni deſiderio triumphantis & militantis Eccleſiæ, & ſub nomine creatoris: quaſi tota ſalus noſtra, & omnis laus Dei, & vniuerſitatis vtilitas ex vno opere dependeat: quaſi numquam ad id opus reuerſuri, neque opus aliud poſtmodùm incepturi. Etenim denſè cadunt velut in conferta turba mortales, mortis iaculis confecti. Mortem igitur omnibus horis impendentem time, & occaſione vtere, quæ numquam, vbi ſemel abierit, reditura eſt.

Cæſarius. Omnis hora velut vltima habenda. Cyprian. Simile.

S. Th. opuſ. de diuinis moribus.

Omnia perfectè facere oportet Deúmque imitari.

PVN-

PVNCTVM III. Considera occasionem orandi & rectè agendi quam iam habes, ac simul inspirationem ad eam non negligendam: etsi etenim vita prorogetur, non tamẽ tempus in quo Dominus recordetur nostri. siquidem si, postquam Dominus vocauit, occasionem offerendo, à nobis negligatur; iustè etiam nos deinde negligit. Vocaui, ait, & renuistis; extendi manum meam, & non fuit qui respiceret, ego quoque in interitu vestro ridebo. Quid enim dignius, & quid iustius? Non audimus? nõ audimur: non respeximus? non respicimur. & Saluator Ioannis 8. Qui ex Deo est, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. & lib. 1. Reg. Samuel Sauli sic intonat: Pro eo quòd proiecisti sermonem Domini, proiecit te Dominus, ne sis Rex super Israël. Proijcere autem sermonem Domini videtur, qui ad Dei vocem audiendam non se vti debet comparat, torpidè ad orationem & opera pia procedit, atque ita ineptum sese diuinis inspirationibus reddit, quas tunc ei Dominus largitus fuisset, quibusque forsan, & aliàs non, esset salutem consecutus. Ait enim: In tempore accepto exaudiui te: diesque nostri non solùm numerati sunt, quoad vitam temporalem, sed etiam sempiternam.

Prou. 1. *Ioan. 8.* *1. Reg. 15.* *2. Cor. 6.*

Oratio pro actionibus piè ac rectè perficiendis.

O Rex regum, & Domine dominantium, numerasti dies nostros, qui præteriri non poterunt, & tempus pœnitentiæ concessisti: quod vbi elapsum fuerit, nullo redimi pretio aut recuperari industriâ poterit. da ergo mihi gratiã, quâ illud redimam, & vt, dum lux est, operer salutem meam; ne serò frustra defleam præteritos annos, & dies mercatus, ac horas peregrinationis nostræ. heu mihi, quàm multos coæuos & notos mors immatura aut inopina abstulit, qui tamen sibi ab ætate & viribus multos annos promittebant! sed improuisum fore aduentum tuum illi didicerunt, & nos docuerunt, vt omni horâ essemus parati. Desidero, Domine Iob 14.

mine Iesu, iam sic vitam & orationem meam instituere, & omnes actiones meas, quasi ex quolibet opere tota salus mea, & omnis laus tua, & vniuersitatis vtilitas dependeret; quasi numquam ad hoc opus reuersurus, quasi nullum aliud postmodum incepturus. Tem-
Psal. 101. *pus est iam miserendi, Domine, tempus miserendi venit. Recorda-*
Psal. 78. *re igitur miserationum tuarum, & citò anticipent nos misericordiæ tuæ, quia inclinata est iam dies; & ecce venit nox, quando amplius nemo poterit operari. Veni ergo, Domine, & noli tardare,*
Luc. 1. *& relaxa facinora plebi tuæ, vt in sanctitate & iustitia seruiamus tibi omnibus diebus vitæ nostræ.*

Praxis ordinandarum actionum.

PRimò, contemplari aliquando ex editiore, si res ferat, loco ea quæ Sapiens cap. 5. de vanitate rerum humanarum eleganter disserit, cogitando, quot in vrbe ista vixerint mortales, & vbi iam sint, &c. tum verò id magis afficit cùm ruinæ apparent veteres, & casus magnarum vrbium oculis mentique obijciuntur: vitamque ordinare suam in melius.

Catalogum habe ac memoriam amicorũ mortuorum. Secundò, catalogum habere familiarium & notorum, magnorum maximè virorum, quos, dum viuerent, suspiciebas, & videre vbi sit homo, & opera eius: percontari quasi ex iis quid de huius mundi rebus iam sentiant.

Tertiò, percurrere qualibet hebdomadâ vel mense vitam anteactam, & multa quæ euasimus diuinâ misericordiâ pericula; vt ex iis prouidi efficiamur & feruentes.

Vide occasiones pietatis. Quartò, quas occasiones pietatis quisque habuerit & habeat, percensere; maximè si oculos ad alios retrò conuertat, & chartas geographicas consideret; maximamque terræ partem & hominum, aut ignorantiâ aut malitiâ perire.

Quintò, aliquando percurrere actiones suas omnes die aliquo solemniori dum officio interest diuino, & secum dispicere, an non aliter eas in hora mortis fecisse voluisset: hoc enim plurimùm illuminat intellectum, & voluntatem accendit.

Cogita horam supremam in omni actione. Sextò, sæpiùs, cùm dubii hæremus, vt animus ab affectu liber sit & sinceriùs iudicet, cogitare quid iam nos si hæc hora mortis foret, egisse optaremus: certè facilè quis hac ratione induceret animum, vt inimico condonaret, facilè torporem excuteret, Missam debitè audiret, conscientiam discuteret, &c.

In

In actionibus verò ordinandis, hoc imprimis obseruandum, vt non tantùm definitæ sint quoad modum, sed etiam quoad tempus: & prouideantur bona non solùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. *Ordina omnes actiones tuas.*

Septimò, sententiam etiam illam D. Thomæ antè allatam considerare plurimùm iuuerit: maximè, vt actiones vitæ præcipuas perfectè exequamur. sed de his infrà pluribus agendum erit.

IACVLATORIÆ.

Considerando innumeros, qui hac horâ æternùm pereunt, dic affectu magno:

Ne perdas cum impijs, Deus, animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam. Psal. 25.

Quid est homo, quòd memor es eius; aut filius hominis, quoniam visitas eum? Psal. 8.

Memento, Domine, quia ventus est vita mea. contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris? Iob 7. Iob 13.

Ego dixi in dimidio dierum meorum, Ecce nunc cœpi. Isaiæ 38.

Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus. Psal. 26.

SEXTÆ

SEXTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Vide pericula tua, quæ à mundo, dæmone, peccato, morte tibi imminent, & ad pietatis & orationis asylum confuge.

Considera quomodo A *mundus*, B *dæmon*, C *peccatum, cum* D *morte te persequantur, & confuge ad crucifixum* E *Iesum amantissimè ad se omnes inuitantem, cùm ait: Venite ad me, omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Ad* F *orationem quoque, ac Dei præsentiam velut ad asylum te recipe. sic magnus ille* G *Antonius, & plurimi sancti viri, orationis armis de hostibus triumpharunt.* H *Moyses eâdem Amalecitas superauit. hos imitare, ac magnis passibus ad Christum contende, eiusq; imitationem: omnis enim qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit.*

CAPVT

יהוה
INRI
Venite ad me qui laboratis.
E
H
G
A
F
B
6

CAPVT VI.

De tertio stimulo, timoris Domini, qui est meditatio de periculis huius vitæ.

PRÆLVDIVM I. seu COMPOSITIO LOCI, est velut in imagine.

PRÆLVDIVM II. Oratio.

PVNCTVM I. Considera Primò, te vndique cinctum hostibus esse, mundo, diabolo, carne, & peccato, eiusque occasionibus; neque vllo vnquam tempore aut loco eos cessare ad internecionem te persequi. quid ergo facturus es? Secundò, eos esse potentissimos, vaferrimos & pessimos, & ne quidem vnum eorum te posse absque singulari Dei præsidio & gratia superare. Tertiò, aduerte, quomodo Angelos è cælo peccatum deturbarit, & deinde Adamum ex paradiso, etsi illi in gratia creati, & infinitis (vt ita loquar) præsidijs vallati essent. Omnem ergo operam adhibe, vt orationis fideique clypeo iacula excipias inimici & extinguas. O Domine Deus exercituum, in nobis quidem non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos; sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui vt oculos habeamus ad te.

Hostes plurimi & potentissimi.

2. Par. 20.

PVNCTVM II. Considera ruinas bonorum, qui columnæ cæli videbantur & Ecclesiæ Dei, postquam annos plurimos sanctè pieque vixissent, vti fecerat Hosius, Lucifer Calaritanus, Origenes, Tertullianus, &c. tam multi Religiosi, qui à Religione & sanctissima vocatione sua, atque adeò etiam à fide persæpè apostatarunt. O iudicia Dei abyssus multa! Vide etiam, quàm multi penè vsque ad extremum vitæ multo te prudentiores & pietatis studiosiores, tãdem in superbiam elati, per hypocrisim lapsi, miserè perierint. Causam horum malorum si exquiras à Sanctis, eam ferè audies; sinceram, puram ac feruentem ora-

Attende ruinas bonorum.

Tepiditas causa ruinæ. orationem, & virtutis studium homines eiusmodi deseruisse, & sic tepiditate suâ Dei iram, eheu! prouocasse. Cùm autem non sit peccatum, quod facit homo, quod non faceret alter homo, nisi Dei gratia adesset; humilis esto in oculis tuis, & orationi & pietati diligenter incumbe. *Exod.17.* sic B. Antonius de suis hostibus; sic Moyses de Amalech, & quotquot beati sunt in cælis, de inferno triumpharunt.

Matt.11. *Psal.118.* *Iesu Christi suauissima inuitatio.* PVNCTVM III. Considera hæc verba Christi in cruce velut coram pendentis: Venite ad me, omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. O quàm dulcia hæc faucibus nostris eloquia tua, ô bone IESV! at quomodò veniemus ad te, nisi traxeris nos in funiculis Adæ, in funiculis caritatis? Trahe, quæso, nos ad te; vt curramus velut cerui ad fontes aquarum, qui iam laboramus, & ambulamus vias difficiles & incertas; deduc nos in viam mandatorum tuorum, & semitas tuas edoce nos. *Psal.78.* onerati, eheu! sumus multis peccatis; adiuua nos, & propter gloriam nominis tui libera nos, neque despicias nos, Deus salutaris noster.

Oratio, vt à multis vitæ huius periculis liberemur.

Psal.56. *CIrcumdederunt nos inimici nostri vndique, & laqueum parauerunt pedibus nostris, & anima mea turbata est valde:* Psal.6. *turbatus est à timore oculus meus, & inueteraui inter omnes* Psal.107. *inimicos meos. Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis me liberabit de inimicis meis iracundis? conuertere, Domine, & eripe* Psal.6. *animam meam, & saluum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? erubescant & conturbentur vehementer inimici mei, conturbentur & erubescant valdè velociter. quia exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit? Discedite à me omnes, qui operamini iniquitatem, quoniam*

niam exaudiuit Dominus vocem fletus mei. Non timebo millia populi circumdantis me, quoniam tu, Domine, vocasti me, & suscepisti me. Exurge Domine, adiuua nos semper, ne vnquam dominentur nobis inimici nostri, sed sciant quia manus tua hæc, & tu Domine fecisti eam, & factus es refugium pauperi, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum, quoniam non reliquisti quærentes te, Domine; sed exaltasti eos de portis mortis, vt annuntient omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Tibi derelictus est pauper, & orphano tu eris adiutor, quoties in oratione confitebitur tibi, & extollet manus suas in sancta, & benedicet tibi. Oculi enim tui in pauperem respiciunt, & propter miseriam inopum & gemitum pauperum exurges, & seruabis nos, & custodies nos à generatione hac in æternum. fiat, fiat. Psal 9. Psal. 19. Psal. 11.

Praxis considerandi pericula.

PRimò, vniuersum orbem mente decurre, die aliquo certo ac horâ vt in Sacro soléni, vel Vesperis; & miserias quas in corpore & anima homines alii patiuntur, Deoque grates age, quòd ab iis liberum te esse singulari beneficio voluerit.

Secundò, contemplare aliquando mundum velut laqueis tectum, vt eum vidit D. Antonius (laquei verò & decipulæ sunt creaturæ, quòd earum amore homo implicitus ab hoste capiatur) & quo pacto iuuare te aliosque possis, & euadere.

Tertiò, corã Ven. Sacramento aliquoties per diem vel saltem semel te siste, velut ante propitiatorium, imò velut in cælo cum viua fide; & pugnas ipsi consecra, victorias acceptas refer, gratiamque pete, vt resistere queas insidiis diaboli; ac protestare te numquam ratum habiturum, neque habere, si quid humanâ fragilitate subrepserit.

IACVLATORIÆ.

DOmine Deus meus, in te speraui, saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Psal 7.

Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me: apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Psal. 34.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me. Psal. 30.

Vt quid Domine recessisti longè, despicis in opportunitatibus, in tribulatione? Psal. 9.

SEPTIMÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Æmulare Sanctos, & charismata meliora.

QVod si te torpentem tepidumq́; esse videris, moueare Sanctorum feruoribus: intuere quàm feruidè promptéq; precationi, & omni pietati incumbant A *Benedictus, Augustinus, Dominicus, Bernardus, Norbertus, Bruno, Ignatius, Catharina Senensis, Teresa, alijq́; sexcenti. Vide quàm multi in* B *cœnobijs, in eremo Deum nocte dieq́; laudent. en* C *Hieronymum pectus cruentantem, en* D *Stylitas in tempestatum procellis perstantes; atque in primis* E *diuum Franciscum in* IESV *vulneribus colliquescentem. & heu!* F *peccator in medijs periculis obdormiscit. audi, audi* G *Dominum dicentem: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.*

D
E
C
B
G
F
IHS
A
A

CAPVT VII.

Meditatio de quarto stimulo sanctæ æmulationis, qui est feruor Sanctorum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, quomodo Sancti dum in terris agerent, bonam vitæ partem orationi consecrarint, pietatem diligentissimè coluerint. Ibant illi de virtute in virtutem, & requiem non habebant die ac nocte: sed quærebant Dominum in toto corde suo, & curru igneo ac equis igneis Eliæ, id est desiderijs, ferebãtur in cælestia. Omnia eorum sacrificia ignis ille consumebat, quem Dominus venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi, id est, caritatis: ob eã ad solitudines & monasteria, vt in imagine vides, conuolabant, vt in sacro orationis otio Deo suo quietiùs fruerentur. Ea tu mente perambula, & vide quam diligentiam adhibeas, vt Deo coniunctus sis. Secundò, quanta impetrarint sibi & alijs, nec non in omni elemento per orationem patrarint. oratione Elias pluuias stitit, & oratione reuocauit; alius ad sanitatem ægros, alius mortuos ad vitam. Vide quanti Deus & orationem & pietatem facere solitus sit. Tertiò, attende quantis in periculis mundani iaceant, securi tamen, & inter medios hostes crudelissimos altùm dormiant, etiamsi Dominus inculcarit: Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Ab inferiori parte, ait Bernardus, timor nocturnus insurgit, à sinistris sagitta volat in die, à dextris perambulat negotium tenebrosum, à superiori parte dæmonium meridianum insurgit; nos verò tot serpentibus atque hostibus circumdati perniciosissimâ securitate & inertiâ torpemus, otio dormitamus in negotio maximè

Apoc. 4. *4. Reg. 2.* *Leuit. 6.* *3. Reg. 18.* *Paz to. 1. l. 5. p. 2. c. 16.* *Matt. 26.* *Bern. serm. 2. de S. Andrea.*

 arduo,

arduo, pigri ad ſpiritualia, prompti ad temporalia, ſegnes
Eccli 12. ad ſalutem, parati ad interitum. Quis miſerebitur incan-
tatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropiant
Pſal. 88. beſtijs? Tu Domine, qui dominaris poteſtati maris, & mo-
tum fluctuum eius tu mitigas.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quanta ſolatia ex oratione perceperint Sancti, vt ſine tædio annos plurimos abſque omni humano ſolatio in ſolitudine multi perſeuerarint, alij in laboribus plurimis & periculis, atq; adeò in tormentis. non habet enim, ô Deus meus, amaritudinē conuerſatio tua, ſed in gaudio ſummo propinare ſoles de fontibus tuis, ô Saluator mi, vinum tuum, vinum germinans virgines, quo inebrias Sanctos tuos. Secundò, cōſidera vanitatem omnis humani ſolatij: prætereunt enim omnia tamquam vmbra, &

Boët. de Conſol.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit furentes,
Apiumq; par volantum,
Vbi grata mella fudit
Fugit, ac nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

Platus. At verò reliquiæ cogitationis & meditationis ſanctæ diē feſtum agunt in anima quæ in Domino delectatur. Orando enim, inquit Bernardus, tuum bibitur vinum lætificans, vinum ſpiritus, quod inebriat, & carnalium infundit obliuionē. Et Auguſtinus vulneratus amoris telo aiebat: Dulciores ſunt lacrymæ orātium quàm gaudia theatrorū. Quid verò Propheta Dauid? Quemadmodum, inquit, deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te, Deus. Quid verò Dominus, qui diues eſt in miſericordia, his retribuit? id quod ipſe promiſit, Ego ſitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Quis mihi det, vt veniat etiam petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus?

Bernard. ſerm. 18. in Cant.

Apoc. 21.
Iob 6.

PVNCTVM III. Conſidera, quomodo Sancti in cęlo noſtra

ſtra pericula & labores contemplentur, & pro ſua erga mortales caritate ardentiſſimè pro nobis ſupplicẽt Deo; & quàm turpe ſomniculoſos nos in ſalute noſtra curanda, & maximè in orando, corã eo comparere, ac tepidos in medio feruentium Cherubim & Seraphim? Vnde meritò certè Eccleſia cum ijs noſtras preces vt pater miſericordiarum admitti iubeat, deprecatur. Secundò, quomodo ij in omni æternitate exaltent Dominum in Eccleſia plebis, & in cathedra ſeniorum laudent. Itaq; etiam nunc id incipe, ô anima Chriſti ſponſa, ad quod perpetuò faciendum à Deo creata es, neque committas vt vanis rebus & colloquijs temporis plurimum perdatur, orationi & pietati ſuccifum & exiguum ægrè concedatur.

Oratio ad feruorem Sanctorum impetrandum.

OPeruit confuſio faciem meam, Domine Deus meus, quia extraneus factus ſum fratribus meis Sanctis tuis & peregrinus, quia diſſimilis filijs matris meæ Eccleſiæ tuæ. Video enim eos, dũ vixerent, Spiritu ſancto & gratiâ plenos, numquam ab oratione ſpiritum relaxaſſe, operibus pijs inſtitiſſe, ſollicitè ambulaſſe coram te. ô quot ſuſpirijs pulſabant portas palatij tui, & dulciſſimum cor tuum, Domine IESV! *quot deſiderijs humilitate plenis penetrabant aciem ordinatiſſimam Angelorum tuorum! Centies ille per diem flectebat genua corporis ſui, & millies cordis ſui: iſte lacrymoſis oculis tacitus clamabat ad te afflictus & tribulatus, vt radius aliquis affulgeret à te ſole iuſtitiæ, & diſſiparentur nubes iniquæ cogitationes, tribuli eruerentur & ſpinæ terræ noſtræ. Ego verò multò magis miſer & miſerabilis, vt eos ſequar, ſuſpiro: & velle quidem adiacet mihi; ſed perficere non inuenio, niſi tu dederis mihi. Surgam, & quæram te vnum quem diligit anima mea, ibo ad ſolitudinem, vt loqui digneris ad cor eius, & poſſit procedere de virtute in virtutem, donec videat te Deum deorum in Sion, donec inebrietur ab vbertate domus tuæ. Ad hoc, quæſo, Domine, deduc me in ſemitam mandatorum tuorum, in loco hoc horroris*

Pſal. 68. Cant. 3. Pſal. 35. Pſal. 118.

& vastæ solitudinis, vt cum timore & tremore semper seruiã tibi, neque inter pericula securus, neque inter aduersa pusillanimis. Hoc
Bernard. *certè vehementiùs me terret, & omnino timoris acerbißimo gladio reuerberat cor meum, quòd inter tanta pericula minùs timoratus, minùs exercitatus, minùs quàm necesse sit sollicitus inueniar. si quidem vnum è duobus hæc ipsa negligentia nostra probat, aut omninò traditos nos hostibus, & nescire (quod auertere dignetur clementißima bonitas tua) aut si inter hæc conseruamur, tibi,*
Isaiæ 48. *qui nos tueris, ingratos nimiùm reperiri. infrena igitur os meum laude tuâ, vt benedicant tibi opera mea. Iubes enim semper orare, & non deficere. Vtinam igitur, dum me fragilitas, & instabilitas cordis mei non sinit tecum loqui, opera sancta & iusta & pia benedicãt nomini tuo: & cum cœlis illis, quos semper velut præmium & palatium & regnum promissum in conspectu nostro esse voluisti, enarrent gloriam tuam! Creasti enim me ad honorem tuum & laudem tuam, & ecce vagus mente ac oculis inhonoro te, & cũ odorem ac thymiama suauißimũ Domino meo oblaturus sum ex fonte impuri cordis mei, nefariæ etiam cogitationes ascenderunt in cor meum. Quid faciam, cui vnctio orationis, & medicina contemplationis vertitur in culpam, in vulnera animæ meæ? cui oratio, solatium bonorum, tristitiam parit? cui refugium miserorum iram prouocat? cui Angelorum summa felicitas & cibus laus tua*
Psal. 138. *& oratio paulò longior nausea est & fastidium? Imperfectum meum viderunt oculi tui, ne derelinquas, ne deseras me; & am-*
Psal. 130. *bulabo, & non deficiam; volabo, & non requiescam, donec inueniam locum Domino tabernaculum Dei Iacob. non dabo somnum oculis meis, nec palpebris meis dormitationem, donec euigilet ad te cor meum, & rapiat me ad te omne desiderium meum.*

Praxis ad feruorem Sanctorum consequendum.

PRimò, sanctos patronos, maximè menstruos, constitue præsides orationum & actionum tuarum, recita cum illis psalmos, affectumque illorum indue.

Secun-

Secundò, eorum singulares virtutes studiosè obserua ac imitare. quod vt facere possis, vitas eorum sedulò volue.

Tertiò, eorum manibus frigidas orationes tuas Domino offer.

Quartò, visita eorum sepulcra, reliquias, aliosque ad eorum cultum exemplo tuo & narratione eorum quæ gesserunt, inuita.

Quintò, orationis studium diligenter complectere. Ignitum enim est eloquium Dei vehementer, ideoque si tepidus es & frigidus, accede ad Dominum, loquere ad eum qui est ignis consumens, tu qui es puluis & cinis.

Sextò, quemadmodum filij Israël diem habebant solemnem ignis, siue Vrim, quo ignem cælitus missum sibi gratulabantur, Deoque gratias agebant: ita etiam nos oportet gratijs agendis pro iustificationis & vocationis gratia, & illius renouatione designare tempus certum, imò etiam ignem illius caritatis qualibet horá innouare atque augere. Quid dulcius illâ esse potest? quid vtilius? exsuperat omnem sensum, & omne gaudium quod de te, Domine IESV, sumit anima, quæ non præsumit de se, sed viuit in te. *2. Machab. 1. Leuit. 9.*

IACVLATORIÆ.

Qvàm magna est multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te! Psal. 30.

In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Psal. 137.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Psal. 41.

Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi. Psal. 142.

Velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus. Ibid.

Iustus vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur. Psal. 19.

OCTAVÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Miſerere Eccleſiæ matris, & probitate ac feruore tuo eam tueri conare.

Conſidera A *Eccleſiam velut matrem eſſe fidelium, illamq́; à* B *dæmonibus, hæreticis, ac Turcis oppugnari ferro ac ſtylo, adcò vt magnam* C *mundi partem ab ea diuertat ac diuellat dæmon. Vide eamdem petentem à* D *filijs ſuis opem orationum, ac vitæ emendationem flagitantem, etſi à* E *Spiritu ſancto* F *Angeliſq́; propugnetur. Id ipſum à nobis exigit Chriſtus Ieſus benigniſſimus Dominus noſter, qui in* G *Venerabili Sacramento, amore noſtri ſe nobis impertiri, & nobiſcum eſſe vſque ad conſummationem ſæculi dignatus eſt, quamuis non ignoraret multis idcirco ſe onerandum iniurijs, quas noſtrum eſt virtutum feruore avertere.*

CAPVT

E
F
G
D
D
D
D
B
B
B
B
C

CAPVT VIII.

De quinto ſtimulo charitatis erga Eccleſiam matrem, qui eſt meditatio de Eccleſiæ afflictione.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quomodo Eccleſiam Dominus velut ſponſam ſibi pretioſo ſanguine ſubarrhauerit, adeoque amarit, vt pro ea mori dignatus ſit: ac proinde fideles eius ſeruos hoſtibus cinctã ſtrenuè propugnare, idque egregiâ virtute oportere. Secundò, attende quàm multi in ea ſancti & pij homines; quos quotidiana propè procella multarum aduerſitatum & perſecutionis exagitat. Omnes enim qui piè volēt viuere in Christo, perſecutionem patientur: neq; deerit tribulatio perſecutionis, ſi numquam deſit obſeruantia pietatis. Atque adeò repete, ſi placet, altiùs; neque in veteri teſtamento vllum Deo probatum inuenies, quem velut aurum anteà tribulationis ignis non repurgarit. Tertiò, attende quantas per orbem vniuerſum perſecutiones patiatur vniuerſa Eccleſia, tum à Mahometo, tum Ethnicis, tum vel maximè hæreticis. quæ regna hi non vaſtarunt? quæ ſacra non profanarũt? omnium tamen maximè à dyſcolis Prælatis: qui, vt dicit D. Bernard. cùm miniſtri Chriſti ſint, ſeruiunt Antichriſto: honorati incedunt de bonis Domini, & Domino honorē nō deferunt, vt Eccleſia meritò dicere poſſit: Ecce in pace amaritudo mea amariſſima, amara priùs in nece Martyrum, amarior in conflictu hæreticorum, amariſſima nunc in moribus domeſticorum. Et Gregorius, Nullum puto, fratres cariſſimi, ab alijs maius præiudiciũ quàm à ſacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis

2. Tim. 3.

Bernard.

Iſaia 38.

Eccleſiaſtici mali nocent plurimum.

Greg. hom. 17. in Euãg.

tatis cernit; quando ipsi peccamus qui compescere peccata debuimus. Neque minùs tamen à Religiosis Ordinibus peccatur, quorum multos miserè discerptos & deformatos lugemus: quorum aliqui cùm sal mundi esse deberent, infatuati sunt; cùm eorum sit angelicam vitam inter homines degere, & exemplo præire, ex ipsis scandala multa nata sunt, atque etiam magistri errorum.

Dominus Iesus in S. Eucharistia, præsentiâ suâ nos animat.

PVNCTVM II. Considera Christum IESVM ex infinito amore se Ecclesiæ suæ dedisse in augustissimo Sacramento altaris, vt etiam sic cum ea esset vsque ad consummationem sæculi, ad præsidium, refugium ac solatium omnium fidelium. Iam vide quantis amore tui se exposuerit simul iniurijs magorum, hæreticorum, qui eum non tantùm conculcare, sed & mille indignis modis & blasphemijs dehonestare consueuerũt. Et vtinam hi tantùm! sed, quod multò magis lacrymis dignum est, à Catholicis & sacerdotibus aliquibus, & Religiosis improbis eadem patitur: vt meritò illud iterum dicere possit, His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me. nam qui pro Domino sanguinem ponere debuerant, hi sunt qui eum ostentui habuerunt, & eum rursus sibi crucifixerunt. Iam vide quo pacto subditi Regis terreni, eum in media acie pro se stantem iuuare & tutari, suis etiam corporibus oppositis conarentur: & idem pro Rege tuo Christo IESV facito, imò pro patre, pro redemptore, tanto benefactore & sponso animæ tuæ.

Zach. 13.

PVNCTVM III. Considera quàm fortiter zelati sint pro Deo & eius Ecclesia Machabæi, & post Domini mortem à principio pro ea pugnarint Apostoli, Martyres & Doctores, & diui Athanasius, Hieronymus, Augustinus, &c. hæreticos scriptis, & quibus poterant modis prosequentes. Quantâ solicitudine, velut boni speculatores in Ecclesiæ specula constituti, vigilarint super gregem suum: neque tantùm pro animabus, quod præcipuum est, sed etiam pro immunitate Ecclesiæ fortiter steterunt, vt Stanislai,

nislai, & Thomæ Cantuarienses. Secundò, quanta hinc illis meritò gloria accesserit: non enim de hostibus carnalibus triumpharunt, sed principibus mundi huius, & potestatibus tenebrarum. Ephes. 6. Tertiò, quantum aliquis vir zelosus possit, vti B. Dominicus, Franciscus, Ignatius, Xauerius. Certè duodecim Apostoli modicum fermentum, pauci aliquot viri Religiosi, plus aliquot millibus posuere operę, & fructum collegere. Solitus sanè B. Ignatius dicere, neminem nosse, quantum Deus per eum gratiâ suâ operaretur, si homo illâ quæ iam concessa est, vteretur. B. P. Ignatius. Attende ergo matrem Ecclesiam his te verbis compellantem: Fili, miserere mei, quæ te in vtero portaui & lac dedi, & in ætatem istam perduxi. peto, nate, vt adspicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis sunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus. ita fiet vt non timeas propter eum carnifices vllos, sed dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipe mortem, vt in illa miseratione cum fratribus te recipiam. 2. Mach. 7. Illa enim nos Domino regenerauit & pascit, vt in sanctitate & iustitia coram illo viuamus. Luc. 1. Induamus ergo Mathathiæ zelum, videntes contritionem populi nostri. En sancta in manu extraneorum facta sunt, templa nostra sicut homo ignobilis, vasa gloriæ eius captiua abducta sunt, trucidati sunt senes eius in plateis, & iuuenes eius ceciderunt in gladio inimicorum: omnis compositio eius ablata est, sancta nostra, & pulchritudo nostra, & claritas nostra desolata est. 1. Mach. 2.

Oratio

Oratio pro Ecclesia.

Psal. 2. *AStiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersus Christum & Ecclesiam*
Thren. 1. *eius: ideo plorans plorauit in nocte, & lacrymæ eius in maxillis eius, & vix est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. habitauit inter gentes, nec inuenit requiem: omnes persecutores eius apprehenderunt eam : inter angustias filij eius. Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas, quia facti sunt filij eius perditi, quoniam inualuit inimicus. Iacuerunt in terra foris puer & senex, iuuenes & virgines ceciderunt in gladio. quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides*
Thren. 4. *sanctuarij, in capite omnium platearum! Filij Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli! candidiores nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, & sapphiro pulchriores, Religiosi, inquam, aliqui apostatæ, & sacerdotes eius. Denigrata fuit super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Propter peccata enim Prophetarum eius, & iniquitates aliquorum sacerdo-*
Psal. 105. *tum eius iratus es, Domine, furore in populum tuum, & abominatus es hereditatem tuam, & ecce qui nutriebantur in croceis, am-*
Thren. 5. *plexati sunt stercora. Recordare, Domine, quid acciderit illi: intuere & respice opprobrium nostrũ. verè hereditas nostra versa est ad alienos, & Aegypto plurimi etiam Religiosi dederunt manus; serui dominati sunt nostri, & non fuit qui redimeret de manibus eorum. Conuerte nos, Domine, ad te, & conuertemur, innoua dies nostros sicut à principio. auertatur ira tua à nobis, quia derelicti sunt filij tui, & zelatores honoris tui pauci inter gentes. Exaudi, Domine, preces nostras, & orationes nostras, vt sciat omnis terra, quia tu es Dominus Deus noster, & quia nomen tuum inuocatum est super Israël, & super genus ipsius. Amen.*

Praxis

Praxis iuuandi Ecclesiam laborantem.

PRimò, statas preces sibi indicere, aut applicare pro Ecclesia, Principibus, & iis qui multùm obesse & prodesse bono publico possunt. Sic B. Ignatius ter pro Hispaniarum Rege quotidie coram Domino cum lacrymis supplicare se aiebat, cùm quidam eum commendaret.

Secundò, pro Religiosis Ordinibus; quia florere eos plurimùm Ecclesiæ interest: & hoc pacto per cõplura sacra numismata particeps quis fit meritorum, vt videre est in variis Indulgentiis.

Tertiò, Sanctos prouinciarum hæresi infectarum, & Angelos earum præsides colere atque orare.

Quartò, conferre pro virili ad Seminaria, & catechumenos instituendos & promouendos, & eiusmodi pietatis exercitia, aut per facultates, aut industriam.

Quintò, immunitates Ecclesiæ diligenter tueri, pro quibus etiam fortissimi Martyres occubuere, vt D. Thomas Cantuariensis, &c.

Sextò, de Ecclesiasticis Prælatis honorificè semper loqui, eosque venerari; adeoque id D. Francisco cordi erat, vt diceret priùs se sacerdotem obuium, quàm Angelum salutaturum fuisse, si vterque simul occurrisset.

IACVLATORIÆ.

DEus virtutum conuertere, & visita vineam istam. Psal. 79.

Protector noster aspice, Deus, & respice in faciem Christi tui. Psal. 83.

Memento nostri, Domine, in beneplacito populi tui; visita nos in salutari tuo, vt lauderis cum hereditate tua. Psal. 105.

Saluos nos fac, Domine Deus noster, & congrega nos de nationibus, vt confiteamur nomini sancto tuo. Ibid.

NONÆ

NONÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Miſerere animæ tuæ placens Deo, & defunctorum; ac ſtrenuè virtutem cole.

Conſidera vt A *animæ in Purgatorio à virtute tua & precibus opem poſtulent: illis compatere, earumq́ petitionem, &* B *Angeli Cuſtodis admonitionem (vt ille* C *imprudens) noli deſpicere; quia ſicut illarum iudicium, ita erit & tuum. Eas itaque adiuua (vt hic* D *filius matrem)* E *ſacrificijs,* F *orationibus, &* G *eleëmoſynis. O quàm gratum de ijs nuntium ferent* H *Angeli! Attende quomodo vel vnam* I *horam, ſi daretur, impenderent; & num opera tua ſic expianda non ſint, vtrùm ſint* K *lignum, fœnum, aurum, lapides pretioſi. De his Cyrillus ait, eſſe quædam peccata ita leuia vt ſtipulæ comparentur, cui itaque ignis illatus diu non poteſt immorari: alia verò fæno eſſe ſimilia, quæ & ipſa non difficulter ignis abſumat; ſed aliquanto tardiùs quàm ſtipulæ immoretur: alia verò eſſe quæ lignis conferuntur, in quibus pro qualitate criminum diuturnum ac grande pabulum ignis inueniat. Admirare* L *Dei iuſtitiam iſta videntis ac permittentis.*

Cyrillus.

CA-

L
G
F
E
H
C
B
D
9
I
A
Miseremini mei
Saltem vos amici mei
Opus quale sit
Ignis probabit. 1 cor. 3

CAPVT IX.

De sexto stimulo caritatis erga animas in Purgatorio existentes, seu meditatio de Purgatorio.

PVNCTVM I. Considera, quomodo esses affectus; si damnatum te scires vt igni interires magna cum confusione coram orbe terrarum vniuerso, & quid non faceres, vt illud genus mortis cum alio commutare liceret: sanè nihil intentatum relinqueres. Et fierine potest, vt quisquam credat pro peccatis venialibus tã atrocia subeunda esse supplicia, & tam diuturna; eaque sæpè parcendo verbo otioso, aut aliâ quapiam paruâ mortificatione redimere non libeat? Considera, si parentes vel amicos videres in illis torqueri cruciatibus, quem sensum haberes: maximè si opem tuam gemitibus & eiulatibus miserabiliter implorarent, an ridere & deliciari luberet? Audi igitur eos iam clamantes: Miseremini mei saltem vos amici mei: & iuua quâ potes oratione, ieiunijs, eleëmosynis. *Tormenta atrocia animarum.* *Iob 19.*

PVNCTVM II. Percontare ex ijs quæ patiantur & quare: & intelliges Primò, pœnam sensus tantam eos pati, quantam nullus vnquam maleficus, aut Martyr passus est in hac vita, vt D. Gregorius & Augustinus asserunt; imò etiam grauiorem quàm vllus in hac vita pati possit, atque adeò, vt Cæsarius, maiorem quàm à crudelissimis tyrannis excogitari queat: & tamen quæ nõ malitia eorum adinuenit! Secundò, pœnam patiuntur damni, & si spes hîc dilatæ affligunt vehementer animam, quantum existimas eos percipere doloris, quòd amantissimi patris & sponsi tanto tempore optatissimo adspectu & amplexu frustrētur; eoque vel maximè, quòd paruo eam moram dum vi- *Pœna sensus quanta.* *Greg. in ps. 37.* *August. de vera & fals. pœnit. c. 18.* *Cæsar. homil. 7.* *Pœna damni.*

uerent

uerent redimere potuiſſent; quam iam non niſi exquiſitiſſimis tormentis luere concedatur? O quàm triſtis illa relegatio amicorum, filiorum, & ſitiētium ad Deum fontem viuum, ad quem tot annis ſuſpirarunt & contenderunt? iuſta tamen ſunt iudicia Dei, & vera.

Cur iſta patiãtur anima.

PVNCTVM III. Attende ob quæ crimina iſta patiantur, & videbis vel ob mortalia, quorum condonata eſt culpa; vel ob leuia, vt otioſa verba, negligentiam in rebus diuinis, &c. Secundò, quid illi de huius vitæ voluptatibus & honoribus iam iudicent, exquire. Tertiò, quanta crudelitas eſſet huiuſmodi tribus verbis liberare nos poſſe, & negligere aut obliuiſci, & qualiter id te afficeret ſi earum loco fores. Enimuerò, quid aliud requiritur quo eas liberare poſſimus, quàm pauculas preces recitare, eleëmoſynam dare, Indulgentiam ijs applicare? O quàm ſedulò hæc illi præſtarent, ſi eis horula daretur pœnitentiæ, ad redimendum tam iuſta & immania tormenta! Poſtremò iuſto Dei iudicio ſcias euenire, vt qui immites ſunt erga illas, tales etiam poſt mortem ſuam viuos erga ſe experiantur; & è contrario ita à diuina benignitate videri decretum, vt qui animam è Purgatorio liberat, propè de ſalute certus ſit: cùm gratiſſimæ ſint piæ illæ animæ, & non ceſſent in cælis orare pro eo, quem ſciunt tanta bona ſibi repræſentaſſe.

Magnum ſalutis præſidium orare pro animabus.

Oratio pro animabus Purgatorij.

O Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, miſerere animarum iſtarum, ſuper quas inuocatum eſt nomen tuum: perueniat ad te ſuſpirium earum, aperi aures clementiæ tuæ, & oſtende eis faciem tuã, tot annis tantis deſiderijs petitã. Iuſta quidē ſunt iudicia tua, & non eſt iniquitas in eis; verùm miſericordia tua ſuper omnia opera tua. Parce, Domine, parce populo tuo electo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, vt irrideant eam inimici eius. Concede mihi gratiam, vt orationibus, ieiunijs,

ieiuniјs, & pijs operibus eas iuuare, & ad amplexus desideratißimos perducere valeam. Scio equidem quòd, cùm venerint in regnum tuum, meminerint longè meliùs mei quàm Iosephi pincerna ille Pharaonis: sed & meritò iusto iudicio tuo eá mensura mihi remetientur homines, cùm hac mortalitate ero defunctus, quâ eis mēsus fuero. Nihil sanè crudelius quàm audire illud: Miseremini mei; & videre fidei oculis flammas voraces & tormenta, nec dignari vel pauculis precibus, aut Indulgentijs refrigerare tibi carißimas animas, & quibus ego plurimùm debeo. O qualiter illas horas, quæ mihi abeunt inanes, traducerent! quantum exiguo tēpore quæstum facerent pietatis! Cupio igitur per gratiam tuam sic instituere vitam meam, & delicijs & vanitati sæculi renunciare, vt non veniam in locum tormentorum eorum; sed hoc corpore mortis exutus veniam ad te, ô desiderium oculorum meorum, optata & millies desiderata quies, gaudium, & gloria mea. Amen.

Praxis iuuandi animas in Purgatorio.

PRimò, curare quis potest, vt piæ fundationes non negligātur.

Secundò, statas quotidie preces & eleēmosynas ad hæc dirigere, quoties se in iter dat, quoties in publicum prodit.

Tertiò, benefactorum & propinquorum memoriam facere rediuiuam, & pro animabus eorum orare. Eo fine variis in oppidis nocturnus circuitor pio ritu id monere consueuit.

Quartò, per cœmeterium eundo, *De profundis* recitare, aut alias preces, & quoties ante locum iustitiæ pertransit.

Quintò, sibi quotannis se superstitem fingere, & facere secretò obsequia defunctis præstari solita, vti a pluribus feliciter admodum factum scimus.

Sextò, Indulgentias diligenter animabus applicare. & maximæ certè crudelitatis esse videtur illud negligere.

IACVLATORIÆ.

IVstus es, Domine, & rectum iudicium tuum, sed reminiscere miserationum tuarum antiquarum. Psal. 118.

Vt quid, Domine, recessisti longè, despicis in opportunitatibus, in tribulatione? Psal. 9.

Vsquequo Domine obliuisceris animas tuas in finem, vsquequo auertis faciem tuam ab iis? Psal. 12.

DECIMÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Vide, quàm lata ſit via ad perditionem, & quot, ſi perfectionis ſtudioſus eſſes, animas liberare poſſes.

Conſidera magnum A *pereuntium numerum: quos* B *dæmon inuitat, ac ſub his latitans ex inſidiis* C *ſagittat harum* D *vanitatum illecebris :* E *mundus trahit impellitq́, per leges ſcilicet ſuas : & ſunt, prô dolor! qui* F *ſponte in infernum præcipites abeant; hos* G *adiuua exemplo, verbo precibuſq́. Eheu! vide quàm infida* H *peccatoris fiducia, tela ſcilicet aranearum, vt eſt Iob cap. 8. quâ inferni puteus prætexitur. vide vt* I *Angeli omnes ad zelum hortentur: immò ipſe* K *Rex noſter Ieſus iterum (ſi ſit opus) in terras, vt periclitantes* L *animas liberet, deſcendere paratus ſit, vt* M *Carpo quondam Epiſcopo monſtratum, vti refert Dionyſius Areopagita.*

CAPVT

K
L
M
A
A
A
E
H
I
G
G
F
O æternitas.
O æternitas.
B
D
C
io

CAPVT X.

Meditatio de septimo stimulo zelo animarum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO solita.

PVNCTVM I. Considera Primò, flammarum vortices & tormenta, quibus tot animarum millia perpetuò voluuntur, quibusque erepta fuissent, & iam eripi possent plurima, si vel vnus aliquis vir Apostolicus iis conuertendis gnauiter insudaret. Secundò, suspice & vide quantis laudibus Deum in cælo honorent beatæ animæ, maximo suo solatio & Dei gloriâ: quæ si tibi cordi forent, quantum illam augere, & de animabus mereri posses, animaduerte; si generoso animo sensualitatem, illosque prauos animi motus, N. edomares. Tertiò, attende quanto in periculo sit peccator: verè enim sicut aranearum tela fiducia eius. *Iob 8.*

PVNCTVM II. Quanta sit Dei maiestas, quàm digna vt ab omnibus colatur & ametur. Secundò, quantopere id ipse desideret, adeò vt exinaniuerit semetipsum, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, vt velut pastor benignus ouiculam humeris suis reportaret. Tertiò, neque hoc tantùm, sed insuper grauissima tormenta, & mortem acerbissimam pati dignatus est, vt redimeret animas in sanguine suo; & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Quartò, neque id tamen suffecit immensæ charitati eius, sed, si ita necesse foret, iterum pro qualibet anima de cælo descendere, & eiusdem passionis calicem exhaurire dignaretur, vt salutem consequeretur. vide an etiam zelum Dei in te habeas, & libenter te tuaque pro salute animarum, & Dei gloria impendas: an verò ne tantillum quidem de commoditate & existima- *Philip. 2.* *Tit. 2.*

 tione

tione diſcedere patiaris, vt animæ Chriſti ſanguine redemptæ ſaluæ fiant?

PVNCTVM III. Conſidera Primò dæmonis improbam vigilantiam, quâ circuit tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret, & alios quaquauerſus mittit, vt animas perdant, & ęternis ſecum ſuppliciis inuoluant. Excita torporem vigilanti illius malitiâ, & quandoquidem illi ſerui eius, ſeu homines, ſeu diaboli, tam ſint ſtrenui in perniciem animarum; non patiare vt in iis iuuandis opera tua deſideretur. Secundò, vide quibus illecebris dæmon ineſcare ſolitus ſit miſeros mortales; nempe voluptate aliquâ momentaneâ, vel honore, quæ multâ adſperguntur amaritudine, & nullo pacto exſatiant. Tertiò, expende illa verba, Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis, & quo affectu proximo tantis in periculis conſtituto ſuccurrere debeas; cùm Redēptor noſter ſibi fieri exiſtimet quod illi factum fuerit, vti hoc ipſum in nouiſſimo die coram vniuerſo orbe declarabit.

1. Pet. 5. *Matt. 25.*

Oratio pro zelo animarum impetrando.

O *Chriſte* IESV, *Saluator mundi, qui redemiſti nos in ſanguine tuo, & dediſti pretioſam animam tuam in mortem pro nobis; reſpice, quæſo, quia dilatauit infernus os ſuum abſque vllo termino, & lata valdè facta eſt via quæ ducit ad perditionem, & plurimi ingrediuntur per eam: anguſta autem eſt via quæ ducit ad vitam, & pauci ingrediuntur ad illam. ideò defecerunt præ lacrymis oculi mei, & conturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in terra iecur meum; quia facti ſunt hoſtes noſtri in capite, & inimici noſtri locupletati ſunt propter multitudinem iniquitatum noſtrarum, & qui ſe debuerant ponere muros pro domo tua, Principes populi tui, abierunt abſque fortitudine. Si pereat nummus, maria traiiciuntur; pereunt animæ innumeræ hereditas tua, & non eſt qui recogitet corde. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte ſuper interfectos*

Iſaiæ 5. Matt. 7. Thren. 2. Thren. 1. Iſaiæ 57. Ierem. 9.

fectos populi mei? Sed misericordia Domini quòd non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius, & non repellet in æternum Dominus, si abiecit, & miserebitur secundùm multitudinem miserationum suarum. Verè enim dolores nostros portasti, dulcissime IESV, *& liuore tuo sanasti languores nostros. Recordare quòd steteris, & stes etiamnum in conspectu Patris, vt loquaris bona pro nobis; & aperi, precor, oculos cæcorum, vt cognoscant & diligant te; aperi aures surdorum, vt audiant vocem tuam, ô Pastor animarum nostrarum, & miserere omnium; quia non est alius, qui pugnet aut intercedat pro nobis, nisi tu Dominus Deus noster. Amen.* Thren 3. Isaiæ 53.

Praxis exercendi zelum animarum.

PRimò, proximo prælucere exemplo, & diligenter quæ ad proximi, vt dici solet, ædificationem spectant, obseruare. Id verò Ecclesiasticos atq; inprimis Religiosos omnino facere oportet, vt videant homines opera eorum bona, & glorificent Patrem qui in cælis est.

Secundò, sermones pios inserere, colloquiaque praua, quæ mores corrumpere solent, impedire. Idem de cantionibus iudicium.

Tertiò, nullos in domum suâ famulandi gratiâ admittere, nisi cum pacto, vt singulis minimùm mensibus confiteantur ac communicent. Idem valere potest in operis adlegendis, in militum delectu.

Quartò, beneficia corporalia eò dirigere, vt aliquid spirituale impetres ab eodem. Sic B. Ignatius ad lusum inuitatus, quem ignorabat, eâ conditione lusit, vt victoris arbitrio victus aliquot dies viueret: itaque hominem ad exercitia spiritualia & viam bonam perduxit. Sic alibi non prius eleëmosynam dari vidimus, nisi post auditam Christianæ fidei explicationem. Alibi verò Sodales Deiparæ opulentiores singuli pauperem deligebant, quem donarent eleëmosynâ post sacram synaxin perceptam.

Quintò, infirmos, afflictos, carceres & nosocomia visitare, iisque pietatem commendare nunquam enim paratiores sunt ad haurienda salutis monita quam cùm aduersis premuntur, & re iuuantur. Neque existimandum hoc dedecere Christianum, qui pauperum solorum suffragio, vt ita dicam, in iudicio extremo sciat sese absoluendum.

Sextò, libellos pios donare, & imagines, & rosaria: nam & diuites, in alijs profusi, hic negligentes sunt.

Septimò, catechismum, vt suprà dictum est, curare, & scholas ac domos pias pupillorum, viduarum, atque in ijs maiorem pietatis & animæ quam corporis habere rationem.

Octauò, animarum zelatores alere: qui enim recipit & alit *Matt. 10.* Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Sic Lusitaniæ Regina à B Xauerio persuasa est, vt pecuniam in sandalia dari solitam, animarum auxiliis applicaret quippe hac ratione qui concionari, docere, catechismum tradere per se nequit, per alium sæpè fructuosiùs præstat. Et quemadmodum, qui Ministrum hæreticum aleret ac fundaret, reus esset blasphemiarum & perditionis animarum quæ inde sequeretur, ita è contrario fieri omnino certum est.

Nonò, si quis in republica constitutus ad clauum à Deo est, vt Magistratum creet, militum delectum faciat; pietatis sciat primam sibi in se atque aliis habendam esse rationem. *Pietatis prima ratio est habenda.* Quis enim nescit ad Magistratuum mores atque exemplum alios sese componere? Et si nemo tam improbus ferè reperitur, qui populum ac subditos ad impietatem adhortari, vel cogere velit, suoque ad flagitia simul verbo, & exemplo inuitare; certè non minùs conuenit euitare scandalum, publicumque peccatum. Si enim, quod verissimum est; exempla trahunt, mouent verba; seriò cogitandum, quantum sit flagitium, quod plurimos pertrahit in lapsum, vnaque ruinâ inuoluit. Atque hinc est, quod Scriptura dicat, Exi- *Sap. 6.* guo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur; cùm non rarò contingat eos pietate minimè cæteris antecedere, quos dignitate præire videmus.

Decimò, quod in Magistratu valet, & eius electione, multò magis in militia; siue de ducibus agatur, siue de militibus. Si enim, prætei militarem licentiam, trahat ad crimen ducis exemplum, fieri nequit, quin certum sit pietatis exitium. Cùm autem *Daniel. 4.* omne regnum in manu Dei sit, & cui voluerit, det illud; atque ab illo solo victoria speranda sit, perspicuum est, ducis crimen, aut virtutem, plurimum ad hanc momenti conferre. Si enim pro- *Iosue 7.* pter furtum vnius Achan, castra Israël fusa fuerunt; quid, quæso, futurum si dux furtis, rapinis, sacrilegiis, luxuriâ atque superbiâ *Iudic. 20.* irā Dei in se suosque prouocet? Beniaminitis castigandis, eduxerant castra Israëlitæ: at quia fortitudine & numero confidebant, bis fusi fugatique sunt. Quid futurum, si non præfidentiâ tantùm laboret miles, sed omni propè vitio diffluat? Certè ex ducibus percunctari liberet, an a Deo putent victoriam impetrare impro-

bos

bos milites magis,quàm probos? Si hos;videre equidem debent, vt tales deligant,atque quoad poſſunt, efficiant.nam cùm illi victoriâ ſuâ inſoleſcant,& propagent impietatis regnum; quid intereſt Dei,hæreſis,an vniuerſa impietas latè dominetur? Corpus ſpectas in milite,nónne pluris animus? ignauo hominem corpore recuſas,ac debili; cur improbum animo, Deoque perduellem aſſumis? reipublicæ putas vtilem qui ſibi inutilis? tibi fidum, qui Deo infidus? vitium vitio, igne ignem reſtinguere paras, pietatem propagare flagitio; virtutis regnum, per illius aduerſarios; Dei amicitiam, per inimicos eius; honorem illius, per hos, qui eum crucifigunt, templaque animæ ſuæ & aliorum profanant? In ſacris Literis Rex Iuda victus eſt, quòd copias cum impio iunxiſſet:quid ſi ex improbis eas collegiſſet? Omitto,aut milites ſecurâ ac rectâ conſcientiâ, eſſe fortes, Deumque cum illis pugnare; aut temerarios calcato Deo, eiuſque præceptis, non ſibi, non reipublicæ, ſed ei cui ſeruiunt dæmoni, militare. Obſeruent igitur duces,quales ſint ipſi,quas habeant zeli occaſiones,& præclarè ijs vtantur;ne latiùs pietate regnet impietas: ſciantque paucos bonos plurimis malis Dei gratiâ ac fauore longè præſtare. Exempla vbique obuia:quis ambigat? niſi qui Deum negarit vltorem eſſe malorum,bonorum remuneratorem? 3.Reg.22.

IACVLATORIÆ.

TV autem, Domine, ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defenſionem meam conſpice. Pſal.21.

Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis vnicam meam. Ibid.

Vſquequo, Domine, auertis in finem,exardeſcet velut ignis ira tua? Pſal.88.

Domine, quando reſpicies? reſtitue animam meam à malignitate eorum,à leonibus vnicam meam. Pſal.34.

CAPVT XI.

De exercitijs ad quæ proficientes stimulantur: quorum primum est Mortificatio.

Quid mortificatio. PRimo aspectu horridum nomen est, vt sectio, vstulatio: sed, si consideratur vt medicina, quemadmodum verè est, gratior futura. Mortificatio enim nihil aliud est quàm ea exercitatio, quâ per Dei gratiam (absque illa enim nihil) quod in nobis ęgrum est, sanum fit; quod prauum ac obliquum, rectum; quod obscurum, perspicuũ; quod in via virtutis amarum, suaue & iucundum; denique, quâ passiones animæ & corporis, quæ suâ violentiâ post peccatum originale eam perturbant & euertunt, ratione coërcentur; homo satisfacit pro peccatis, omnes tentationes vincit, ædificat proximos, orationes suas efficaces facit, ac tandem ad primæuam pacem & integritatem reuertitur.

Quæ eius diuisio. Duplex est mortificatio: alia exterior corporalis, alia spiritualis. Exterior est, quâ corpus ieiuniis, & aliis austeritatibus cohibetur, & sensus quinque iuxta rationis regulas componuntur: de qua Apostolus, *1. Cor. 9.* Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar. Spiritualis verò, quâ affectiones animi & spiritus circumciduntur.

Quæ necessitas. Etsi autem oratio summopere commendetur, & vel ut prima virtus ab Asceticis habeatur, tamen mortificatio nõ minùs collaudatur. *Rom. 8.* adeò vt Apostolus dicat: Si enim secundùm carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: *Gal. 5.* qui enim Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis suis. Quemadmodum autem mortificatio ad orationem optima via est, ita oratio non tantùm ad mortificationem

nem ducit, ſed impellit, & eam ſuauem efficit. Adſcende itaque cum ſponſa ad montem myrrhæ, ſeu mortificationis, & collem thuris, ſiue orationis, & exue veterem hominem, & indue nouum, qui ſecundùm Deum creatus eſt: ac quemadmodum ſerpentes pellem veterem inter anguſtias ſibi detrahunt, ita nos exuere mores veteres, idque ſponte noſtrâ facere oportet. Ita tamen, vt ab aliis etiam oblata mortificatio, velut de manu Dei ſit acceptanda eo animo, quo medicina à medici manu, quo ſubſidium ad hoſtem ſuperandum à fideli amico. *Cant. 4.*

Mortificandus autem imprimis eſt amor proprius, id eſt, quo quis ſuis nimiùm ſtudet commodis: qui etiam poteſt obiectum habere res ſpirituales, quatenus vtilitatem & iucunditatem aliquam habent; iſque non minùs ſæpè noxius, quàm ille, qui circa ſenſuum oblectamenta, honores, opes, & alia bona temporalia verſatur. nam cùm perfectio noſtra ſit diuinam voluntatem in omnibus ſequi: ſi quis affectu illo in obedientia difficilior ſit, & ſuorum exercitiorum ac iudicii tenacior, æquè ac magis eſt noxius atque alius. *Quæ præcipuè mortificanda. Amor proprius.*

Effectus huius amoris narrantur ab Apoſtolo: In nouiſſimis, ait, diebus erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei. Item effectus eius, pudor ob naturales defectus, vilitatem parentum (nam de Dei offenſa ſolùm pudefieri oportet) excuſare defectum, tractare quæ ad laudem noſtram ſpectant; de aliis contemptim, de ſe magnificè ſentire ac loqui; ea ſolùm quæ dignitatem, quæque auctoritatem pariunt aut alunt, affectare; ſtudium adhibere, ac ſe coërcere in publicis, non priuatis; terrena curare, æterna negligere; honorificè haberi velle, omittere opera pia ob iudicia hominum, &c. *Qui eius effectus. 2. Tim. 3.*

Quæ remedia. Contraria autem in remedium adhibenda, vt ſunt, honorem fugere, defectus diſcretè aperire, non ſe excuſare, de ſe ſuiſque, niſi neceſſe, nunquam loqui; in iis quæ ad corpus, voluptuoſa & ſuperuacanea non expetere, ſed neceſſaria, & in iis (quod in ſe eſt) optare voluptate carere. Denique optimum remedium bonâ ac purâ intentione actuali, aut virtuali omnia facere; non propter proprium commodum, ſed Dei voluntatem, & proximi vtilitatem, &c.

Item mortificanda propria voluntas. Alter defectus mortificatione ſuperandus eſt propria voluntas, lepra peſſima animæ noſtræ, quæ etiam bona opera vitiat ac corrumpit. Quare, aiebant Iudæi, ieiunauimus, & non aſpexiſti; humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? reſponditque Dominus: Ecce in die ieiunii veſtri inuenitur voluntas veſtra. *Iſaiæ 58.*

Quid ea. Voluntas autem propria eſt, quæ non eſt nobis communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantùm: quando quod volumus non ad honorem Dei, non ad vtilitatem fratrum, ſed propter noſmetipſos facimus; non intendentes placere Deo, & prodeſſe fratribus; ſed ſatisfacere propriis motibus animorum.

Qui eius effectus. Varii autem huius effectus: ſiquidem, vt D. Auguſtin. oſtendit, omnia peccata ex eo ortum habent. Eſt enim homo voluntatis propriæ ſeruus, curioſus, inſtabilis, contentioſus, correctionis impatiens, plenus excuſatione, & promptus ad eam, tenax iudicij proprii & voluntatis, aliena imperia detrectans, in communibus ſegnis, priuatis commodis ſedulus.

Quæ remedia. Remedium eſt Primò, curioſitatem refrænare, ſtabilitatem colere, deniq; verbo vno contraria contrariis curare, & alterius ſequi voluntatem, etiamſi Superior non ſit. Nunquid enim dicit omnibus Apoſtolus: Subiecti eſtote omni creaturæ propter Deum? Hoc enim voluntatem propriam necat, ambitionemque laudis ac honoris (prolem peſſimam propriæ voluntatis) exſcindit. *1. Pet. 2.*

Tertiò,

Item mortificandus ambitionis affectus. Ioan. 5.

Tertiò, igitur extirpandus eſt ambitionis affectus, vitus longè grauiſſimũ, quod etiam fidem labefactat. Quomodo, aiebat Veritas, vos poteſtis credere qui gloriam ab inuicem accipitis? Nulla enim peſtis latiùs graſſata eſt hodieque graſſatur: ob laudem enim & honorem & famam fiunt pleraque ab hominibus, ab Ethnicis omnia: ſiquidem ſcientia, honores, opes, ſpecies, veſtium luxus, niſi ſpectator & laudator ſit, contemnuntur.

Quæ remedia.

Statuendum igitur nullum honorem ac dignitatẽ, niſi maiorum iuſſio interueniat, aut ſpirituali Patri videatur, admittere: at verò illius affectum, nunquam. Dignitas (ſi obedientia, neceſſitas, aut vberior animæ noſtræ aliorumque profectus, & diuinæ gloriæ amplificatio ita requirat) aliquando acceptanda: verùm ita, vt nullo pacto ei animus adhæreſcat. Quemadmodum enim de diuitiis dicitur, ita de honoribus iudicandum. Diuitiæ ergo & honores ſi affluant, noli cor apponere: imò honorifica aliis, in officiis, nominibus, locis, vltro ad imitationem Domini, defer: humilia elige: virtutes occule, quantum licet: iis operibus tua impende, quæ alios habent auctores, de rebus tuis ne loquere. Cauſæ honorem fugiendi ſunt infirmitas noſtra, & periculum vanitatis. ſi quis enim quos non habet appetit ardenter, quomodo eos quos habebit fortiter animo abnegabit? ſi priuatus & in humili ſtare aduerſum vanitatis ventum nequit, quomodo in excelſo locatus? vnde Bernardus verè paucos ait eſſe qui alios regant cum profectu; pauciores qui cum humilitate. Imò Gregorius impoſſibile ait imperfectos locum honori dare pro ſubditorum fructu, & non animo extolli. Ideoque omnes omnino Sancti honorem defugerunt, Gregorius, Chryſoſtomus, Martinus, Auguſtinus, Fulgentius, Nicolaus. Vide P. Ariam lib. de mortificatione.

Pſal. 61.

Bern. ſerm. 2. in Cant.

Greg. in l. 1. Reg.

Item mortificandum proprium iudicium.

Quartum malum mortificatione ſanandum, eſt proprium iudicium, altera lepra, vt Bernardus ait, animæ noſtræ. Quod autem eſt proprium iudicium? quando verum

rum certumque illud esse iudicas quod Superiori, vel (si Superior non sit, aut sententiam & voluntatem non declaret) aliis viris prudentibus minimè videtur. Arrogantiæ enim est, vt Basilius, nolle maioris partis sententiæ acquiescere. & Bernardus: Quæ maior superbia esse potest, quàm si vnus suum iudicium præferat vniuersæ congregationis iudicio, quasi solus haberet spiritum Dei?

Basil in Reg breu. q. 123. Bern. serm. 2. de resurrect.

Quæ remedia.

Ad hoc iuuat aduertere ignorantiam nostram, cuius magnum verè pelagus est; opinionum varietates, & passiones quibus excæcatur ratio, & quoties experientiâ compererimus, nos falsos & errore delusos fuisse. Sicut autem in Ecclesia, Republica, omni congregatione, hoc vitium omnium est malorum dissensionumque origo; ita etiam gratissimum est Deo abnegationis huius sacrificium. Itaque aliorum voluntati & iudicio tuum libens accommoda; vt sis filius pacis, & Dei optimi Patris tui. Delige verò Patrem spiritualem, cuius prudentiâ te regi permittas, neque tamen omitte propterea aliorum consilia humiliter exquirere, etiam inferiorum; imò & monita libens admitte: nescis enim, vt Iob loquitur, vnde tibi oriatur lux in tantis ignorantiæ tenebris.

Meditatio de mortificatione.

COMPOSITIO LOCI. Considera Christum Dominum in cruce omnibus membris vulneratum.

PVNCTVM I. Considera Primò in Adamo statum naturæ integræ, quomodo tum corpus animæ subiacebat, passiones rationi, ipsa Deo: ita vt homo liberè contemplaretur, Deique voluntati in omnibus conformis esset, &c. Secundò, per peccatum omnia inuersa esse: neque id minùs fœdum, quàm si membra sursum deorsum essent locata. Tertiò, quòd si homo viuere iam velit secundùm rationem, id est, vt homo (quod eius vnicum est & summum bonum) non vt bestia, mortificatione vti debere: multò

Per peccatum corrupta natura est.

multò magis ſi Chriſtianè, ſi Religiosè: neque in ſæculum relabi. Aduerte itaque, per mortificationem hominem reſtitui ſtatui primæuo, cùm per eam rationi pareat, legibus & Deo: & contrà, fugiendo eam, ægrum manere ac inſtar bruti, &c. proinde eam diligenter quærere & amplecti conſtitue. *Mortificatione inſtauratur.*

PVNCTVM II. Conſidera Primò, mortificationem voluntatem, intellectum, aliaſque potentias facere ſanas, integras, perfectas; ita vt rationi pareant, & vetus homo crucifixus in ſeruitutem redigatur. Secundò, quòd vt viator nemo poſſit perfectè deſiderio cæleſtium bonorum inflammari, niſi diligens ſit in reprimendis cupiditatibus corporis, etiam licitis & neceſſarijs. Tertiò, quòd tota, iudicio ſapientium, philoſophia, ſapientia & felicitas hominis in mortificatione poſita ſit: nam homo immortificatus ſemper plenus eſt pœnitentiâ, ſemper vt mare, aut velut in cribro, vt ait Macarius, agitatur: mortificatus verò in pace ſumma eſt, atque cæleſti vitâ fruitur, humanis rebus ſuperior: neq; proſperis, neque aduerſis frangitur. Quartò, conſidera Sanctorum ſolatia, quietem, etiam in magna auſteritate, & perpetua mortificatione. Quintò, conſidera quæ paſſiones te magis fatigent, quibus faciliùs valeas corrumpi, & proponas examine particulari eas tollere.

PVNCTVM III. Conſidera quàm gratum ſit Deo mortificationis ſacrificium: ideò namque Dominus IESVS, etiamſi glorioſus eſſet, coërcuit gloriam, quæ ex anima in corpus redundaſſet, idque vt tolerare pro nobis acerbiſſima tormenta & mortem poſſet; cui proinde humani generis tribuitur redemptio. Secundò, B. Mater illius, & Ioannes Baptiſta atque Apoſtoli plurimis aduerſitatibus exerciti fuerunt; quorum vnus ſic loquitur: Vſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & colaphis cædimur. Martyres verò quo amore & ardore patiendi tyrannos vrſerunt, vt ſeſe quibus poſſent modis affligerent? *1. Cor. 4.*

rent? Tertiò, omnibus Sanctis Dominus hunc ſpiritum mortificationis etiam in minimis inſpirauit, vt patet in B. Aloiſio & aliis: adeò vt Deo ſit gratius negligere florem, condimentum, cibum, aquam, vti Dauid, Deoque offerre, quàm mortuum ſuſcitare. *2. Reg. 23.*

PVNCTVM IV. Conſidera quàm glorioſum nobis ſit per hoc exercitium imitari Chriſtum Dominum tanta paſſum toto vitæ ſuæ tempore: gloria enim magna eſt ſequi Dominum: & præceptum eius eſt, Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Neque vllum certius ſignum eſt amicitiæ cum Chriſto Ieſu, quàm crucem cum eo ferre qui eſt Rex noſter, & Dominus, ac caput noſtrum. Sic Dauide nudis pedibus egrediente, nullus equum conſcendere voluit. Vrias noluit diuertere in domum ſuam, cùm Ioab & arca eſſent ſub pellibus: & quomodo Chriſtianum non pudebit ſub cruce militare, & eam horrere? ducem ac caput habere ſpinoſum, & ſe eſſe delicatum? *Eccli 23.* *Matt 16.* *2. Reg. 15.* *2. Reg. 11.*

PVNCTVM V. Conſidera mortificationem eſſe ſatisfactionem pro peccatis. Sic Achab, Dauidem, alioſque Domino ſatisfeciſſe Scriptura commemorat. Hinc Gregorius, Cogitandum ſummopere eſt, vt qui ſe illicita meminit quæſiſſe, quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſtinere, quatenus per hoc conditori ſatisfaciat. Sic B. Magdalena & omnes pœnitentes fecerunt. Sciebant enim Deum omne peccatum punire vel hîc, vel in futuro; niſi nos ipſi puniamus. atque ita, vt in Niniuitis monſtratum, per mortificationem tum à malis huius vitæ, tum futuræ liberamur. *3. Reg 21.* *Greg. hom. 34. in Euang.* *Luc. 7.* *Iona 3.*

Oratio

Oratio pro spiritu mortificationis impetrando.

QVis mihi tribuat, benignissime IESV, *vt sequar te, & vestigia pedum tuorum? Video te in laboribus à iuuentute tua,* Psal.87.
& vulpes habere foueas, & volucres cæli nidos, te autem, Domine Matt.8.
mi, non habere vbi caput reclines: & quorsum hæc? nisi vt doceas me exemplo tuo carnis delicias non amare, sed mortificare membra mea quæ sunt super terram. Colos.3. *Et quem non inuitabit amor tui, & suauissima illa vox, Exemplum dedi vobis, vt, quemadmodum* Ioan.13.
ego feci, ita & vos faciatis? O suauitatem! ô gratiam! ô amoris vim! Tu summus omnium, imus factus es omnium: quis hoc fecit? Bern. super Cant. serm.64.
amor dignitatis nescius, dignatione diues, affectu potens, suasu efficax. quid violentius? triumphat de Deo amor, & me superare non poterit? amorem mei non poterit extinguere amor Dei mei. Scio quòd qui non odit patrem & matrem, insuper & animam suam, non potest tuus esse discipulus. Si igitur te sequi volo, ecce odisse me debeo, & perdere animam meam, vt inueniam eam. O quàm dulcis erit fructus, quem de cruce tua, & imitatione colligere nos iubes? Ascendam igitur in montem myrrhæ, & in collem Cant.4.
thuris, & præ amore tuo faciam, vt manus meæ distillent myrrham primam: cupio enim tuus esse ex toto corde meo. Qui autem tui sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Gal.5. *Crucifige igitur, Domine, carnem, circumcide præputium cordis mei, vt in numero filiorum tuorum esse possim. Tu, Domine* IESV, *Saluatoris nomẽ suscipere noluisti, nisi circumcisus: ego salutis recipere non possum, nisi signaculo iustitiæ fidei & imitationis tuæ, verâ mortificatione à filijs sæculi separatus. Da mihi, quæso, gratiam, Deus meus, vt pro te alligari, & mori paratus sim, &* 2.Cor.4.
gaudere, si quando dignus fuero pro nomine tuo contumeliam pati. Da semper circumferre mortificationem tuam, ô IESV, *in corpore meo; si enim complantatus factus fuero similitudini mortis tuæ, spero quòd misericordiâ tuâ similis etiam resurgam in gloria per gratiam tuam. Amen.*

Praxis

Praxis mortificationis.

PRima, præter eas quas suprà habes, erit, certo numero, v g. quinario ad honorem vulnerum Christi, mortificationes offerre, præsertim in materia illa de qua examen particulare instituitur, neque cessare quoadusque illud præstiteris. Quemadmodum enim Dauid amore Michol, donec centum capita Philisthinorum collegisset, quibus ei desponsa fuerat a Saule, non cessauit eos persequi; ita, vt anima nostra diuino amore digna sit, de passionibus, amore nostri, cæterisque hostibus aliquot victorias referre debemus.

Secunda est, omnes illas cum Christi passionibus vnire, & sic diuinæ Maiestati offerre, velut in compensatione, & vt membra capiti nostro, duci milites, ac filij parenti simus conformes.

Tertia, catalogum occasionum mortificationis colligere vtile est ijs, qui Christi crucem in corpore suo semper & stigmata eius cupiunt circumferre.

Quarta, cogitet in difficili pugna theatrum, in quo stat, mundi huius; &, vt generosus miles, ardua illi sint in votis, & gloriosum putet commissum se potiùs cum forti armato, quàm imbelli lixa.

Quinta, sæpè cogitet creaturam vinum esse, pincernam qui propinet dæmonem, in fundo cyathi colubrum, & fontem malorum omnium, iuxta illud Sapientis: Ne intuearis vinum, cùm splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. *Prouerb.23.*

IACVLATORIÆ.

Psal.30. *VIriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.*

Psal.49. *Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua, omnes qui in circuitu eius adfertis munera.*

Psal.2. *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.*

Psal.31. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.*

Psal.43. *Propter te mortificamur totâ die, facti sumus sicut oues occisionis.*

Prou.16. *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.*

CAPVT XII.

De Paſsionibus edomandis.

QVemadmodum in parte ſuperiori animæ omnis mali fons eſt voluntas & amor proprius, ac iudicium proprium; ita in inferiore paſsionum, quæ alioquin indifferentes ſunt, immortificatio. Motus autem animi dicuntur paſsiones, eò quòd appetitus ſenſitiuus commotus imaginatione alicuius boni, vel mali, impreſsionem ſeu immutationem in corpore faciat. Duplex eſt autem ille appetitus, concupiſcibilis & iraſcibilis. Concupiſcibilis, qui circa bonum, vel malum abſolutè verſatur, has ſex paſsiones habet. Amorem boni repræſentati, ex quo deſiderium, ſi non adſit; & gaudium, ſi præſens ſit, promanat: ſi malum ſeſe menti offerat, mox odium illius; inde fuga, ſi abſens ſit; pòſt dolor, ſi pręſens, exoritur. Iraſcibilis verſatur circa bonum & malum, quatenus ardua ſunt: cuius paſsiones ſunt quinque. Spes de bono arduo: audacia contra malum, quod ſuperatu difficile: deſperatio de bono, quod acquiri nequit: timor à malo, quod vinci non poteſt, vti & ira. Paſsiones iſtæ pro obiecto habent ea, quæ ſenſibus percipiuntur; bona inquam mundi huius, quæ aut vtilitate, aut gloriâ, aut voluptate continentur. Si quis igitur affectum à temporalibus ad æterna transferat, paſsionum ſuarum dominium nanciſcetur; hæ ſiquidem ab illo omnes commouentur. Qui enim non amat temporalia, non deſiderat, non diffluit gaudio, ſi affluant: rurſus, ſi contraria accidant, id eſt mala, ea non odit, ſed, vt Chriſti ſeruus, crucem amat, vt verè vtilem, ſalutarem, glorioſam ac iucundam: non fugit, ſed ſequitur; non triſtatur immodicè, ſed cum Apoſtolo in cruce Domini gloriatur, per quam ipſi mundus cruci-

Quid paſsio.

Vbi inueniatur.

Sex paſsiones appetitus concupiſcibilis.

Quinque paſsiones appetitus iraſcibilis.

Quæ paſsionum obiecta.

Quæ remedia.

Galat. 6.

fixus est, & ipse mundo. Similiter spem suam cùm in bono æterno totam collocarit, bona mundi huius aspernatur: malum arduum vitat quidem, quatenus ratio dictat, non tamen audacia perturbatur: nihil desperat, aut timet: quia nihil concupiscit. Vides remedium omnium passionum, esse proprii amoris ac creaturæ euacuationem, quam amor Dei cõsequitur? Fac igitur ante omnia, vt temperatus in te omnino sit omnium huius mundi bonorum amor: idque fiet si æterna cogites, & hæc fluxa esse multis permixta doloribus, ac fieri non posse, vt quis hîc illis fruatur, & postmodum æternis. vnde dictum Epuloni: Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua. Difficile id quidem, maximè in initio, sed Christi exemplo carnem crucifigere oportet, sensuumque voluptates spe cælestium abnegare; ipsoque vsu mortificatio ita dulcescet, vt nõ mors, sed vita esse credatur. Obserua quod dictum est, amorem temporalium, seu voluptatis, aut commodi alicuius, causam esse perturbationum: cùm autem trahat vnumquemque sua voluptas, atque vti in saporibus & cibis, eorumque gustu euenit; ita in aliis varii variis oblectentur; scrutari quisque debet Primò, quo maximè oblectetur & trahatur, vt mortificationem adhibeat. Secundò, obseruare voluptatem, vti notum est, per sensuum portas ingredi; itaque ad eas maximè excubandum, vt in limine primo hostis repellatur. v.g. offert sese visui obiectum aliquod delectabile, mox amor, ac deinde concupiscentia, seu desiderium inardescit: & luctâ magnâ illud opus vt superetur: si autem desiderium, seu ignis iste, seu serpẽtis caput non admissum, si inimicus clausis ostiis ab accessu prohibitus fuisset; in pace anima permansisset: sed cùm fieri nequeat, quin in vsu rerum humanarum, maximè si portæ illæ non custodiantur, subrepat hostis; explora illum, an amãdus sit: vide dolonem, quo te, vt Ioab Amasam, perimere cupit, aspice sub veste, sub specie creaturæ sagittantem hostem. sic enim moderaberis facilè affectum;

Amor mũdi eyciendus ex animo.

Lucæ 16.

affectum; neque species te decipiet, neque in obiectum laqueum seu muscipulam trahet: sed si eâ re sit vtendũ, separabis pretiosum à vili, aculeum, siue quod noxium est, à melle: quodque tibi non libet solùm, sed etiam licet, ex creatura vsurpabis. Magnum verò discrimen inter iustum & impium, in eiusdem rei vsu: ille temperatè atque inuitè ea vtitur; & æterna habet in desiderio: hic fertur vt equus & mulus absque intellectu; æternaque sunt illi in fastidio. Postquam ergo sic quis restitit amori inordinato creaturæ, suoque euasit etiam periculo cautior; reuocare licet & iuuat illud in memoriam, sibique repræsentare, ac rursum generosè repellere id, quod malum est. Et quamuis hęc pugna cogitationum vtilis sit, quâ quis se disponit ac parat ad futura, animo suo coram Deo repræsentando præterita; quòd ex actibus his nascatur virtutis habitus; longè tamen vtilius, in occasione sese exercere, v.g. quando se offert, vel quæritur occasio iniuriæ, contemptus, inediæ, incommoditatis, mortificandi gustus, cupiditatis, &c. Neque illud quod dictum est de cogitatione reuocanda, valet in carnali, aut graui odio, aut simili affectu vehementi: in illis siquidem victoria fuga est, seu auertere cogitationem & omnem illius admonitionem.

Praxis ergo mortificationis passionum, hęc est. Primò, meditatione frequenti animum à voluptate, & sensuum oblectamentis, tamquam iis quæ infra hominis dignitatem sunt, alienum reddere. Huc spectant meditationes de Vitiis capitalibus. *Quæ praxis.*

Secundò, habere considerationes certas in promptu & exempla, quibus se, vnà cum prece in occasione sustentet, animumque lapsantẽ ac nutantẽ roboret & cõfirmet.

Tertiò, occasione se offerente, suspendere primò affectum, seu pedem aut manum, ne statim iniiciatur, & explorare an bonum an vtile quod offertur. Quis prudẽs in tenebris manum aut pedem temerè ponet, vbi spinæ, vbi sordes, vbi contagionis multa pericula?

Quartò, implorato Dei auxilio, ex eius amore & odio nostri, contrarios actus virtutis facere: si verò res necessaria sit, aut vtilis, bonâ intentione eam admittere, non solâ voluptate.

Quintò, reuocare post victoriam cogitationem præteritam, & lustrare vnde periculum & lapsus; ac prudenter aliquoties, coràm Deo & curia eius (vt dixi) refutare; vnam occasionem, vel plures quærere, & aliquo numero Domino consecrare, ac sic capitibus Philistinorum (id est mortificationis actibus) amorem Dei promereri. Curiositas autem inprimis refrænanda in visu, auditu, &c. vt Guilielmus Parisiensis rectè docet. quanta enim eius sit violentia, patet in omnibus, seu tristibus seu aliis spectaculis, quibus quantum homo inescetur, docet Alipius apud D. Augustinum: etenim cùm semel in theatro spectasset, postea vix auerti potuit. Beatus verò Hugo Lincolniensis Episcopus totos annos quinquaginta mulierem non aspexit; nec S. Franciscus vllam de vultu norat.
1. Thessal. 5. Quid si metuebant viri sancti induti loricam fidei, galeam salutis, & omnem armaturam Dei, quid nos pumiliones inermes, de quibus toties hostis triumphauit, formidare non debeamus? Sic & auditus coërcendus à fabulis, inutilibus, nouis; sic odoratus, cæterique sensus sancto sui odio, & Christi amore mortificandi. Neque tantùm in magnis, sed etiam paruis; quid enim magnum à turpis rei aspectu abstinere? sed à licitis & paruis
2. Reg. 23. se continere plurimum est. Sic Dauid haustam è cisterna Bethlehem aquam effudit, & Deo sacrauit; qui enim in
Lucæ 16. modico fidelis non est, & se superare nequit, neque etiam in maiori id poterit. Anima autem sic mortificata, velut pluma sicca, cælum petit; aliàs madida terreno vapore deorsum tendit. Fitque demum animæ, in hac abla-
Genes. 21. ctatione, conuiuium grande, vti fecit olim Abraham in filij ablactatione, id est spirituali mortificatione. Non enim inuenitur Deus in terra suauiter viuentium. Vt verò

ea

ea quæ dicta ſunt altiùs imprimantur, meditationes de his ſubnexas vide.

Meditatio prior de Paſſionibus edomandis.

COMPOSITIO LOCI. Statue te coram Deo, & imaginare velut te circumdari canibus; vel belluas plurimas in corpore tuo pugnantes, & æternam perniciem minitantes.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, hominem à Deo ſic creatum eſſe, & donatum omnibus ſuis membris, potentiis & paſſionibus, vt ad Dei gloriam, & ex eius voluntate, omnibus iis (quia omnia illius ſunt) vtatur, niſi æternùm, non in illo ſolùm membro, &c. ſed toto corpore malit cruciari. itaque præteritam vitam deteſtare, & te omniaque Deo offer. Conſidera Secundò, ſolas has paſſiones ferè æternæ damnationis cauſam, & omnium eſſe peccatorum fontem, ſi malè domitæ ſint; imò etiam morborum corporis, & malorum temporalium. pauci enim bonis & manſuetis ſunt infeſti. Tertiò, vide quas perturbationes faciant, nimirum omnes eaſque maximas, vt patet diſcurrenti per ſingulas; ita vt ſicut corpori morbos & mortem humorum adfert perturbatio, ita animæ paſſionum. Quare te ad eas edomandas excita, quantum tibi vita & ſalus ſempiterna curæ & cordi eſt.

Paſſionum violentia omnium morborum cauſa.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quàm ſuauis ſit pax & quies in anima, cùm illæ domitæ ſunt; vt patet in Adamo. nihil hic timet, ſperat; perpetuâ animæ, & ſæpè corporis, ſuauitate, quiete, ſerenitate fruitur; quam tanti ſapientes omnes fecerunt, vt omnia, etiam Ethnici, pro hac contempſerint; quam tanti omnes mortales, vt omni ſtudio ad eam contendant. Quorſum enim mortales implere

ventrem, cupiditatem, ambitionis desideria explere, curiosis opplere rebus intellectum exoptant, nisi vt dicere possint animæ suæ: Quiesce hîc? Sed frustra, cùm saturari his nequeat: & quamuis omnia possideret; nullius tamen certam ac diuturnam sciat esse possessionem, vsum, aut fructum, tantumque sit in humano pectore timoris, quãtus fluxæ rei est amor atque cupiditas. Secundò, considera quòd nullus tam sit dirus hostis, tortor crudelis, qui te cruciare ita assiduè possit, atque hæ passiones, cùm intrinsecæ sint, perpetuæ atque peruigiles: immò nihil ferè nocere potest tibi dæmon, nisi harum velut ministerio vtatur. Tertiò cõsidera, hominem ad hoc creatum, vt omnibus creatis dominetur, & subter eum sit appetitus eius; per has verò passiones, cuiuis illum rei etiã vilissimę subiici, si videlicet ei non secundùm voluntatem Dei afficiatur. vnde talis quasi amens Deum sæpè, & animæ pacem, æternam gloriam, & omne bonum abiicit, vt illam consequatur; & si petatur, cur ita insaniat, se spõte cruciet? ait, Aliter res ista quàm cupio agere me non permittit, illi pareo, aliter non possum: consequi illam debeo. Persæpè autem vilissima ea res est, à qua si prohibeatur aut vi, aut lege, aut mandato, manus tradit hosti, murmurationi se substernit, ac bonorum omnium suorum oblitus, miseram trahit vitam; fortunatissimus, si voluisset, futurus. O infelicissimum & abiectissimum, qui tot tortoribus se dedit in rei vilissimæ gratiam, & gloriam æternam perdit! Quamuis autem non semper damnetur, tamen gloriam quam haberet, si in eo se vicisset, perdit ęternam.

Dæmon passionibus nostris nos oppugnat. Genes. 4.

PVNCTVM III. Considera Primò creaturas omnes, & vide quomodo si vni per amorem adhærescas, mox desideria, spes, timores, feruor, zelus, audacia, ira, si quis obsistat, in te impetum faciant; & rursus odium contrarij, tristitia cum desperatione boni. quòd si habeatur bonum optatum, amor, zelus, extasis, vnio, inhæsio. nam priùs amatur res aliqua, quæ amorem sui quasi formam imprimit

Quãta perturbatio ex amore rei creatæ.

mit amanti, velut ignis alij calorem. hunc sequitur desiderium, cum ardore & feruore & languore, si frui optatis non liceat; dehinc spes, timor ac desperatio, ne bonum consequatur, interueniunt; item ira & zelus & audacia, si quis obstet; & rursus odium, fuga mali, & tristitia ex carentia boni. si autem consequatur, nascitur delectatio valdè trahens, feruor, languor, extasis quâ est amans in re amata, liquefactio cordis, vt bonum subintret, viua inhæsio & zelus, timor perdendi, spes & desperatio retinendi, odium, fuga & tristitia de malo contrario. & sic perpetuò agitatur passionibus sex concupiscibilis, quę sunt amor & desiderium, item gaudiũ, odium, fuga, tristitia; & rursum irascibilis, quæ quinq; numerantur: nempe spes, desperatio, timor, audacia, ira. Cùm igitur quævis res, etiam vilissima, tot te modis agitare possit, abnega omnem creaturæ inordinatum affectum, & in vno Deo omnem amorem colloca, fonte omnium bonorum.

Meditatio posterior de ijsdem.

COMPOSITIO LOCI, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, Deum vt summum bonum & omnis boni fontem, vbique tibi adesse, vbique operari, in quo sit summa quies tua, & vide an res vlla ab eo te abstrahere possit, quam optes habere, aut iam habes, & retinere; an verò cum Apostolo dicere queas, Quis nos separabit à charitate Christi? Vt verò cognoscas cui rei afficiaris, vide quid sæpiùs verses animo tuo, eaque quàm sit vilis, amara, turpis, fugax, agnosce. Secũdò, quomodo non satiet, sed irritet magis & torqueat, attende. Tertiò, quàm turpe illi se subdere, & ob eam sic velle agitari. Quartò, quòd, sicut nemo ab orbe condito in vlla re hactenus quieuit, neque vnquam quiescere in creatura vlla potuit, ita etiam tu non possis in ista, quodque certè neque in morte voles hanc ita dilexisse, neque in iudi- *Rom. 8.*

cio. Quintò, quomodo dæmon velut aranea ſedeat in omnibus creaturis, vt ſagittet amore earum rectos corde, vt patet in Eua parente noſtra à ſerpente deluſa. Cogita verò te primò à dæmone, poſtea ab omnibus ſupradictis paſſionibus, deſideriis, ſpebus, deſperationibus, auerſionibus, timoribus, ira, antequam habeas, & poſtquam habueris, agitandum; ſi dæmon vllius rei amore te vulnera-

Pſal. 113. uerit, & ſimilem ſibi effecerit. Similes enim, ait Propheta, illis fiant qui faciunt ea: neque refert parua, an magna res

Gregor. ſit. multi enim pereunt & opprimuntur arenâ, vt ait Gregorius, qui grandia vitarunt. Sextò, conſidera quid ab iſta re tibi deſideres? voluptatem? atqui animus paſſionibus perturbatus verè eam non guſtabit, ſicut ægro cibi non ſapiunt: & ecce meliorem in Deo ad manum habes ac paratam.

PVNCTVM II. Cōſidera Primò, quo modo Deus fons omnis boni, in te hactenus cōtinuò miſericordiæ ſuæ riuos per beneficia innumera ſiuerit & ſinat fluere: itaque in eo omnes paſſiones merge, ſit ille timor tuus, vt Iacob aiebat: ſit ille ſpes tua, cùm ſolus iuuare poſſit: ſit amor tuus & deſiderium; nihil oderis, niſi quod ei repugnat, qui omnia continet, & ſolus bonus eſt: cùm neque quidquā nocere poſſit, ſine eo; neque quidquam te extra eum beare. Conſidera Secundò, quid ſit quòd hæc tu & plerique omnino homines non apprehendant. Faſcinatio oculorum & intellectus, & inſania maxima: cùm enim pacem & quietem in creatis habere nequeas, & nihil hîc perfectè, vel diu habere poſſis, quæ dementia te nolle habere viliſſimis rebus abnegatis, omnia, id eſt, Deum poſſidere per amorem, hîc & in æternum! Tertiò, etſi habere poſſes, & frui omnibus creatis aliquamdiu; tamen ſi pacem quæras, aliquando ea abnegare oporteret. Cùm enim omnibus creaturarum deſideriis id ſolùm agatur, vt animus quietus ſit, idq; fieri omnino nequeat; tum quia extrema gaudii ſemper luctus occupat; tum quòd vnâ re habitâ,

habitâ, creſcat alterius deſiderium, vt in hydropico; tum quòd innumeræ ſint creaturæ, & fruſtraneus idcirco omnino labor; abnegare omnia, etiam ſeipſum neceſſe eſt, vt tranquillitas & pax animi inueniatur: ſi tamen ea tibi, vti omnibus, propoſita eſt. Accedit, quòd dum habetur, vnà cum poſſeſsione eiuſdem timor naſcitur, eoque maior, quo res carior. quare igitur omnibus abnegatis, per cōpendium pacem non quæris cum Deo & in illo, non erubeſcis, aut detrectas fœdam ac turpem mendicitatem à creatis cum opprobrio & moleſtia ſumma exercere?

PVNCTVM III. Conſidera quæ opus ſint ad paſſiones animi tui ſuperandas, id eſt, hoſtes tuos crudeliſſimos. Primò, certè neceſſarius eſt generoſus animus, qui iſtis rebus terrenis & vanis ſubdi nolit. Secundò, ſenſuum cuſtodia diligentiſſima; per hos enim, vt portas, hoſtes intrant, qui longè faciliùs repelluntur, quàm expelluntur. Tertiò, cogitare Deum, omne bonum, ſibi adeſſe, & in eum omnes affectus conuertere. Quartò, vanitatem & vilitatem rerum omnium aſſiduè expendere. Vide deinde quorſum in Baptiſmo mundo renunciaueris; certè vt ſæcularia fugeres, non tam corpore, quàm deſiderio, firmaque voluntate ſeruiendi Domino, omnibus diebus vitæ tuæ.

ORATIO & PRAXES ex meditatione de Mortificatione peti poſſunt.

Meditatio prima de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI erit, cogitare teterrimam voraginem, velut puteum abyſſi, omnia mala eructantem.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò illa verba: Qui non odit patrem & matrem, inſuper & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Secundò, quomodo is qui a- *Luc.14.*

liquem odit, erga eum afficiatur, & quòd ita etiam qui se odit, erga se affectus sit. nam in malis illatis sibi gaudet, & inferentes amat, vti contra hostem suum conspirantes: alios sibi blandos, vt hostem fouentes, non magnopere amplectitur. Tertiò, vide quàm innumera desideria amor hic gignat in te, & quàm ampla sit seges odiũ hoc exercendi, ac detestare hunc amorem tui, dicens cum Seneca: Maior sum, & ad maiora genitus, quàm vt mancipium sim mei corporis. His te excita, ô Religiose, & aspera amplectere, eosque qui ea offerunt; & contrà suauia aspernare.

Sen. epist. 66.

PVNCTVM II. Considera Primò, omnia peccata, & per consequens omnia mala mundi, nasci ex sui amore. Nemo enim honoris ambitione, aut luxuriâ peccat, nisi quia commodum suum amat: vnde qui perfectum odium sui habet, liber est ab omnibus peccatis. Secundò, eumdem amorem sui Christum crucifixisse. Nam, vt Apostolus, peccator sibimetipsi filium Dei crucifigit: quare odio sui satisfaciendum Deo & Christo. Tertiò, considera amorem sui, velut teterrimam lepram, & diaboli characterem; odium verò sui Christi discipuli notam, vt in Sanctis, eorumque gestis apparet.

PVNCTVM III. Considera, cui irasci soleant homines, scilicet hosti capitali: talis est voluntas tua, & amor tui. Est enim proditor venenum propinans, superbissimus & truculentissimus miserorum oppressor, bellorum omnium in anima tua & seditionis auctor, spoliator bonorum, Dei & animæ interfector. hæc omnia amori sui tribuere quiuis potest, ac sic eum detestari.

COLLOQVIVM cum Christo crucifixo, qui nos sic dilexit, vt à planta pedis vsque ad verticem non esset in eo sanitas.

Isaia 1.

Medi-

Meditatio II. de Odio sui.

COMPOSITIO LOCI, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Christum IESVM, conculcatum ab impijs in domo Caiphæ, quamque hoc longè peiùs faciat amor sui; & quàm indignum, vilissimum mancipium, id est carnẽ, Deum, Regem regum pessumdare. Secundò, tuum hostem crudelissimum esse carnem, & quàm turpe, eam velle præ amico, qui sanguinem suum nobis dedit, diligere; insidiatorem admittere, Dominum excludere; vilissimę rei, vtpote vermi fœtido, carni tuæ, plus honoris & fauoris tribuere, quàm summæ Maiestati.

PVNCTVM II. Considera, Regem sapientissimum Christum IESVM, qui cùm possit alijs mille modis saluare mancipium, tamen ad ostendendam immensam charitatem, voluisse pro mãcipio, & quidem sibi iniurio, mori, & omnia quæ homo pati potest, tolerare. Secundò considera, mancipium illud contrà quęrere vbiq; sua commoda, vt possit Regi & Patri insultare. Tertiò, etiam filios ex Rege conceptos, id est pia desideria, in gratiã hostis adulteri trucidare. Quartò, amantissimum tui Regẽ quasi abs te opem poscere, ad vlciscendum hostem suum, & tuum; te verò, non tantùm eam non præstare; sed hostem fouere, in delicijs habere, cùm eo Regis tui cædem (crucifigit enim sibi Deum, vt dixi, peccator) tractare. hæc omnia amori tui, ac sensualitati applica, & detestare, ac vehementi amore complectere Deum omne bonum tuum.

PVNCTVM III. Considera Primò, te constare animâ pretiosissimâ, & corpore vilissimo. Secundò, quàm turpe saccum vermium, corpus inquam tuum, quod est velut brutum, dominari animæ tuæ; & quanta stultitia, pro ætęrna animæ ruina, hostem momento recreare, & corpus simul

ſimul cum anima perdere in gehennæ ardoribus perpetuò cruciandum?

COLLOQVIVM, vt ſuprà.

Meditatio III. de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quot dæmones nobis inſidientur, quęque mala hominibus paſſim inferant. Secundò, nullum tamen adeò potentem & infenſum quàm amorem tui, neque quidquam tibi in mundo magis nocere. Tertiò, omnes alios vinci, ſi amorem tui viceris. Deteſtare eum igitur, & recreationes, voluptatis illecebras, carniſque blanditias, ac ſimul attende quàm bonus Iſraël Deus his qui recto ſunt corde.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, breuiſſimam eſſe ſenſuum voluptatē, & quanto diuturnior & potior ea, quam anima de Deo & virtute percipere poteſt; cùm anima tantopere afficiatur recreatione, quæ iumenti ſui eſt. Secundò, attende impoſſibile vtrâque frui; hîc ventrem & ibi implere mentem. Tertiò, etiamſi omnia concedas, tamen tantùm irritamentum fore, non ſatiandos appetitus, ſed plura petituros; & quæ dementia hoſti tribuere, vt plura tribuas, & ſeruitutem indies duriorem ſibi facere? Quartò, quòd ſi voluptatem hanc momentaneam reijcias, æternam te habiturum, & in præſenti etiam ex rectè facto maiorem, quàm ex voluptate iucunditatem.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quàm cæcus ſit carnis affectus, quàm turpis, & quanto cum diſcrimine quis ſe cæcæ & furioſæ carni mancipet, eius ductum ſequatur, cùm lumen rationis homo habeat. Secundò, expende carnem, & eius amorem omni virtuti repugnare, cùm ea ardua ſit, ac radix illius, vt vulgò dicitur, amara; illa verò ſemper commoda ſectetur. Tertiò, conſidera quantum in amore Dei creſcere cupias, tantum in hoc decreſcen-

ſcendum; nec poſſe vtrumque conſiſtere. Quartò, conſidera quomodo Chriſtus IESVS carnem ſuam odio habuerit, & expende hæc verba: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me: & videbis adeò neceſſarium eſſe odium ſui, vt Religioſi ac verè pij nomen non mereatur, qui non imitetur. Vide iam an dicere poſſis, Chriſto confixus ſum cruci; & excita te ad amorem Domini tui. *Matt.16.* *Galat.2.*

COLLOQVIVM, ORATIO, & cætera, peti poſſunt ex meditatione de Mortificatione.

Meditatio prior de Curioſitate, inſigni progreſſus in via Domini impedimento.

COMPOSITIO LOCI erit conſiderare animam noſtram velut arcem, habentem portas quinque, quibus plurimi hoſtes inſidientur.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, qui actus curioſitatis ſint, ex S. Bonauentura. Curioſus, ait, non curanda curat, neceſſaria negligit, & ſui oblitus aliena conſiderat, notat & explorat: ſi quod inſonuerit verbum, anhelat ſollicitus ad ſciendum, & honeſtate poſtpoſitâ id ab inuitis, & celare forſan volentibus inuerecundè requirit; locis ſibi non conceſſis, congregationi, & collocutionibus Fratrum ſe ingerit non vocatus; cùm eum abeſſe putaueris, adeſt impudens lateri, adeſt auri, vt nec ſecretum valeas occultare ſermonem; obſeruat angulos, vagis circũſpicit oculis, hæret ad ſingula quæ occurrunt, communes obſidet tranſitus, ſuperuenientium & forenſium gaudet occurſu; rumoribus, & ſæcularibus verbis hauriendis & referendis intendit; res ſibi non deputatas curioſè reuoluere non quieſcit. Secundò, quàm turpia hæc ſint attende. *Bonau. ſpec. diſcipl. c.5.*

PVNCTVM II. Conſidera ſigna domitæ curioſitatis eſſe,

esse, nec domi nec foris oculos inconsideratè conijcere; nisi vel ob necessitatem, vel honestam recreationem; numquam tamen in mulieres; aliena non explorare, ex obiectis piam aliquam considerationem capere. Secundò, finge te Christum Dominum, vel beatam Virginem videre per omnia continentem: & vide quàm illis moribus dissimilis sis, & ad imitandum te accende.

PVNCTVM III. Considera Primò, hanc vitam, & sensus datos vt Deum cognoscamus, & ea conquiramus quæ nobis necessaria sunt ad salutem; vnde colligendum quantum erret qui animam affectibus fœdis, & noxijs imaginibus rerum deturpat. Secundò, considera hostes nullâ ratione ingredi in nos posse, seu arcem animæ nostræ, nisi per curiositatem sensus nostri indebitè pateant. Tertiò, quòd, sicuti facile est, contra hostes extrà positos sese tueri, ita sensibus custoditis omnia intus fore secura. Quartò, breuissimum esse tempus vitæ nostræ. Vnde serijs & vtilibus quibus cælum comparetur danda opera; & quàm turpe malle de nominibus disputare, noua inquirere, videre velle, &c. quàm animam inferno eripere, & se nosse.

COLLOQVIVM cum Christo crucifixo & sensibus omnibus afflicto.

Meditatio posterior de eadem.

COMPOSITIO LOCI, & ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, quid ex omnibus curiosis hactenus visis vel auditis habeas. Secundò, quid haberes si longè plura & omnia nosses, si te ignores & Deum, ac viam ad illum, Tertiò, attende perfectè nihil ab hominibus percipi posse, sed omnia velut per transennam videri. vnde nullius animalculi naturam omnino capimus. Quartò, cogita inquietudinem summam curiosi, pericula & molestiam: & contrà quietem eius qui in Deo

Deo vno omnia habet, & studet curiositati coërcendæ. Audi Sapientem: Proposui in animo quærere & inuestigare sapienter omnia, quæ fiunt sub sole. hanc occupationem pessimam dedit Deus filijs hominum, vt occupentur in ea: & agnoui quòd in his quoque esset labor & afflictio spiritus, eò quòd in multa sapientia multa sit indignatio: & qui addit scientiam, addit & laborem. *Eccles. 1.*

PVNCTVM II. Considera Primò, quàm stultum esset aliena friuola curare, dum de vita mea agitur, eaque sempiterna. Secundò, eum sapientissimum in cælo fore, qui cum S. Benedicto sapienter indoctus fuerit, rerum, scilicet, curiosarum. Considera Tertiò, omnem delectationem, quam ex creatis haurire potes, in Deo plenissimè te reperire, & purissimè. Quartò, frustra te conari satiare animam insaturabilem visis & auditis, cùm nec satietur oculus visu, nec auris auditu. Quintò, considera vt curiositatem Bethsamitarum Dominus punierit morte, in omnibus qui arcam adspexerant. Sextò, in Paradiso Euam curiositate tentatam ac victam, nos in hoc miseriarum pelagus deturbasse. *Ibid.* *1. Reg. 6.*

PVNCTVM III. Considera Primò, frustra aliquem conari ad contemplationem adscendere, nisi refrænet sensus suos, ideoque dictum sponsæ: Auerte oculos tuos: illi enim me auolare fecerunt. & quantum id damnum sit, attende. Secundò, numquam curiosè perfectiones Dei, eiusque iudicia & facta scrutanda. Scrutator enim maiestatis opprimetur à gloria: numquam, vt in fide fit, rationes quærendas esse præcepti, vt propter eas operemur. Dæmonis hæc est vox & inuestigatio: Quare præcepit vobis? At verò silet Abraham, nihil inquirit, nec quò eat, cùm abire iussus è terra sua; nec de filij stirpe, cùm eum sacrificare iuberetur; neque Isaias, cùm nudus incedere; nec Ieremias, cùm catenis grauatus; nec Ezechiel, cùm vt in latus incumberet mandatum accepisset. *Cant. 6.* *Prou. 25.* *Isaia 2.*

Col-

COLLOQVIVM fiat ad Deum, in quo omnes Sancti omnia vident, cum affectu magno amoris & abnegationis omnis affectus erga res curiosas.

ORATIO, & cætera peti possunt ex meditatione de Mortificatione.

Alia oratio.

DOmine IESV *Christe, in quo omnes thesauri scientiæ & sapientiæ absconditi sunt; vtinam nouerim te, nouerim me, & nouerim voluntatẽ tuam! illa enim sola scientia sufficit mihi, quâ in æternum sapientissimus esse possum, & cognoscere te, videre te, ac possidere in te omnia; eo plura ac perfectiùs, quo minùs me hîc vana curiositas in diuersa distraxerit: vnum enim est necessarium,*

Eccli 3. *& hæc est vita æterna, vt vnum te cognoscamus. Quid quæro altiora & fortiora me scrutari? cur oculos conuertam ad vanitatem, & non ad te, vnde solùm veniet auxilium mihi? Sed, eheu! dum per negligentiam terra cordis inculta spinas & tribulos germinat, quia in seipsa non inuenit requiem, foris cogitur euagari*

Bernar. serm. de 7. donis. Idẽ serm. ad Cler. *anima nostra; & dum à sui circumspectione torpescit, incuria sui curiosam in alios facit. Et verò spectacula vana, & scientia, quid corpori præstant, quidue animæ? Satiari enim non potest, neque in vlla creatura quiescere; sed in te solo, in quo omnia sunt. O felix anima, cui tu vnus es omnia, & quæ in te videt omnia, & à te accipit, & ad te dirigit!*

PRAXES vide suprà.

CAPVT

CAPVT XIII.

Deliberatio de Mediocritate tenenda, auxilio primo in via Dei.

ANIMA. O Sapiẽtia æterna, ô via, veritas & vita, IESV Christe, dirige gressus meos in semitis tuis, & errantem ouem reduc ad ouile tuum. Ecce velut in biuio hæreo: illinc sese aperit ad honores via; hinc ad tutam & quietam vitam semita: illuc mundus & amici, aut protrudunt aut prouocant; huc mea me felicitas & exemplum tuum inuitat, quod, aspirante gratiâ tuâ, sequendum esse mihi propono. Nónne enim serui tui sumus & filij? atque idcirco æquum, vt hoc tantùm spectemus quid in tua familia, id est Ecclesia, à nobis fieri velis, quæ tua voluntas sancta, beneplacens & perfecta. Tu siquidem pro munere, ad quod, vocas, solus potes largiri vires & gratiam; eamque tum denique, si quis illud sibi sumat, quod tuæ sanctissimæ voluntati nouit acceptum, largiri soles. Scio difficile esse cognoscere viam, quam tenere quisque debeat. Nescit enim homo finem suum, itaque confugiendum mihi est ad te Domine. Doce me facere voluntatem tuam, & vias tuas edoce me; & vbi doctus fuerò, fac, precor, vt perseueranter eas teneam ad gloriam tuam. Amen. *Rom. 12.* *Eccles. 9.* *Psal. 142.*

CHRISTVS. Verumtamen considerare te oportet, & cùm signatum sit super te lumen vultus mei, rationis trutinâ expendere, quam viam eligas: sic enim accedes ad me, & illuminabere; sic ascendes ad montem Domini tui, & docebit te vias suas, & ambulare disces in semitis eius. Attende verò primò, quid sit honor & dignitas, fama & hominis celebritas, ob quam multi, Ethnici potissimùm, vitam etiam libenter prodegerũt; certè nihil aliud, quàm *Quid honor.*

testimonium excellentiæ, quod quibusdam cęremonijs externis exhibetur, sicut laus verbis. quæ autem excellentia est vera nisi virtutis?

Quid laus.

Quæ vera nobilitas.

HOMO. Nulla alia, quin & ea sola nobilitas, etiam Ethnicis, & solæ veræ opes: nam opes per se non esse honore dignas, neque nobilitatem patet: sicut nec hastæ, nec arma sunt honor militis; sed obiectum sunt & instrumentum. si autem miles neque hastam ferre, neque vibrare, nisi in suum & cognatum sanguinem nequit, dedecori illi est potiùs & damno; honori verò si ijs bene vti nouerit & vtatur.

CHRISTVS. Idem vides de omnibus bonis externis dicendum. quis enim perduellem, improbum, diuitem seu nobilem non iudicat honore indignum? illis igitur honor verus, neque famulorum, etiamsi bonorum, agmine paratur; neque magis his illustrantur, quàm si gemma in se malè colorata inter alias pulchras collocetur.

Externa nō reddunt hominem meliorem.

HOMO. Video perspicuè: quæ rei alicui, aut homini non insunt, cum meliorem reddere non possunt, neque venustiorem; sed verâ sapientiâ (quâ viri in omni republica illustres euasere) verâ pietate, iustitiâ, fortitudine, honoris contemptu honor meritò paratur: ab illis etiam suos Ethnici celebrarunt Scipiones, Alexandros, Catones, Cæsares.

CHRISTVS. Discis igitur, honorem, dignitatem, nō esse nisi vanam alterius imperiti ęstimatoris æstimationem, quam an habeas scire numquam possis, quamque indies millies, si velit, alter deponere possit. Dixi imperiti æstimatoris: nam prudentior homini nihil tribuit, sed mihi cuius sunt bona omnia; dignitates per se despicit, etiamsi omnem potestatem in alijs veneretur, maximè si virtutem illi videat coniunctam.

HOMO. Si verò ea desit, cùm virtuti honor deferatur, cæremonia illa illusio potiùs esse videtur, perinde ac si nigro dicatur quòd sit albus, & claudus rectus prædicetur.

tur. Sæpè autem fit (quæ maxima calamitas eſt) vt virtus parto honore deperdatur; cùm honores mutent mores, vt dici ſolet, ſed rarò in meliores, vt in Dauide, Salomone, & omnibus ferè Regibus Iuda apparet; immò ferè mali ijs gaudent & potiuntur.

CHRISTVS. Expende iam contrà, quid præſtare debeat qui honoratur; id quod dux militi, præire ſcilicet virtute, robore, animo protegere, fortè etiam alere, vt paſtor, animamque exponere. Periculo enim paſtoris oues pereunt & rapiuntur. Adde ingratitudines, murmurationes, æmulationes, eoque maiores, quo ſæpè magis integrè munus geritur; ita vt millena beneficia etiam à parente collata, vno negato omnia obliterentur. Sollicitudines vide, quibus etiam ſe grauari meus Apoſtolus aiebat, & neminem ſcandalizari, quin etiam vreretur; neminem infirmari, quin etiam infirmaretur. Iam conſidera, ſuaderéſne alteri vt ad honores hos graderetur? nónne diceres dementiam, honoris, id eſt incertiſſimæ rei, causâ, ſe alijs mancipare, obnoxium eſſe vt omnibus ijs ſatisfiat; cùm tamen impoſſibile ſit, vnum aliquem omnibus, aut per omnia vel vni ſatisfacere? nónne ergo egregia tibi inſipientia videtur, cùm poſſit homo quietus & tranquillus vitam agere, tempeſtati ſe committere? clauum etiam ſuſcipere imperitum in tempeſtuoſo mari, & pro omnium capitibus vadem ſe ſtatuere, cùm ſecurus in naui ludere poſſit? quis in acie attolli ſupra omnes vult, vt ab hoſtibus appetatur? quis pro alijs (quod omnes in dignitate, quiq; aliorum curam gerunt, patresfamilias, alijque faciunt) ſpondere, qui ipſe ſoluendo non ſit? alterius ſarcinam ferre, qui ſuam nequit? me Deum pro alijs placare, cùm pro ſe non poſſit? alium ignotâ ſibi viâ ducere, & quæ ignorat ſæpè docere? alium è luto extrahere, cùm ipſe altiùs inhæreat?

Dignitatũ onera.

Incõmoda.

2. Cor. 11.

Pericula.

HOMO. Hæc video omnia omni dignitati communia, ſeu ſæculari ſeu Eccleſiaſticæ; huic tamen magis: ideoque

longè ampliùs ab eo qui te Dominum timet, fugiendam esse.

CHRISTVS. Porro si in hora mortis te esse fingas, & hæc enarrata consideres; nónne obstupesces, posse fieri, vt aliquis ad dignitates & honores adspiret, nisi insipiens? Et si in iudicio te statuas, quem sensum horum habiturus es? ibi veri honores decernentur, & qui reliquerunt omnia, sedebunt super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël: de quibus D. Bernardus seruus meus dixit: Hæ sedes sunt ambiendæ, hæc pulpita toto conatu exquirenda; at humana ambitio humi tantùm locatas sedes quærit, in cælo constitutas non nouit. Infelix ambitio quæ magna ambire nõ nouit! O quàm perspicuè toti orbi tum vanitas ambitiosorum, & honorum etiam non ambitiosè quæsitorum apparebit; neque petetur in illo theatro, quis quid gesserit muneris, sed qualiter gesserit quod sibi impositum fuerat: ibi pauper & inglorius honorabitur à me, superbus & opulentus despicietur, & eiulabit dicens: Ecce hi sunt, quos habuimus in derisum, ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. Et verò, si honores quærendi, cur non potiùs momentaneum contemnendo, æternos amplecteris & certos?

Qui honores ambiendi

Matt. 19.

Sap. 5.

HOMO. O quoties hîc honores adepti, vix eos adspexerunt, & periērũt; spreuerunt alij, & æternos à te nacti fuerunt! Sic narratur de adolescente, qui cognouit se damnãdum grauiter fuisse, si accepisset Episcopatum: Potentes enim potenter tormenta patientur. Quanto potius esset nomen scriptum esse in vitæ libro, in fastis æternis, quàm in mundo hoc, mortis theatro, perituris mox vocibus resonare? Quid verò est, quòd Sancti omnes tam solicitè refugerunt honores, adeoque etiam mori petierunt potiùs quàm susciperent?

Sap. 6.

CHRISTVS. Expendebant illud, rapinam esse Deo soli honorẽ & gloriã debitam ambire; atq; altè illud imbiberant: Qui hominibus placẽt, cõfusi sunt, Deus spreuit eos.

Honores ambire rapina.

Psal. 52.

HOMO.

Homo. Imò tuus Chryſoſt. Mirum, ait, ſi aliquis rectorũ poteſt ſaluari, etiãſi neceſſitate cõpulſus officiũ ſuſceperit, vt Saul, vt Aaron: de quo illud, Nemo ſumit ſibi honorẽ, niſi qui vocatur à Deo tamquã Aaron. Et verò ſi appetat, eo ipſo videtur indignus dignitate, quo ipsã ambit: inſuper gratiâ tuâ, ô Deus, & auxilio, cùm tamen illo maximè indigeat; tu enim ſuperbis reſiſtis, & humilibus das gratiam. atq; ita omnes ſecum periculo ſubditos exponit. *Chryſoſt. ſuper epiſt. ad Hebræos cap. 13. homil 34.* *Hebr. 5.*

Christvs. Hoc eſt quod metuebant tantopere Sancti, maximè in hoc exilio, carcere, tempore pœnitentiæ ſe eſſe conſiderantes; ideoque cum timore & tremore ſalutem ſuam operabantur, quam ambitioſus vti & alienam parui facit.

Homo. Imò Ethnici prudentiores honorum culmina fugiebant, & priuatam vitam eligebant, beatum illum appellantes, qui procul negotijs & publico foret. Quot enim caſus, ruinæ, ſtrages magnorum? vt verè ſtare in excelſo dici vix quiſquam poſſe videatur. Pax certè, vt video, ſuauiſſimum bonum animæ noſtræ, numquam ab ambitioſo, rarò etiam ab honoribus pleno poſſidetur; ſerui ſunt omnium, omnium iudicia metuunt, inuidiâ & cupiditate torquentur. Cùm verò omni Chriſtiano ad quietem internam & publicam quoad poteſt, & veram libertatem tendendum ſit, quantum ſtatus permittit; planè ambitio maximè deteſtanda, vt video, & fugienda eſt. vnde enim in conſilijs etſi prauis pertinacia, vnde detractiones, adulationes? ferè omnia ex ambitione naſcuntur, aut honorum, aut vanæ opinionis; & grauiſſimo ſcelere, ſæpè ob punctum, vt dicitur, honoris, reſpublica tota, multorumque ſalus periclitatur, boni impediuntur, fouentur mali, Deique gloria & honor deſpicitur. O ambitio, exclamauit rectè Bernardus, ambientium crux! quomodo omnes torquens, omnibus places? nihil acerbiùs cruciat, nihil moleſtiùs inquinat, nihil tamen apud miſeros mortales maius eſt ac celebrius. *Vide Greg. 4. Moral.* *Ambitio cur vitãda.* *Bern. 3. l. de Conſideratione.*

CHRISTVS. Sed quid magis valet quàm quod ego
Matt.11. præbui humilitatis exemplum? Discite, dixi, à me, quia mitis sum & humilis corde. vis ergo meus discipulus esse?
Luc.11. audi & sequere; audi, Væ vobis hypocritæ, qui amatis primas cathedras, & vocari ab hominibus Rabbi.

HOMO. Imò audio etiam apostasiam ambitionem appellari. sic enim discipulus tuus Gregorius: Toties in apostasiæ crimen Prælatus labitur, quoties præesse delectatur. & rursus, Quoties hominibus præesse desidero, toties Deum præire affecto: humiliauit enim semetipsum Dominus, factus obediens vsque ad mortem. & fieri ne potest, vbi tu Deus te humilias, homo se exaltet?

Gregor. Ambitio apostasia.

CHRISTVS. Si iam commemorem beneficia quæ largior homini, vt humilis sit & obediens mandatis meis; quid magis æquum, quàm vt me imitetur? quid magis rationi consonum? sed, quod indignissimum est, qui non habet nisi propositam sibi vanitatem, beneficijs meis eam accendit, illisque in odium mei vtitur.

HOMO. O vanitas vanitatum! quæruntur, eheu! frustra aquæ istæ, neque sitim explent; tu enim sola satietas, tu solus sufficis. vtinam, ô fons vitæ, sic saperent homines, vt potiùs sitim à te tolli omnino & esuriem optarent, quàm illius fomenta, res desideratas postularent!

CHRISTVS. Porro num tibi minùs indignum videtur, hominem alijs præesse velle, quàm esset, si quod in aula Regis vile mancipium coram eo vellet munia distribuere, sibi potiora deligere?

HOMO. Tuum certè est, ô Sapientia, quæ attingis à fine ad finem fortiter, omnia suauiter disponere. Tuum est familiam tuam regere; summi architecti, lapides ordinare; per te Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Et quæ impudentia, vilissimum homuncionem hîc tantum sibi assumere, vel præsumere, vt audeat familiam tuam ordinare? & sic aut derogare sapientiæ tuæ ambitiosum, aut bonitati diffidere planè video. Tu nosti

quos

quos elegèris, & in manu tua corda Regum & Principum. fiet semper, & fiat in omnibus sanctissima voluntas tua.

CHRISTVS. Nónne mea in Iosepho prouidentia manifesta euasit? illum è carcere euexi ad regnum, & Dauidem de póst fœtantes assumpsi?

ORATIO.

Non est consilium contra te, Domine, tibi ergo me totum committo, omnemq; sollicitudinem in te proÿcio. tu scis quos elegeris; sufficit mihi inuenire gratiam in oculis tuis; neque quidquam de manu tua requiro. sed iacto in te cogitatum meum, &, cùm sollicitus sis mei, omnem mei curam in te proÿcio. Tu nosti quid expediat gloriæ tuæ. nolo quidquam aliud, quàm fieri sanctißimam voluntatem tuam; sed in vocatione quâ vocatus sum permanebo, & recumbam in nouißimo tecum loco, donec dixeris mihi, Ascende superiùs. O vtinam hîc latere poßim, & fulgere in cælo; hic esse paruus, & ibi magnus? imò etiamsi magnus non forem, melius mihi est tecum humilem vitã agere, quã habitare in tabernaculis peccatorum; melius tibi notum esse, quàm vulgo; tibi similem, quàm mundo; vestigia tua sequi, quàm Luciferum imitari; in humili stare, quàm ex alto ruere; tibi aßimilari, quàm omnem mundi gloriam poßidere. Peream potiùs, quàm ego ambitione meâ impediam sana consilia, excludam fortiores, prudentiores & me meliores, aut ÿs detraham, aut primas deposcam. Protestor coram te, Domine, & curia tua cælesti, seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ; meliusq; esse noui seruire tibi, quàm vanitati; perire, quàm peccare in conspectu tuo. Fiat igitur in omnibus sanctißima voluntas tua, & concede mihi gratiam, vt portare poßim improperium tuum, & eligere abiectus esse in domo tua, neque vlli velle placere nisi tibi. Ambitio enim subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordium, ex remedÿs morbos creans, gene-

Psal. 115.

Bernard. serm. 6. super Psalm. Qui habitat.

generans ex medicina languorem. Quantos hæc pestis nequiter supplãtatos, turpiter deiecit, vt cæteri quique, quos latuit occultus effossor, subitò expauescerent ad ruinam! quantos trudi fecit in tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitio, & fructu pietatis euacuans! Gloria certè in confusione eorum, qui sic terrena sapiunt. non veniat anima mea in consilium eorum, & ne permittas dominari mihi superbiam, Domine mi, cui seruire toto corde desidero. Quid enim magis indignum? quid detestandum amplius? quid grauius puniendum, quàm vt videns te Deum cæli, paruulum factum, vltrà apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentia est, vt vbi sese exinaniuit maiestas, vermiculus infletur & intumescat.

Bern. serm. 1 de Natal. Domini.

CAPVT XIV.

Meditatio de Superbia.

COMPOSITIO LOCI. Considera & imaginare coram te barathrum inferni, omnesque inferorum cruciatus ab vna superbia esse profectos.

ORATIO, vt suprà.

Quid sit superbia.

PVNCTVM I. Considera Primò, superbiam esse appetitum inordinatum excellentiæ in temporalibus aut spiritualibus, quo quis maiorem se facit, & fieri vult, quàm reipsa sit: id verò tam stolidum, quàm si pumilio indignetur, quòd gigas esse negetur, aut vestis huius sibi non aptetur. Ideoque aptè Chrysostomus homil. 59. in Matthæum, Nihil certè arrogantiâ atque superbiâ peius, quæ mentis quoque vires naturâ hominibus concessas ita deijciat, vt amentes ex prudentia ac animo stolidos efficere videatur. Nam si quis, cùm staturâ cubitum non superat, instar montium, imò altiorem se putet, ac ideò se

Chrys. homil 59. in Matth.

ſe quaſi montes exceſſurus erigat, nullum aliud argumentum ſuæ inſaniæ quæremus:ſic cùm inflatum videris hominem, qui meliorem ſe cæteris arbitretur, contemnique opinetur, ſi cæteris hominibus conferatur, nullum iam aliud ſignum vecordiæ hominis exquiras: tanto quippe ridiculoſior illis eſt, qui naturâ inſaniunt, quanto ipſe ſibi ſponte hunc morbum iniecit. Et poſt pauca: Certè quaſi vile mancipium & miſerum captiuũ diabolus eum abduxit, agitatque verberibus, & mille contumelijs quocumque velit. Secundò, cogita oriri illam ex ſui ignorantia,& vera ſtultitia,vt ex allato exemplo patet. Hinc fit vt multa ſibi deberi falsò exiſtimet, multa licere,atque ita nec legibus paret, neque beneficiis gratitudinem reddit; quia nemini ſe debere exiſtimat, cùm tamen debeat omnibus; imperia excutit, leges ac regulas parui pendit, aliis imperare affectat, imperiosè agit. Conſidera igitur pro remedio qui hæc legis, quid tibi poſt tot peccata deberi exiſtimes. Vt autem id noueris, vide etiam atque etiam quid fueris, quid ſis, & eris. Tertiò,conſidera,nullum eſſe in mundo malũ animi,aut corporis,quod tibi contingere non poſſit;imò,ſi rectè iudices, non debeatur. nónne enim æquum eſt,vt creatori à te illatam contumeliam omnis vlciſcatur creatura? Admirare igitur Angelos,ac Deum inprimis,te tolerare,quẽ factis ipſis blaſphemas, Chriſtum etiam Dominum, qui talem abs te moribuſque tuis ſuſtinet contradictionem, & in ſua ſchola humilitatis ignauiam, & illiberalitatem, ac cordis duritiem, ad quod pulſanti nec libet tibi aperire. Sic ad creaturas digredere.

PVNCTVM II. Conſidera te, vt creaturam, Deo parere debere; vt Chriſtianum,Eccleſiæ; vt ciuem,Reipublicæ: imò, ſi rectè iudicas, omnibus obſtrictus es.nam qui Deo per peccatum eſt iniurius, omni etiam creaturæ conſequenter eſt contumelioſus; vnde ergo gloriari potes? Secundò, cogita talem te verè eſſe, qualem æſtimat Deus.

Expende igitur, qualis coram eo sis, ob opera mala plurima, bona pauca, eaque imperfecta, vt meritò te vlceri cōparare possis. Tertiò, compara te cum bestiis quoad corporis qualitates; nónne reperies te iis longè inferiorem? ingenio verò non solùm dæmonibus inferior es, imò etiã peior, ob frequentem post tot ac talia beneficia recidiuã. Quid ergo futurũ, si damnatis ob pauciora longè quàm tua sint crimina, te comparaueris? quid, si Ethnicis tam sedulis in virtutis studio ac dæmonum profano cultu?

Deo odiosa superbia. PVNCTVM III. Considera quàm Deo sit odiosa superbia. Primò, ex Scripturæ testimonio, quæ vbique superbos ac oculos sublimes detestatur. *Eccli 10.* Odibilis enim coram Deo est & hominibus, & initium omnis peccati superbia: qui hac infecti sunt, despicit eos Dominus mente cordis sui. Neque tantùm Deo odiosa est, sed omnibus: *Aug. doct. Christ. lib. 3. c. 13.* adeò vt Scriptura dicat melius esse humiliari cum mitibus, quàm diuidere spolia cũ superbis. Certè, vt August. nulla ferè est pagina sanctorum librorũ, in qua non sonet quòd Deus superbis resistit. Secundò, cōsidera supplicia superborum hîc & in futuro. *Esther 7. Daniel. 4.* O quàm terribile exemplũ Luciferi, Adami, Amani, Nabuchodonosor! Tertiò, cōsidera seruitutem duram superborum, vitamque angoribus & sollicitudine plenam, timoribus & spebus variè conturbatam, eamque penitus detestare. Quartò, considera ob grauissimum peccatum superbiæ, iusto iudicio *Basil. Cōst. mon. c. 10.* hominem tradi in seruitutem luxuriæ, ac aliorum vitiorum omnium. siquidem bonorum spoliatrix est superbia; *Lib. 31. Mor. c. 17.* atque, vt Gregorius, vitiorum regina superbia, cùm deuinctum planè cor ceperit, mox illud septem principalibus vitiis, quasi quibusdam suis ducibus deuastandum tradit; *Greg. lib. 34. Mor. c. 18.* estque euidentissimum signum reproborum, vt humilitas electorum. Considera postremò ignominiã superbi in die nouissimo: iudicium enim durissimum his qui præsunt fiet, exiguo autem conceditur misericordia, quando potentes potenter tormenta patiuntur. O quàm dura

dura erit ſubſannatio, quâ dæmones ſuperbo inſultabũt, dicentes, Tu vulneratus es ſicut nos, noſtri ſimilis effectus, detracta eſt ad inferos ſuperbia tua!

Meditatio de Humilitate.

COMPOSITIO LOCI. Imaginare te velut recèns ex nihilo creatum, nudum atque inermem, omnibuſque deſtitutum, coram Deo ac curia eius, & ante te plurima peccatorum præcipitia, poſt te & vndique plurimos hoſtes impellentes, ſubtus infernum apertum, ſupra cælum & cæleſtem curiam te ſpectantem.

ORA Dominum, vt veram humilitatem cordis largiatur.

PVNCTVM I. Conſidera humilitatem eſſe virtutem, quâ homo ex ſui cognitione ſibi vileſcit, humilemque verè ſeſe exiſtimat, ex eo quod eſt ex ſe. quid verò illud? vtiq; nihil: ex nihilo enim homo eſt, & in illud relaberetur, niſi nos ſuſtentaret Dominus, qui portat omnia verbo virtutis ſuæ; imò in longè peius quàm nihilum volueretur, id eſt, peccatum, omnium malorum grauiſſimum. Nunc vide, an ſic te æſtimes; ſi enim aliquid exiſtimes te eſſe, cùm nihil ſis, ipſe te, vt loquitur Apoſtolus, ſeducis. Secundò, cogita, cùm nihil à te, quid ab alio habeas, à Deo, hominibus, cæteriſque creaturis. detrahe illa & ſæpara à te aliena, eſſe, tuum viuere, & intelligere; redde ea: & quid ſupererit tibi? nihil ſanè. ibi igitur ſiſte, vt te ipsũ noueris, & diſcas humiliare te ſub potẽti manu Dei. Tertiò, conſidera te ipſum vt aliquid es, diem ortus tui, vitam & exitum illius, & cognoſces verè viliſſimum ac miſerrimum eſſe in omni ætate. Quid enim fuiſti? nihil. Age verò, quid nunc es? inſpice corpus, quid niſi ſaccus ſtercorum, ſcaturigo ſordium & vermium? inſpice animam; ſecundùm intellectum, plenam erroribus & multâ ignorantiâ, vt de nulla re bona omnino rectè iudicare poſſit; ſecun-

Humilitas quid ſit.

Galat. 6.

Homo nihil habet à ſe.

1. Pet. 5.

Humana miſeria.

ſecundùm voluntatem,ad omnia bona rebellem,ad praua verò plurimùm pronam & inclinatam. nónne enim omnium peccatorum capitalium in te fomitem habes, ac radicem ſæpiùs pullulantem,& concupiſcibilis paſſiones ardentes experiris? iraſcibilis verò in bono ſegnes? Quid dicam de memoria? eheu! quàm multâ vanitate fœdatur?

Pericula. Quartò,aſpice,quæſo, mala quæ te circumſtāt, vti in Loci compoſitione dictum eſt, præcipitia peccatorum, in quæ incidere potes, præterita verò ſicut onus graue grauata ſuper te, dæmones vndique te oppugnantes, infernum ſubtus te hiantem, cælum apertum, ac iudicem exſpectantem. *Quid futurum poſt mortem.* Quintò,conſidera quid futurus ſis; certè ſecundùm corpus poſt tempus breue, morboſque, & miſerias exhauſtas plurimas, eſca vermium, vſque ad diem nouiſſimum. Subſiſte pauliſper, ô lector, & deſcende in ſepulcrum viuens. Deinde quid ſecundùm animam futurus ſis, nempe poſt errores & longam ſpiritus afflictionem, & peccata, morte mulctaberis, & reus ad Iudicem traheris, ſalutis incertus, eiuſque ſententiâ cremandus, vt minimùm (pauci enim plenè hîc purgātur) in Purgatorij ignibus. *Pſalm. 74.* Et fieri poteſt vt extollas in altum cornu tuum, *Iacob. 4.* ac loquaris aduerſus Deum iniquitatem, tu vapor ad modicum parens, qui hodie es, & cras non comparebis?

Hominum ignorantia. PVNCTVM II. Cogita te ex te nec poſſe, nec ſcire quidquam, ſed Deum omnia operari in omnibus; te verò inſtar pueri, qui nec ſe attollere, tueri, ſtare, nutrire, aut hæc ab alio poſtulare poſſit. *Matth. 11.* & diſce ab amantiſſimo IESV mitis eſſe, & humilis corde; omnia illi, tibi verò nihil adſcribe. ille enim lux eſt illuminans omnia, tu velut laterna, in qua ſi lumen ponatur, non lucet ipſa, ſed lumen: imò verò hoc ipſum obſcurat, quòd arbitrio Domini vbiuis locari poteſt. Diſce ergo eſſe humilis corde, ab humillimo IESV. Huccine redacti ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſcōditi in te, Domine mi, vt hoc pro magno diſcamus à te, quoniam mitis es & humilis corde? Itáne

magnum

magnum eſt, eſſe paruum, vt niſi à te qui magnus es fieret, diſci omnino non poſſet? ita planè; non enim aliter inuenitur requies animæ, niſi inquieto tumore digeſto, quo magna ſibi erat, quando ſana tibi non erat. *Auguſt. de S. virginitate.*

PVNCTVM III. Conſidera aliarum perfectiones creaturarum, quodque præ cæteris nihil habeas, ſed plurima tibi quæ alij habent deſint, & in multis ab iis ſupereris, etiamſi forſitan in vno ſuperes. Quid igitur in victu, veſtitu, (quem nemo pretioſum petit niſi vt videatur) officio, loco tibi conueniat, attende; ne, ſi iam plus tibi tribuas, in iudicio confundaris, & iubearis nouiſſimum locum tenere. Inuenies certè, ſi rectè attendas, omnia infima tibi conuenire. Itaque ſicut rideremus, ſi viliſſimus ruſticus præ Rege ſeſe extolleret, aut ſi quis magnum ſe putaret, quòd ſuper montẽ ſtaret; ſic ridebere ſi altiora te quæſieris, ſi te propter dona Dei extuleris, Chriſto ſe humiliante & miniſtrante. Gaude igitur, vti Sancti omnes, tui contemptu; fateare eum tibi deberi, alijs honores, priuilegia, omniaque officia: tu de nullo querere, de quo omnis creatura meritò, ſed inprimis Deus grauiſſimè queri poteſt. caue ſi te vilem æſtimes, nolle tamen talem haberi, dici, tractari: hypocriſis iſta eſt & iniquitas. ſi enim alios meliores & ſapientiores iudicas, nónne eos honore præuenire, non contriſtare, non iudicare, ſed de omnibus bene te ſentire ac loqui oportet, & ijs optima quæque deferre? *Imperfectio.*

Secunda pars.

PVNCTVM IV. Conſidera multitudinem peccatorum tuorum quæ in contumeliam Domini perpetraſti, & diſce eſſe paruus in oculis tuis. Si oppugnet & eleuet vanitas, horum memoriâ te libra, & recole grauiſſima quæque, ob quæ æterna ſupplicia promeritus es; de quibus etſi fortè reconciliatus, numquam potes eſſe ſine metu, cùm neſcias amore an odio dignus ſis. Secundò, conſide- *Peccatorum multitudo.* *Eccli 5.*

ra

August. homil. 25. l. 50. homil. ra in quanta peccata adhuc cadere possis. non est enim peccatum quod facit homo, quod non faceret alter homo, nisi creator hominis ruentem in præceps sustentaret. in lubrico enim stamus, & præcipiti monte, & eheu! vndique impellimur; at vel maximè pondere nostro. Tertiò, considera quòd certus non sis an vllum Deo gratum opus feceris. quis enim nouit sensum Domini? & ecce iustitiæ nostræ sunt velut pannus menstruatæ, & cùm omnia fecerimus, serui inutiles sumus; si crescant dona, crescit donorum ratio, quam nemo dignè reddere potest. Quartò, considera nihil te posse boni præstare per te, sed esse velut terram proferentem spinas, nisi semen in te sit gratiæ Dei; age verò, quoties illud suffocasti, & cùm centesimum reddere deberes, minimum tulisti? Quintò, actiones tuas percurre, & nullam deprehendes, in qua te arguere non queas, aut non queat ille qui scrutatur corda & renes.

Rom 11.
Isaie 64.
Luca 17.

Humilitatis necessitas. *Matt. 18.* PVNCTVM V. Considera tantam esse necessitatem huius virtutis, vt absque illa nulla alia Deo accepta sit; nisi enim efficiamini sicut paruuli, ait Veritas, non intrabitis in regnum cælorum. Fundamentum siquidem est turris spiritualis, & per humilitatem ad sublimitatem adscendere oportet; quia hæc est via, & non alia præter ipsam: qui aliter vadit, cadit potiùs quàm ascendit; quia sola est humilitas, quæ exaltat; sola quæ ducit ad vitã. ita Bernardus. Chrysostomus verò ait, Ipsa mater est, & radix, & altrix, & fulcimentum & vinculum bonorum, sicut superbia malorum; nihil humilitate potentius, fortior est petrâ, solidior adamante. Secundò, considera humiliantis se orationem semper exaudiri. Respexit, ait Dauid, in orationem humilium, & non spreuit precem eorum. Imò ad nullum alium respicit. Ad quem enim, ait, respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos? Deus autem superbis resistit.

Bern. serm. 2. de ascens. Domini.
Chrysost. hom. 20. in Acta.
Psal. 101.
Isaia 66.
1. Pet. 5.

PVNCTVM VI. Considera te stare in theatro vniuersi,

ſi,& coram cæleſti curia; decerne ab ea an à verme laudari malis. Secundò, conſidera omnem Chriſtianę vitæ perfectionem in humilitate conſiſtere: hæc eſt hominis ſublimitas, hæc gloria & magnificentia, verè cognoſcere hoc quod magnum eſt, & illi conglutinari, & gloriam à Domino gloriæ quærere. Tertiò, attende Chriſti exempla, *Philip.2.* qui humiliauit ſemetipſum vſque ad mortem, vt tu viueres in æternum. Quartò, perpende veritatem huius ſen- *Luc.14.18.* tentiæ, Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur; & qui ſe exaltat, humiliabitur. Quintò, percurre exempla Sāctorum qui gloriabantur in cruce Domini: exultabant, quia di- *Actor.5.* gni erant pro nomine eius contumeliam pati. Eligebant *Hebr.11.* affligi, ſicut Moyſes, cum populo Dei magis, quàm temporalis regni habere iucunditatem. Poſtremò, conſidera magnum Dominum nonniſi ab humilibus honorari, *Prouerb.3.* quodque cum ſimplicibus ſit ſermocinatio eius; nihilque illi eſſe tam amicum, quàm ſi quis ſe minimis annumeret.

O R A T I O.

O IESV *humillime, Creator & Redemptor meus, nónne ex nihilo creaſti me, & redemiſti me in ſanguine tuo? ac proinde totus tuus ſum ego: memoria, intellectus, voluntas, & omnia tua ſunt opus manuum tuarū, & quodcumque his bonum gratiâ tuâ operor, tuum eſt; ſed mihi hæc data à liberali manu tua, vt ijs vtar, rationem ſtrictam redditurus. Si ergo hæc omnia acceperim, & verè ſim villicus malus, quid gloriari poſſum niſi in infirmitatibus meis, aut quomodo alijs me præferre? Eheu! poteróne tibi reſpondere vnum pro mille talentis & gratijs tuis? An de vno pecca-* Eccli 5. *to velut propitiato poſſum eſſe ſine metu? ſcio me reum æternæ mortis fuiſſe, ſed de vera pœnitentia ignoro, & num amore an odio dignus ſim. Video etiam innumeras miſerias & caſus ac peccata,* Eccleſ.9. *in quæ hodie labi poſſum. non eſt enim peccatum, quod facit homo, quod non faceret alter homo, ſi tu deeſſes Deus meus. Ecce vel-*

ut

ut infans , nec stare, nec lapsus surgere, nec edere, nec tueri me
possum in medio hostium deprehensus & angustias plurimas. Ve-
rè, Domine, iure ac meritò agnoscere me debeo ob ista vilissi-
mum; sic de me sentire, loqui, me tractare, & velle ab alijs censeri,
tractari; illos verò vt meliores sapiẽtioresq; habere & existimare.
Sed ecce, Domine, cùm talis sim, tam infirmus, tam miser, præ me
alios vitupero, præferri iis me meumq; sensum volo, peccata ex-
cuso, celo, æstimari cupio, ac facta mea laudari, vituperari hor-
reo, de publicis vehementer coram vermibus terræ sollicitus, de
priuatis coram te securus, atque ita meritò abominabilis tibi sum,
despectus & contemptus, fur gloriæ tuæ deprehensus, cum æterna
ignominia mea. O Domine, ecce ego puluis & cinis quomodo au-
deã contra te attollere in altum cornu meum? vnde mihi hæc in-
sania, vt audeam hominum laudem captare, tuam spernere, qui
me in gehennam hoc momento perdere potes? & cur, quæso, su-
perbio, aut quid vmquam superbia mihi profuit, aut gloria va-
na mundi huius? Meliorem me non faciet alterius error aut fu-
cus, ac simulatio mea; sed deteriorem facilè, cùm veram æternám-
que laudem Sirenes istæ si audiantur, eripiant, & æternum repo-
nant in iudicio vituperium. O insaniam filiorum Adam! curri-
tur, laboratur, studetur, sudatur, vt fumus acquiratur, vt à va-
nitate quis illudatur. Nónne firmâ fide credo, quòd qui se exal-
Luc 14. tat, humiliabitur? Si honorem igitur peto; certè humiliationem
flagito & vituperium: solus honor is est, quem tua bonitas, &
Sancti, in quorum conspectu sto, habent & habebunt in die illo
iudicij; æternus hic, momentaneus ille; verus hic, falsus ille; magnus
hic, verè minimus est ille; denique ad salutem hic, ille verò ad in-
teritum, velut venenum melle illitum, propinatum ab hoste vero,
aut hostiliter amico. Ergóne venabor vltrà amorem & fauorem
hominum, id est vermium terræ, de quo certus esse nequeo, quem
vt fumum nequeo retinere? Et tuas laudes spernam, ob vanitatem
illam sub diaboli regno me constituam, & discipulus tuus, ô hu-
millime IESV, esse renuam, & gratiam quam humilibus dare
soles, & conuersationem tuam quam simplicibus & humilibus
nequis negare, aspernabor? Ecce infra, supra, intra me pericula
sunt;

sunt; imò anima mea malorum omnium fons & origo, vti morborum corpus, quod de sordibus natum, sordibus plenum, in sordes abibit. Quò verò anima mea, tu scis Domine; multiplicatæ enim sunt iniquitates meæ super capillos capitis mei, & bona si quæ feci, Psal. 39. *omnia, vereor, infecit aut amor mei, aut voluntas mea. Doleo vehementer, ô infinita bonitas, maximè quia retribui mala pro bonis; quòd pro gratia tua & donis iniurias reposui, quoties vanæ gloriæ seruus fui. nihil est tibi carius humilitate, nihil acceptius modestiâ, nihil perosius gloriâ & studio hominibus placendi. Hæc* Tertull. de virg. *est enim præcipua conseruatrix, & quasi custos quædam virtutum omnium, nihilq; est, quod nos ita hominibus gratos ac Deo faciat, quàm si vitæ merito magni, humilitate infimi simus. Humillime* IESV, *qui humilitatem me ab ortu vsque ad mortem tuam docuisti, qui Samaritanus & opprobrium hominum pro me factus, túne recumbes in nouißimo, Rex meus, & ego in summo? non ita Domine, sed vilior sum, & ero per gratiam tuam humilis in oculis meis; tu enim despicis superbos mente cordis sui, & exaltas humiles amicos tuos. talis esse volo, & gratiâ tuâ opto voluntatem istam sanguine meo signare, ô immense & humillime* IESV, *ad gloriam tuam. Amen.*

Praxis humilitatis exercendæ.

PRima erit, aliquando gradus ac signa humilitatis inferiùs ponenda percurrere, & ad ea se examinare.

Secunda. Sese, vt in meditatione dictum, considerare vndique cinctum periculis; quæ consideratio admodum fructuosa, & vbique in tentatione obuia.

Tertia. Idem fieri poterit, considerando sese velut puerum, infantem, omnibus expositum ærumnis, & nudum præsidiis; aut velut laternam, vt in meditatione exposui Hac consideratione *Modus vanâ gloriam superandi.* in omni vanæ gloriæ occasione vtendum est, & habendus is qui te laudat quasi qui aut errore, aut dolo, Deo frustra detrahat, quod tibi tribuere velle videtur, & te participem sui sacrilegij efficere in conspectu eius; aut certè qui boni operis æternam gloriam nitatur odio aut ignorantiá eripere, & velut coronam

de capite tuo, vt falsam & merè imaginariam reponat, tibique miserrimè imponat atque illudat.

Quarta. Habere in numerato suas imperfectiones, earumque alphabetum, quod percurrat, vbi vanitatum aura blanditur. Quod enim aduersus præcipitem iram Imperatori cuidam suggestum, vt alphabetum recenseret, priusquam sententiam ferret; id hîc imitari non erit inutile, idemque vel leuiter aliquoties in die inspicere.

Quinta. Confessio sincera & frequens optima praxis erit.

Sexta. Considerare se vbiq; esse velut in theatro, & è cælo spectantem Deum ac Beatos; hic ranunculum aliquem coaxare vanitatis. Hoc valebit aduersus vanam gloriam, animique tumorem ex rectè factis aut donis Dei nascentem. quemadmodum & illud, quàm sit indignum acceptis à Deo beneficiis, eisdem illi contumeliam facere; si honorem det, eum inhonorare; si solDetur, Spiritum sanctum contristare; si liberalitates erga nos exerceat, etiam quod illius est nobis vendicare. quid enim aliud superbus agere videtur quàm accipere a Deo dona, & mox eadem per vanitatem hosti tribuere in Dei despectum, aut eisdē Deum impetere; exaltari à Deo, & illum deprimere? ideoque per Isaiam queritur, Filios enutriui & exaltaui, illi autem spreuerunt me?

Iuuerit etiam non mediocriter si numquam inter loquendum quis sibi aliquid tribuat, sed diuinæ bonitati adscribat, à qua omne donum, fiatque id quod monet Apostolus; si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tamquam ex virtute quam administrat Deus. ideò numquam vsurpet, Ego hoc feci, sed Dei gratiâ hoc factum est: sic Apostolus, Non ego, sed gratia Dei mecum.

Septima. In iis quæ obuia sunt; obserua vbique humilitatis documenta; quid enim vallis abundans frumento, quid ariditas & sterilitas in monte aliud docent quàm humilitatem, &c.

Octaua. Aliquando contemplari septiformem ruinam; Prima est, tui similium qui fœdè lapsi sunt; Secunda, Gentilium; Tertia, infantium ante Baptismum; Quarta, desperantium; Quinta, præfidentium; Sexta, perfectorum; Septima, penè perseuerantium.

Nona. In aliis aliquas virtutes notare, easque sibi imitandas proponere, nulli se anteponere.

Decima. Admonitorem habere amicum & fidelem, qui non seruiat auribus, sed veritati.

Vndecima. Humilitatis opera ac obedientiæ, exemplo Christi Domini exercere. neque quisquam est tam magnus, quin sæpè debeat alienæ parere seruientium sibi voluntati; faciet

ciet cum fructu, si libenter virtutum occasione vtatur.

Duodecima. Libenter in via comitis & socij in negotiis consilio & voluntati acquiescere; numquam de se suisque rebus ad ostentationem loqui.

Accipe alias è S. Basilio homilia de humilitate. Quonam pacto, inquit, ad salutarem hanc animi humilitatem, perniciosâ superbiæ elatione relictâ, descendemus? si perpetuò studiũ modestiæ exerceamus, &c. Vide ne in sermone arrogantiam vsurpes sophisticam, neque dictionem ostentes superbam, sed in omnibus splendori ac magnificentiæ detrahas; comis erga amicum, mansuetus erga domesticum; patiens erga temerarios, humanus erga humiles; patronus afflictis, inuisens in dolore constitutos, in summa neminem contemnens: suauis in appellatione, alacer in responsione, dexter & expositus vniuersis, neque tua ipsius celebrans encomia, neque alios qui hoc faciant subornans, neque inhonestam de proximo famam admittens, & virtutes tuas ac prærogatiuas, quantum fieri potest, obtegens, peccatorum verò gratiâ te ipsum accusans, nec expectans vt ab aliis reprehendare: vt idem facias quod iustus, qui in principio sermonis se ipsum accusat: & sis qualis erat Iob, quem non puduit vrbis tumultuationem propriam contra se deprædicare ruinam. Ne sis increpãdo molestus ac seuerus, neque statim aut cum animi commotione quemquam reprehendas, (resipit enim hoc contumaciam quamdam.) Neque propter modica delicta condemnes aliquẽ, quasi rigidus iuris exactor; sed eos qui deliquerunt complectare, & spiritualiter instruas, quemadmodum admonet Apostolus, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Et tantum studij impendas, ne apud homines gloriosus habeare, quantum impendunt alij, vt glorificentur, siquidem Christi memor fueris. At prælatus es aliis, & homines te glorificant; par esto subiectis, non tamquam dominans in cleris, vt Apostolus inquit, neque sæcularibus Principibus te conformes. qui namque primus esse accepit, omnium hominum seruum esse iubet Christus. *Homil. 22.*

Aduerte gradus superbiæ. Primus, nolle puniri ob peccatum; Secundus, ferre impatienter punitionem; Tertius, non ferre si errasse dicaris; Quartus, agere vt alii credant te nõ errasse; Quintus, nolle fateri; Sextus, nõ dolere; Septimus, defendere peccatũ. *Gradus superbiæ.*

Gradus ex D. Bernardo Primus, curiositas; Secundus, leuitas animi; Tertius, inepta lætitia; Quartus, iactantia; Quintus, singularitas; Sextus, arrogantia; Septimus, præsumptio; Octauus, defensio peccati; Nonus, simulata confessio; Decimus, rebellio; Vndecimus, libertas peccandi; Duodecimus, cõsuetudo peccãdi. *Iidem ex D. Bernardo.*

Eiusdē actus. ACTVS. Primus, magni pendere se; Secundus, ad alta se dignum profiteri; Tertius, alta appetere; Quartus, velle ab aliis magni fieri; Quintus, dolere si non; Sextus, præferre se aliis, & meliorem putare; Septimus, Superioribus nō parere; Octauus, nec Deo etiā.

Nota gradus humilitatis.

Humilitatis gradus. Primus, cognoscere vilitatem; Secundus, dolere; Tertius, fateri; Quartus, facere vt credant alii; Quintus, pati vt dicant; Sextus, pati vt velut viles tractemur; Septimus, optare vt sic fiat.

S. Benedictus hos assignat.

Iidem ex D. Benedicto. Primus, timor Domini; Secundus, resignatio; Tertius, obedientia; Quartus, obedientia etiam in arduis; Quintus, mala & alia aperire Superiori; Sextus, ad omnia se indignum æstimare; Septimus, omnibus se inferiorem ex animo existimare; Octauus, cōmunia seruare, nō esse singularem; Nonus, tacere donec rogetur; Decimus, non esse ad risum promptum; Vndecimus, pauca & rationabilia modestè loqui; Duodecimus, corde & corpore præ se ferre humilitatem.

Eiusdē actus. ACTVS. Primus, Vilipensio sui; Secundus, putare se ineptum ad omnia; Tertius, nolle æstimari; Quartus, vilem velle se haberi; Quintus, dolere magni fieri; Sextus, aliis se conferendo inferiorē reputare; Septimus, resignare se totum; Octauus, subijcere se hominibus omnibus propter Deum; Nonus, amplecti quod humilius est. Vel sic; Primò, nihil dicere vnde laudem consequatur; Secundò, non gaudere cùm laudatur; Tertiò, non facere quidquam ob respectum humanum; Quartò, non se excusare; Quintò, vanas cogitationes procul pellere; Sextò, omnes sibi ducere superiores; Septimò, benè accipere humilitatis occasiones.

Signa humilitatis ex Cassiano.

Signa. Primò, mortificatum esse; Secundò, aperire omnia Superiori; Tertiò, omnia eius arbitrio facere; Quartò, obedientia in omnibus & mansuetudo; Quintò, non inferre malum, & illatum pati; Sextò, nihil agere sine exemplo aut regula; Septimò, omni vilitate contentum esse, & inutilem operarium se existimare; Octauò, se ex corde putare omnibus inferiorem; Nonò, cohibere linguam, & modestè loqui; Decimò, non facilè ridere.

Alia. Vel hæc. Primò, nolle laudari; Secundò, simplicem in moribus esse;

esse; Tertiò, bona de se dicta nō agnoscere, aut, ne ea perdat, quia cognita, timere; Quartò, minùs putarę de se quàm dicatur; Quintò, in proximo videre quòd plus habeat sese; Sextò, accusare se, non negare; Septimò, non excusare, & correctionem admittere libenti animo; Octauò, nescire virtutes suas; Nonò, humana contemnere; Decimò, pro persequētibus orare & iis benefacere.

Praxis pro sui cognitione R. P. Roberti Sotovvelli.

Quid fui, Domine? quid sum? & quid ero? fui nihil, nihil sum, & ero fortè nihilo peius. Fui conceptus in originali peccato, sum plenus peccato actuali, & quis scit an ero condemnatus pœnâ gehennali? fui miserabilis in ingressu, sum miserabilior in progressu, miserrimus ero in egressu: fui sperma fœtidum, sum saccus stercorum, ero esca vermium. Cùm nihil essem, fui sine periculo damnationis, & sine spe salutis: & iam sum in spe dubia & graui periculo: ero aut ex re sperata felix, aut ex periculi successu infelicissimus. sic fui, vt damnari non possem; sic sum, vt saluari vix possim; sic ero, vt in æternum damnatus, aut in æternum saluus. Quid fuerim scio, quòd fui pessimus: quid sim nescio, quia de gratia incertus: quid ero ignoro, quia de salute dubius. Quod fui, Domine, ignosce; quod sum, corrige; quod ero, dirige: dirige inquam à malo præterito, in bono præsenti, ad præmium futurum. Amen.

IACVLATORIÆ.

Nouerim me, nouerim te; vt amem te, & contemnam me. Aug. l. 2. Soliloq c 1.

Tua est, Domine, magnificentia, & gloria, & victoria, tua sunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi. 1. Paral. 29.

Quis sum ego, Domine Deus, & quæ domus patris mei, vt præstares mihi talia? 2. Reg. 7.

Quid est homo, quia magnificas eum, & apponis erga eum cor tuum? Psal. 8.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra? Psal. 112.

Quid tibi sum ipse, vt amari te iubeas à me, &, ni faciam, irascaris mihi, & mineris ingentes miserias? O quàm excelsus es Domine! sed humiles corde sunt domus tua. Aug. lib. 1. Conf. c 5.

Non veniat mihi, Domine, pes superbiæ; ibi enim ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem. Psal. 35.

CAPVT XV.

Meditatio I. de Obedientia humilitatis filia.

COMPOSITIO LOCI, videre vniuersum, Christum Dominum, B. Virginem, & Angelos & creaturas omnes Dei nutui parentes.

Quàm necessaria sit in omnibus subordinatio.

PVNCTVM I. Considera, diuinam Maiestatem, etsi vbique præsens sit, tamen noluisse gubernare hæc inferiora, nisi per superiora, vt patet in cælis, Angelis & hominibus. Considera Secundò, subordinationem illam adeò necessariam, vt, quemadmodum in cælestibus orbibus contingit, inferiorem à supremo non nisi per immediatum moueri, ita neque homo à Deo eiusque voluntate gubernetur, nisi ille cum Superiore suo eiusque voluntate coniunctus sit. Primus enim orbis, siue supremus hac in re est diuina voluntas, regula omnium bonarum voluntatum: huic proxima illius quam ipse delegit, Superioris scilicet. omnis enim potestas à Deo est, & à Deo singulari curâ gubernatur, cùm per Superiores communitas regatur, cuius meritò cura maior est Deo quàm singulorum. Considera Tertiò, omnia creata Deo parere; atque erubesce esse solùm te rebellem, cui tamen omnia data sunt à liberalissimo Domino, vt pareant tibi, & tu vni vicissim pareas Deo. Considera Quartò, quàm sit indignum hominem voluntati diuinæ, id est Superioris, non parere: siquidem talis, vt equus, non freno, sed sessori resistit. qui enim potestati resistit, Deo resistit; atque ideò Scriptura dicit, Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, morte morietur. *Deuter. 17.*

Obedientiæ perfectio & dignitas.

PVNCTVM II. Considera dignitatem & perfectionem obedientiæ. Primò, quia coniungit nos optimè Dei volun-

luntati, vt quaſi errare homo nequeat. Secundò, nos totos Deo tradit in holocauſtum, veluti ſi arbor, non fructus tantùm, daretur; quippe executionem, voluntatem & iudicium, quod difficillimum eſt, tradit. vide an talis ſis, ſcilicet vt cadauer, baculus ſenis in manu Superiorum tuorum. Tertiò, obedientia ſola virtus eſt quæ virtutes cæteras (iuxta id quod S. Gregorius) menti inſerit inſertaſque cuſtodit. idque tum quòd omnes actus virtutum jubeantur, tum quòd ipſa humilitatis, patientiæ, fidei & charitatis actus virtute contineat; imò per ipſam vt notam, omnes aliæ virtutes in Sanctis, etiam extaticis probentur. Quartò, conſidera locum illum Scripturæ, Melior eſt obedientia quàm victimæ; & auſcultare magis quàm offerre adipem arietum. quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Victimas Gregorius corporis caſtigationem & deuotionem interpretatur; Et obedientia, inquit, victimis verè præponitur, quia per victimas aliena corpora, per obedientiam verò voluntas propria mactatur. Expende item illa verba Saluatoris noſtri: Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Siue enim Deus, vt Bernardus, ſiue homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obſequendum eſt curâ, pari reuerentiâ deferendum. ideoque hortatur Apoſtolus, Quodcumque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus. Conſidera Quintò, obedientiâ omnes tentationes & pericula ſuperari; iuxta illud, Vir obediens loquetur victorias; operaque inſuper noſtra valdè nobilitari, & meritoria fieri, ac noſtras orationes efficaces. Obediet enim Deus orationibus noſtris, ſi obedientes fuerimus Præpoſitis noſtris. Sextò, obedientia, vt Climachus, eſt abnegatio animæ, corporis proprij voluntaria mors, vita ſine ſolicitudine, nauigatio ſine damno, ſepultura voluntatis, vita humilitatis, & quaſi ſiquis dormiendo iter faciat: ſecurus enim eſt, ſiue

Greg. lib. 35. Mor. c. 10.
1. Reg. 15.
Luca 10.
Bernard. de Præcept. & diſp.
Coloſſ. 3.
Prou. 21.
Gregor.
Gradu 4.

faciat, siue omittat, quandoquidem Deo se tradiderit.

Obedientiæ commoda. PVNCTVM III. Considera quantæ tenebræ sint hominum, quanta cæcitas, quàm incertæ prouidentiæ nostræ, vt nemo sciat quid expediat, ideoque verè beneficium esse magnum, bonum ducem nancisci, & potissimùm Deum, qui ita intendit nobis, perinde ac si soli essemus. *Aug. l. 3. Conf. c. 11.* vt verè dicere liceat: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. *Psal. 22.* Nam vt Deus per Sacramenta sanctificat, ita per homines homines regit, voluntatem indicat: habet enim Religiosus & omnis subditus arcam Domini, Superiores, quam in omni re interroget. *Exod. 25.* Secundò, nullam artem sine magistro facilè addisci, ac multò magis vitam spiritualem peritum ducem requirere, magnamque esse stultitiam, rerum incognitarum facere experimentum tuo periculo, cùm aliter possis. ideoque Climachus ait, rudē hac duce perfectionem attingere, sine ea peritissimum facilè errare. *Grad. 4.* Quartò, cōsidera vtilitatem sinceræ obedientiæ: si quis enim sincerus & obediens sit, statim etiam grauissimas tentationes, potissimùm carnis, euanescere sentiet, atque per eam sanari. Quintò, quanto amore & obseruantiâ Superiores colendi, cùm sint patres nostri, vicarij Dei, rationem reddituri pro animabus nostris. Obedite, ait Apostolus, præpositis vestris, & subiacete eis. *Hebr. 13.* ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis.

Meditatio II. de Obedientia.

COMPOSITIO LOCI. Considera, Deum omnia creantem, & suæ voluntatis exequendæ dantem præceptum.

Obedientia beatitudo nostra. PVNCTVM I. Considera, Dei voluntatem sequi vt regulam perfectissimam, esse beatitudinem nostram; imò esse

esse beatius quàm esse matrem Dei, vt B. August. vnde Dominus, cùm mulier illa dixisset, Beatus venter, qui te portauit; ait, Quin imò beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Secundò, Christum promptissimè venisse vt faceret voluntatem Patris sui; factum obedientem vsque ad mortem, non solùm Deo Patri, matrique suæ, sed & hominibus impiis, Augusto scilicet & tortoribus. Denique ita eam dilexit, vt diceret cibum suum esse facere voluntatem Patris. Vide an Domino IESV similis sis, itaque auidè ac cibum quæras in omnibus fieri Dei ac Superioris voluntatem. Tertiò, considera hęc verba, Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater & soror & mater est. Quartò, considera vt B. Virgo filium sit imitata, vt Apostoli, quos omnes Dominus per Bethaniam, id est domum obedientiæ, ad montem Oliueti duxit, cùm ascensurus esset in cælum. Est enim obedientia perfectissima dependentia à prouidentia diuina, quam per Superiores experimur. Quintò, attende veri obedientis esse, non spectare quis sit Superior, an doctus, an indoctus, quandoquidem ipsa Sapientia æterna nos regat. Sextò, eiusdem esse id omne velle, & optimum id iudicare quod statuit Superior, sicut fit in rebus fidei, quasi ipsum mandatum ab ore Domini proficisceretur. Vnde Hieronymus, Credas tibi salutare quidquid Superior pręceperit, nec de maiorum sentẽtia iudices; tuum officium est obedire, & implere quæ iussa sunt, dicente Moyse: Audi Israël & tace. qui enim propter rationem obedit, sibi obedit & rationi, non Superiori, neq; obediẽs est; quemadmodũ qui ob rationẽ solam credit, fidelis esse nõ potest. Septimò, incommoda quæ ex huius defectu oriuntur. Primò, homo nititur propriâ suâ prudentiâ, quod stultum est: via verò stulti, vt Sapiens ait, recta est in oculis eius; qui autem sapiens est, audit consilia. Iudicio certè repugnante nemo obedire diu potest; talis enim murmurat, temerè Superiorem iudicat, se illi præfert:

Luc. 11.

Matth. 12.

Hier. epist. ad Rust.

Prou. 12.

Incommoda propriæ prudentiæ.

fert: ideoque obedientia illa non est virtus patientiæ, sed velamētum malitiæ. Accedit Secundò, concordiam perire, pro qua æquum est membrum capiti potiùs, quàm contrà caput membris consentire. Considera vt aduersus hæc pecces, quamque graue sit hominem Religiosum, qui vt baculum & cadauer se fore obtulit, & obedientiam pro regula vitæ habet, hîc deficere; quantaq; superbia sit se in sua re sapientiorem Deo aut meliorem putare. Si enim secùs arbitratur inobediens, cùm sciat Deum mandare, cur obedientiæ refragatur?

Obedientiæ fructus.

PVNCTVM II. Considera Primò, quòd obedientia voluntatem propriam lepram pessimam animæ destruat: lepra quippe est, facitque vt bona bona non sint, Deumque oppugnat, ac vniuersi ordinem à Deo constitutum perturbat. Secundò, quòd hæc portam aperiat grauissimis tentationibus & perturbationibus: neque vllo certè vitio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit ad mortem, quàm si suo iudicio suaserit definitionique confidere. Obediens verò, propriaque voluntate carens, tanquillissimo in portu nauigat. Considera Tertiò, quàm sit graue, maximè si vouisti, non parere, cùm ratio, creatio ac redemptio, vocatio & conseruatio nos obstringat. Ideò Basilius, Quidquid eo (Superiore) nesciente facis, furtum ac sacrilegium est, tibique exitium, nullam autem vtilitatem apportat, esto tu id bonum iudices: nam si bonum, cur non in aperto? Considera Quartò, si non obedias, necessariò aut carni aut dæmoni parendum esse; & vide quàm stultum, suaue Christi iugum cum tam dira seruitute commutare.

Cass. coll. Abb. Moysis.

Basil.

Cōditiones obedientiæ.

PVNCTVM III. Considera Primò conditiones obedientiæ, & an eæ in te sint. Primò, debet esse integra, etiam in minimis; turpe enim pro tātillo detrahere holocausto. Secūdò, prompta, vt simus sicut Angeli veloces & ad nutum parati; siue enim Deus, siue homo mandatum aliquod tradiderit, pari profectò obsequendum est curâ, pari

ri reuerentiâ deferendum. Tertiò, ſimplex, purè propter Deum, non ob commoditatem. Hinc perfectè obediens nullum in præceptis diſcrimen facit, fortis in arduis tolerandis, patrandis, appetẽdis. Quartò, perſeuerans; Quintò, alacris; Sextò, humilis; Septimò, ex amore & deuotione; Octauò, cum gaudio ſpirituali. Conſidera Secundò exempla Sanctorũ verè obedientium, vt Abrahami, eiuſque præmium; Ioannis Monachi, &c. & pudeat nos prudentiæ noſtræ: etenim ſi quis etiam minùs ſpirituali obediat, tamen, vt Climachus, non iniuſtus eſt Deus vt eas animas fallat, quæ cum fide & humilitate alterius iudicio ſe ſubmittunt. Tertiò, pœnas inobedientis Adami, Saulis, Prophetæ illius in Bethel; & contremiſce. Aduerte Sanctorum omnium ſummum bonum & ſolatium eſſe in omnibus ſcire & exequi poſſe diuinam voluntatem; eiuſque obedientem verè participem eſſe. Quartò, conſidera ſine obedientia nullum meritum eſſe. quis enim remunerat ſeruum non operantem pro ſe, nec ſecundùm voluntatem ſuam? Obedientia verò opera etiam indifferentia veluti virgula Midæ inaurat. Poſtremò vide, cùm tot nominibus Dei ac Domini tui ſis, quàm graue ſit murmurare, nolle obedire, vt patet in Core, Iſraëlitis, Maria ſorore Moyſis: vt verè à Baſilio dictum ſit, Præmium maius debetur obedientiæ, quàm rectè facto cum continentia.

Gradu 25. *Gen. 3.* *1. Reg. 15.* *3. Reg. 13.*

ORATIO.

Creator meus, & Redemptor meus, Domine meus, & Deus meus, ecce ego creatura, ſeruus, filius, infinitis titulis tuus ſum, vt obediam Maieſtati tuæ. ſed eheu! etſi omnia tibi obediant, & hæc mihi dederis vt obediam tibi; tamen inſtar prodigi ſubſtantiam accipio, & parere recuſo; quaſi prudentior te ſim, & iis quos vt me regerent conſtituiſti. Hinc vagor incertus conſilij, & ſollicitus viuo, qui poſſum ſecurus, ſi in te iactarem cogitatum meum.

meum. Quid enim ſcio quid expediat mihi? certè noui hoc vnum vt obediam tibi, & inſtar Abraham offeram voluntatem meam primogenitum meum, & libertatem; id certè hodie facio in conſpectu tuo, & curiæ tua, ac in omnibus obedire volo, Superiores agnoſcere pro vicarijs tuis, eóſque amore omni ſincero & reuerentiâ colere, non iudicare iuſſa eorum: neſcit enim iudicare, quiſquis perfectè didicit obedire. Bone IESV*, qui ex amore mei*
Philip. 2. *factus es obediens vſque ad mortem crucis, atque ex ijs quæ paſſus es, obedientiam didiciſti, & docuiſti exemplo & verbo tuo; dicis,*
Luc. 22. *Non mea voluntas fiat, ſed tua. Egóne igitur dicam, Non tua, ô Deus, ſed mea fiat, repugnando, excuſando, & murmurando, quoties ſenſualitas & proprium iudicium aliud ab obedientia*
Ioan. 5. *ſuaſerunt? Tu dicis, Nō quæro voluntatem meam, ſed eius qui miſit me; ego verò niſi ſenſui, niſi palato meo placeat quod iubetur, ſæpè quæro voluntatem meam. Verùm ecce iam tibi offero eam in victimam & holocauſtum; vt nec in paruo, nec in magno eâ vtar abſque ſanctiſſima voluntate tua. Nemo enim ſibi viuit, ſed tibi, qui pro nobis viuere & mori dignatus es, dilectiſſime Domine. vtinam & ego iam ſincerè dicere poſſim, Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus! quid enim beatius, quàm prauam voluntatem meam, quæ me toties perdidit, & perdit, quoties eam ſequor, exuere, & tuam induere, quæ regula eſt omnis bonæ voluntatis? O Sapientia æterna, dirige me in ſemitam mandatorum tuorum, & doce me facere vnicam voluntatem tuam: neque enim aliàs mercedem exſpectare potero à te, ô Paterfamilias, qui me vocaſti in vineam tuam, cùm operarios es vocaturus, ſi ſecundùm meam, & non tuam voluntatem operatus fuero. Da mihi Domine gratiam, vt cognoſcam & faciam eam toto corde. Amen.*

Praxis

Praxis obedientiæ exercendæ.

PRima eſt, conſiderare diligenter, quos qualibet in rē tibi Deus dederit ductores ac Superiores; deinde eorum mandata ac præcepta, legeſque inueſtigare & obſeruare. Nulla virtus latiùs patet, nulla vtiliùs exercetur.

Secunda. Parentum, Maiorum, Præceptorum iuſſis ſtudiosè parere, etiam in minimis. Hinc B. Catharina Senenſis domi in patre Chriſtum, in matre B. Virginem intuebatur, eiſque pientiſſimè obediebat.

Tertia. Manè dum actiones noſtras diſponimus, eas omnes ad normam legum ac voluntatis Superioris, id eſt Dei, componere.

Quarta. In omnibus dubiis primò Deum ſupplici prece, deinde Superiorem adire, cum magna reſignatione.

Quinta. Ad mandata quæ grauiora accidere poſſent, animum præparare.

Sexta. Frequenter illud in corde reuoluere: Qui vos audit, me audit, id eſt, ſapientiam, bonitatem & potentiam infinitam, cui reſiſtere nemo poteſt.

Septima. Numquam conari Superiores in ſententiam pertrahere, ſed rationes exponere cum reſignatione.

IACVLATORIÆ.

LOquere, Dominè, quia audit ſeruus tuus. 1. Reg. 2.

Domine, quid vis me facere? Actor. 9.

Leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in iuſtificationibus tuis. Pſal. 118.

O Domine, quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Pſal. 115.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in ſæculum ſæculi, facta in veritate & æquitate. Pſal. 110.

Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Pſal. 118.

CA-

CAPVT XVI.

Deliberatio de Moderanda cupiditate bonorum, secundo in via perfectionis auxilio.

1.Tim.6. HOMO. Nihil intulimus in hunc mundũ, haud dubiũ quòd nec auferre quid possumus: nudus egressus
Iob 1. sum de ventre matris meæ, & nudus reuertar illuc in matrem omnium. Interea, eheu! luctamur hîc inter desideriorũ vndas, spinæque diuitiarum vrunt & trahunt. Felicitas putatur multa possidere; sed magna infelicitas pro felicitate amplecti infelicitatem. Diuitiarum enim
Bern. serm. de conuers. ad Cleric. amor insatiabilis. longè ampliùs desiderio torquet animam quàm refrigeret vsu suo; vtpote quarum acquisitio laboris, possessio timoris, amissio plena doloris inuenitur. Paupertas verò grauis est, multaq; secũ incommoda, multa impedimenta virtutis adfert. Beata quidem esse dicitur, sed omnibus odiosa esse videtur. quid eligam ignoro: dirige me, Angele mi, dux viæ & vitæ meæ, ne radix malorum omnium cupiditas errare me faciat à fine creationis meæ. Scio opes parandas esse ad vitam sustentandam mortalem; sed vereor ne sollicitudo huius sæculi virtutis opprimat semina, & diuitijs, si potiar, apponam cor meum.

ANGELVS. Age verò quem terminum tibi statuis quærendi & augendi opes?

HOMO. Nullum nunc equidem, sed si multas habuero facultates, multa largiri decreui, iuxta illud Tobiæ moni-
Tobiæ 4. tum: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertire.

ANGELVS. Hoc est incerto portu nauigare, cupiditati vela pandere, & fœdi sese periculo naufragij exponere. definias ergo desideria, neque plus opum postula, quàm

vt

vt necessitati subuenias, ac Christianam in proximo exerceas charitatem, idque secundùm statum ac vocationem tuam.

HOMO. Sed nescio quomodo perpetuò desiderio torqueamur, crescatque illud semper, & amor diuitiarum, quantum ipsæ augescunt.

ANGELVS. Ita est, si vis te diuitem facere & contentum, non pecuniæ est adijciendum, sed cupiditati detrahendum. neque mirum tamen diuitijs auctis augeri earum protinus desiderium. nam si crescant opes, familia ferè augetur, & sic paupertas crescit, quantum opes; quia quo quis plus acquirit, eo etiam pluribus eget. hinc qui volunt fieri diuites in hoc sæculo, incidunt in ten- *1.Tim.6.* tationem, & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & noxia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim malorum omnium est cupiditas. Mendicitatem ideò & diuitias rogabat Salomon ne da- *Prou.30.* ret sibi Deus, tantùm tribueret victui suo necessaria, iuxta statum suum. Statue ergo cupiditati modum, & vide quis prouentus tibi sit necessarius, eumque bonis artibus, non anxiè, sed moderatâ sollicitudine quære.

HOMO. Quomodo moderabor?

ANGELVS. Ecce si inspexeris quid sint, & quid efficiãt; *Quid sint* sanè illud tibi Dei gratiâ non erit difficile. Quid enim *diuitiæ.* sunt opes? sunt agri? terra? pecunia? terra fulua vel alba, quâ possis comparare salutem æternam, deinde ad eam & vtilia ac iucunda. Nisi enim sit ante omnia hic scopus tibi propositus, neque moderari, nec quiescere poteris. Cùm igitur victus, vestitus, habitatio tibi necessaria, ter- *Quomodo* minum & limites satis angustos habeant, intra eos con- *earum affe-* clude desideria tua: quæ si naturalia, finita sunt. Neque *ctus mode-* *randus.* hoc satis est, sed, si affluant opes, caue cor apponere: para- *Psal.6.* tus enim esse debes omni horâ bonis, & etiam vitâ priuari, ac dispensare in aliorum necessitates graues potiùs quàm Deum offendere: & id libenter quidem, vt is cui com-

commodato data vestis, facilè exuere solet eandem, repetente domino, si gratus est. sic Iob affectus erat cùm diceret; Si putaui aurum, robur meum; & obrizo dixi, Fiducia mea; si lætatus sum super multis diuitijs meis, & quia plurimum reperit manus mea. Collige hinc duo. Primum, res in se viles esse opes. Secundum, quantum periculi ne apponatur ijs cor, si necdum habitæ magno ardore quærantur.

Iob 31.

HOMO. Sanè video, magno Dei auxilio, opus esse mihi vt communem illam maledictionem filiorum Adam euadere possim; omnes enim, vt dicit Apostolus, quæ sua sunt, quærunt.

Philip. 2.

ANGELVS. Roga Dominum, vt auferat à te concupiscentiam prauam, & confide, quia etiam hac pessimâ peste âuaritiæ te liberabit.

HOMO. O Domine, tu es spes mea à iuuentute mea, in te proiectus sum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus: adiuua me, & saluus ero.

Psal. 21.

ANGELVS. Videndum verò est in his omnibus, quomodo ad finem ad quem creatus es, id est salutem, tibi vtilia esse possint; opes enim vt media, non vt finis quærendæ. Vtiles autem esse possunt si benè dispensentur, & aliena quidem Primò restitue, Deinde illis largire quibus caritatis lege teneris; Tertiò, pia opera promoue, vt templa, hospitalia, Religiosas domos, quibus rebus optimè diuites æternum nomen celebrant suum. Quartò, pauperes quotidie ale, atque ex substantia tua fac eleëmosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere; ita fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. & iterū: Ab inope ne auertas oculos tuos, propter iram; & non relinquas quærentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius, exaudiet autem illum qui fecit illum. Conclude ergo eleëmosynam tuam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. honora Dominum de tua substantia, &

Opes vt media ad salutem non vt finis quærendæ.

Tobiæ 4.

Eccli 29.

Prouerb. 3.

& de primitijs omnium frugum tuarum da ei: & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. nisi enim hoc egeris, nihil magis noxium est opibus: ærugine suâ inficiunt hominem, & grauant adscensuros in montem Domini, & luctantes cum hoste impediunt plurimum. Nihil honestum, benignum, liberale auarus cogitat; nec sibi ex pecunia, neque alijs vtilitatem ex ea capit. auaro enim nihil est scelestius, nullusque seruus infelicior, quia pecuniæ obedit per omnia, omnesque eius sentit affectus, pro ea se vendit, & omni vitio se deturpat, torquet, &c. Quid? hoccine ergo alteri suadere posses, vt opibus, quibus ad breue spatium vti potest, totus incumbat, animo oculisque in terra versetur? Quemadmodum enim is qui multis sarcinis oneratus est, difficillimè iter arduum facit; ita diues. diuitiæ enim verè onus sunt.

Eccli 10. *Diuitum summa infelicitas.*

HOMO. O quantò potius longè est modestè viuere & lætari, quàm immodico opum amore æstuare, & perpetuò laborare, ac infirmari languore pessimo, qui non senescit, nullâ ætate sanatur?

ANGELVS. Quid proderunt hæc in hora mortis, quæ instat perpetuò, quando omnia relinquenda erunt? quæ paraueris, cuius erunt? multùm laboraueris, & paruo vel nullo tempore ijs frui licebit. Quanto prudentiores qui certò scientes ciuitatem diripiendam esse, opes suas in æternam cæli mansionem per manus pauperum præmittunt, vt, cùm hinc expulsi, nudi & egeni fuerint, ibi reperiant æterna tabernacula! At verò in iudicio iniquitas auaritiæ maximè declarabitur. Quis, precor, diues ibi laudabitur, nisi qui animo pauper fuerit, plurima tribuerit, omnia relinquere paratus, & sequi Dominum, si ita ei visum ac placitum fuisse intellexisset? Quis ibi nisi liberalis in egenos & afflictos laudatur? quis ibi nisi auarus damnatur, & in res vanas prodigus? & quibus annumerari optas?

HOMO. Recogito mecum, & tremore concutior ad voces Saluatoris, quasi cum intonare auribus has audiã. O quàm acerbum erit audire, Esuriui, & vt deliciosè viueres, noluisti me pascere; sitiui, & vt inebriareris, sitim meam leuare detrectasti; nudus eram, & vt multifariâ veste splenderes, tegere me recusasti; multisque rebus in membris meis indigui, sed quia tibi libebat ludere & illudere opibus, non valuit deprecatio pauperis, quam ego ore eius pronuntiaui. Clamant nudi, clamant famelici, & conqueruntur, Nobis, inquiũt, fame & frigore miserabiliter laborantibus quid conferunt tot mutatoria, vel extensa in perticis, vel plicata in manicis? nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur quod inutiliter expenditis; inueniunt otiosi quo delectentur, non inueniunt miseri quo sustententur. Nec ferè se solos, sed posteros diuites eodem malo inuoluunt, quos exempla trahunt maiorum; & difficillimè suadeas malè parta dimittere. Audiant cupidi, Amen dico vobis, ait Veritas ipsa, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum; imò & facilius est camelum transire per foramen acus. Et quis non contremiscat?

Bernard.

Matt. 19.

ANGELVS. Qui numquam satiatur, neque fortunâ suâ contentus est, ô quanta vanitas! ô quanto satius esset æternas parare opes? nam momento hîc viuitur, momentoque transit omnis mundi gloria, & quæ parasti cuius erunt? Diues & pauper occurrerunt sibi. in qua via? nisi in ista vita. natus est diues, natus est pauper, occurristis vobis, pariter ambulatis viam. Tu noli premere: tu noli fraudare. Ille eget, tu habes: fecit autem ambos Dominus, per eum qui habet iuuat egentem: per eum qui non habet probat habentem.

Aug. serm. 9. in Nou.

HOMO. Nescio an dici possit eos verè credere, qui hæc cogitant: & tamen per omnem vitam de opibus terrenis, & vix de cælestibus tractant: sudant & laborant à diluculo in seram noctem; & vt æternas opes, gloriam, prædia

dia habeant, vix vilem extorquere pauper nummum potest.

Angelvs. Verè insânia omnium hæc maxima est. Nónne enim certa mors est? nónne hîc momento, ibi in omnem æternitatem viuere oportet? nónne millies ampliùs tamen laboras, vt hîc laxè habites, lautè viuas, fundos & domicilia habeas? Age verò, dic, tantúmne, vt in æterna habitatione commodè tibi sit, industriæ & studij ponis? quem hîc ad momentum censum habeas, quem ibi, expende: & si te, vt debes, dementiæ summæ & incredibilis damnas, resipisce tandem. Hoc verò magis attendere debes, quòd nisi hæc terrena contempseris, fieri non possit vt æterna emas. eme illa vili nũmo, redime æternas pœnas, adspice & audi quomodo insipientiã suam auari in inferno testentur eiulatu perpetuo. Verè dixit Ecclesiastes: Contra sanguinem suum insidiantur, & moliuntur fraudes contra animam suam. Hoc est quòd omnes Sancti opes cõtempserunt, profusi in pauperes, in loca sacra, & Deo sacras personas; impiorũ verò viscera iis vbi possunt detrahunt, contra id quod scriptum est, Noli prohibere benefacere, si potes & ipse benefac. Quid verò de Sanctis loquor? etiam Philosophi multi opes contempserunt, quòd intelligerent sapientiæ studio eas incommodas esse, atque animi quietem ad illud necessariam prorsus tollere. Nam, vt Bernardus, non onerosa modò, sed limosa quoque ac glutinosa nimis substantia nostra videtur; & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret.

Prou. 1.

Bernard.

Christvs. Facessant verò ista, nónne ego pauper esse volui, cũ diues essem, beatos pauperes prædicaui, Matrẽ & Apostolos tales elegi, pauperes in hoc mũdo, diuites in fide? Quid verò videtur? egóne Sapiẽtia æterna errare potui? si non potui, errat certè mundus, qui ita quærit opes, ac si præcepissem; ita auaritiæ studet, ac si paupertas omnium malorum grauissimum foret. Erras verè si anxiè

Iacob. 2.

proponis opes coaceruare, iisque nō parere te existimas, cùm famelicos exsatiare abnuis, & mihi tribuere. Ego promitto omnibus, qui propter me reliquerint domum aut agrum, centuplum in hac vita, & vitam æternam. Quis autem credit mihi? quis mihi fœnerari optat? aut sanè arguere me falsi debent, aut fateri quorumcumq; hominum fidem & ab iis lucellum minimum potius esse, quàm id quod ego promitto. Sed & Religiosos hæc tangit parabola, qui amore mei omnia deseruisse videntur, & reculis paruis ita aliquando adhærent, vt difficulter ab iis auellantur, tanto filiis sæculi miseriores, quòd his paruis crepundiis illudat diabolus, illis mundus maioribus insultet. O vtinam meminissent diei quâ egressi sunt de terra Ægypti! illíne à me regnum petere poterunt mercedem, dicētes, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Et quidē si ego meis non prospicerem, esset quòd de se solliciti essent, verumtamen eis asserui dicens: Nolite solliciti esse dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? hæc enim omnia Gentes inquirunt: scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis; nolite solliciti esse in crastinum. Sed quæ multorum est diffidentia, quo plus illis tribuo, eo minùs mihi confidunt, magisque solliciti sunt: neque tantùm, quod vetui, in crastinum anxiè sunt solliciti, sed in annos, quibus victuri non sunt.

Thesaurus diuinæ prouidentiæ.
Matth.6.

HOMO. Sic illudit nobis, Domine IESV, & imponit præstigiis suis dæmon, quasi satiari auarus animus, qui spiritus est, pecuniâ, terrâ istâ possit, aut conquiescere. Ignis ille numquam dicit, Sufficit; tam enim ei deest quod habet, quàm quod non habet. O quanto erant prudentiores Sancti de tuo obsequio solliciti, vbique securi, tranquilli, omnia in te habentes, qui hîc beatam vitam, etiam tecum æternam consecuti sunt!

CHRI-

CHRISTVS. Quos imitari cupis? quorum exitus placet? quorum præmium?

HOMO. Sequar te, Domine IESV, quocumque ieris: tu Rex meus & Deus meus.

CHRISTVS. Et quamuis horum nihil esset, neque opes, onus, spinæ; neque paupertas, beatitudo; nónne sufficit quòd hoc mihi placeat? nónne expedit magis meum, Dei ac Domini tui consilium sequi; quàm hostis fallacijs, technis & spinis, quo nomine verè opes appellaui, implicari & irretiri, & animam suam pro tantillo venalem habere? nónne mea sunt omnia, & vos dispensatores omnes? cuius verò arbitrio dispensari ea oportet, nónne meo? Verùm, vbi quis auaritiæ semel mancipatus est, me proijcit. est enim illa idolorum seruitus, plusque valet imperium nummi quàm meum, plus ille me honoratur; quòd si verò illum aut creatum quid eripiam idolum, in quo animo fornicatur, querimonijs omnia plena sunt; & iniuriam facere videor.

HOMO. O potentissime Deus, cùm per gratiam tuam cupiditatis mala cognouerim, detestor eam in conspectu tuo; ac primò statuo iuxta vocationem meam cor ab omni affectu immodico terrenarum rerum abducere, vt te sequar; deinde moderatè ea quæ mihi necessaria, quærere, & piè viuere, ac fiduciam in te collocare; non ita insanire, quin te, Domine, honorem de substantia mea, seu potiùs tua. tua enim petis per pauperem, dicisque mihi, Da mihi ex eo, quod dedi tibi; de meo quęro, & mihi donas? da mihi, & reddo: habuisti me largitorem, fac me debitorem, habeam te fœneratorem: pauca mihi das, plura reddam; temporalia mihi das, æterna restituam. Itaque quantum de bonis à te largè concessis potero, iudicio prudentis tibi in paupere restituam, & in ęternum mihi conseruabo; numquam differam debita dissoluere, aut defraudare mercedem operarij; libens in pia opera, & ad tuum cultum largus ero; omnia enim tua sunt. Denique

cùm diſpenſator fidelis eſſe debeam, numquam aliud agam, quàm ſecundùm ſanctiſſimam tuam voluntatem & beneplacitum tuum. Amen.

Meditatio de Auaritia.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera omnes homines velut montem conſcendere, & Chriſtum Regem præire pauperibus, pauperes Chriſtum leniter ſequi, alios dæmonem vel Chriſtum, ſed ſuffarcinatos relabi.

ORA, vt Dominus aperiat cor, vt intelligas paupertatis pretium, quam Dominus coluit ab vtero vſque ad mortem.

Quid ſit auaritia. PVNCTVM I. Conſidera quid ſit auaritia, nempe pecuniæ & rerum huius mundi inordinata cupiditas, quâ homo ita afficitur illis, vt impotenter ferat iis priuari, quærit ſuperflua & curioſa, etiam aliquando cum damno alterius, & anxiè ſeruat. Secundò, quàm fœda ſit. Primò, ratione obiecti, & quomodo homo pecuniæ, id eſt terræ metallo vili, ſe tradat (adeò vt idolorum ſeruitus appelletur) quâ nec melior eſt, nec beatior, cùm extra nos ſit, niſi quòd vanitatis aliquid nanciſcamur, & dicamur opulenti. Secundò, ob dignitatem hominis, qui ad hoc natus vt amore ſuo Deum omne bonum complecteretur; ille verò per auaritiam in caduca & peritura ſe abiicit, & viliſſima corpora ſuæ animæ præfert. Tertiò, ratione modi acquirendi, cùm hominem adigat ad viliſſima lucra ſectanda, etiam cum infamia, per lites, mortis diſcrimina, & curas inexplicabiles, vt nullum tempus, nullus locus vacuus ijs ſit, inque mille partes animus diſtrahatur. Quartò, quia æquali curâ & anxietate cõſeruare parta neceſſe eſt. Quintò, quòd omniũ, etiam Ethnicorum, iudicio auarus abiectiſſimus habeatur, vtpote qui frui nequeat, & acquirendo ſe oneret.

PVNCTVM II. Conſidera, quis tandem finis acquiſitio-

tionis. Primò, ſibi proponit auarus pacẽ, & ecce quantũ creſcit nũmus, (& idẽ eſt in ceteris terrenis) tantũ creſcit amor, vt in hydrope; non eſt enim pax impiis. Secundò, commoda carnis; vt benè veſtiatur, ſplendidè epuletur, &c. ob quæ, eheu! diues ſepultus eſt in inferno. Et verò quid conferunt diuiti opes, niſi victum & veſtitum? nihil enim aliud præſtant; verùm & pauperes hæc habent. Sed vnũ ille habet, quòd vbi multæ ſunt opes, ſint multi qui deuorent eas, quodque prætereà ex deliciis morbos plurimos nutriat; quos frugales non norunt, & inſuper (quod dolendum maximè) inſtrumenta gulæ, luxuriæ, & omnium malorum, id eſt mille furcas habeat ad æternam calamitatem, nullumque ferè in lubrico habeat retinaculum. Quid ergo ſupereſt diuiti, vnde inaniter intumeſcat de opibus? Attende verò opes veros honores nõ parere, cùm ſint homine inferiores, & nihil in ſe habeant dignitatis. Conſidera Quartò, in quàm multos diaboli laqueos incidant, qui volũt diuites fieri in hoc ſæculo: radix enim omnium malorum cupiditas. Primò, orare nequeunt, ibi enim eſt cor eorum, vbi theſaurus eorum. Secundò, ab operibus pietatis alieni ſunt, cùm ſemper egeant, & ſatiari numquam poſſint. Tertiò, per fas & nefas acquirunt, & iniquè acquiſitis ita afficiuntur, vt propè impoſſibile ſit ad reſtitutionem cogere. Quartò, morientes, ob rationem reddẽdam, pauperes defraudatos, opes deſerendas, velut in deſperationem agũtur. Itaque, ô homo, veluti ſi in ſumma tempeſtate eſſes periturus, niſi abijceres opes, iam proijce; & diuitiæ ſi affluant, noli cor apponere, vt ad æternum portũ peruenias. Noli ergo, cùm alteri omnia relinquenda, illi gaudium creare, tibi tormentum, non reſtituendo; & ſi ſaltem in morte aliquid abnegandum aut reſtituendum, noli tam enormi tuo damno differre.

Quàm inſatiabilis eius ſitis. *Iſaia 48.*

PVNCTVM III. Conſidera ſtultitiam auari & conquiſitoris huius ſæculi, qui Deo in paupere, æternæ Veritati,

Auari ſtultitia.

ti, centuplum promittenti & vitam æternam, ea quę certò alioquin ei ſunt peritura dare recuſat, & contrà mundo fallaci, & hominibus credit exiguo & momentaneo lucro. Secundò, quanta ſtultitia, quòd cùm tantùm diſpenſator ſit, Domino recuſet reddere, & dilapidet alterius bona, redditurus ſtrictam rationem. Tertiò, quòd hîc malit eſſe momento diues, etiam cum tot miſerijs, & in futuro perpetuò pauper, quàm in æternum cum gloria maxima diues, & hîc cum rege Chriſto pauper. Quartò, quòd res viles tanti faciat, vt puer crepundia, cùm Chriſtus & omnes ſapientiſſimi nihili fecerint. Quintò, quòd animam toto mundo pretioſiorem pro qua mortuus eſt Chriſtus, tantillo vendat, vel ſaltem imperfectam relinquat, & pauperem in altera vita; & ſic opes pluris ſe æſtimet. Sextò, quòd Domino promittente omnia adijcienda, ſi quæratur primò regnum cælorum, hoc neglecto, quaſi diffidat eius bonitati. Conſidera, quomodo Dominus punierit hîc auaros, & quidem Achan iuſſerit ob furtum lapidibus obrui, Ieſabelem vineam Naboth concupiſcentem, Ananiam & Saphiram de pretio oblato detrahentes, & Iudam proditorem dirâ morte multarit.

Ioſ. 7. *4. Reg 9.* *Act. 5.* *Mat. 27.*

Meditatio de Paupertate.

COMPOSITIO LOCI erit Chriſtum videre cum Diſcipulis miſerè veſtitum, famelicum, pauperculum pagos & villas obeuntem, & nos velut peregrinos eum in montem ſequentes.

ORATIO. Pete vt poſſis cognoſcere dignitatem paupertatis.

Quid ſit paupertas.

PVNCTVM I. Conſidera paupertatem eſſe rerum omnium externarum ſaltem in animo abdicationem, quæ hominem totum ordinat exteriùs & interiùs circa illas. Primò, in intellectu ponit veram qualem Deus habet illarum æſtimationem, oſtenditque verè eſſe caducas, viles, noxias. Secundò, in affectu contemptum & faſtidiũ, de-

denique in opere plenam, si Dominus ad perfectionẽ vocauerit, abdicationem. Vide quanti tu eam facias, quàm paratus sis omnibus carere, si salus animæ id posceret, aut necessitas flagitaret. Considera Secundò, quòd sicuti cupiditas est radix malorum, & fundamentum Babylonis, vt August. ita paupertas ac contemptus diuitiarum radix bonorum, & parens quædam generatioque virtutum, fundamentũ cælestis Ierusalem, & prima beatitudo. Ratio est, quia remouet instrumẽtum vitiorum diuitias, quæ superbiam, gulam & alunt & tuentur; & bene viuendi adfert quandam necessitatem ac facilitatem: cùm iudicio Sapientiæ æternæ facilius sit camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Credis hæc? attẽde præterea paupertatẽ expiare peccata, iuxta illud, Elegi te in camino paupertatis; & liberum reddere ab occupatione rerum terrenarum, vt soli Dei vacare quis possit. O felicitas magna Christianorum, quibus datum est, vt paupertatem pretium faciant regni cælorum! non tibi displiceat paupertas tua, nihil eâ potest ditius inueniri.

Aug. l. 2. de Ciuit. Dei c. 13. *Ambr. l. 5. in Luc.* *Matt. 19.* *Isaiæ 48.* *Aug. serm. 28. de verbis Apost.*

Pvnctvm II. Considera gratissimos Deo esse pauperes, cùm paupertatẽ sibi copularit, & in se tãtopere dilexerit; diuitias verò vt quisquilias, splendidaq; omnia nascens, viuens & moriens sit auersatus: qui cùm diues esset, factus est pro nobis egenus, vt non haberet vbi caput reclinaret, matremq; elegit & discipulos pauperes. Et sanè credendũ dignũ se statum elegisse. Sic & Sancti, qui cum D. Paulo omnia arbitrabantur vt stercora, gaudebant fame, siti & nihil habere: adeò vt B. Franciscus sanctè pauperioribus inuideret. Cõtrà mundani & molles Dei serui, omnes conatus & studia ad opes referunt, vt splendidè, carè, curiosè, commodè sint in victu, vestitu, habitatione, vnde amicis adsunt libenter, seruire recusant, &c. Contemne ista, vt vir crepundia, & æternùm animum & cor in æternis habeto; noli miles Christi aspera horrere, quæ dux

Paupertas Deo gratissima. *2. Cor. 5.* *Luc. 9.* *Philip. 3.*

amplectitur. Considera Secundò excelsum Religiosi pauperis animum, quo super omnia hæc terrena eminet, vt ne verbo quidem quid suum dicere velit, ne fortè iis ipse adhærescat. Tertiò, quàm in eo ingens difficultas, quâ victi omnes ferè mortales, quæ sua sunt quærunt, ob innatam cupiditatem, & commoditatem rerum ac speciem; vnde Sapiens: Beatus vir qui post aurum non abiit; quis est hic, & laudabimus eum? quanta itaque gloria eum affectum quo omnes abripiuntur, laici, Ecclesiastici, & tepidi Religiosi, superare? Vnde Chrysost. Anima pauperis fulget vt aurum, splendet vt gemmæ, sicut Angelus ita conuersatur, non subiacet dæmonibus, assistit Deo. Quartò, quòd, vt Paulus ait, pauperes hi nihil habentes, omnia sint possidentes; &, vt olim Climach. monachus nudus est mundi dominus, viroque forti totus mundus diuitiarum est. Quintò, considera quòd is qui reliquerit omnia, & secutus fuerit Dominum, centuplum in hac vita accipiet, & sedebit super sedes duodecim, iudicans duodecim tribus Israël; cùm Reges stabunt, & Monarchæ trepidabunt. Vide, ô Religiose, an verè dicere possis, Ecce nos reliquimus omnia, neque animus tuus reculis adhæserit, qui magnanimiter antea omnia despexerat.

Eccli 31. *Chrysost. Hom. 47. Matth.* *2. Cor. 6.* *Grad. 16.* *Matth. 19.*

Diuina prouidentia erga pauperes.

PVNCTVM III. Considera prouidentiam Dei erga pauperes secundùm illud Psalmistæ, Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. nam pauperibus vt nobilibus de suo prouidet Dominus in tempore, illum habent œconomum, vt beatus populus, cuius Dominus Deus eius. Secundò, quòd ipsi sciunt certò iubilationes, nihil metuunt, nihil sperant; curis vacui, paucis contenti; in quo etiam Epicurus felicitatem posuit; non nauseabundi, vt diuites, sed ex petra etiam melle saturantur, & cùm tam gaudeant nihil habendo, quàm omnia possidendo, nucleum sine cortice habent: nam quærentibus Deum hæc omnia adijciuntur,

Psal. 33. *Psal. 143.*

tur,

tur, vt Paulo, Danieli, Eliæ, omnibus Religiosis. Vnde quouis ire sine viatico parati sunt, animarumque lucro instare, quia Dominus sollicitus est eorum.

ORATIO.

O Rex regum, & Domine dominantium, ô Saluator mi, qui cùm diues esses, pro me egenus factus es, vt tuâ inopiâ nos diuites essemus; concede mihi, vt numquam post aurum abeam, nec sperem in pecuniæ thesauris, in incerto diuitiarum, neque anxiè diues fieri quæram, cùm desideria ista nociua & inutilia mergant homines in interitum & perditionem. Vbi sunt enim qui argentum thesaurizant & aurum, in quo confidunt homines? exterminati sunt, & ad inferos descenderunt. Idcirco ego, Domine IESV, pro honore & amore paupertatis tuæ, cuius voluisti me per Prophetam tuum recordari, offero diuinæ Maiestati tuæ quæcumque de manu tua accepi: neque retinere volo, aut detrahere quidquam cum Anania de hoc holocausto, nec sollicitus esse animæ meæ, quid manducem; neque corpori meo, quo induar. Pater enim meus es tu, & nosti quia his omnibus indigemus: quæram igitur primùm regnum tuum, & scio quia ea omnia adÿcientur mihi. Absit à me, vt apponam cor meum terræ frusto, qui ad cæli regna vocatus sum, maximè postquam tu, Rex cæli & terræ, omnia reliquisti amore mei, & non habuisti, ô dulcissime Redemptor, cui cælum sedes est, & terra scabellum pedum tuorum, vbi caput reclinares. Quomodo igitur ego aliquid iniustè ad momentum retinebo vnde æternùm crucier? quomodo pretiosis vtar, quando tu, Rex meus, vilibus? vbi esset frons mea, te esse nudum, & me vestiri splendidiùs quàm status exigat meus? congregare argentum, & te inopem non imitari? Scio enim quia satiari cupiditas non potest, sed quo plus adÿcitur, plus eam irritari. Pudet me vehementer cùm audio Philosophos sua proiecisse, & me sollicitum viuere, filium tuum, cui prouidus parens sollicitè & perpetuò inuigilas. Da mihi, quæso, gratiam, vt omnem sollicitudinem meam proÿciam in te, & animo verè pauper sim. Beatos enim dixisti pauperes, & eorum esse regnum

2.Cor. 8.
Eccli 31.
1.Tim 6.
Bar. 3.
Matth. 6.
Isaiæ 66.
Matth. 8.
Luc 9.
Matth. 5.

Luc. 1. *regnum cælorum, diuites autem dimittis inanes. Cur ego nolim es-*
Luc. 6. *se beatus, & euadere tristissimum illud, Væ vobis diuitibus? qui e-*
2. Cor. 6. *nim verè serui tui sunt, sunt sicut egentes, multos autem locuple-*
tantes; tamquam nihil habentes, & omnia possidentes: interea ni-
Num. 18. *hil cum Leuitis possident, nec habent partem, sed dixisti eis; Ego*
Psal. 72. *pars & hereditas tua. Mihi autem adhærere tibi bonum est, & po-*
nere in Domino meo spem meam.

Praxis ad paupertatem colendam.

PRima. Siue sæcularis, siue Religiosus, recenseat, & enumerata habeat quæcũque possidet, videatq; an quid iniustè retineat, aut Superiore inscio. Si Religiosus est, aut superfluũ, vel nimis curiosum, idq; quotannis semel & iterum, omniaq; Superioris potestati resignet ac tradat. Triste certè est & commiseratione dignissimum, Religiosum, qui orbem spesque omnes suas deseruit, rosario, libello, scalpello adhærescere, eoque turpius illud, quo gloriosiùs de mundo triumpharat. Ideò nonnullis in more positum, vt catalogum rerum suarum habeant; eumque non nisi bonâ consideratione præmissâ adaugeant.

Secunda. Modestiam in habitu seruet, ceteraque supellectile: quidquid verò splendori suo detrahit, si sæcularis est, aut commoditati, id tribuat Christo pauperi, & nuda membra Christi eo tegat quo parietes velarentur.

Tertia. Quemadmodum Thomas Morus fecisse fertur, potest quiuis alterius curæ se cõmittere, vt sibi prospiciatur, & datis cõtentus esse, quod filiisfamilias, ac filiabus, ac maximè Religiosis conuenit: qui gaudere debent, si paupertatem experiri digni sint. neque ferendum certè vt conquerantur, pauperesque se velint, ac sibi nihil deesse, cùm diuitibus etiam desint plurima.

Quarta. Cùm status & dignitas vestem splendidiorem requirunt, potest paupertatis & perfectionis amans interiora vilia amare, vt de S. Carolo Borromæo memoratur.

Quinta est, exemplo Christi pauperes non auersari, sed libenter præ diuitibus qui suam consolationem habent, eis opem ferre, ad colloquium admittere, per se vel suos solari. Et certè quamuis hoc diuitibus omnibus, etiam Principibus, vsu venire potest; maximè tamen Religiosos decet. Intolerabile siquidem est, paupertatem profitentes, & eius in se amorem, ac pauperis Christi sequelam, pauperes fastidire, diuitibus adulari. Venit

nit enim Dominus pauper, & pauperes elegit, & missum se pauperibus euangelizare testatus est; & tu, Religiose, Christi imitator, eos minùs complecti, aut etiam quandoque spernere audes? immemorem certè te declaras instituti & professionis tuę, quodque paupertati alimenta, & beatitudinem tuam debeas.

Sexta. Examinare se quo in gradu quisque sit. Sunt autem secundùm Bonauenturam; Primò, relinquere temporalia; Secundò, amicos sæculares & temporales; Tertiò, seipsum. Vel Primò, pro transitoriis non laborare; Secundò, non appetere, Tertiò, respuere, & tantùm coactum admittere. Vel Primò, omnibus contentum esse; Secundò, necessaria tantùm admittere; Tertiò, iis etiam velle carere. Vel Primò, nil sine licentia accipere prerogata; Secundò, dare; Tertiò, nihil superflui habere; Quartò, in iis quæ vtenda sunt pauperrima optare; Quintò, gaudere cùm necessaria desunt. *Gradus paupertatis.* *De gradu virt.*

Examen quo defectus Paupertatis noscuntur.

Primò, necessariis nolle carere, quod verè pauperis; Secundò, commoda amare; Tertiò, sua non custodire; Quartò, superflua coaceruare, & petacem esse, nec dare libēter; Quintò, viliora respuere, & parcitatem odisse; Sextò, pretiosa & affabrè facta in iis quibus vtitur exquirere; Septimò, vti re aliquâ affectu proprietario, ita vt grauatè pateretur auferri; Octauò, per cuniculos agere vt iis vti possit; Nonò, abscondere, obserare aliqua, vel habere apud alium quidpiam; Decimò, transferre sine venia, dispensare, accipere, aut dare, vel vsurpare ex domo per epieicias. *Examen defectuum circa paupertatem.*

Septima. Considerare sæpè iuuat insatiabile esse cor hominis, & auaritiam numquam dicere, Sufficit. frustra itaque hominem opibus, honoribus augendis insudare; numquam enim cupiditati magis satisfaciet: cur igitur frustra se fatigabit? cùm, si voluerit eam moderari, ex nunc contentus esse possit, quod omnia bona (vt vulgo verè dicitur) superat? O quàm vtile hoc esset multis, quibus res domi angusta, animi verò ampli! quibus quia cum paupertate non bene conuenit, inquieti alienis inuident; sordidè quærunt quæ posteà prodigant, alieno se grauant ære creditoribus atque amicis graues; & cùm omnia fecerint, inde colligunt vituperium & dolorem, vnde famam, quietem & honorem sperarant. Verè enim spes impij tamquam lanugo, & tamquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur. *Sap. 5.*

IACV-

IACVLATORIÆ.

Psal.61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.*

Eccli 31. *Beatus diues, qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris.*

Matt.6. *Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis.*

Prou.30. *Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo necessaria.*

1.Tim.6. *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quòd nec auferre quid possumus.*

Matt.19. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.*

2.Cor.8. *Propter vos egenus factus est* IESVS, *cùm esset diues, vt eius inopiâ vos diuites essetis.*

Matt.8. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.*

Matt.19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?*

Luc.14. *Qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.*

Exercitium seu consideratio de Bonorum vsu.

Iob 1. *Vnde habeantur bona.*

COnsidera Primò, vnde, cùm nudus in hunc mundum veneris, tibi hæc bona accesserint: & cognosce à Deo tibi data; non vt dominus sis, sed vt dispensator: rationem enim redditurus es villicationis & negotiationis & talentorum vsque ad nouissimum quadrantem.

Quæ eorũ reddenda ratio.

Secundò, an obstrictus ad rationem sic reddendam sub pœna non tantùm capitis, sed æternæ damnationis, non debeat esse sollicitus pro bona administratione? quæ autem bona est? nónne ea sola, quæ fit secundùm voluntatem Domini? quæ autem eius voluntas, & quo fine hæc eum tibi dedisse putas? certè vt ijs salutem æternam acquireres, alios ad eandem perduceres, & ad Domini tui ob-

obſequium & laudem. ſi quis verò bonis ad luxum & voluptatem, & animæ graue detrimentum vtatur, Deique contemptum, quâ fronte ad Dominum veniet, & rationem reddet? Attende iam qualis ſis diſpẽſator, an fidelis, an verò & tuam & aliorum ſalutem bonis his perdideris, Domino contumeliã feceris, & quaſi tua eſſent, ijs vſus ſis, imò eo deteriùs vixiſti, forſan quo plura tibi contulit bona bonus Deus? Quid ergo? nónne tibi dicet: An oculus tuus, & cor tuum nequam eſt, quia ego bonus ſum? cur retribuis pro bonis mala, & odium pro dilectione? *Matt.20.*

Conſidera Tertiò, vnde contingat hæc in ſæculi diuitibus inſania, vt ſibi quiduis libere & licere putent: & verum ſit illud Auguſtini, ſæculi potentiam eſſe impunitam nequitiã. & videbis id accidere ex obcæcatione, quâ præcipitia nõ vidẽt, ſed velut equi effrænes in ea ruunt, vel in anguſta trabe ambulãtes ſe iactãt, & ruunt. auri enim fulgor & adulatio, quæ opes conſequitur, faſcinat diuitẽ, & tumidum reddit. Vnde Apoſtolus diuitibus præcipiendũ aiebat, ne altũ ſaperen. præſtantiores enim ſibi videntur propter opes: quaſi verò equũ ſtrigoſum & claũdũ phaleræ aureæ præſtantiorem redderent. Præſtantia hominis in anima eſt. Quid ſi enim ſtultus auro ſplendeat, & niteat margaritis? ſanè non eo præſtantior. Neque quiſquã prudens mallet eſſe minùs prudens aut ſapiens, & magis diues. Imò verò diuites cæteris ferè deteriores ſunt. Vnde Eccleſ. Beatus diues, qui inuentus eſt ſine macula, quis eſt hic, & laudabimus eum? quapropter & Salomon petebat à Domino: Diuitias & paupertatem ne dederis mihi. Et ſi Sapientia æterna pauperes beatos dixit, eſurientes, lugentes, patientes propter iuſtitiam; diuites tamen ſe propter diuitias beatos dicunt, tenentque tympanum & citharam, crapulâ & ebrietate ſe onerant, largi in ludo & conuiuiis vſque ad inſaniam; in pauperes auari, parci & inopes. Si ſuadet Dominus, Cùm facis conuiuiũ, voca pauperes, hi contrà. Si humilitatem commendat, hi verbo

Diuitum inſania. *Aug. de verb. Domin. ſerm. 37.* *1. Tim. 6.* *Eccli 31.* *Prou 30.* *Matt. 5.* *Iob. 21.* *Luc. 14.*

bo læsi, verbere, imò alterius morte se vindicāt. Si pacificos laudat Dominus, hi fastu pleni ad duella prouolant, & propter iustitiam pati nihil volunt. Vide quanta diuiti humiliandi se sit causa. Inter vinctos, qui de suspendio certior, humilior est alio de venia propè certo: atqui diues de gehenna quo certior est, eo magis superbit. ita enim Veritas:

Luc. 6. Væ vobis diuitibus, væ qui habetis consolationem vestram: væ vobis qui saturati estis. Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum.

Matth. 19. Iterum dico vobis, facilius est camelum per foramē acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Vide an hæc vera putes; an ita viuas, ac si putares.

Diuitiæ spinæ. *Eccli 31.* Considera innumeras spinas diuitias gignere: nō enim frustra à Domino spinę appellantur. Vnde Sapiens: Multi dati sunt in auri casus: & facta est in specie ipsius perditio illorum. væ illis qui sectantur illud, & omnis insipiens in eo capietur.

Eccli 41. Iam vide quis exitus sit diuitum. O mors, quàm amara est memoria tua homini habēti pacem in substantijs suis! post mortem reuertitur in terram communem matrem omniū, vti nudus egressus erat. vnde Iob:

Iob 27. Si cōportauerit impius argentū vt puluerem, & sicut lutum præparauerit vestimenta; præparabit quidem, sed iustus vestietur illis, & innocens argentum diuidet.

Diuitiæ ad quid vtiles. Considera 4 quomodo deinceps diuitijs ad salutem vteris, & audi Dominum, qui tibi eas dedit; qui id suadet, imò mandat, vt primò animæ tuæ consulas:

Luc. 16. Facite vobis amicos de Mămona iniquitatis, vt recipiant vos in æterna tabernacula:

Prou. 3. honora Dominum de substantia tua,

Dan. 4. peccata tua eleëmosynis redime. Ecce quomodo Deum placare possis. imò & septuplum & centuplum promisit; sed, eheu! in ludum, in conuiuia & luxum pecunia non deest; pro animæ salute, pro eius victu, pro Dei cultu deficit. Quanto satiùs, cùm momentum tantùm sit vita nostra, æternos sibi facere thesauros in cælo, quò

fur non appropiat, neque tinea corrumpit. Statue ergo honorare Dominum de ſubſtantia tua. Secundò, creditoribus fac ſatis. Turpe alieno ſplendore veſtiri, & creditorum audiri gemitus in cælo, cùm diues exultat illorum bonis in terra. Conſidera, an in hora mortis, & in iudicio iſta non ſint futura in ſingultum. Tertiò, prouide familiæ tuæ ſecundùm rectam rationem, non ſecundùm leges ſæculi: Chriſtianus es, Chriſti lege, non ſæculi iuraſti viuere.

Poſtremò, honeſtę recreationi aliquid tribue, vbi hæc legeris, & intellexeris te bonorum tuorum non eſſe dominum, ſed diſpenſatorem. Vide quomodo hactenus diſpenſaueris, & an talem tu diſpenſatorem habere velles. Attende, quantum ludo & luxu, cum magno animæ detrimento, abſumpſeris, & Dei iniuria. Secundò, quot, quantaque bona opera illis feciſſes ſi voluiſſes; quantumque ex ijs theſaurum moriturus in cęlis haberes. Tertiò, quàm ſecurè & quietè viuat bonus diſpenſator: non illum ſollicitum creditor agit, non anxium habet rei familiaris anguſtia, ab omnibus colitur, & gratus eſt, vbi alius omnibus ſæpè ſupplex, vti obſtrictus. *Diuites bonorum tantùm ſunt diſpenſatores.*

Conſidera, vnde contingat hæc ſtultitia, vt plus quiſque gratis expendat, quàm habeat in bonis, iſta inquam prodigalitas? cauſa eſt Primò, quòd putet ſeſe bonis pro arbitrio poſſe vti; quod falſum. vnde monet Sapiens, Benefac humili, & ne dederis impio: ſi benefeceris, ſcito cui benefeceris. *Eccli 12.* Diues autem hoc non conſiderat, & malè beneficia & opes collocat. Paria autem ſunt, ait Hieronymus, dare hiſtrionibus, & ſacrificare dæmonibus. *Hieron.* Secunda eſt gula, propter quam Eſau primogenita ſua dedit pro lenticula, & abijt parui pendens quòd primogenita ſua vendidiſſet. *Gen. 25.* & ſic ſtultè vno die tribuit, & ſe exhaurit, ita vt diu dare non poſſit, &, cùm dicat Scriptura, Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; talis de modico multum tribuere vult. *Tobiæ 4.* Tertia eſt ſuperbia, quâ ſe ma-

 iorem

iorem se & ditiorem haberi cupit, &(vt ita dicam) plus vult ferre quàm potest, & se disrumpit. Vide, precor, quàm vanum sit à parasitis hodie laudari, & cras rideri; hodie largiri, & cras animam debere; posse Deo seruire securè, & in omnibus gratificari, & inquietam tamen vitam ducere,& sæpè perditam, dum loculi vacui pessima suggerunt consilia, & amici ollares.

Remedium in promptu est, quod monet Sapientia æterna; Primò, sedere nimirum,& computare sumptus, ne censum superent; Secundò, generoso esse animo, & scire vbi vera gloria, quæ non famulorum turbâ, sed bonâ vitâ; non sumptu, sed prudenti dispensatione metienda est.

Exercitium primum de Bonorum dispositione.

Cur bona hominibus à Deo data. Matth. 25.

PVNCTVM I. Considera, quorsum bona hæc à Deo sint data, nempe vt iis non aliter quàm ad eius gloriam & tuã salutem vtaris. Expende an ita feceris. Secundò, scias non licere otiosa relinquere, &, vt ille Matth. 25. talentum abscondere; sed mandatũ nobis esse, vt negotiemur, dum veniat Dominus; idque ad maximam eius vtilitaté, si serui fideles esse velimus & collaudari; vt ille Matth. 25. qui quinque talentis acceptis, alia quinque superlucratus fuerat. Cogita, quæso, an non tu sic velles tua bona administrari, an non semen, quod iacis, fructum adferre centuplum; atque ita collige, meritò Dominum pręcipere, vt sic bonis tuis vtaris, vt fidelis dispensator inueniaris. Aduerte deinde, tua quæ appellas, tua non esse, sed Domini, ac proinde tuo arbitratu & commodo de iis nefas esse disponere. Denique non es fidelis; si, cùm possis centum annuè (vt ita dicam) lucrari, octoginta tantùm Domino reddas; viginti verò in proprios vsus & vanitatem expendas: vt seruus ille Lucæ 16. sic autem facit, quisquis ad Dei gloriam non purè bonis suis vtitur, sed suam etiam quærit, aut certè vanitatem.

Luc. 16.

PVN-

PVNCTVM II. Considera tres classes hominum, seu seruorum, seu mauis filiorum. Prima eorum est, qui bona domini, vel patris, expendunt ad eius contumeliam, vtque bellum illi inferant. eiusmodi sunt, qui bonis ad luxuriam & fastum abutuntur, & sodales exemplo & aliter ad huiusmodi inuitant, vel ijs illa largiuntur qui id faciunt, vt commodiùs faciant, & sic ære suo hostes Dei fouent. Nónne enim illos comparare aptè possumus his qui à patre vel domino pecuniam accipiunt, vt eis seruiant, eosq; tueantur: quique eâ acceptâ, sicarios & latrones in necem patris, seu domini conducunt, quorum etiam se duces constituunt? Alia classis est eorum qui Deo seruire volunt & Mammonæ, vti Samaritæ Deo & idolis, Domino & sibi negotiantur. Hi, vbi herus ponit insignia sua, illic etiam propria collocant: si hero duodecim debeantur, sex sibi capiunt; gloriæ, inquam, vel vtilitatis partem. Hi sunt, qui in conspectu Dei dicunt ei, se velle partim eius voluntatem, partim suam adimplere. Tertia classis est eorum, qui sciunt ea, quę possident, aliena prorsus esse, eaque Domino offerunt, vt iis ad arbitriũ vtatur, & sollicitè quærunt, quomodo iis maximam voluptatem, honorem & gloriam cõsequi Dominus possit. Hi sunt verè resignati, & qui inuenti sine macula, post aurum non abeunt: hi sunt, qui, vt Christi sint discipuli, renunciant omnibus quæ possident, vt Luc. 14. præcipitur. Vide in qua classe hactenus fueris, & esse velis.

Tres hominum classes.

Matth. 6.

Luca 14.

PVNCTVM III. Considera rationem bonorum maximam habendam esse in die iudicij: de eorum enim dispẽsatione ita Matth. 25. agitur, quasi aliarum rerũ ratio nulla haberetur. Secundò, considera quomodo cupiditas humana in hoc mundo ad summa tendat, & pecuniam in cibum, vestem, domum, agros non nisi optimè collocari optet, & quæ dementia in æternitate, neque de optima mansione, nec de victu aut vestitu, magnopere curare. Stultus putaretur mercator, qui cùm posset eodem pretio

Stricta bonorum ratio danda in die iudicij.

comparare pretiosam margaritã, deteriorem longè sciẽs sibi vel hero emeret. Aliter Sapientia æterna docet, dicens: Simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: & inuentâ vnâ pretiosâ dedit omnia sua, & comparauit eam. Expende hæc coram Deo, & ab eo lumen & gratiam pete, & dole, quòd tu filius lucis non tam fueris prudens in generatione tua, atque filij huius sęculi, qui assiduè quærunt quomodo plus fructus & honoris & commodi ex pecunia colligere, ex agro, ex arte suâ, &c. queãt, & ad hoc mare & terrã obeant; tu verò vel ex exemplo, vel nescio quo motu actus, vbi possis centuplum accipere, octoginta cupis; vbi possis certò collocare, plurimis periculis exponis tua & te.

Matth. 13.

Luca 16.

COLLOQVIVM erit, quo te tuaque diuinæ maiestati offeras, hoc vel simili modo: O fons bonorum omnium, à quo omnia mihi bona venerunt, quorum ego dispensator sum, offero ea tibi: tua enim sunt, & vehementer opto ea ad honorem nominis tui impendere. vtinam scirem quo pacto id meliùs præstare possem! certè vt fidelis seruus promptè id facerem, per gratiam tuam ad maximam gloriam tuam. Amen.

Exercitium secundum de eadem.

In dispositione bonorum diuina voluntas inuestiganda.

PVNCTVM I. Considera in dispositione bonorum primò quærendam Domini voluntatem: quidquid enim contra, vel præter illam impenderis, reddere cum vsuris oportebit. quocirca vt in alijs rebus Deum suppliciter roga, vt tibi voluntatem suam aperiat: quemadmodum Ioannes Patricius Romanus sollicitè quæsiuit in quod opus pium Deipara erogari suam vellet hereditatem: quæ ei ostendit sibi fore gratum, si in ecclesiam suas facultates expenderet, & hoc insigni miraculo declarauit. Vt autem voluntas Dei tibi cognita sit, resignato animo esse oportet; neque enim reuelat illis Deus voluntatem suam, quibus

bus decretum propriam sectari. Hoc est quod per Prophetam queritur Deus: Me etenim de die in diem quærunt, & scire vias meas volũt; quasi gens, quæ iustitiam fecerit, & iudicium Dei non dereliquerit; rogant me iudicia iustitiæ; appropinquare Deo volunt. Quare ieiunauimus, & non aspexisti; humiliauimus animas nostras, & nescisti? ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. *Isaia 58.*

PVNCTVM II. Vt autem ratiocinando quænam sit voluntas Dei assequaris, Considera, quę eleëmosyna melior sit. Est verò illa, quâ Dei honor maximè propagatur; vnde piorum illa vota, vt optent suis facultatibus & alijs modis efficere, vt omnes Deum agnoscant & ament; atque adeò, si cælos nouos creare possent, & Angelorum hierarchias, in Dei laudem perpetuam, id sanè præstarent. Cùm verò Deus à iustis & bonis maximè honoretur, si quis, vt id illi commodè præstent, sua conferat, id Deo acceptissimum esse apparet. Bonorum verò duo genera sunt: vnum eorum, qui vt Christum sequi possint, & meliùs illi seruire, sponte sua abdicant. Et quantopere Rex huiusmodi sibi deuotos milites à subditis suis ali desideret, manifestum est. Aliud genus bonorum est eorum, qui aut sorte, aut vitio suo, aut coactè siue ex necessitate pauperes sunt: quibus si tua conferas, rectè etiam feceris. quanto tamen gratior Deo sit eleëmosyna illis potiùs, quàm his collata, liquet. Inter bonos duo item alia genera reperies; vnum, quod sibi viuit, & Domino seruit: aliud, quod insuper complures ad Domini obsequium adducit, nomen eius celebrat, imperium propagat & tuetur. Et huiusmodi Religiosos nonnullos esse, omnibus notum. diuites autem procuratores esse videntur, opibus ad hoc donati, vt operarios eiusmodi ad obsequium Domini adducant. quo verò illi aptiores & perfectiores, eo meliùs rem Domini agunt; magis certè quàm ij, qui incerto euentu erudiendos ad ministerium multo labo- *Quæ eleëmosyna optima.*

re adſciſcunt. Id ex militia ſumpto exemplo clariùs euadet. Quis enim Rex nō mallet exercitatos milites, quàm prorſus tirones? quis non mallet aſſcriptis à ſe in militiam annonam præberi, quàm tirones legi, qui incertum an futuri militiæ apti? denique quos ſapientiſſimus dux magno ſtudio delegiſſet è millibus, hos meritò quiuis aptiores militiæ eius, & gloriæ propagandæ iudicaret. Applica hæc Chriſto Regi, & Religioſis, qui proximi ſaluti vacāt: his enim teſſera militiæ vocatio eſt, alij quicumque aluntur, hoc fine aluntur, vt tales, vel ſimiles aliquando euadant. ſic etiam gratius eſſet Regi, naucleros pro ſua claſſe ali & conquiri, quàm epibatas & ſentinarios; ſiue architectos potiùs quàm viles operas. Quàm verò glorioſum ſit Deo, & homini, laudatores Dei, propugnatores fidei, complures architectos & naucleros in dubio hoc mari & naufrago vndique colligere, luce clariùs exiſtit: ſic enim eleëmoſyna latiſſimè diffunditur, eiuſque fructus, cùm vni corporalia præbentur, vt multis ſpiritualia tribuantur; imò etiam corporalia. denique hoc certum ſit, eleëmoſynam ex omnium Theologorum conſenſu potiùs ac priùs meliori tribuendam. Vnde Hieronymus cōtra Vigilantium explicans illa verba: Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, Num, inquit, iſti pauperes inter quorum pannos & illuuiem corporis flagrans libido dominatur? non, ait, ſimpliciter pauperes; ſed, pauperes ſpiritu beati appellātur: in vulgi pauperibus ſuſtētandis, nequaquam intellectu, ſed eleëmoſynâ opus eſt; in ſanctis pauperibus, beatitudinis intelligentiâ, ſicut ſcriptum eſt: Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem; in die mala liberabit eum Dominus.

Hieron. contra Vigilant. c. 5.
Lucæ 16.
Pſal. 40.

C A-

CAPVT XVII.

Deliberatio de delectationum appetitu moderando, tertio auxilio in via Dei.

HOMO. O quàm pulchra est casta generatio cum claritate! immortalis est enim memoria illius, quoniam apud Deum nota est, & apud homines: cùm præsens est, imitantur illam; & desiderant eam, cùm se eduxerit, in perpetuum coronata, triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens. Sic sonat in auribus vox tua dulcissima, Christe IESV, & afficit intima cordis mei: verũtamen cùm in omni vitæ genere dederis, ô Bonitas infinita, vnde gaudeat cor hominis; & rursum intonet Apostolus tuus: Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis suis; quid faciam ô magni consilij Angele, ô Sapientia æterna? trahit me voluptas, periculosa esca, quâ multos aduersarius inescat & in interitum rapit. *Sap. 4.* *Galat. 5.*

ANGELVS. Hæc dicit Dominus Deus tuus: Qui non odit patrem & matrẽ, insuper & animam suã, non potest meus esse discipulus. Nónne vides, quia transit mũdus & cõcupiscentia eius, & transit velut vmbra? ô si amaritudines quibus cõdiuntur mundana gaudia, degustares! clamares vtique mortẽ in olla esse, neque edere ex ea neque bibere posses de calice hoc, cuius fæx non est exinanita, ex quo bibunt omnes peccatores terræ. Quid enim sunt voluptates corporis & sensuum, videre, audire, sentire? nihil aliud quàm momentaneum aliquod gaudium, idq; de re extra nos longè posita, quæ nobis tantummodo per solam sensuum cognitionem coniungitur, vsque adeò, vt quamuis haberes regnum aliquod, & ignorares, nihilo felicior esses, quàm si non possideres; imò si fingeres te *Luc. 14.* *Voluptates amaritudine condiuntur.* *1. Ioan. 2.* *4. Reg. 4.* *Psal. 74.*

eam rem habere, æquè te afficeret: vel si habuisse, æquè atque eos qui verè vsi sunt, te fictio oblectaret. hinc qui se beatum putat, etiamsi miser sit; gaudet vt verè beatus. Vbi verò sis si attenderes, in valle scilicet lacrymarum, exilio, carcere, putas liberet deliciari tibi, quem lictor ad portam, vt ducat, expectat?

HOMO. Magnam omnino sentio vim esse voluptatis, atque cùm video columnas cæli, & stellas cecidisse totus contremisco. Adamum pomi voluptas, Esau pultis cepit, & quos non libido supplantauit? Sapiẽtissimum vicit Salomonem, & fortissimum Samsonem superauit. Video, Domine, nemo continens esse potest, nemo delicijs, nemo vitijs abstinere, nisi tu dederis.

Gen. 25.

Voluptatis & abstinẽtiæ effectus.

2. Cor. 3.

ANGELVS. Hoc est sapientiæ initium & salutis, scire & cognoscere quòd non sufficientes sitis aliquid ex vobis, tamquã ex vobis cogitare. sufficientia enim omnis nostra ex Deo est. Vide tamen quid ad salutis optatũ finem conferat voluptas, quid abstinentia. illa hominem eneruat, mollem facit, & velut in via viatorem momento reficit, sed sæpè tardantem cælesti patriâ excludit. quis enim facilè modum voluptati ponit? in tam lubrico loco quis consistit? & vt possit, non inuenitur sapientia in terra suauiter viuentium. Finge hominem qui cum Salomone nihil deneget oculis suis, & abeat in viam concupiscentiarum suarum. quid enim in illo, nisi imaginem prodigi reperies? Videre omnia ardet, & sitim non restinguit; audire, & semper plura auet cognoscere; vult gustare, & rursum gustata desipiũt; trahitur in omnem partem, & vt Euripus agitatur: modò videre vult, modò audire, modò ambulare: vicissitudo in omnibus placet, non tamen placat appetitum, sed accendit vt oleum camino additum. nulla ibi virtus, non modestiæ decor, non temperantiæ splẽdor, non tranquillitatis cælestis imago; sed multis dominis seruitutem seruiens, in partes trahitur, nullique satisfacit, nusquam quiescit, sibi grauis, sibi ipsi displicet & fasti-

Iob 28.

fastidio est. hoc vnum agit, & nihil agit, quando inutilibus se onerat & exonerat. Et quemadmodum turpe foret vni colori & sapori omnem intendere sollicitudinem; ita etiam varijs: varias etenim cupiditates induere non est laudabile, sed magis vituperio dignum. Ille autem id agit, & variis sese subdit, ac quasi brutorum formam induit, qui gaudet vt canis de luxuria, de voracitate & voluptate vt porcus exultat. Nónne id monebat Propheta Dauid, dicens, Nolite fieri sicut equus & mulus? *Psal. 31.*

HOMO. Ita experimur: quanto melius esset generosè seipso esse maiorem, & terrenis his excelsiorem animum gerere? Quis libero amico eam perpetuam seruitutem suaserit, tot vincula, tot compedes, quibus si non in interitum, in mille molestias trahatur? At verò qui in his temperatus est, nullius nisi tui Domine indiget, liber est libertate sanctâ, & tibi propiùs accedit, qui nullius omnino indiges: & quemadmodum si quis omnia in se haberet, felix esset; ita proximè ad felicitatem accedit, qui gratiâ tuâ paucissimis indiget, eaq; accipit de manu tua, cùm de nullis, non cibo ventris sui, non potu, non recreatione sollicitus sit; sed quomodo placeat tibi. ille quouis ire, & in cælum cogitatione cùm libet, abire potest, non istis illigatus quæ aggrauant & deprimunt animam nostram. *Voluptates vincula.*

ANGELVS. Cùm verò ad mortem venerit homo, quãtam abstinuisse etiam licitis, iucunditatem, summamq; pariet in eius mente fiduciam? & dulcissimũ de eo, quod dimittere tũ oportebit necessariò, eò quòd sponte antea dimissum sit, solatium? Quàm gaudet tunc qui multa negauit oculis suis, qui pepigit cum iis fædus ne cogitarent de virgine! *Iob 31.*

HOMO. Sed tamen licita multa in hoc genere sunt.

ANGELVS Sunt vtique; sed diligenter cauendum est, ne, dum relaxare animum volumus, soluamus omnem harmoniam, quasi concentum quemdam bonorum: & sanè necesse est recreari corpus, & animi arcum nõ perpe- *Animus interdum relaxandus.*

 tuò

Ambr.l.10. Officiorum. Eccli 3. tuò tendere. verùm eæ recreationes eligẽdæ, quæ ab illicitis longiùs diſſident: ne qui in confinio peccati ambulat, & periculum amat, pereat in eo. Vide etiam vt qui illicita multa cõmiſiſti, etiam à licitis aliquibus abſtineas. cuius enim ſub vexillo militare te profiteris? nónne Christi crucifixi? Et tu in mundo talem te probare poteris, ſi indulgeas cupiditatibus tuis?

HOMO. Et quidem ſi voluptas placet; magis debet æterna: nam, ecce, ſi hanc viſus vel auditus vitauero, æternam mihi promittit Deus. Et quomodo, ſi hæc credunt homines, non libentes mortificant carnem cum vitiis ac concupiſcentiis ſuis? *Gal. 5.*

ANGELVS. Hoc Sanctos in eremo ſolitarios conſortio & ſolatio hominum vt ſponte ſe priuarent effecit; ſæpè toto vitæ tempore, ſæpè annis multis auſteritatis & ſilentij obſeruantiſſimos, ſeueros ſenſuum cuſtodes. quod iam multis ſæpè cohortationibus, regulis ac ſtatutis à Religioſis aliquando aut vix, aut nõ poteſt impetrari. Quid cauſſæ eſt?

HOMO. Rectè ad hoc quidam dixit: Si ſpectaculis interioribus non careres, numquam ad exteriora exires, ſiue vacares, aut voluptate abſtraheretis. Nónne ideò vix poteſt videri in ſæcularibus detractionis & maledicentiæ emendatio, eò quòd pruritus, eheu! quiſpiam ſit & delectatio in alterius vlcere ſordibuſque fodicare? Qui
2.Reg.23. verò viri virtutũ fuerunt, vti Dauid aquã effundens, liba-
Hebr.11. runt tibi, Domine, oblectationem ſenſuũ ſuorũ; vti Moyſes grandis factus magis elegit affligi cum populo Dei,
1.Cor.9. quàm temporalis regni habere iucunditatẽ. S. Paulus deniq; caſtigat corpus ſuũ & in ſeruitutem redigit, ne fortè, cùm aliis prædicauerit, ipſe reprobus efficiatur. Simi-
Ethnicorũ modeſtia. liter & omnes Sancti. Quod verò vel maximè pudere nos debet, Ethnici etiam oculos à forma præſtantiore, & aures à petulanti ſermone, & manus ſæpè ab auaritia abſtinebant, qui paulò plus cordis habebant.

Iam

Iam verò, *Domine IESV, quasi cum Epicuro laxasses habenas omni voluptati, sic multi passim proruunt in omnis generis curiositates & oblectationes. Ethnici voluptatis regnum cum virtute cōsistere nō posse asserebant; neque in Republica voluptuosos, qui ei seruirent idoneos, sed probrosos. Quid verò de Christianis multis dicemus? nescio, Domine, an cōfiteri fratres poteris coram Patre tuo, quos adeò degeneres vides ab exēplo tuo? quid enim nos aliud totâ vitâ docuisti, quàm deliciarum affectum moderari? elegisti enim quod carni molestius est: id ergo melius, id vtilius, id magis eligendum. & quisquis aliud docet, vel suadet, ab eo tamquam seductore cauendum est. Huc enim spectare puto, quòd tot innoxias voluptates & oblectationes in pulcherrimo cælorum aspectu dederis nobis, totque quotidie producas herbarum & fructuum genera; vt saltem velut in Paradiso Adamum oportuit, abstinentiam à paucis & paruis libentes tibi dicaremus. Sed insania nostra quærit gaudium & quietē vbi inueniri nō potest, in fœdo lacu, scilicet vanitatis: non enim satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Et qui biberit ex lacu voluptatis, sitiet certè iterum, & magis sitiet; & ipsamet in tormenta oblectamenta vertentur; iugumque imponent iterū bibendi, intolerabile. Quando, ait gulosus, euigilabo, & rursus vina reperiam? & licèt voluptas, vt ait Bernardus, videatur esse medicamentum, tamen facit ad infirmitatis augmentum, ipsumque medicamentum in vulnus vertitur.

Bern. serm. 1. de Nat.

Quare tam pulcher cælorum aspectus.

Eccles. 1.

ANGELVS. Vnde Sapiens meritò aiebat: Inueni amariorem morte mulierem. quod ad omnem voluptatem transferre potes, in qua pereunt robusti Israël, & cùm satiati fuerint, arctantur, & omnis dolor irruit super eos. Ebrietas enim vnius horæ hilarem insaniam longi temporis tædio pensat.

Eccles. 7. *Iob 20.* *Seneca.*

HOMO. Itaque si delectari libet, delectari in te, Domine, cupio, & scio dabis mihi petitiones cordis mei: & si me-

Oratio.

medico præcipiente ob valetudinem aliquibus abſtineo, quanto magis propter te, Deus meus, qui tam ſeuerè eam voluptatem in parente noſtro caſtigaſti, & in nobis filiis etiamnum punis? Teneant alij tympanum, & citharam, & gaudeant ad ſonitum organi; ego verò delectabor in te, Domine. viuant ſæculi filij in delicijs; melius longè mihi adhærere Deo meo, & voluptas mihi maxima erit propter te carere voluptate, vt guſtare poſſim & videre, quàm ſuauis ſis, Domine Deus meus, & diligere te ex toto corde meo.

Iob 21.

Meditatio I. de Caſtitate.

COMPOSITIO LOCI erit ſpectare Chriſtum Dominum, quem B. Virgo, & tot myriades virginum in cæleſti palatio ſequuntur.

Præſtantia caſtitatis.

PVNCTVM I. Conſidera præſtantiam huius virtutis, quantam animo pariat tranquillitatem & felicitatem: adeò vt Philoſophus Plato diceret hominum vitam fore inſtar deorum, ſi abſque vxoribus homines eſſe poſſent. Secundò, contrarij vitij moleſtias: nam verè omnino experiuntur tribulationem carnis voluptatum amatores. Tertiò, collige dignitatem illius ex pretio quod pro ea ſapientiſſimi dederunt. Quot enim virgines pro hac ex Chriſti amore vitam prodegerunt? Aſpice Agnetes, Catharinas, Barbaras, & totum virginum chorum. Quòd ſi martyrium defuit, domeſticum quæſierunt, id eſt mortificatione durâ, & aſperâ vitâ ſeruare puritatem ſtuduerunt. Collige Quartò pretium eius ex difficultate, quâ totus ferè mundus ſuperatur: vnde etiam cùm tanta foret ac ſupra-naturam, conſilij Deus opt. max. non præcepti eſſe voluit. Conſidera Quintò, quòd ſit ſignum prædeſtinationis, ideoque caſtos vaſa honoris appellari.

1. Corint. 7.

1. Theſſ. 4.

PVNCTVM II. Conſidera priuilegia caſtitatis. Primò, An-

Angelis similes facit, imò, quia illi sine corpore sunt & lucta, casti superiores ijs sunt, iuxta S.Bernardi sententiam. Secundò, ab Angelis castus cingitur & custoditur, vt pueri illi in camino, & percipiunt quasi ventum roris flantem, ac restinguentem ardorem libidinis. Tertiò, Deo gratissimus est castus, eiusque deliciæ, vt Basilius ait, sunt esse cum castis. hinc B.Virgo electa è millibus, B.Ioannes præ cæteris dilectus. Quartò, anima casta desponsatur à Christo in fide & misericordia, & suauitate spirituali perfunditur, pro relicta carnali; vt centuplum in hac vita accipiat, cùm innumeris miserijs liberetur, & plurimis bonis cumuletur: ideò eunuchis Dominus promittit nomen melius filijs & filiabus, & quòd sors illorum erit in templo Dei acceptissima.

Priuilegia castitatis.

Basil. lib. de vera virginitate.

Osea 2.

Isaia 56.

PVNCTVM III. Considera castitatem aptissimum facere hominem amori Dei, ob libertatem quâ fruitur; alligatum verò vxori corporis sui potestatem non habere: qui enim sine vxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; qui cũ vxore est, diuisus est. Secundò, quia anima casta Christum sponsum habet in cælo, Verbum Dei in ipso sinu Patris; ipse enim virgo virginem elegit. Tertiò, attende quòd similes Deo faciat: incorruptio enim facit proximum Deo, & speculum mundum. Quartò, quòd sacrificium sit, quo, vt dicit Origenes, nihil Deo est gratius, nihilque ad illum nobis conciliandum aptius. Quintò, quòd vt D. Hieronymus, martyrio comparetur, immò Martyres faciat. Sextò, quòd præmium summum tribuat in cælo, vt sequamur agnum quocumque ierit, & cantemus canticum eius. Considera deinde, quantâ curâ ea gemma seruanda sit ob tot pericula. Tollenda propterea omnis occasio, & familiaritas in dispari sexu. Secundò, humilitatis custodia adhibẽda. Tertiò, obedientia diligẽter colenda: quia talem inuenit anima inferiorem suum, vt Bernard. qualem se exhibuerit Superiori, & rebellionem carnis dicit

Effectus castitatis.

1.Cor.7.

Ambros. lib.2.de virgin.

Lib 1. de virgin.

Apoc.14.

Bern serm. 1.in fest.SS.

dicit arguere inobedientiam. Quartò, votorum crebra renouatio etiam iuuerit plurimùm.

Meditatio II. de Castitate.

COMPOSITIO LOCI. Considera Beatissimam Virginem stipatam virginibus, in cælo coruscantem.

Quomodo peccetur cõtra castitatem. PVNCTVM I. Considera peccari contra hanc puritatem Angelicam; Primò, cogitatione impura; Secundò, verbo quocumq; modo huc vergẽte; Tertiò, quinq; sensuum blãditiis. Signa autem castitatis sunt: Primum, oculos, linguam & aures, habere benè custodita. Secundum, magnâ parcitate ijs vti, quæ sensibus delectabilia, & reijcere mollia. Tertium, puritas in ore. Quartum, puritas in amicitijs, vitando mulierum familiaritatem, colloquia & munuscula. Quintũ, fuga omnium quę huic virtuti aduersantur, vt iræ, superbię, consortiorum. Sextum, puritas in cogitationibus & motibus, in somno & vigilia. hæc folia sunt lilij castitatis.

Signa castitatis.

Gregor. 11. Moral. c. 8.

Immunditia fœditas. PVNCTVM II. Considera vitij turpitudinem, videndo corporis nostri originem, quod est fœditatum & mille morborum seminarium fœdissimum, & vermium denique pabulum. Fige ibi oculos, & colliges vitij fœditatem, adeò vt natura ipsa semper latebras quærere docuerit. Attende contrà, animæ dignitatem, eius delicias longè puriores: & detestare corporalia, & ad cælestia animum transferas. Secundò, considera effectus huius. Hi sunt cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, & horror ac desperatio futuri. Denique ad omnia indigna cogit hoc vitium, & est, vt B. Iob, ignis vsque ad perditionem deuorans. Tertiò, vide in quot mala ruant homines hoc igne succensi, in quot famæ, virium animæ & corporis detrimenta. Bestiis omnino similes facit, etiam iudicio Ethnicorum; est-

Greg. lib. 31. Mor. c. 17.

Iob 31.

estque inexplebilis prorsus libido, & inextricabilis. Considera Christum Dominum oculis & toto habitu corporis spirantem hanc virtutem & Sanctos eius: vide vt oculos seruarint, curiositatem oderint, occasiones omnes vitarint, vt S. Bernardus, Benedictus, Thomas, Edmundus, Xauerius; & contrà, quàm graues ruinæ fuerint eorum, qui minùs circumspecti fuerunt, etiamsi sancti, vt Dauidis, Salomonis, Samsonis, & aliorum, de quibus Augustinus, Cedros Libani, duces gregum sub hac peste luxuriæ cecidisse reperi; de quorum casu non magis suspicabar quàm de Ambrosij vel Hieronymi impudica turpitudine: & tu audes in ætatis flore, pleno ventre, corpore benè curato, in mediis periculis castum & purum te sperare?

De verb. Domini.

PVNCTVM III. Considera, quomodo Deus in hoc mundo punierit istud vitium. Primò, diluuio vniuersali; Secũdò, Sodomæ euersione; Tertiò, viginti quatuor millium Israëlitarum deletione, filiorum Heli perditione, Salomonis exitio, Dauidis persecutione à filio instituta, Samsonis ruinâ, &c. Considera deinde pœnas quibus ob momentaneum quod delectat, æternùm crucientur impuri in inferno, maximè in his partibus, quibus vitium commiserunt, demissi in stagnum ardens, & in omnibus sensibus grauissimè torti, vt multæ visiones ostenderunt.

Impudicitiæ pœna. Gen. 7. & 19. Num. 22. 1. Reg. 4. 3. Reg. 11. 2. Reg. 15. Iudic. 16.

ORATIO.

O Beatißima Virgo, & omnium virginum Regina respice, quæso, benignißimo oculo tuo luctas nostras, & prælia filiorum Adam. Eheu! medius in laqueis, in hostibus viuunt; imò secum eos portant, nutrire & fouere coguntur, cùm nemo carnem suam odio habeat: & quis euadere poterit tyrannidem illius? Ecce Dauidem sanctißimũ virũ, & secundùm cor Dei, sapientißimum Salomonem, fortißimum Samsonem superauit. Quis igitur vincere

cere poterit? O quot millia bellua iſta vorauit, & in infernum hac etiã horá præcipitauit! O quot in iudicij die ſecreta hominũ patefient flagitia, quorum pietas videbatur eſſe conſpicua! hæc enim eſt vniuerſitas iniquitatis quæ inflammat rotam natiuitatis noſtræ, inflammata à gehenna. O infelices nos! Anima mea, quam tamdiu rus premit hoſtis, & nullo vnquam tempore deſerit, deſcende in infernum, &, ſi libet torreri æternùm, vt momento corpori indulgeatur amariſſima voluptas, perge, neque occaſiones vita, ama periculum, & peri in eo. Verùm fræno potiùs illud compeſce, & erige te ad ſponſum tuum, cuius deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum. Cur potiùs in luto porcorum volutare libet corpus, quàm amplexibus eius & gaudijs frui Angelorum, quàm ſimilem eſſe illorum? Recordare nobilitatis tuæ, & noli degeneri animo, vt corpori ſeruias, crudeliter te iugulare; ſed fuge, fuge: in fuga ſalus eſt & victoria; in aſperis dulcedo illius, in duris ſuauiſſimum ſolatium. O Angele cuſtos, qui me dignaris cuſtodiâ tuá, ô cæleſtis paranymphe animæ meæ, auertè, quæſo, ſemper oculos meos, ne videant vanitatem, ne oculus meus deprædetur animam meam; percutiat me timor Dei mei, reuerear oculos eius & vultum tuũ, ne vnquam irrideant me inimici mei. Nuntia dilecto IESV meo, quia amore eius millies malo mori, quàm fidem illi datam in baptiſmo violare. O Redemptor mi, ô dulciſſime IESV, caſtiſſime Zachar. 9. *ſponſe animarum noſtrarum, cuius frumentum electorum, & vinum germinat virgines; tu noſti, quia nemo poteſt eſſe caſtus, niſi tu dederis. Concede igitur mihi gratiam per caritatem tuam, quâ ab æterno dilexiſti me, vt occaſiones diligentiſſimè vitem, & amore amoris tui libidinis ardorem extinguere poſſim. Monuiſti enim* Eccli 3. *nos, Qui amat periculum peribit in eo; ego verò amari non cupio, niſi abs te, nec amare aliquid extra te. ſi fecero, tu mihi teſtis eris, & conſcientia mea, neque erit quod excuſem: quia ſcio, ſcio, ibi ceciderunt fortes Iſraël, & fugerunt abſque robore ante faciem perſequentis, cum ignominia ſempiterna. Nónne mihi amor tuus omni melle dulcior, & morte fortior, & flammis omnibus potentior, quem aquæ nullæ poſſunt extinguere, nec flumina obruere. Ecce, amantiſſime IESV, Deus meus, proteſtor coram te hodie,*

quia

quia thorum animæ meæ immaculatum seruare volo, neque templum tuum animam meam vmquam violare. absit vt corpus meum, membrum tuum, faciam membrum meretricis, & peccem in illud, & in te Dominum meum. Tu pro me toto corpore vulneratus es, & ego corpori meo delicias quæram? Tu mihi cor & animam tuam dedisti in mortem ex amore mei, & ego ob voluptatem æternùm doliturus te mihi crucifigam, & contristabo? In æternum, Domine, non declinabo à mandatis tuis, per te, Saluator mi, spes mea, fortitudo mea. Pone te vt signaculum super cor meum, vt nullum præter te diligam: annulo tuo subarrha me, & sanguine tuo orna genas animæ meæ, quia tibi soli seruo fidem, tibi me totâ deuotione committo. Amen.

1. Cor. 6.

Ambros.

Praxis castitatis conseruandæ.

PRima. Fuga occasionum: si enim vspiam, verum hîc est. Qui amat periculum, peribit in eo. ideoque S. Cyprianus aiebat, gustandam cum mulieribus, non continuãdam esse præsentiam. Basilius verò, Danda est opera, vt si fieri possit mulierum colloquia funditus fugiamus; si id non possit, in eo enitendum est, vt quàm rarissima illa, & quàm breuissima fiant. Neque existiment sæculares, Religiosis hæc tantùm conuenire. norunt enim an ipsi in periculis magis sint tuti, quàm ij quos assidua armat pietatis exercitatio. Certè de R. P. Francisco Borgia refert Ribadeneira, eum, cùm in sæculo versaretur, & feminæ essent visitandæ, id non nisi postquam cilicio se armasset, facere solitum.

Optimum remedium fuga. Eccli. 3. Cyprian. de sing Cler. Basil. in Constit. Monast. c. 4.

Secunda. Prauas suborientes cogitationes confestim expellere & auertere, numerando aut fenestræ rhombos, aut tabulati tigilla, aut eiusmodi animo versando, casúsve tristes aut admirandos.

Tertia. Castigare corpus, maximè ieiuniis: his enim materia ignis illius subtrahitur. Castigo, aiebat Apostolus, corpus meum, & in seruitutem redigo. *1. Cor. 9.*

Quarta. Nolle peculiariter à sexu dispari diligi, aut coli, imò nec aspici, familiaritatemque omnem rescindere, & visitationem etiã Confessarij, nisi necessitas aliud postulet, vti Sancti facere cõsueuerunt. ideoque non absque discrimine aliâ inceditur viâ; sermones longi seruntur & crebri, atque adhærescit animus sensim sine sensu. Licèt enim vno eodem vti confessario, Sanctorum sit consilium, affigi tamen illi, absentem multùm requirere, pe-

 riculo

riculo non caret, & plurimùm in via ſpirituali nocet.

Eccli 33. Quinta. Otium diligentiſſimè vitare. Multam enim malitiam docuit otioſitas. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ait Propheta, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiarum eius. *Ezechiel 16.*

D. Bonau. lib. 2. de Profect. c. 27 *Signa amoris carnalis.* Sexta. Attende ad ſigna carnalis amoris, quæ S. Bonauentura collegit. Primum eſt, otioſas fabulas & inutiles confabulationes miſcere; cùm ſpiritualis dilectio ædificatorijs collationibus paſci ſoleat. Secundum, inſolentia geſtuum & morum: ſpiritualis amor ſedatus, cautus oculos ſeruat, & membra omnia ſub norma diſciplinæ. Tertium, inquietudo cordis, nata ex abſentia eius quem diligit, cogitando quid agat, vbi ſit: ſpiritualis dilectio hæc non curat. Quartum, impatientia condilecti, zelare, ſi alteri loquatur, eiúſve exquirat conſilia. Quintum, ira & conturbatio ex leui cauſa. Sextum, crebra munuſcula, & faſciolas, & zonas, & prægustatos cibos, & dulces ac ſuaues amoris litteras ſanctus amor non habet. Septimum, inordinata diſſimulatio vitiorum, vt etiam mutua vitia diligant. Hæc ille. *S. Hieron. ep. 2. ad Nepotianum.*

Septima praxis & cautela optima, multorum probata experientiâ eſt, alium non temerè iudicare de hoc vitio. familiare enim eſt, vt qui de eo alium iudicat, iuxta illud Apoſtoli, in eo ſeipſum condemnet: hoc enim non niſi ex ſuperbia manat, quæ ſæpè non aliter ſanatur quam lapſu in luxuriam. Exempla huius moniti vide in vitis Patrum. *Rom. 2.*

Octaua eſt, diligentiſſima ſenſuum cuſtodia: ab illorum incuria omne malum in animam illabitur. Huc pertinet turpes omnes & nudas imagines ex domo ſua eliminare: ſi enim quod turpe eſt, iuxta Apoſtolum, non debet nominari inter Chriſtianos, quanto minùs ſpectari ab iis? ſed vbique ferè, eheu! videas eiuſmodi irritamenta proponi. Si eſca, ait Paulus, ſcandalizat fratrem meum, non comedam carnes in æternum: ſi oculus, ſi pes ſcandalizet, iubet Dominus abſcindere eum, & proiicere abs ſe. Quis verò iſtis perſuadeat, Veneris inſtrumẽtum, elegantem, ſed nudam picturam vt proiiciant: nolunt artem perire, & ſanguine Chriſti emptas animas perdere non formidant: dolet iis imagines corrumpi eximij artificis, & Dei imagines fœdari, ac gehennæ addici non verentur. O IESV quàm fruſtra his dixiſti, Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimẽtum patiatur! Tune, tune, ô dulciſſima Domina, benignis intueri oculis cum filio potes domũ illam, in qua luxuriæ pabulũ omnibus intrantibus, & inuitamenta nequitiæ, perditioniſque illecebra proponitur. Quorſum enim fœda imago Chriſtiana *1. Cor 8.* *Matth. 5.* *Marc. 9.* *Matth. 16.*

atria deformat, num vt herus sit memor flagitij patrandi, & spectator aduena cupiendi? an vt artem spectet, & salutem perdat? Dubio procul his astare dæmonem crediderim, intrantium oculos huc conuertentem, vt animas venetur incautas, & sub dulci melle ingerat venenum. Quid de pictoribus sentiam hæc tacitè loquuntur: non sunt hæc idola opera vestra, sed ingeniosam pedicam animarum per vos earum hostis effecit: si hîc genius vester magis fauet, ingenium profitemini vestium. Illi in quauis anima sæpè turpia pingere non licet, sed à vobis in tabula perpetua & præstanti suæ cupit exstare monumenta nequitiæ, de animis victorias, quibus effecit vt membra Christi membra fierēt meretricis. Si doceres & pingeres, quâ patria arte expugnari posset, quâ fiscus expilari, nonne proditionis esses reus, & sacrilegij si in templo talia proponeres? Quid igitur? nescis animam arcem esse, & Christi domicilium, & eâ maximè parte infirmam quâ carni coniūgitur? nescis templū esse Dei, cui tu tales infers imagines. Si tentator desit, tu vices eius obis, quâ potes, artifici manu & studio. Omittere etiam nequeo, quin moneam lasciuam omnem lectionem esse vitandam, & curiositatem moderandam. Quid quæris scire quod facere est nefas? vix Ethnici cultores Veneris hæc probabant, & laudabit Christianus? At venatur linguarum peritiam: & scilicet mores perdit atque animam. Discere vult benè loqui, & malè viuere: imò malè loqui, & malè viuere. Ex abundantia enim cordis os loquitur. & quorsum ista leguntur, nisi vt narrentur; & disertus esse videatur in amore, & sæpè etiam versatus in officina nequitiæ; vt fallatur tempus pretiosissimum, & pereant animæ; vt sit in medio earum puritatis hostis, quando illius amator, filius Virginis, per inepta & obscena verba facessere iussus est?

IACVLATORIÆ.

Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui. Psal. 118.
Non est sanitas in carne mea, à facie iræ tuæ; non est pax ossibus meis, à facie peccatorum meorum Psal. 37.
Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Ibidem.

CAPVT XVIII.

Meditatio de Modestia.

Modestia bona.

MOdestia corporis ad animi tranquillitatem & ordinationem mirè omnium sapientum iudicio conducit: de ea igitur, qui proficere desideras, seriò cogita, eamque omni cum diligentia complectere, ac sæpè de ea meditare.

COMPOSITIO LOCI erit, coram Domino te aspicere, ac si recèns creatus esses, & corpus cum membris accepisses, vt ijs ad gloriam Domini vtereris, & arma essent iustitiæ, non iniquitatis, vt Apostolus loquitur.

Roman. 6.

Quid sit modestia, & quomodo contra eam peccetur.

PVNCTVM I. Considera modestiam virtutem esse, quæ decorum in motibus & gestibus, potissimùm nutibus oculorum seruat, habitâ ratione personæ, loci & temporis. Peccatur contra hanc rusticitate, mollitie, petulantiâ & affectatione: attende percurrendo actiones tuas, an per eam & regulas eius ordinati sint motus tui; an maturitas, humilitas & pietas in eis eluceant; an oculi benigni, non torui, non vagi, non sublimes, quos detestatur Dominus; caput rectum sit, modicè inclinatum, non leuiter mobile, labia modicè clausa; tota facies deniq; hilaris; gressus, in quo secundùm Ambrosiũ sit species auctoritatis, tranquillitatisque vestigium cum simplicitate; vestes mundæ, manus quietæ; vox non remissa, fracta, agrestis, sed suauis, succum virilem reseruans; sermo sine perturbatione, sed placidus, beneuolentiæ plenus & gratiæ: verbum enim dulce multiplicat amicos, & verbum melius sæpè quàm datum. & alibi, Oratio, ait Ambrosius, sit pura, simplex, dilucida, manifesta, plena grauitatis, non affectata; disceptatio sine ira, monitio sine asperitate, hortatio sine offensione. Et verò dici nequit quantum iu-

Prouerb. 6.

l. 1. Offic. c. 1. 19. & 20.

cap. 19.

Eccli. 6.

cap. 20.

iuuent hæc, quantumque ad virtutem & collectionem animi quies corporis, nullumque absque causa, neque leuiter tum quidem cum leuitate mouere membrum. Huc etiam spectat eutrapelia, quæ iocis modum ponit, de quibus Seneca; Vrbanitas tua sine dente sit, ioci tui sine vilitate: nam & illi vtpote animi remissio nonnunquam sunt necessarij, sicut & ludus. Hîc cauendum tamen ait Ambros. ne soluamus omnem harmoniam, quasi per quemdam contemptum operum bonorum. Ridere verò, ô Religiose, & rideri, sæcularibus relinque, grauitas personam tuam decet. Immò Tobias etsi esset iunior, laudatur quòd nihil puerile gesserit. *Seneca.* *Hieron. ep. 8. c 7.* *Tobiæ 1.*

PVNCTVM II. Considera, quantopere hæc virtus colenda sit. Primò, ex immodestiæ turpitudine, quæ oculos omnium intuentium offendit, sicut è contrà modestia omnes ad amorem trahit. Secundò, quia valdè à Spiritu sancto redarguitur. Pro eo, ait Propheta, quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, decaluabit Dominus verticem earum. Sapiens verò: Homo apostata, qui non consentit cum Deo, vir inutilis graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. Commēdatur autem crebrò modestia, vtque omnia honestè & secundùm ordinem fiant in nobis. Modestia, ait Apostolus, vestra nota sit omnibus hominibus. & Dominus IESVS; Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Tertiò, considera hinc fieri à prudente iudicium de interioribus; ex visu siquidem cognoscitur vir, & amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de eo. si enim, vt Ambrosius, vox quædā animi, est motus corporis, mēbra indomita animū significant indomitum. vnde etiam Nazianzenus prædixit, Iulianū exitio orbi fore. hinc collige modestiam non fictam esse oportere, sed, vt S. Thomas, ab interiori procedere, considerando Deum vt patrē & magistrū vbiq; præsentē. *Immodestiæ turpitudo.* *Isaiæ 3.* *Prouerb. 6.* *1. Cor. 4.* *Philip. 4.* *Matth. 5.* *Eccli 19.* *l. 1. Offic.* *Nazianz.* *2. 2. q. 168. a. 1. ad 3.*

Modestia allicit mirificè ad pietatem.

PVNCTVM III. Considera, vt nihil magis offendit homines quàm immodestia, ita contra nihil magis modestiâ allicere ad pietatem, cùm exempla trahant, verba vix moueant. O quanto præstat sic cum B. Francisco concionari! adeoque vt frustra verbo dicat, qui facto longè potentiùs & immodestiâ contradicit. Ideò hortatur mulieres Apostolus modestiâ (quæ locuples est in conspectu Dei) viros qui verbo non credunt, conuertere. Sanè cùm Thaumaturgum homines viderēt tam modestum & humilem, magis se ob mores ac modestiam quàm miracula credere professi fuerunt, atque eum diligere: sine qua nulla amicitia, maximum hominis bonum, durare potest. Tertiò, considera mores leues animum corrumpere, vt colloquia praua. vnde Basilius: Studeamus modestiæ: nã studijs & exercitijs assimilatur anima, & qualia facit, talis formatur & figuratur. Quartò, quòd passiones etiam omnes, si exteriores actus comprimuntur, velut ignis suffocentur, idque facilè. Quintò, considera sine hac omnem deuotionem perire, velut è rimoso vase omnem effluere. Sextò, immodestiam saltem maculosum hominem, etsi alioquin bonum, facere. quod autem maculas habet, hoc in sacrificium Deo acceptum offerri nequit. morum leuitas potest quidem aliquando esse in bono ad horam, sed in deuoto numquam, dummodo, ait Bonauent. sit deuotus. Denique attende, si Religiosus es, multorum sæcularium modestiam, qui de his vix monentur, vix instruuntur, quodque ex te vno omnes iudicentur, ac quanta hinc incommoda nascantur.

1. Pet. 3.

Serm. de humil.

Bonau. de profect. Relig. c. 5.

Christi Domini modestia.

PVNCTVM IV. Considera Domini nostri IESV humilem & modestam domi & foris conuersationem, & B. Virginis, & aliorum. De B. P. Ignatio, quemadmodum de S. Malachia, refertur, quòd nullum sine ratione membrum moueret: de S. Luciano Martyre, quòd multi solo eius aspectu conuersi fuerint. D. Chrysostomus asserit, Apostolos non tam miraculis, quàm morum sanctitate orbem

orbem conuertisse, quam vtique morum modestiâ præ se ferebant; sicut & S. Ioannes, qui nullum fecit signum, vti nec Abraham, & tamen latissimè fidem propagauit.

PVNCTVM V. Considera te esse templum Domini, & quasi sepulcrum, quod vtique oporteat esse gloriosum, cùm toties S. Eucharistiæ particeps fias. Secundò, membra omnia tua Deo dicata esse, ita vt potestatem eorum non habeas. vnde Augustinus ad suos loquens ait, Carnes ergo vestras cum timore eius crucifigite, & vobis diligenter prouidete, ne lingua loquendo, quæ vocat de cælo filium Dei, contra Dominū loquatur; & ne manus quæ tinguntur sanguine Christi, polluantur sanguine peccati. Postremò vide, vt non solùm anima Deo seruire debeat, sed etiam corpus per modestiam mortificationem Domini IESV circumferre, vt in populo graui Dominus laudetur. Denique contemplare omnia IESV Christi membra pro te vulnerata, & alloquere Dominum, & percunctare, quid eum ad hoc impulit? nempe vt singulis tuis eum laudares, quis suis te redemit.

Isaiæ 11. *Aug serm. ad frat. in Erem.* *Psal. 34.*

Consideratio de ratione conuersandi cum proximo.

CONsidera Primò pericula quæ in ea sunt. Primò, ex parte tua. difficile enim est in multiloquio vitare peccatum, ac refrænare linguam suam. quod cùm tanti fiat à Spiritu sancto, vt illius vanam esse dicat religionem qui id non potest, collige magni periculi esse conuersationem: cui vt occurratur, materia sermonis non nisi pia vel saltem vtilis constituenda, vt in lubrico & periculoso itinere tutior via deligenda est. Religiosus certè vir, & pietatis amans, de pietate frequenter sermonem inferre debet. Seruum Dei, inquit Bonauent. de Deo loqui decet, vt fiat quod scriptum est, Si quis loquitur quasi sermones Dei. Quid enim potius? cùm notum sit ex abun-

Pericula in agendo cum proximo. *Iacob. 1.* *1. Pet. 4.* *Matt. 12.*

dantia cordis os loqui. Si igitur vana quis, si turpia proferat, cordis arcana eiusmodi esse profitetur. Quemadmodum autem nolles habitu profiteri spurcitiam, aut vanitatem, nolles eam alieno ore tibi aspergi aut affingi; ita magis conuenit te cauere, ne illam apud alios proprio ore facias testatam.

Considera præterea, omnes occasione datâ eniti debere, vt proximum ad meliora promoueant. Cur enim seruus Dei id vereatur, cùm tot serui diaboli strenuè pro domino suo laborent? Sic certè quiuis, etiam qui ad alios iuuandos propriè vocatus non est, veri serui Dei partibus fungi potest, eoque crebriùs, quo faciliùs & magis obuium, familiariter loqui quàm concionari. Sanè Philosophi profitebantur suo se consortio homines efficere meliores. Ad quod R.P. Balthasar Aluarez, vir omni memoriâ dignus dicere solitus, debere homines à Religiosis abire percutientes pectora sua, dicentes, Verè filij Dei sunt isti.

Certè quod attinet ad Religiosos, eo fine adiri eos sæpè ab externis certum est, vt spiritualibus pascantur: & proinde quisque existimare deberet talem ad se missum à Deo, vt per eum instruatur, eamque fortè vnicam horam salutis illius esse. Consideret verò is dulcissima illa Christi verba, Vbi duo, vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Quanto autem dulcius eum nobis esse præsentem, quàm principes tenebrarum? Aduertat similiter hanc fuisse Christi Domini consuetudinem ex omnibus bonæ instructionis captare occasionem, siue regiones albæ ad messem occurrerent, siue lapides templi ostenderentur, siue obtritos esse aliquos ruinâ narraretur. O quanta cum voluptate & cum vtilitate conuenirent homines, & maximè Religiosi, si quisque velut ad charistia veniens, symbolum conferret; alius ex veteri, alius è noua sacra profanaque historia, aut litteris sanctisque Patribus. O quàm suaue illud foret men-

Matth. 18.

ti

ti epulum, poſtquam corpus curatum eſt! vti enim cibi corpus replent ac nutriunt, ita eiuſmodi colloquia animum paſcunt. Optandum certè foret conſpirare ad hoc exercitium probos, non minùs atque improbi aut ſaltem minùs religioſi ſolent in vaniloquio conſtanter perſeuerare.

Conſidera poſtremò, quid ſit quod te retrahat à tam pio, tam obuio caritatis erga proximum & pietatis exercitio. an tædium? quòd ſi illud, erubeſce. neque enim de amato amantem loqui piget, ſed facundum facit amor ſeu mundi, ſeu Dei. An forſan quia fructum non ſperas? at nouit Dominus tempora, refereſque mercedem iuxta laborem ac ſtudium tuum. Sed pudet forſitan coram Deo de Deo loqui, & nõ pudet aliena à vitæ inſtituto, ac Chriſtianæ pietatis profeſſione effutire? Conſidera ergo diligenter occaſionem pietatis, neque eius negligas opportunitatem. Non excludo tamen vtilia colloquia, ſed pietatem in oculis ſemper eſſe oportere admoneo. A ſilentio autem opportuno inchoãdum illi eſt, qui rectè loqui velit. Secundò, pauca loquatur oportet. Tertiò, circumſtantiarum habeat rationem, eoque magis quòd linguæ lapſus ferè irreuocabilis ſit. idcirco etiam Philoſophi, inprimis Pythagorici, ſilentij maximam curam habuere. & nihil certè eſt quod adeò commendetur in ſacris Literis, vt linguę moderatio; atque adeò Spiritus ſanctus per ſanctum Iacobum pronuntiauit eum perfectum eſſe virum, qui linguâ non offenderet. *Iacob. 3.*

Monita quædam B. P. Ignatij circa conuerſationem.

PRimò, ſuadebat contentionem omnem vitare, ac profitebatur malle ſe vnum gradum profectus in proximo abſque ea, quàm cum ea plurimos.

Secundò, omnibus ſatisfacere: nihil enim tam eſſe pretioſum quod læſæ caritatis damnum poſſit reparare. ideò patienter tolerandas contradictiones, longos atque inſulſos ſermones.

Tertiò, in negotijs poſtulari tempus volebat, atque illud præſtitutum ſedulitate præueniri.

Quartò, omnia quæ quiſque diceret, ita dicenda eſſe aiebat atque ſi publicanda forent.

Quintò, pauca, eaque tardè proferenda eſſe, & longos aliorum diſcurſus eſſe audiendos.

Sextò, hortabatur vt quiſque ſe genio proximi propter Deum accommodaret, ac læto non ſe triſtem exhiberet, triſti verò gratioſum, cum iracundo celeriùs etiam loqueretur. Denique quemadmodum, ait, hoſtis cum eo quod alienum eſt ingreditur, egreditur cum eo quod ſuum eſt: intrat enim non contradicendo moribus eius quem adoriri vult, imò etiam bonas inſerit cogitationes, deinde in ſpeciem bonas; ac ſic egreditur cum ſuo, id eſt, finẽ optatum conſequitur. Sic & nos oportere bona in alijs primùm collaudare, poſteà ſuauiter mala emendare.

Septimò, numquam, inquiebat, recedatur ab eo quem ad bonum reducere volumus, afflicto, aut malè cõtento.

Octauò, condeſcendat alijs, quantum per inſtitutum licet, vt omnibus omnia fiat.

Nonò, nec ſtatim ad ſumma veniat, ſed gradatim ac ſuauiter ad vlteriora promoueat.

Decimò, capacitati hominis multùm ſe attemperet. Si quis enim in guttum multa ſimul infundere nitatur, effundet potiùs quàm infundat.

Vndecimò, cauendum eſſe dicebat, ne vitia in nobis deprehendantur: vt ſunt exceſſus in cibo, potu, hyperbolæ, vanitates, rixæ, motus inconcinni ac geſtus: hæc enim vti exiſtimationi non parum detrahunt, ita minuũt amorem. In exteriori itaq; homine concentum & compoſitionem magnam (ſignum animi compoſiti) requirebat.

Oratio

Oratio pro modestia & sancta conuersatione impetranda.

O IESV suauissime, qui pro inordinatis motibus meis & immodestia mea in omnibus membris grauissimè cruciatus fuisti; da mihi gratiam per modestiam tuam, vt memor vbique sim professionis meæ, & discipulatus tui: ne propter me blasphemetur nomen tuum. Inuenio quidem aliam legem in membris Rom.7
meis, repugnantem legi mentis meæ: sed qui feci membra mea seruire iniquitati, cur nō faciam eadem seruire iustitiæ & æquitati? si oculus meus scandalizet me, si manus, iubes abscindere eam, & Matth.5.
proijcere: quanto magis coërcere membra mea debeo legibus modestiæ, ne scandalizem vllum ex pusillis istis minimis qui in te credunt? nolo cibo aut gestu aut motu illum perdere pro quo mor- Rom.14.
tuus es: sed cum Apostolo tuo dicam coram te, Si esca, si incessus, si 1. Cor. 8.
habitus, si conuersatio scandalizat fratrem meum, abstinebo ab his in æternum vt nulli dem offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum; sed omnes qui vident me benedicant nomini tuo & dicant, Ecce semen cui benedixit Dominus. Constituisti enim Colos.3.
nos, vt simus sine querela, & simplices filij Dei, sine reprehensione in medio nationis prauæ & peruersæ: vt exemplum simus fidelium 1. Tim.4.
in verbo & conuersatione, in charitate, in fide, in castitate, vt profectus noster manifestus sit omnibus, ac conuersatio bona, vt in eo quod detractant de nobis, ex bonis operibus nos considerantes, glorificent te Deum nostrum in die visitationis. Neque satis esse scio si grauiora deuitem. quis enim, inquit Iacobus Apostolus tuus, sa- Iacob 3.
piens & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Sic enim est volūtas tua, vt benè facientes obmutescere faciamus hominum igno- 1.Pet.2.
rantiam; & sic luceat lux nostra coram hominibus, vt videant Luc.16.
opera nostra bona, & glorificent te Patrem nostrum qui in cælis es, & benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Praxis ad modestiam morum comparandam.

PRima est, obseruare defectus cuiusque membri; & aliorum etiam iudicium super hoc exquirere. vix enim fieri potest, vt quis se ad normam modestiæ componat, nisi ab aliis obseruetur. Itaque fieri videmus, vt in publico magis modestiæ memores simus & obseruantes, quàm alibi: hoc tamen D. Bonauent. diligenter commendat, vt quisque sic se gerat in priuato suoq; cubiculo, vti solitus est in publico. Præterquàm enim, quòd hac ratione faciliùs habitus acquiratur modestiæ, eiusmodi faciliùs ad orationem perfectam, atque animi quietem peruenit, quò non sinunt immodesti mores vllum pertingere.

Secunda. Legere libros de hac re conscriptos, tum à D. Bonauentura ad Nouitios, tum aliis. Quamuis autem exterior illa modestia, nisi à virtutum omnium concentu proficiscatur, diuturna futura non sit; magnum tamen ipsa ad virtutem est præsidium, ac quod primò difficili ac quasi reluctanti fit naturâ, vsu atque consuetudine fit iucundum.

IACVLATORIÆ.

1.Cor.4. *SIc nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.*

Philip.4. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.*

Luc.11. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona.*

CAPVT XIX.

Meditatio de Temporis ratione habenda.

QVemadmodum vides in vniuerso suis temporibus, pondere, numero & mensurâ definita esse omnia, ita & in te microcosmo fieri conuenit, temporisque maximam haberi rationem, ac te vitam eiusque partes ad illud

lud dimetiri. estque hoc præsidium ad pietatem minimè vulgare.

Compositio loci, considerare velut in solitudine vt omnia velocissimè transeant, vt post momenta singula nihil sit recuperabile eorum quæ fuerunt.

Pvnctvm I. Considera Primò, quàm sit tempus vitæ nostræ incertum, quàm breue, si comparetur ad longissimam æternitatem. Secundò, per singula momenta æternum gloriæ pondus, aut pœnarum accedere. merita enim coronabuntur æternùm, & peccata etiam leuia æternùm punientur in ijs qui reprobi fuerint. Tertiò, quanta habeatur ratio mercatus, occasionis lucri alicuius; quomodo manè euigilent, diem in laboribus consumant homines, maria traijciant, vitamque prodigant. Considera Quartò, omnium rerum tempus pretiosissimum esse, & irrecuperabile: sed, eheu! vt Bernardus ait, nihil pretiosius tempore, & tamen nihil hodie vilius reperitur. Trãseunt dies, menses, anni salutis; & nemo recogitat, nemo sibi perire diem & numquam rediturum causatur. Attende verò quare ita sit pretiosum; quia nempe omnia illo lucrari, absque illo nihil possumus. Immò quamuis vniuersum mundum daret homo, pro prorogando vitæ tempore in morte vel ad momentum, nequaquam illud posset comparare. quod seriò expende. Quanti æstimarent, putas, damnati & beati vnâ horâ posse viuere; illi vt salutem, hi vt gloriam maiorem cõsequerentur! Ideoque exclamat Sapientia æterna: O si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi! O si cognosceret homo quantum hoc vitæ tempore possit animæ suæ bona augere! Quid? quòd de tempore etiam Philosophi sic philosophati sunt & senserunt: inter quos Zeno aiebat, hominibus nihil magis deesse quàm tempus; Democritus pretiosissimum impendium esse tempus. Seneca: Ita fac ergo, mi Lucili, vindica te tibi; & tẽpus collige, & serua. Quem enim mihi dabis qui aliquod pretium tempori

Tẽporis breuitas incertitudo, pretium.

Serm. ad schol.

Luc. 19.

Zeno.

Democritus.

Seneca.

ri ponat, qui diem æstimet? Expende igitur quomodo tempore tuo vtaris, cui rei pretiosissimum omnium impendas, qua cum re commutes, fortè cum fabulis, otio, lusu, cùm posses regna acquirere, Dei gratiam augere, iuuare proximos, vocationem tuam certam per bona opera facere.

PVNCTVM II. Attende ante omnia quàm parum temporis supersit, quantumque tibi perierit. Secundò, quomodo illud impendendum. Monet certè Seneca elegan-ter: Formemus, inquit, animum, tamquam ad extremum ventum sit; nihil differamus: qui quotidie vitæ suæ manum imponit, non indiget tempore. Videte verò, ait Apostolus, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Impendere autem oportet ad salutem; ad hoc enim concessit illud Deus; atque, si hoc non fecerimus, seuera eius ratio reddenda erit. Aduerte igitur quantum pietatis exercitijs tribuas temporis; an plenè quod debetur illis ac diuino obsequio tempus impertiaris; an his tantùm succisiuum, alijs optimum. Præterea, an non meliùs impendere posses. Quis mercator stramen vile emet in die mercatus, cùm possit aurum, gemmas pretiosas? Tertiò, attentè considera, quid vnâ horâ boni, quid die, quid constanter agere paucis hebdomadis posses in virtutis studio: & erubesce; maximè si attendas mundanorum in rebus vilissimis incredibilem diligentiam.

Seneca epist. 102.

Ephes. 5.

PVNCTVM III. Considera quantæ dementiæ sit, omnia (vade, si lubet, per singula) bene supputare quæ ad rē familiarem spectant, & tempus negligere omnium rerum pretiosissimum, turpibusque & inanibus rebus impendere. Secundò, quanta ex otio isto incommoda expertus sis, & experiantur multi, qui numquam quid certi agunt, sed fortuitò, velut cymba, quæ nullum certum portum habet, feruntur.

Oratio

Oratio pro temporis habenda ratione.

EHeu, quid est homo, quid vita hominis, quod tēpus illius, quā breue, quàm pretiosum! nunc hora est nos de somno surgere, Rom. 13. *nunc propior est nostra salus. Nunc existimo, Domine Deus meus, quòd non sint condignæ passiones huius temporis, ad futuram glo-* Rom. 8. *riam quæ reuelabitur in nobis. nam expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat: vanitati enim subiecta est creatura non volens; sed propter eum qui subiecit eam in spe, id est in te Domine. Id enim quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis, propter quod omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc; non solùm autem ipsa, sed & nos ipsi, primitias spiritus habentes; & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum tuorum expectantes, redemptionem corporis nostri. O quando apparebit illa dies æternitatis, in qua momenta singula æternitatem fecisse videbimus! quando exultabimus, modicum si* 1. Petri 5. *nunc oportet contristari, vt tribulatio nostra multò pretiosior auro inueniatur in gloriam & laudem tuā, ô omne bonum! O quàm* Bern. serm. *apparebit tunc pretiosum tēpus, quo æternitas potuit comparari;* ad schol. *quàm breuis hora vitæ nostræ, quàm breuis labor, quàm pretiosus horæ quadrans, qui sæpè abit in otia, in malitiam, in fabulas! volat verbum irreuocabile, volat tempus irremediabile: nec aduertit insipiens quid amittat; libet fabulari, dicit, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendā gloriam miseratio Conditoris indulget! donec transeat tempus, quo diuinam propitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, excitare remissam voluntatem, flere admissam iniquitatem. Omnia tempus* Eccles. 3. *habent, & suis spatiis transeunt vniuersa sub cælo; nunc tempus flendi, pòst erit tempus ridendi; nunc tempus plangendi, pòst erit tempus saltandi; nunc tempus belli, pòst erit tempus pacis; nunc tempus odij. nisi enim quis oderit animam suam, tuus esse, ô dul-*

cißime IESV, *non poteſt; ſed pòſt erit tempus dilectionis; & eris, tu Deus, vnus omnia in omnibus, & laudabimus nomen tuum magnum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen.*

Praxis pro temporis ratione habenda.

PRimò conſidera, quæ tempora tibi commodiora rebus gerẽdis, & ante omnia ſalutis negotio procurando, atque attende ne rebus nihili tempus optimum, orationi & ſalutis negotio id tribuas, quod illis incommodum. Ita, eheu! quotidie fieri videmus, optimam vitæ partem mundo ac vanitati tribui, optimam diei; effœtum corpus, deteriora tempora ſenectutis pietati adſcribi. Reſpub. geritur in flore ætatis, negotium ſalutis in declivi. Quid verò tibi potius, ſaluum, an bonum eſſe ciuem? Diſtribuat ergo ſibi quiſq; annos, dies, horas, nec fortuitò vitam aget, ſed decreto. Ille inter otioſos ac inertes numeratur, qui ſi fortè ſe benè gerẽdæ rei occaſio obtulerit, rectè faciat. Diuidendum autẽ ita tẽpus eſt, vt Primò ea ad quæ obligamur, id eſt, quæ ad ſalutẽ ſpectant, tractemus, de diuino cultu, oratione, Miſſæ ſacrificio, lectione pia, examine conſcientiæ. Secundò, quæ his proxima ſunt curemus, qualia ea quæ ad ſtatum & officium noſtrum pertinent, artificium & laborem: natus eſt enim homo ad laborem,
Iob 5. ſicut auis ad volandum; Tertiò, quæ ad familiam; Quartò, quæ ad honeſtam recreationem. quod enim caret alterná requie durabile non eſt.

Secundò, ſingulis menſibus rationem temporis ſubducas; & conſidera, an meliori, an fructuoſiori occupationi illud impendere non poſſis. occupationes enim variæ; aliæ animæ, vt ſunt oratio, ſtudium varium, lectio; aliæ corporis, vt ſunt artificiorum exercitatio, item equitatio, venatio, luctatio, & recreatio; aliæ rei familiaris, vt ſunt plantatio, ædificatio moderata, inſtauratio; aliæ reipublicæ; alia denique omnium grauiſſima, præparatio ad mortem. huc enim omnia diriguntur, dies, anni, luſtra, & omnis exercitatio.

IACVLATORIÆ.

2. Cor. 6. *ECce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis: abiiciamus ergo opera tenebrarum.*

Rom. 13. *Fratres, hora eſt iam nos de ſomno ſurgere: nunc enim propior eſt noſtra ſalus quàm cum credidimus.*

Quod-

Quodcumque potest facere manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Eccles. 9.

Operamini dum lucem habetis: venit enim nox, quando nemo potest operari. Ioan. 9.

Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant. Ioan. 12.

CAPVT XX.

Meditatio de Monitore aliquo eligendo, auxilio magno in via Dei.

ITa à Domino comparatum est in hac vita & via, vt nemo sibi dux esse possit, nemo inniti prudentiæ suæ: ideoque nullum subsidium suauius ac vtilius ab ijs quæ foris sunt accipi potest, quàm amicus fidelis & monitor. *Monitoris vtilitas.*

COMPOSITIO LOCI erit, speculari mundum plenum erroribus, & erronibus ac vanitate.

ORATIO vt suprà.

PVNCTVM I. Considera coram Deo te in via multiuia, vel ad flumen aliquâ tantùm parte vadosum, sed nescire quâ, neque quam viam capias. Dic, rogo, eo casu quãtum optares ducem seu monitorem? si verò scires hinc vitam & salutem certò pendere, quàm diligenter scrutarere an aliquis index esset viæ? quàm gratus esses, si quis errantem etiam asperè reuocaret, aliàs ad præcipitium venturum? Imò si iumentum tuum, de quo in veteri lege præceptum erat, erraret, reuocari velles. Applica viæ æternitatis irremeabili, & cogita tibi necessariò duce & monitore aliquo prospiciẽdum. Nescit enim homo finem suum, neque vllius negotij, ob plurimos & varios casus in rebus humanis. & sæpè quod minoris æstimas, causa tibi est *Eccles. 9.*

T om-

omnium malorum, vel esse potest; & quanta dementia tentare spreto duce, vias ignotas, vada periculosissima? & vide an alicui hoc suaderes. Secundò considera, sapientissimos omni sæculo primùm in ijs quæ ad animam, deinde etiam in alijs quæ ad res humanas pertinent, turpissimè errasse, quia suo iudicio præfidentes, monita bona spreuerunt. Quis enim sapientior Salomone? & quomodo infatuatum est cor eius? Secundò, optimos etiam in propria causa cæcutire. Quis Dauide prudentior? & ecce nouem mensibus excæcatus in adulterio hæsit, donec Nathan eum moneret. Huc referri possunt varij eximij viri, qui tandem in hæreses & errores lapsi sunt, quia nitebantur prudentiæ suæ. Denique vide errores mundi, tum in sæcularibus hominibus, auaritiâ, aut amore, aut ambitione, se in multa pericula præcipitantibus quotidie; tum in Ethnicis prudentissimis alioquin, lapides adorãtibus, &c. Postremò in varijs viris bonis, & Religiosis, qui defectu admissæ monitionis dati fuerũt in reprobum sensum.
Rom. 1. Tunc collige quàm auidè monitorem in via hac & ducem quærere oporteat.

PVNCTVM II. Considera quomodo in omnibus rebus monitores velit esse Deus, & adeò necessarios iudicarit, vt ad id obligarit omnes Superiores, imò etiam pares, vt si quem peccantem viderent, monerent. vnde Prophetas vt speculatores in Israël positos aiebat, quodque, nisi mo-
Ezech. 33. nerent, sanguinem de manibus eorum requireret. Vnde aliqui, potiùs quàm monere omitterent, vitam perdidere, vt S. Ioannes Baptista, S. Stanislaus Polonus; & patriam
1. Reg. 2. & omnia, vt D. Chrysostomus. Heli verò se suosque omnes, quia monere neglexit, euertit. Secundò, in omnibus rebus, operibus, structuris publicis syndici sunt, & qui detegunt errores; & magno sumptu emitur, moneri de hostium insidijs, de machinatione aduersus bona nostra, vel honorem nostrum. Applicemus hoc nobis, & hostibus animæ nostræ, & detestemur imprudentiam nostram.

ſtram. Tertiò conſidera, quomodo in pluribus rebus, quas prudentiſſimè gerere nos putabamus, errauerimus. Quartò conſidera, quàm indignè ferremus ſi amicus ſciens alium nobis machinari mortem aut dedecus, taceret & diſſimularet; quàm illam verecundiam in diſcrimine cõſtituti damnaremus, & eũ hoſtiliter egiſſe iudicaremus? vel, ſi fruſtra monuiſſet, quàm ſtultos nos fuiſſe ſerò videremus, vt Crœſus, qui à Solone in ſecũda fortuna monitus, lapſus Solonem inclamabat. Imò ſi næuus in facie turpis, ſi adhæſiſſet veſti, vel ganeo aliquis affixiſſet probrum, & permitteret famulus herum rideri, quomodo id ferret? Quintò, quàm ſollicitè in ſpeculo ſe cõtemplentur homines, & eheu! næuum in anima grauiſſimum admonitoris indicio detergere nolumus. Sextò, ſi quis medicus nuntiaret tibi certis indicijs diſcrimen vitæ, quàm illum amares? ſi diſſimularet, quàm offendereris? Applica ad morbos animi.

Pvnctvm III. Conſidera quare moneri nolimus. Primò, quia (quod inſani eſt) putamus nos errare non poſſe; omnia laudari noſtra volumus, aliorum graues cenſores; cùm tamen (vt ſuprà oſtendimus) ſapientiſſimi & prudentiſſimi errauerint, & non ſit homo qui non peccet. *3. Reg. 8.* Secundò, quia putamus nos per nos errores videre poſſe; ſed, vt prouerbium, non videmus manticæ quod in tergo eſt. Et vt nemo in facie ſua videt næuum niſi in ſpeculo; ita neque errori occurrere quis poteſt, niſi monitus. & ſic de aliis. Itaque ſuperbiam, malorum radicem, hoc remedium pellit. Vnde Seneca: Sit aliquis cuſtos, & aurem ſubinde peruellat, abigatque rumores, & reclamet populis laudantibus, &c. Neceſſarium eſt admoneri, & habere aliquem aduocatum bonæ mentis in tanto ſtrepitu tumultuque falſorum, vnam denique audire vocem. Quæ erit illa vox? ea ſcilicet quæ tibi tantis clamoribus ambitioſis exſurdato ſalubria inſuſurret verba. *Seneca epiſt. 94.* Tertiò, quia alios diiudicare noſtra non poſſe putamus. & hæc demẽ-

tia, quasi nostra aut sint supra captum hominum, vel sanè arcana patefacere amicis verè nolimus. quod quàm sit noxiũ, patet: si enim quis foret, qui medico morbũ aperire nollet, & remediũ tamen peteret, certè is demens esset; & arcana nolle aperire, est consilium nolle petere, aut perperam petere. *Seneca.* Cogita an tibi in amicitiã aliquis recipiendus sit; cumque placuerit fieri, toto illum pectore admitte, tam audacter cum illo loquere, quàm tecum: post amicitiam credendum, ante amicitiam iudicandum. Quartò, quia omnino perire volumus, vt is qui erroris in via seu præcipitij monetur, & contemnit: immò quærimus eos qui ad interitum ruentes fistulis & sambucis eò nos propellãt; adulatores scilicet: qui verò obstare possent reiicimus. *3. Reg 12.* Sic Roboam senioribus cõsiliarijs patris sui dimissis, iuniores adlegit, & perijt. *Valer. Max. lib. 9.* Xerxes Græcis ad se vocatis, viris prudentibus, ait, Venisse se scirent, vt parerent, nòn suaderent. Prudentes verò Principes longè aliter fecere: atq; adeò rumores de se auidè captare soliti, vt Fredericus III. Carolus V. & Frãciscus I. Galliæ Rex. Imò & ipse Dominus ad exemplũ nostrum petijt, *Matth. 16.* Quẽ dicunt homines esse filium hominis? Quinta causa spernẽdi monitorẽ est, quia dedecus putamus moneri priuatim, quod publicè audire aliàs cogeremur. *Plutarch.* Plutarchus ad hoc scitè ait, Telephũ vulneratum, coactũ fuisse ab hostibus vulneri remediũ petere; atque ita eum qui non habet amicum, sępè ab inimicis sua vitia audire. Persarũ Reges quotidie à monitore sic excitabãtur: Surge Rex, ac negotia cura, quæ Mesoromasdes te curare iussit. Philippus Rex cùm in causis audiendis negligentior esset, & vacare se mulieri cuipiam non posse diceret, publicè audijt: Noli ergo Regem agere. Denique monitorem respuimus, quia parum amicum putamus eum, qui non adulatur; in re familiari tamen, si quis vitium, discrimen nostrũ, alterius circumuentionẽ indicet, amicum factum putamus. Et hæc est insipientia filiorum Adam, qui de iumento aliisque rebus omnibus ma-

magis ſolliciti ſunt, quàm de anima. Vnde Sapiēs, Noli arguere deriſorē, ne oderit te, &c. vir prudens & diſciplinatus nō murmurabit correptus. Sanè qui corripit, ſi amicus non eſt, officium amici facit, aut facere voluit; quod nemo reſpuere ſolet: ſi eſt, meliora ſunt vulnera diligentis, ait Scriptura, quàm fraudulenta oſcula blandientis. Stultitia certè magna eſt monentem auerſari. Qui odit increpationes, ait Sapiens, inſipiens eſt. & rurſum: Noli arguere deriſorem, ne oderit te; argue ſapientem, & diliget te. Ille, vt phreneticus, curantem ſe mordet, monſtranti viam iraſcitur, & errare pergit, vel bonam medicinam ſibi datam, odio medici, ſponte ſibi in venenum vertit, & haurit, fitque vt virga Moyſis (id eſt correptio) in colubrum vertatur.

Prouerb. 9. *Eccli 10.* *Prouer. 27.* *Prouer. 9.*

PVNCTVM IV. Conſidera aliquem quem nemo monere audeat, nónne is ſimilis tibi videtur ei equo quem in præceps ruentem & calcitrantem nemo retinere poteſt; vel quem nemo velit, quòd eum contemnat? nónne tibi is miſer videtur, & in crepidine montis prærupti ambulare; aut ponte anguſto, & excelſo admodum, abſque vllo pręſidio & retinaculo? nónne comparandus ei viatori, quem proximum vt incidat in manus hoſtium, ſpeculator admonere negligit aut horret? ita omnino eſt. quare aptè Seneca: Monſtrabo tibi cuius rei inopiâ laborent magna faſtigia, quid omnia poſſidentibus deſit; ſcilicet ille qui verum dicat. nemo ex animi ſui ſententia ſuadet diſſuadetque, ſed adulandi certamen eſt, & vnum amicorum omnium officium ac contentio, quis blandiſſimè fallat. Hæc peſtis eſt ſæcularium, hæc multorum etiam piorum, quos ſi moneas, exaſperas; quoſque proinde melius ſinere iacere, quàm erigere.

Senec. de benef. lib. 6. cap. 10.

PVNCTVM V. Conſidera, quàm ſit turpe declinare cor ſuum in verba malitiæ ad excuſādas excuſationes in peccatis: qui enim iuſtificat ſe ipſum, hoſtem ſuum excuſat & Dei, cumque ſit æger, ſanus haberi vult; & cæcus, videns;

Pſal. 140.

 dens;

dens;imperitus,peritus;& qui iniustus est, iustus censeri.
Eccli. 32. Peccator enim homo vitabit correptionem,& secūdùm volūtatem suam inueniet comparationem: iustus autem
Leuit. 13. accusator estsui. Hinc iubetur leprosus vestimenta dissuta habere,& caput detectum,id est, peccator se aperire.
Gen. 27. At Iacob extrema pellibus tegit, & peccator haberi vult.
Serm. 16. De eo Bernard. super Cantica: In animam peccat suam, qui excusat dum arguitur, repellit proinde à se medicinam, & sic vitam sibi intercludit æternam. Excusat, ait, quis dicendo, Non feci, aut bene feci; aut si malè, Non multùm malè; aut si multùm malè, Non mala intentione:
Genes. 3. si autem de illa velut Adam & Eua conuincitur; alienâ suasione excusare se nititur. & Gregorius: Superbiæ vitium est, vt quod quisque de se fateri dignatur, hoc sibi
Ibid. ab alijs dici dedignetur. Considera Secundò, Adamum,
Gen. 4. Cain, & Saulem, excusantes se, à Deo proiectos; Dauidem,
1. Reg. 15. 2. Reg. 12. Petrum & Latronem susceptos. Tertiò, considera Christum Dominum circumcidi, baptizari, damnari. de
Isaia 53. Psal. 37. quo illud, Sicut agnus ad occisionem ductus est, coram tondente se obmutuit, factus tamquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Christum
Regist. epist. lib. 12. indict. 7. epist. 31. verò secuti sunt, de quibus Gregorius; Piarum mentium est, illic culpam agnoscere vbi culpa non est. Dixi ergo, Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, &
Psalm. 31. tu, Deus meus, remisisti impietatem peccati mei. non declines, quæso, vnquam cor meum in verba malitiæ, ad ex-
Psalm. 140. cusandas excusationes in peccatis: sed in misericordia tua viuifica me.

Oratio pro monitore & correptione libenter suscipienda.

CORripe me, Domine, in misericordia tua, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum; corripe me, dum tempus miserendi, vt absoluas me, dum veneris ad iudicandum. Ne per-

permittas, rogo, vt peccem in te, vt errem à te, velut cæcus in via, ignarus in silua, & moneri nolim, vt viam teneam rectam, vt videam pericula, vt declinem damna animæ meæ, vt conuertar ad te, & salua sit anima mea: nam qui odit correptionem, vestigium est peccatoris, siue diaboli, eiusq; mancipium, venundatus sub peccato, ligatus non ferro, sed ferreâ voluntate, vt abstrahi à malo nolit, & nequeat, quia vix est qui faciat misericordiam cum illo, dum pauci sanare volũt, & dum sanant, aut vulnerari linguâ, aut ad vulnus in secreto postulari. Concede etiã vt timore humano errantem monere, ægrum curare non desinam. Verè enim dicebat seruus tuus Augustinus: Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solùm; si neglexeris, peior es. ille iniuriam fecit, & iniuriam faciendo graui seipsum vulnere percußit: tu vulnus fratris tui contemnis? tu eum vides perire, & negligis? Peior es tacendo, quàm ille conuiciando. Sed plures qui alios libenter censeant, iudicent reperiri video, paucos qui optent moneri. veritas hæc odium parit. Iusti esse nolumus, & dici volumus; cùm corripere nos audeat nemo, etsi perire propè videat; quia ex superbia, medicamentum viderit esse factum venenum. O infelices, quibus à bonitate tua ad salutem nobis data auxilia; fiunt ex malitia, rectæ mentis impedimenta! Aufer à me, Domine IESV, *qui tot calumnias pro me passus fuisti, hanc superbiam, quâ defectus meos agnoscere detrecto, & aperire nolo, malens in iudicio perire forsitan, & malus iudicari à te, dum bonus ab homine haberi poßim, & malus esse. Si corpus curari opto, negligi indignè fero; cur mihi anima mea sic viluit, vt irascar, si quis eam curare velit, si sanare? si laqueus pedi meo ostendatur positus, gratus sum; si vulnus aperitur animæ, ingratus, immò furiosus sum, quia perire libet potiùs, quàm de periculo moneri; miserum esse, quàm vbi opes & felicitas sunt, reuelari. Proditio vulgò censetur, occultare & nutrire hostem amici sui; amicitia reputatur, graues animorum (vitia inquam) aduersarios fouere. Ea est, Domine, infelicitas nostra, cùm iustus in principio sermonis accusator sit sui; hoc est imperfectum nostrum, quod viderunt oculi tui, & sanare potest vnica manus tua; quæ omnia fecit, & fecit benè, & me infinitâ misericor-*

August.

Prouer. 18.
Psal. 1, 8.

ricordiâ refecit. Sunt qui se nequiter humiliant, & arguunt, sed si, velut vasa figuli probat fornax, hos etiam exerceat aliqua tribulatio; cuius est simulata confessio, vnâ vel leui contumeliâ, aut exiguâ pœnâ interrogatus, iam humilitatem simulare, iam simulationem dissimulare non potest: murmurat, frendet, irascitur, nec in gradu stare humilitatis, sed in nouum superbiæ gradum corruisse probatur. Scio, non veniet in conspectu tuo omnis hypocrita, & si ascēderit vsque ad cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur. Aufer itaque de medio mei magniloquos superbiæ, & non adijciant exaltari in corde meo; quia tu scio, Domine, magnus & terribilis, non respicis nisi ad humiles & trementes sermones tuos.

Bernard de grad. Humil.

Iob 13.

Iob 20.

Sophoniæ 3.

Isaiæ 66.

Praxis in monitore adhibendo.

PRima. Vide, quas conditiones monitor habere debeat. Et quidem Primò, debet esse amicus: moneri & monere proprium est veræ amicitiæ, inquit Cicero. Secundò, debet esse pietate, virtute & prudentiâ præditus. nam vt doceri ab indocto nemo cupit; ita se moneri ab illo nemo patitur, quem eadem aut similis culpa redarguit. Tertiò, debet velle id facere: multi enim sunt, qui scientes obsequium amicos, veritatem odium parere, monere detrectant. Accidit autem hoc ferè, quia non sincerè diligunt, sed sua quærunt: & tales non in amicorum numero collocandi, sed adulatorum. at verò adulatione, blanditiâ, assentatione in amicitiis nullam esse pestem maiorem aptè Cicero dicit. Vel certè eò accidit, quòd ex veritate odium nasci videant. cuius autem aures veritati clausæ sunt, ait idem, vt ab amico audire verum nequeant, huius salus desperanda est. Vel denique eò quòd ij qui monentur eam molestiam quam debent capere non capiunt, cùm emendare negligunt, monita spernunt.

Cicero.

Secunda. Vt ergo aliquis monitore vtiliter vtatur, Primò aperiendum pectus: alias enim nec amicum agnoscis, cùm diffidas; nec consilium expectare potes, cùm de re incognita alter sententiam ob dissimulationem tuam dicturus sit. Vnde Sapiens: Caussam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reueles, ne fortè insultet tibi cùm audierit, & exprobrare non cesset. Secundò, cogendus amicus vt moneat liberè, & seriò allaborandum, vt corrigat quis quod à prudente & amico homine sug-

Prouerb. 25.

geri-

geritur. Ex his facilè colligitur, ſæpè eos qui paris tecũ conditionis ſunt, non ita aptos eſſe monitores, cùm inter eos ſæpè æmulatio ſit: neque ſubditos, cùm ſæpè libertate abutantur, aut timore prohibeantur: neque eos, quorum ſi amicitia diſſuenda ſit, timeas, ne, quòd parum probi, noceant (multi enim niſi viri omnino probi ſint, ſæpè vitiis amicorum offenduntur;) ſed alium quempiã, qui in Deum reſpiciens, nihil timeat, aut ſperet, & ſalutis tuæ ac felicitatis non ſit æmulus, ſed amans. Talis vnus deligendus eſt atque alter, & ſtatuendum quoties, ſi ita res poſcat, eum aditurus ſis, & cum eo de tuis rebus acturus.

Tertia. Correctio fiat non de re incerta, vel leui, vel intempeſtiuè, dum perturbatus eſt animus errantis; moduſque ſit lenis, iuxta Apoſtolum, Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite eiuſmodi in ſpiritu lenitatis. Seruum enim Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe; & verè, vt Ambroſius, Plus profuit amica correptio, quàm accuſatio turbulenta. *Galat. 6. 2. Timoth. 2. Ambr. lib. 8. in Lucam.*

IACVLATORIÆ.

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Pſal. 6.

Propter iniquitatem corripuiſti hominem, & tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius. Pſal. 38.

Quem diligis, Domine, corripis, & quaſi pater in filio complaces tibi: fac de me ſecundùm diuinum beneplacitum tuum. Prouerb. 3.

Corripe me, Domine, in miſericordia tua: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Pſal. 40.

CAPVT XXI.

Meditatio de Amicorum delectu.

Amicitia effectus. Super Matth.

INter externa pietatis præsidia est amicitia: bonus enim sic malo connectitur, vt Chrysost. ait, vt aut pares reddantur, aut citò ab inuicem separentur. Amicitiæ enim pares aut quærunt aut faciunt. Sicut ergo multa bona habet communis vita sanctorum, sic plurima mala societas malorum. Conuictor delicatus paulatim (ait Seneca) emollit & eneruat; necesse est aut imiteris aut oderis. Attende igitur sedulò qui tibi amici.

Seneca.

COMPOSITIO LOCI erit, se constituere in Dei præsentia.

ORATIO vt suprà.

PVNCTVM I. Considera nos viatores ac peregrinos super terram, tendere in cælum patriam nostram, sed viâ difficili ac periculosâ, obsitâ latronibus; ideoque in ea amicos, id est, bonos viæ comites ac vtiles à Deo concessos. Est Amicitia, vt Cicero loquitur, diuinarum humanarumque rerum summa, cum beneuolentia consensio. Vera autem illa amicitia est, & Christi glutino copulata, quam non vtilitas rei familiaris, non corporis præsentia tantùm, subdola & palpans adulatio, sed Dei timor, & diuinarum Scripturarum conciliant studia. At maximè hîc considerandum, qualesnam amici sint: si enim illi improbi fuerint, id est cum hoste & insidiatore conspirent; quantum periculum! si tales qui suaui ac mellito sermone instillent venenum, dum hostis nos premit, qui ignaros viæ in deuia & præcipitia ducant; quàm certum pænè exitium! Hęc applica amicis parum probis, qui colloquio prauo mores nostros corrumpere, & exemplo suo sedu-

Ambros. de amicit. c. 7.

ſeducere,ac in deuia virtutum ducere ſolent. Secundò, conſidera inter amicos verè etiam numerari Angelum cuſtodem noſtrum. quis illo fidelior, noſtri amantior? Immò Chriſtum Dominum conſidera vt amicũ tuũ, Iam, aiebat, nõ dicam vos ſeruos, vos autem dixi amicos: quia omnia quæ accepi à Patre meo, nota feci vobis. ſapientiã ſcilicet ſuam, dulciſſimus IESVS eructauit,& abſcondita à conſtitutione mundi. Sapientiam inquã, de qua Sapiens: Infinitus eſt theſaurus hominibus, quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati. Vide igitur vt hunc amicum præ omnibus ſerues, & caue eſſe amicus mundi: amicitia enim huius mundi inimica eſt Deo. Caue quidquam vllius gratiâ facere, quò illius amittas gratiam: ille enim ſolus verè amicus eſt, medicamentum animæ & immortalitatis. Amicitia autem hæc maximè eſt inter animam religioſam & Chriſtum; cum hoc enim habet omnia communia, & conuerſatio illius in cęlis eſt, facta ciuis Sanctorum, & inter domeſticos Dei annumerata.

Ioan. 15.

Sap. 7.

Iac. 4.

Eccli. 6.

Philip. 3.

PVNCTVM II. Conſidera quàm ſuaue ſit amicitiæ bonũ, quàm dulce ſolatium. Solatium, ait Ambroſ. vt habeas cui pectus aperias, cui arcana communices, cui ſecreta tui pectoris committas, vt colloces tibi fidelem virum qui in proſperis gratuletur, tibi in triſtibus compatiatur, in perſecutionibus adhortetur. Secundò, conſidera nihil potentius eſſe amore: itaque, etſi amicitia vtilitatem non ſpectet, nihilominùs vtiliſſimam eſſe, cùm omnia bona communia faciat, & perpetuam & iucundam eorum poſſeſſionem, vſum ac fructum. Itaque ſi deſideras alienis bonis frui, ſi optas fauorem, ſtude omnes amore præuenire, ac deuincire concertatione beneuolentiæ: nullo enim nummo commodiùs amorem emeris atque amore. Eum ſi obtinueris, & cor hominis poſſederis, quid erit amici tui quod tuum etiam non erit? Attamen amicitiæ ac beneuolentiæ ſtude, non tua quærendo, ſed vt proximo

Ambr. l. 3. Offic.

tuo

tuo placeas in bonum; vt cum eo propter Deum coniunctus sis, & certò possidebis illum. O quanta industria charitatis! quàm vtilis mortalibus, quàm grata, quàm iucũda, quàm Deo accepta! Tertiò, considera hinc sequi omniũ iacturam esse libenti animo faciendam, vt charitas conseruetur, quia si illius integritas seruatur, omnia salua sunt apud Deum & homines. Quartò, considera quanta insania eorum qui simultate amicitias violant: seipsos enim ob verbum priuant maximo humani generis bono, quod certè naturæ instituto omnes vehementer desiderant, id est, amari etiam ab hoste. Et verò qui se vlcisci cupit, quid, si spectes finem, aliud petit, quàm amari? iniuriam illatam non esse? id est, amatum etiam fuisse. reparatam? scilicet per amorem. nam dona, officia, obsequia delata, si animus auersus, officiunt, non placant: illud verò certum, nullo amorem imperio aut vi extorqueri, nullo etiam pretio, nullâ arte comparari, quàm beneuolentiâ ac amore. *Seneca.* Monstrabo tibi, ait Seneca, amatorium sine medicamento, sine herba, sine vllius veneficæ carmine; si vis amari, ama. Huc omnia à Deo & natura directa, ab hominibus ordinata, vrbes, vici, familiæ, leges: itaque statue inuiolatam in omnibus seruare, cum omnibus quoad fieri potest pacem habere, nemini dare vllam offensionem, insuper omnes deuincire propter Deum, serioque vias ac modos accommodos ad hoc inuenire, omniaque *Eccli 6.* præ amicitia vilia habere. Amico enim fideli nulla est cõparatio, & non est digna ponderatio auri atque argenti *Prouer 18.* contra bonitatem fidei illius. Nam frater qui adiuuatur à *Eccles. 4.* fratre, quasi ciuitas firma. Væ autem soli, quia cùm ceciderit, non habebit subleuantem se; amicus verò fidelis, protectio fortis: qui autem inuenit illum, inuenit thesaurum.

PVNCTVM III. Considera Primò, qualis esse velis, & certò tibi persuade illud Psalmistæ, quòd cum bono bonus eris, & cum peruerso peruerteris: serpunt enim, vt Se- *Psal. 17.* neca,

neca, vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contactu nocent, suadetque in amicorum legendis ingenijs dandam prouidè esse operam, vt quàm minimè inquinatos assumamus. Ratio manifesta est: amicitia enim nos alteri coniungit, vti & familiaritas, immò facit idem velle & nolle (ea enim amicitia sola est) atque adeò anima quæ amat, magis in eo est quem amat quàm vbi animat; vt mirum non sit talem esse quemque, quales ij cum quibus versatur. Vnde veteri prouerbio: Pares cum paribus ferè sociantur. vti enim similitudo morum amicitiam parit, ita vicissim morum similitudinem amicitia facit. Considera Secundò, quæ vitia in animo, immò etiam corpore habeas; &, si diligenter obserues, ijsdem aspersos videbis, quibuscum aut consuetudinem habuisti, aut etiamnum habes. Statue proinde, si bonus esse velis, bonos amicos & familiares eligere. Prima autem lex sit in hoc delectu, vt, si non optimos, saltem, vt dixi, quàm minimè malos eligas, & virtute præditos. Nihil enim stultius, ait Cicero, quàm equum, famulos, domum optimam parare, & non amicos, à quibus salus nostra pendet vniuersa. ideoque idem Cicero toto propè libro disputat, amicitiam non nisi inter bonos esse posse, nec amicum alterum ab altero nisi honestum petere debere. virtutum enim amicitia adiutrix data est, non vitiorum comes: vt, quoniam solitaria non posset virtus ad ea quæ summa sunt peruenire, coniuncta & sociata cum altera perueniret. Quare cùm amicitia hoc spectet vnum, vt amici auxilio ad virtutem perueniamus, illius, in delectu amicorum primùm est habenda ratio: considerandi mores, quid ex hoc, quid ex illo virtutis discere, quid sapientiæ possis. Scito autem, eligendos inprimis esse qui in Deum verè pij: hæc enim virtus præcipua est, quæque vna si desit, cæteræ virtutis nomen obtinere non possunt. Immò age; vis explorare qualis tibi sit amicus futurus, an fidelis, an sincerus, an bonus; vide qualiter se erga Deum gerat, cui tot nominibus

Seneca.

Cicero.

est

est obstrictus. Insania est eum sperare tibi fore amicum, nisi fortè mensæ & ollarem, qui Deo suo & Patri & Redemptori, vitâ improbâ & luxuriosâ, infidelis est; & vt esset fidelis tibi secundùm sæculum, fieri non posset quin in eadem te vitia consuetudine suâ traheret. Hæc igitur attende in amicis deligendis, nihilque tibi pluris sit fideli

Eccli 6. & probo. Nam, vt Sapiens, amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra

Ibid. bonitatem fidei illius. & rursum: Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis: qui metuũt Dominum, inuenient eum. fatuo autem (vt Scriptura) non erit amicus, & non erit gratia in bonis illius: qui enim edunt panem illius, falsæ linguæ sunt; quoties & quantum irridebunt eum? Nemo enim potest, ait Augustinus, veraciter

August. Epist. 25. ad Maced. amicus esse hominis, nisi fuerit ipsius primitus veritatis; quod si gratis non fiat, nullo fieri pacto potest.

Oratio pro amicitia fideli & vera consequenda.

Ioan. 13. *DIxisti, Domine, quòd in hoc cognoscent omnes discipulos tuos, si dilectionem habuerint ad inuicem, nihilq; tibi gra-*

Marc. 12. *tius est verâ charitate atque amicitiâ. immò diligere proximum tamquam se, maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificijs. nihil etiam vtilius homini, quàm si sit in charitate radica-*

Ephes. 3. *tus & fundatus, vt possit comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas & profundum, vtq; tibi seruire poßint omnes humero vno. omnis enim amicitia nostra ad hoc dirigi debet, vt amici tui simus. si quis aliud à me poscat, anathema mihi est: tuus enim sum ego, & iustificationes tuas quæsiui in toto corde meo. Magna certè foret & ter maxima dementia, amicum fieri hominis & mundi huius, & inimicum tuum constitui. quid enim tribuere, aut veri solatij, aut subsidij potest quispiam, nisi tu dederis ei? Ideóque iusto tuo iudicio,*

dicio, Deus meus, fieri videmus, vt quos charitas non coniungit, sed vanitas; non tui amor, sed mundi; perseuerare in amicitia nequeant; immò nullos magis experiantur aduersarios, quàm illos, quos non propter te dilexerunt: vt omnino attendere oporteat eos ad monitum illud Prophetæ tui, Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam; quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur. Exclamat illa, Filij matris meæ pugnauerunt contra me. monebat alter, Noli credere amico, noli confidere in duce. Concede ergo mihi, Deus meus, in via hac, vt tales peregrinationis socios acquiram qui non retardent iter meum ad te; sed qui, si cecidero, fulcire me poßint; si æger fuero, recreare. Amicus enim fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis; & qui metuent te, Domine, inuenient illum. Da mihi vt inueniam, vt inuentum seruare poßim, omnibus placere in bonum, omnes beneuolentiâ sic coniungere mihi, vt vnum simus tecum, sit nobis cor vnum, & anima vna, & spiritus vnus, quò idem sentiamus, dicamus, idem velimus. velle enim & nolle idem, amicitia est: id autem erit, si nihil velimus, nisi vt fiat sancta voluntas tua, beneplacens & perfecta, & amici optemus fieri tui, in quo vno omnia habentes, quid nobis est in cælo, & à te quid velle possumus super terram!

Ierem. 9. Cantic. 1. Eccles. 4. Eccli. 6. Rom. 12. Psal. 72.

Praxis in sinceris amicis deligendis.

PRima. Seriò circumspicere qui in amicos tibi deligendi sint, ac primò quidem, vt dixi, probi sint oportet. Secundò, firmi ac stabiles; vitiosi autem eiusmodi numquam esse possunt: stultus enim, & peccator, vt luna mutantur. Sustine itaque, ait Cicero, consilio cursum beneuolentiæ, & amicos tenta, priusquam in amicitiam recipias perfectam. Si possides amicum, ait Sapiens, in tentatione posside eum, & ne facilè credas ei. Tertiò, eligendi fideles: cum illis enim vti nobis loquendum, ita & agendum sapientes censent. Mulierosi igitur, & ebriosi, & detractores idonei non sunt: horum enim multiplex ingenium, & tor-

Eccli. 27. *Cicero.* *Eccli 6.*

tortuosum, fidum esse non solet. Quartò, eligendi qui vtilitatis suæ causâ amicitiam non ambiunt, sed honestatis; illi enim instabiles fortunam sequentur; quæ si fauerit, multi numerantur. Quintò, eligendi humiles, non fastuosi, non detractores. nam inter superbos semper iurgia & æmulatio: maledicus verò, & grauis aliorum censor, præterquam quòd manifestè arrogantiam fateatur, mordebit te vt coluber in occulto. Quid enim? Illum qui pro proximo debet animam ponere, & multis plurimum debet, ac nihilominus detrahit, eosque contemnit: tu eum fidũ putabis? Canis macello assuetus, vbi occasio datur, ad ingeniũ redit, nec parcit heri sui carnibus; nec maledicus & susurro amico suo. Ad quod apposite Bernardus: Ergo, inquit, in hoc sensu puto appositum, Recti diligunt te. Nec absurdè, vt æstimo, cùm vbique pænè in choro adolescentularum tales inueniam, quæ acta sponsæ curiosè obseruent, derogandi non imitandi causâ; torquentur in bonis seniorum suorum, malis pascuntur. Videas ambulare seorsum, conuenire sibi & sedere pariter, moxque laxare procaces linguas in detestandum susurrium. Vna vni coniungitur, nec spiraculum incedit in eis: tanta est libido detrahendi, audiendive detrahentem. Ineunt familiaritatem ad maledicendum, concordes ad discordiam: conciliant inter se inimicissimas amicitias, & pari consentaneæ malignitatis affectu celebratur odiosa collatio. Haud secùs egêre quondã Herodes & Pilatus, de quibus narrat Euangeliũ, quia facti sunt amici in illa die, hoc est, in die Dominicæ passionis. Conuenientibus sic in vnum non est Dominicam cœnam manducare, sed magis propinare & bibere calicem dæmoniorum; dum importantibus linguis alienæ perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt. Sic quippe, iuxta Prophetam, intrat mors per fenestras nostras, cùm prurientes auribus & oribus, lethale poculum detractionis inuicem nobis ministrare contendimus. Non veniat anima mea in concilio detrahentium, quoniam Deus odit eos, dicente Apostolo, Detractores Deo odibiles.

Bern. serm. 24. in Cant. — *Rom. 1.*

Secunda. Obserua, quòd si iam aliquos habeas amicos non bonos, dissuendam potiùs, quam discindendam amicitiam. ad omnes quidem beneuolos semper esse licet, & conuenit; sed in familiaritatem, & crebrum colloquium, nonnisi bonos admittere: qui secùs facit, nec animæ suæ consulit, nec famæ, cùm quisque talis meritò habeatur, quales ij quorum consuetudine delectatur. Qui timet Deum, ait Sapiens, æquè habebit amicitiam bonam: quoniam secundùm illum erit amicus illius. Aduerte tamen, vitia ac defectus, sine quibus nemo viuit, esse dissimulandos.

Eccli 6.

dos. Amici, dicitur, vitia noueris, non oderis. Et quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio, ne postea emendare non possis, cùm de honestaueris amicum tuum. a suspicione maxime caue; illa enim amicitiæ venenum est. Prou. 25.

Tertia. Aduerte etiam, amicitiam exigere, vt proximi quis bona, quibus potest & licet modis, promoueat: proinde seriò stude illius commodis ac profectui. Deinde verbis dulcedinem præfer. Verbum enim dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Et sicut mittens lapidem in volatilia, deijciet illa: sic & qui conuitiatur amico, dissoluit amicitiam. Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus. Ad amicum si aperueris os triste, ne timeas: est enim concordatio, excepto conuitio, & improperio, & superbiá, & mysterij reuelatione, & plagâ dolosá; in his omnibus effugiet amicus. Quis infert plagam dolosam, nisi qui denudat arcana, & amici fidem perdit? & non inueniet amicum ad animum suum. Denudare amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Audisti ergo verbum aduersus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. Præterea corripe amicum, ne fortè non intelligat te, & dicat, Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Postremò, in angustiis eum ne deseras, sed fidem posside cum amico in paupertate illius, vt in bonis illius læteris. In tēpore tribulationis illius permane illi, fidelis vt in hereditate illius coheres sis Multi colunt personam potentis, & est amicus secundùm tempus suum, & nō permanebit in die tribulationis. tu autem ne derelinquas amicum antiquum; nouus enim non erit similis illi. Eccli 6. Eccli 22. Eccli 27. Eccli 19. Eccli 22. Prou 19. Eccli 6. Eccli 9.

IACVLATORIÆ.

Eripe me Domine ab homine malo, & ab iniquo & doloso eripe me. Psalm. 139.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum salua me. Psalm. 58.

Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab insurgentibus in me, libera me. Ibidem.

Non adhæsit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoscebam. Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar: superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Psalm. 100.

CAPVT XXII.

Meditatio de Familiæ delectu, atque eius gubernatione, magno in via Dei præsidio.

COMPOSITIO LOCI erit, considerare se stantem coram Deo, cui ille committat aliquot conseruos, ad hoc tamen, vt soli seruiant sibi.

Omnis potestas à Deo. PVNCTVM I. Considera Primò, omnem potestatem esse à Deo: nihil enim fortuitum in hoc mundo, sed ex certa scientia, potentia, opes, scientia (ob hæc enim alij alijs subijciũtur) ab illo tributa sunt; quo verò fine? eo scilicet, quo Princeps committit cohortes ducibus suis, non vt contra se militent, sed vt pro se, etiam sacramento adacti; vtque sanguinem pro imperio, pro honore suo generosè profundant, & ad hoc instituantur. vel eo, quo pater filijs pædagogos dat, qui eos instituant, & corrigant, ac ducant: hoc enim dominorum, hoc patrumfamilias, hoc eorum qui alios docent. Secundò, quomodo generosi viri studeant suis cohortibus præclara facinora facere, quanta gloria illis sit, ciuitates intercipere, hostes subigere. id applica familiæ, scholæ. Considera verò quos subditos habeas, & quantum, si velles, ad Dei gloriam ijs præstare posses. Quis nescit, aliquando vnum ludimagistrum corrumpere posse non vnam ciuitatem, sed prouinciam? similiter & iuuare, discipulis vt pietatis incentoribus summissis? quis nescit è famulis dominos, è mancipijs Reges, è discipulis ad omnes dignitates materiam præparari? Instituere Ordinem, & formulam rectè viuendi tradere, multos eâ ad virtutis perfectionem adducere, opus est grande; sed & per eum quasi Ordinem instituit Deus, per quem, seu dominum, seu herum, seu magistrũ, plu-

plurimos ad pietatem promouet, ſpargitque in Republ. optima ſemina. Tertiò, quanta neceſſitas domino incumbat familiam ſic ordinandi atque inſtituendi, vt Deo ac Domino noſtro accepta ſit, & militet, non hoſti: etenim fideiuſſor eſt pro ſuis herus; & væ, ſi negligentiâ tuâ, ſi exemplo, pereat filius tuus, ſeruus tuus & diſcipulus tuus, idemque diſcipulus Chriſti, ſeruus Chriſti, filius Dei: etſi ipſe cæteroquin bonus ſis, innocens non eris; ſed damnaberis alienâ vitâ, qui abſoluendus propriâ fueras. Nónne tibi poteſtas, domus, opes conceſſæ vt ſtipendium à Principe, vt tu Deo tuique ſeruiant?

PVNCTVM II. Conſidera eſſe neceſſarium, vt probi ſint ſubditi, diſcipuli, delectum (qui in filios non cadit) vt boni eligantur, aut minimè mali. quis enim cum perduellibus ad bellum tendet? quis cùm epibatis vitioſis & infirmis tempeſtuoſum conſcendet mare? Equidem famuli, diſcipuli, eidem naui tuæ impoſiti ſunt, quaſi in cohorte tua ſunt, quâ aggrediendus tibi eſt hoſtis grauiſſimus diabolus: nónne enim militia eſt vita hominis ſuper terram? vt Iob ait. qui verò commilitones, niſi famuli, diſcipuli, ſubditi? Vide ergo quàm vtile ac neceſſarium ſit delectum hunc facere. Omnem enim ſæpè induſtriam ac robur vnus in militia Achan, qui turbauit tota caſtra Iſraël, *Ioſue 7.* inertem & inanem facit: propter vnum Ionam fugientem à facie Domini naufragium fit niſi eijciatur: vnus in *Ion. 1.* familia eam perdit, pietatem omnem ac vigilantiam heri eludit. Quantum in diſcrimen venit familia Iacob, ob deos alienos quos Rachel occultarat? Secundò, quia certiſſimum eſt, eum ſolum fidelem atque obſequioſum hero minori, qui magno ſit Deo; domino conſeruo, qui ſummo Regi; ſe paſcenti, qui ſe creanti; ſe hîc remuneranti, qui largiſſimo remuneratori fidelis eſt. Túne putares filium viri optimi tibi fore fidelem, qui patri eſſet infidelis & iniurius? Túne putares tibi ſoluturum debitorem mille, cui minimo titulo obligatur ac ſpontaneo; qui ei, *Gen. 35.*

cui infinitis titulis obligatur, ne rem minimam restituere quidem velit? Tu in præceptis grauibus pariturum, qui
Matt. 11. Dei mandatis, quæ grauia non sunt, ipsius Veritatis ore, non obedit? Tertiò, quàm turpe te conseruum pacisci de obsequio tuo, dum seruum conducis, & de communis Domini seruitio minimè sollicitum esse? Tu dux cohortis es, exempli causâ, vis in verba tua iurare militem, & non Principis? Tu seruus Domini exercituum, missus vt operarios in vineam eius eligas, quorum præstes noxas; vide igitur an illi vtiles sint Domino. Procurator es; vide negotium geras non tuum, sed Domini tui. Vides viros in Repub. principes familias suas suo insignire colore, & gaudent ac volunt colore suo signari seruos suos, & pudet eos obligare, vt gerant signa summi Regis? Quartò, aduerte sæpè vnum verè bonum toti familiæ salutem adferre, nónne propter Iacob domui Laban benedixit Do-
Genes 30. *Exod. 2.* minus? propter Moysen domui Iethro?

PVNCTVM III. Quomodo præterea ad familiam ordinandam necessarium sit eum qui præest prælucere exemplo ac præire. quâ enim fronte hortabitur seruum ad Dei obsequium, qui efficaciter exemplo suo trahit ad dæmonis seruitium? Hinc Saul cùm electus est, dicitur non fuisse vir de filiis Israël melior illo: ab humero & sursum eminebat super omnem populum. humerus fortitudiné, collum & guttur efficacitatem iubendi notat. Hinc Isaias
Isaia 32. ait: Princeps ea quæ digna sunt Principe cogitabit. Caput in statua Nabuchodonosoris erat aureum, ita familiæ sit oportet. Monstrosa certè res, vt Bern. gradus summus, &
l. 2 Consid. ad Eugen. animus infimus; sedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & vita otiosa; sermo multus, & fructus nullus; vultus grauis, & actus leuis; ingens auctoritas, & nutans stabilitas. Et certè tristis res & lachrymis digna, quo maior aliquando quispiam est, eo minùs bonum; quo diuitijs potentior, eo vitijs infirmiorem; quo honore ac gloriâ apud homines illustrior, eo magis apud Deum vitâ ac mori-

moribus dedecoris esse plenum. Ecce, cùm paruulus esset in oculis suis Saul, caput in tribubus Israël factus est; exaltatus autem, incrassatus & dilatatus, recalcitrauit. Secundò, sollicitudo Superioris magna requiritur ac vigilantia. nam velut speculator constitutus est in turri quisquis præest, & velut nauarchus ad clauum prospicere debet pericula. Si itaque claudis diligenter arcam pecuniæ aut arcem; longè potior tibi esse debet anima famuli, discipuli, subditi, pro qua rationem redditurus es. neque ita te excusa, Vnusquisque onus suum portabit; hoc onus tuum est. 1.Reg.15. Galat.6.

Oratio ad Deum pro se & familia.

DEus patrum meorum, & Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo, & sapientiâ tuâ constituisti hominem, vt dominaretur creaturæ, quæ à te facta est, vt disponat orbem terrarum in æquitate & iustitia, & in directione cordis iudiciũ iudicet; da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis, quoniam seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & minor ad intellectum iudicij & legum. nam & si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapiẽtia tua, in nihilum computabitur. Mitte igitur illam de cælis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iustè, & ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ nostræ. Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. & difficile æstimamus, quæ in terra sunt; & quæ in prospectu sunt, inuenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt, quis inuestigabit? Sensum autem tuum quis Sap.9.

sciet? nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum sanctum tuum de altissimis, & sic correctæ sint semitæ eorum, qui sunt in terris, & quæ tibi placent, didicerint homines? nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi, Domine, à principio.

Eia, quæso, respice ad orationẽ serui tui, & preces eius; tu enim dedisti mihi has animas, ego autem sum puer paruulus ignorans
3.Reg.3. *egressum & introitum meum: dabis ergo seruo tuo cor docile, vt*
2.Paral.1. *discernere possit inter bonum & malum. Da mihi sapientiam & intelligentiam, vt ingrediar & egrediar coram populo tuo; quis enim potest populum tuum dignè iudicare, nisi tu illi faueas, ipsumq; adiuues? vtinam omnia ossa mea dicant, Domine quis similis tui! vtinam omnes quos commisisti mihi, seruiant tibi in toto corde suo! etenim si neglexero, si perierint exemplo meo, sanguinem eorum de manu mea requires, & seueram rationem exiges in die furoris tui. Sunt enim filij tui, sunt pretium sanguinis tui, serui vel subditi, sed & conserui mei: & forsitan, quia humiliores, in æternum ipsi domini futuri, & ego seruus; ipsi primi, & ego nouissimus; ipsi principes in accubitu ad mensam tuã, & ego iubebor cum rubore nouissimũ locũ tenere. Peruigilo nunc ego quasi rationem pro anima redditurus; si lapsus quis fuerit, erit anima*
3.Reg.10. *mea pro anima illius. Concede ergo mihi, Domine dominantium, stare super custodiam meam, vineam meam custodire, & sic aliis præsim, vt prodesse queam; sic præeam, vt ad te eos perducam, & paruus sim in oculis meis. si quis enim suorum, & maximè domesticorum, curam non habet, fidem, ait Apostolus, negauit,*
1.Tim.5. *& est infideli deterior; & tu visitabis super omnem qui arroganter ingreditur. Hæc igitur, dulcissime Iesu, subtilissima ars viuendi est, culmen tenere, & gloriã premere; esse quidem in potentia, sed*
Greg.26. *potentẽ se nescire; ad largienda bona potentem se cognoscere, ad re-*
Mor. c.19. *pendenda noxia omne, quod potenter valet, ignorare. Sed, tu Domine, cuius solius magna potentia est, & à quo est omnis potestas, & omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, cõserua me, quoniam Deus meus es tu: conuerte eos quos dedisti mihi, vt non perdam ex iis quemquam, sed quærant nomen tuum & gloriam tuam,*

tuam, & sciant quia tu es Dominus, & non est alius. Da in man-suetudine perficere opera mea, vtq́ alter alterius onera portemus. Monuisti me, dicens, Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuósque greges considera. Vtinam, Domine, fructum omnem, quem facere possunt, sedulò colligam! vtinam omne quod eis nocere potest, studiosè auertam! vtinam etiam anathema esse possem pro fratribus meis, vt cognoscant & diligant te! Venite, filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra. Deus adiutor noster in æternum, accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non confundentur: apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. Sed, tu Domine Deus, obsecro te per viscera misericordiæ tuæ, operi manuum tuarum porrige dexteram tuam, vt seruiamus tibi corde perfecto atque verißimo, omnibus diebus vitæ nostræ. Amen.

Eccli. 3. Galat. 6. Prou. 27. Rom. 9. Psal. 33. Psal. 61. Psal. 33.

Praxis ad familiam ritè ordinandam.

PRima est, diligenter considerare & sæpe, quanti sit anima vna, & quibus modis domesticorum, & nobis commissorum animas iuuare possimus, atque à Domino humiliter petere pro iis gratiam necessariam.

Secunda. Quoties in familiam aliquis admittendus est, pacisci cum illo de Dei obsequio perinde ac nostro, nimirũ vt confiteatur & communicet saltem quolibet mense, ne nostri amantiores esse quàm Domini nostri deprehendamur: quòd si dyscolus euadat, aliisque noxius sit, eliminandus est. Exemplum illustre tibi dabit S. Elzearius, de quo Surius in vita eius 27. Septembris: qui velut nouus paterfamilias, nouo quodam modo cœpit suæ familiæ præsidere, nouasque morum plantulas inserere, & transgressoribus pœnas proponere. Primò constituit, vt omnes è sua domo tam mares quàm feminæ quotidie vt minimùm Missam vnam integrè audiant. Secundò, vt viuant castè & purè: qui secùs facerent, eos suâ domo expellebat: nolebat enim vt quisquam pane suo vesceretur, quem sciret peccato mortifero implicatum, ne alios inficeret, & ne illius peccatum ipse fouere videretur. Tertiò, vt nobiles & milites, itemque virgines & matronæ, qualibet hebdomadâ semel confiteantur peccata sua, & singu- *Surius.*

ſingulis menſibus deuotè percipiant Euchariſtiæ Sacramentum. Quartò, vt eædem virgines & matronæ manè vſque ad prandium precibus & piis exercitiis vacent: à prandio manuarijs operibus ſeſe occupent. Quintò, vt nemo auſus ſit blaſphemare Deum, ſacroſanctam Virginem, vel aliquem Sanctorum: nec quiſquam falsò iuret, aut vitiosè & leuiter abſque cauſa, nec impudica vel inhoneſta verba proferat. Sciebat enim ex Sapiente, mortem & vitam eſſe in manibus linguæ: & ex Apoſtolo, corrumpere bonos mores colloquia praua. Huius conſtitutionis violatores hac ratione puniri voluit, vt vel toto prandio coram alijs ſederent in terra, ſolò pane & aquâ contenti, vel toto die in cubiculo manerent incluſi communi cibo veſcentes. Sextò, vt nulli fas ſit ludere teſſeris, aut alio vti luſu illicito, turpi ac inhoneſto. ſi quis contrà feciſſet, grauis illum pœna manebat. Septimò, vt omnes è ſua familia, pace, amicitiâ & concordiâ inter ſe fruantur, alius alium nō offendat, neque verbo, neque facto; ſi quid à quoquam aliter ſit attentatum, mox cum offenſo redeat in gratiā. atque vt id fieret, non mediocriter ipſe dabat operam: reos autem pro ratione culpæ puniebat. Octauò, vt quotidie à prandio vel aliâ horâ veſpertinâ, niſi legitimum impedimentum inciderit, fiat aliqua collatio inter illos, ipſo præſente, de verbis Domini pro animarum informatione. In eo autem colloquio, dum vnus aliquis loquitur, cæteri orent pro illo in cordibus ſuis, vt Deus illi ſubminiſtret ſermonem, ex quo omnes proficiant: nec quiſquam audeat ſic loquentis verba interrumpere, aut aliter impedire. id ſi quis non obſeruet, à tam pio colloquio excludatur, donec emendatus ab alijs reuocetur.

Prou. 18.
1. Cor. 15.

Tertia. Ad orationem aliquam ſaltem veſpertinam curare vt conueniant. quod S. Carolus Borromæus per totam diœceſim ſuam introduxit. idem eſt de lectione aliqua libri pij, veſperi, maximè dum familia conuenit, quod à multis vſurpatur.

Quarta. Curare vt libri pii in manibus ſint, & ad manum, & ad conciones, aliaque pietatis exercitia mittantur.

Quinta. Vt præmia pietati ac probitati tribuantur, atque adeò nihil quoad fieri poteſt, niſi eo fine concedâtur, vt melior fiat qui accipit, ac corporalia accipiendo ad ſpiritualia inuitetur. idque quantum valeat in pueris, vix credi poteſt.

Sexta. In familia ſunt liberi, ſunt ſerui: liberorum verò habenda ratio maxima, vt bene educentur; videre, nónne qualis ſurculus, talis arbor? Educationis formā dedit Tobias: Honorem, ait, habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: memor enim eſſe debes,

Tob. 4.

debes, quæ & quanta pericula paſſa ſit propter te in vtero ſuo. Cùm autem ipſa compleuerit tempus vitæ ſuæ, ſepelias eam circa me. Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri. Ex ſubſtantia tua fac eleëmoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere; ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quo modo potueris, ita eſto miſericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude. præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis, quoniam eleëmoſyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleëmoſyna omnibus facientibus eam. Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam numquam patiaris crimen ſcire. Superbiam numquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas: in ipſa enim initiũ ſumpſit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum eſurientibus & egenis cõmede, & de veſtimentis tuis nudos tege. Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus. Conſilium ſemper à ſapiente perquire. Omni tẽpore benedic Deũ, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant. Noli timere, fili mi; pauperem quidem vitã gerimus, ſed multa bona habebimus ſi timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus benè.

Cauendum autem Primò vehementer, ne videant, aut audiant quod caſtimoniæ aduerſetur. Quid? quòd Iuuenalis poëta etiam hoc monet dicens:

Nil dictu fœdum viſuq́; hac limina tangat
Intra qua puer eſt; procul hinc, procul inde puella
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti,
Maxima debetur puero reuerentia.

A prima pueritia inſtillanda vita Chriſti & Sapientiæ æternæ dicta, de charitate, humilitate, patientia, liberalitate in pauperes. Nunc verò anilibus ferè (quod Plato vetabat) fabellis memoria paruulorum impletur; quanto ſatius vitæ Chriſti hiſtoria, maximè infantiæ! Beatus Hieronymus optabat poſſe primam formare pueritiam, quem de hac egregiè diſſerentem lege. *Hieron. ep. ad Lætam.* Secundò, obſeruandæ ſunt puerorum inclinationes, & quibus recreentur, ac ſuauiter corrigendæ præmio propoſito. Baleares

pueros suos, nisi fundâ suâ dextrè vsi fuissent, cibo priuabant; ita omnia, etiam necessaria, parentes pueris largiri possent, præmiumque virtutis alicuius aut honestatis statuere, vnâq; , quod dicitur, fideliâ duos dealbare parietes. Tertiò, quanta sit iam cura adhibenda in nutricum corporis & animi, seu magistrorum delectu, omnino omnibus in confesso est. Vitia enim illorum in pueros certò deriuantur. Alexander, vt fertur, in Leonida præceptore incessum non sat commodum est imitatus: Nero à nutrice crudelis esse didicit. Videant omnes, qui præsunt aliis, & maximè magistri, quæ incumbat illis necessitas formandi suos mores ex virtute. Non poterit certè ebrietati deditus, luxuriæq; atque ambitionis mancipium magister esse humilitatis & temperantiæ. Videant sibi se non viuere, sed multis: vnoque suo defectu ac labe tot animas interire, quot habent sibi commissas. Nullæ charybdes aut syrtes iuuentuti maiores, quàm pædagogus vel magister, si ingenio magno sint & moribus improbis. Otium omnino à pueris arcendum est. idcirco ante omnia diuidere illis oportet tempus, ita vt in pietatis, ciuilis vitæ exercitia, & recreationes dispertiatur.

IACVLATORIÆ.

Psal.100. *Non habitabit in medio domus mea qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.*

Psal.30. *Diligite Dominum omnes sancti eius, quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.*

Ibidem. *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.*

Psalm.21. *Et anima mea illi viuet, & semen meum seruiet ipsi.*

Psalm. 33. *Timete Dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.*

Tob.4. *Pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum.*

Psal.100. *Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat.*

Ibidem. *Non proponebam ante oculos meos rem iniustam, facientes præuaricationes odiui.*

CA-

CAPVT XXIII.

Meditatio de Solitudinis bono.

PRÆLVDIVM I. Constitue te velut in deserto cum Domino IESV ieiunante, & orante.

PRÆLVDIVM II. ORATIO pro subiecta materia.

PVNCTVM I. Considera duplicem esse solitudinem; animi, & corporis. Animi (quæ ab omnibus haberi potest) solitudo ea vocatur, quâ homo mentem auocat subinde à rebus externis, & secum habitat, vt vulgò dici solet. Secessi, aiebat quidam, non tantùm ab hominibus, sed à rebus. Omnes enim vacant, qui volunt: neminem res sequuntur, ipsi illas amplectuntur, & argumentum felicitatis, occupationem esse putant. hac frui, etiam in turba quis potest. Ita videmus aliquos ea quæ præsentia sunt, nec videre, nec audire, nec gustare. Alia est corporis, quâ etiam corpore quis sese ab hominum separat consortio, idque vt animi sanctam solitudinem consequatur, eumque à terrenis ad cælestia eleuet: iuxta illud, Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit super se. vide an hanc atque illam ames, & quantum de vtraque consecutus sis. Considera Secundò, quanti hanc mentis, vel animi Sancti fecerint. Quid enim aliud Ioannes Baptista in deserto, Pauli, Antonij, & tot Anachoretarum millia, fugâ mundi, & solitudinis amore testantur, quàm se Spiritus sancti vocem aure cordis audisse, quam Arsenius etiam corporis acceperat: Fuge, late, tace? Imò vix vllus Sanctorum reperitur qui non huius amans fuerit. Intuere exemplum IESV Christi, qui ductus fuit à Spiritu sancto in desertum post baptismum, & quadraginta dies in eo permansit, præterea pernoctabat in oratione, secedebat in montem ipse solus, & orabat, persæpè autem in montem Oli-

Seneca. *Thren. 3.* *Matth. 4.*

Ioan. 18. Oliueti: ſciebat enim, vt ait Ioannes, Iudas locum, quia frequenterẽ IESVS conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis. Sequere, imitare Dominum, & Sapientiam æternam. Conſidera Tertiò, quanta neceſſitas huius ſit: etenim vti nulla negotia rectè in turba tractantur; ita minimè omnium quæ ad ſalutem pertinent. Si enim nemo ſcribit ſapientiam, niſi in otio: nemo rem tractat grauem, niſi ſecretum petat, ſeque interpellari, aut ſtrepitum fieri prohibeat, immò etiam in menſa, in ludo, in ſomno optata quies eſt: quid non debet facere ſalutis negotio is, qui eam amat? quid non pericula plurima efficere, & admonitio, & exemplum, & doctrina Domini IESV à te impetrare? Audi eum monentẽ: Tu autem cùm orare vis, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem tuum in abſcondito. Audi per Prophetam loquẽtem: Ducam eam ad ſolitudinem, & loquar ei ad cor; quaſi in turba loqui non ſit ſolitus, aut certè non ad cor, vt conuertatur. neque profectum etiam largitur, niſi ei qui ſeceſſu captato, & clauſo oſtio conſiderat ſemitas domus ſuæ. Non poterat mulier illa Eliſæi alumna debita diſſoluere, niſi domo clauſa oleum in vaſa vacua infunderet. ac ſæpè obrui neceſſe eſt peccatis & debitis grauiſſimis hominem, niſi receptui aliquãdo canat. Hoc Dominus innuere viſus Marci c. 6. cùm diſcipulis in prædicatione occupatioribus dixit: Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum. Idcirco ſanctus Franciſcus in montem Aluernum, B. P. Ignatius in Caſſinum montem ſecedebat, S. Martinus quotannis menſem vnum, excluſis omnibus, ab vrbe in ſolitario loco animum vireſque colligebat: idem S. Carolus Borromæus factitabat, alijſque Sanctis ferè omnibus commune eſt, & fuit. Hîc expẽde, quo ſpiritu impulſi illi ſolitudinem amarunt, & quæſierunt, tantoque eam tempore incoluerunt: nónne ſancto? proinde ſolitudinis horrorẽ à ſpiritu maligno eſſe ſcias. Vis igitur Deum tibi ad cor loqui? vis legem viuendi ac normam certam cum

Matt. 6.

Oſea 2.

4. Reg. 4.

Moyse accipere? solitudinem pete. vis IESVM transfiguratum videre, vis sponsum inuenire cum sponsa? egredere in agrum, relinque turbas, non tam corpore, quàm animo; corpore tamen etiam fuge, quantum vitæ tuæ ratio permittit.

PVNCTVM II. Considera, vnde tam laudata solitudo corporis. Nempe quia animum extra se positum, reuocat ad se; & obsurdescentem, diuinis vocibus obaudientem facit: ita vt quem antea non audierat, huius vocem audire incipiat, & virtutis dulcedinem in fonte degustare. E contrario vt musicæ in strepitu harmonia percipi nequit, nec loquentis vox: ita neque sancti Spiritus inspiratio, neque mentis gaudium absque solitudine potest degustari: imò nec homo considératè aliquid facere potest, nisi in ea. Quis pingere, scribere, discere valet in boario ac strepitoso foro? atque adeò nullum serium opus absque solitudine fieri potest; neque corpus commoda, neque anima quietem capere. ama igitur illam, & statue audire Deum loquentem ad cor tuum. Considera præterea quæ solitudinis sint ad salutem præsidia. Primò, is qui intra eam se abdit, quia solatio hominũ se priuat, diuinum meretur; quanti autem illud meritò æstimetur per se manifestum est. Deinde omnem ferè peccandi illecebram solitarius euadit. Imò quemadmodum curari peste infecti nequeunt, nisi à morbidis separentur; ita animus valere non potest, nisi separetur ab ijs qui animo pestes circumferunt. Ideoque de se ait Propheta: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Solitudinem, aiebat Seneca, quærit, qui vult cum innocentibus viuere. Quid ita? inprimis, quia ibi linguâ offendere non potest: qui autem linguâ non offendit, hic perfectus est vir. quid? quòd etiam Philosophi proximum Deo putarunt, qui silere nosset, & ad summam perfectionis breuiloquum. & rariloquum, & submissa voce loquentem requirunt. Quoties, asserit quidam, inter homines fui, minor

Psal. 54
Seneca.
Iacobi 3.
Seneca.

Ambr. l. 1. de Offic. nor homo redij. Silendi, ait Ambrosius, patientia, opportunitas loquendi, & contemptus diuitiarum, sunt maxima fundamenta virtutum. Adde, hominem ferè creaturæ amore in solitudine non inescari (minùs enim irritant lõgè posita, quàm quæ oculis subiecta sunt) atque adeò nec exemplo deprauari. vnde dicebat S. Antonius, Qui sedet in solitudine, & quiescit, à tribus malis eripitur, id est, auditus, locutionis & visionis. Et Arsenio dictum est, vt iam monui, Fuge, tace, quiesce; hæ enim sunt radices non peccandi. Ea de causa monasteria petuntur, solitudines, Spiritu sancto instigante, quæruntur. ac licèt sæculares non possint pari passu ambulare, sæpè tamen aliquod tempus pietati ac lectioni piæ tribuere possunt: imò primum argumentum, cum Seneca, compositæ mentis in ijs existimo, posse secum consistere, secum morari. Certè conuersio, quam neque auditis concionibus atque adhortationibus impetrare à se homo potuit; diei aut horarum aliquot secessu, ac consideratione non rarò ab eodem obtinetur. *Athan. in vita eius.*

PVNCTVM III. Considera, quæ solitudo bona secum adferat. In hac enim homo ad se redit atque ad cor, suaque expendit & disponit prudenter, oculo mentis depurato; atque ita qui nihil videtur agere, maiora agit. Præterea hoc pacto aptus redditur Dei colloquio, illoque fruitur. Dic verò, nónne illud suauius quàm humanum arbitraris, cum illo inquam colloqui totius beatitudinis & bonitatis fonte, cui per orationem homo coniungitur, sed non nisi in solitudine? Vbi enim Eliç, vbi Moysi locutus Deus? nónne in deserto? vbi Christus manifestauit gloriam suam? nónne in solitudine? Quod per Isaiam dignatus est promittere, dicens, Ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinem quasi hortum Domini. gaudium, & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. vnde verè, vt August. ait, dulciores sunt lacrymæ orantium, quàm gaudia theatrorũ. Huc accedit sancto- *Seneca epist. 8.* *cap. 51.* *In Psal. 127.*

ctorũ Patrum lectio, & quæ ex studio vniuersim hauritur voluptas. Vides quanta è solitudine bona: quàm hîc liber cæli aspectus, quàm iucundus terræ & terrenarum rerum despectus. in quo crebrò se exercere solitum scimus B.P. Ignatium, & suauissima cæli gaudia libantem, erumpere in has voces, Quàm sordet mihi terra, dum cælum aspicio! At quanto dulcius in solitudine, ac sancto otio post orationem, prata inambulare Scripturarum? &, vt D.Hieron. pinguissimus est sermo diuinus omnes in se habens delicias: quidquid volueris ex diuino sermone nascitur. & rursus: Si quidquam est, quod in hac vita virum sapientem teneat, & inter pressuras & turbines mundi æquo animo manere persuadeat, id esse primum reor meditationem, ac scientiam Scripturarum. Non igitur molestia solitudinis timenda est, maximè cùm Sapiens, vt idem Hieron. numquam solus esse possit: habet enim secum omnes qui sunt, & qui sunt boni, & animum liberum quocumque vult profert & transfert, & quod corpore non potest, cogitatione complectitur; & si hominum inopia fuerit, loquitur cum Deo. Numquam bonus solus erit. Denique videri certè potest, neminem in terram sanctam veræ perfectionis, aut veræ beatitudinis peruenire, nisi per mare rubrum, id est Christi merita, & desertum, solitudinem saltem animi, quæ ægrè nisi ea quæ corporis est aliquando colatur, acquiritur: hæc autem sine illa, nullius pretij est. nam quid prodest, ait Seneca, totius regionis silentium, si affectus fremant? Vtinam hæc consideraret maximè Religiosus, & delectaretur quiete potiùs, quàm concursatione, nisi quoties vrget charitas atque animarum zelus! Si enim SS. Patres, Pauli, Antonij, conuersationem hominum detrimentum spiritus sentiebant; quid accidet nobis miseris, si non zelo, sed vt tædium leuetur, solatiola quærantur, otium sanctum & quies deseratur? O si scirent quantum in solitudine, silentio, colloquio cum san-

Hieron. super illud Psal. 147. Et adipe.

super ep. ad Ephes. l. 1.

Contra Iouin.

Seneca epist. 6.

ctis Patribus, cum eruditissimis viris, cum Sapientia æterna capere possent solatium!

Oratio pro solitudinis ac silentij virtute impetranda.

O Amator hominum, qui lucem habitas ab æterno inaccessibilem, nemo te videre poterat, & viuere; quid ergo spei nobis reliquum erat inueniendi te? nihil certè, nisi esses dignatus propter nos descendere de throno regali, de cælesti palatio in desertum istud, in terram horroris & vastæ solitudinis. Eramus enim sicut oues in montibus errantes sine pastore. Et quid faceres cui natura bonitas, cui viscera misericordiæ? Nónne orireris ex alto, vt populus qui sedebat in tenebris, videret lucem magnam? Et quorsum hæc? vt rediremus, & conuerteremur ad te pastorem animarum nostrarum, sequeremur te itinere tridui in solitudinem, & ibi nos mannâ pasceres corporis ac sanguinis tui; vt habitaret in solitudine iudicium, & esset opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium, & securitas vsque in sempiternum. Dixerat Propheta tuus, (Isaiæ 32.)
Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloria Libani data est ei: decor Carmeli & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri, tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine, & quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. in cubilibus in quibus priùs dracones habitabant, orietur viror calami & iunci. Quid ista sibi volunt, Deus meus, nisi in solitudine & non in turba exultare animam, & florere, germinare, & videre gloriam Domini? bibere aquas de fontibus tuis, ô Saluator mi, & aridam fieri in stagnum, & sitientem in fontes aquarum? qui enim bibit ex aqua quam dederis ei, flumina de ventre eius fluunt aquæ viuæ. Concede mihi ergo vt libenter de tot annis vitæ, tot mensibus, tot diebus decimas aliquas dem tibi, vt te sequar in solitudinem, & audiam quid loquaris (Isaiæ 35.)

quaris in me: non enim habet amaritudinem conuersatio tua, ô Sapientia æterna, sed magna est multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te. vacare, & videre nos iubes quoniam tu es Deus, id est, omne bonum, & abscondere diceris dilectos tuos in abscondito faciei tuæ à conturbatione hominum. O vtinã delectet me abscondi propter te, & libenter de tot diebus vanitatis vitæ huius consecrem tibi & saluti meæ pauculos in quiete & solitudine, vt audiam te loquentem ad cor meum: vt loquar tecum, & cum Sanctis tuis libentiùs quàm cum hominibus. Quis enim nouit sensum tuum, Domine, aut quis consiliarius tuus fuit? Incomprehensibilia sunt iudicia tua, & nescio quâ me viá in patriam ducere decreueris. sed quid? inquietudo cordis corpus quiescere non sinit, & fascinatio quædam mentis nostræ: libet ire, videre, audire, & redeo vacuus, quia non sunt ista, quæ valent satiare me; lassus redeo, quia non est quies animæ, nisi in te. Egredere igitur anima mea de terra tua, de cognatione tua, de domo patris tui: obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum. O anima sola esto, vt soli omnium serues te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam ab illo qui tibi ministrat; secede, sed mente, non corpore; sed intentione, sed deuotione, sed spiritu. O quis mihi det vt inueniam te solum, dilecte animæ meæ, & quietem in te inueniam, & cesset turba cogitationum mearum, & in solitudine mea viror calami & iunci oriatur, & sedeam tecum in pulchritudine pacis, mortuus sim, & vita mea abscondita cum Christo meo, in Deo meo, donec venias, & introducas nos in amplissima cæli spatia; voces in sortem Sanctorum, vbi erit gaudium, & exultatio in sæcula sæculorum! Amen.

Psal. 45. Psal. 30. Psal. 44. Bern serm. 40 super Cant. Coloss. 3.

Praxis ad solitudinis amorem ingenerandum.

PRima. Omni custodiâ, vt Scriptura monet, custodi cor tuum, & sensus corporis tui. vide vt ibi excubet ratio, ne in penetralia intrent hostes, pacemque turbent, & solitudinem cordis tui. *Prouerb. 4.*

Sicut enim vrbs patens, & absque murorum ambitu; sic vir qui non potest in loquendo, idem est in videndo, audiendo, cohibere spiritum suum. Meritò idem comparatur horto absque sepe, de quo Eccles. Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber, ille scilicet tortuosus, ac infernalis. vnde primum argumentũ disciplinæ religiosæ, modestia ac solitudo, adeoque in vsu tempore B.P. Ignatij (vt ex iis qui cum eo erant intellexi) vt, cùm magna hominum turba domi esset, nullus ibi crederetur. imò si quis strepitum faceret, ipse Generalis egrediebatur, & monebat grauiter transeuntem: ita vt nonnemo, quem noui, quoties ad cubiculũ Beati viri transiturus accederet, manu prehenderet calceos, ne strepitum vel molestiam illi crearet. Hic est spiritus Sanctorum. qui aliter vadit, cadit potiùs quàm vadit, vt verbis Bernardi vtar.

Secunda. Quotidie saltem aliquod tempus tibi tribue, & saluti tuæ in remoto, quoad fieri potest, à strepitu loco. Sic scimus fecisse Thomam Morum, aliosque illustres sanctitate viros. quòd si domi nequeas, in religiosa domo, velut asylo, perituræ vitæ partem aliquam decerpe, & otio tribue non otioso. Otium enim, vt Philosophus, sine litteris mors est, & viui hominis sepultura; additque, Nullus mihi per otium dies exit, partem noctis studiis vendico; non vaco somno, sed succumbo. Ecce vbi Gentilis, & idololatra: vbi nos?

Seneca ep. 8.

Tertia. Quoties tibi licet, negotia tua in otio dispone, & considera in solitudine vias ac semitas domus tuæ. Nihil certè vtilius, quàm meditatè sua agere, & non fortuitò, vt etiam aliàs monui. Ideò negotium graue, aut iter, aut munus suscepturus, secede ad dies aliquot, atque imitare Dominum, qui priusquam prędicationem inchoaret, in deserto 40. dies in oratione ac ieiunio sese exercuit. Quin & Scipio Africanus dicere solitus erat, numquam se minùs otiosum esse, quàm cùm esset otiosus; eò quòd in otio, de negotiis cogitaret.

Quarta. Sub festa solemnia more multorum, aut domi frequentiùs solitudinem cole; aut si eam ibi nancisci nequis, in domum aliquam religiosam, si potes, te abde. Atqui, inquies, non hæc sola ad salutem via. fateor. at tu securiorem ad opes, ad honores, ad gloriam, ac faciliorem negligas?

Quinta. Quamuis omnes, maximè tamen Religiosos, crebrò, imò quotannis dies aliquot animo colligendo dare conuenit; saltem ex mensibus singulis diem vnum, cùm de Arsenio legamus eum quothebdomadis id facere solitum. Illud tamen suadendum imprimis ei, qui de re graui, statu vitæ, vel simili delibera-

ratio-

tationem vult inire; vt Spiritus sancti instinctum audiat, & ab eo dirigatur, qui solus nouit vias hominum, & omnes incertas prudentias eorum suâ ac paternâ prudentiâ gubernare.

Sextò, quòd si solitudini plures dies tribuere nequis, vnum vt dixi saltem tibi sume, & animæ tuæ, qui tot corpori curãdo, eiusque exercitationibus impendis & mundi negotiis: vnum cum Christo, exemplo Apostolorum maneto, tamen præparatione anteà præmissâ. Attende verò maximè, quot per Religionis ingressum mundum fugiant, & tamquam vnicam salutis viam illã amplectantur. Cur te non mouent etiam pericula tua, vt saltem breui tempore eum fugias? vide etiam atque etiam, ne occasionẽ huius negligas, ne serò æternùm pœniteat. Ecce quot reos ad solitudinem carceres cogũt: quot Principes, auctoritas: quot infirmos, necessitas. Attende etiam tu morbum tuum, exilium, carcerem, & solitudine te cura ac libera. Multis certè ea ita profuit, vt totam vitam emendarint, molestissimis scrupulorum vexationibus, imò tormentis se liberarint, de seipsis, quod antea numquam potuerant, triumpharint, odium superarint, cum inimicis in gratiam redierint, ac singularia à Deo beneficia consecuti sint, &c. Sed quid hęc prosequor? toto orbe notissima Exercitia B. P. Ignatij, & fructus eorum, quos annales nostri diligenter enarrant. vt autem ad solitudinem istam Exercitiorum Religiosos inuitaret Summus Pontifex Paulus V. Indulgentiam plenariam illis qui in ea se exercerent, concessit.

Nota autem vniuersum hunc secessum sex capita, seu fines continere; Primò, confessionem generalem; Secundò, consultationem de rerum suarum dispositione; Tertiò, pœnitentiam de præterito; Quartò, decretum de instauratione crebra vitæ per recollectionem aliquam quothebdomadis; Quintò, similiter de statu finali, seu in quo statu, ac virtutis gradu mori velis; Sextò, ordinationem vitæ. Primò, quoad orationem; Secundò, mortificationem; Tertiò, temporis distributionem; Quartò, actionum quoad modum reformationem, & maximè quoad intentionem; Quintò, occasiones virtutis; Sextò, perfectionis studium. Neque enim solitudinem, aut Exercitia initurus præponere sibi debet altam contemplationem, sed sui cognitionem, & vitæ emendationem, ideoque ad ea præparatio optima, videre quis nos defectus magis remoretur, quæ passio perturbet, & ad hæc omnia dirigẽda sunt. Huc pertinet quod S Bernardus ait, & primùm quidem ipsum fontẽ suũ, id est mentem de qua oritur, purificat consideratio, deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, cõponit mores, vitam honestat & ordinat, postremò diuinarum pari- *l. 1. de Consid.*

ter & humanarum rerum ſcientiam confert. hæc eſt quæ confuſa diſterminat, hiantia cogit, ſparſa colligit, ſecreta rimatur, vera veſtigat, veroſimilia examinat, ficta & fucata explorat. Hæc eſt quæ agenda præordinat, acta recogitat, vt nihil in mente reſideat, aut incorrectum, aut correctione egens. Hæc eſt quæ in proſperis aduerſa præſentit, in aduerſis quaſi non ſentit: quorum alterum fortitudinis, alterum prudentiæ eſt. tam pio otio, tamque vtili, nullam in vita operam dare, nónne vitam perdere eſt?

Septima. Quòd ſi neque oratione, neque lectione, neque concionibus audiendis iuuari te ſentias, percunctare quæſo ex te, an iuuari velis. nam ſi corpus fruſtra aliquibus remediis tentaſſes curare, & præſtans ſuggereretur, idque ſine noxa ſumendum, plurimaq; experientiâ probatum, nónne amplecteretis? Applica ſimile iſtud animæ tuæ: & tenta hoc ſaluberrimum eius remedium. Secede, ſi potes, ad hebdomadas aliquot; ſi non potes, ad dies; ſi neque hoc, ad vnum: quòd ſi nec iſtud ſaluti animæ tuæ, tibi, Deo tribuere velis, horam continuis diebus aliquot, non audiendo profeſſori, non mimo, non ludo, ſed concede Deo loquenti in ſolitudine ad cor. Audi eum, & noli auertere aurem, obdurare cor: ſed erubeſce quòd libeat ſæpè fabulis horas optimas tribuere; confabulari, donec hora, vt Bern. ait, prætereat, quam tibi ad pœnitentiam agendam, ad obtinendam veniam, ad quærendam gratiam, ad promerendam gloriam, miſericordia conditoris indulſerat; & non libeat horam vnam aut alterã quieti, ſolitudini, taciturnitati dare, è qua tot tantaque bona omniũ ſapiẽtium iudicio, omnibus quidem, ſed maximè Religioſo proueniunt. Certum eſt ſæpè vnâ horâ attentè & in quiete conſiderare, plus profuiſſe, quàm plurimas conciones in turba audiuiſſe. Vt appoſitè dixerit Seneca: Quid, ait, tibi pręcipuè vitandum exiſtimem, quæris? turbam. numquam illi tu te commiſeris: numquam à turba mores, quos extuli, refero.

Bern. de triplici cuſtodia.

Octaua. Quemadmodum autem in omni virtute gradatim aſcendendum eſt, ita & in hac. Aſſueſce igitur ſenſim, & coge te exiguo tempore in ſolitudine permanere, deinde illud protrahe, variaque præbe, ſed ſancta in quiete ſolatia: protrahe, inquam, v.g. ad honorem Beatæ Virginis ad quadrantem vnum atque alterum, vt ſolitudinis capiaris vſu & amore.

Nona. Solet in ſolitudine tædiũ naſci, quod magnum Antonium in ſuo tirocinio cœpit tentare: verùm Angeli monitu edoctus eſt quâ ratione illud leuaret, orationem cum manuum opere alternando: ſic etiam & tu poteris variis exercitiis te occupare,

tæ-

tædiumque leuare. Sunt autem illa. Primum, oratio vocalis, dispositis etiam subinde v.g. stationibus Vrbis Romanæ; Secundum, mentalis, siue meditatio; Tertium, studium sacræ Scripturæ, quod D. Chrysost. etiam sæcularibus familiare esse cupit. Magna certè vtilitas ex eo, vt suprà declaratum est. Experietur autem qui quotidie saltem vnum atque alterum caput, cũ aliquo commentario perlegerit. Quartum, memoriæ exercitatio. Eius siquidem thesaurum quotidie augere vehemẽter expedit, maximè sacræ Scripturæ sententiis, & Sanctorum. sunt enim & vitiorum antidota, & sincera mentis oblectatio. Quintum, lectio SS. Patrum; Sextum, studium Casuum conscientiæ; vt suis quis, ac deinde alienis vulneribus possit mederi. Ad quod, compendium eorum colligere iuuat. Septimum, lectio librorum piorum, qui de virtutibus & vitiis tractant; Octauum, studium sacræ ac profanæ historiæ, vnà cum chartis geographicis, atque ex his colligere exempla ad vitam bene instituendam; Nonum, Politicorum scriptorum cognitio, quæ si Christianâ pietate nitantur, magnum sunt ad gubernationem præsidium. Quemadmodum Machiauelli institutionẽ certam esse reipub. perniciem omnibus manifestum est, qui Deum esse, ac mundum gubernare crediderint. Decimum, studium quo quis diligenter quærit praxes proximi iuuandi, diffidentes conciliandi, afflictos solandi, ac maximè omnium iuuandi morientes: tum enim de summa rei agitur, & de æternitate iacitur, vt ita dicam, alea. Sic sese ad conuersationem præparare, est magnâ parte bona opera in secreto informare. qui autem secùs facit, magno labore, ac fructu exiguo operatur: vt is qui serram ad opus non parat, securim non acuit faber, viam viator priusquam in eam se det, non inquirit, at fortuitò aggreditur. Vndecimũ, Philosophicam aliquã quæstionem, aut Theologicam excutere; Duodecimum, naturalis historiæ, plantarum atque animalium peruestigatio: item Mathesios & Astronomiæ. Lectio itẽ Poëtarum, aut scriptio aliqua. Postremò ad recreationem animi, pingere, fingere, tornare, fundere, vel simile aliquod exercitium elegantioris ingenij moderatè assumere, ita vt seria ac grauiora negotia non impediantur: ne Virgilij illo monito opus sit:

Excudent alij spirantia mollius æra,
Orabunt caussas meliùs, calique meatus
Describent radio, & surgentia sidera dicent.
Tu regere imperio populos, Romane, memento.
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem.

Quibus indicatur quemque muneri suo attendere in otio oportere,

tere, ac semper aliquid agere. Rectè enim ait Ennius in Iphigen.

Otio qui nescit vti plus negotij habet,
Quàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui quod agat, institutum est, nullo negotio
Id agit, studet ibi, mentem atque animum oblectat suum.
Otioso in otio animus nescit quid velit.

IACVLATORIÆ.

Psal.62. *IN terra deserta, inuia & inaquosa; sic in sancto apparui tibi, vt viderem virtutem & gloriam tuam.*

Cant.7. *Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.*

Cant.8. *Quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te foris, & deosculer, & iam me nemo despiciat?*

Psal.54. *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.*

Oseæ 2. *Duc me in solitudinem, Deus meus, & loquere ad cor meum.*

CAPVT XXIV.

Meditatio de Perseuerantia, singulari auxilio in via virtutis.

COMPOSITIO LOCI est, constituere se coram Christo crucifixo, qui vt omnia consummauit, ita illustre perseuerantiæ dedit exemplum.

ORATIO vt suprà.

Quid sit perseuerantia. PVNCTVM I. Considera quòd perseuerantia sit in ratione benè considerata stabilis ac perpetua permansio, non obstante difficultate diuturnitatis. Percurre hîc proposita sancta tua, & vide quantâ, & quàm frequenti cõsideratione ea decreueris; quàm verò inconstanter ea prosecutus sis: &, si vel vnum vitium constanter quotannis conatus fuisses extirpare, quãtus modò fores! Secũdò, scias Deum vnumquemque vocare, non tantùm ad

Thom. à Kempis l.1. c.11.

statum

ſtatum certum; ſed certam viam, & ſemitam in hoc vel illo ſtatu: quæ ſunt exercitia aliqua, quibus ſi homo inſiſteret, ad perfectionem venire poſſet, & non aliter. (varia enim dona ſunt, & diuiſiones gratiarum, etſi vnus ſpiritus.) Hinc verò ferè eſſe principium apoſtaſiæ, à fine & religioſa vocatione, quòd parua in ſpeciem, re verò magna negligantur & interrumpantur exercitia, atque intercludatur fluxus diuinæ gratiæ. *1. Cor. 12.*

PVNCTVM II. Conſidera neceſſitatem huius virtutis, etiam in paruis: qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Quod, etſi de finali in bono perſeuerantia dictum; tamen ad alia pertinet exercitia: in quibus ſi inconſtans fueris, finalem aliquâ etiam ratione perſeuerantiam labefactas, cui vt calcaneo diabolus inſidiatur. Deinde, vt Laurentius Iuſtinianus, virtus laudem nō meretur, niſi in ea viriliter perſeueretur. Sicut non ſatisfacit, partem debiti ſoluens; nec qui partem itineris conficit, peruenit; nec qui partem ſtadij decurrit, brauium capit. Quid ergo hi faciunt? Labore ſeſe fatigant prorſus inani, ac pleno inſuper ignominiâ, defectu perſeuerantiæ. Bonum enim inchoare, & malo fine concludere, quid aliud eſt quàm monſtroſas res conficere? Illa enim actio quaſi chimæra eſt, quæ initium quidem habet à ratione, ſed finem à ſenſualitate. Prorſus abſque perſeuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor conſequitur. Vigor virium, virtutum cōſummatio eſt (vt Bernard.) nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror eſt patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarū nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum ſanctitatis. Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. *Matth. 24.* *Laur. Iuſt. de ligno vitæ, tract de obed. c. vltimo.* *Aug ſer. 8. ad fratres in Eremo.* *Bern. epiſt. ad Ianuenſes.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quàm turpe ſit, inſtar arundinis vento agitatæ multa inchoare, nihil perficere: vt patet ex ſimili; ſi quis in vniuerſo omnia inchoata videret. Secundò, quòd omnis labor irritus ſit, &, vt ita dicam,

cam, impensa gratiæ perdita, dum semper struimus, & mox destruimus. Tertiò, attende relabentem facere perinde, ac si proditor post veniam à Rege adoptatus, iterum incipiat rebellionem moliri, & Regis cædem: etenim peccator, culpâ mortali Christum sibimet crucifigere dicitur. Quamuis autem venialibus peccatis atque imperfectionibus Dominus IESVS non crucifigatur; tamen quia per illa ad mortale disponitur homo, eò quòd charitatis vigor sensim imminuatur, etiam ad illud facinus tendere videtur. Quartò considera, optimam vitæ rationem, constantia & consuetudine valdè facilem fieri; at contrà, semper inchoantem, semper esse discenti similem, omniaque difficilia experiri. Igitur sic statue: Ecce stadium ingressus sum: quid ergo? cupióne rapere brauium? si volo; vtrum præstat? vno mense vel altero strenuè laborare, & postea in summa quiete viuere; an semper in schola Christi discere, & numquam ad scientiam peruenire: semper serere, & non metere: fodere, & aquam non inuenire: ædificare, & numquam consummare, vt domo frui possim; sed iniurijs aëris expositum manere? Quintò, considera perpetuum, & sibi similem cælorum motum, anni tempestates, & cætera à creatore nostro, perpetuo quodam ordine ac modo gubernari: omnia in pondere, numero & mensura, etiam munitissima quæque esse facta, vt nos etiam accurati esse discamus, & ab omnibus creatis ad id inuitemur. talia commoda & incommoda constantiæ & inconstantiæ percurre.

Pars secunda.

PVNCTVM IV. Considera, quid sit, quod in exercitio virtutis te inconstantem efficiat. Primò, est laboris fuga; sed si inspicias, illum hoc pacto eo plus auges, quo facilius domum conseruare, quàm ædificare; seruare sanitatem, quàm recuperare; cauere lapsum, quàm surgere. ergo vide, an præstet declinare paruum laborem, & graue m

uem admodum, ac intolerabilem propè, ſubire; vt inconſtans facit. Vel Secundò, fit ob iudicia hominum, & ſermones. O quæ dementia! aduerte eum, qui ſuadet vel cogit interrumpere, grauiſſimè tibi nocere, quacumque ſpecie id faciat, ſeu amici, ſeu aduerſarij. quòd ſi verè talis non eſt, ſaltem ab aduerſario tuo capitali diabolo ſubornatus eſt, vt in via deficias, ne ducem IESVM conſtanter ſequaris, ac tandem, fractus moleſtiâ, ex paruo profectu naſci ſolitâ, ab eius ſequela nauſeabundus abſcedas; nam qui contemnit modica, verè (vt Scriptura loquitur) paulatim decidit. Videtur huiuſmodi perinde facere, ac ſi cataractam diu retentam, molæ verbi gratia vertendæ, ſinat elabi. O quãto tempore ac labore opus eſt, vt ceſſatio parua compenſetur! Simile idem habes in aliquibus opificibus, qui ignem perpetuum alere debent, quibus remiſſio parua, maxima iactura eſt, quos imitari diligentiâ debemus, atque ignem ſemel accenſum in altari animæ noſtræ, vt olim præceptum fuit, ſemper fouere. *Eccli 19.* *Leuit. 6.*

PVNCTVM V. Conſidera ſtultitiam eorum, qui perinde, vt Scripturæ verbis vtar, ac luna mutantur, inſtabiles ſunt, ac crebrò exercitia mutant. fruſtra enim hi ex præſumptione omnia ambiunt ſæpè quæ audiunt, neque conſiderant vocationes varias, quodque vnuſquiſque donum habeat ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic. Laudet, ait Caſſian. aliorum virtutes, ipſe in ſua pergat, etiamſi vaccæ mugiant ſenſualitatis, improbitate laboris omnia ſuperanda. *Eccli 27.* *1. Cor. 7.* *Coll. 14. c. 5.*

PVNCTVM VI. Conſidera Primò, quàm difficilis perſeuerantia, ac proinde verè glorioſa; multi enim vocati, pauci verò electi. Ex Saule exemplum pete, Salomone, Iuda, Nicolao Diacono, Tertulliano, & Origene, & tot quotidie Religioſis. Secundò, quàm ſtudiosè eam Sancti coluerint, in eodem loco manentes, (nam, vt Climachus, qui faciles ſunt ad mutationes locorum, improbi iudicantur) in magna auſteritate diutiſſimè viuentes, caſtita- *Matt. 22.* *Climach. grad. 3.*

Aug. lib. 8. Confessionum. te summa ac pietate. Dic verò tibi cum Augustino, Tu non poteris quod isti, & istæ? Tertiò, quomodo Christus IESVS in finem perseuerauerit, dicens, Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque dum perficiatur! Et rursus in cruce tibi dixit, Consummatum est. (Luc. 12.) Quartò, considera aduersus pusillanimitatem prouidentiam Dei, & amorem erga nos; quodque in illo omnia possimus qui nos confortat. (Philip. 4.) Attende verò in vitijs recidiuam, vt in febri pessimam, fierique hominis illius nouissima deteriora prioribus, iuxta Euangelicam parabolam. (Matt. 12.) Namque ob ingratitudinem ex parte Dei, emendatio fit difficilior; & ex parte dæmonis, quia ille potentior; & ex parte peccatoris, quia debilior. vnde Paulus, Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cæleste, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam. (Hebr. 6.)

Pars tertia.

PVNCTVM VII. Considera, quæ remedia hactenus adhibueris ad superandum te, vel virtutem acquirendam, quemque profectũ feceris; si exiguũ, cogita an illud per se remedium satis sit efficax, nec ne: si nõ, & nihilominus aliud pigeat adhibere, ex te percontare num velis illam imperfectionem expugnare, aut perfectionem acquirere. Volo, ais; quare tibi ergo illudis? Quid enim? vel le tibi is videretur sanari qui remedia adhibita nouit minùs sufficere, neque tamen alia quæ in manu habet vsurpare vult, aut applicari permittit? cui talis imponit, nisi sibi, quasi velit, & imperitis? Dicito verò mihi, si videres aliquem crebrò tentasse leuare graue pondus, aut promouere manu vnâ currum, vel boue vno aratrum trahere, neque posse; nollet tamen conatum maiorem, aut auxilia adhibere, illúmne velle diceres? Adde, si quis foret, qui vellet quidem extructum ædificium, neque tamen materiam aut operas conquirere, manumque admouere studeret,

deret, nónne ſtultè eum agere meritò diceres? Id applica tibi, volenti turrim perfectionis ædificare. qua in re certè perinde eſt, aut nulla adferre, aut efficacia nolle media adhibere: imò præſtaret omnino nihil tentare, quàm ſe fruſtra fatigare, vanaque ſui complacentiâ, maiori periculo ſe exponere, ac lento labore velut igne fruſtra conſumi.

PVNCTVM VIII. Cogita, Vel ego in hoc nunc ſuperare me volo, vel numquam. Si volo, potiùs iam pergere conſtāter debeo, priuſquā intepeſcat amor ac voluntas, & dū vita datur & occaſio, dum vires animi corporiſque magis integræ, minùs per torpedinem ac inconſtantiam labefactatæ, minùs Deus à me offenſus per eā, à quo mihi omne auxilium meum. quorſum differo? nónne creſcit paſſio dum negligitur? dilatione & interruptione, feruor caritatis minuitur? morbus grauior animi quo diutiùs in tepiditate manetur? Denique quid ex mora vtilitatis?

PVNCTVM IX, Conſidera, in omnibus difficilibus virtutum exercitijs eſſe tria, quæ permouere te debeant. Primum, eſt neceſſitas duriſſimum telum, quæ hîc ſine dubio inuenitur, cùm ſalui omnino eſſe velimus. certum autem multos, eò quòd initio ſeſe non ſuperent, deficere primò à vocatione, deinde etiam ſalutis facere naufragium. Secundum, iucunditas, quæ partam ſequitur victoriam: qui verò remiſsè agit, eſt frater opera ſua diſſipātis, *Prouerb.18.* ſemperque laborat, ac de fructu manuum ſuarum minimè comedit; contrà, qui ſemel virtutis moleſtiam vicit, perpetuò felix eſt & beatus. Tertius ſtimulus, eſt æterna gloria virtuti debita: ecce quàm multi, quàm fortiter in bello & alijs ſe gerant filij ſæculi pro vana, te verò quomodo non excitat æterna? quid non fecerunt Martyres cum Chriſto iam in cælis triumphantes? quomodo audebis cum illis & coram illis comparere, quos fortiſſima facta, duriſſima tolerata glorioſos efficiunt & coronant?

Obſecro te, & moneo, qui hæc legis, vt qui Sodomam

Hieron. ep. 28 ad Lucinium. reliquisti, ad mõtana festinãs, post tergum ne respicias, ne aratri stiuã, ne fimbriam Saluatoris, ne cincinnos eius noctis rore madefactos quos semel tenere cœpisti, aliquando dimittas: ne de tecto virtutum pristina quæsiturus vestimenta descendas, ne de agro reuertaris, domum: ne campestria cum Loth, & amœna hortorum diligas, quæ non irrigantur de cælo, vt terra sancta, sed de turbido flumine Iordanis, postquam dulces aquas, maris mortui commixtione mutauit. Cœpisse, multorum est; ad culmen peruenisse, paucorum.

Aug serm. 8. ad fratres in Eremo. O fratres mei, non tædeat incipere magna, nec fastidio sit retinere inchoata; scientes quòd perseuerantia informat meritum, colorat bonum propositum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum: hæc est tunica talaris S. Ioseph, vsque ad finem contingens: hæc est tunica sacerdotalis, vsque ad pedes perueniens: hæc est cauda hostiæ, quam tenemur reddere Deo, & offerre: hæc est calcaneum bonæ operationis, quod contra serpentis morsum debemus obseruare: hæc est virtus, quæ Deum ligat, hæc est quæ omne bonum informat.

Oratio pro perseuerantia in via virtutis.

O Rex regum, & Domine dominantium, cui seruire regnare est; quis mihi det, vt sincerè tibi ac perseueranter seruiam, & ostendam me verè ac sincerè seruum tuum, fortia agendo, & dura tolerando? Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum diuisio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm vt Christo fruar, intonat generosus Martyr tuus Ignatius. Inclamat verò Apostolus: Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio? an angustia? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angelus, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque

Epistola ad Roman. & refertur à Hieron. l. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Rom. 8.

que profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo IESV *Domino nostro. Me verò quæ non retardant, non propè separant à te Deus meus, nugæ nugarum, & vanitas vanitatum, ne perueniã ad te? pudet me ignauiæ meæ pristinæ, & frigoris mei, ô ignis qui semper ardes, & numquam deficis. at ex nunc opto te, & maximos Martyres in rebus saltem paruis imitari, ego imbecillis seruus tuus per gratiã tuam, vt placeam tibi Deo meo. Eruntne constantiores, fortiores ac prudentiores filij sæculi, mancipia diaboli, quàm serui tui? tolerabunt illi omnia pro supplicio, & ego nihil pro æterno præmio? Sedulò illi facient omnia pro leone rugiente in suam perniciem, & ego pro te, amantißimo Patre, benignißimo Rege, Redemptore meo, durum quid arbitrabor, & retrò respiciam? O quàm vilis facta es anima mea, iterans vias tuas! Ecce, si quæ destruxi, iterũ hic reædifico; præuaricatorẽ me constituo. & si immundus spiritus exierit à te, & reuersus fuerit, erunt nouißima tua peiora prioribus.* Matth.12. *Teneamus ergo viã nostram, & si spiritus potestatem habens ascenderit super nos, ne dimittamus locum nostrum, ne deseramus Dominum nostrum. Væ enim his qui perdiderunt sustinentiã, &* Eccli.2. *qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas. Quid facietis cùm inspicere cœperit Deus? An ad hoc veni, ô* IESV *bone, vt ignauus sim miles in castris tuis? Ecce te præsentem vbique ac semper habeo, & à cruce per te mißa, aut virtutis molestia fugitiuus & impatiens ero? te derelicto fonte aquæ viuæ, quæram cisternas quæ non valent continere aquas? seruiamne creaturæ potiùs quàm creatori? alterutrum eorum, & vel æterna, vel momentanea, eligere hodie debeo: nemo enim potiri vtrisque potest, nemo duobus seruire dominis. Elegisti verò me in seruum misericorditer, ideoq; per tuam gratiam adhærere tibi nunc, & seruire volo perseueranter, nõ dæmoni ac creaturæ. tolle me super altitudinem terræ, sublimem super omnia creata, in vertice quodam me statue iuxta te, & nihil timebo, nihil cupiam, nihil detrectabo. tu enim virtus mea, & in te omnia collocata scio, & omne bonum esse meũ; ergo propter te & in te transgrediar murum; in te omnia potero, quando me confortare dignaberis, attendam ad patrem qui genuit*

nuit me, attendam ad paßionem tuam durißimã, & amoris plenißimam, quæ redemit me. quid est quod recusare possum dum hæc cogito? quid appetere vanum honorem, frustum terræ, vilem voluptatem, ex creatura solatium? & quid difficile arbitrari pro te potero? anne vsque ad sanguinem restiti? aut vitæ periculo me pro amore tuo exposui, vt facit omnis miles, & mercator plurimus? & nonne sanguini tuo debetur meus? Quod si ita est, quomodo recusabo quamcumque, Domine IESV, *propter iustitiam & pietatis studium, persecutionem pati? absit vt vllum opus difficile existimem, vllum munus, officium, accusationem, cõtemptum. Ecce despicio libentißimè omnes potiùs vanißimos mundi honores, vt te constanter sequar, & æternos consequar. Vtinam haberẽ omnia, & contemnere possem omnia, per gratiam tuam, pro te! Vtinam possem omnis creaturæ affectu, diligere te super omnia, momento vitæ huius! fortitudine Martyrum dura pati constanter, & constantiâ Confessorum, perseuerare in exercitio virtutum in finem; donec venias & assumas me ad te ipsum, donec sis omnia in omnibus!*

Adesto Beatißima Virgo. Adeste mihi fortißimi athletæ Martyres. Adeste Angeli, coram quibus hæc propono. Adiuua me, ô IESV, *fortitudo mea, virtus mea, & gaudium meum, & timor meus, & omne bonum meum. Amen.*

Praxis ad perseuerandum in bene cœptis.

PRima. A paruis incipere, & mordicus, vt sic loquar, seruare. Incredibile est, quanti hoc intersit; non multa, quod vulgò dici solet, amplecti; sed stringere pauca. Melior est enim pugillus cum requie, & certa eius possessione, quàm manipuli. *Eccles. 4.*

Secunda. Diarium aliquod habere, & temporis distributionẽ, etiam scriptam (de quo infrà) seu vitæ legem, quam tibi dicas ac statuas, quamque sequi velis.

Tertia. Vti aliàs dictum, triplici modo constantia in humanis acquiritur. Primo, ex amore rei alicuius quam prosequimur: ideò magna opinio æstimatioq; esse debet virtutis ac perfectionis. Secundo, ex obligatione adiecta, vel promisso, vel voto, vel iuramento. Promittere Superiori possumus tot de hoste animæ victo-

victorias, vel familiari, & certare quasi cum illo; vti & votum aliquod pœnale facere; vel certè feruenter sibi si deliquerit statuere spontaneam aliquam pœnitentiam. Tertio, offerendo Deo coram Ven. Eucharistia propositum aliquod quotidie.

Quarta. Offerre Angelo Custodi, vel sanctis patronis, victoriarum sui certum numerum, neque quiescere, donec eumdem acquisiueris. Sunt qui gerant sacrum habitum certo tempore, & piè quidem; vtinam nō vestem solùm corporis, sed animæ quoque conarentur acquirere, pœnitentiâ susceptâ, donec in hoc vel illo se superassent. Captiui alunt capillitium, obsessi continuant ieiunium, donec liberentur. quòd si & nos assiduâ mortificatione imitaremur, euaderemus vitiorum tyrannidem atque captiuitatem.

Quinta. Perfectorum exempla sibi proponere, ac magnanimitatem induere.

Sexta. Si quis aliquod exercitium angustiâ temporis prohibeatur facere vti decreuerat, saltem breuiter id faciat; si verò omiserit, repetat, vt habitus retineatur; imò superaddat aliquid vt defectus compensetur, etiamsi nulla culpa intercesserit.

IACVLATORIÆ.

Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis, à templo sancto tuo. Psal. 67.

Dixisti, Domine, Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: dereliquerunt me vires meæ, adiuua me. Matt. 15.

Fratres, ego me non arbitror comprehendisse: vnum autem, quæ quidem retrò sunt obliuiscens, ad ea quæ priora sunt extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei, in Christo IESV. Philip. 3.

Non quòd iam acceperim, aut iam perfectus sim: sequor autem si quo modo comprehendam, in quo & comprehensus sum à Christo IESV. Ibid.

Deus virtutum, conuertere, respice de cælo, & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua. Psal. 79.

CA-

CAPVT XXV.

Meditatio de Lectione pia, magno ad meditationem & perfectionem auxilio.

COMPOSITIO LOCI erit, considerare Deum præsentem, & in mundi creatione thesauros potentiæ & sapientiæ, ac bonitatis suæ explicantem pro salute nostra.

ORATIO, pete à Deó, vt det tibi intellectum de lege sua.

PVNCTVM I. Considera quanta multitudo librorum toto orbe terrarum fuerit, videlicet propè infinita, & etiamnum sit: quid verò illis continetur, & contentum fuit? nisi artium & scientiarum explicatio, & humanæ industriæ, potentiæ & iustitiæ monumenta. Quorsum hæc? inspice. Nónne cùm omnia Deus operetur in omnibus, ipse instinctus illos dedit, & ad labores suffecit animos eis ac vires, vt illa salutis auxilia tibi, & singulis hominibus per scriptores illos tribueret, præteritarum inquam rerum memoriæ tibi & omnibus viuentibus præsentes eas facerent, & magnalia eius enarrarent. gratias ergo illi age. Deinde cùm loco paruo, ergastulo huius corporis inclusi simus, & neque oculis, neque cogitatione longè prospicere possimus: vt ea quæ longè absunt coràm essent, ijsque pasci in alienis scriptis posses, & malis simul ac bonis euentis ad salutem iuuari: cùm diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum. Adde, vt quæ singulis Deus communicauit non ex vanitate, sed societatis humanæ iure, communia ea essent: & quidem non temerè pronuntiata, sed labore & meditatione multâ expolita. Vides quanta sit prouidentia Domini in librorum

rum ſcriptione, quàm ſuauis, quàm benigna? vtere igitur, & ſtatue tantum beneficium non negligere. Quid enim hoc eſſet? præſidium certè ad ſalutem non exiguum contemnere, idque aut quia homo per ſe ſolum ſapere ſe putat, quod extremæ eſt arrogantiæ; aut, quod non minoris dementiæ, quia ſapientiam ac prudentiam diſcere, parui facit; aut certè quia tempus illi tribuere piget: enimuerò, ſi conſiderares, quanto ſuauius cum mortuis, quàm cum viuis eſſet colloquium, nec fabulas, nec ludum lectioni præponeres. illi enim iucundam tibi omnium temporum (& ſimul ferè) ſeriem repræſentarent, illi naturæ ſeu potiùs auctoris eius arcana patefacerent, illi gratiæ portentis in admirabilem diuinæ potentiæ abyſſum conſiderationem deducerent.

PVNCTVM II. Conſidera quæ bona, quas pia lectio vtilitates habeat. Primò, intellectum illuminat; Secundò, voluntatem accendit; Tertiò, memoriam optimis imaginibus, id eſt, templum animę noſtræ exornat, vereque diuitem hominem facit. Nónne enim præſtantiores opes rerum cognitio, quàm terræ, lapidum, &c. poſſeſſio? Intellectum dixi illuminare: videbis enim in ea, ex præteritis quæ tibi futura, quæ tibi prouida mente cauenda, te ibi in alio velut ſpeculo, intuebere: te noſces, vt Gregor. l. *Gregor.*
1. Moral. Hieron. verò epiſt. 43. ad virg. Demet. dicit, O- *Hieron.*
ptimè vteris lectione diuinâ, ſi tibi eam adhibeas ſpeculi vice. Erit tibi etiam pro concionatore, conſiliario bono, admonitore qui liberè moneat, quod alij non audent. Denique poteris ex omnibus ad Dei cognitionem aſcendere. Expende hæc, & non mirabere, ſi dæmon tanto conatu à bonorum librorum lectione adoleſcentes, viros, feminas, magnates diuertat, ne ſcilicet in bono opere ſe inſpiciant, ad cor redeant, & ad Deum ſuum. Omnis e- *2. Tim. 3.*
nim ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum

instructus. Illud fateor quidem de sacra dictum esse, sed ad aliam etiam, quando bona est, potest transferri: nemo enim bonus, nisi solus Deus, & quæcumque bona & vtilia, ab eo sunt. Considera igitur illa verba, & vtilitates sacræ Scripturæ expende, & quantum studium sit ponendum in ea. Est enim sacra Scriptura, Primò, lux & lucerna pedibus nostris. Lucerna, ait Dauid, pedibus meis verbum tuum. & Apostolus Petrus: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benè facitis attendentes, quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus nostris. Secundò, est hereditas à Deo nobis relicta: vnde dicebat Dauid, Hereditate acquisiui testimonia tua, & diligebat ea super aurum & topazium. Tertiò, est via: quis autem peregrinus de ea sollicitus non est? Hæc est via, ait Isaias, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dextram, neque ad sinistram. Quartò, quia spiritus & vita est in ijs (sic enim Dominus Ioannis 6. Verba mea, spiritus & vita sunt) & amoris incentiua. nónne, aiebant illi, cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis scripturas? Vis igitur viuere? vis spiritum ducere, attrahere salutarem? lege Scripturam. Lege, inquam, quia Deus ita mādauit. Primò enim iussit Prophetas, & viros sāctos scribere: illos expresè, hos sanctâ inspiratione: cùm non alio fine, quàm studio proximum iuuandi, ad id animum appulerint. Sic Moysi dixit: Scribe hoc, ob monumentū in libro. Ieremiæ: Tolle volumen libri, & scribes in eo omnia verba quæ locutus sum. S. Ioanni, Scribe ergo quæ vidisti. & alibi sępe. Secundò, mandauit legi publicè. Cōuenientibus cunctis ex Israël, leges verba legis huius coram omni populo Israël congregato, tam viris, quàm mulieribus, paruulis, & aduenis. sed nouissimè mandauit per filium, Scrutamini, ait, scripturas. Nec solùm communiter, sed etiā priuatim lectio cōmendata: & Primò, Regibus ac Principibus. Postquam, ait Dominus, sederit in solio regni

Psal. 118. *2. Petri. 1.* *Psal. 118.* *Isaiæ 30.* *Luc. 24.* *Exod. 17.* *Ierem. 30.* *Apoc. 1.* *Deut. 31.* *Ioan 5.* *Deut. 17.*

regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus; & habebit ſecum, legetque illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cæremonias eius. Et Ioſue 1. Non recedet volumen legis huius ab ore tuo, ſed meditaberis in eo cunctis diebus ac noctibus, vt cuſtodias, & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Et rurſus: Ponite hæc verba in cordibus, & in animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſignis in manibus, & inter oculos veſtros collocate. Vides quo ſtudio Dominus legi Scripturas velit. Nunc attende: ſi tu magno ſtudio, & amore ac labore dictaſſes epiſtolam ad amicum vt eum moneres de periculis maximis, & ille negligeret: quid ſi filio, ſi ſeruo mandata ſcripſiſſes, & ipſe legere contemneret, & ſimul tuam negligeret curare hereditatem; quàm ægrè id ferres? At Deus, Rex regum per filium ſuum tibi miſit ſacras Litteras: dictauit, eructauit abſcondita à conſtitutione mundi; & vix aſpicere libet? Audi igitur quiſquis es: & ſi libet epiſtolas legere amici, procuratoris, & viliſſimorum hominum, non pigeat legere Dei, ſed accuratè lege, quarum iota vnum, aut vnus apex non præteribit, donec omnia fiant. Libet legere geſta hominum? ecce Dei hîc ſunt. verba eorum? hîc Dei ſunt. prudentiam eorum? hîc Dei ſapientia eſt. bella eorum? hîc de tuis cum dæmone inſtrueris. remedia malorum temporalium? hîc habes & ſimul æternorum.

Ioſue 1.

PVNCTVM III. Conſidera Primò illa verba: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei; & lectionem cibum eſſe animæ diſce. Secundò, eſſe velut manna, omne delectamentum & omnis ſaporis ſuauitatem in ſe habens, deſeruiens vniuſcuiuſque voluptati: quanto igitur ſtudiò manè illud colligere deberemus, eoque veſci! Verè enim dixit Hugo: Sacra Scriptura

Matth. 4. *Deut 8.* *Sap. 16.* *Hugo de arca Noë.*

ptura est liber vitæ, cuius origo æterna, cuius incorporalis essentia, cuius cognitio vita, cuius scriptura indelebilis, cuius inspectus desiderabilis, cuius doctrina facilis, cuius scientia dulcis, cuius profunditas inscrutabilis, cuius verba innumerabilia, & vnum tantùm verbum omnia.

Idem l. de anima.

Nihil in hac vita dulcius sentitur, nihil auidiùs sumitur, nihil ita mentem ab amore mundi separat, nihil sic animum contra tentationes roborat, nihil ita excitat & adiuuat ad omne opus, & ad omnem laborem, sicut studiũ sacræ Scripturæ. Etenim in ea quidquid docetur, veritas; quidquid præcipitur, bonitas; quidquid promittitur, felicitas est. Nam Deus veritas est sine fallacia, bonitas sine malitia, felicitas sine miseria. Idcirco quod Aristoteles de Philosophia, de hac vna verè dici potest: Qui voluptate, ait, frui, & tristitiâ carere velit, nullum aliud esse remediũ quàm Philosophiam: eius enim multas & magnas esse delectationes, certum est. Quid igitur iuuat, quid prodest, in mundanis proficere doctrinis, & inanescere in diuinis? caduca sequi figmenta, & cælestia fastidire mysteria? Considera Tertiò, hoc esse vnum, inter pręcipua salutis media. Sic Augustino vt conuerteretur cælitus inclamatũ: Tolle, lege; tolle, lege; legit, & intellexit viã mandatorum Domini. Sic illi, apud eundem, Nobiles cùm B. Antonij vitam legerent, conuersi, à sponsis, à sæculo ad Religionem perducti fuere: sic B.P. Ignatius. Sic Eunuchus legit Isaiam, missusque ei Philippus interpres. Considera igitur, Deum quasi carmine, vt sic loquar, inuitari, quoties de eo sermonem legimus, aut facimus. Aduolat ille amator hominum, benignissimus IESVS, vbi duo cõgregati sunt in nomine ipsius: saltem corpus, & anima. Quartò, præterea est velut epistola amatoria Dei ad animam; & quomodo poteris despicere eam? August. ait, Diuinæ Scripturæ, quasi litteræ de patria nostra sunt. Imò verò, quotquot libri, veræ sunt epistolæ: quibus innumeris modis suam Deus tibi, vt eum ames, declarat po-

Aug. l. 8. Conf. c. 12.

Actor. 8.

Aug. serm. 56. ad Fratres.

potentiam, ſapientiam & bonitatem. O quanta dignatio! quantus amor Dei noſtri! O Domine, quid eſt homo, quòd memor es eius; aut filius hominis, quoniam reputas eum? Tenenti ergo codicem, ait Hieron. ſomnus obrepat, & cadentem faciem pagina ſancta ſuſcipiat. Quintò, eſt etiam cum Deo colloquium. Cur non, ait Ambroſ. illa tempora, quibus ab Eccleſia vacas, lectioni impendas? cur non Chriſtum reuiſas? Chriſtum alloquaris? Chriſtum audias? Illum alloquimur, cùm oramus; illum audimus, cùm diuina legimus oracula.

Hieron.

Ambr. l. 1. Offic. c. 20.

Oratio poſt lectionem.

IN capite libri huius ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. cognoui enim, Domine, quia æquitas iudicia tua; ſed cùm non ſimus ſufficientes aliquid facere vt oportet ex nobis, da mihi gratiam, vt quod ſcio & deſidero, faciam ad gloriam magni nominis tui. Amen.

Pſal. 39.

Pſal. 118.

Praxis ad librum ſpiritualem legendum.

PRima. Cura pios ac bonos libros, & libellos comparari, imò pro munuſculis diſtribue. De Alexandro legitur quòd Darij myrothecium pretioſiſſimum dederit Homero ſeruando, eumq; ſecum tulerit ſemper, ſub ceruice habuerit dormiens, vt euigilãs ad manum eumdem haberet. O quantum confundit huius diligentia in re vana, noſtram in ſalutis negotio inertiam! S. Chryſoſt. verò de Eunucho Candacis Reginæ, quod ad rem noſtram facit, loquens, Ecce, ait, hic Eunuchus, & Barbarus erat: quæ vtraque ad legendum negligentiorem vt redderent ſufficiebant, & ad hæc dignitatis amplitudo, & opum abundantia: adde, quòd & in itinere erat, & curru ferebatur: attamen deſiderium & ingens ſtudium, omnia obſtacula è medio auferens, in lectione retinebat.

Chryſ. 35. hom. in Geneſ.

Secunda. Statue tibi certum tempus, quocumque in ſtatu ſis, legendi quotidie aliquid ad ſalutem tuam: neque periſſe illud arbitrabere, ſi quæ dicta ſunt, expenderis. Hoc in omni ordine bene ordinato ſeruatur. Imò etiam ſi paterfamilias es, cura communiter familiæ commodo tempore aliquid legi. Poteris etiã facere, vt ex lectione priuata, quilibet aliquid in cõmune poſt menſam proferat, vt in Gallia à viris etiam principibus fieri ſolet. Vtinam & in omni Religione, in quibus Scripturæ ferculum ferè ſuper menſam proponitur, imò & eius explicatio: vtinam, inquam, de parte aliqua ſermo poſt eam inſtitueretur! ſanè ſuauiſſimus fructus atque vtiliſſimus illius exercitationis foret.

Bern. in epiſt. ad Fratres. Tertia. Inter legendum fac quod monet S Bernardus. Hauriendus eſt ſæpe, ait, lectionis feriæ affectus, & formanda oratio, quæ lectionem interrumpat, & non tam impediat interrumpendo, quam puriorem continuò animum ad intelligentiam lectionis reſtituat. *Vinc. de vita ſpirituali.* Idem monet D. Vincentius, & quod vulgò dici ſolet, faciendum eſt vt columbæ, vt gallinæ, quæ poſt ſingula propè grana ſurſum reſpiciunt. Imò ei qui meditari, aut orare nequit, vtiliſſima hæc occupatio eſt.

Quarta. Non ſolùm pii libri vt domi ſuæ ſint curare, verùm etiam noxios ab ea proſcribere. Huc pertinet in locis vbi morari multi debent, v. g. vbi ſtatio militaris, libros aliquos, vt inſtrumentum certum loci illius, affixos habere, & in atrio Religioſorum ſæpe hac occaſione curioſitas adduxit ad legendum, & pietas etiam ſeſe in animam inſinuauit.

Quinta. Aduerte autem nonnulla in lectione tibi obſeruanda; Primò, vt præpares animum tuum ad illam breui mentis eleuatione, quâ roges Dominum vt dignetur tibi loqui ad cor, cum propoſito faciendi quod te docuerit, vt ſuprà obiter l. 1. dictum eſt; Secundò, tractim lege, neque te hoc cibo ſpirituali obrue: ſed attende, quaſi audias Deum; Tertiò, interrumpe orationem, ſaltem dicendo, Da Domine quod iubes, & iube quod vis; Quartò, poſtquam plura legiſti, vt D. Bonauent. benè monet, ea ipſa in modum orationis redige, & compendium, vt ſic quod D Bernar. monet, commodè præſtare poſſes. Sic enim ille ad Fratres de mõte: Sed & de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum eſt, quod fideliùs digeratur, & rurſum reuocatum crebriùs ruminetur, quod propoſito conueniat, quod detineat animum, vt aliena cogitare non libeat.

Sexta. Fortuita lectio in triſtitia, tentatione, dubitatione ſæpè opportuna fuit. Sic S. Auguſtinus aperiendo librum, legit aptum ſibi locum: *Rom 13.* Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in-

in cubilibus,& impudicitiis,non in contentione & æmulatione, ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum. Sic Saluator noſter librum quaſi fortuitò aperuit, & locum de ſe inuentum explicauit. Conſultantes autem ſic conſulere Deum ſolitos refert Illuſtriſſ. Cardinalis Baronius ex Cedreno, dicens, Heraclium poſt triduanum ieiunium neſcius an in Albania maneret, aperuiſſe librum, & lectis illis verbis: Apud vos autem forſitan manebo, vel etiam hiemabo, ambiguum animum firmaſſe. Sic Morouæus dũ regnãdi auidus Chilperico patri inſidias parat, Gregorio Turonenſi cum eo colloquente, eoque inſtructionem petente, aperuit hic librum, & oportunus occurrit locus: Oculum qui ſubſannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus; atque ita eius vulneri tacito medicina propoſita diuinâ ac ſuaui prouidentiâ. Quâ etiam D. Antonius, audito hoc verbo, Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: iecit primum fundamentum illius faſtigij, & turris perfectionis, quam deinde ædificauit.

Luca 4. *Baron. tom. 8. a. 622.* *2. Cor. 16.* *Prou. 30.*

Septima. Quemadmodum autem talis quiſque eſt, quales amici: ita talis, quales libri, quos legit. vide ergo qualem teipſum velis, qualem vxorem, filias, filios; & ea lege, quæ pietatem ſpirant, non vanitatem; caſtitatem, humilitatem, non verò his aduerſantia. Si enim corrumpunt bonos mores colloquia praua, decuplo magis perſæpe lectio; quia vbique obuia, quia verecundia eam non prohibet, comit induſtria, condiuit, & condit diaboli verſutia.

1. Corinth. 15.

IACVLATORIÆ.

D*A mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.* Pſalm 118.

Viam iuſtificationum tuarum inſtrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Ibidem.

Dirige me in veritate tua: doce me, quia tu es Deus Saluator meus, & te ſuſtinui totâ die. Pſalm. 24.

CAPVT XXVI.

De Meditandi methodo, quâ anima à terrenis eleuatur in Deum.

Homil. 4 & 50. *Oratio quã necessaria.* CVm teste D. Augustino, rectè nouerit viuere, qui rectè nouit orare; oratio autem ea, quæ meditatio dicitur, præ cæteris vtilis, ac Deo sit accepta; visum mihi est pluribus de ea dicendum, & adminicula si quæ possem omnium quidem, sed maximè Religiosorum vtilitati accommoda proponenda esse. Omnis enim religio absque orationis & contemplationis studio arida est & imperfecta, & ad ruinam promptior, si D. Bonauenturæ credimus. *Bonauent.*

Neque tamen ijs solùm, vt dixi, sed omnibus dicata est hæc qualis qualis industria, quâ ea quæ in Auctoribus leguntur, etiam imaginibus expressa sunt. Iuuare hæ poterunt omnes in ariditate animi; simpliciores verò semper ad attentionem vtilioremque meditationis vsum. Nam qui hac methodo vtuntur, superabunt facilè ea duo, quæ meditationem sæpè difficilem & infructuosam facere solent. *Cur imaginibus expressa.* *Duo orationis impedimenta.*

Imaginationis instabilitas. Primum est imaginationis instabilitas, quæ post Adæ peccatum omnino effrenis, facit animam vagam, toto orbe discursare, nec pijs cogitationibus inhærere permittit: vt verò illa coërceatur, pijs cogitationibus & imaginibus (vt ita loquar) eam affigere expedit. quod cùm adeò B. Ignatio parenti nostro probaretur, mandauit P. Natali, in hanc rem incumberet, vt vita Christi imaginibus pulchris expressa, meditantium insigni commodo ederetur. Idque quàm verum sit experientia docet; & sacrosancta Ecclesia S. Spiritu edocta, in qua plurimus imaginum vsus est, suâ auctoritate confirmat.

Alte-

Alterum, quod meditantibus incommodum obijcitur, est partim in voluntate, partim in intellectu: sæpè enim contingit præ sterilitate, vt nullum formare conceptum, nullam rationem ritè expendere possit: atque ita fit, vt voluntas arida fructus bonorum desideriorum minimè proferat. Tollitur illud multiplici & attentâ consideratione eorum, quæ omnibus communiter serendis, vel irrigandis virtutum seminibus inseruiunt, vt sunt loci aliqui diuinæ Rhetoricæ, seu orationis, v.g. mortis, aliorumque extremorum cõsideratio; Christi & Sanctorum exempla, & alij quos infrà prolixè prosequimur. *Voluntatis intellectusq́ sterilitas.*

Verumtamen, neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid; sed qui incrementum dat Deus: quem necesse est radijs suis animam illustrare, vt flores appareant, & fructus nascantur in terra nostra. *1. Cor. 1.*

Dei itaque gratia in primis imploranda, qua cum is, qui hac methodo vtitur, facilè fructum è meditatione referet, & desiderijs pijs animam irrigabit arentem, sterilemque prole fœcundam reddet. Porrò superiore libro cùm de oratione, tamquam opere satisfactorio actum est, dixi de præparatione ad eam atque ad meditationem; quæ proinde hîc repetere necessum non est, sed peti inde poterunt, quomodo deligenda materia ac legenda, quo pacto meditatio ad defectus superandos dirigenda sit. Neque enim in genere proposita in re morali, efficacia esse solent, sed ad particularia descendendum. Hinc videre est, exercere se nonnullos in fragrantissimo horto virtutum, ac mysteriorum Christi; & tamen æquè arrogantes, suique amantes, irresignatos, inobedientes, & ad externa solatiola effusos, bonum Christi odorem à se minimè spargere. Sed hæc, & quæ ad loci compositionem, orationemque præparatoriam, aliaque huc spectantia, pertinent; ex priore libro, vt dixi, sumi poterunt: nunc de meditatione ipsa agendum erit.

De modo meditandi.

Quid meditatio.

MEditari, eſt conſiderare cum animo ſuo, & velut in corde depingere myſterium, aut doctrinam aliquam è vita Chriſti, vel denique perfectionem Dei cum circumſtantijs perſonę, actionum, verborum, loci ac temporis; eo fine, vt ex his velut floribus, dulciſſimum mel inſtar apum, id eſt caritatem colligamus, & aliquam inſtructionem ſeu virtutem, eiuſque ſtimulum adinueniamus, ad mores vitæ conformandos; & voluntatem inclinemus ac permoueamus ad propoſitam virtutem complectendam, ita vt inſtar auari omnia ad ſpiritualem vtilitatem noſtram referamus.

Eſt intellectus operatio.

Dicitur meditatio eſſe conſideratio, ſeu intellectus operatio. poſtquam enim memoria rem repræſentauit, tum iterum intellectus velut quidam oculus, eam eiuſque partes ac circumſtantias contemplatur, perſonæ, loci, temporis, finis, ſiue quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando; ac diſpicit quid virtutis ex ijs decerpendum ſeu proſequendum, quid verò vitij fugiendum, vt ſalutem (quam ſemper propoſitam ſibi velut finem creationis quiſque habere debet) homo conſequatur. Poſt hæc voluntas, perinde ac auditor, ea, quæ ratio dictauit ac iuſſit, quaſi manu apprehendit (aut certè nititur) irrito tamen conatu abſque Dei gratia, cùm nihil ex nobis tanquam ex nobis facere poſſimus. Intellectus igitur quaſi canis venaticus, feram ſuſcitat, quam voluntas inſtar accipitris nititur apprehendere. neque enim intellectus alio fine ſuum munus exequi debet, quàm vt voluntas pium ad Deum ac virtutem affectum concipiat, vel eumdem augeat & accendat.

Triplex in meditatione affectus.

Triplex in primis affectus in meditatione exercetur: Primus, eſt doloris; Secundus, amoris virtutis; Tertius, amoris Dei. quibus viri ſpirituales tres animæ vias reſpõdere

dere dicunt, quarum Prima ſit, purgatiua; Secunda, illuminatiua; Tertia, vnitiua. *Cui triplex via reſpondet.*

Viam purgatiuam vocant, quando intellectus animæ peccati fœditatem proponit, vt illud deteſtetur, atque extrema; quibus ipſa permota, affectuum ſuorum pedibus (vt ſic loquar) per voluntatem, abeat in timorem Domini, & à peccatis magna cum deteſtatione recedat. *Purgatiua.*

Via illuminatiua eſt, quando intellectus volũtati proponit amandam pulchritudinem virtutis, omniq; ſtudio quærendam, maximè Chriſti & Sanctorum exemplo; ita vt (quemadmodum de ſapientia loquitur Salomon) præponat eam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe ducat in comparatione illius. *Illuminatiua.* *Sap. 7.*

Vnitiua via dicitur, quâ beneficiorũ Dei & perfectionum conſideratione, voluntas in Deum fertur per amorem, eiuſque voluntati ſe conformat, atque ad perfectam cum eo vnionem adſpirat. *Vnitiua.*

Hinc apparet triplex affectuum genus, quod triplici viæ reſpondet, in partes plures diuidi poſſe.

Affectus viæ purgatiuæ ſunt, pudor & cõfuſio de peccatis, dolor de ijſdem, & timor diuinæ iuſtitiæ, atque hinc mortificationis deſiderium, vt homo illi ſatisfaciat. *Affectus viæ purgatiuæ.*

Illuminatiuæ, virtutum variarum amor, ſpes ac deſiderium eas acquirendi, rerum terrenarum & voluntatis propriæ abnegatio, imitatio Chriſti & Sanctorum. *Affectus viæ illuminatiuæ.*

Vnitiuæ verò, amor Dei, gratiarum actio, zelus animarum, admiratio, lætitia & gratulatio de perfectionibus diuinis, reſignatio, ſuſpirium ad fontem vitæ & cæleſtem gloriam, &c. *Affectus viæ vnitiuæ.*

Obſerua paſſim ſeptem ferè ſolùm, vel octo affectus numerari, nempè præcipuos. Sunt verò ij, admirationis, compunctionis, compaſſionis, gratiarum actionis, ſpei, lætitiæ, amoris & imitationis. R. P. Alcantara omnem meditationem, in gratiarum actionem, ſui oblationem, & petitionem reſoluit. Certus omnino ordo obſeruari *Quot ſint affectus.*

non

non poteſt; ſed Spiritus ſancti vnctio ductuſq; ſequẽdus eſt. Id certum, quòd plenitudo legis ſit dilectio, atque ad eam dirigendam meditationem omnem, imò omnes cogitationes, verba & opera.

Rom.13.

Obſerua præterea, tribus illis vijs B.P. Ignatij hebdomadas Exercitiorum reſpondere: purgatiuæ enim & eius affectibus prima ſubſeruit; illuminatiuæ ſecunda & tertia; vnitiuæ quarta eſt accommodata.

Quamuis autem meditationes & affectus ſingulis viis & hebdomadis proprij ſunt; in vna tamen eademq; meditatione varij affectus illarum viarum concurrere ſolẽt: verumtamen in prima hebdomada, ſeu via purgatiua potiſſimùm dolorem; in ſecunda & tertia imitationem (qui affectus eſt illuminatiuæ) in quarta ſeu via vnitiua amorem Dei meditans ſibi propoſitum habet. Verùm, vti dictum eſt, ferè ſemper & commodè hi affectus miſcentur eadem in meditatione, ita vt Primò, meditans de virtute, quæ proponitur, hactenus neglecta doleat; Deinde exemplo Chriſti ſe ad eius ſtudium; Tertiò, amoris & gratitudinis affectu ad eam ſe exſtimulet.

De hac meditandi methodo Andreas Capella fusè ſcribit in proœmio ſuarũ meditationũ, etſi ille de quolibet Euangelio ſecundùm tres vias, tres item diuerſas formet meditationes. Diuus autem Bonauent. in libello, qui dicitur Paruum bonum, pluribus in hanc ſententiam ſic diſſerit: Ex his autem liquidè patet, qualiter ad ſapiẽtiam ſacræ Scripturæ perueniri poteſt, meditando ſcilicet circa viam purgatiuam, illuminatiuam & perfectiuã. Et non ſolùm ſacrę Scripturæ continentia, imò omnis meditatio noſtra debet verſari circa iſta. Nam omnis meditatio ſapientis, aut eſt circa opera humana, cogitando ſcilicet quid homo fecerit, & quid debeat facere, & quæ ſit ratio mouens; aut circa opera diuina, cogitando ſcilicet quanta Deus homini commiſerit, quòd omnia fecit propter hominem, quanta dimiſerit, & quanta repromiſerit,

Bonauent.

ſerit,& in hoc clauduntur opera creationis, reparationis, & glorificationis; aut circa vtrorumqne principia, quæ ſcilicet ſunt, Deus & anima, qualiter hæc ad inuicem ſunt copulanda. Et in hoc debet ſtare omnis meditatio noſtra, quia eſt finis omnis cognitionis & operationis, & eſt ſapientia vera, in qua eſt cognitio per veram experientiam. In huiuſmodi autem meditatione tota anima noſtra debet eſſe intenta, ſecundùm vires ſuas, ſcilicet ſecundùm rationem & ſyndereſim, conſcientiam & voluntatem. Nam in huiuſmodi meditatione, ratio percunctando affert propoſitionem, ſyndereſis ſententiando profert definitionem, conſcientia teſtificando infert cõcluſionem, & voluntas præeligendo defert ſolutionem. v.g. ſi quis velit meditari circa viam purgatiuam, debet ratio quęrere, quid debeat fieri de homine, qui templum Dei violauit. Synderesis reſpondet, quòd aut debet diſperdi, aut lamentis pœnitentiæ purgari. Conſcientia aſſumit, Tu es ille, ergo vel oportet te damnari, aut ſtimulis pœnitentiæ affligi. Deinde voluntas prǫeligit, ſcilicet quòd recuſat damnationem æternam, & aſſumit voluntariè pœnitentiæ lamenta. Iuxta hunc modum in viis aliis incedẽdum eſt. Subnectit deinde quomodo per orationem perueniatur ad ſapientiam veram. Poſtquam inquit, diximus, qualiter ad ſapientiam veram peruenitur legẽdo & meditando, videndum eſt, qualiter ad ipſam peruenitur orando. Sciendum autem eſt, quòd in oratione ſunt tres gradus, ſiue partes ipſam perficiẽtes: quorum Primus eſt, deploratio miſerię: Secũdus, imploratio miſericordię: & Tertius, exhibitio latriæ. Latriæ autem cultum Deo exhibere non poſſumus, niſi ab eo gratiam conſequamur. Miſericordiam verò Dei ad dandam gratiam non poſſumus inflectere, niſi per deplorationem & expoſitionem noſtræ miſeriæ & indigentiæ. Nam omnis perfecta oratio debet habere iſtas tres partes. non enim ſufficit vna ſine altera, nec perducit ad metam perfectam, & ideò hęc tria

Orationis partes tres.

tria ſunt ſemper iungenda. Deploratio autem miſeriæ, circa quamcumque miſeriam ſit, ſiue pro perpetratione culpæ, ſiue pro amiſſione gratiæ, ſiue pro dilatione gloriæ; hæc tria debet habere, ſcilicet dolorem, pudorem, & timorem. Dolorem propter damnum, ſiue incommodũ: pudorem propter opprobrium, ſiue inhoneſtum: timorẽ propter periculum, ſiue reatum. Ex memoria enim præteritorum oritur dolor, dũ recordatur quid omiſit, quia præcepta iuſtitiæ: quid commiſit, quia prohibita culpæ: quid amiſit, quia gratuita vitæ. Ex intelligentia pręſentium oritur pudor, dum attendit, vbi ſit, quia longè in imo, quæ fuerat propè in ſummo: qualis ſit, quia fœda in luto, quæ fuerat pulchra imago: quæ ſit, quia ancilla, quæ fuerat libera. Ex prouidẽtia futurorum oritur timor, dum præcogitat quò tendat, quia ad inferos properat greſſus eius: quid occurrat, quia iudicium ineuitabile, iuſtum tamen: quid aſſequatur, quia ſtipendium mortis æternæ. Imploratio autem miſericordiæ, circa quamcumque gratiam inuocetur, debet eſſe cum affluentia deſiderij, quod habemus à Spiritu ſancto, qui poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus; cum fiducia ſpei, quam habemus à Chriſto, quia mortuus eſt pro nobis omnibus; cum diligentia implorandi ſubſidij, quod quærimus à Sanctis omnibus. Quando enim hæc tria concurrunt, tunc imploratur efficaciter diuina miſericordia. Affluentiam deſiderij habemus à Spiritu ſancto, quia per ipſum ſumus à Patre in Filio prædeſtinati æternaliter: per ipſum ſumus renati in baptiſmo ſpiritualiter: & quia per ipſum ſumus congregati in Eccleſia vnanimiter. Confidentiam ſpei habemus à Chriſto Domino, quia pro nobis obtulit ſe in cruce in terra, quia pro nobis offertur à Matre Eccleſia in Sacramento altaris, in ſui memoriam, & quia pro nobis apparet vultui Patris in cælo in gloria. Diligentiam implorandi ſubſidij à Sanctorum conſortio habemus ab Angelorum miniſtrantium patrocinijs, à Bea-

Rom. 6.

à Beatorum triumphantium ſuffragiis, & iuſtorum militantium meritis. Exhibitio autem latriæ, ex quacumque gratia Deus colatur, debet habere tria. Primò enim ob gratiam impetrandam, debet cor noſtrum incuruari ad Dei reuerentiam, & adorationem. Secundò, debet dilatari ad beneuolentiam, & gratiarum actionem. Tertiò, debet eleuari ad complacentiam, & mutuam allocutionem, quæ eſt ſponſi & ſponſæ, quam docet Spiritus ſanctus in Canticis. In qua ſi recto ordine fiat, mira eſt exultatio & iubilatio: ita vt ducatur homo in exceſſum, & faciat animam dicere, Bonum eſt nos hîc eſſe. Et hîc debet oratio noſtra terminari; nec antè debet homo deſiſtere, donec ingrediatur in locum tabernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei: vbi in voce exultationis eſt ſonus epulantis. Vt autem incurueris ad reuerentiam, admirare immenſitatem diuinam, & intuere modicitatem tuam. Vt dilateris ad beneuolentiam, attende benignitatem diuinam, & vide indignitatem tuam. Vt eleueris ad complacentiam, recogita charitatem diuinam, & conſidera tepiditatem tuam: vt ex huius collatione peruenias in exceſſum mentis.

Matth. 17.
Pſal. 41.

R. P. Arias in libello de modo meditandi, monet ſimiliter poſt virtutis exercitationem, & aliorum affectuum, ex conſideratione alicuius perfectionis diuinæ, amorem excitandum eſſe. Id vt clariùs adhuc appareat, attende meditationem ad morum emendationem maximè inſtitui, ac proinde virtutem aliquam in ea conſiderandam vel eliciendam: neque id otioſè tantùm; ſed reflectendo ad ſe, & videndo, quàm malè eam coluerit. Atque ita dolor primæ hebdomadæ, ac viæ purgatiuæ affectus excitatur. Deinde proponit eam exemplo Chriſti & Sanctorum exercere, qui eſt imitationis affectus, ſecundæ & tertiæ hebdomadæ, ac vię illuminatiuæ reſpondens. Tum amore Dei, & beneficijs eius ſe ad caritatem accendit anima, quæ eſt quartæ hebdomadæ, & viæ vnitiuæ.

Ferè

Ferè igitur in prima hebdomada proposito vitio admisso, aut virtute omissâ dolor; Secũdò, imitationis affectus; Tertiò, amoris sequitur. In secunda; Primò, imitatio exempli proponitur; Secundò, dolor & pudor de eo neglecto excitatur; qui etiam consideratione beneficiorum Dei augetur: & Denique amor accenditur. Quòd si perfectio aliqua diuina, vel beneficium sit meditationis materia, Primò, ad amorem tendit meditatio, Mox sequitur dolor de præceptis amantissimi Domini neglectis, Denique imitatio Christi decernitur. Dixi generatim virtutem in meditatione cum reflexione ad se eliciendam atque considerandam esse, ante omnia tamen fidei, spei & caritatis exercitium vsurpandum: & verò id perfacile. Credere enim, certoque nobis persuadere debemus, omnia propter nos quasi solos (id enim valdè affectum auget) ex summo amore creata esse à Deo, immò item à Christo Domino gesta, dicta factaque esse: atque ita fides exercetur, & viua efficitur. quod magnopere commendat Puente, §.6. introduct. & Bartholomæus Salutius in horto orationum: cùm verò animaduertimus facta esse propter nos, spes & desiderium imitandi facilè oritur, ac denique caritas; etsi illa magis spontaneo Dei & Christi erga nos amore excitatur. Quòd si meditatio hoc pacto ad virtutem Theologalem, vel moralem exercendam dirigatur, ac voluntati proponatur, ita vt ab ea ametur, vitiũmque detestetur, fructuosa semper meditatio futura est.

Quid si materia meditationis tantùm sit sententia aliqua? tum etiam virtus, quæ in ea commendatur, per circumstantias consideranda; quis, quid, vbi, cur, quomodo, quando, eam Christus Dominus, aut Spiritus sanctus per Apostolos aut Prophetas pronuntiarit. Si vitium in meditatione aliquod arguatur, & vel illud, vel virtus ei opposita pro materia accipiatur, tum, velut in imagine de ponderatione ostenditur, vitium & virtus consideranda, & ponderanda occasio vtriusque. At verò si aliquam

quam creaturam contemplari libet, pręter diuinas perfectiones in ea elucentes, facilè instructionem aliquam, id est virtutem, ex ea decerpes; vti docuit Christus Dominus discipulos Deo confidere ex consideratione volucrum cæli, & liliorum agri: dolorem verò, quòd impigrè virtutem in materia meditationis propositã vitâ tuâ non expresseris, excitabis: atque ita fi, quod D. Augustinus l. de Spiritu & anima c. 70. meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio deuotionem, deuotio verò perficit orationem. *Matth. 6.* *Augus͞t de Spiritu & anima c. 70.*

Ex iis, quæ hactenus dicta sunt, apparet, quemuis sese exercere posse eâdem meditatione in tribus viis, seu earũ affectibus. Sed quia in iis perseuerare sæpè difficile, tria aduerte, quæ non parum iuuabunt. Primum est, attendere diligenter & suauiter circumstantias exempli Christi, vel virtutis. violentia enim cauenda est, cùm animus suaui potiùs, & penitiore inspectione circumstantiarum virtutis propositæ moueatur, quàm violentiâ, & actuum ac propositorum iteratione. *Iuuantia ad perseuerantiam in meditatione eiusq; affectu.* *1. Attendere circumstantias.*

Secundum, considerationes aliquas certas habere, & quasi locos communes, quibus, vti Gulielmus Parisiensis loquitur in Rhetorica sua diuina (quâ modum meditandi tradit) orationem simul fœcundam & fructuosam efficere possimus. Huiusmodi locos suggerit D. Vincentius tractatu de Vita spirituali, & alii. Videtur autem omnis quasi meditatio in genere deliberatiuo versari: quia scopus eius qui meditatur, hic esse debet, pios affectus excitare, animum suum torpentem aut dubium, ad Dei laudem, ad virtutem propositam, & saniora consilia capessenda adhortari. quod his quæ sequuntur locis seu capitibus commodè fiet. *2. Locos certos habere.* *Gulielm. Parisien. in Rhet. diu.* *Vinc. tract. de vit. spir.*

Postquam enim in aliquo mysterio aut perfectione diuina, aut creatura, quam sibi quis considerandam proposuit, virtutem animaduertit, quam animæ suæ insitam optaret; dolorem excitet, quòd eam non fuerit hactenus secu- *Elicienda ac consideranda virtus N.*

Exercenda sui diffidentia.

secutus, & sequi proponat; sed cùm id absque Dei gratia nequeat, coram Deo humilitatem & diffidentiam sui, & in Deo confidentiam exerceat.

Quibus mediis volũtas excitanda? Attende 1. finẽ creationis; & quã virtus adeũ accommodata.

Deinde vt voluntatem accendat proposito sibi fine, Primò attendat, quæ commoda ad finem illum consequendum ex virtute, quæ item ex vitio incommoda proueniant; & quænam vtriusque sint occasiones.

2. Cogita quid amico suaderes, & quo simili.

Secundò, si vlteriùs se promouere cupiat, cogitet quid amico se consulenti super virtute illa colenda suaderet, quâque similitudine eam illi commendaret: atque idem ipse facere decernat.

3. Quid in morte; 4. in iudicio; 5. in æternitate optares.

Tertiò, attendat quid in morte; Quartò, quid in iudicio fecisse optabit, quamque diligenter virtutem illã coluisse; ac demum Quintò, quid in omni æternitate.

6. Sanctorũ exempla.

Sextò quomodo Sancti exemplo suo in ea virtute nobis præiuerint, quidúe de ea senserint & scripserint, quid item Philosophi ac sapientes viri.

7. Expende pacẽ virtutis comitẽ.

Septimò, reputare licet quâ pace, libertate & gloriâ fruatur, qui virtutem illam colit; & contrà quam inquietus, inhonoratus & obnoxius, qui vitio seruit.

8 Gaudium liquidum eiusdem.

Isaia 12.

Octauò, quærat à se, quid tandem sit, quod vt vitium virtuti præferat, inuitet; & comperiet, nihil esse nisi fœdã & fugacem minimè cor exsatiantem voluptatem. Assurgat igitur animo generoso cum filio prodigo & dicat: Potiùs per virtutem ibo ad fontem omnis boni, & hauriam aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, & satiabor; quàm cœnoso mundi lacu frustra laborem sitim per vitium explere.

9. Exemplo Christi & doctrinâ te excita.

Nonò, ex Christi Domini vita virtutis propositæ exemplum est conquirendum, & ex sacris Litteris maximè sententia de eadem, quòd summa semper earum sit auctoritas.

10. Beneficiis item Dei plurimis.

Decimò, beneficia Dei commemoret, quibus videat se vel saltem gratitudinis nomine obstringi, ad virtutem illam amplectendam.

Vn-

Vndecimò, tandem sic statuat apud se: Nemo potest duobus Dominis seruire; aut per vitium dæmoni, aut per virtutem Deo seruire necesse: at longè satius Deo infinito bono & perfecto seruire, quàm infensissimo hosti. itaque ex eius amore sincero id facturum sese eius gratiâ decernat. *11. Tandem elige potiùs Deo per virtutem N. seruire, quã diabolo per vitium*

Duodecimò, posthæc supplex à Deo illam flagitet, & obsecret per Christi dolores, per Sanctorum intercessionem; neque illam tantummodò, sed & alias, in fide nihil hæsitans, seu fiduciâ plenus efflagitet. *12. Petitionẽ & obsecrationem institue, tum pro te, tũ pro alijs.*

Postremò, charitatis memor, Deo supplicet pro iis omnibus, pro quibus orare illum oportet.

Meditatione peractâ, Primò, Deo gratias pro ea & aliis omnibus beneficiis agat, & se suaque Domino offerat. Secundò, perpendat quomodo illo die diuinâ gratiâ ac meditatione adiutus, defectus & peccata vitabit. Tertiò, præuideat, quæ agenda eodem habeat die, & quo pacto ea piè in conspectu Dei, & religiosè facturus sit. Quartò, quæ item aduersa toleranda obuenire possent, atque ad ea se comparet. *Quid agendũ peractâ meditatione 1. agat gratias; 2 proposita renouet; 3. agenda dirigat in Deum; 4. ad aduersa animum præparet.*

Obserua nullo modo præscribi, vt quisquã hunc ordinẽ seruet, hos omnes locos vnâ meditatione percurrat; sed oportere istic acquiescere, vbi quæsitam deuotionem assecutus fuerit. & cùm sępè sufficiat ad permouendã voluntatem, diligenter (vt suprà dictum) ac suauiter attẽdere circumstãtias alicuius exempli Christi, vel virtutis naturam, absque alijs subsidijs; patet tum tantùm hisce vtendum, cùm anima sterilis atque arida est. *Non omnes loci vnâ meditatione percurrẽdi.*

Tertium, quod ad affectus continuandos pertinet, est (vt tradunt complures) sui efficax reprehẽsio, interrogatio, oblatio, petitiones, obsecrationes, admirationes, desideria & optationes virtutũ, seu adspirationes: quæ nihil aliud sunt, quàm breues orationes, quibus anima suũ desideriũ exponit, postquam illud aut meditatione, aut Spiritus sancti gratiâ singulari exarsit. Aspirare autem potest *3. mediũ ad affectum cõtinuandum. Aspirationes quæ dicantur. Fontes earũ*

ad Deum,ex desiderio, Primò, vitia extirpandi; Secũdò, virtutis acquirendæ; Tertiò, imitandi Dominum IESVM, & compatiendi illi; Quartò,& maximè amãdi Deum,illoq́; fruendi cũ admiratione & gaudio de bonitate illius.

Habes igitur tres modos, quibus in vna eademq́; virtute exercenda perseuerare possis: ex hoc enim præcipuè manat meditationis vtilitas, maximè si, vt suprà monui, non in genere proposita virtutis fiant; sed, vt crebrò dicetur, occasiones eius sigillatim recolantur, saltem in fine meditationis, atque ad eas anima comparetur. Propositorum etiam repetitiones plurimùm commendat B. Ignatius, quæ omnia exemplo clariora euadent, & iis, quæ singulis imaginibus subijcientur. Tria autem illa maximè sunt; Primò, imaginis, partiumque eius fusior declaratio; Deinde, cùm ea materiam meditationis complectatur, meditatio; Postremò oratio, quę sit velut praxis, ac meditationis argumẽta cõtineat, & cuiuis quacumq; de virtute meditari volenti subseruiat. Generales enim hi loci sunt, vt ita dicam, & motiua ad virtutem & perfectionem in modum orationis redacta, stimulosq́; addere possunt volenti virtutem, v.g. patientiam, in animo suo agere radices. Fac igitur quempiam patientiæ in aliquo mysterio propositum exemplum velle æmulari, & remissam experiri voluntatem, licebit ei hinc petere subsidium; & siquidem meditari non libet, potest singulas orationes, quæ generatim ad omnes virtutes referuntur, sigillatim huic sibi propositæ vel optatæ virtuti applicare, prout inferiùs & ex vsu ipso perspicuè apparebit. Exempli gratiâ, in Natiuitate, humilitatis exemplum contemplatus, optat imitari, neque ob distractionem animi, capita singula expendere commodè potest (hoc enim faciendum esse hîc præscribitur, non legendas meditationes aut orationes) quid faciet? vtile erit, si virtutem, eiusque circumstantias paululùm consideret, vt in imagine, ad spatium vnius atque alterius *Miserere*; ac tum orationem legat, quæ post medita-

Proposita quomodo faciẽda, & occasiones captandæ.

Iuuat proposita repetere.

Tria maximè quolibet capite continentur.

Oratio est vti praxis meditationis.

Aridus pro quauis virtute orationibus his vti potest.

ditationem de confidentia in Deo ac diffidentia sui collocatur; sed sensim, & meditatè. Deinde vlteriùs pergat, si opus esse iudicauerit. Vbi enim (vt iam dictum est) deuotionem quæsitam inuenerit, nihil vlteriùs quærat oportet, sed in ea Spiritus sancti ductum sequendo permanendum est. Verùm, vti dixi, ex vsu fructus ipse apparebit. Quid enim suauius atque vtilius volenti meditari, & sese ad virtutem accendere, quàm animo quieto ac corpore, has singulas imagines contemplari? oculosq; atque animum pascere? quid fructuosius ei, qui dubitat de vitæ genere, de munere, de perfectiorum aliquo capessendo exercitio, quàm locos illos in otio sancto, in secreto cubiculi & cordis sui obambulare, viamq; simul salutis optimam explorare.

Nota diligẽter, esse sensim orationes legẽdas.

Imaginibus oculos animumq; pascere iucundũ iuxtà ac vtile, tum ad virtutis amorem, tum ad deliberationẽ instituendã.

Ad vsum eorum, quæ dicta sunt, facilem ac compendiosum; postquam materiam, seu punctum legeris, forma tibi has quęstiones, Prima, quid in hac materia notãdum mihi est? Secunda, quid ponderandum ad profectum? Tertia, quos affectus ex hac ponderatione seu consideratione elicere & sentire in me debeo? Quarta, quomodo & quibus circumstantiis, quæ mihi hîc proponuntur documenta, factis exequar? Quinta, quomodo ex his cum Deo meo loquar? Alia praxis meditandi etiam esse potest R.P. Borgię, qui ex omnibus eliciebat Primò, confusionem; Secundò, gratiarum actionem; Tertiò, petitionem, vt pluribus est videre in eius opusculis. Huic consimilis illa R.P. Capellæ, quâ monstrat in omnibus Primò, considerationem; Secundò, gratiarum actionem; Tertiò, confusionem; Quartò, petitionem; Quintò, oblationem sui esse exercendam.

Nota. Praxis breuis, sed vtilis meditandi.

VNDECIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Vis modum meditandi nosse? intuere illum in mysterio Natiuitatis.

PRæparatione præmissâ delige tibi meditandi materiam: v.g. A *Natiuitatem Christi: hanc tamquã pictor in* B *corde, quod* C *Pax sustinet, id est, tranquilquillum est ac pacificũ, depinge, seu perpende cum omnibus circumstantijs. Primò, itaque expende* D *quis scilicet nascatur. Secundò,* E *quid scilicet dicatur, aut fiat, & quomodo. Tertiò,* F *vbi & quando. Quartò,* G *cur, seu quo fine: nempe, vt Adam, & humanum genus redimerentur. Quintò, ex singulis collige, & nota* H *virtutem aliquam (vti vides ex singulis areolis circumstantiarum lineam ad virtutem duci, & te quasi manu ducere) quámque eius habeas* I *occasionem, considera; ac detestare* K *vitium illi contrarium. Excita sæpè te ad* L *affectum gratitudinis (cùm vbique beneficentia Dei appareat)* M *gaudij,* N *admirationis,* O *compassionis: inprimis tamen vbiq;* P *fidem, spem & caritatem exerce, & obserua* Q *virtutem quæ in mysterio elucet ac docetur. Quòd si meditationem institueris de sola aliqua* R *doctrina seu documento, aduerte circumstantias prædictas, maximè quid, seu quam* S *virtutem, doceat, quæq; sit eius occasio, vnaq; affectus prædictos exerce.*

יהוה
P
P
P
Dilige
Spera
S
R
B
D
E
Quis?
Quid? Quomodo?
G
Quando
Cur?
H
L
A

CAPVT XXVII.

Meditatio de Natiuitate Christi, quâ praxis methodi supradictæ ostenditur, & ad caritatem accendimur.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt suprà, pro caritate obtinenda.

PVNCTVM I. Considera mysterium hoc magnum, in quo Filius Dei, Sapientia æterna, & Verbum Patris factus est infans vnius Diei, super terram. Ergóne credibile est, vt habitet Deus cum hominibus super terram! si cæli cælorum non te capiunt, quanto minùs præsepe hoc? Mirabile certè mysterium declaratur hodie, innouantur naturæ. iam exclamare licet, Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus. Nihil enim ita mirabile est, atque verbum hoc, quòd Deus manens Deus factus sit homo; & æternus, & Sapientia ipsa facta sit infans vnius diei, &c. Mirabilis facta est scientia tua ex nobis, & non poterimus ad eã. quis cognouit sensum tuũ, Domine, & quis consiliarius tuus fuit? Venite igitur, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis; accedamus cum fiducia ad thronum misericordiæ eius. Quid enim nobis denegare poteris, dulcissime IESV, qui te ipsum nobis dare dignatus es? quid tuus Pater æternus, qui proprio filio suo non pepercit, sed prò nobis omnibus tradidit illum? Ecce ego in peccatis conceptus sum, & circumdederunt me mala, quorum non est numerus: verumtamen iam non timebo, quoniam tu Emmanuel nobiscum es. non potes mihi negare munera tua, qui aperire mihi dignatus es viscera misericordiæ tuæ, in quibus nos visitas oriens ex alto. Da mihi Do-

Fides. *2. Paral. 6.* *Psal. 110.* *Sap. 9.* *Luca 2.* *Spes.* *Psal. 39.* *Luca 1.*

Domine, propter gloriam nominis tui, vt hac fiduciâ plenus seruiam tibi in lætitia; & nulli omnino placere cupiam nisi tibi, vel displicere timeam, cùm tu vnus omnia mihi sis, Deus meus; nullum amem nisi te, aut propter te, cùm sis vnicum bonum meum, & dignatus fueris mei recordari in excelso solio gloriæ tuæ. Quem enim, benignissime IESV, non accēdat caritas & benignitas tua, quæ iam apparet? exultat Maiestas tua vt gigas ad currendam viam, & à summo cælo egressio eius, & occursus eius vsque ad summum eius; nec est, qui se abscondat à calore eius. O charitas immensa, Deus meus, fac me vnum tecum, sicut Pater & Filius vnum sunt. Verè tristitia est magna cordi meo, quòd peccata mea, N. hactenus diuiserunt inter me, & te; sed proijce hæc, quæso, post tergum tuum, vt caritatem tuam imitari & perfectè exprimere possim, tali & tali occasione, N. Quomodo enim denegare potero operam meam proximo meo, quantumuis abiecto, dum intueor Maiestatem tuam exinanijsse se, & formam serui accepisse propter nos, cùm adhuc inimici essemus? non est seruus maior Domino suo. venisti ministrare, & non ministrari, vt caritatem nos doceres, & sanares vulnus grauissimum, superbiam nostram. Et nos oportet sequi exempla Domini nostri. Quis enim nouisset pretium eius in terra hac operta mortis caligine, vbi peccatum & ignorantia inundauerant, nisi sic nos docuisses, Domine Deus meus, exemplo tuo? Ecce postquam non vno, sed pluribus nobis caritatem commendare dignatus es, adhuc sequi piget milites Ducē, seruos Dominum, subditos Regem, creaturas Creatorem? Imperfectum meum viderunt oculi tui, miserere mei, & exaudi me, quia in te solo confidit anima mea. Da mihi caritatem perfectam, vt nullâ personarum habitâ ratione, omnibus, maximè aduersarijs, benefacere studeam, propter nomen tuum. Obsecro te, Domine, memento, quoniam pro nobis natus & mortuus sis, & ne de-

Charitas ad quam meditatio dirigitur. *Psal. 10.* *Contritio.* *Admiratio.* *Reprehensio & inuitatio.* *Philip. 2.* *Matt. 20.* *Interrogatio.* *Psal. 138.* *Obsecratio.*

deſpicias hanc deprecationem & oblationem meam.

Offero enim me tibi, vt ſincerè te diligam, & omnem proximum ſimiliter propter te: ſi enim amicos tantùm dilexero, nónne & Ethnici hoc faciunt? Orabo igitur per gratiam tuam pro perſequentibus nos, benefaciam his qui oderunt nos; vt inter filios Patris æterni connumerer, qui ſinit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos, & pluit iuſtos & iniuſtos. Scio, non eſt hoc volentis, neque currentis; ſed tui, Deus, miſerentis: ſine te enim nihil facere poſſumus, neque ſufficientes ſumus cogitare aliquid ex nobis tamquam ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex te vno eſt, etiamſi videamus caritatem hanc maximo ad vitam eſſe præſidio & ſolatio: frater enim, qui adiuuatur à fratre in via hac difficili & periculi plena, quaſi ciuitas firma, & nihil triſtius, quàm cum aliquo diſſidere. Quæ enim non mala eiaculatur diſcordia? tripliciter certè animum fatigat, cogitationes ac memoriam fœdis implet imaginibus, linguam exacuit, & velut veneno inficit, iuxta illud: Lingua eorum gladius acutus, & venenum aſpidum inſanabile; quibus opera praua reſpondēt, fructus malitiæ. Quæ verò ſtultitia & inſipientia, vitium præ virtute eligere, ſtultitiam præ prudentia, puſillanimitatem præ fortitudine, iniuſtitiam præ iuſtitia, temperantiam præ moderatione? iſtæ enim virtutes in caritate vna concurrunt, cuius vberrimus & ſuauiſſimus eſt fructus; in memoria, intellectu & voluntate. Sed videamus, anima mea, quæ huius, quę illius nobis ſeſę offerant occaſionēs, vt illis vtamur, has eiuremus & deteſtemur. N. Et verò quis eſt tam imprudens, qui ſuadeat alteri, quacumque occaſione ſimultatem fouere, niſi amens ac improbus ſit? nónne quod calx in muro, id caritas eſt cum proximo? corruet ille certè abſque cæmento; & ſolus ſtare non poterit in acie, quem caritas commilitoni non coniunxerit. Numquam verò meliùs hoc apparet, quàm in mortis hora. quis enim Chriſtianus tum cum ali-

Matt. 5.

Diffidentia ſui & confidentia in Deo.

Rom 9.

2. Cor. 3.

Conſidera virtutis cōmoda, & vitij incōmoda ad finem conſequendum.

Pſal 56.

Quod alteri ſuaderes, hoc fac.

Quid in morte optares.

quo diffidere vult, cùm ad iudicem ire parat, qui quâ mensurâ mensi fuerimus, remetietur nobis?

Matt. 7.

Quid in iudicio?

1. Pet. 4.

Verè enim in iudicio hæc vna virtus causam obtinebit; quia caritas operit multitudinem peccatorum: & nudus apparebit, quisquis veste hac nuptiali indutus non fuerit, proijcieturque in tenebras exteriores.

Quid in æternitate fecisse optares?

Itaque hanc vnam peto à te, Domine, vnam volo caritatem, & æternùm volam; aut certè (quod absit) non voluisse me dolebo. Faciam igitur, vt occasio huius non præterlabatur, quod in æternum me fecisse optabo.

Vide exempla Sanctorum.

Hoc est, quod Sancti ita eam virtutem suis commendarint scriptis & exemplis: nihil aliud nouerat, quàm caritatis legem prædicare discipulus ille, quem tu vnicè diligebas, bone IESV; sed & Ethnici, quibus, ô sol iustitiæ, ortus non fuisti, quomodo nobis concordiam, quâ res paruæ crescunt, dilaudant?

Quanta ex virtute pax.

Philip. 4.

Rom. 12.

Quanta autem hinc pax animi, quanta consolatio in Spiritu sancto, quā experti sunt Sancti tui, & experiuntur omnes caritatis amatores. Pax certè hæc ex virtute vera dimanās, exsuperat omnē sensum, quia in pace factus est locus tuus, dulcissime IESV. Vbi autem tu es, non potest non esse gaudium in Spiritu sancto: vti tribulatio & angustia in omnem animam operantis malum.

Quod nihil sit, cur vitiū placeat.

Ecquid tandem esse potest, quod me à virtute ista diuertat? an delectatio vana & fœda, haurienda ex teterrimo lacu peccati? videtur illud ob amorem proprium, infundere cordi nostro nescio quid amarulentæ voluptatis; sed simul ac infudit, effluxit, & solum remanet pœnitere, inquietudo cordis & tristitia: si delectari libet, licet mihi ex te fonte bonorum omnium virtute duce haurire aquas in gaudio, quas qui biberit, adhuc sitiet absque dolore, & satiabitur absque fastidio, & lætabitur in te, summo bono. At nihil magis vulnerat cor meum, quàm illud verbum & exemplum tuum, quo hanc notam statuisti filijs tuis; in hoc enim cognoscent omnes, quòd discipuli

Vide Christi exemplū & doctrinam.

Ioan. 13.

ſcipuli tui ſint, ſi dilectionem habuerint ad inuicem. Huc ſpectant tot beneficia, quibus me præueniſti, ex infinita caritate tua, & quotidie præuenis. vis enim nos, amator hominum, trahere ad virtutem in funiculis caritatis. O quàm ardenter omnem virtutem, quam mihi proponit Maieſtas tua, complecti deberem, cùm tot beneficijs, velut ſagittis amoris, vulneras cor meum! Ingratitudo ſanè maxima foret petenti hoc Domino ac Deo meo, & munifico largitori, illud denegare: auertat hoc miſericordia tua à ſeruulo ſuo. Sed etiamſi, Domine Deus meus, hæc ita ſe non haberent, nónne ſatius eſt tibi Regi regum, & Domino dominantium per virtutem ſeruire, quàm acerbiſſimo hoſti noſtro per peccatum gratis venumdari, & duriſſimum ſubire iugum crudeliſſimi tyranni? Ah, numquam veniat alicui in mentem ſic inſanire, vt te ſummo bono derelicto, & Rege ſummo, adhæreat ſummo malo, & capitali hoſti, illectus momentaneo fortè gaudio! O cæcitas humana! ô inſipientia noſtra! ô quàm vani filij hominum in ſtateris! Tu enim es potentiſſimus, ſapientiſſimus, fons omnium bonorum, à tua liberali manu omnia nobis bona venerunt; tu ſolus ſatias & reples cor noſtrum, vbique præſens es, & ad te me trahit virtus, inuitat benignitas tua, & cogit caritas. mihi itaque adhærere tibi bonum eſt, & ponere in Domino meo ſpem meam. Vacate & videte, mortales, quàm ſuauis ſit Dominus, quàm dignus accipere gloriam & honorem. Filij hominũ vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? ſcitote, quoniam Dominus ipſe eſt Deus; ipſe fecit nos, & non ipſi nos.

Quãtis nos beneficijs Deus ad virtutem inuitet.

Pſal. 72. *Pſal. 45.* *Pſal. 4.* *Pſal. 94.*

Eia, Domine, da quod iubes, & iube quod vis. Iubes amare, &c. concede illud mihi, & reſpice de excelſo ſolio gloriæ tuæ laborantes & naufragos in hoc mari; ſiquidem contrarius nobis eſt ventus, & corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena habitatio deprimit ſenſum cæleſtia cogitantem. Reſpice, Domine, ad

Petitio. *Sap. 9.*

ca-

Apoc. 1. caritatem Filij tui, qui dilexit nos, & lauit à peccatis nostris in sanguine suo. Audi pro nobis supplicantes Sanctos tuos: clamat sanguis & merita eorum pro nobis miseris, vt consequamur auxilium gratiæ tuæ, & virtutes nobis necessarias exercere valeamus, illâ occasione N. suppliciter etiam te rogo, Deus meus, vt Ecclesiæ tuæ gemitus exaudire digneris, & omnes N. pro quibus orare debeo, in benedictionibus dulcedinis tuæ præuenire.

Vides, quomodo in Natiuitatis mysterio, Primò, fides, spes & charitas exerceantur; Deinde quomodo ex circumstantijs, virtutis aliquod documentum eliciatur; ad quod postmodum varij stimuli adhibentur, quibus voluntas ad virtutem eandem complectendam vrgeatur.

Idem, vt suprà dictum est, fieri potest, si quis sententiam aliquam pro materia meditationis habeat, seu etiam aliquam creaturam consideret. Nulla siquidem est, quæ non enarret gloriam Dei, & ad rectè viuendum documentum aliquod præbeat. Prouerb. 6. ideoque mittitur à Sapiente ad formicam piger, dicente, Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & disce sapientiam, quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. Vsquequò piger dormies? quando consurges è somno tuo? paululùm dormies, paululùm dormitabis, paululùm conseres manus vt dormias: & veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus; si verò impiger fueris, veniet vt fons messis tua, & egestas longè fugiet à te.

CA-

CAPVT XXVIII.

De modo Meditandi per Fidei, Spei & Charitatis actus.

NVnc explicatum habes modum ampliandi affectus, obeundo locos aliquos diuinæ huius Rhetoricæ: sed & diuersos meditandi modos expositos vidisti, atque insinuare inter eos aliquem, quo Fides, Spes & Charitas in primis exercentur, tamquã virtutes, quæ meritò, vtpote Theologales, principem locum obtinẽt. Quia tamen ille modus præ ceteris excellentiã aliquam habet, & simul nõ tam obuius est; non obiter, sed cum cura explicandus videtur. faxit diuina bonitas, à quo omne bonũ ac donum est, vt sit ad nominis eius gloriam, & animarum salutem.

Principio igitur, vt suprà monui, quidquid diuinâ potẽtiâ creatum est, si diligenter inspiciamus, nobis liber vitæ esse potest: cæli enim enarrant gloriã Dei, & omnis creatura clamat hęc tria, Accipe, redde, caue; accipe me à Deo donum, redde ei gratias, caue abuti ad contumeliam largitoris, & ad interitum, quod concessum tibi est ad vitam. Ex omni enim creatura documentum vitæ elicere possumus, & hoc ipsum quasi à Deo nobis non dictum tantùm, sed scriptum characteribus creaturarũ cõsiderare. Rursum quidquid Sapiẽtia æterna nobis dignata fuit reuelare, hoc vnum spectat, vt intelligamus volũtatem eius & consilia illius, vt nos oues Christi eius pientissimâ misericordiâ vitam habeamus, & abundãtiùs habeamus, vt ipse dignatus est ore suo aperire, quo eructauit abscondita à constitutione mũdi. Quidquid item à veritate profectũ, ad nos per Philosophos, aut vllos mũdi sapientes peruenit, multò magis per sacros Scriptores ab eo, prouenit, vt viam ad se ostenderet, & veritatem, per quam

Ioan.14. quam ad vitam peruenire liceret. Ipſe enim eſt ſolus via, & veritas, & vita. Denique quidquid ab vllo rectè dictũ, factum, ad inſtructionem noſtram, ab eo factum ac dictum eſſe ſciamus. De ſacris Litteris ſic S. Paulus: Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. *Rom.15.* Sed quid prodeſt ſcripta eſſe, ſi meliora videntes & ſaniora, ea amplecti nequeamus? Certè nihil: imò plurimùm obeſſet ſcire voluntatem Domini, atque eam explere nõ poſſe; viam oſtendi, & nos prohiberi ab ea. Ideò addit Apoſtolus: Vt per patientiam & conſolationẽ Scripturarũ *Ibidem.* ſpem habeamus. Cuius verò rei? primò, conſequendi gratiam, vt faciamus ea quæ ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt; deinde gloriam, ſi ſimus in charitate radicati & fundati, ſempiternam. Itaque cùm inſtitueris meditationem de aliquo myſterio, conſiderationem alicuius creaturæ, aut ſententiam aliquam expenderis, ac documentum vitæ elicueris; primò fidẽ eius doctrinæ excita, velut ſi à Deo (quod maximè in ſacris valet) illa tibi in illo myſterio vel Scriptura ſacra, aut etiã profana proponatur. Quidquid enim ad veritatem pertinet, etiamſi apud Philoſophos inueniatur, illius eſt, & propter nos ab illo profectum. Idem eſt ſi ab aſpectu creaturæ alicuius erudiaris ad ſalutem. Quidquid enim in illis eſt, & ab eis, ſiue ad vitam hanc, ſiue ſalutem promanat, ſiue ab Angelo, ſiue ab homine, ſiue creatura irrationali; à Deo opt. max. eſſe certũ eſt, velut omnium bonorum fonte: nõ enim minùs à Deo eſt, etſi familiarius, quòd loquitur (vt ſic dicam) formica pigro, quò eum ſapientiam doceat; quàm, quod rarius eſt, ſi aſina Baalamum corripiat & moneat.

Crede igitur Deo, quia veritas eſt, crede veritati ſic tibi propoſitæ, & virtutem iuxta eam ſtatue tibi eſſe amplectendam. v.g. in hac ſententia, *Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur*; crede verè ſic ſe habere quia Veritas dicit, quæ fallere non poteſt, nec falli: ea enim eſt ratio credendi. Secundò, neque tantùm crede Deo, id eſt Veritati di-

Matth.23.
Luc.14.

centi,ſed,vt ſit in fide tum humana, tum diuina, ratione expende quare tibi credibile illud ſit, & quidē valdè. teſtimonia enim Domini credibilia facta ſunt nimis: id eſt, *Pſal. 92.* vide quare homines alicui credāt. Alia certè cauſa eſt ex parte eorum qui credunt, quia ignari, cæci, imprudentes. Alia ex parte aſſerētis, ob eius auctoritatē, ſinceritatē & fidelitatem. Alia ex parte rei ipſius: ſicut enim parum credibile aliquid apparet, quia vel impoſſibile, & ſic diuinæ repugnare potentiæ, vel certè ſapientiæ ac prudentiæ aut bonitati videtur: ita cùm quid ratione poſſibile prudenter iudicatur, credibile apparet. Id autem in præſenti materia valet plurimùm. Res enim quæ pręcipitur aut ſuadetur, à Deo potentiſſimo ac ſapientiſſimo ſuadetur, qui cùm dat pręceptum, tribuit etiam quo compleatur.

Tertiò, exerce pium affectū credulitatis, quo firmiter à fide propoſitis adhæreſcimus. Quomodo, inquis, hoc faciam? Reſpondeo, attende quæ ſint quæ hominem à fide auertunt, eaque deteſtare. Primum, ſcilicet eſt ſuaſio & doctrina alterius, dæmonis aut hominis. Secundum, illecebra & inuitatio creaturæ, quâ homo abſtractus & illectus naufragat à fide, quemadmodum de cupiditate loquitur Apoſtolus. Tertium, tormenta & aduerſa. Statue igitur, etiamſi totus mūdus, imò, vt Apoſtolus loquitur, *Galat. 8.* etiamſi Angelus de cælo contrarium rebus ſcilicet de fide certis doceret, anathema illi dicere, quanto magis homini & mundo vniuerſo; quidquid blandiatur, quidquid terreat, idque ſeu bonorum, ſeu famæ, ſeu vitæ amiſſio proponatur, crede, & ſta exemplo Martyrum fortiter, ſiue moleſtiâ, ſiue blanditiis, ſiue malis tolerandis, ſiue bonis amittendis impellaris. Quartò, cùm ſic te exercueris in vno fidei puncto, extende te ad alia argumenta: ferè enim eadem ſunt, quæ omnia teſtimonia Domini credibilia nobis faciunt. Percurrere itaque præcipua myſteria fidei, eiuſque articulos potes: ac tandem in fine vel poſt meditationem, Quintò, cogita ſeriò hoc tecum, Si

verè crederem,& fidem viuam haberem, cùm ſine operibus mortua ſit, quæ opera facerem huius vel illius virtutis N. de qua meditatio inſtituitur, hac & illâ occaſione quam toties habui,& habeo etiam hodiernâ die?

Exercitium Spei.

POſt Fidem exercitam Spem excitato. Quæris quomodo id facies? Reſpondeo, cùm videas illud tibi à Deo verè eſſe mandatum, vel ſuaſum, ab infinita, inquam, bonitate (non enim docet, vt perdit; non inuitat, vt eijciat; non mandat adeò ſeuerè, quod præſtari nequeat) ſpera certò gratiam, quæ requiritur ad illud implendum, ſimiliter & gloriam, atque id quod promittitur obſequẽti mandatis ac conſilijs Domini (quemadmodum in octo beatitudinibus & alibi fieri vides) certò te cõſecuturum, idque quia Deus verax eſt in promiſſis, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Nota verò duo ſperari, vires ſeu gratiam ad laborandum in vinea, ad currendum in ſtadio, & mercedem ipſam ſeu brauium. Et vide Primò, quomodo ex parte tua res ſperabilis ſit, quamque deſperationis (ab humanis ſumpto exemplo) & ſpei cauſam habeas; Secundò, ex parte rei quæ ſperatur; Tertiò, ex parte Dei à quo ſperatur. Ex parte tua deſperare potes, quia debilis ad ardua, ad laborandum in vinea, currendum in ſtadio. Secundò, quia indignus es cui ille à quo ſperas ſua conferat dona & munera, quia iniurius illi fuiſti, & beneficijs es ingratus. Sperare autem ſolent homines ſi digni, ſi grati ſint, ſi beneficijs obſtrinxerint eum, à quo ſperant. id etiam accommoda tibi, quia dignos nos miſericordiâ ſuâ fecit Dominus, in partem ſortis Sanctorum, gratos ſibi, & à nobis accipere ſe, v.g. eleëmoſynas, fateri dignatur.

Iacob.1.

Secundò, homines ſpem augent ex parte eius à quo ſperatur. Primò, quia promiſit, & ſe obligauit. Secundò,

quia

quia maiora dedit tibi,& alijs multis tui ſimilibus,& quidem ex bonitate ſua, quodque vltrà hæc per ſe præſtare ſolitus ſit,ac cùm voluerit poſſit. Tertiò,quia promiſſor cogi poteſt. Nónne verò & Dominus promiſit, & maiora dedit, &, vt ſic loquar,cogitur ac vulneratur in vno oculorum ſponſæ,fortiſque etiam eſt in eum dilectio? Nónne dixit Moyſi, Sine me? nónne Abrahamo, Num celare potero Abraham quæ geſturus ſum? *Geneſ.18.*

Tertiò, deſperant homines ex parte rei,ſi ardua & difficilis; at verò ſperant ſe facturos & conſecuturos rem facilem: atqui mandata & conſilia Dei difficilia non ſunt: iugum enim eius ſuaue, & onus leue. Atque hactenus de ſpei augmento atque exercitio, ex eo quòd res triplici nomine ſperari poſſit.

Quartò, poſt hæc affectum ſpei augere volens, cogita quæ hominem de ſpe deijcere ſoleant. Primò, ſuaſio alterius, ſeu diaboli, ſeu hominis. Secundò, blanditiæ vt aliud ſperetur. Tu igitur, etiam ſi omnes contrarium tibi dicerent, ſi blandirentur vt auerterent à Domino, & ſi omnes aduerſarentur,& Dominus te caſtigaret,dicito,Etiamſi occiderit me, in eum ſperabo.

Quintò, neque ſpera tantùm hoc de quo in materia præſenti, v.g. humilitate, agitur, ſed extende ſpem ad ea omnia quæ neceſſaria ad ſalutem.

Sextò, cogita, ſi verè ſperares, quid & quomodo ageres: qui non ſperat non ſeminat, nõ laborat, non pugnat; vt in rebus humanis manifeſtũ eſt. E contrario qui ſperat arat, pugnat, ſudat, currit, vt rapiat brauium: quæ in virtutis ac pietatis materia, de qua agimus, rem non incommodè, vt cuiuis patet, proponunt.

Exercitium Caritatis.

PRo caritate excitanda & inflammanda, conſidera illud præceptum aut cõſilium tibi datum, vel per crea-

turam ſuggeſtum, ex infinita caritate Dei,idque ob ſummum bonum ac felicitatem tuam ; atque accipe velut à duce viam oſtenſam , à magiſtro veritatem , à domino vitam,à medico medicinam, à Rege ac agonotheta coronam, idque bono tui ſolius & commodo. Quantum igitur impellere debet te amor illius qui nihil fecit eorum quæ fecit,nihil cupit eorum quæ mandat, nihil loquitur, nihil ſuggerit per omnem creaturam niſi pro te , & ex amore tui, præceptor tuus, & paſtor, dux in via, Rex & Creator tuus ? ſunt enim mandata eius ſuper mel dulciora, lucerna pedibus noſtris, diligenda ſuper aurum & topazium. Tu verò ſpontaneo amore dilecta à Deo anima, caue alio eum redamare, mercenaria eſſe, tuum commodum ac gloriam ſpectare ; ſed vnam illius intuere & ama voluntatem,gloriam & honorem. Secundò , conſidera quare amare homines ſoliti ſint. Primò, quia ſe amari putant. O quantum dilexit nos Pater, qui proprio filio non pepercit,ſed pro omnibus tradidit illum! quantum Filius, qui oblatus eſt quia ipſe voluit , & poſuit animam ſuam pro nobis ouibus ſuis ! quantum Spiritus ſanctus,qui venit ad nos in igne amoris , & poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, id eſt, poſtulare facit præ deſiderio ſalutis noſtræ!

Pſal. 118.

Secundò, dixi ſuprà, fidem & ſpem augeri,eò quòd res credibilis & ſperabilis ſit : ita caritas & amor Dei ac voluntatis eius,quia ipſe amabilis eſt. Amabilis verò ille eſt tum propter ſe , & ſummè perfectus & bonus , tum propter beneficia præſtita, tum ea quæ præparauit diligentibus ſe.

Tertiò,vide quæ ab amore auertere poſſent,blandiendo, terrendo, ſuadendo : & attende quàm fortiter amare debeas. fortis enim eſt vt mors dilectio , & dura ſicut infernus æmulatio , lampades eius, lampades ignis atque flammarum , aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem. Etiamſi igitur omnia bona mundi te allicerent,

Cantic. 8.

mala

mala te vallarent ac turbarent, omnes etiam Angelici ſpiritus aliud ſuaderent; ama Deum, quia ſolus bonus eſt, & dignus accipere amorem, gloriam & honorem.

Quartò, obſerua autem vt ames eum ſingulari amore, quia ſingulari te complexus eſt & complectitur. Quidquid enim à Deo geſtum, factum, dictum aut permiſſum, tamquam pro te ſolo dictum, factumque & permiſſum amore tui ſolius exiſtima: tanto enim fertur erga ſingulos, quanto erga omnes Deus, id eſt infinito, ineffabili & incomprehenſibili amore.

Quintò, cogita, ſi verè amares Deum, qualiter cogitares, loquerere & ageres: numquam enim amor Dei eſt otioſus: operatur enim magna, ſi eſt; ſi autem operari renuit, amor non eſt. *Greg hom. 3. in Euang.*

Vis hæc compendio?

CVm in ſententia aliqua, aut creatura, aut myſterio, doctrina, vel pia inſtructio, aut virtus amplectenda proponitur; cogita ac crede; Primò, à Deo tibi proponi, & veriſſimum eſſe propoſitum; & Secundò, ſimul etiam maximè credibilem eſſe veritatem illam; ideoque Tertiò, adhæreas illi toto affectu, ita vt cum Apoſtolo dicere poſſis, Quis ergo nos ſeparabit à charitate, humilitate, patientia, modeſtia Chriſti, &c. tribulatio, an anguſtia, an fames, &c. *Rom. 8.*

Deinde ſpera auxilium à Deo, quia ipſe præcipit bonitas ac potentia infinita, & daturum ſe gratiam promiſit. Secundò, attende quæ fiduciam & ſpem augere debeãt, & rem aliquam in humanis ſperabilem faciant. Tertiò, amplectere eam perinde ac Sancti, de quibus Apoſtolus: Lapidati ſunt, ſecti ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt, propter ſpem vtique & fiduciam. *Hebr 11.*

Tertiò, charitatem excita, eò quòd præcipit ad vtilitatem tuam, non ſuam: ergo ex amore ſequere Dominum,

 cùm

cùm ex æterno & ſpontaneo id tibi ſuadeat, vel præcipiat. Secundò, conſidera quantopere tibi ille amabilis ſit, & mandata illius. Tertiò, amplectere eum, omnia propter illum abnegando, & ama toto corde, totâ animâ, totâ mente, totis viribus tuis.

Hæc verò quæſtionibus tribus exercere potes circa quamuis materiam: quarum Prima, quàm verum hoc & credibile eſt quod proponitur? Secunda, quàm certa obtinendi ſpes, & res per ſe ſperabilis? Tertia, quanto mihi à Deo mandata, quanto verò à me implenda eſt amore ac caritate?

Poſt hæc attende, ſi verè crederes, ſperares, amares, quales eſſent cogitationes, verba ac opera tua.

Hoc igitur modo vti poteris in omni meditatione, ſiue ea fuerit de myſterio aliquo, ſiue de creatura aliqua, ſiue ſententia. Myſteria paſſim nota ſunt, creaturæ vbique obuiæ, ideo ſufficiet præcipuas aliquas ſententias hîc proponere.

Sententiæ in quibus exerceri hic modus vtiliter poterit.

OMnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur. Luc. 14.

Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos. Ioan. 15. id eſt, vt explicat idem, *Et nos debemus pro fratribus animas ponere.* 1. Ioan. 3.

Quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Matth. 6.

Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Matth. 16.

Amen, amen, dico vobis; ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Luc. 16.

Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis. 1. Cor. 10.

Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Luc. 10.

Pa-

Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Heb. 10.

Maledictus homo qui facit opus Dei fraudulenter. Ierem. 48.

Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. 1. Cor. 7.

Meditatio de verbis illis: Omnis qui se exaltat, humiliabitur; & omnis qui se humiliat, exaltabitur: *complectens exercitium Fidei, Spei & Caritatis, & modum meditandi per tres virtutes Theologicas.*

CONsidera verba singula. *Omnis,* quod exemplo Angelorum probatur: *qui se,* non quem alius, *exaltat,* in cogitatione, verbo, vel opere, in bonis naturæ, fortunæ, gratiæ. *humiliabitur,* à Deo scilicet, hominibus, dæmonibus. Quàm vera sententia, Deus meus! quàm par est me credere tibi, & obedire mandatis & doctrinæ tuæ? omnia enim mandata tua veritas. Tu, inquam, es æterna veritas, sapientia & bonitas infinita, qui fallere nõ potes, nec falli; ego verò cæcus in via, quomodo non te sequar ducem meum quocumque ieris? ego ouis errabunda, pastorẽ in hac vasta solitudine? ego puer ignorãs egressum & introitum meum, nõ audiã te, ô Sapientia æterna? Ecce in tenebris existo, & tu lux mea, tu stella naufraganti; quomodo te nõ sequar? & scuto fidei dextrã armabo seu dextrũ oculum, fidem, inquam, seruabo, vt aduersarijs resistere queam, quem Israëlitis Naas eruere volebat? Credo igitur & confiteor tibi super iudicia iustitiæ tuæ: cur enim non credam tibi? nónne testimonia tua credibilia facta sunt nimis? Exaltauit se desertor Angelus & apostata, exaltauit Adam, Nabuchodonosor; & quomodo humi-

1. Reg. 11.
Psal. 92.
Ratio qua rebus fidei ancillatur, resq́; credibiles facit.

miliati sunt à te, qui in altis habitas, & humilia respicis in cælo & in terra? Imò quotidiana veritatem hanc adstruit experientia, illam creaturæ nos docent propè omnes, ac faciunt, Domine mi, iudicia tua vera, iustificata in semetipsa: æquum enim est, vt qui se opponit factori suo, & superbit, humilietur. Amplector ergo istum quem scio esse fidelem sermonem tuum, & omni acceptione dignum. & quamuis aduersarius superbas ingerat animo cogitationes, & conetur ex bonis tuis elicere vanitatem grauissimum malum, vt me malum faciat, quia tu erga me bonus es; superbum, quia erga me clemens, & humillimè ad me te dimittis; auarum, quia liberalissimus es erga me; & inuidentem gloriæ tuæ, eamque affectantem quo magis eam mihi vis communicare: etiamsi omnia mundi bona atque honores habere possem, detestor & abominor omnia vt laqueum, vt lapidem offensionis, vt præcipitium, vt ruinam sempiternam. nam etiamsi cogerer, vt sic loquar, tormentis, aduersis premerer, nisi me erigerem, exaltarem, vlciscerer, non committam tamen vt non credam tibi potiùs, & tecum humilis esse velim per gratiam tuam, atque eligere abiectus esse in domo Dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

Psal. 18.

Amplexus fidei cum detestatione contrarij.

Psal. 83.

Neque tantùm in eo tibi credo, ô æterna Veritas, sed omnibus quæ per Ecclesiam mihi proponis, siue scripta sint, siue non sint, N. omnia enim credibilia facta sunt mihi, quia tu dixisti, ô æterna Veritas; atque insuper confirmant tot SS. exempla, tot Patrum scripta, tot Philosophorum dicta, qui cùm per visibilia inuisibilia tua cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, datique sunt in reprobum sensum, & ad nostram vtilitatem vixerunt, si tibi viuamus & moriamur: viuamus inquam, & ex operibus ostendamus fidem nostram. Si enim verè crederem, si in me fides huius verbi tui verè operaretur, fieret velut granum sinapis in arborem magnã: qui enim credit in te, opera, quæ tu fecisti, Deus meus, & ipse faciet, atque imita-

Percurrere hic alios articulos fidei licet.

tabitur factorem ſuum. Si humilis forem, quàm verè me vilem æſtimarem, quàm vilis haberi vellem, & non humilis reputari? loquerer humiliter, modeſtè, deferrem omnibus, omnes mihi præponerem, nemini arroganter repugnarem; appareret in voce, geſtu, oculis humilitas, non faſtus, non arrogantia, non proprium iudicium, peſtis animæ meæ: ſed diſcipulus tuus factus, mitis eſſem, & humilis corde, & inuenirem requiẽ animæ meæ & gratiam in oculis tuis, ad quod toto corde ſuſpiro.

Video quidẽ & credo eſſe vera, quæ ſuggerit Maieſtas tua; ſed quæ virtus mea, vt illã virtutẽ conſequar in valle miſeriæ, quã perdidit Angelus in cęlo, Adam in paradiſo, & quã tot ac tantis viris in Religionis arce conſtitutis eripuit aduerſarius deturbans eos in profundum? Verumtamen cùm tu, Domine, mandaueris, certus ſum, quia gratiam dabis, vt impleam mandata tua: non enim, Pater benigniſſime, tyrannus es, qui mandes filijs quæ præſtare nequeant, & inuites omnes qui laborant & onerati ſunt, etiam promittas quòd reficies eos, & non facias. promiſiſti dicens, Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis. Cur ergo non ſperem? quid non ſperem? quomodo & vbi non ſperem? ſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebit cor meum. Ecce ego hîc laboro quidem, & oneror ſuperbiâ meâ, deprimit me illa, demergeretque in infernum, niſi tu ſupponeres manum tuam: in te enim ſperaui, non confundar in æternum. Da ergo quod iubes, & iube quod vis. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis; ſed & gratiam tuam, ſcio, non negabis, quâ obediam tibi. quoniam tu, Domine, ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Dabis mihi armaturam tuam, vt poſſim reſiſtere in die malo, ſtare ſuccinctus lumbos in veritate, indutus loricam iuſtitiæ, in omnibus ſumens ſcutum fidei, & galeam ſpem ſalutis. Ego quidem non ſum dignus, qui operibus meis, & iniurius & blaſphemus fui; ſed vbi abundauit delictum, per miſericordiam tuam ſolet abun-

Exercitium ſpei.

Actus ſpei.

Matt.11.

Matt.7.

Pſal.22.

Pſal 30.

Pſal.118.

Pſal.4.

1.Theſſ.4.

Rom.5.

dare & gratia. Eia fateor, nihil dignum feci oculis tuis, ſed per gratiam tuam infinitam video me velle ſeruire tibi, & quærere te in toto corde meo: ſuper hoc confiteantur tibi omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi.

Ratio ſpem adiuuat. Sed hæc certè parua fiducia foret miſero mihi, quia neſcio infelix homo, amore an odio dignus ſim; verùm *Eccleſ. 9.* auget eam, quòd ſcio, quia promiſiſti, quia maiora non petenti dediſti; dediſti te mihi, animam tuam in mortem propter me, & corpus & ſanguinem tuum in cibum, & ſolatium animæ meæ. Scio quia multis es largitus eam virtutem; at digniores quidem me longè erant, ſed per te erant: & tu potens es de lapidibus ſuſcitare filios Abrahę. Scio quia ſtatui gratiâ tuâ numquam legem tuam, conſilium tuum, numquam te dimittere, ſed amplexu intimo cordis mei te ſtringere, donec benedixeris mihi; qui verbo vno creaſti omnia, & potes nutu vno ſanare omnia mala mea.

Et verò humilem eſſe certè gratiâ tuâ difficile non eſt: nónne facilius deſcendere, quàm aſcendere? nónne facilius eſſe quod es, quàm eſſe quod non es? habere, & in te videri quod habes, quàm ſperare & oſtendere quæ non habes? Certò igitur per gratiã tuam ſpero, quòd hanc gratiam inueniã in oculis tuis: & licet moram feceris, expe- *Heb. 10.* ctans expectabo te Domine, quia veniens venies, & non tardabis. Etſi aliud mihi hoſtis inſuſurret, aliud labor longus; ſperabo tamẽ, & licèt occideris me, in te ſperabo.

Dilatatio ſpei. Neque hanc tantùm gratiam, ſed quidquid mihi ad ſalutem neceſſe eſt, petam & accipiam, quæram & inueniam; pulſabo fores miſericordiæ tuæ, & aperientur: aperieſque manus tuas liberaliſſimas, in quibus deſcripſiſti me, & implebis me benedictione, vt benedicam & laudem nomen tuum in ſæculum ſæculi.

Nunc igitur, anima mea, ſi verè ſperamus per humilitatem aſcendere, & ſimiles eſſe Deo noſtro, quomodo nobis viliſſima quærenda ſunt? aliis omnia honorata deferenda?

renda? humiliari denique nos oportet, vt exaltemur in tempore oportuno, in die visitationis: quando veniet illa, quando veniet, vt assumas nos ad teipsum, & videamus te! At non videbit te homo, & viuet: ô vtinam moriar, vt te videam ô vita mea! quid enim hîc moror, aut quid me moratur? Quòd si aliud placet tibi, placet & mihi: velle enim meum dicaui tibi, & omnem amorem meum, vt nihil cupiam, nullam virtutem aut donum, nisi vt placeam tibi; cùm nihil à te factum sit aut mandatum, nisi vt tu vnus mihi placeres, & omnia displicerent aliena à te.

Mandas enim mihi humilitatem, & suades perfectionem, vt me exaltes bono meo ex caritate tua immensa. *Actus caritatis.* O Deus meus, ô amator hominũ benignissime, quàm purè nos diligis, quàm gratuito amore! Ecce si quid mãdas, præcipis, si quid facis, creas; id propter me: & ego mercenarius ero, & nõ potiùs ex amore parebo tibi, vt placeam tibi? vt deliciari possis in anima mea? vt exultare in seruulo tuo, & gloriari in eo quòd non sit infidelis tibi, quia tu dignatus es facere misericordiam tuam cum illo? si iubes ex amore, quid quæris aliud quàm amorem? Amari à me vis. Quid ergo est amare? bene tibi velle, de bonis tuis gaudere, de malis quæ tua reputas dolere, tibi libenter adesse, de te cogitare, & tecum ac de te loqui, propter te operari. Hoccine est amare? & amarum mihi erit amare te, dulcedo summa, suauitas infinita, bonitas immensa, misericordia mea, refugium meum, ac liberator meus.

Possumne malè velle tibi, qui non vis nisi bona tua communicare mihi? non gaudebo super bonis, ac gloria tua, cùm omnia tecum mihi donaris? mala tua non sentiam, cùm qui tangit me, tangat pupillam oculi tui? tibi *Zachar.2.* non adero libenter, cuius sunt deliciæ esse mecum; mecũ, *Prou.8.* qui sum vermis, & non homo, cinis & puluis? Tu perpetuò de me cogitas, vt iuues, vt prouideas, vt dirigas, vt

 foueas,

Matth.13. foueas, vt nutrias; & quomodo obliuiſci potero tui? Veniſti à ſummo cælorum, vt eructares abſcondita nobis à conſtitutione mundi, &, quæ eſt dignatio tua, amantiſſime IESV! nos dixiſti amicos, & omnia quæ accepiſti à Patre tuo, nota feciſti nobis: & fieri poterit, vt non loquar de te? Adhæreat lingua mea faucibus meis; ſi non meminero tui, ſi non meminero tui omnibus diebus vitæ meæ. Ah, non meminiſſem tui, qui è millibus quos obliuioni dediſti, & neſciſti, elegiſti me vt eſſem? Erant & ſunt in conſpectu tuo quotquot eſſe poſſunt homines, in abyſſo potentiæ tuæ; & eſſe nequeunt, niſi iuſſeris vt prodeant; ego verò cùm eſſem inter eos innumerabiles, præſtantiores, meliores futuros, iuſſus ſum exire in lucem hanc. Quid, quæſo, inueniſti in me quòd præ cæteris ante mundi conſtitutionem diligeres me? quid egeram, qui non eram? quid acturum videbas, qui ſpreuiſſe, & multiplicaui peccata mea, iniurias tuas, ſuper numerum arenæ maris? Quid ergo, Domine, impulit te vt meminiſſes mei? amor tuus, qui me, cùm non eſſem, fecit; & cùm factus eſſem, refecit. Natus erã, & mecũ nati erant plurimi velut flores agri innumerabiles; & cùm ſtaremus ſimul corã te, innumeris in infidelitate relictis, pereuntibus ſine baptiſmo, iterum iuſſiſti vt egrederer de numero, & numerarer inter filios tuos. O dignatio! ô miſericordia! ecce tu velut in diluuio Noë mihi fuiſti, & ſaluaſti animam meam. Stabant innumeri, ſtant etiamnum in littore deſerti mundi huius; & ecce aquæ peccatorum inundant omnia, etiam ſummos montes ſuperant aquæ; ecce audio clamores, videre videor tendentes brachia, vt in arcam, Eccleſiam, in gratiam à te recipiantur: ego verò inter eos incurius ſtabam, contemnens & irridens te; & vocaſti à morte ad vitam, ab interitu ad ſalutem, à diluuio communi in arcam. Neque hoc tantùm, ſed portaſti ad eam, ad caulam tuam in humeris tuis. Quomodo te amplectar, ô amor! ô charitas! ô abyſſus amoris!

Ioan.15.

Pſal.136.

Pſal.32.

ris! Beata gens, cuius eſt Dominus, Deus eius; populus, *Pſal.32.*
quem elegit in hereditatem ſibi ! De cælo reſpexit Dominus, vidit omnes filios hominum: de præparato habitaculo ſuo, reſpexit ſuper omnes qui habitant terram. Et ecce, erat fames in Ægypto mundi huius, & eſt; ego neque de pane ſollicitus, ſed tibi Saluatori meo moleſtus eram, ac ſtabam inter innumeros, & ſto, qui fame pereũt; tu verò me vocaſti, & vocas, & nutris manu tuâ. quid dico, manu? paſcis corpore, potas ſanguine, & te totum mihi das; & cuius ero? Ecce oculi Domini ſuper metuen- *Ibid.*
tes eum; vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame.

Incendium eſt, & ardet mundus; ſto in medio reorum, quos iuſto iudicio ſinis concupiſcentijs ardere & conſumi: cadunt à latere tuo mille, & decem millia à *Pſal.90.*
dextris tuis, ad me & tabernaculum meum non appropinquauit flagellum. Quid feci ego? quid merui? nihil; ſed vox ſanguinis tui, ô IESV, ô IESV, ô IESV, clamauit ad Deum Patrem, & inueni gratiam in oculis eius, & veniſti, & ſuſtuliſti me ex medijs periculis: & cuius ero? A- *Pſal.32.*
nima noſtra ſuſtinet Dominum, quoniam adiutor & protector noſter eſt; quia in eo lætabitur cor noſtrum, & in nomine ſancto eius ſperauimus.

Naufragium erat, & eſt: &, eheu! quot fruſtra tabulam pœnitentiæ quærunt? quis eripere me potuit? quis voluit? omnes dereliquerunt me: ſed veniſti, deſcendiſti, & nataſti in ſanguine tuo, vt eriperes me. Eheu! quis ſum ego, quis ſum ego? & quis tu? vnde me noſti, qui nihil ſum, & nihilo peius? vnde in tanto pereuntium numero me diſcernis? vno equidem amore, ac infinitâ caritate tuâ. Benedicam Dominum in omni tempore, ſem- *Pſal.33.*
per laus eius in ore meo. In Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti & lætentur.

Ecce veniſti fortis armatus, & mandaſti exercitibus

tuis,

tuis, vt deleant inimicos tuos: inter eos ego eram & perieram: lata erat ſententia, maiorque mea erat quàm aliorum culpa; & tamen mandaſti, & audiui, Seruate mihi puerum iſtum: & cui viuam? Fremunt alij, & meritò: vlulant alii, inuident alij, dicentes: Vt quid ille aſſumitur? quid ille præ nobis fecit? & erubeſco ad voces iſtas, quas mihi ſuggerit veritas & conſcientia mea. quid facturus es? miſereberis, ſcio; imò &
Matth. 20. reſpondebis pro me: An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum? ecce aiunt illi, Iſte conſumpſit omnem ſubſtantiam ſuam: & ego erubeſcens audio, ac vim patior, reſponde pro me, apprehende arma & ſcutum,
Pſal. 34. & exurge in adiutorium mihi, effunde frameam, & conclude aduerſus eos qui perſequuntur me: dic animæ meæ, Salus tua ego ſum. Dixiſti, & ecce confunduntur & reuerentur quærentes animam meam. Video innumeros in nocte ignorantiæ, in tenebris neſcire quò vadant: ambulabam ego vermis cum illis inter mille millia, & ego qui eram in tenebris & vmbra mortis, vidi mihi oriri lucem magnam. Imò quid dicam? quid loquar? veniſti ipſemet, ô ſol iuſtitiæ, ô ſplendor gloriæ, ô candor lucis æternæ, & illuminaſti me; & cùm ſtarem cum omni gente quæ ſub ſole eſt, reuelaſti mihi aurem, & docere me voluiſti vias tuas. Quid vltrà dicam? quid loquar? ſilentium meum, & cor
Pſal. 147. meum loquatur tibi. non feciſti taliter omni nationi,
Pſalm. 33. & iudicia tua non manifeſtaſti eis. magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum. Exquiſiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Iſte pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eius ſaluauit eum. Neque, ô bone IESV, laſſatus fuiſti, etiamſi proijcerem ſermo-

ſermones tuos retrorſum, & ambularem vagus, & luderem in plateis, & illuderem tibi; nihilominus elegiſti me, quem doceres vias tuas. Audire videor iterum muſſitantes, & dicentes innumeros, Quare hic eligitur? & cur nos derelinquimur? nec habeo quod dicam, niſi, Miſericordias Domini in æternum cantabo; miſericordiæ Domini, quòd non ſimus conſumpti. *Pſal. 88.* *Thren. 3.*

Poſt hæc omnia adhuc tamen erraui, & conſiliis tuis non obediui, ſed abij toties contemnens mandata tua, etſi leuia: & iam videbas me cum multis ire & perire; quid faceres, Deus meus, ô bonitas infinita, quid faceres? O quoties miſiſti Angelos tuos, qui reuocarent errantem, & clamarent ſuauiſſimè in auribus meis: Reuertere, reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere vt intueamur te. Reuerſus ſum itaque, vel potiùs retractus ſum. Nemo enim poteſt venire ad te, niſi Pater tuus traxerit eum. Nónne ſperare poteras, quòd oculi mei ſemper eſſent ad te, ſicut tui erant ad me aperti die ac nocte, & animus meus tecum eſſet? & non amarem vltrà aliquid, nec peterem, nec optarem, niſi fieri voluntatem tuam, quam ſcirem eſſe ſalutem, & ſummum bonum meum? ita meritò: ſed, eheu! quoties in actione intentio inficitur creaturæ amore, & detrahitur de amore meo erga te? etſi omnis creaturæ amor non ſufficiat mihi, vt dignè diligam te: ſcio, & video multos traditos eſſe in manus dominorum crudelium, dæmonum, ſatellitum iuſtitiæ tuæ: dereliquiſti enim plurimos, & ciderunt è vocatione, exciderunt gratià tua; & ego eodem & meliori iure deſeri debueram: concluſi erant omnes reti vanitatis; quo tegitur, vt vidit Antonius ſeruus tuus, vniuerſus orbis; ſed ſæpiſſimè mandaſti vt parceret mihi, nec permiſiſti induci me in tentationem. Videor quaſi de terra audire clamo- *Cant. 6.*

clamores, & de ſub terra, quòd mihi peperceris, quòd præueneris in tot benedictionibus: immò, & de cælo quaſi percipere. Video plurimos admirari, quaſi non feceris eis, quæ incomprehenſibili benignitate præſtitiſti mihi. O quot ſunt mala mundi, & quæ non communi iure etiam punire deberent peccata mea! tot, inquam, morbi, tot miſeriæ, tot ærumnæ: ſed prohibuiſti, ne accederent ad me. Quid retribuam tibi, Deus meus? quid retribuam? cui viuam? cui viuam? ô amor, ô caritas, Deus meus, vnum peto humillimè: adiutor meus eſto, ne derelinquas me, ne vmquam deſpicias me: ne deſpicias me, magne Deus, propter amorem tuum, nec proiicias me vmquam à facie tua. In te cantatio mea ſemper: tu ſcis. In te cantatio mea ſemper. Tamquam prodigium factus ſum multis, & tu adiutor fortis. Suades emere à te aurum ignitum, id eſt amorem: cupio, & vehementer deſidero, & rogo iterum humillimè, vt moriar potiùs, quàm non amem, non viuam niſi tibi, non loquar niſi de te, non ſperem niſi te, non quæram quidquam extra te. O vtinam, ô vtinam audias me, & admittas ad thronum gloriæ tuæ petitionem paruulam meam: ea eſt, vt, cùm non poſſim amare te, niſi per gratiam, des mihi amorem, & ſufficit mihi; veſtem iſtam nuptialem, vt ſentias fragrantiam eius, & benedicat mihi anima tua. Nec gloriam peto, nec donum vllum, nec priuilegium: hæc ſint & ſunt amicorum tuorum: ego ſeruus & filius ancillæ tuæ. nihil peto, niſi vt redamare poſſim amantem, mori poſſim pro te, & viuere tibi. Transfige me, & vulneret me amor tuus, vt moriar mihi, & viuam tibi. O amor! ô ignis qui ſemper ardes! ô charitas! ô Deus meus! Quis nos, ô anima mea, ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?

Pſal. 70. *Pſalm. 115.* *Rom. 8.*

gladius? certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto IESV Domino noſtro.

DVO-

DVODECIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Vis virtutem notatam in myſterio N ſequi? Deo ſoli confide, diffide tibi.

ETſi virtutem in myſterio obſeruatam, & A Chriſtum ſequi decreueris; eheu! retinebit B mundus, & pondus corruptæ naturæ: vel etiam C peccati vinculis retraheris: ſed confide in Deo, & D Chriſtus ſuâ te gratiâ liberabit, & viam oſtendet ad E virtutem. Hac abſque gratia homo F infanti ſimilis eſt, qui neque ſurgere, neque conſiſtere, nec ſe tueri, nutrire, aut hæc ab alio petere valet. Tibi itaque diffide, Deoq́ ſoli, eiuſq́ gratiæ confide cum G Dauide, qui non in funda, ſed in nomine Domini Goliam ſuperauit: neque dubita vllo pacto, ne cum H Petro ob modicam fidem mergi incipias.

CAPVT

E
G
H
C
יהוה
Quis?
Quid? Quomodo
Cur?
Ubi Quando?
Qua Virtus ciuce
D
A
B
F
12

CAPVT XXIX.

Meditatio de Confidentia in Deo, & diffidentia sui in omni oratione exercenda.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine. PETITIO est huius virtutis.

PVNCTVM I. Considera hominem ita infirmum esse, vt, quamuis videat meliora & probet, tamen ea, siue quòd mundi amore & naturæ pondere, siue quòd à dæmone peccati vinculis retineatur, nisi gratiâ Dei opitulãte, sequi non possit. Nemo enim potest venire ad IESVM, *Ioan.6.* nisi per illum attractus fuerit. Quod sponsa expressit clamans: Trahe me post te, curramque in odorem vnguen- *Cant.1.* torum tuorum Considera Secundò, hominem velut infantem esse, hostibus cinctum, eorumque iniurijs expositum: vt enim ille se tueri nequit, neque si sorduerit mundare, aut lapsus erigere, aut iam erectus nisi alterius ope consistere; si fames aut sitis vrgeat, nec cibum quærere, & (quod omnium miserrimum) nullius in his opem flagitare potest: ita homo non est sufficiens aliquid ex se tamquam ex se facere, nec dicere, IESV; nisi in Spiritu *Rom.8.* sancto. Ecce quàm rectè monet nos Dominus: Nisi facti *Matt.18.* fueritis sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Solus enim qui se talèm cognoscit & æstimat, ad Dominum accedit dicentem: Sinite paruulos veni- *Luca 18.* re ad me, talium est enim regnum cælorum. Tertiò, considera quàm sit huiusmodi infans resignatus, & parum sollicitus, quoad victum, vestitum & habitationem; nihil enim eorum cogitat, sed alijs omnẽ sui curã securus committit: hunc imitari statue, ac diuinæ pietati omnia committe. Quartò, quomodo Dominus instar suauissi-

mæ matris omnibus his infantilibus incommodis amantissimè succurrat, vt meritò per Isaiam dicat: Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, & ad vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. Ecce ego declinabo in vos fluuium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam. &, Numquid potest mulier obliuisci infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi te.

Isaiæ 66.

PVNCTVM II. Considera omnia quæ hîc vides in vniuerso, à Deo habere quòd sint, quòd conseruentur, & operētur, ex ipso & per ipsum & in ipso nos viuere, moueri & esse, vt Apostolus loquitur. Secundò, fide certissimum esse, nos nihil absque Deo eiusque gratia singulari posse ad salutem operari, iuxta illud: Sine me nihil potestis facere; sed omnia illum operari in omnibus, tribuereque singulis prout vult. Considera Tertiò, quantopere displiceat Domino, hominem in se, vel in alio quàm in eius bonitate spem collocare. Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum; erit enim quasi myricæ in deserto, & non videbit cùm venerit bonum; & qui confidit in cogitationibus suis, nihil agit. Quartò, deseri à Deo omnes, qui sibi fidunt; vti Goliath à Dauid in nomine Domini superatus; Nabuchodonosor velut bestia factus. quare Propheta Amasiam sic monuit: O Rex, si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus tuis: Dei quippe est adiuuare, & in fugam conuertere. Experti id Israëlitæ numerosi, victique à Beniaminitis paucis, quia, ait Scriptura, Filij Israël & fortitudine & numero confidentes aciem direxerunt. Censet omnino Basilius, neminem superari à tentatione vlla, nisi sibi plus æquo fidentem. Richardus verò, Impossibile est hominem de se ipso triumphare, qui non experimento didicerit propriâ virtute se non posse obtinere triumphum; & tentationes solere Dominum tam-

Vide Lud. de Puente 6. p. med. 50. Actor. 17. Ioan 15. Ierem. 17. Prou. 12. 1. Reg. 17. Daniel. 4. 2. Paral. 24. Iud. 20. Basilius. Richardus.

tamdiu immittere, donec id planè intelligat.

PVNCTVM III. Conſidera quomodo in Deo confidentia hominem ab omnibus malis liberet. Inuoca me, ait, in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me; & rurſus vel parum diffidere, grauia mala creet. quocirca Moyſes hæſitans ad aquas contradictionis excluſus eſt terrâ promiſſionis, & Petrus in mari mergi cœpit, qui antè Deo confidens vndam calcabat. Secundò, cauſam huius exquire, & reperies quòd homo Deo diffidens plus ſibi fidere videatur, quaſi aut bonitas infinita nolit, aut potentia immenſa non poſſit eruere, aut quod deſiderat præſtare. Tertiò conſidera, quanto amore Dominus ducem ſe offerat volenti viam ſalutis inire: Ego ſum, ait, via, veritas & vita: non tantùm vt viam oſtendat; ſed etiam vt portet bonus & optimus Paſtor ouiculam errantem & debilem in humeris ſuis. Quartò, Dominum, quantumuis ab homine plurimis peccatis prouocatus ſit, mox vt ad ſe ſequendum venerit, non recordari præteritorum: ſed, vt in filio prodigo demonſtrauit, illum amplecti, & ſoluere, & induere ſtolâ primâ, &c. Poſtremò apparere vultui Patris in cælo, vt pro nobis intercedat optimus aduocatus, qui numquam non exauditur pro reuerentia ſua.

Pſal. 49. *Num. 40.* *Matt. 14.* *Hebr. 5.*

ORATIO.

Vocas me, Domine, vt ſequar te: exemplum enim dediſti nobis, & magna gloria eſt, ſic, N. humilitate verbi gratiâ, ſequi Dominum meum. Sed, eheu! Domine Deus meus, infelix ego homo ſum: quis me liberabit de corpore mortis huius? condelector quidem legi tuæ ſecundùm interiorem hominem, video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Ecce non quod volo bonum, hoc facio; ſed quod nolo malũ, hoc ago. Volo ſequi te quocumque ieris, & currere in via mandato-

Rom. 7.

datorum tuorum, & virtutes tuas imitari; sed retinent me nugæ
Sap. 9. *nugarum, vanitas mundi huius: & corpus hoc, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem.*
Psal. 3. *Multiplicati sunt qui tribulant me, &*
Psal. 117. *multi insurgunt aduersum me, circumdederunt me sicut apes, exarserunt sicut ignis in spinis: sed in nomine tuo vlciscar in eis. Impulsus euersus sum vt caderem; sed tu, Domine, suscipe me. Quæ enim creatura non reuolueretur in nihilum absque te, in quo*
Actor. 17. *omnia viuunt, mouentur & sunt? Qui homo fragilis ac debilis stare poterit absque te, in lubrico vitæ huius? non veniat mihi, precor, pes ille superbiæ, vt confidam in virtute mea: certus enim sum quia nihil scio, neque possum absque te, in mediis positus hostibus, in mediis fluctibus & ærumnis.*
1. Cor 12. *Omnia tu in nobis operaris,*
Psal. 43. *Domine, non in arcu meo superabo, & gladius meus non saluabit*
Psal. 117. *me; sed dextera tua fecit virtutem, dextera Domini exaltabit me, dextera Domini fecit virtutem: fortitudo & laus mea tu es, & factus es mihi in salutem. In te eripiar à tentatione, & in Deo*
Psal. 17. *meo transgrediar murum: tu solus præcinges me virtute, & pones immaculatam viam meam, & perficies pedes meos tamquam ceruorum, & super excelsa statues me, docebis manus meas ad prælium, & pones vt arcum æreum brachia mea. Ego autem persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant, confringam illos, & non poterunt stare, cadent*
Psal 143. *subtus pedes meos. Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Iste Deus meus, saluator*
Isa z 66. *meus, adiutor meus, non emigrabo: iste liberabit me de laqueo venantium & à verbo aspero: neque enim obliuisci mei potes, quem in manibus tuis descripsisti, etsi mulier obliuiscatur infantis vteri*
Psal. 43. *sui. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis: saluasti enim de affligentibus nos, & odientes nos confudisti. Ego enim puer sum, nesciens introitum & exitum meum. O, Domine, saluum me fac; Domine, benè prosperare: confitebor tibi, quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem; Deus meus es tu, & exaltabo te. Venite, & audite, omnes qui timetis eum, & narrabo vobis, quāta fecit animæ meæ:*

omnes

omnes hostes & gentes circuierunt me, inermem, infantem, & in nomine Domini quia vltus sum in eos: nolite confidere in principibus, in filiis hominum: non enim in fortitudine sua roborabitur vir, nec in tibijs viri beneplacitum erit ei. Maledictus homo, qui cōfidit in homine, & ponit carnem brachium suum: quoniam fortitudo mea & laus ipse est, & factus est mihi in salutem. Dominus petra mea, & robur meū, & Saluator meus, Deus fortis meus, sperabo in eum; scutum meum, & cornu salutis meæ, eleuator meus, & refugium meum, Saluator meus: de iniquitate liberabis me, laudabilem inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero. Non glorietur sapiens in sapientia sua, & non glorietur fortis in fortitudine sua, & non glorietur diues in diuitijs suis: sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire & nosse te, quia tu lucerna nostra, Domine, & tu illuminabis tenebras meas; tu pastor bonus, qui errantem ouem reduces in humeris tuis ad pascua æterna, tu qui loqueris pro me bona in conspectu Patris tui, tu solus refugium, tu solus liberator meus, & auxilium meum de inimicis meis iracundis: intuere superbiam eorum; & respice ad humilitatem nostrā, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non relinquis præsumentes de te, & præsumētes de se, & de virtute sua gloriantes humilias: tibi enim derelictus est pauper, & orphano tu eris adiutor: suscitas de puluere egenum, & de stercore eleuas pauperem, vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat, & te laudet ac glorificet in sæcula sæculorum. Amen.

Psal. 117. Ierem. 17. 2. Reg. 22. Ierem. 9. Psal. 9. Psal. 112.

Praxis ad fiduciam in Deum, & diffidentiam sui in quacumque oratione & reconcipiendam.

PRimò, conſidera quomodo plurima variis in rebus tibi malè ceſſerint, etſi conſilia optima cepiſſe videreris.

Secundò, nihil attenta niſi Numine propitiato & inuocato; nihil enim abſque Dei gratia poſſumus. Igitur priuſquam incipias rem aliquam alicuius momenti, ſaltem contritionem exerce, & Deum inuoca, dicens: *Deus in adiutorium meum intende.* Quo verſu Patres olim frequenter vti ſolitos refert Caſſianus. *Caſsian.*

Tertiò, grates Deo de ſucceſſu age, adito, ſi fieri poteſt, Venerabili Sacramento: neque vmquam tibi aliquid tribue, ſed Deo; idque etiam verbis teſtare: quemadmodum enim Religioſi etiam hæc nomina *meum* & *tuum* vitarunt, ita etiam hîc expedit proprium ſibi nihil facere, vt fiat illud: Si quis miniſtrat tamquam ex virtute quam adminiſtrat Deus; ſi quis loquitur tamquam ſermones Dei, vt in omnibus honorificetur Deus. *1. Pet. 4.*

Quartò, peculiaribus beneficiis ſolemnem quotannis diem pro gratiarum actione deſtina.

Quintò, quotidie bis in examine, aut ſaltem ſemel, gratias Deo age, & omnia bona & mala quaſi de manu eius accipe.

Sextò, præuide agenda manè, vel pridie veſperi, & pro ſingulis gratiam pete, magna cum humilitate ac tui diffidentia.

Septimò, nullum vmquam beneficium ab homine pete, quin prius à Deo omnium largitore id ſuppliciter efflagitaris, & quaſi impetraris: diſpenſatores enim ſunt homines, Deus ipſe eſt Dominus, ſine quo illi diſpenſare nequeunt, etiamſi maximè velint; neque quidquam negare, cùm diuinæ eius bonitati viſum fuerit.

Octauò, præterea facit ad diffidentiã ſui, in re propria nõ inniti prudentiæ ſuæ, ſed diuinæ: & præterea humiliter ab aliis conſilium & auxilium poſcere. Magnæ certè eſt argumentum arrogantiæ, & præfidentiæ, ſi ſe ſolum quis ſapere exiſtimet, nullius conſilium exquirat, aut dicis cauſſâ tantummodo, & adhibeat qui

qui sua collaudent consilia potiùs, quàm dirigant. Certum verò est hominem sibi diffidentem, Deoque confidentem tum industriæ, tum prudentiæ, tum certè alterius probitati magis, quàm suæ confidere. Hoc in illis efficit vt resignati sint ad quæuis iussa Superiorum, nihil detrectent, nihil ambiant cùm sibi diffidant.

Nonò, est & hoc diffidentiæ suæ argumentum & praxis, numquam dicere Faciam, Feci; Promitto, seu cum asseueratione, Id effectum dabo; sed hoc pacto, Dei gratiâ & auxilio id faciam: Præstabo, si Dominus me dignatus fuerit iuuare; & simul attollere cor in Deum, atque auxilium petere.

IACVLATORIÆ.

Non nobis, Domine, non nobis; sed nomini tuo da gloriam. Ex te, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia. Psalm. 113.

Adiutor meus esto, ne derelinquas me; neque despicias me, Deus salutaris meus. Psalm. 26.

Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime. Psalm. 91.

Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi. Psalm. 144.

Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Ibidem.

Ego autem mendicus sum & pauper: Dominus solicitus est mei. Psalm. 39.

Domini est salus, & super populum tuum benedictio tua. Psalm. 3.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. Psalm. 17.

Conserua me, Domine, quoniam speraui in te; dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Psalm. 15.

DECIMÆTERTIÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Conſidera, & pondera virtutem cum vitio, atque vtriuſque naturam expende.

VIs te magis ad A *virtutem exſtimulare? vide vt hæc* B *vitio, totiq; mundo præponderet. Virtus tibi pollicetur ac oſtentat laudem & præmia; vitium ſeruitutem & pœnas (qui enim facit peccatum, ſervus eſt peccati.) Virtus, animæ potentias ſanat ac roborat; vitium ſauciat triplici telo, vt ſunt tria mundi mala, & perdit. Attende vtriuſq;* C *occaſiones, & amplectere virtutis, fuge peccati anſas.* D *Virtus omnis, quemadmodum patet in* E *paupertate, expeditum, vt S. Franciſcum, facit, & viâ rectâ te promouet ad* F *ſalutem:* G *vitium verò à via ſalutis abſtrahit, quemadmodum* H *mundus, & eius amor ac diuitiarum ducit per vias amfractuoſas, grauatq; vt minimum adſcendentem, ac teſtudineum facit gradum. Quid ergo? primum illud in omni deliberatione propoſitum tibi habe, quem ad finem* I *creatus ſis, vtq; ad eum ſola virtus, & quæ cum virtute coniuncta ſunt, te ducere & promouere queant.*

CA-

F
I
D
G
E
H
B
A

C

De primo
ctus eius
deratio
electio

PVNCTV
omnia
quantum
terrenis a
suam, tu
quepulc
teriora;
perpetu
turis an
tia: Ve
minur
psum,
cet, d
trunc
pond
terre
serpe
B.P.I
in cor
tas ite
trà qu
facian
nim ve
iactura

CAPVT XXX.

De primo medio meditationem atque affectus eius ampliandi: siue meditatio de Ponderatione virtutis ac vitij, & illius electione.

PVNCTVM I. Considera Primò, quomodo Dominus omnia in pondere, numero & mensura crearit; & quantum magnitudine, dignitate, pretio cælestia hæc terrenis antecellant. & quorsum hæc? Tum ad gloriam suam, tum vt homo qui cælum assiduè intuetur, illiusque pulchritudinem, magnitudinem, imperiũ in hæc inferiora; ad illud non tantùm caput, sed etiam animum perpetuò erectum haberet, & spiritualia ac æterna perituris anteferret. Secundò, quàm vera illa Dauidis sententia: Verumtamen vani filij hominum, mendaces filij hominum in stateris, vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Quantum autem id Deo displiceat, Salomon docet, dicens: Pondus & pondus, mensura & mensura, vtrumque abominabile est apud Deum. O quàm iniquo pondere æstimantur cælestia, quàm magno appenduntur terrena! Vide, quàm parui materia virtutis, dura, aspera, serpens, sitis, ardor, arenæ, iniuriarum tolerantia (quam B.P. Ignatius suis magni faciendam, summique momenti in conspectu Creatoris ac Domini nostri asserit) paupertas item, esuries æstimentur ab huius sæculi filijs; & contrà quanti honores, voluptates, genus, robur, opes, &c. faciant: immò nummum vnum, verbum vnum: sæpè enim vel ob hoc, vel illum, etiam vitæ & animæ æternam iacturam faciunt; & veluti pueri de bullis & quisquilijs

Sap. 11. *Psal 16.* *Prou. 20.*

disceptant; æterna veramque virtutem despiciunt. hinc tribunalia omnia litium ac litigantium multitudine obruũtur; ęmulatio verò virtutis rara. Tertiò, vnde hęc contingant, & deprehendes ex eo, quòd finem creationis non respiciant, sed præsentia: si enim illi intenderent, nihil æstimarent, nisi quod ad illam iuuaret: sicut infirmus medicum & pharmaca ponderat ex eo, quòd ad sanitatem vtilia, & miles arma, & quilibet artifex sua instrumẽta. Vide an communi errore abripiare, an verò meliora eligas, habitâ ratione salutis tuæ. & ad particularia vitia tua, & virtutes quas exoptas, descende.

PVNCTVM II. Considera nullos rectiùs hæc considerare posse, quàm eos, quibus ista specie suâ non imponunt, quique pretium eorum intimè cognoscunt. Vide igitur, quanti Deus ipse ista æstimauerit, tum quòd improbis bona hæc ferè largiatur, filiis autem virtutem; tum vel maximè, quòd idcirco Filium in terram miserit, vt nos mundi despectum, virtutis pretium edoceret. Secundò, quanti Angeli, qui perpetuò ad eam nos adhortantur. Tertiò, dæmones, qui assiduè dehortantur, ex implacabili odio, & nihil non tribuunt suis seruis & mancipiis, vt à virtute abducant; nihil timent, nullo domantur, nisi solâ virtute. non enim est po-
Iob 41. testas, ait Iob, quæ comparetur ei. Quartò, quanto Ethnicis etiam improbis ficta & adumbrata virtus semper in honore fuerit, eamque reueriti sint, solo lumine naturæ illustrati: quibus honoribus illi suos, quos etiam habent, Anachoretas, sacrificulos colant, vanâ probita-
Virtutis definitio. tis specie improbitatem summam velantes. Quintò, considera quid ergo sit virtus in se: nempe bona qualitas
D. Thom. 1.2 q.55.a. 4. in 1 arg. mentis, quâ rectè viuitur, quâ nemo malè vtitur, quam Deus sine nobis in nobis operatur. Vide illam armatam: vincit enim omnia, & inuulnerabilis est, ac tales sui amatores facit, palmâque donat & coronâ, superat ardua, & petit volucri gressu atque alis cælestia. Deinde pulchritudi-

tudinem eius quasi intuere. Nihil certè, ait Lactantius in Institutionibus, virtute pulchrius, nihil sapientiâ dignius inueniri potest. de hac aiebat Plato, Si oculis conspici posset, mirabiles amores sui excitaret. Clemens Alexand. in Pædagogo, In sola, ait, anima apparet pulchritudo: & ideò is solus, qui est virtute præditus, verè est pulcher, bonus, honestus: & solum quod pulchrum est & honestum, bonum esse statuitur. Sola autem virtus vel per pulchrum corpus apparet, & in carne efflorescit moderationis speciem amabilem ostendens, quando mores tamquam lux quædam in forma resplenduerunt. Vt autem id meliùs conspicias, considera Adamum in innocentiæ statu, eiusque mentem & animam benè ordinatam, & eandem post lapsum. Deinde considerá virum hac vel illâ N. virtute præditum tibi notum, & attende quid in eius intellectu, voluntate, memoria virtus efficiat: intellectum verum efficit, voluntatem rectam, memoriam sanctis cogitationibus implet: quid demum in corpore atque actibus eius externis operetur. Tertiò, Rempublicã aduerte benè ordinatam, vbi optimi Superiores aliis imperant, & sic esse animam virtute ornatam, quietam, pacatam. Sextò, considera virtutis originem à Deo esse, summo bono; vitium à dæmone, summo malo. imò verò vitium hominis summum esse malum, & virtutem summum & solum bonum. Nihil enim hominem bonum, sanctum, iustum efficit præter virtutem; nihil improbum, nulliusque pretij & malum præter vitium. Quæ verò dementia, vt omnia bona velint homines præter se? August. Bona, ait, vis habere & non esse. Quod cùm ita sit, nihilque te bonum præter virtutẽ efficere possit, quid alia æstimas, quæ vitium proponit? quibus habitis neque melior, neque beatior eris, imò peior & infelicior.

Lactant. lib. 3. institut. *Plato.* *Clem. Alex.* *August.*

PVNCTVM III. Considera Primò, quid sit vitium, monstrum scilicet quod animam deformat, cæcam reddit, labe aspergit, morbisque plurimis affligit, & grauissimè tripliciplici-

Quid vitium.

pliciq; telo vulnerat, ſcilicet in cogitatione, intellectu & voluntate, vt patet in ſuperbia, auaritia, luxuria, ira, &c. Finge igitur te hoc vitio laborantem notum aliquem tibi intueri, eiuſque cogitationes, iudicia, ſermonem, &c. Vel cogita Angelos pulcherrimos & ſapientiſſimos, & quid in illis mentibus effecerit peccatum. Secundò, attende eius bona, ſi quæ ſint, vnà cum toto mundo, quodque nullo pacto cum virtute ponderari poſſint aut comparari. Tertiò, quanta ſit virtutis libertas, quanta vitij ſeruitus: quantum enim ſeruit ambitioſus, auarus, guloſus, luxurioſus & quàm duræ eorum leges? etiamſi enim de anima, fama, vitaq; etiam ęterna agatur, Non poſſum, ait, &c. abſtinere à vitio cui obligatus ſum. Quartò, quantum Deus oderit peccatum, ipſe infinitum ſcilicet bonũ infinitum malũ. Quintò, quomodo omnibus bonis ſpiritualibus animam ſpoliet, Dei amicitiâ, Spiritus ſancti donis, fructu bonorum operum, deleat è libro vitæ, &c. Conſidera, quid ſit occaſio virtutis, quàm calua à tergo, vti fingi ſolet, ita vt numquam recuperari queat; quàm ſtudioſè acceptanda, & vitium eiuſque occaſio vitanda; quanta ex illa neglecta triſtitia, ex hac vitata lætitia conſequatur. Sextò, conſidera quomodo vno aliquo heroico actu per occaſionem oblato, ſæpè fortiter eo vtendo, in perpetuam ſe quis aſſerat libertatẽ; vitij verò ſimiliter ſeſe occaſione laqueatâ obiiciente, in perpetuam transferat ſeruitutem: hanc fugere firmiter ſtatue, & principijs obſtare: quia ſerò medicina paratur, quique amat periculum, peribit in eo. Quantum, aiebat Seneca, poſſumus à lubrico recedamus, in ſicco quoque parum firmiter ſtamus.

Eccli 3. *Epiſt.* 117.

Oratio

Oratio ad æternam Sapientiam, ne cum mundo in virtutis pretio erremus.

CLamabat, dulcißime IESV, *ad te cùm adhuc peregrinus esse dignareris in terra hac, cæcus sedens secus viam:* IESV, *fili Dauid, miserere mei. neque quidquã petebat, nisi vt videret lucem istam breuem, instabilem, quam quotidie tollit nox, & alternant multæ vicißitudines. sed (quæ est benignitas tua) dedisti ei, vt te etiam aspiceret solem iustitiæ, lumen indesinens, desiderium collium æternorum, lucem veræ fidei, & vanitatem rerum omnium dispiceret, ac te sequeretur. Hoc lumen iam humiliter flagito à te, Sapiẽtia æterna, & vt te amem atque inueniam & donum intelligentiæ. nescit enim homo pretium eius, nec inuenitur hîc in terra suauiter viuentium, hominum carnalium. abyssus dixit, Non est in me: astuti enim huius sæculi non inueniunt. & mare mundi huius loquitur, Non est mecum. abscondita es, ô sapientia, ab oculis omnium viuentium, & volucres ac sapientes huius mundi lates. Quis enim virtutem æstimat? omnes quæ sua sunt quærunt, & quæ sunt sæculi huius: pro ijs sudatur, curritur; pro virtute & regno cælorum vix pes à terra leuatur. appenduntur in statera nimis iniusta virtus & mandata tua: nam mundi vitijq; bona longè præponderare consueuerunt, virtus & lex tua immaculata conuertens animas, & sanans omnes, contemnitur: vitium ecce lethaliter vulnerat animas nostras, & amatur; intellectum excæcat, & suscipitur; voluntatem obdurat, & quæritur; memoriam fœdat, & studiosè desideratur. Retrahit illud à te via salutis, virtus verò nos tibi similes facit & proximos, & filios carißimos; ducit in patriam, & sola bonos facit ac beatos. Verumtamen vani filij hominum & mendaces, decipiuntur miseri, & decipiunt. Non est qui recogitet corde: Omnes, aiebat, declinauerunt, quia plerique inutiles facti, & vix est qui faciat bonum. O quanta cæcitas miseros nos opprimit! Luces enim nobis, ô sol iustitiæ, vt hæc videamus, & vanitatem mundi huius, vt vitemus occasiones peccati,* Lucæ 18.

cati, & vulnera declinemus; & ecce ruimus in medios hostes, quasi ignari essemus, quomodo vitium gulæ vulnerauerit Adam patrem nostrum, & arrogantiæ rhomphæa Angelos deturbarit; quos cum Lucifero turpißimos, peßimos, crudelißimos ex purißimis spiritibus effecit. Sed hæc est dementia & insipientia filiorum Adam, Redemptor mi. adhuc alta sperantur & spirantur, & seruire libet vitio huic N. & illi libertate sanctâ donatis; & sanguine

Psal 118. *tuo pretiosißimo redemptis. Erraui & ego, Domine, sicut ouis quæ periijt: quære, obsecro, seruum tuum, quia mandata tua non sum oblitus, & deduc me in semitam rectam; occasiones deuitare concede, & auerte benignißimâ manu tuâ, ne vnquam intrem in tentationem. Heu mihi, quis nescit mundum hunc laqueis plenum? vbique pedicas? vbique foueas? quis euadet, siue viuens, siue moriens; siue vigilans, siue dormiens? nemo, Domine, nemo: nisi enim custodieris animam nostram, frustra vigilat qui custodit eam; nisi ædificaueris domum, frustra laborat qui ædificat eam. Tu enim salus nostra, fiducia nostra, protector noster; & vnicum refugium nostrum.*

Praxis ad virtutem ac vitium ex merito ponderandum.

PRimò, seriò considerare semitas domus suæ, & exquirere quæ malæ consuetudines, qui defectus in anima, qui in corpore; & catalogum horum facere, atque super his aliorum exquirere iudicium.

Secundò, aliquando, saltem semel in mense, eum percurrere, & videre profectum & defectum.

Tertiò, referre alicui vel familiari, vel confessario numerum defectuum. quod apprimè vtile obseruauit B. P. Ignatius.

Quartò, considerare potissimùm in vitiis & virtutibus, quænam eorum sint occasiones; vt vel eas, si de vitio agitur, euites; aut amplectaris, si quidem virtutes eæ fuerint. Magna enim probitatis ac salutis pars pendet à diligenti in vtramque partem occasionis præuisione.

Quintò, sæpè se confundere ex eo quòd videas tot improbos,

bos, fures, latrones tanta tolerare pro ſcelere perpetrando in-cõmoda, imò etiam omnes mundanos, vt deſideria ſua expleant.

Sextò, conſideratis peccatis præteritæ vitæ, & laboribus pro mundo eiuſque legibus toleratis, decernere quid ſimile pro virtute acquirenda.

Septimò, numquam ob hominum gratiam, aut iudicium, aut rem vllam temporalem, virtutem piaſque conſuetudines deſerere. illud enim eſſet eam minimi facere, eique rem vaniſſimam præponere: ſed ea quæ ſemel probata ac decreta, conſtanter proſequi.

IACVLATORIÆ.

Illumina, Domine, oculos meos, ne vmquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, Praualui aduerſus eum. Pſalm. 12.

Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Pſalm. 118.

Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum: legem autem tuam dilexi. Ibidem.

Quomodo dilexi legem tuam, Domine! totâ die meditatio mea eſt. Ibidem.

Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua! ſuper mel ori meo. Ibidem.

DECI-

DECIMÆQVARTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Age, & vide quid amico de virtute deliberanti, & quò simili ei suaderes.

H*Aeres, & adhuc vis animum ad virtutem reddere promptiorem? vide quid coram Deo sincerè amico* A *suaderes, idq́ facito. quòd si retinet te* B *vitium, & maximè praua* C *consuetudo, (quæ quasi necessitas catenam nectit, & à filo incipiens crescit in rudentem) abrumpe; sequere* D *simpliciter &* E *prudenter (quod serpente & columbâ notatur, Matth. 10.) ducem Angelum, Christiq́ in via recta consilium. Salutis* F *occasioni inuigila. Excogita simile aliquod, aut dissimile quo tibi* G *virtutem repræsentes. Hoc enim* H *Dominus Iesus parabolis* I *pastoris,* K *satoris,* L *vineæ,* M *prodigi vsus, nos edocuit.*

CA-

G
H
F
M
K
L
E
D
A
B
14

CAPVT XXXI.

De secundo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Prudentia filiorum sæculi imitanda in electione virtutis.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera, quàm prudentes sint filij huius sæculi in curandis negotijs suis, opibus, voluptate aut honore quærendis; quàm seduli, vt consilia bona indagent; quàm prompti & indefessi, vt ea perficiant quæ sibi vtilia fore perspexerint: neque pericula maris aut latronum deterrent, nec labor continuus, neque euentus infelices aliorũ. Confer cum ea quam filij lucis in salute sua adhibent diligẽtia, ac statue in re tanti ponderis, id est tua salute, prudentissimos atque sapientissimos in consilium aduocare, neque permitte vt Deus queri de te possit seruo suo, dicens, Quis cæcus nisi seruus meus, aut quis surdus nisi ad quem nuntios misi? Et cùm nemo scire queat quid sit in homine, nisi spiritus hominis, qui est in homine; inprimis in consultando rationem ab omni affectu alienam adhibere conuenit, & scire tum commodè id fieri, cùm rem negotiumque nostrum, velut alienum, ob oculos ponimus atque appendimus, velut Dauidi Regi eleganter Propheta Nathan peccati commissi enormitatem exposuit. sic mulier illa Thecuitis eidem, vt Absalonem in pristinam gratiam reciperet, persuasit. Vide ergo conuersationem, vitam tuam, vel partem aliquam illius; non tuo, vt ita loquar, sed alieno oculo. dispice an eam

Isaia 42.

1. *Cor.* 2.

2. *Reg.* 12.

2. *Reg.* 14.

in alio probares, quomodo in hoc, vel illo illi suaderes, quamque illi viam monstrares, ipse capesse tutiorem & commodiorem ad virtutem & ad salutem. Denique aduerte quanta meritò, & quàm acerba hæc exprobratio futura sit in iudicio, quando qui alijs viam ostendit, facem doctrinâ prætulit, in deuia & tenebras sponte iuisse

Lucæ 12. arguetur. Seruus enim qui scit voluntatem Domini sui,
Iacob.4. plagis vapulabit multis, & scienti legem & non facienti, peccatum est illi.

PVNCTVM II. Considera à bonis consilijs capessendis nihil magis nos auocare, consuetudine aliquâ inueteratâ? quot enim cohortationibus & cõmonitionibus opus, vt quis prauum aliquem habitum exuat? Ossa hominis,

Iob 20. inquit Iob, implentur vitijs adolescentiæ eius, & cum eo
Prou.22. in puluere dormient. Adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea; Sapientis dictum est, adeoque verùm, vt hoc ipsum exprimere volens Ieremias,
Ierem.13. dixerit, Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas; & vos poteritis bene facere, cùm didiceritis malum. Siquidem quasi altera natura consuetudo est, & velut catena, quâ homo alligatur, vt expressit
August.l.8. Augustinus: Ligatus, ait, eram non ferro alieno, sed meâ
Confess.c.5. ferreâ voluntate; velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat & constrinxerat me: quippe voluntate peruersâ facta est libido; & dum seruitur libidini, facta est consuetudo; & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quocirca dum de virtute sequenda, vitioque fugiendo tecum disceptas, vehementer cauendum tibi existima, ne malum, si moram habeat, mox inueteretur, & paulatim ab vno illius gradu in deteriora la-
Matt.26. baris; vti D. Petrus cùm primò negasset; secundò, iuramentum addidit; tertiò, Christum detestatus est. Qua-
Ioan.11. triduanus Lazarus non nisi lacrymis & clamore suscitari potuit, qui est peccatoris simulacrum, quem peccandi vsus sepeliuit, ligauit, velauit, fœtentem effecit, & lapide

de grandi (consuetudine nimirum) conclusit. Hoc igitur vel solum calcar sufficere potuit, timor nimirum prauæ consuetudinis; quæ vbi inoleuerit, hominem grauissimo salutis æternæ periculo (potissimùm in morte) exponit. Vnde aiebat S. Augustinus: Quæ tenuissima licia putabãtur, in funes nauticos excrescunt, & si non abrumpatur id ipsum exiguum & tenue, reualescit iterum, & fortiùs alligat. Neque minùs iuuabit attendere, idem ad salutem è contrario nobis præstare bonam consuetudinem, eiusque obtinendæ spem, tum ad constantiam, tum ad solatium pertinere; cùm priusquàm eam quis fuerit consecutus, laborum affatim exhauriendum sit, vti assolent semper discentes, & numquam ad scientiam peruenientes: eâ verò obtentâ, lata fit via mandatorum & suauis etiam in ætate senili. O quantum solatium, habitu acquisito, laborem nec sentire virtutis, nec Religiosæ vitæ molestiam, sed veluti partis opibus securè frui! *August.*

PVNCTVM III. Considera omnia quæ in mundo sunt, à liberali Dei manu creata esse, tum ad vsum, tum etiam ad disciplinam ac institutionem nostram. Idcirco vix quidquam ad spiritualem vitam accommodatius esse B.P. Ignatius aiebat cõmunicatione cum Deo, quæ est virtus seu pius habitus ex creatis eruendi, quæ ad spiritualem vtilitatem valere possunt; & mentem ad cælestia atque affectum eleuare, memoriam pijs cogitationibus & similitudinibus fœcundare, & volũtatem ijs veluti faculis accẽdere. Et vide quomodo hactenus ijs vsus, an vt sapiens Dei filius, an sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. nam per eiusmodi considerationem similia varia sese offerunt, quibus per visibilia ad aliquod inuisibile ascendimus: vt cùm ex pulchritudine eorum quæ videntur, quasi ex vestigio diuinam contemplamur; vel per inuisibilia creata, vtpote animam nostrã, inuisibilẽ Deum; vel denique per visibilia, ad alia visibilia speculanda assurgimus: quemadmodum in parabolis & apologis Sapien- *Psal. 31.*

Richard. tract 3. de Exterm. mali. pientia diuina præmonſtrauit. Felices, ait Richardus, quibus vertitur in ſcalam, quod alijs ſolet eſſe in ruinam: felices, quibus exteriorum ſcientia fit ſchola aſcenſionis, non ruina deiectionis: felices, quibus ſcientia illa quæ inflat, non eſt ad inflationem, ſed ad inflammationem eius qui ędificat: felices, quibus temporalium pulchritudo, fit æternitatis inſtigatio. Vis ad virtutem te excitare, meditationumque ac cogitationum amplam habere ſegetem? aſpice hunc orbem ſpectabilem, eiuſq; pulchritudinem & varietatem admirare; & conſidera quomodo ſeſe habeant creaturæ erga conditorem ſuum. Primò, ſicut ſpeculum diuinorum, vt Triſmegiſtus dicere ſolebat, & liber diuinitate plenus. loquuntur in auribus noſtris potentiam, ſapientiam & bonitatem eius, eamq; dilaudant. Secundò, quomodo ei omnes obediant. Tertiò, quomodo ſeruiant tibi omnes, teque inſtruant, ſi rectè attendere volueris. vnde Sapiens ait, Vade ad formicam, ô piger. & Sapientia ipſa: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Quartò, quomodo omnes conentur ſe ſeruare, & pleræque pro conditione ſua creſcere & perfici, vt & nos doceamur progredi in via Dei, & creſcere de die in diem, & parta conſeruare.

Triſmegiſt.

Prou. 6.
Matt. 10.

ORATIO.

HEu mihi! quàm denſis tenebris inuoluimur, ô lux æterna, veritas amabilis, Chriſte IESV, *Sapientia Patris, magni conſilij Angele. illuminare his qui in tenebris & vmbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in viam veritatis & pacis. Videmus alienos defectus, damna, & noſtra negligimus; in illis Lyncei, in noſtris cæci. ô quanto prudentiores filij huius ſæculi filijs lucis in generatione ſua ſunt! Suademus enim amicis* N. *hæc & illa vt meliora, viam ad æternitatem eſſe irremeabilem, incertum mortis diem, horam, momentum, viuendum quaſi hac horâ morituri; faſtidioſi ad alienos defectus, prompti ad eos arguendos: nobis*

Lucæ 1.
Lucæ 16.

bis verò blandimur quærentes excusationes in peccatis. Nónne meritò dicere posses: Medice cura teipsum, cùm alijs sana consilia demus, & ipsi deteriora sequamur. O quàm durum iudicium seruo illi, qui scit voluntatem Domini sui, & non facit! certè plagis vapulabit multis. Ne intres, ô Domine, in hoc iudicium cum seruo tuo, sed fac mihi secundùm verbum tuum in bonum, vt quod alijs ipse suaderem in vitæ statu, in virtutum delectu, vanitatis contemptu, & defectuum extirpatione; ipse sequar: ne audire cogar illud, Qui alium doces, te ipsum non doces: qui prædicas hoc illudúe N. alteri, ipsum négligis. qui sibi nequam, cui bonus esse poterit? Da igitur, ô Sapientia æterna, vt ita dirigam vias meas, vt alteri præmonstrarem; ita desistam à malo, vti alteri suaderem; ita meliora eligam, vt amicißimo auctor essem. Et quid, quæso, me tenet videntem meliora & probantē? eheu! Domine mi, liberator meus de inimicis meis iracundis, sola est consuetudo, grauis quædam & perniciosa catena, soluenda vtiq; faciliùs quàm rumpenda, nisi per te, Domine virtutum. Exsurgam, exsurgam, & gratiâ tuâ sequar te, Domine, non nectam moras, ne inualescat consuetudo: non tardabo venire ad te, virtutemq; sequi. amo enim te ex toto corde meo, ô lumen oculorum meorum, vnicum refugiū meum. Solue colligationes impietatis, solue vincula, quæ libertate per sanguinem tuum donatum retardant: da mihi pennas sicut columbæ, vt volem & requiescā: sustolle me super altitudinē terræ, vt frustra iaciatur rete ante oculos meos: vt liceat mihi videre opera manuū tuarū, & discere, vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus, vbi longiturnitas vitæ & victus, vbi sit lumen oculorū & pax. Quatuor enim sunt etiam minima terræ, & ipsa sapientiora sunt sapientibus; formicæ populus infirmus, quæ præparant in messe cibum sibi; lepusculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum; Regem locusta non habet, & egreditur vniuersa per turmas suas; stellio manibus nititur, & moratur in domibus Regum. Ecce etiam mittis me ad formicam, & esse iubes prudentem sicut serpentes, & simplicē sicut columbæ. omnis spiritus laudet te, Domine, & omnia opera dicāt: Ipse fecit nos. omnia, video, seruiūt tibi, omnia à te seruantur, vt mihi seruiant, & ego tibi; omnia

[Margin notes: Lucæ 4. — Lucæ 12. — Rom. 2. — Eccli 14. — Bern. serm. de 7. verbis Domini. — Baruch. 3. — Prou. 30. — Matt. 10. — Psal. 99.]

clamant ad me: Quis magnus, sicut Deus noster? clamor eorum species eorum, & ego, quem emisti pretio magno, non te glorificabo & portabo te, Domine, in corpore meo, in anima mea, vt verâ virtute tibi vni placeam, tibi qui vnus es Deus meus, Deus cordis mei, & omnia?

Praxes de Prudentia sæculi.

PRima. Obserua obambulans per plateas & campos industriã hominum, quam quisque in suis exercet, & ex ea spiritualem aliquem fructum collige.

Secunda. Ex creaturis omnibus assuesce idem facere, & destinatò modò de hac, modò alia creatura philosophare.

Tertia. Pij sermonis ansam sic cape, & per viam disquire ad tempus iucundè transigendum, quæ ex hoc vel illo elici spiritualia possint; & multa, eaque magno cum oblectamento sese offerre videbis.

Quarta. Applicari etiam possunt nominatim conditiones earum creaturarum, quibus aut Christus, aut Beata Virgo adumbrantur in Scriptura, vt nauis, arboris, solis, luminis.

Quinta. Diligenter exquire, quas habeas, etiam naturales prauas consuetudines, easque contrarijs vincere stude. Nullam ego maiorem existimo prudentiam, cùm, vt dixi sæpe, optima consuetudo vsu ac tempore non minus facilè quàm pessima contrahatur.

Sexta. Quemadmodum auari ex re qualibet lucrum facere conantur, ita etiam tu, asceta, consuesce: & seu bona, seu mala eueniant, in omnibus vide ne de statu animus deiiciatur, ac diuinæ voluntati tuam conforma.

Septima. Vt sæculi filij potentioribus ambitiosè adhærescunt, ita tu virtutis alumnus, amicos & studiosos illius obserua, & quoad potes cum iis fac habeas consuetudinem.

Octaua. Considera quæ passiones in te maximè vigeant, iisque ad profectum spiritualem vtere: verbi gratiâ, superbus es? vtere superbiâ, & ad verè alta ac sublimia animum attolle, terrena despice, humana iudicia præ diuinis contemne. Neque patiaris vt insipientiæ illius meritò arguaris, quâ mundi amatores momentanea æternis, vana veris, creaturam creatori & summo bono anteferunt.

IACV-

IACVLATORIÆ.

Prudentiores sunt filij huius sæculi filiis lucis, in generatione sua. Luc.16.

Prudentia carnis mors est. Rom 8.

Quis cæcus nisi seruus meus? Isaiæ 42.

Auerte, Domine, oculos meos, ne videant vanitatem: in via tua viuifica me. Psal.118.

Quoniam tu illuminas lucernam meam; Domine Deus meus, illumina tenebras meas. Psal.71.

Dirige me in veritate tua, doce me, quia tu es Deus Saluator meus, & te sustinui totâ die. Psal.24.

Proba me, Deus, & scito cor meum, interroga me, & cognosce semitas meas. Psal.138.

Et vide si via iniquitatis in me est, & deduc me in via æterna. Ibidem.

DECIMÆQVINTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Conſidera quomodo virtutem N. in morte coluiſſe optabis : vitaque & occaſione vtere.

*V*Ide an non virtutem, præ vitio ſecutum te fuiſſe in A morte optares. Sola enim tum B virtus aderit ac ſolatio erit, cùm C peccatum ac vermis eius torquebit, D mors terrebit, E dæmon paratus adſtabit ad rapiendam animam tuam : cùm etiam F intimi amicorum, opes & caro ac ſanguis deſerent : cùm G occaſio abierit, omniſq́ mundana H voluptas ludiq́ perierint. De facultatibus tuis vnica tibi I ſindon ſupererit, affines K amiciq́ funebrem quidem pompam proſequentur; ſed, eheu! deſerent, terræq́ ſimul & obliuioni tradent: quorum etſi ſocietatem L appeteres, nihil tamen obtineres. contrà M iuſtus, à virtute & Angelis recreatus, mortem in vitam, dolorem in gaudium commutabit. O quàm tranquillo animo iuſtus, quàm perturbato peccator ad N. Dei iudicium accedet!*

CAPVT

N
M
L
K
G
I
H

CAPVT XXXII.

De tertio medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Morte, & consideratione eius quod tunc nos elegisse optabimus.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO, vt solet.

PVNCTVM I. Considera quorsum in hac vita à Deo collocatus sis; nempe vt spatio breui æternum gloriæ pōdus mercarere; ac proinde nihil tibi, nihil vlli homini aliud esse quod agat: & vide quomodo plerique mortalium alia omnia agāt. Secundò, animaduerte quomodo, vbi venerit hora hæc, affectū esse oporteat eū, qui in hac scena ritè partes suas egerit, & in hoc mercatu; ita planè ac si famelicus ad opiparam cœnam, operarius ad mercedem, mendicus ad regnum vocetur: è contrario malos tum cum fatuis virginibus serò cogitare de oleo, de lampadibus, & citò rapi ad iudicem omnibus relictis, nudos, obæratos, & grauissimè perturbatos. Quis sapiens hæc considerat, & non continuò virtutem, etsi radix eius amara est, libenter amplectitur, vitijque absinthium detestatur? *Matth. 25.*

PVNCTVM II. Finge te videre eiusmodi hominem moribundum, & cogita quàm amara ei sit recordatio mortis habēti pacem aliquam in diuitiis suis; maximè dum oculos retorquet ad loca & tempora, delicias pristinas, & amicos, quibus fruebatur, quibusque iam extremum vale & perpetuum dicendum erit: versa omnia videbit in luctum, & cantica in lamentationem, & dies istos breui

 æterna

æterna cum nocte esse commutandos. O quàm vana tunc apparebunt mundi huius irritamenta, quàm amaræ deliciæ! Amici solem orientē, quod dicitur, respicient & adorabunt, heres ad hereditatem & spolia anhelabit. Tentationes vndique ingruent, & obruent. Contrà accidet piis viris, & timentibus Dominum: hi enim ea quæ priora sunt relinquent siccis oculis, labores fæcundos præmiorum & solatij exhaustos gaudebunt, exiliū peractum, quietem paratam, & coronam post legitimum virtutis certamen.

PVNCTVM III. Fac moribundum ad futura cogitationem conuertere, illic decursum sæculorum vsque ad iudicium videbit, & in eo mundi regnorumque illius multiplicem mutationem, nullam sui memoriam. Secūdò, æternitatem; in quam passu vno, eheu! quàm incerto, quamque formidabili transeundum; iudiciumque paratum esse, & accusatores & tortores multos, incertissimum exitum, cùm nesciat homo, amore an odio dignus sit. (*Eccli. 9.*) Tertiò, ab hoc momento & passu illo pendere vniuersam æternitatem, & omnem occasionem salutis eripiendam. (*Deut. 32.*) Deus bone, vtinam homines saperent & intelligerent, & nouissima prouiderent! Quartò, funus ac sepulcrum prospiciet: longam illius pompam, sed breuem, & mox æternùm se deserturam; hoc verò apertum, hiantesque vermes, vt deuorent quod adeò molliter & tenerè seruasti corpus. Denique quò se vertet miser? suprà videt iratum Deum, infrà hiare barathrum, circà fremere hostes, intus rodere conscientiam: & ab hora hac videt, immò à momento longissimam pendere æternitatem.

Oratio

Oratio de morte.

MElius esse dixit, Deus meus, Ecclesiastes tuus, ire ad domum luctus quàm ad domum conuiuij: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum sit postmodum. Fascinatio verò nugacitatis iam obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum nostrum. tũc enim cùm mors venerit, aperientur oculi cæcorũ, & videbunt quomodo transierit mundus & concupiscentia eius. Alius certè sensus tum erit, alia iudicia. nemo, quantumvis improbus, non optabit virtutem & probitatẽ coluisse; sed inani voto. Videbit trãsisse omnia tamquam vmbram quæ amabat, parari sepulcrum, vltimã audiet horã, mortis accipiet nuntios, palpitabit pectus, lãguescent oculi, pallescent ora, diffugient amici, opes deserent relictâ sindone, voluptatesq; hæ confractæ erunt, & æternas peccator desperabit, quòd virtutes, humilitatem, charitatem, liberalitatem & patientiã neglexerit. Quid enim tunc solatij morituro erit, nisi virtutis & vitæ benè actæ memoria? Sanè si hæc penetrarem, Deus meus, nũquam virtutem negligerem, nec in animo meo vitia per misericordiã tuã excisa repullularent. Iosias tibi dilectus contriuit statuas, succidit lucos, &, ne rursum erigerentur illæ, loca ossibus mortuorũ compleuit: neq; certè idola, quæ veneror quoties à virtute deflecto, restituerentur in templo cordis mei, si illic mortis perpetua excubaret memoria. Monet enim, vt Bernardus tuus aiebat, horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei. Vnde, ait, ista nobis dissimulatio, vnde hæc tã perniciosa tepiditas, vnde hæc securitas maledicta? quid seducimus miseri nos ipsos? forsitan iã diuites facti sumus, forsitan regnamus: nónne ostiũ domus nostræ horribiles illi spiritus obsident? nónne exitũ nostrum laruales illæ facies præstolantur? Sed si virtutem verè colimus, sicut tunc optabimus, erimus gratiâ tuâ securi, visitabit nos dextera tua, & dulcissima Angelorum præsentia recreabit desertos, & tua, bone IESV, ita spero, saluabit nos: ostendes faciem tuam, & salui erimus. Certus enim sum, quia neque mors, neque vita, ne-

Ecclef. 7.
Sapient. 4.
4. Reg. 23.
Serm. de 6. tribulationibus.

Rom. 7. *neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia me separare poterit à caritate tua. Immò verò quod tūc optabo, iam faciam, neque illudet mihi communis error & insania per gratiam tuam, vt nunc eligam cuius tunc me pœniteat, & æternùm. Statutum est omnibus semel mori. iam mihi mori incipiam, & viuere tibi, ô vita mea & lux mea: breuißimi enim dies hominis sunt, & numerus mensium apud te est: immò venies sicut fur in nocte. vigilabo itaque donec venias, sponse animæ meæ, & operabor dum lux est, dum spatium pœnitendi, & tempus operandi; ne illud tunc otiosè elapsum gemam: vtar talentis & occasionibus quæ mihi bonitas tua concedit, ne tum vt seruus nequam iubear duci in tenebras exteriores, quando, eheu! post longas vitæ moras sperarem intrare, cum seruo bono & fideli, in domum & gaudium Domini mei. O quando hoc erit, quando veniam & apparebo ante faciem tuam? quando venies, & liberabor à corpore mortis huius, & viuens viuens ipse confitebor tibi, & laudabo & exultabo te in sæcula sæculorum? Amen.*

Iob 14. Luc. 12.

Praxis pro memoria mortis.

PLuribus tertio libro, vbi de præparatione ad mortem agitur, hanc pertractatam videbis, paucas hîc tantummodò ponam.

Prima. Quotidie in Sacro, cum sacerdote, pro defunctis sacrificium offer: & velut in medio mortuorum positus (sunt enim in templis plena sepulcris omnia) cogita, moriendum tibi breui esse, & perpende, an iam ad mortem comparatus sis.

Eccles. 7. Secunda. Melius est, ait Sapiens, ire ad domum luctus, quàm ad domum gaudij; ideoque, si lugeas amicorum aliquem, tum magis ad mortem te compone; si quis tibi fortè occurrat veste lugubri, ne fortuitò id fieri putes, sed admonitorem missum. Sic Diuus Damascenus commemorat de pio quodam Rege, qui Religiosos eo nomine suspiciebat & venerabatur.

In hist. de Barlaam & Iosaphat.

Tertia. Diuus Ioannes Eleëmosynarius, diuinâ planè pruden-

tiâ,

tiâ, quotidie à famulo moneri volebat de ſepulcro ; nempe parari illud, paulatim perfici; vt hoc pacto memoriâ mortis vitæ melioris deſideria vir ſanctiſſimus acueret. Imò etiam de Philippo Macedonum Rege refertur monitorem ſibi in magna fortuna ſtatuiſſe, qui quotidie manè ſibi inclamaret hominem eum eſſe, quò ſcilicet tumidiores animos comprimeret, & fortunæ inconſtantiam, cæteraſque vitæ humanæ miſerias animo quotidie præciperet, & ad eas ſe compararet. O quantum hic ruboris incutiet Chriſtiano in die iudicij! Imitari illud D. Ioannis poteris & Regis huius; ſi ſententiam de morte vel de vanitate mundi, pridie quàm incumbas ſcripſeris, & lecto affixeris, vt poſtridie euigilans illa in oculos incurrat prima, atque animum feriat.

Quarta. Quotidie dum incumbis, cogita an paratus ſis mori: lectus enim nos meritò commonet ſepulchri, vti mortis imago ſomnus eſſe dicitur. Itaque incumbe, tamquam ſic ad iudicium eâ nocte rapiendus fores, & ſaltem contritionem cum actu fidei, ſpei & charitatis, & gratiarum actionis excita; vota, ſi Religioſus ſis, renoua; atque ita in pace in idipſum, dormias & requieſcas.

IACVLATORIÆ.

SI mortui ſumus cum Chriſto; credimus quia ſimul etiam viuemus cum illo. Rom. 8.

Breues dies hominis ſunt, numerus menſium eius apud te. Conſtituiſti terminos eius qui præteriri non poterunt. Iob 14.

O mors, quàm amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis! Eccli 41.

Omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in terram quæ non reuertuntur. 2 Reg. 14.

Quis eſt homo qui viuet, & non videbit mortem, eruet animam ſuam de manu inferi? Pſalm. 88.

Et vos eſtote parati, quia quâ horâ non putatis filius hominis veniet. Luc. 12.

Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis. Sap. 3.

Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in cælis. 2. Cor. 5.

DECI-

DECIMÆSEXTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Quid in iudicio elegisse te optabis? virtutem N. an vitium N.

O *Horrendum iudicij spectaculum! Vide, ô homo, quid tum fecisse optares: id nunc age, &* A *virtutem ama, quæ sola tum patrocinabitur, cùm manifestabuntur consilia* B *cordis tui. Bona quidem* C *Angelus recensebit: sed* D *dæmon etiam coram Deo, & orbe terrarum de peccatis te accusabit. O quàm tum bonis iungi optabit* E *improbus! ô triste* F *diuortium! ô funestum spectaculum! hîc* G *mundus (quem iam tanti faciunt mortales) exuritur; ibi* H *Reges ac Principes palpitant: hîc irreuocabilis feretur sententia* I *pœnæ aut* K *gloriæ. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

CA-

K
I
Illuminabit abs-
condita tenebra-
rum et manifes-
tabit consilia
cordum.
B
C
A
Dei
G
Amor Sui
E
F
D
H
16

CAPVT XXXIII.

De quarto medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Extremo iudicio.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, diem aliquem constitutum à Deo, de quo nemo scit, in quo iudicaturus est orbem in æquitate, in viro, in quo statuit: tum vt in iudicio particulari lata sententia promulgetur, & recipiat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum, & illud ipsum, velut instrumentum, similiter iudicetur. tum vt appareāt iusta sanctaq; eius iudicia: etsi iā prosperari & laudari malos, bonos opprimi & despici sinat. de quo aiebat Dauid laborasse se vt cognosceret, nec potuisse, donec nouissima consideraret. Denique vt Christo restituatur honor pro ignominia in loco illo, scilicet iuxta Hierosolymā in monte Olíueti, vbi hęc ei cum tormentis plurimis irrogata fuit: ideò enim omnium iudicium dedit Filio, vt omnes honorificent Filiū, ait Ioannes. Quocirca gratulari Domino nostro oportet de die illa, & gratias Deo agere, quia iudicabit populos in æquitate, & arguet pro mansuetis terræ. Considera Secundò signa, quæ præcedent; quomodo, vt Isaias loquitur, veniet Dominus repentè, & confestim, & visitabit in tonitruo, & commotione terræ, & voce magna turbinis & tempestatis, & flammæ ignis deuorantis. Ante eum, ait Ioël, ignis vorans, & post eum exurens flamma, sol & luna contenebrati sunt, & stellæ retraxerunt lumen suum; immò stellæ cadent de cælo, & sol obscurabitur, fietq; vt saccus cilicinus, & luna vt sanguis. O quàm iustè So-

Matt. 24. *Actor.* 17. 2. *Cor.* 5. *Ioan.* 5. *Isaia* 29. *Ioël.* 2. *Apoc.* 6.

Sophon 1. Sophonias exclamat: Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis; dies iræ, dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. Intuere orbem vti Sodomam conflagrantem, ignem vastantem terram, maria, oppida, turres & superbiam sæculorum; *2. Pet. 3.* elementa calore soluentur; terra autem, & quæ in ea sunt opera, exurentur. Circumfer oculos: ecce, vt omnia inuoluat flamma vorans, & squállor & desolatio, & adhuc placere poterit mundus & species illius?

PVNCTVM II. Considera, tonitruum illud Angelicæ tubæ: Surgite mortui. vtque anima damnata maximo cum horrore corpus induere cogatur; sancta verò ingenti id faciat gaudio. & colloquia vtriusque, ac sensum tibi repræsenta bonæ conscientiæ & malæ. vide deinde, vt ex vrbibus, mœnibus & speluncis prodeuntes ingenti numero omnes ad vallem Iosaphat contendant, & eos omnes hîc contemplatus discerne, si potes, Regem à mancipio, diuitem à paupere, sapientem à puero. Vbi tunc erit fauor hominum, opes, gloria, sapientia huius sæculi? & detestare quidquid istiusmodi est, & à perfectione te remoratur. Post hæc aspice, vt separentur oues ab hœdis, boni à malis, triticum à zizania; & hos eiulantes, incla- *Apoc. 6.* mantes montibus, Cadite super nos. O quàm tristis, luctuosa, lamentabilis separatio! O quid non optabit homo fecisse, vt in illa die bonis societur! sed frustra lacrymæ, preces, eiulatus. Tunc dicetur humili, Ascende supe- *Luc. 14.* ritis; diuiti & potenti & superbo, Da huic locum. heu! quanto cum rubore descendet? Tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus Monarchas, Reges ac Principes *Sap. 5.* terræ, trementes & palpitantes, qui se angustiauerunt, & qui abstulerũt labores eorum, dicentes intra se, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij: nos insensati vitam illorum pauperem, humilem, afflictam, æsti-

æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce, quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Inter hæc veniet Dominus cum *Luca 21.* potestate magna & maiestate, veniet in sanctis millibus suis, cum sanctissima matre sua, arridebuntq; bonis, auersabuntur malos. Apparebit mox signum filij hominis splendidius sole; & leuabunt capita sua filij Dei, gaudebuntque crucis & mortificationis imitatores, qui iam carnem suã crucifixerunt cum concupiscentijs suis: & ex- *Galat.5.* ultabunt incredibili gaudio, videntes se scriptos in manibus eius, & vulneribus eius sacratissimis. erubescent, & contabescent aduersarij. quid eliges tunc fecisse? Deinde aperientur libri conscientiarum, & manifestabuntur consilia cordium. tunc existimationes, opiniones, secretissima hypocrisis, perfidiæ, intentiones obliquæ vniuscuiusque apparebunt. quanto, Deus bone, pudore malorum & confusione? Vide an omnia arcana cordis omnibus patere velis; vide quid in libro illo iam scribas, virtutes an vitia? nihil enim opertum, quod non sciatur. *Matt.10.* Mox accusationes sequentur terribiles: Christus exprobrabit beneficia; Sancti, adhortationes, & exempla; dæmones suggestiones & scelera; creaturæ omnes abusum sui. Scrutabitur Dominus Ierusalem in lucernis. magnus *Sophon.1.* verè dies Domini, terribilis valdè. quis sustinebit eum? *Ioël.2.* ardens furor eius, & grauis ad portandum. labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi ignis deuo- *Isaia 30.* rans, spiritus eius velut torrens inundans ad perdendas gentes. stabit peccator, & videbit intus conscientiam accusantem, dæmoniaque vndique parata ad prædam: quò fugiet? infrà infernus hiabit, cælum suprà clausum, & iudicem iratum intuebitur; quò ibit?

PVNCTVM III. Considera quomodo tandẽ conuictis improbis, ita vt negare nequeant, & bonis laudatis, feretur sententia irreuocabilis de æternitate omni, felicitate summa, & supplicijs sempiternis. Primò, dicet benignissi-

Matt.25. mus IESVS: Venite (de cruce & tribulatione, ſcilicet,) benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. ſtupebunt illi, & omnes Angeli liberalitatem, & infinitam Dei caritatem. Contra verò audient improbi: Diſcedite à me (ſcilicet omni bono, Patre & Deo veſtro) maledicti in ignem æternum. Expende ſingula verba, &, ſi potes adhuc, theſauriza tibi iram in Rom.2. die iræ. Mox fiet executio, & ibunt hi in vitam æternam, illi autem in ignem æternum. Age, iunge te modò bonis, & experire, quo gaudio de virtute, de ſecuritate æterna fruantur. Modò malis accede, & vitij, ac eorum amaritudinem inexplicabilem quòd ſeparentur æternùm à Deo, cælo, ſanctis amicis, expende, & quo oculo cælos & amicos adſpiciant; audi triſtiſſimum vale, quod amicis cognitis dicent, æternùm: & mox terra dehiſcens inuoluet permixtos dæmonibus infeliciſſimos homines, inter quos multi Reges, potentes, Prælati, nobiles, ambitioſi, luxurioſi. Sta, & æſtima librâ iuſtâ mundum, & concupiſcentias eius; ac vide quomodo euades tanta pericula. Inde redi ad electos, & cum ijs mente in cælum abi; ijſque gratulare. Poſtremò ad Dominum IESVM, agnum mitiſſimum, longanimem modò & patientem, & roga, vt non proijciat te à facie ſua. Bone IESV, ne intres, quæſo, in iudicium cum ſeruo tuo: ſed fac mecum ſecundùm magnam miſericordiam tuam: quia non iuſtificabitur in cō-

Pſal.142. ſpectu tuo omnis viuēs. Quid facietis, ait Propheta tuus,

Iſaiæ 10. in die viſitationis & calamitatis, de longè venientes? ad cuius confugietis auxilium? ah! Domine, non eſt auxilium niſi in te, ſuſceptor meus es tu, refugium meum, Deus meus, ſperabo in te. Tu liberabis me à laqueo

Pſal.90. venantium, & à verbo illo aſpero, Ite à me. nolo, Domine, ſeparari abs te, nolo derelinquere te fontem aquæ viuæ, neq; nunc, neq; in æternum. Quis enim me ſepara-

Rom.8. bit à charitate tua, an tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? certus ſum quia neque

que mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit me separare à charitate tua.

O R A T I O.

QVis mihi tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me donec pertrāseat furor tuus, Domine! Venies enim, agne mitißime, quasi leo de tribu Iuda; quasi vrsa raptis catulis, occurres impiis, qui nunc monita tua & inspirationes ad virtutem contemnunt; & cùm reuelabitur dies ille, illuminabuntur abscondita tenebrarum, & manifesta erunt consilia cordium. Quid luxuriosus, ambitiosus, auarus, versauerint, quod idolum in eo coluerint, patebit orbi terrarum, eritq; tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio, neque fiet: sed ijs tantùm, qui virtutem sincerè non coluerunt, & mandata tua non custodierunt. Iam ad modicum humiliari, & nouißimum locum tenere, esurire, sitire, pati, despici graue est; sed tunc gloriosa erit humilitas, & fiduciam dabit coram maiestate tua. Iam animi motus N. sic frāgere, alterius nutum sequi, molestum; sed tunc erit obedienti & mortificato laus à te coram orbe terrarum. Tunc patientia cum sancta cruce fulgebit, murmurator cum reprobis eiulabit. Tunc afflicti leuabunt capita sua, quoniam appropinquabit redemptio eorum. Tunc gloriosum huius sæculi mancipium vinculis stringetur æternis, & flammis tremendis circumdabitur. Ignis enim in conspectu tuo exardescet, & in circuitu tuo tempestas valida; sed in dextera manu refrigerium erit, & corona his qui diligunt te, & quærunt te ex toto corde suo. O quantum optabit tunc improbus inter bonos numerari! sed frustra. qui enim iam ad virtutis monita obsurdescit, cum vitio flammis deputabitur æternis; & vbicumque ceciderit semel arbor, ibi manebit, siue ad Austrum, siue ad Aquilonem. Quis poterit cogitare diem aduentus tui? quis enarrare, quàm tristis separatio à te omni bono & electis tuis in æternum? & hoc, quia ad momentum,

Iob 14. — Oseæ 13. — Matth. 24. — Psal. 49. — Ecclef. 11. — Malach. 3.

ad modicum in hoc vitæ curriculo noluit impius laborare. Laſ-
Sap.5. *ſati ſumus, inquiunt, in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles; viam autem Domini ignorauimus. quid nobis profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? tranſierunt omnia illa tamquam vmbra, & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere, in malignitate*
Apoc.9. *autem noſtra conſumpti ſumus. Quærent iſti mortem, & non inuenient eam; & deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Erit verò iucunda & ſuauis retributio bonorum, quibus modicùm tribulatis æterna gloria à conſtitutione mundi parata tribuetur. Tunc cantabunt tibi, Domine* IESV*, canticum nouum;*
Exod.15. *quia glorioſè magnificatus es in eis: equum & adſcenſorem, & qui illos tribulabant, deieciſti in miſeriarum mare, flammas æternas: ſed maximè, quia neque luctus, neque dolor erit vltrà, neque*
Apoc.21. *cadet ſuper illos ſol, neque æſtus, & amodò dicet Spiritus, vt re-*
Apoc.14. *quieſcant à laboribus ſuis, & epulentur in conſpectu tuo. Concede mihi, benigniſſime* IESV*, per viſcera miſerationum tuarum, & charitatem, quâ dilexiſti nos, ſic iam viuere, virtutem colere, vt in æternum te fruar & cognoſcam, & amem toto corde, & totâ animâ meâ. Amen.*

Praxis ad iudicij memoriam recolendam.

PRima. Conſiderare, quæ hîc videmus ſplendere, æſtimari, quo pretio tunc æſtimanda ſint, cùm Dominus ad iudicandum venerit: ibi enim erit vera libra, & pretium omnium.

Secunda. Hæc omnia, quæ videmus, reſpicere, vt igne illo terribili conſumenda, & contemptum mundi ſæpè excitare, æterniſque incumbere.

Tertia. Sæpè ſcrutari cor ſuum, & ita ſecum loqui: Ecce quod nunc cogito, ago; patebit orbi terrarum.

Quarta. Cogitare omnes tunc pares futuros, & nihil grauius fore, quam ob vnum aliquem [illegible] maximè Deo [illegible] [illegible] iniuriam magnam intuliſſe, [illegible]

Quinta. In omni mortificatione cogitare, quid [illegible] vel pro confeſſione.

Sexta.

Sexta. Aliquando cùm timorem Domini ſanctum excitare libet, videre, vt omnia nos iudicij commonefaciant. Nam quot Religioſos videmus, tot iudices; quot creaturas, tot accuſatores, quòd ſi illis abutamur: terra, carcer eſt, quo claudentur rei; aër, ſedes iudicis tremenda. quoties ſtrepitum audimus, fragores attendamus cælorum; quoties cantus, lamentationes damnatorum; ſi quid odoramur, vniuerſi ambuſtionem cogitemus. Denique videamus qualia futura ſint, quæ hîc videntur, &c.

Septima. In omni electione cogitare, quid tunc feciſſe voluiſſemus. Nunc faſcino oculi noſtri velantur, & iudicium ac ratio excæcantur; verùm tunc inſenſati ſuam videbunt inſaniam, & dicent, Nos vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore; ecce, quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt. *Sap. 5.*

IACVLATORIÆ.

Confige timore tuò carnes meas: à iudiciis enim tuis timui. Pſalm. 118.

Iuſtitia tua ſicut montes Dei: iudicia tua abyſſus multa. Pſalm. 35.

Quis nouit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Pſalm. 89.

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. Pſalm. 142.

Dies iræ, dies illa, dies tribulationis & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. Soph. 1.

Magnus dies Domini, & terribilis valdè, & quis ſuſtinebit eum? Ioëlis 2.

DECIMÆSEPTIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Si dubitas in virtutis electione, vide an in omni æternitate non eam optabis te elegisse.

ANte omnia A *æternitatem attende, & quiomodo Sancti in cælo, ac reprobi in inferno optent meliùs virtutem coluisse. O quàm longa est, cuius annos neque* B *arenæ, neque* C *guttæ maris adæquant! vbi semel ciciderit* D *arbor siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi semper manebit: neque erit vltrà* E *tempus, aut* F *occasio, aut* G *mors, nisi æterna..en, vt vel* H *vnum peccatum hominem inferno claudat. O quanti damnatus vel* I *horulam emeret, si pœnitentiam agere posset! sed frustra est, atque à dæmone* K *irridetur. Vide igitur quid & qua* L *in æternitate iam scribas: semel enim cogitata, dicta, facta, æterna sunt, & infecta esse nequeunt. Vtinam, vtinam saperes!*

A
B
C
D
E
G
H
I
K
L
AMOR DEI
si daretur hora
O aeternum
17

CAPVT XXXIV.

De quinto medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Æternitate.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Vti omnia flumina in mare, ita omnia temporalia in æternitatem tendunt, & corruptibilia nonnulla incorruptionem expectant perpetuam; alia verò in nihilum suum reuertentur, atque in eo perpetuò manebunt. Contemplare igitur velut è specula creaturas vniuersas, & expende quàm breui omnia transitura sint, velut vmbra; tot flores, fructus, opera, animantia; ita vt numquam deinceps in æternum futura sint: oculosque ad te conuerte, certus quia, sicut illa, sic vita tua præteribit, eademque numquam, præterquam in iudicio, renouabitur. Sic Xerxes è monte exercitum maximum despiciens, & quàm breuis æui totus ille futurus esset, attendens, illacrymari cœpit; nos verò vanitate rerum, quæ nos à virtute auertunt, conspectâ, ad eam atque æterna oculos animumque conuertamus.

PVNCTVM II. Considera duplicem esse æternitatem; felicem & infelicem, & necesse esse alterutram sortiri: tuaque in manu esse iam virtutem sequi, & felicissimam comparare; aut certè vitium, & æternis ærumnis mancipari. Expende hîc quid sit illa æternitas, spatium scilicet temporis interminum, incomprehensibile, longissimum. Plures in ea nō anni tantùm, sed myriades, immò millenæ myriades numerantur, quàm sint cæli stellæ, arenæ maris, & pluuiæ guttæ, arborum flores, frondes. Atque adeò, etsi quispiam ab exordio mundi ad finem vsque, maxi-

mos annorum numeros ſupputaret, & quaſi de æternitate detraheret, numquam tot tantoſque conciperet, quin æternitas tota atque integra adhuc permaneret. Iam vide quantum damnatorum pœnas augeat æternitas, in qua interruptio nulla, nullum ne quidem guttæ aquæ ſolatium, nullus terminus; quia vermis eorum non moritur. Quantum è contrario felicitatis accedat ab illa beatis, quibus ſecuritas ſumma, poſſeſſio ſummi boni certiſſima: non eſurient enim, neque ſitient amplius in æternum. Quid verò, precor, eſt quod hominem eò dementiæ adducat, vt æternitatem feliciſſimam contemnat præ pœnis, doloribus & cruciatibus æternis? verè exclamare licet cum Propheta tuo, Domine: Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer. Finge te igitur in cælo beatum, vel (quod abſit) in inferno damnatum, & quem de virtute amplectenda ſenſum habiturus eſſes, attende.

Marc. 9.
Apoc. 21.
Ierem. 2.

PVNCTVM III. Conſidera in omni actione, cogitatione, &c. alterutrius ex æternitatibus electionem inſtituendam: quidquid enim ſemel cogitatum, dictum factumúe fuerit, æternum erit: quia infectum eſſe nequit. atque adeò hominem illud aut beabit æternùm aut cruciabit. maturè igitur & conſideratè ſingula opera perficienda ſunt, cùm regreſſus non detur, neque emendatio eiuſmodi, vt præterita eſſe deſinant; ſed, ſicut quidam dicebat, Pingimus, ſcribimus æternitati; laudabit aut vituperabit auctorem ſuum opus quodlibet æternùm: etſi enim per pœnitentiam peccata deleantur, non tamen innocentia reſtituitur.

ORA-

ORATIO.

O Aeterne Deus meus, tu solus permanes, neque est apud te transmutatio & vicissitudo: etsi enim omnia sicut vestimentum veterascant, & sicut opertorium mutentur; tu idem ipse es, Deus meus, & anni tui non deficient: nos verò opus manuum tuarum, vasa figuli, qui hodie sumus, & cras non comparemus, ingemiscimus, sicut omnis creatura, donec corruptibile hoc induat incorruptionem, & mortale induat immortalitatem. siquidem cùm ad modicum viuere hîc detur, ad perpetuam vitam suspiramus; sed viam aut ignoramus, aut cognitam, heu! derelinquimus? Quæ enim ea est, nisi insistere vestigijs tuis, qui es via in exemplo, veritas in promisso, & vita sempiterna in præmio; cùm illuxerit dies illa æternitatis? O quanto gaudio, quàm inenarrabili tunc explebimur, si te & virtutem secuti fuerimus, & obediuerimus voci tuæ! O quàm volupe erit post sæcula plurima, illud integrum superesse! postquam torrente voluptatis tuæ potati erimus, oceanum bonorum restare, & pelagus inexhaustum, & fontem æternum! O felix esuries & sitis, quam eiusmodi suscepit satietas! O felix contemptus, quem æternus honor exaltat! O felix dolor, & virtutis labor, quem requies & gaudium æternum sequitur! Quàm dilecta tabernacula tua, Domine, virtutum! concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini, & momentaneum & leue videtur omne tribulationis nostræ, quod æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Verumtamen, quia nescit homo amore an odio dignus sit, timor & tremor venerunt super me; gloria æterna inuitat, & terret pœna sempiterna. Quid agam? ingrediamur, anima mea, in domum æternitatis nostræ, & annos æternos in mente habeamus. nihil æternitate bonâ felicius, nihil tristius infortunatâ. O quàm rara est in mentibus hominum! Cui liberet ad momentum, ad modicum ridere, vt æternum fleret? Quomodo abdicare per virtutem momentaneum mundi solatium, graue erit ei, qui æternitatem cogitabit? Cui durus virtutis labor est futurus, qui præmia æterna intuebitur? Aeter-

Psal. 101. 1. Cor. 15. Psal. 83. Eccli 9. Psal. 54.

terna offers gaudia, honores, ô æterna Veritas; momentanea fallax mundus. quid elegisse in omnem optauero æternitatem? Quid Lucæ 16. *Epulo eligeret, tot annis guttam aquæ flagitans in tormentis; sed frustra? magnum chaos est inter infelices illas & felices animas; & peccato vel vno, æterno carcere conclusæ sunt: frustra horam optant ad salutem, qui tot annis obdurauerunt corda sua ne cog-* Psal. 94. *noscerent vias tuas; quibus iurasti in ira tua si introibunt in requiem tuam. Da mihi, benignissime Deus, sic nouissima æternitatemq; eorum considerare, vt in sæcula sæculorum laudare te possim. En optio mihi datur in omnibus operibus, verbis, cogitationibus, æternùm pœnitere, aut gaudere; alterutrum eligam necesse est: semel facta, infecta numquam futura sunt: sed aut velut stellæ lucebunt tibi in cælo cum iucunditate opera mea; aut certè (quod absit) vindicabit illa iustitia tua. Obsecro, Domine per misericordiam tuam, vt sic ea perficere possim, & virtutem sequi, quemadmodum in omnem æternitatem optabo, & optabit æterna bonitas tua. Amen.*

Praxis, vt æternitatis memoria altè menti infigatur.

PRima. Sæpè in creaturis earum attende vanitatem, ac certò tibi persuade, si aliquam earum abnegaueris, quòd pro temporali æternam habebis. verbi gratiâ, si honorem, si nummum, si commodum aliquod corporis, si voluntatem propriam in re quapiam propter Deum repudiaueris, non perdidisti; sed, cùm temporalia essent, imò momentanea, æterna effecisti. Valdè est efficax eiusmodi exercitium, & præsertim si crebrò vsurpetur reipsâ, vel mente repræsentetur. Verbi gratiâ, afficeris inordinatè huic codici, imagini, domui, agro, liberis; finge tibi hæc eripi à Deo, vel illum abs te petere vt æternùm seruet, vt æterna efficiat. Ita enim verè contingit: & quæ nos in via Dei impediunt ob nimium amorem, prouidus parens aufert a nobis, vt pueris cultrum, vel crepundia, vt pro iis æterna reponat. Neque tantùm voluntate ea abnega, sed reipsâ cùm id potes, aut eleëmosynam dando, aut cedendo, aut contumeliam tolerando. Hoc exercitiũ,

vti vides, resignationem continet, quæ perfectionis vti est argumentum, ita etiam ad illam singulare auxilium. Poteris ergo vtiliter illud exercere circa omnia quæ possides; vt in omnibus ante pugnam præludas. Imaginare tibi imperandum, vt locum mutes, officium, habitationem, vt vitæ adeas periculum; & mox resignato, imò libenti animo hæc ipsa tecum Deo offer, non veluti illa perditurus, sed facturus vt æterna sint ea quæ amas. Quod enim de anima Saluator noster dixit, Qui perdiderit animā suam inueniet eam, in omnibus aliis valet. Neque tantùm in futuris te exerce, sed etiam in præteritis, in quibus repugnantem expertus es voluntatem, vt eam corrigas, & ad meliora inclines.

Secunda. Ante omnes actiones hanc considerationem præmitte, numquam infectas esse posse cùm semel factæ sunt; & prouide vt tales sint, quales æternùm optabis fuisse.

Tertia. Post actiones peractas, easdem recognosce, & expende orationem, sermonem prolatum, quidque iam ad momentum factum vel cogitatum est, euasisse æternum: quia cogitata, dicta, aut facta semel, infecta esse nequeunt.

IACVLATORIÆ.

Homo vanitati similis factus est; dies eius sicut vmbra prætereunt. Psalm. 143.

Homo, sicut fœnum dies eius, tamquam flos agri sic efflorebit. Psalm. 102.

Exibit spiritus eius (scilicet hominis) *& reuertetur in terram suam; in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.* Psalm. 145.

Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tamquam nihilum ante te: verumtamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens. Verumtamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur. Psalm. 38.

Nouit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in æternum erit. Psalm. 36.

DECI-

DECIMÆOCTAVÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Attende exempla Sanctorum, & dicta eorum de N. virtute tibi proposita.

V*T potentiùs ad virtutem excitere, quære &* A *sectare exempla Sanctorum, maximè Patronorum, ac* B *peccatum hinc te abstrahens detestare. Expende quid de ea virtute senserint, scripserint, vt eam coluerint* C *Spiritu sancto impulsi. Omnis virtutis exemplar optimum* D *Mater Dei Maria, Zeli ac studij orationis* E *Paulus, pœnitentiæ* F *Hieronymus aut Antonius, patientiæ* G *Martyres. Vide etiam quid* H *Philosophi in vmbra* I *virtutis solùm versantes, de ea senserint, vt eam exercuerint. cur hos non imitaris?* Viri Niniuitæ, *ait Saluator,* surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ; & ecce plusquam Ionas hic. *Atque idem de Regina Austri, quæ venerat à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, asserit: idem de Philosophis omnibus accipere debemus, & eorum vmbratili virtute ad veram nos stimulare.*

C
G
F
IHS
H
I
D
E
A
B
15

CAPVT XXXV.

De sexto medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Imitatione Sanctorum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Dominum præter luminaria duo magna in hoc mundo plurimas insuper stellas, vt nobis per noctem lucerent, dedisse: similiter pręter Christum & B. Virginem, Sanctos in Ecclesia, qui viæ nostræ comites & duces se præberent ad cælestem Ierusalem. Vide an sequaris; & attende, quomodo hi plurima patiẽdo, & fortiter prauas inclinationes vincendo peruenerint ad illam præstantem virtutem. Secũdo, quâ gloriâ Deum affecerint, exemplo suo prouocando innumeros ad Christum eiusque consilia sequenda; lucentes, vt Apostolus loquitur, velut lucernæ in caliginoso huius mundi loco. Percurre eorum insignes victorias, etsi arduas, quas de se abnegando honores, & carnis voluptates atque desideria reportarunt. Lapidati sunt, ait Apostolus, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt, circuierunt in melotis & pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis terræ: & hæc omnia, vt testimonio fidei probati inuenirentur, & virtutem consequerentur. Et sanè meritò; cùm enim virtus ita præstans sit, quid mirum, si, quantum in perituris opibus mortales desudant, tantum in sempiternis viri boni ponant studij ac laboris?

Genes. 1. *2. Pet. 1.* *Heb. 11.*

PVNCTVM II. Considera alios, vt Apostolus loquitur, *Iacob 5.*

tur, ſimiles nobis fuiſſe. Elias, ait, erat homo ſimilis nobis, paſſibilis; ex eadem certè maſſa, iiſdem corporis & animi miſeriis ex humanæ naturæ lege erant obnoxij; & vide, vt multi ex iis primò magni fuerint peccatores, Matthæi, Sauli, Magdalenæ; qualeſque per gratiam deinde euaſerint coram Domino. & cognoſcat vnuſquiſque, qualis ſit homo per naturam, & rurſum qualis ac quantus per gratiam eſſe queat. Nec ſolùm attende ad peccata, quæ ante conuerſionem, ſed etiam, quæ poſt eam perpetrarunt; vt Moyſes, Dauid, Petrus: atque hinc etiam tuam miſeriam diuinamque miſericordiam collige. Progredere deinde; & inſpice quàm magni coram Domino facti ſint, quàm fideles, fortes, patientes, humiles, Dei amantes: & tuam virtutem exiguam & debilem cum eorum virtute confer. Oſtende, inquit Deus Ezechieli, domui Iſraël templum, & confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricam, & erubeſcant ex omnibus quæ fecerunt. Quod verò hoc eſt templum, niſi, vt interpretatur ſanctus Gregorius, vita Sãctorum, quos Dominus nobis ſtatuit in exemplum, qui verè mirabilis in Sanctis ſuis? Ante omnes autem Sanctos Beatiſſimam Virginem MARIAM, vt prototypon omnis ſanctitatis ac pietatis ob oculos pone. Illa eſt enim mulier amicta ſole Iuſtitiæ, in qua poſuit Deus tabernaculum ſuum. quia, vt S. Thomas, cõtemplando perfectiones ſolis, anima ad diuinas perfectiones aſcendere poteſt: ſimiliter contemplando perfectiones MARIÆ, eiuſque heroïcas virtutes, perueniet ad mirabilem Dei cognitionem. Secundò, aduerte eos nõ ita diuinâ gratiâ præuentos fuiſſe, vt nullo negotio ad virtutem peruenerint: multis enim vigiliis, auſteritatibus, & oratione quaſi perpetua à diuina liberalitate dona impetrarunt: & quàm indignum confidere ea nos obtenturos, otioſè agentes, aut certè perparum, ſi cum illis nos comparemus. Beatam Virginem hic D. Bonauent. loquétem cuidam facit: Pro firmo ſcias, quòd ita me reputabam ream,

Ezech. 43.

Greg. lib. 24 Moral. cap. 11.

Apoc. 13. Thomas.

Bonau. in Medit. de vita Chriſti.

ream & vilissimā & gratiâ Dei indignā, sicut tu; propterea petebam sic gratiam, & virtutes. Filia, tu credis, quòd omnem gratiam, quam habui, habuerim sine labore: sed non est ita. Imò dico tibi, quòd nullam gratiam, donum, vel virtutem habui à Deo sine magno labore, continuâ oratione, ardenti desiderio, profundâ deuotione, multis lacrymis, & multâ afflictione, dicendo, cogitando semper placita sibi. Pro firmo scias, quòd nulla gratia descendit in animam, nisi per orationem, & corporis afflictionem. Tertiò, considera quàm solliciti fuerint, etiam in minimis virtutum præsidiis studiosè conquirendis & obseruandis. hinc alij perpetuo ferè decreto linguam coërcebant, illi oculos, hi manus: siquidem qui contemnit modica, paulatim decidet: & plus sæpè periculi ob tepiditatem in paruis, quàm grauibus peccatis. *Eccli 19.*

PVNCTVM III. Considera Primò, quantâ perseuerantiâ, ab infantia prima vsque ad mortē Sancti in virtutum cursu processerint: solus enim, qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Secundò, quomodo eam consecuti fuerint, nempe vtentes Dei gratiâ, & talenta eius non otiosa relinquentes, incrementum gratiæ quotidie impetrarunt; atque ita semita eorum sicut lux splendens creuit vsque ad perfectam diem. Hanc spera etiam à Domino, & æmulare charismata meliora. Considera Tertiò, vt egregiâ fortitudine virtutis ardua penetrarint, & omnia impedimenta superarint, parentes, opes, liberos, habitus prauos, & in breui expleuerint tēpora multa. Optimam & tu rationem vitæ delige, iucundam omnino faciet consuetudo; idque diligenter expende. Accede verò ad Deum Patrem, eique offer laudes totius curiæ cælestis, & Sanctorum labores pro illius amore toleratos, in primis ardentissimam caritatem Deiparæ matris, in qua sibi ab æterno complacuit: & obsecra per hæc gratiam ad imitationem necessariam; inuoca eorum intercessionem, qui vehementer tuam non solùm optant *Matth. 10.* *Prouerb. 4.*

salu-

salutèm, verùm etiam excellentiorem longè sanctitatem. Gratias age Deo pro illorum gloria, & de ea illis toto animo gratulare.

Oratio pro impetranda imitatione Sanctorum.

Ioan. 15. *O Saluator mundi, tu quidem es via, veritas & vita, & dux noster in hac nostra ad æternitatem, quæ numquam iterari poterit, peregrinatione: verumtamen etiam Sanctos tuos mihi duces & comites in illa dedisti. Obsecro erge te per viscera misericordiæ tuæ, vt mihi gratiam dones, quâ eos strenuè sequi valeam, in vera humilitate, caritate, cæterisq; virtutibus, quas à me exigit sanctißima volũtas tua, & vocatio mea.* Erubesco, Domine IESV, *quòd tã præclara exempla hactenus neglexerim, & sanctißimas inspirationes tuas, quæ me trahere debuerant in odorem vnguentorum tuorum. Eheu! quid est quod me à virtutis semita auocare potest, & deuiare cogit, cùm mihi facem præferant tot tamq; illustres non huius mundi, sed Spiritu sancto afflatæ animæ? O vtinam nunc me, qui cum ijs æternùm regnare vehementer desidero, & te laudare, ad momentum fortiter cum illis sic sese vincentibus,* N. *pugnare delectet? Quòd si enim ignauus fuero, quàm turpe mihi erit cum Sanctis tuis gloriosis athletis comparere coram te, Rex meus & Deus meus, quando illi magnas victorias suas tibi cum exultatione enarrabunt, quas gratiâ tuâ reportarunt? Ibi Beatissima mater tua, facta ancilla Elizabethæ & Iosepho obediens,* (Lucæ 1.) *omniúmque se minimam agnoscens, magnificabit animâ suâ, te Domine, quòd eam super omnes choros extuleris, quia infra omnes se collocauit: & confundentur filij Adæ, quos scientia inflat, potentia effert, diuitiæ turgidos faciunt, imò & ijs pietas, nescio quæ, animos addit; sed non à te, qui mitis es & humilis corde. Ibi Apostolici viri, qui hîc in paupertate, ærumna, in doloribus & pœnitentia aspera vixerunt, exultabunt, & centuplo fruentur, sedes* (Matt. 11.) *duodecim occupabunt, quòd omnia reliquerint, & te secuti fuerint,* (Matth. 19.)

rint, animasq́ suas dederint pro te; confundentur verò conquisitor huius sæculi & proprietarij Religiosi ac delicati. Ibi Abraham ad nutum tuum obediens, & Religiosorum innumera turba, de amore proprio trophæum per abnegationem statuent; & quia hîc propriam abnegarunt, ibi perpetuò suam facient voluntatem. At verò quomodo ijs sese iunget, qui tunc solùm obedire consueuit, cùm sibi probatur, & flexit ad voluntatem suam Superiores suos; qui quo in Religione prouectior, eo in obedientia tardior; plusq́ sibi vendicat propriæ voluntatis, quo diutiùs infelicem illam plantam conatus fuit eradicare; difficiliùs obedit, quo diutiùs didicit obedire? Denique castitatis lilia & stolas puras habebunt, & te sequentur Agnum agmina Virginum, & Sanctorum, qui pepigerunt, sicut Iob, fœdus cum oculis suis, vt ne cogitarent quidem de virgine. Iob 31. *O quàm exultabunt in illa vita, qui in ista portas sensuum suorum diligentißimè custodiuerint, & in virtutum solidarum ac perfectarum studium incubuerint! Desidero ergò, Domine Deus meus, sic deinceps vitam instituere, vt in conspectu Sanctorum tuorum & diuinæ maiestatis tuæ non confundar, neque cùm loquendum mihi erit inimicis meis in porta, in exitu vitæ huius. Cōfido certè ego puluis & cinis in infinita bonitate tua fore, vt mihi gratiam tuam non deneges, vt poßim virtutibus N. ornatus portare nomen tuum, & trahere ac conuertere animas ad te, vt mecum in cælo laudent & glorificent te, à quibus iam propter defectus meos & seruorum tuorum basphemaris. Verè enim dixit quidam seruus tuus, Apostolos orbem conuertisse, non quòd eos signa mirabiles facerent, sed pecuniarum contemptus, gloriæ despectus, ab omnibus huius vitæ negotijs ereptio: quæ si non habuissent, etsi mortuos suscitassent, non iuuissent, sed etiam seductores existimati fuissent.* Chrysost. hom. 46. imperfect. in Matt. *Da mihi, benignißime Domine, horum vestigia sequi, minimos etiam defectus vitare, ne comedant alieni robur meum;* Oseæ 7. *da currere per semitam mandatorum tuorum, & non deficere. nemo etenim coronabitur cum Sanctis & electis tuis, nisi qui legitimè certauerit:* 2. Tim. 2. *nemo ingredietur tecum, ô sponse animarum nostrarum, ad æternas nuptias, nisi qui constanter exspectauerit aduentum tuum. nam qui perseuerauerit in finem, solus* Matt. 10.

saluus erit; & manifestabis ei teipsum, ac recumbere facies ad mensam tuam, & transiens ministrabis ei.

O Beatissima Virgo exaudi, quæso, preces, quas coram te hodie effundo; & humillimè peto, vt mihi, quem tibi cum Ioanne pro filio commendare dignatus est Dominus IESVS *filius tuus, ornamenta virtutum omnium, contemptum rerum humanarum, munditiem cordis & corporis, humilitatem & charitatem, impetres.*

O beatæ mentes, quibus iam æterna ista obtigit felicitas, respicite ad me fratrem vestrum adhuc peregrinantem in loco horroris & vastæ solitudinis, vt vos imitari poßim. Deut. 22.

O Angele Custos, qui in speculo lucidißimæ Deitatis præuides pericula mea, & lapsus, & occasiones eius: adesto, precor, supplicationibus meis, & dirige in viam bonam, vt non pigeat, non doleat tibi de cura mei, sed gaudeas in æternum.

O Patroni mei NN. vestrâ tutelâ vndique hostibus irruentibus vallate, vt non accedat ad me malum, & flagellum non appropinquet tabernaculo meo. Angelis enim suis & vobis mandare dignatus est Dominus, vt custodiatis me in omnibus vijs meis. Venite igitur in subsidium, fortißimi Athletæ, vt auxilio vestro vltionem videam ex inimicis meis, & vobiscum in æternum laudem & glorificem Dominum nostrum, in terra viuentium. Amen. Psal. 90.

Praxis pro cultu Sanctorum.

PRima. Vitas Sanctorum diligenter euolue, atque insuper collige varia exempla virtutum: & illustre aliquod sæpè mente pertracta accommodatum ad examen particulare. hoc enim efficax antidotum & remedium, ac velut odoriferum pomum quo vires animæ tuæ recreare valeas.

Secunda. Conare etiam alicuius sancti Patroni mores virtutesque in te effingere. ad hoc nos hortatur Apostolus Paulus dicens: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. 1. Cor. 4.

Tertia. Patroni menstrui vitam lege diligenter, & eum imitatione alicuius virtutis honora, atque ad eam illius patroci-

nium implora ; omniumque Patronorum indiculum facias, vt in hora mortis propitios habeas,& quos inuoces,amicos.

Quarta. Sunt qui in dies singulos hebdomadæ Sanctorum choros diuidunt,inuocando Dominicâ die, Angelorum choros; Lunæ,S.Ioannem Baptistam; Martis, Patriarchas & Prophetas; Mercurij,Apostolos; Iouis,Martyres; Veneris,Confessores; Sabbathi, Virgines. Sed ante omnia Regina cælorum, & princeps militiæ illius sanctus Michaël, cum Angelo Custode,sæpè inuocandi sunt.

Quinta. Laudabilis est etiam eorum exercitatio, qui per singulas diei horas, Sanctorum cultum distribuunt: & inuocant, horâ v.g. quartâ matutinâ SS. Trinitatem, ac petunt potentiarum animæ reformationem; quintâ Christum passum, & petunt illius imitationem; sextâ B. Virginem rogant, pro animi puritate; septimâ Seraphim ardẽtes,pro charitate; octauâ Cherubim sciẽtiâ plenos, pro Dei pręsentia; nonâ Thronos, pro pace animi; decimâ Dominationes,pro passionũ victoria; vndecimâ Principatus, pro humilitate; duodecimâ Potestates,vt vincant in bono malum; primâ Virtutes,vt proximum efficaciter iuuare possint; secundâ Archangelos,vt obedientiam impetrare; tertiâ Angelos, vt omnes modestiâ queant ædificare; quartâ Patriarchas obsecrant,pro desiderio æternæ vitæ; quintâ Apostolos,pro zelo animarum; sextâ Martyres, pro gratia mortificationis; septimâ Confessores,pro dono orationis; octauâ Virgines, pro castitate & abstinentia; nonâ,omnes Sanctos venerantur, & ad patriam suspirant.

IACVLATORIÆ.

Diligite Dominum omnes sancti eius, quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam. Psalm.30.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Ibidem.

Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Psalm.36.

Iusti autem hereditabunt terram, & habitabunt in sæculum sæculi super eam. Ibidem.

Custodi innocentiam, & vide æquitatem, quoniam sunt reliquiæ homini pacifico. Ibidem.

DECIMÆNONÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

O quantam pacem haberes, si virtutem N. coleres! expende sedulò.

Considera quantâ fruereris pace, quantum honorem consequereris si virtutem coleres, vt A *sanctus Franciscus, aliíq; Sancti experti sunt. nam* B *virtus semper cum* C *pace connexa est, simul in eodem corde habitat, ac* D IESVM *in eodem quiescere facit. Vide, precor, quantum eam honorent omnes, dum Sanctorum* E *casas &* F *sepulcra summi iuxtà infimique venerantur. quin & Deus eam honorat, &* G *Angeli in hoc mundo; atque hi cum Christo ob singularem virtutis prærogatiuam suâ eos familiaritate dignantur, vt patet in* H *sancta Catharina Senensi, cui Dominus cor suum largitus est. En quàm sublimè* I *Dei mater per virtutem subuecta. Contrà* K *vitium animam torquet, inquietat, omniq; honore spoliat hominem, etiam in summis* L *mundi vanitatibus & delicijs.*

L
D
G
G
E
F
C
B
A
K
19

CAPVT XXXVI.

De septimo medio meditationem atque affe-ctus eius ampliandi, siue de Pace & securitate animæ, quæ ex virtute promanat.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO, vt solet.

PVNCTVM I. Considera studia ac cogitationes hominum hoc vnum spectare, vt pacem ac quietem animi sui consequantur. Nihil aliud auarus conquisitor huius sæculi, ambitiosus & curiosus propositum habet, quàm vt anhelum animum & inhiantem rebus caducis exsatiet; ac dicere possit, Anima mea requiesce: habes enim reposita bona plurima in annos plurimos. *Luc. 12.* Desideria siquidem terrenorum velut motus sunt; quæ tam diu vrgent miseros, donec re cupitâ fruantur, & in ea pacem inueniant, quam inuenire in iis homo non potest: sed verè dicere, In omnibus requiem quæsiui, & non inueni. quia etiamsi vniuersum mundum possideat, æquè, & millies magis inquietus est: vt per huius sæculi potentes luce clariùs euadit. Quæ igitur insania, mundana consectari, & non quærere pacem in te, ô dulcissime IESV? Secundò, cogita vnde fiat, amatores sæculi in terrenis nullam quietem obsequendo vitio, declinando à virtute, inuenire. Primò, quia pax & quies ibi solùm est, vbi bellum non est; at dum cupiditatibus suis carnalis obsequitur, bellum rationi, legibus ac Deo mouet, & animæ suæ subditos sensus ac passiones aduersus rationem armat, & confligere cum ea, imò cum Deo facit. quomodo igitur pax ibi esse poterit? quis enim, ait Iob, restitit ei, & pacem habuit? *Iob. 9.* Et Baruch, Si in via Dei ambulasses, habi- *Baruch 3.*

bitasses vtique in pace sempiterna: quia scilicet virtutis cultores cupiditates subiiciunt rationi, & ipsam Deo, vnamque cum eo habent voluntatem. & expende quàm id æquum & pulchrum sit, vitiumque detestare. Si mens,

Leo serm.1. ait S. Leo, rectori suo subdita, & supernis muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcauerit, & in suo mortali corpore regnare peccatum non siuerit; ordinatissimum tenebit ratio principatum, & munitiones eius nulla spiritualium nequitiarum labefactabit illusio: quia tunc est vera pax hominis, & vera libertas, quando & caro animo iudice regitur, & anima Deo præside gubernatur. Secundò, perturbatio nascitur ex eo, quòd vitium ac cupiditas pro obiecto habent rem fluxam, mutabilem & caducam: cui animam suam homo affigit, & sic affixam necesse perpetuò cum ea volui, fluctuare ac mutari; vti nauis in turbido mari, ventis concussa, scopulisque allisa: at verò virtus animum Deo,

Iacob.1. apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, coniungit, ipsaque in eo velut in Septemtrione acus nautica, & elementum in centro suo conquiescit. Æger animus se vt ægrum corpus versat in partem omnem, frustra: vicissitudo est malorum, non remedium: palato infecto cibus quamuis varius non sapit, sed molestiam adfert. Tertiò, oritur ex perpetuo metu, qui vitium comitatur. metuit enim priusquam quod optat obtineat, ne non consequatur: grauiùs, ne obtentum amittat: grauissimè, ne cùm hoc orbatus fuerit, id recuperare non liceat; denique Dei vindictam formidat. Quod eleganter Iob expressit dicens,

Iob 21. Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui: erunt sicut paleæ ante faciem venti, & sicut fauilla, quam turbo dispergit.

Prou.28. Iustus autem quasi leo confidens absque terrore est: vnde dicite, ait Dominus, iusto, quoniam bene. Ex-

Psal.22. pertus id Dauid cantabat, Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es: si consi-

consistant aduersum me castra, non timebit cor meum: *Psal. 26.*
Deum enim solum quærit iustus, eumque possidet, quia *Psal. 75.*
in pace factus est locus eius.

PVNCTVM II. Considera Primò, vnde præterea perturbatio in anima vitiosi hominis oriatur: vtique quia voluntatem suam explere non potest; sed plurimos experitur diuersam habere, immò etiam aduersari, cùm eiusdẽ habeat rei competitores ac corriuales, & plures esse nequeant eiusdem possessores. Iusti verò & virtutis studiosi semper suam voluntatem perficiunt, quia aliam à diuina nullam habent; nihil autem est quod ei resistere valet. Qui enim propriam non habet voluntatem, suam ipsius semper agit voluntatem, & sic nolentes propriam explere voluntatem, inuenimur illam semper expleuisse, vt S. Dorotheus dicere solitus. atque ita talis arbitrio suo agit *Dorotheus.* omnia, perpetuoq; lætus iuge conuiuium in animo suo experitur: & cùm stultus sicut luna mutetur, homo sanctus in sapientia manet, sicut sol, Deumque imitatur. *Eccli 27.* Secundò, attende quòd omnis qui facit peccatum, seruus *Ioan. 8.* sit peccati. tanta autem seruitus est vitij vitiosique hominis, vt etsi suam videat se voluntatem explere non posse, cessare tamen ei non liceat: duæ enim sanguisugæ semper dicunt, Affer, affer, ait Sapiens. hinc ebriosus etiamsi ne- *Prou. 30.* queat vina haurire, concupiscere tamen & ad ea suspirare iubetur, vt seruus peccati: etiamsi honor & fama legesque vetent, tamen parere cogitur lasciuus luxuriæ, ebrietati, &c. eadem enim seruitus omnibus vitiis communis est. At virtute præditus vnum Deum timet, nullius iudicium metuit; nulli supplex & obnoxius est; sed triumphat in vera & aurea libertate. Gloriosa, ait Ambro- *Ambros.* sius, libertas quam nulla seruitus culpæ, nulla peccatorũ vincula constringunt, nulla flagitiorum onera, nulla criminum commercia degeneris nexui seruitutis addicunt. Tertiò, cõsidera vitiosum, etiamsi facere voluntatẽ propriam valeat, nihilo tranquilliorem esse: quia illa cum

diuina pugnat; ac proinde perpetuò ſcrupulis conſcientia agitatur, & ſe iudice nemo nocens abſoluitur, dum ſeuerè accuſat conſcientia, eademque condemnat & torquet. O quantam ex eo gehennã experiuntur peccatores! neque tantùm, qui grauibus delictis obnoxij, verùm etiam qui defectibus ſeruiunt, neque mortificationi prauorum affectuum ſtudent. Quartò, cõſidera è contrario, quantum ſit ſolatium ex pace in anima iuſti, quamq; pulcher cæli aërisque tranquilli & maris aſpectus, qui fructus pacis in republica. & hæc ad animam transfer. quanti autem hæc, de qua ſermo eſt, pax ſit, audiendus S. Paulus. Pax Dei, ait, quæ exſuperat omnem ſenſum: nihil enim ei ſanè comparari poteſt, ſecuraque mens iuge cõuiuium à Sapiente meritò appellatur: ſuperatque omnem ſenſum, nec æſtimabitur argentum aut aurum in comparatione illius. Quantum enim eſt, ait Ambroſius, non moueri aut turbari metu, non exagitari ſuſpicione, non dolore vexari; ſed quaſi in littore tutiſſimo aduerſus inſurgentes fluctus ſæcularium procellarum mentem immobilem fidâ ſtatione placidare!

Philip. 4. *Prou. 15.* *Ambroſ. lib. 1. de Iacob.*

PVNCTVM III. Conſidera quanto honore virtus vera etſi in vili & obſcuro homine afficiatur, atque adeò etiam Ethnicis, in Veſtalibus & ſacrificulis fucata virtus ſummæ venerationi fuerit, atque etiam num ſit. Vide vt viuos Sanctos honorent Imperatores & potentes ſæculi; eorum preces & ſuffragia apud Deum efflagitent; caſas eorum vt templa venerentur, vt oracula adeant. Antonium, ait Athan. hominem in extremo mundi limite conditum Principum & omnis celebrat aula regalis, agens de Cõſtantino & filijs. Sepulcra verò Sanctorum ſunt velut aſylum: velut malorũ omniũ leuamen: quot peregrinationes illuc inſtituũtur? donaria mittuntur? quo honore, eorũ reliquiæ coluntur? quos, ſi genus cæteraq; externa bona ſpectes, nullo mortales loco paulò antè habuerant, vel haberent, ſi abſque virtute eſſent. Secũdò, vide quàm honos

Athan. in vita Antonij.

honos ille verus ac ſolidus ſit, cùm alius omnino vanus. neque enim, vt S. Chryſoſtomus, voces illæ populi per quas iudicibus acclamabatur, ex veritate proferuntur: ſed ipſæ ſunt, quibus fucatum nomen honoris depingitur. quod, vbi poteſtate defuncti ſunt, liquidò apparet. Memoria iuſti, ait Sapiens, cum laudibus, & nomen impiorum putreſcet. Virtute enim præditi, Reges appellantur: & verè ſunt fortiores & meliores, quia dominantur animo ſuo, expugnatore vrbium. ſunt enim ſummi Regis amici intimi; qui cùm ſuos voluerit honorare, quid nō præſtat? Teſtatur D. Franciſcus eius deliciæ, D. Dominicus, B. P. Ignatius, S. Catharina Senenſis: cum qua & cor commutare dignatus eſt, alioſque, vt Magdalenam & innumeros, crebrò viſere, & magnâ familiaritate honorare. Quid verò Angeli facerent, cùm Regem ſuum tantâ nos dignatione afficere videant? Ecce quàm verum hoc eſt: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſeſe humiliat, exaltabitur? Quanta autem ſit ignominia vitiorū, patet ex ſupplicijs reorum quotidianis; quodque, quantumcumque improbos, ſuorum ſcelerum pudeat: neque ſit quiſquam tam potens aut ſapiens, qui ſi vitijs ſeruiat, non ludibrium fiat ſuis, & amicis & inimicis ſubſannatio. Veriſſima enim ea D. Pauli ſententia: Tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum, gloria autem & honor & pax omni operanti bonum.

Chryſoſt. l. quòd nemo læditur niſi à ſeipſo.

Prou. 10.

Lucæ 14.

Rom. 2.

ORATIO.

O Princeps pacis, & gaudium vniuerſæ terræ; in omnibus requiem quærit cor noſtrum, pacem & trāquillitatem deſiderant vniuerſi: quia hæc vnica felicitas in hoc ſtatu infelicią; exilio, vbi militia eſt vita noſtra, inuenire pacem; & ad hoc iuſtificati ſumus à te, vt pacem habeamus apud Deum, per te Dominum noſtrum IESVM *Chriſtum. Omnium huc ſpectat labor, hanc luxurioſi, auari, ambitioſi quærunt, ſed fruſtra: non eſt enim pax impijs, non eſt pax niſi diligentibus legem tuam.* Tu *illam nobis at-*

Rom 5.

Iſaiæ 49.

Pſal. 118.

tulisti è cælo, & mundo nuntiasti. Verè appellaris Princeps pacis, lapis angularis, qui facis vtraque vnum, & in te reconcilias ima summis. O quanta felicitas illius animæ, quam per virtutem eleuas supra tempestates mundi huius, sanctâ contemplatione defixam! non timebit mala, quoniã tu cum ea es; non agitabitur cupiditatibus cor illius, quia tu ei omnia vnus es; inter prospera & aduersa secura & tranquilla, quasi in quodam rerum vertice stat,
Psalm.54. *& despicit vniuersa. O pax nostra Deus meus, quis mihi tribuat*
Cant.2. *pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ? Venisti enim vt pacem habeam, & mori-*
Ioan.14. *turus pacem reliquisti mihi dicens, Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Propitius mihi esto, Domine, ne dem hereditatem tuam, quam sanguine tuo signatam reliquisti mihi, pro re huius*
Psal.75. *mundi vili, caduca & transitoria. in pace factus est locus tuus, vt nec templum fieri tibi nisi à Salomone volueris; neque nasci, nisi in pace; neq; mori, nisi vt pacẽ nobis impetrares. Ergo si pacẽ habuero, certus sum quòd tu Deus pacis & dilectionis eris mecũ: & quid erit tũc quod vltrà petere possim? pax enim ista exsuperat omnem sen-*
Philip.4. *sum. O quanta, ô quãta cordis pacifici felicitas, nihil cupere, nihil timere, nihil sperare, nihil velle præter tuam sanctam volũtatem, nullo consciẽtiæ stimulo vrgeri, omni horá ad mortem, ad aduen-*
Bernard. serm.35. in Cant. *tum tuum esse paratum! si quis hanc gustauerit, nescio, ait Bernardus tuus, an talis anima vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusq; ducit, quàm post spiritualis studij huius gustatam semel suauitatem, exire denuò ad illecebras, vel potiùs molestias carnis, sensuumq; inexplebilem repetere curiositatem. Neque pacem tantùm virtuti tribuis; sed decreto perpetuo diuinæ maiestatis tuæ illam honor verus etiam sequitur. regiâ enim qua-*
Ambros. *dã potestate se cohibens rex dicitur, quòd regere se nouerit, arbiter sui, suiq; iuris sit, non captiuus trahatur in culpã, nec præceps feratur in vitium. atque adeò sola virtus honorẽ meretur, improbitatẽ honorabilẽ facere neque imperia, neque infulæ possunt: pluris est meritò apud omnes pauper virtute præditus, quàm omnis potentia sæculi. Tantus enim quisque est, quantus est in oculis tuis: &*
1.Reg.2. *eos qui diligunt te, Domine, etiam hîc glorificabis; qui autẽ te con-*

tem-

temnunt, erunt ignobiles. Verè exclamauit Psaltes tuus: Nimis honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Cùm verò me infinitâ miseratione dignatus sis in amicum eligere, quia præcepta & consilia tua omnia, quæ accepisti à Patre, nota mihi fecisti; nolo esse amicus huius sæculi, sed vnum te amare toto corde, & totâ mente meâ, te stringere amplexibus animæ meæ, donec adspiret dies, & inclinentur vmbræ, donec appareas mihi, & aperias thesauros caritatis tuæ, qui dilexisti me ante constitutionem mundi. Psal. 138.

Praxis ad securitatem animæ comparandam.

PRimò, sæpè resignare sese hoc, vel simili modo: Deus meus & omnia, fiat in omnibus sanctissima voluntas tua. Proponere verò quisque sibi diuersa potest, vt tentet animum an repugnet nec ne, & se resignare.

Secundò, si quid aduersi accidat, animum collectum seruare, & cogitare, Tanti est, & pluris pax: atque vti quis omnia pro vita exponit, ita omnia amittat potius quam pacem.

Tertiò, frequens & humilis confessio.

Quartò, supra omnia mansuetudo, & omnem amarulentiam suspicionesque ex animo suo expellere.

Quintò, moderata occupatio. Martha enim turbatur erga plurima; de illa etiam Moysem Iethro monuit. Exod. 18.

Sextò, lectio sacræ Scripturæ frequens: quæ de sursum enim est sapientia, primùm quidem pudica est, deinde pacifica.

Septimò, sensuum diligens custodia.

IACVLATORIÆ.

PAx Dei exsuperans omnem sensum, custodiat corda nostra & intelligentias nostras. Philip. 4.

O Domine, fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. August.

Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Psalm. 118.

In pace in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me. Psalm. 4.

VIGE-

VIGESIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

O quantum gaudium habet qui virtutem ſequitur! hoc ſaltem te trahat ad eam N.

VNiuerſus A *mundus non valet explere cor tuum, quod variorum* B *deſideriorum flatibus exagitatur. cur igitur à virtute abduceris ſtultis* C *vitiorum illecebris? nimirum vt è fœdo* D *lacu potes, ad quem periculosâ & ambagiosâ* E *viâ deerras: vbi* F *ſuperbia, luxuria, auaritia te allectum in* G *belluam deforment, & in* H *inferni barathrum detrahant. ecce* I *regnum Dei intra te eſt, quid fruſtra alibi quæris? en maxima* K *gaudia virtutis quæ cor verè replent, quæ* L *B. Xauerius aliíque Sancti, etiam in hac vita deguſtarunt. Hauſta certè ex Deo bonorum fonte gaudia ex* M *corde exundant, illudque ſatiant: ex peccati autem lacu hauſtæ lætitiæ* N *perfluunt ac dilabuntur.*

M
K
B
A
B
L
F
G
N
D
C
E
H
I
E
20

CAPVT XXXVII.

De octauo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Gaudio, ob quod virtutem sequi oporteat.

PVNCTVM I. Considera Dominum pro sua erga homines benignitate ita ordinasse, vt traherentur voluptate ad operandum: atqui si corporalis voluptas hanc vim habet, multò magis spiritualis, id est ea quæ ex virtute promanat. Si ergo voluptate à virtute abstraheris (vnusquisq; enim tentatur & auocatur ab ea abstractus & illectus) vide quanto maior ac melior, eaq́; sancta & vera, ex virtute quàm caducis istis huius mundi deliciis, voluptas emanet. Primò, quia ista fœda & turpis & falsa est. Adeò vt Aristoteles dicat, delectationes corporis fœdas ac turpes, non esse veras delectationes: quoniam non tales videntur, nisi iis qui malè sunt affecti; sicut, ait, pueri sua crepundia æstimant, quæ viri contemnunt: fœdæ autem adeò sunt, vt olim etiam Philosophi ac Poëtæ homines in belluas ac feras mutari finxerint, qui amoribus Circes capti essent. Neque incommodè. Nónne enim videmus superbum, instar paui ambulare? luxuriosum instar capræ lasciuire? gulosum velut porcum in ventrem & cibum pronum ferri? Neque quisquam est honestior, qui affectus eiusmodi prę verecundia non dissimulet. Vide igitur quàm in se turpia illa sint gaudia, & vilia. Consolatio enim verè, vti Bernard. mundi vilis est, & ad nihilum vtilis, & quod magis metuendum, est veræ & salubris delectationis impedimentum. Equidem quid insanè appetit gulosus, ob quod maria traiiciuntur, animę intereunt, cælestis hereditas deperditur, vt Esaui primogenitura;

Arist. 10. Ethic. 3.

Serm. 4. in vig. Natiuit.

tura; Religiosi Ordines periclitantur? frustũ carnis, bolus vnus atq; alter dulcior, & eo carior quo rarior. Secundò, vide quantâ molestiâ, quàm longâ ac difficili viâ quæratur, vt verè his applicet illa Iob Gregorius: Qui inter eiusmodi lætantur, quasi sub sentibus delicias reputant. neque enim, ait, sine grauibus curarum molestiis possunt temporalia, quæ appetunt, vel non habita quærere, vel quæsita seruare, inter æquales præstantiorem gloriam appetere, semper praua agere: & tamen, ne opinionem prauitatis habeant, formidolosè custodire. Hebræis iis similes sunt, quibus manna non sapiebat propter ollas carniũ, porros, & allia Ægypti. Quid enim signatur per ollas carnium, nisi carnalia vitæ opera, in tribulationis doloribus, quasi ignibus excoquenda? quid per pepones nisi terrenæ dulcedines? quid per porros & cepas exprimitur (quæ plerumque qui comedunt lacrymas emittunt) nisi difficultates vitæ præsentis, quæ à dilectoribus suis & non sine luctu agitur, & tamen cum lacrymis amatur? Tertiò, attende, quòd hoc genus bonorum non tam bona sint, quàm minora mala: iisque nihil agi aliud, quàm vt grauiores compedes in leuiores mutemus. Fames vrget? suaue est comedere. satur es? grauius est edere, quàm esurire. Itaque nulla delectatio liquida, aut pura, sed permixta multis amaritudinibus. Denique ea conditio est delectationum sensualium, quòd dum habentur, fastidiuntur; dum non habentur, desiderio torquent: spiritualium verò & appetitus placet, & experientia magis. Igitur sic ratiocinare: Si desiderium torquet terrenorum, multò magis præsentia; ac proinde ea abominare. quis enim hostem propinquum, & intra muros existentem propulsare poterit, si absentis timore totus concutiatur? Quartò, attende ideò hominem verè recreari terrenis non posse, quia illius naturæ non conueniunt: sicut videmus alios cibos hominibus, alios belluis gratiores. Cùm igitur hæc infima tantum hominem oble-

Gregor. 20. Moral. c. 6.

Greg. hom. 36. in Euãg.

ctent,

ctent, quantum cum belluis participat, ſequitur propriam nobilioremque illi longè eſſe ſecundùm rationem delectationem, ac multò maiorem.

PVNCTVM II. Conſidera verò maiores longè ſpiritus & virtutis delectationes, quàm corporis eſſe. Primò, quia ſpirituale bonum & obiectum melius eſt & nobilius: vnde oculo, quàm ratione carere malumus. Secundò, coniunctio maior, quia ſenſus tantùm in accidentibus hæret, & corporis delectationes perpetuò fluunt, mentis verò ſimul totæ ſunt, vt res ipſæ, quas concipimus. Tertiò, quia bona ſpiritualia manent, alia pereunt. Sed quodnam eſt obiectum pietatis, quod omnibus nobilius? certè Deus. quid ergo mirum ſi amplexus eius, quo ei iungimur ſummo bono, ſuauiſſimus iucundiſſimuſque ſit? Fit autem ille, quando iungitur anima Deo per veram virtutem, maximè per amorem, & contemplationem, in qua etiam Ariſtoteles & Philoſophi beatitudinem poſuerunt. Attende iam quanta gaudia Sancti ex ea perceperint, adeò vt ferre nequirent eorum magnitudinem, vt de B. Ephrem, B. Xauerio accepimus, cùm, Sat eſt Domine, ſat eſt, exclamarent. Ratio autem, quare in Deo beatitudo, ſola, vera & ſumma ſit delectatio hominis, eſt, quia finis illius Deus eſt: quidquid autem finem ſuum attingit, beatitudinem ſuam conſequitur. Primò, quia ſolus ille animam ſatiat, cætera omnia nullo pacto: non magis quàm ſi quis fumo aut vento ſe paſcat. Comedent (inquit Oſeas, de impijs loquens) & non ſaturabuntur. *Oſea 4.* Sicut, ait Hieronymus, iuſtitia ſaturat, ſic iniquitas ſubſtantiam non habens vanâ comedentes fraude deludit, & vteros comedentium vacuos derelinquit? *Hieron.* At Iſaias ſomniantibus mundanos comparat, qui ſibi comedere videntur, & expergefacti eſuriunt. *Iſaia 29.* O quæ infelicitas, pertuſo dolio haurire debere fruſtra! aërem captare fruſtra! Ea eſt mundani inſania, ait Bernardus, vt quaſi famelicus inflatis buccis aërem hauriat, eoque ſaturari *Vide Bern. in ſermone, Ecce nos reliquimus.*

turari ſperet, aut fumum ſulphureum excipiat: non enim impletur. Sapiens verò: Auarus, inquit, non implebitur *Eccleſ. 5.* pecuniâ, & qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis: quod aliis omnibus vitiis commune eſt. Ecce nihil negauerat *Eccleſ. 2.* Salomon oculis ſuis, & vidit omnia eſſe vanitatem, & afflictionem animi. Contrà verò qui eſuriunt & ſitiunt *Matth. 5.* iuſtitiam, & hîc & in futuro ſaturabuntur. Tertiò, vt homini benè ac beatè ſit, oportet, vt illud, per quod id ei obtingit, eo melius ſit, ac inuito auferri nequeat: quod virtus ſola, & Deus eſt, cui per virtutem homo coniungitur. O quanta rerum in mundo viciſſitudo & inconſtantia! virtus verò, & eius opes perpetuæ & inuiolabiles Dei gratiâ ſunt.

PVNCTVM III. Conſidera hominem eſſe velut ſitibundum, & mundanum per ambages longas & moleſtas quęrere explere ſitim, ſed inſtar hydropici augere, & haurire quaſi ex ſulphureo aut ſalſo lacu, quò concupiſcentia inuitat: iuſtum autem vbique Deum habere præſentem, fontem bonorum omnium, imò regnum Dei intra nos eſſe. O quanta igitur indignitas atque inſania, eum derelinquere! Id queritur per Ieremiam Dominus: Me *Ierem. 2.* dereliquerũt, ait, fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas, *Pſal. 41.* quæ continere non valent aquas. Sitiuit verò anima mea ad Deum, fontem viuum, quando veniam & apparebo, quando veniam & adimplebis me lætitiâ, cum vultu tuo? Secundò, conſidera certiſſimum eſſe, ſi dimidium laboris & moleſtiæ pro vera virtute ſuſcipias, eius quæ pro mundo ſuſtinetur, te beatum hîc verè & æternùm futurum.

O R A T I O.

QVemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus: sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem tuam, Deus meus? Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie; ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. si dedero somnum oculis meis, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum tuum, Domine IESV, *& requiescam in tabernaculo tuo! ecce in terra deserta, inuia & inaquosa, apparebo tibi, vt videam virtutem tuam, & gloriam tuam. Ne abscondas faciem tuam à me: quæ enim est exspectatio mea, nónne tu, Domine? non vltrà ambulabo vias difficiles & prauas. vbi enim sunt deliciæ, propter quas lassati sumus? nónne fœdæ, turpes & illiberales, ob quas, cùm præteritæ sunt, erubescimus? Verè, verè amarum est, amarum te derelinquere, dulcißime* IESV. *O insaniam filiorum Adam? etsi sis præsens, Oceane omnium bonorum; ecce fugiunt, & quærant fœdas lacunas, velut Sodomæ lacum, quæ sitim non sedant, sed accendunt. ô gaudium, quod de te sumitur, Deus meus, quale gaudium? nouit ille qui te nouit, qui gustauit, quàm suauis sis, Domine, his qui diligunt te. quid quæris anima mea? delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Bonum tuum quære: est enim bonum aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum. pecori bonum est implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare. Tale tu bonum quæris cohæres Christi? quid gaudes? quia socius es pecorum? erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Tu enim, Deus meus, omne bonum es, & solus satiare animum potes: tu solum gaudium continuâ iucunditate firmißimum, delectationes in dextera tua vsque in finem. hoc est quod amo, cùm te, Deus meus, amo omne bonum & perfectum, & permanens, & liquidum. Deliciæ omnes aliæ breues, siue ex honore, siue ex voluptate: vana enim omnia & caduca sunt & incerta. quis enim gloriari de fauore mundi potest, qui momento fugit? incertus perpetuò est, blanditúrque, vt Ioab, &*

[Margin notes: Psal. 41. — Cant. 1. — Psal. 131. — Psal. 62. — August. in psal. 102.]

 occultè

occultè occidit: leniter influit, & in fine mordet vt coluber. Experiuntur filij huius sæculi stimulos cogitationũ, conscientiæ morsus, quibus conditur aut potiùs extinguitur. quid esse dulce potest absque te, ô dulcedo summa, felicitas nostra, & gaudium super omne gaudium. Melior, melior est dies vna in atrijs tuis super millia, meliores sunt micæ quæ cadunt de mensa Domini mei, delicijs vniuersæ terræ. In te verò omnia habentes, propter quid, precor, te relinquemus? Miror in sole splẽdorem, in flore pulchritudinem, in pane saporem, in terra fœcunditatem, sed à te Deo vniuersa hæc sunt: nec dubium quin multò amplius reseruaueris tibi, quàm dederis creaturis creator meus. Tæderet tamẽ fortè adspirare, si longa per desertum foret via; sed ecce, si volo, amicus tuus esse iam possum per gratiam tuam, & lætari coram te, & in mente secura iuge tibi parare conuiuium, gloriaq; & honore coronari. Videte, quæso, oculis vestris, aiebat Ecclesiasticus tuus, modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem: accede ad eam, & sustine bonos fructus illius: in opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus eius. Cupio igitur ex nunc, ex hoc momẽto seriò te, Domine IESV, sequi, & virtutem amplecti: si enim hoc fecero, ecce cor meum & caro mea exultabunt in Deum viuum; si non egero, tribulatio & angustia me manent. quid mihi ergo est in cælo, & à te quid cupio super terram? Tu es spes mea, portio mea, in terra viuentium.

Bern. serm. 1 in fest. omnium Sanctorũ.

Eccli 51.

Psal. 83.
Psalm. 72.
Psal. 141.

Praxis ad gaudium è virtute captandum.

PRima. Cùm homo sese voluptate allici sentit, suspendere animum, & moderari desiderium. quia id quod per vitium quærit, vel sperat, orando, seque superando, longè nobiliùs & vtiliùs acquirere potest.

Secunda. Quoties voluptas inuitat, cogitare quod D. Bonauentura, se iam eâ fruitum esse: nihil enim interest verè an solâ opinione tuâ voluptate fruitus sis. Cùm nihil post eam supersit nisi dolor ex vsurpata voluptate, quam poteras in Domino quærere, & haurire de fontibus Saluatoris.

Tertia. Mortificationem & abnegationem in magnis & paruis rebus exercere: mirè enim id conducit; neque difficile erit, si pro

pro tali creato ſolatio omiſſo, æternum paratum eſſe certò ſciat: imò etiam diuinum nunc in hac vita. Quoties enim quis propter Dei amorem aliquid relinquit, & liberalem erga diuinam maieſtatem ſe oſtēdit, toties illam erga ſe liberaliorem viciſſim experietur. Non vincit enim ſapientiam malitia, neque liberalitatem ipſam inopia noſtra. *Sap.7.* Imò omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen Domini, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. *Matth.19.* At quando, inquies, illud centuplum? Reſpondit Dominus, Amen dico vobis, accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & ſorores, & matres, & filios, & agros, cum perſecutionibus, & in ſæculo futuro vitã æternam. *Marc.10.* Hoc eſt quod in Canticis inſinuat ſponſus: Veni in hortum meum, id eſt animam, meſſui myrrham meam, quia ad mortificationem excitarat; comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & inebriamini chariſſimi. *Cant.5.* Mox enim poſt mortificationem fauum animæ habuit, & vinum propinat lætificans cor hominis. Viſitat animam, & terram noſtram, inebriat eam, & multiplicat pluuias gratiarum vt locupletet eam. *Pſal.64.*

IACVLATORIÆ.

VNam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, vt videam voluptatem Domini, & viſitem templum eius. Pſalm.26.

Credo videre bona Domini, in terra viuentium. Ibidem.

Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Pſalm.35.

Quoniam apud te eſt fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen. Ibidem.

Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam, quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei. Pſalm.41.

VIGESIMÆPRIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Inſpice,& imitare virtutis N. exemplar, quod tibi à Domino monſtratum eſt.

ATtende, Chriſtiane, quoties Spiritus ſanctus & Chriſtus Dominus in A *Scriptura præclara tibi virtutum documenta dederit; en vt* B *virtus tibi oſtendat, quot exemplis* C *Dominus Ieſus præceſſerit;* D *hunc ſequere, &* E *inſpice, & fac ſecundùm exemplar in monte monſtratum. audi* F *Chriſtum in monte nos docentem, vt ſe, &* G *virtutem quam oſtendit, ſequamur. audi* H *Deum Patrem illud ipſum præcipientem: fuge denique* I *peccatum, quod à Chriſti ſequela, & crucis, ſiue virtutis ardua via te in interitum auertit. Vnuſquiſque enim tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus, & ad peccatum vel horrore aſperitatis, quæ in virtute eſt; vel amore voluptatis momentaneæ, quæ in vitio reperitur, inuitatur.*

H
Ipsum audite
E
Inspice et fac secon
dum Exemplar.
F
G
Venite post me.
B
C
D
A
21

CAPVT XXXVIII.

De nono medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Imitatione Christi.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, Deum Patrem illis verbis te alloquentem: Vide terræ vermicule, adspice homo vapor ad modicum parens: sic Deus dilexi mundum, vt Filium meum vnigenitum darem, vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam: & attende quanto amore tale prototypon tibi dederit diuina bonitas, infinities perfectius Sanctis omnibus. Adspice quibus coloribus dignatus fuerit illud pingere: est enim in eo candor lucis æternæ, & castitatis virgineæ imago, & figura substantiæ Patris, coccus & purpura è pretioso sanguine agni immaculati. Et considera, precor, an, cùm tale dederit exemplar tanto sumptu paratum, è cælo demissum, contẽni illud à te deceat & despici. Imaginare Deum Patrem statuere paruulum IESVM in medio nostri, & dicere: Nisi quis humiliarit se sicut paruulus iste, non intrabit in regnum cęlorum. Amplectere illum, qui cùm ter maximus sit, propter te factus est paruulus, & minoratus ab Angelis. Secundò, attende, quòd quemadmodum videre Deum, sicut est in cælo, est beatitudo summa; ita hîc IESVM Christum nosse & imitari, summa dignitas & felicitas. Tertiò, quàm triste, vt ita loquar, sit Christo Domino ipsum se statuisse exemplar in cruce tantis cum tormentis, vt te beatum redderet, vt te illi, maximè tu, ô Religiose, conformares, & hoc ipsum à te cõtemni. Quartò, Dominum descendisse ex infinito amore de cælo, vt nobis

Ioan. 3.

Ioan. 14.

bis viam ostendat, (ipse enim via, veritas & vita) vt ouem errantem reducat: & eheu! quoties extendis manum tuam, IESV benignissime, & non est qui adspiciat: vocas, & renuimus! ô quàm iustè quereris per Prophetam tuum: Totâ die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem mihi! ô quàm luctuosum tibi, bonitas infinita, audire à filiis quos emisti pretio magno sanguinis tui, Recede à nobis, scire tuam viam nolumus!

Isaiæ 65. *Rom. 10.* *Iob 22.*

PVNCTVM II. Considera, in quo imitari Dominum IESVM oporteat, & attende Primò, reformādas tibi esse tres potentias animæ tuæ, per peccatum originale plurimùm deprauatas. Cogita igitur quàm sanctas in memoria habuerit cogitationes, quàm purum ab omni errore & falsitate intellectum, voluntatem ab omni amore terreno alienam, & infinito Dei Patris repletam. Excute verò tres potentias tuas, & earum vulnera Christi exemplo sanare contende. Secundò, considera qualiter passiones, quæ versantur circa bona mundi, honestum, vtile, delectabile, &, velut Iacob & Esau in ventre matris, sic in anima nostra luctantur, refrænarit, & ad meliora concupiscibilem bona trāstulerit, & ad mala animæ nostræ irascibilem. Ingredere igitur cor amantissimi IESV, Primò, ab omni perturbatione passionum liberum; Secundò, ab intētione obliqua; Tertiò, à mundana delectatione; Quartò, à placendi hominibus desiderio; Quintò, ab inutili cogitatione; Sextò, à superflua cura; Septimò, à noxia amaritudine; Octauò, ab inani complacentia; Nonò, ab affectu creatæ consolationis; Decimò, ab anxietate; Vndecimò, ab impatientia; Duodecimò, à propria voluntate. maluit enim perdere vitam potiùs, quàm obedientiam; atque illam adeò commendauit, vt centuplum ei promiserit, & decreuerit eum, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, suum non posse esse discipulum. Animaduerte simul paupertatis virtutem, mansuetudinis, sancti luctus, quanta in Christo esuries iustitiæ, quanta

ta misericordia, cordis mundities, amor pacis, patientia, zelus, & humilitas: de qua quod dicit D. Leo, cæteris omnibus virtutibus potest applicari; nulli aspernanda diuitum est, nulli est erubescenda nobilium: nec enim in tantum prouehi potest felicitas humana fastigium, vt ęstimet sibi pudendum, quod Deus in forma serui non est arbitratus indignum. *Leo serm. 2. de Resurrect.*

PVNCTVM III. Considera conuersationem Sapientiæ æternæ, in omni actione suauissimam ac prouidentissimam. certè nullam vnquam, vt Sapiẽs ait, amaritudinem habuit, sed in omnibus obedientiæ, caritatis, puræ intentionis, deuotionis heroica exempla reliquit. Tu itaque similiter numquam à diuina voluntate deflecte, neque in opere, neque in modo; sed in aduersis & prosperis æquabilis semper eum intuere: quoniam oculi Domini multò plus lucidiores super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes, in absconditas partes. Non patiaris exempla tam illustria frustra tibi esse proposita. Exemplum enim dedit nobis, vt quomodo ipse fecit, ita & nos faciamus. Et qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare. Considera præterea, quòd tibi nõ solùm Christus Dominus imitandus sit, sed etiam Pater noster cælestis: sic enim mandatum habemus; Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est. Quocirca mysteria & virtutes humanitatis, veluti ostium esse existima, quo ingrediaris in potentias Domini, & ad considerationem perfectionum illius. Ego enim sum ostium, ait Dominus, per me si quis introierit saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet. Itaque perfectiones Dei, v.g. longanimitatem, prudentiam, sapientiam, liberalitatem & bonitatem, etiam in actionibus considera, ac tibi imitandas esse statue. *Sap. 8.* *Eccli 23.* *Ioan. 13.* *1. Ioan. 2.* *Matt. 5.* *Ioan. 10.* *Vide libellum D. Thomæ de diuinis moribus.*

ORATIO.

O IESV amantißime, limpidißime fons, & speculum omnis perfectionis, in quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, in quo thesauri scientiæ & sapientiæ Dei reconditi: de plenitudine tua omnes accepimus, gratiam pro gratia. Verumtamen aret adhuc anima mea, & facta est sicut terra sine aqua tibi: necdum transformata est in te. Fac igitur mihi hanc gratiam, vt te imitari, in te esse, viuere, moueri perpetuò queam, ac perfectißima virtutum exempla in me secundùm signaculum tuum exprimere. Nónne enim meritò queri potes, si ego seruus miser & miserabilis, renuam sequi te? Quid? pudebítne? sed gloria magna sequi Dominum. dolebit? sed non contristabit iustum, quidquid ei acciderit, semperq́ue est rectis corde lætitia, quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Quid igitur me auertet à te, & vestigijs tuis, quæ video sanguine rubere, lucere igne caritatis, sentio spargere odorem, quo rapiar in amorem tuum? Tu es exemplar, quod nobis in monte monstratum, cupio imitari per gratiam tuam, cupio potentias animæ meæ tibi consecrare. Procul deinceps sit tumultus cogitationum mundanarum, & inanium rerum, à memoria mea: ornabo eam cælestium rerum cogitationibus, & auferam de templo tuo, id est, corde meo, idola pristinæ vanitatis meæ. O vtinam eorum quæ retro sunt oblitus, ad ea quæ sunt priora me extenderem, semper de te cogitarem, ex omnibus quæ sensibus concipio, ingrederer in potentias tuas! quàm facilè, si hanc clauderem memoriæ portam, vt facere omnino statuo, omnes animi mei motus sedarem! Nam simul atque huc ingressus est inimicus, aut superbiæ, iræ, luxuriæ scintilla admissa, conturbatur anima mea, & offunduntur intellectui tenebræ, vt te lux vera, quæ illuminas omnem hominem, nequeam, nec rationem, quam mihi ducem dedisti, intueri. Veni lux beatißima, & reple cordis mei intima, vt nouerim me, & nouerim te, & quòd nihil sint omnia præter te: tu solus es, qui es, cætera vmbra sunt, & vanitas vanitatum. Concede verò mihi, vt quæ beneplacita tibi esse cognouero, quæ iusta, bona ac sancta, ea etiam talia ego verè

Coloss. 2. Ioan. 1. Psal. 142. Prou. 12. Psal. 35. Exod 25. Philip. 3. Ioan. 1.

rè cæcus & insipiens esse iudicem. Tu sapientißimus enim es, tu potentißimus, optimus, pulcherrimus, dignißimus vt ab omnibus, & solus diligaris. Tu lux æterna, & sapientia æterna, scrutaris omnia, vti fecisti omnia. Quomodo igitur non credam tibi, sed potiùs mundo fallaci? Aufer à me, quæso, cæcitatem illam, errorem, & ignorantiam. Da mihi credere Scripturæ, verbo tuo, & sacris tuis Doctoribus, ac Superioribus meis. Sed cùm scienti bonum, & non facienti, peccatum sit illi, da, obsecro, vt quod video bonum, hoc agere me delectet; da voluntatem sanctam, vt nihil velim nisi te, aut propter te: sit mihi cibus facere voluntatem tuam, iudicium proprium abnegare, numquam niti prudentiæ meæ, vt tibi, benignißime IESV, fuit cibus facere voluntatem Patris tui, cibus verè & millies suauißimus. Illa enim est norma omnis bonæ voluntatis: quæcumque ab hac deflectit, obliqua, & praua, & iniusta est. O vtinam vnum sit mihi velle tecum, vnum iudicium, nihil arbitrer me scire nisi te IESVM, & hunc crucifixũ; nihil sperare aut velle queam, nisi fieri voluntatem tuam; vt mea illi vnita iam non mea, sed tua, non hominis miseri ac improuidi, sed Dei mei sit, ac deiformis, vna sit cum tua, quia tum demum, scio, recta erit, & sancta, & perfecta. Da mihi, Deus meus, fortitudo mea, ita paßiones amoris, odij, gaudij, tristitiæ, spei, & timoris moderari, vt te, pulcherrime sponse animæ, in pace cordis mei morari delectet. O quantum bonum habet, qui illas sic reprimit, vt seruiant sibi, & tibi, propter te! sed, eheu! sæpè hactenus abripior, & seruire cogor. Verumtamen ex nunc detestor & abominor eas, & tibi toto cordis affectu dedico, vt seruiant tibi omnibus diebus vitæ meæ, & imitator tui existam, creatura Creatoris, mancipiũ Domini, discipulus Magistri optimi, filius Patris benignißimi. Exaudi, Domine, hoc desiderium meum, vt iuxta vocationem meam exprimam vitam tuam, ô speculum omnis perfectionis; in omnibus cogitationibus, verbis & actionibus meis, vitam meam tuæ similem reddam; humiliter, tranquillè, feruenterq́; operer secundũ voluntatem tuam. sicuti enim palmes non potest ferre fructum nisi manserit in vite, sic nec ego nisi per virtutem in te mansero. O vtinam, humillime IESV, cognoscāt omnes, quòd discipulus tuus sim,

Ioan. 4. Ioan. 15.

 non

non tantùm si caritatem habuero (quod est vinculum perfectionis) sed etiam humilitatem, abscondendo virtutes, vt tu gloriam tuam; locum infimum semper petendo, nō primas cathedras; quas, sicut & superbiam, detestor, vt pannum menstruatæ. Desidero tecū, humillime IESV, *ambulare: nolo superbire, cùm tu te humilias; nec sedere, vbi tu stas, Rex meus, & Deus meus; nec deliciari, vbi caput meum, Christe* IESV, *cruciaris; neque honorari, vbi ignominiam elegisti. Ego, aiebas, non quæro gloriam meam, est qui*
Ioan. 8. *quærat & iudicet: ita ego desidero, siue comedam, siue*
1. Cor. 10. *bibam, siue quid aliud agam, omnia ad gloriam tuam facere; præsentia, caduca & fluxa contemnere; cælestia & æterna appetere; tibi me resignare, & omnia accipere de manu tua amabilißima per gratiam tuam. Amen.*

Praxis ad Christi imitationem dirigens.

PRima. In omni dubio, cùm hæres quid tibi dicendum vel agēdum sit, cōsidera, quomodo Christus IESVS, Sapientia ęterna ea diceret aut faceret, & gratiā illius implora, vt eum valeas imitari.

Secunda. Aliquando in examine idem cogita, & animaduerte, quomodo in hoc, vel illo, Dominus IESVS sese gessisset, qualiter locutus fuisset, quid egisset.

Tertia. Cùm vitam tuam ordinare actionesque tuas volueris in secessu & quiete, finge Christum Dominum tibi præsentem, & actiones singulas ad illius normam compone ac dirige.

Quarta. Cùm mandatū cęleste acceperimus à Deo Patre, vt audiamus Christū Dominū & imitemur: ab Apostolis enim in monte
Matth. 17. Thabor cælitus hæc vox audita est: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipsum audite; necesse vt quoad fieri potest illud impleamus. Ideo enim Verbū caro factū est, & habitauit nobiscū, vt exemplo suo nos inuitaret, & homo sese ei cōformaret. Quapropter qui vult ad perfectionem cōtendere, & ad vitā ingredi, faciat quod S. Bern. fecisse se profitetur: meditationem instituat de vita & morte Christi Domini nostri, & ex illa & ex
Bern. serm. 43. in Cant. omnibus anxietatibus & amaritudinibus illius colligat sibi fasciculūmyrrhę, qui inter vbera sua cōmoretur, id est, perpetuò oculis obuersetur. Licet enim variæ sint meditationis materię, hęc tamē vna instar omnium est, hæc ostium ad omnem virtutem & con-
Ioan. 10. templationem. quod Dominus innuere etiā voluit dicēs, Ego sum ostium, per me siquis introierit saluabitur, & ingredietur, & egredietur,

dietur, & pascua inueniet. Ad quod elegãter & suauiter Bernard. *Serm. 15. in*
IESVS, inquit, est mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. Sed *Cant.*
est & medicina. tristatur aliquis nostrûm? veniat in cor IESVS, &
inde saliat in os, & ecce ad exortum huius nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimẽ, currit insuper ad laqueum mortis desperando? nónne, si inuocet nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam. Cui aliquando stetit ante faciem salutaris nominis, duritia vt assolet cordis, ignauiæ torpor, languor acediæ? cui fons fortè siccatus lacrymarum inuocato IESV non continuò erupit vberior? Nihil ita iræ impetum cohibet, superbiæ tumorem sedat, sanat liuoris vulnus, extinguit libidinis flammam, sitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cùm nomino IESVM, hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuũ, eundemque ipsum Deum omnipotentem, qui suo me & exẽplo sanet, & roboret adiutorio. Hæc omnia mihi sonant, dum insonuerit IESVS. Sumo igitur mihi exempla de homine, & auxilium à potente: illa tamquam pigmentarias species, hoc tamquã vnde acuam eas, & facio confectionem, cui similem medicorum facere potest nemo. Hoc tibi electuarium habes, ô anima mea, reconditum in vasculo vocabuli huius, quod est IESVS, salutiferum certè & quod nulli vmquam pesti tuæ inueniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu, quò tui omnes in IESVM & *Cant. 8.*
sensus dirigantur & actus. Pone me, inquit, signaculum in cor de tuo, signaculum in brachio tuo. S. Bonauentura verò sic ait. *Bonau stim. diuin. c. 1.*
Venerabilis passionis Christi continua & deuota meditatio mentem ab huius sæculi mundanis & carnalibus concupiscentijs sequestrabit, cor tuum ad spiritualia & cælestia subleuabit, quid cogitandum sit, quid loquendum, quid respondendum, quid tacendum, quid vel qualiter agendum tibi veraciter indicabit.

IACVLATORIÆ.

AVdi Dominum quasi tibi loquentem: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Psal. 33.

Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestra non confundentur. Ibidem.

Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Matth. 16.

Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Ioan. 13.

VIGE-

VIGESIMÆ SECVNDÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Attende beneficia ac dona Dei, quibus ad virtutem N. meritò prouocaris.

Considera beneficia, quibus ad virtutem te inuitat Deus: A *creationis*, B *incarnationis*, C *redemptionis*, D *Sacramentorum & gratiarum. Deus enim te* E *pascit ac vestit*, F *liberat à multis malis atque miserijs, & per* G *Angelos suos dona mittit, vt olim* H *Israëlitis. Deus* I *pluuias*, K *solem*, L *& incrementa frugum ad tuos vsus & oblectamenta offert; vt tu* M *virtutem sequaris. Cúmque hæc omnia Deus ex summa* N *caritate faciat, non liquesces vicissim amore? equidem par est vt virtutem, etsi per se amabilis est, vitiumq; abominabile, amore Dei ac Domini nostri, & ob beneficia quibus præuenit nos, amplectamur.*

N
K
I
H
M
G
G
A
B
D
L
L
22

CAPVT XXXIX.

De decimo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Beneficiis Dei, quibus ad perfectionem nos inuitat.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, hominem à Deo eius beneficentiâ ex nihilo creatum esse, ad imaginem & similitudinem ipsius; ac proinde non sicut pullum onagri liberum, sed Deo subiectum esse oportere; eiusque non mandatis tantùm, sed nutibus & inspirationibus, si suo rectè velit munere fungi, obedire. Ad hoc enim creatus est à Domino, cuius ipse totus est. Clamat, ait Laurentius Iustinianus, innata ratio, vt quisque se illi subiiciat, à quo habet, vt sit: numquid ergo gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se. Væ qui contradicit fictori suo, testa de samijs terræ: numquid dicet lutum figulo suo, Quid facis? aut homo, Quare præcipis nobis, aut exigis hæc? Considera etiam præstantiam & excellentiam diuinæ maiestatis, præsertim si nobiscum comparetur, eaque de causa studendum illi omnibus modis placere & seruire, cùm minùs præstantia aliis præstantioribus naturaliter subdantur. Secundò, incarnationis & redemptionis beneficium expende, emptosque esse nos pretio magno, sanguine Agni immaculati, vt glorificemus & portemus eum in corpore nostro. Tertiò, etsi ista magna sint, valdè tamen illustrantur, si attendamus Deum ab æterno nos elegisse, ante mundi constitutionem, vt essemus filij eius & vasa in

Iob 11. *Laur. Iust. lib. 1. c. 5.* *Isaia 45.* *1. Pet. 1.*

in honorem; ad hoc media decreuisse, & mox vt nati sumus, ad Baptismi fontem perduxisse, in Ecclesia educasse, in arca vera constituisse, Sacramenta dedisse, vt essemus genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, vtque virtutes eius annuntiaremus. Misericordissime Deus, quid retribuam æternæ bonitati tuæ, qui me video vocatum ad fidem & gratiam tuam, & simul innumeros in gentilitate & perfidia nasci & mori? & pro his omnibus graue mihi erit virtutem, id est, pulchritudinem, salutẽ, decorem, opes, gloriam animæ meæ amplecti? præsertim cùm non solùm tanta dederis, sed etiam maiora multò promiseris, ostentans perpetuò cælum, solium regni tui, præmium nostrum, inferno abstruso: quia amari mauis, quàm timeri.

1. Petri 2.

PVNCTVM II. Considera quoties id Rom. 3. vsurpare possis: Iustificati sumus gratis, per gratiam ipsius. Quoties diuina misericordia tam longanimiter te ad pœnitentiam expectarit, & pereuntibus singulis horis millibus plurimis, tibi tamen pepercerit, eò quòd pretiosa esset anima tua in conspectu eius. Secundò, expende hæc verba: Cõplacuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizarem: & Religiosæ vocationi accommoda, quâ de medio nationis prauæ, & sæculo nequam vocatus es ad verum paradisum, & felicitatem in terris, Apostolicum vitę genus, certissimam salutis viam. Verè applicare sibi quisque poterit illud Mardochæi: Paruus fons creuit in fluuium magnum, in lucem solemque cõuersus est, & in aquas plurimas redundauit. Mox enim vt vox tua, Domine, in auribus meis audita est, ecce venerũt mihi omnia bona pariter cum illa, & gratiæ plurimæ redundarunt de pelago misericordiæ tuæ. Tertiò, considera plurima alia particularia beneficia naturæ, quòd bonis ortus parentibus, bonos nactus sis præceptores, socios, necessaria vitæ, quòd tot creaturas dederit ad recreationem

Gal. 1.

Esther 10.

nem

nem & necessitatem. Omnes enim etsi non immediatè, mediatè nobis vtiles,& sępè necessariæ sunt. Quæ egregiè prosequitur Basilius homilia 3. Ex nihilo, ait, effecit, vt essemus, ac produxit è terræ visceribus, elementa eduxit, in ministerium dedit omnigenum pecus; propter nos imbres, sol, montana, campestris regio pulchrè exculta; propter nos amnes fluunt, promanant fontium scatebræ, &c. Quid iam dicam, amantissime Pater, si considerem quanta sunt, quàm multa incommoda, pericula, quæ aliis eueniunt, & à quibus me vilissimum peccatorē & ingratissimum præseruare, vel eripere dignatus es? neque verò hæc omnia tanti facerem, nisi hæc ex infinito amore viderem emanare ab æterno, ac prorsus gratuito. Vide quàm turpe non velle Domino mutuum reddere amorem, sed eum tribuere vili creaturæ, & amore proprio à summo bono, & virtute N. auerti. *Basil. homil. 3.*

PVNCTVM III. Considera Primò, quòd, vt dicit Augustinus, cultus Dei in hoc maximè constitutus sit, vt anima Deo non sit ingrata, ingratitudinemque Deo esse, vti etiam hominibus videmus, maximè odiosam: adeò vt Dominus, quasi tactus dolore cordis intrinsecus, dicat per Isaiam: Filios enutriui, & exaltaui; ipsi autem spreuerunt me. Vide an non sic de te queri possit, si sanctas eius inspirationes neglexeris. Cùm decem mundati essent leprosi, vno tantùm gratias agente, aiebat IESVS, Nónne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt? non est inuentus nisi hic alienigena, qui daret gloriam Deo. Mundatus es à Domino, caue ne ingratus eius respuas doctrinam, & exempla virtutis sequi. Secundò, considera secūdùm D. Bernard. nihil adeò impedire ne orationes nostræ exaudiantur, atque ingratitudinem. Quid sibi vult, ait, quòd incessanter orantes, obsecrantes, postulantes non exaudit, quibus tantam, & tam gratuitam misericordiam prærogauit? & respondet, nec reprehensibile quòd instanter petimus; sed planè petitioni negat effectum, *August.* *Isaia 1.* *Luca 17.* *Bernard.*

quòd

Serm. 52. quòd inuenimur ingrati. Idem ſermone in Cantica: Ingratitudo inimica eſt animæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio: ingratitudo ventus vrens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ. Vide igitur, cùm Dominus tanta tibi conferat beneficia, & hæc non alio fine, quàm vt eum per virtutem honores & colas, qualiter ei ſtudere te oporteat, & retribuere tantæ maieſtati. Tertiò, conſidera Primò, quid requiratur ad gratitudinem; nempe Primò, non dicere tantùm, Domine, Domine, ſed facere voluntatem eius. quæ enim gratiæ acceptæ eſſe poterunt, ſi labiis honoretur, & factis inhonoretur æterna bonitas? Secundò, vt verè gratis diuinæ ſtatuas bonitati ſer-
Pſal. 50. uire, & dicere poſſis, Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quoniam bonum eſt, & quoniam ex omni tribulatione eruiſti me. Tertiò, vt offeras te magno affectu ad omnes labores & afflictiones à Domino immittendas; animumq́; reſignatum, vt ijſdem beneficiis, ſi ita ei placeat, priueris. Si enim tot bona de manu eius accepimus, mala quare non ſuſcipiamus? In omnibus igi-
Pſal. 49. tur gratias agamus, & immolemus Deo ſacrificium laudis, & reddamus Altiſſimo vota noſtra. ſacrificium enim laudis, ait, honorificabit me, & illic iter, quo tibi oſtendam ſalutare Dei. hac enim gratitudine ad aperienda myſteria ſua maximè inuitatur Dominus, qui eſt benedictus in ſæcula.

Oratio pro beneficijs.

MAgnificat anima mea te, Domine Deus meus, quia reſpicere me dignatus es de excelſo ſolio gloriæ tuæ. Quis enim ſum ego, Domine, vt memor ſis mei, & quæ domus patris mei? exaltabo te, Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in ſæculum
Pſal. 144. *ſæculi. Per ſingulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum*
Pſal. 65. *in ſæculum ſæculi. venite, & audite, & narrabo, omnes qui timetis*

Deum,

Deum, quanta fecit animæ meæ: ab æterno ordinauit me ex antiquis, antequam terra fieret, & videns me in communi & infelici sorte filiorum Adam, originali labe damnationi obnoxium, ex infinitis propè millibus elegit ante constitutionem mundi; & antequam essem, ab æterno dilexit; & cùm iam esse cœpissem, & adspicerem hanc lucem, illuminauit me luce verá, & sol iustitiæ ortus est mihi: alijs plurimis prematurâ morte raptis, me ad Baptismi gratiam, & fidem, ac Ecclesiæ gremium perduxit, & aluit carne ac sanguine filij sui. & tamen, Pater benignißime, sciebas ab æterno, quot aliquando te peccatis offenderem, quoties tibi insultarem. Sed vicit caritas tua malitiam meam, vicit ignis ille frigus meum, vicit benignitas omnia peccata mea. & quid est, Pater æterne, quod me poterit separare à caritate tua? quomodo non libenter obediam omnibus mandatis tuis, & faciam omnes voluntates tuas? virtutem sequar, & vestigia dilectißimi filij tui? Benedic anima mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus. Nisi enim tu, Domine, adiuuisses nos, & quotidie seruares; paulò minùs in inferno habitasset anima mea: sed manus tuæ quæ plasmauerunt me, & fecerunt me, illæ fecerunt virtutem, & liberarunt me de inimicis meis, impleuerunt me omni benedictione. quæcumque enim video creata, dona tua sunt, quibus me inuitas, vt seruiam tibi: non enim ea propter te, neque propter se, sed vt electis tuis seruirent, & illi tibi. Neque minoris ea æstimare debeo, quòd alijs communia; quia hoc ipsum beneficium mihi est maximum, & pro eo gratias tibi ago, Domine, ac pro beneficijs omnibus alicui mortalium concessis, eoq; magis, quo minùs illi agnoscunt, & benedicunt te. Ago verò tibi in primis gratias, quòd capiti nostro Christo IESV humanitati eius dedisti diuino Verbo copulari, & diadema speciei, vt sit Rex regum, & Dominus dominantium, Pro omnibus item donis & gratijs illi collatis, de cuius abundantia nos omnes accepimus. Gratias ago pro omnibus item beneficijs,

Prou. 8.

Psal. 102.

quæ liberali manu tuâ in puriſſimam Virginem contuliſti, quódque eam in matrem Filij elegeris, & ſupra Angelos collocaris. Gratias etiam ago pro Angelis fidelibus, qui retinuerunt gratiâ tuâ principatum ſuum; pro Sanctis, qui ad finem vſque perſeuerarunt propter te, & de ſe ac mundo triumpharunt; pro iuſtis denique omnibus & improbis, quos magnificâ gratiâ tuâ præueniſti, &
Pſal. 68. *quotidie præuenire dignaris. dignus es enim, Domine Deus, vt benedicant tibi cælum & terra, & omnia quæ in eis ſunt, & omnia enarrent gloriam tuam. Vtinam, vtinam ſic viuam, ne pœniteat te aliquando liberalitatis tuæ, ne iraſcaris propter iniquitatem auaritiæ meæ, & abſcondas faciem tuam à me. Memento, Domine, quòd vineam hanc animam meam, de Aegypto & Aegyptijs tenebris tranſtuliſti, proieciſti gentes plurimas, & plantaſti eam, dux itinerum fuiſti in conſpectu eius, & conſtituiſti eam in monte ſancto tuo, Eccleſia tua, immò & Religioſæ vocationis. quæſo te per immenſam caritatem tuam, noli permittere, vt, cùm exſpe-*
Iſaiæ 5. *ctaueris ab æterno & ſperaueris vuas, tibi proferam labruſcas: ne*
Ierem. 2. *dicere illud, quod olim de populo electo, de me poſſis: Ego te plantaui vineam electam, omne ſemen verum: quomodo ergo mihi conuerſa es in prauum vinea aliena? Auertatur, obſecro, ira tua iſta à me, & ne vnquam ponas eam deſertam, vt adſcendant vepres & ſpinæ; ſed ſit anima mea ſicut hortus irriguus virtutibus floridus,*
Pſalm. 1. *ſicut lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum tibi reddat in tempore ſuo: ne veniens, & non inueniens fructum veræ virtutis maledicas mihi, vt ficui illi, & numquam*
Matth. 21. *quiſquam ex ea fructum videat. Benedic, Domine, operi manuum tuarum animæ meæ, vt benedicat tibi in omni tempore, nunc quidem virtute verâ & pietate, in æternum verò laudibus & hymnis & canticis, ardentiſſimaq; caritate.*

Praxis agendi Deo gratias ob beneficia.

PRimò, ſæpè per diem, & maximè in Sacro & examine Deo pro omnibus gratias agere.

Secundò, beneficia præcipua aliquibus per annum feſtis recolere:

colere : quemadmodum in publicis fieri videmus. ac proinde diem natalis sui, vel proximum aliquem pro gratia Baptismi solemnem habere, & confessione, communione, eleëmosynis, & eiusmodi pietatis exercitiis colere, &c.

Tertiò, etiam praxis vtilis est, idque maximè diebus Dominicis: per singulas horas vnum aliquod memorare beneficium, Deumque laudare, atque ita cælestem vitam in terris inchoare.

Quartò, non solùm autem pro magnis, sed etiam pro minimis beneficiis gratum esse oportet. vnde D. Franciscus, inspirationem percipiens, mox vel in mediis plateis consistebat, gratias agebat, & hoc ipsum pro singulari gratia accipe, te posse Deo grates persoluere.

Quintò, obserua omnia, quæ nobis obueniunt à quocumque, Deo retribuenda esse, & accepta ferenda, vt sic amor & caritas maximè in Deum auctorem omnis boni referatur; neque tantùm de bonis id accipe, sed etiam aduersis. Non minùs prodest medicus secans quàm demulcens, neque vrens quàm refrigerans. Quid ergo melius, & animo geramus, & ore promamus, & calamo scribamus, quàm, Deo gratias? hoc nec dici breuiùs, nec audiri lætiùs, nec intelligi grandiùs, nec agi fructuosiùs potest. *August. epist. 77 ad med.*

IACVLATORIÆ.

Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Psalm. 102.

Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Ibidem.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Psalm. 115.

Venite, audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit Dominus animæ meæ. Psalm. 65.

Misericordias Domini in æternum cantabo, in generationem & generationem, annunciabo veritatem tuam in ore meo. Psalm. 88.

VIGESIMÆTERTIÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Contemplare hinc Deum, inde Luciferum: vide an huic per vitium, an illi præstet per virtutem seruire.

*A*Lterutri seruias necesse est, *aut* A *Deo, aut* B *diabolo. vtrum præstat?* C *Virtus, vt Deo;* D *vitium, vt dæmoni seruias, inuitat. Vide quid agas. quis enim Deus?* E *trinus, & vnus,* F *fons omnis boni,* G *æternus,* H *omnipotens,* I *sapientissimus,* K *liberalissimus, solus* L *cor exsatians, omnia* M *implens, & vbique præsens,* N *iustissimus, &* O *Rex summus. Ad eum accede, omniaq; ei offer,* P *cor ei, velut ardens amore* Q *sponsa, per* R *fidem, spem & caritatem trade, quosq; potes, ad eius amorem* S *trahe, Zelo honoris eius succensus, omniaq; ad gloriam eius facito.*

CA-

E F G H I
A
K L M N O
P
Q
R
Quis sicut
S
S
S
C
D
S
B
23

CAPVT XL.

De vndecimo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, siue de Perfectionibus Dei, quibus meritò prouocamur, vt ei per virtutem seruiamus.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt solet.

PVNCTVM I. Considera, ô anima Christiana, quæ ad virtutem amplectendam, & perfectionem vocaris; necessariò tibi seruiendum esse, aut Deo per illam, aut dæmoni per vitium; idque in singulis actionibus, cogitationibus, verbis, desideriis, &c. & vide vtri eligas parere. Nemo enim potest duobus dominis seruire, Deo & mãmonæ: non capit idem locus arcam & Dagon: non est cõuentio Christi ad Belial: neque est participatio iustitiæ cum iniquitate, aut societas lucis ad tenebras. Quid verò præstat? Considera Secundò, quid sit diabolus, hostis Dei & tuus infestissimus & crudelissimus, qui illecebris mundi te inuitat ad flammas æternas, in quas innumeros præcipitauit Reges, Principes, & sæculi amatores: dirissimum monstrum, in quo nulla pietas, æquitas, largitas, sed omnium vitiorum sentina & malorum. Inuitat autem ex summo odio & inuidia, quâ Lucifer cælo priuatus nos similiter excludi æternis vellet gaudiis, & in eadem secum esse damnatione: atque ad hoc omne genus fraudum & deliciarum excogitat, vt ad vitiũ alliciat, maximè superbiam & ambitionem, & amorem diuitiarum. Tertiò, considera peccatum nihil (vt sic loquar) aliud agere, quàm vt ei seruiatur; virtutem verò, vt Deo optimo maximo. Quartò, cogita quid sit diabolo per

Matth. 6.

2. Cor. 6.

per vitium ſeruire; nempe ad viliſſima indigniſſimaque præſtanda compelli, omni horâ ac momento alligari catenâ prauæ voluntatis, rei abiectæ & vili, eique mancipari: ſeruit enim pecuniæ auarus, ſeruit voluptati luxurioſus.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, ac viuâ fide apprehende eſſe verè Deum optimum, maximum, cui omnes ſeruire oporteat, eumque ſolum verè eſſe, cùm cætera tãquam nihilum ſint ante illum; ideoque Qui eſt, dicebat Moyſes, miſit me. Eundem eſſe ſpiritum nobiliſſimum, amabiliſſimum, & ſimpliciſſimum abſque vlla compoſitione, vnum quidem in ſubſtantia, ſed trinum in perſonis, & immortalem. Vide ergo an ei qui eſt, an ei quod non eſt, & mundo perituro, hoſtibuſque tuis magis quàm immortali Deo ſeruire expediat. Secundò, conſidera eum fontem omnis boni atque perfectionis, omniaque in ſe eminenter habere. vnde B. Franciſcus ſic orare ſolitus: Deus meus, Deus meus, Deus cordis mei, & omnia. Percurre, ſi libet, perfectiones creaturarũ, & ad Deum fontem bonorum, in quo omnes ſimul ſunt, & ex quo omnes manarunt, & dimanant quotidie, amorem transfer: ipſe enim fecit omnia, & coram eo omnia velut gutta roris antelucani, aut momentum ſtateræ. Tertiò, æternus eſt & immutabilis: à ſæculo & vſq; in ſæculum tu es Deus, aiebat Dauid; nos verò ad momentum, & numquam in eodem ſtatu permanentes; ſed ſi virtutem eius, & mandata diligamus, æternos nos ſecum efficiet & beatos. Illum igitur Dominum colamus, qui ſemper idem ipſe eſt, cuius anni non deficient. Quartò, attende, quòd ſit omnipotens, qui verbo vno creare infinitos mundos poteſt, & ſimiliter annihilare in ictu oculi. Adſpice hanc mundi machinam, maria contemplare, & cælos: hæc ipſe dixit vt eſſent & facta ſunt, ipſe appendit tribus digitis orbem terræ, & librauit in pondere montes, & colles in ſtatera: ipſe eſt fons ſapientiæ, qui ab æterno omnia

Exodi 3. *Sap. 11.* *Iſa. 40.* *Pſal. 101.* *Iſaia 40.*

omnia cognouit, naturam, potentiam, perfectionem rerum omnium, motum, speciem & ordinem, distinctissimeque omnia in pondere, numero & mensura, singulaque indiuidua, omnes capillos capitis nostri. Ipse numerat multitudinem stellarum, & omnes eas nomine vocat; ipse mensus est pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit, & diem præuidit ortus & occasus omnium ab æterno, meritaque & demerita, circumspiciens omnes vias hominum. Illi si omnis scientia humana & angelica comparetur, vera est insipientia. Numquid ergo audebis arguere opera eius, & dicere, Quare sic præcepisti nobis, aut cur hoc ita accidit? non est consilium, non est sapientia contra Dominum: omnium est artifex, omnia ille adinuenit: lux omnes illuminans & reuelans profunda cogitationum & mysteriorum. Sed inprimis, appende amorem, quo diligit omnia quæ fecit, & nihil odit eorum. In hoc enim amore complacet sibi, operatur omnia propter se, & diligit ab æterno spontaneè, beneficè: zelosus pro gloria sua, pro iustis suis; in pace tamen, auctor pacis, & cum tranquillitate zelat & iudicat: longanimis super malitia hominum, dans metuentibus se significationem, vt fugiant à facie arcus: miserator & misericors, statim obliuiscens iniquitatum, vt in Niniue apparuit: liberalissimus etiam in hostes suos, & ingratos mortales: immensus, quem cæli cælorum capere non possunt, & vbique præsens: in ipso enim viuimus, mouemur & sumus, vt non sit quod vltrà quæramus, cùm in ipso omnia habeamus: iustissimus iudex & rectissimus, vltor terribilis, pius, beneficus, affabilis, fortis, magnificus, patiens, benignus, clemens, mansuetus, suauis, dulcis, sanctus, purus, creator, conseruator, omnia prouidentiâ suâ gubernans & custodiens. Ipse enim verus Dominus est, & Dominus exercituum, & Rex regum, & Dominus dominantium, magnus, immensus, sublimis, excelsus, totus amabilis,

Isaia 40. *Iob 12.* *Sap. 11.* *Psalm. 59.* *Act. 17.*

bilis, desiderabilis, laudabilis, incomparabilis: talis ac tantus est Dominus. Quid igitur nos remoratur? eheu! quàm promptè in durissimis obsequiis mundo seruitur! & pro te, Deus meus, graue nobis est per virtutem veram, veram humilitatem, puritatem, resignationem esse beatos. O malitiam & cæcitatem filiorum Adæ!

PVNCTVM III. Considera quomodo tota curia cælestis nutui eius obediat, Angelici illi spiritus, & Sancti omnes, maximoque amore eius honorem & gloriam studeant laudibus perpetuis celebrare, zeloque ardentissimo ferantur: neque hi tantùm, sed etiam venti & mare, & omnia obediant ei; tu verò inter omnia repugnare poteris voluntati eius? O quàm esset æquum te purissimâ intentione, id est, quia ei placet, & vult, atque dignissimus est, virtutem colere & pietatem, perfectionique studere potiùs, quàm aut spe præmiorum, aut pœnæ timore! Dignus est enim accipere honorem, & gloriam, & benedictionem, qui solus est Dominus, solus altissimus. Secundò, finge hinc dæmonem, mundum, & propriam voluntatem; inde Deum optimum maximum: simulque aduerte omnem omnino creaturam ab eo creatam ad gloriam nominis sui: quamque impium & indignum obliquâ intentione auertere eas à fine suo, & se conuertere à creatore ad illas. Tertiò, considera Dominum in omni creatura præsentem, easque conseruantem, & operantem in iis gratuito amore, propter te; & quàm turpe te mercenarium esse, neque sincerâ caritate ei seruire, totoque eum corde diligere.

Apoc. 4.

ORA-

ORATIO.

Domine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra! quis in nubibus æquabitur tibi, aut similis erit in filijs Dei? tu enim excelsus super omnes gentes Dominus, & super cælos gloria tua est. Veniant igitur omnes gentes, quascumque fecisti, adorent te, & glorificent nomen tuum, nomen ineffabile, quod est super omne nomen, & in nomine tuo omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum. quis enim Deus magnus, sicut Deus noster, ô anima mea? Ipse est omnipotens super omnia opera sua, & multa abscondita sunt maiora his: pauca enim videmus operum eius. Terribilis Deus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius. Glorificantes Dominum, quantumcumque potuerimus; superualebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia eius. Benedicentes Dominum exaltemus illum, quantum possumus: maior est enim omni laude. Quis videbit eum, & enarrabit? quis magnificabit eum sicut est ab initio? Ecce Deus magnus, vincens scientiam nostram; numerus annorum eius inæstimabilis, excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & vnde cognosces? longior terra mensura eius, & latior mari, si subuerterit eam, vel in vnum coarctauerit, quis contradicet ei? Eheu! Domine, quis iam, precor, non contradicit tibi? inuitas ad virtutem, benignissime Deus, & mandas: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: tollite iugum meum super vos: iugum, ais, meum suaue est, & onus meum leue; & ecce durus hic sermo videtur, & vix est qui possit eum audire. nónne ergo tibi seruire regnare est? nónne gloria magna sequi te, Domine? quis est ergo qui nos separare poterit à caritate tua? an hostis teterrimus, qui circuit tamquam leo rugiens, & quærit quem deuoret? an mundus vanissimus, honoris fumus, vmbra & vapor ad modicum parens? voluptas fœda & momentanea? hæc sunt, hæc sunt, prô dolor! quæ miseros mortales agunt præcipites in ruinam, & miseriam sempiternam; quæ auertunt à te, ô omne bonum, Pater æterne, qui tam longanimiter sustines nos, & expectas ad pœnitentiam.

Psal. 8. Philip. 2. Eccli 43. Ibid. Iob 11. Matt 11. Ioan. 6. Rom. 8. 1. Pet. 5.

Iob 35. *tiam. verè misericordia tua super omnia opera tua. neque enim si peccauerimus, nocebimus tibi; & si multiplicatæ fuerint iniquitates nostræ, nil faciemus contra te; & si iustè egerimus, nihil donabimus tibi, aut aliquid de manu nostra accipies: tu solùm quæris,*
1. Tim. 2. *vnde nos corones, ideoq; vis omnes ad agnitionem veritatis venire, & neminem vis perire, quia bonus es, & quia in sæculum mise-*
Psal. 72. *ricordia tua. Mihi ergo adhærere tibi Deo meo bonum est, & ser-*
Psal. 118. *uire tibi omnibus diebus vitæ meæ. Concupiscit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore: verè enim dulcia faucibus meis eloquia tua super mel & fauum ori meo. nónne tibi sub-*
Ibid. *iecta erit anima mea? imò iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ, & custodiam legem tuam semper, in sæculum, & in sæculũ sæculi. Tu enim Rex potentißimus, sapientißimus, liberalißimus, benignißimus, iustißimus, pulcherrimus, ineffabilis, & totus desiderabilis. Nolo conformari vltrà huic sæculo nequam, sed probare quæ sit voluntas tua bona, & beneplacens, & perfecta. dico enim per gratiam tuam, quæ data est mihi, nolo alteri Domino seruire, concupiscentiæ carnis, oculorum, aut superbiæ vitæ; sed tibi,*
Galat. 1. *Rex regum, & Domine dominantium; tibi vni placere in iustitiâ & sanctitate: scio enim, si hominibus placerem, tuus seruus esse non possem. O vtinam omnes ad te exemplo bono & virtute addu-*
2. Cor. 15. *cere possem, à tenebris ad lucem, ab errore ad viam, à mendacio ad veritatem! cupio impendi & superimpendi pro gloria tua, pro salute proximorum meorum, vt cognoscant, & diligant, & sciant, quia Dominus est Deus, & non est alius Deus præter te. adiutor ergo meus esto, & ne derelinquas me, neque despicias me vnquã, Deus*
Psal. 20. *salutaris meus: in te enim solo, Domine, speraui, & non confundar in æternũ; in te salutare meum, & gloria; Deus auxiliũ & spes*
Psal. 26. *mea in te est; quia pater meus & mater mea dereliquerunt me, tu autẽ, Domine, assumpsisti me: in te cõfirmatus sum ex vtero matris meæ, tu es protector meus. diligam ergo te, Domine, fortitudo mea, ex toto corde, ex tota anima, ex tota mẽte mea, & ex totis viribus*
Psal. 72. *meis. quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? absorbeat me, dulcißime IESV, immensa & melliflua vis amoris, vt amore amoris tui moriar, qui amore mei dignatus es mori.*

Praxis

Praxis exercendi ſeſe circa perfectiones diuinas.

PRima. Exercitium fidei, ſpei, caritatis, de quo pluribus actum eſt ſuprà. Hæ enim Theologales virtutes diuinæ bonitati animam vniunt.

Secunda. Communicatio cum Deo, quâ homo ex creatis aſcendit ad Deum, & ex eorum perfectione in diuinarum perfectionum admirationem rapitur & amorem.

Tertia. Pura intentio in omnibus actionibus, quoad fieri poteſt.

Quarta. Reſignatio, quâ quis ſua, & voluntatem maximè, diuinæ voluntati dedicat atque conſecrat, & in omnibus conformat.

Quinta. Oratio affectiua, quæ ab aliis Recollectio appellatur. Quæ breuiter hîc perſtringo, eò quòd infrà pluribus de iiſdem tractandum ſit, cùm de contemplatione agemus.

IACVLATORIÆ.

Qvemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum; ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſalm. 41.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Ibidem.

Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea: faciem tuam, Domine, requiram. Pſalm. 26.

Sitiuit in te anima mea: quàm multipliciter tibi caro mea. Pſal. 62.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis, in ciuitate Dei noſtri, in monte ſancto eius. Pſalm. 47.

Quis in nubibus æquabitur Domino, ſimilis erit Deo in filijs Dei? Pſalm. 88.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis. Pſalm. 144.

VIGE-

VIGESIMÆ QVARTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

In omni oratione & obſecratione cum gratiarum actione petitiones tuæ innoteſcant apud Deum: quia ſine ipſo nihil potes.

FRuſtra hæc omnia expendisti, niſi Deus adſit. Pete igitur virtutem per A *paſſionem Chriſti,* & B *peccatum deteſtare, atque iterum hîc in fine orationis ſeu meditationis ſtatue præuiſis* C *occaſionibus virtutem, ad quam te in meditatione excitaſti, exercere.* D *Obſecra Deum pro illa virtute impetranda,* E *Sanctos quoque roga, vt pro te Deum deprecentur. precare ardenter, velut* F *moriturus, aut in ſummis periculis poſitus. Ora etiam pro* G *fide,* H *ſpe,* I *caritate,* K *humilitate,* L *liberalitate,* M *caſtitate,* N *ſobrietate,* O *manſuetudine,* P *diligentia. Demum caritatis memor, ora pro tota* Q *Eccleſia,* R *parentibus & Superioribus,* S *ſubditis ac tibi commiſſis, vti Dauid,* T *benefactoribus,* V *inimicis,* W *peccatoribus conuertendis, &* X *animabus purgandis.*

CA-

quia accepistis
Orate pro inuicem
vt saluemini.
Spera in Domino et
24

CAPVT XLI.

Exercitium Petitionis.

QVæso, Domine Deus fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum & misericordiam tuam cum his qui te diligunt, & custodiunt mandata: fiant aures tuæ auscultantes, & oculi tui aperti, vt audias orationem serui tui; quam ego oro coram te hodie, vt poßim facere voluntatem tuam, & inspirationes sanctas fideliter exsequi: nisi enim dignata fuerit maiestas tua respicere me benignis misericordiæ suæ oculis, vanus est labor meus, & meditatio mea. Obsecro ergo, Domine, sit auris tua attendens ad orationem serui tui, & da mihi virtutes animæ meæ necessarias, fidem viuam, spem firmam, caritatem perfectam; da cor humile & contritum, vt tibi placeam; largum & liberale, vt te imiter; castum & purum, vt in eo conquiescas; sobrium, vt te gustem; mansuetum, vt discipulus tuus appaream; studiosum & strenuum, cùm promiseris mihi, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis adscenderunt, quæ præparasti diligentibus te. Deus virtutum conuertere, respice de cælo, & vide, & visita vineam istam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua, & super filium hominis, quem confirmasti tibi: commoueant paterna viscera tua pericula nostra, Deus meus, Deus totius consolationis, & reminiscere miserationum tuarum, quæ à sæculo sunt. tu qui verbo vno potes omnia, & dedisti nobis vnigenitum Filium tuum, quomodo non omnia nobis cum illo donabis? Exaudi, Domine, orationem serui tui, & preces eius, propter temetipsum, propter gloriam nominis tui libera nos, & propitius esto peccatis nostris, ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solij gloriæ tuæ. tu dixisti, Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.

2. Esdræ 1. — 1. Cor. 2. — Psal. 79. — Psal. 24. — Dan. 9. — Psal. 78. — Psal. 49.

Venio igitur ad thronum misericordiæ tuæ, & quomodo repulsam pati potero; cùm & sanguis dilectißimi filij tui clamet

pro

pro me de terra non vindictam, sed pietatem. meritus ille fuit, vt
Hebr. 5. *non despicias demerita mea: ille pro me postulauit cum lacrymis, & exauditus est pro reuerentia sua, etiam pro me minimo seruulorum suorum. si manus meæ plenæ sint sanguine peccatorum, respice, quæso, ad manus illas, in quibus me scribere dignatus est; respice cor eius sacratißimum, & inueniet maiestas tua memoriam*
Ioan. 6. *mei, & amorem & benignitatem erga me. Promisit ille, Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis; benignitatis tuæ est annuere, ô Veritas æterna, quod petimus in nomine vnigeniti Filij. Respice, quæso, in faciem illius, & ad sacrificium eius, quod despicere non potes: respice ad preces Sanctorum tuorum, Beatißimæ Matris Filij tui, & Patronorum meorum. Scio, Domine, scio quia de se iam securi, de nobis solliciti sunt: ipsi in portu, nos in mari naufrago: attende caritatem, quâ te complexi fuerunt, & sanguinem suum fuderunt pro te. Monstra apud filium, ô Beatißima Virgo, nunc te esse matrem, matrem gratiæ, matrem misericordiæ; neque mihi tantummodo, sed Ecclesiæ afflictæ, parentibus, & Superioribus meis, vt secundùm voluntatem filij tui omnia sincerè dirigant; subditis, vt feruenter seruiant tibi; benefactoribus, vt pro temporalibus æterna consequantur; aduersarijs meis, vt in æternum Deo meo viuo & vero, & mihi caritate verâ coniungantur; peccatoribus, eheu! vt tandem oculos suos conuertant ad solem iustitiæ; denique animabus, vt ad speratos amplexus citò veniant, & te videant cum Filio regnantem, & benedicant in sæcula sæculorum. Amen.*

Praxis ad petitionem in oratione exercendam.

1. Tim. 2. VArij orandi modi hîc traduntur, quos S. Paulus 1. ad Timotheum 2. commendat dicens: Obsecro primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: hoc enim bonum est, & acceptum coram Saluatore nostro Deo, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

Primus

Primus modus est oratio, quâ mentem eleuamus ad Deum, vt eum laudemus & glorificemus, vt Sancti in cælo perpetuò faciunt. Decet enim sic orationem inchoare, & ob id eam maximè instituere, Deumque exaltare, magnaliaque eius commemorare, ac quasi litaniam facere ex eius perfectionibus, & ab vna in cæteras debita cum mora transire, laudando eum, vt summè potentem, sapientem, bonum, sanctum, liberalem, longanimem, fortem, prudentem; item propter officia quæ erga creaturas præstare solet. Est enim creator, conseruator, protector, gubernator, magister, pater, medicus, seruator, glorificator earum. Sed de hoc modo actum superiori capite.

Idem modus potest exerceri, percensendo virtutes & excellentias Christi Domini nostri, in conspectu eius; quas in Incarnatione, Natiuitate, cæterisque mysteriis monstrauit, dicendo: Gaudeo vehementer, dulcissime IESV, ob immensam caritatem tuam, & humilitatem, quâ de sinu Patris dignatus es in vterum Virginis descendere propter nos homines & salutem nostram, &c. Similiter potest quis potentias singulas animæ suæ prouocare in laudem Dei, cum Propheta dicente: Benedic anima mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius: vel omnium creaturarum nomine eius laudes velut linguâ earum celebrare, eodem ferè modo, quo pueri in camino Babylonis: Benedicite omnia opera Domini Domino. huc etiam pertinet discurrere per Angelorum choros, & Sanctorum ordines, eosque ad Dei laudem inuitare. *Psalm.103.* *Dan.3.*

Secundus modus est, per gratiarum actionem, qui modus & affectus sæpissimè in oratione, & per diem vsurpandus: de quo pluribus suprà dictum.

Tertius modus est, per petitiones, quibus mala deprecamur, & bona nobis petimus, virtutes & gratiam Dei, deuotionem. Fit autem petitio hæc, mala & plagas, vt mendici faciunt, Domino nostro ostendendo, & desideriis ardentibus eius auxilium implorando. Secundò, per insinuationem, cùm perpaucis necessitatem nostram & desiderium exponimus, atque eo suspensi stamus coram Domino velut catelli comedentes de micis quæ cadunt de mensa domini sui, & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri sint ad Dominum Deum nostrũ, donec misereatur nostri. Sic petebat ille dicens, Domine, si vis, potes me mundare: sic & Martha, Domine, si fuisses hìc, frater meus non fuisset mortuus. fitq; ex reuerentia magna, vel magna fiducia, vt cùm sorores dicerent IESV, Ecce quem amas, infirmatur. *Vide P. Lud. de Puente tr. 1 de orat. c. 15.* *Matth.8.* *Ioan.11.*

Quar-

Quartus modus est, explicitè petere à miseriis liberari, & virtutes obtinere cum obsecratione, quæ est similis cuidam adiurationi offerendo varias rationes. Prima est propter Deum ipsum: sic Dauid orabat dicens, Propter nomen tuum propitiaberis peccato meo: multum est enim. id est, quia decet magnitudinem & bonitatem tuam, & ne hostes illudant tibi, vel iis qui cōfidunt in te, quasi nō adiuues, & frustra tibi seruiatur Item quia est pater & protector, &c. Secunda ratio, seu titulus obsecrandi est, per Christum Dominum: merita enim illius allegare possumus, vitam, passionem, & mortem eius; promissa illi facta, quòd hoc ad gloriam eius spectet. Tertia ratio obsecrandi est, offerre Domino merita Sanctorum, & maximè D. Virginis & matris vnigeniti filij eius.

Psalm. 24.

Notandum verò Primò, quod Granatensis admonet, expedire in petitione varias postulare virtutes, & remedia defectuum nostrorum: hoc enim modo renouari saltem proposita, & plurimùm spiritum promoueri. Ideò hîc virtutes, quæ vitiis capitalibus opponuntur, appositæ sunt vnà cum fide & spe.

Neque tantùm pro se quis obsecrare debet; sed ex caritate pro Ecclesia, Superioribus, benefactoribus, aduersariis, peccatoribus, & animabus defunctis. quos omnes in Christi crucifixi membris collocare possumus: Ecclesiam eius sponsam in corde, Superiores in capite, subditos in sinistra, benefactores in dextra, aduersarios in genibus, peccatores in pede sinistro, animas purgandas in dextro.

Notandum Secundò, septem Horas canonicas his septem ordinibus hominum, pro quibus orandum est, posse applicari.

Notandum Tertiò, ad attentionem conciliandā etiam fore vtile discrimina illa, quæ corporaliter hîc videre licet expressa, spiritualiter concipere, atque hoc pacto stimulos nobis addere, ad feruorem in oratione aliisque pietatis exercitiis.

CA-

CAPVT XLII.

Exercitium post Meditationem.

PRimò, gratias age Deo pro dono orationis, quòd infinita maieſtas dignata fuerit te ad ſui conſpectum, ad colloquium admittere, & diſtractas orationes ac laudes nõ aſpernari; etiamſi ſit in medio cæleſtis aulæ ſuæ, & nuptiali conuiuio, quod fecit Rex filio ſuo, inter Angelorum ac Beatorum laudes & hymnos, quodq́ue cum ijs te clementer audire non recuſarit: & generatim pro omnibus beneficijs, vt prima imago ex quatuor docebit quæ proximo libro inſerentur. Secundò, conſidera defectus admiſſos in meditatione, quomodo pane cæleſti, & mãnâ piæ orationis ac meditationis confirmatus, non tantùm eos, ſed & alios (qui breuiter in memoriam reuocandi, ac deteſtandi) vitabis; maximè tamen illum defectum, quem in perfectionis progreſſu potiſſimam eſſe remorã aduertis, ac per examen particulare ſtudes expugnare. Tertiò, conſidera breuiter quæ tibi agenda illo die, eaq́; Deo offer, ac debitè ordina. Quartò, proſpice quæ accidere poſſint aduerſa, & animum reſignatione inſigni ad ea compara. Eſt verò eiuſmodi exercitium breuiter, vt ratio ipſa dictat, & vtiliter poſt meditationem pro recollectione tantummodò perſtringendum; niſi tamen infelix meditationis ſucceſſus ſuadeat diutiùs immorari, & ſic illum defectum ſupplere: quod quàm commodè eo pacto fiat, vſus ipſe edocebit. Itaque cùm hãc vtilitatem, & alias complures habeat, fuſiùs de eo dicendum eſt. Siquidem illa quatuor pũcta complectuntur inſuper modum vtiliter meditandi, ſeu potiùs recolligendi, & renouandi vitam, modum item incumbendi, & faciendi examen, ſurgendi manè, ſeſe præparandi ad Sacramentum

Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, audiendi Sacrum, &c. vt pluribus infrà exponetur.

Oratio poſt meditationem.

QVis ſicut, Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra? Túne Rex regum, & Domine dominantium, dignaris me reſpicere, qui ſum puluis & cinis: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius: benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius; ſed ſeruiamus illi in corde perfecto, & induamur Dominum IESVM *Chriſtum in omni cogitatione N. verbo N. & actione N. tollamus crucem eius, & ſequamur eum. O dulciſſime* IESV, *ſuſcipe, quæſo, hoc deſiderium meum, & omnia mea manibus B. Virginis matris tuæ, in vnione omnium meritorum tuorum, & fac de me ſecundùm ſanctiſſimam voluntatem tuam. Ex te enim, & in te, & pro te ſunt omnia, Deus meus, cordis mei & omnia.*

Pſal. 102.

Alia oratio poſt meditationem.

EHeu! Domine, vnicum auxilium meum, Rex regum, & Domine dominantium, ego cinis & puluis in tot periculis conſtitutus, quàm frigidè & diſtractè, ob negligentiam cuſtodiæ ſenſuum meorum, & cordis mei, tecum locutus ſum coram curia tua vniuerſa, quæ toto corde te laudat, ſicut & animæ omnes iuſtæ ac verè religioſæ! Miſerere mei infantis, omnium egeni, nec valentis in ſummis periculis, patris ſui, patris miſericordiarum, tuam, dulciſſime IESV, *opem implorare: & ſuſcipe ſi quid boni feci, quod tui ſolius eſt opus, in vnione meritorum, vitæ & mortis tuæ, B. Virginis & Sãctorum tuorum, maximè eorũ quos in patronos delegi. diſpone de ſeruo tuo, ſicuti tibi viſum fuerit; ſiue conſolari libeat, ſiue relinquere me; tua voluntas fiat: dignus verè ſum, ſi me reſpicis, quẽ relinquas; ſed, ſi te, & vulnera tua, erit vnde me non deſpicias, vt ſit miſericordia tua ſuper omnia opera tua.*

Humiliatio ſui.

Oblatio.

Reſignatio.

O Domine, da mihi gratiam, vt quod me docuiſti, Pater benigniſſime, ad ſalutem & ſolatiũ animæ meæ, pro amore tuo & infinita

Propoſitorum renouatio.

finita caritate, promptè exequar, cùm manifestè cognouerim voluntatem tuam. Tu scis, tu scis qui nosti omnia, ardens desiderium meum, quodq; abominer has imperfectiones meas, N. & voluntatem propriam, carnemq; grauissimum hostem meum: verùm, nisi miseratio tua magna sit, peribo vtique in infirmitate mea; ideoq; tu es spes & fiducia vnica mea: quomodo enim mihi qui nihil sum, & nihilo peius, confidere potero? Vilis certè & miser sum, sed vilior fiam, atque humilis ero, saltem in oculis meis, quia humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Vilis etiam haberi optabo, & opto, delicias mundi spernere, & in præsentia tua ambulare, Superioribus meis obedire sicut tibi, proximum amare propter te, maximè aduersariū, ne sim sicut Ethnicus & Publicanus, qui solùm diligentes se diligunt. Quis mihi det vt possim carbones ardentes beneficiorum congerere super caput eius propter te, vt sim verè filius tuus? Tu solus dare potes, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum descendit. Da mihi, obsecro te, ô Pater, ô Deus meus, gratiam vt emēdem has imperfectiones meas N. & omnia mea opera N. perfectè, sicut proposui, faciam ad maiorem gloriam nominis tui; ne considerationes hæ atque exempla, tum tua, tum Sanctorum, cum tot exhortationibus & medijs, mihi in die iudicij sint in singultū. Adhæc, ô Domine, si te amo, (quod spero & opto toto corde meo) libenter pro te pati debeo, ideò ex nūc accepto omnia aduersa de manu tua N. & amplector cruces, mortificationes, dicteria, vt tibi similis sim & Sanctis tuis, vt pro peccatis meis satisfaciam; vt te perfectè, ô bonitas infinita, amem ex toto corde, ex tota anima mea. O vtinam digneris te ponere vt signaculum super cor meum, vt signaculum super brachium meum, vt nemo mihi deinceps molestus sit, & sciant omnes quia tuus ego sum, & tu meus; quodq; digneris mansionem apud me facere, & breui pro infinita misericordia trahes ad te ipsum, & recipies in æterna tabernacula! Introduces me, spero, in domum patris tui, introibo in potentias Domini mei, & videbo, & considerabo de magnitudine atque abysso caritatis tuæ mirabilia tua. Amen.

Confidētia in Deo.

Diffidentia sui.

2. Reg. 6.
Iudith 9.

Rom. 12.
Iacob. 1.

Patientiæ & caritatis actus.

Cant. 6.

Praxis eorum quæ post meditationem facienda sunt, ac primò de distractionibus, & earum remediis.

Thren.1. PEccatum, ait Propheta, peccauit Ierusalem; propterea instabilis facta est. peccauit vtique & anima nostra, atque instabilis facta est, abiitque vaga post amatores multos & concupiscentias suas; ita vt nullo loco conquiescere possit, sed in varias partes distrahatur. Cùm verò distractio hæc, animique euagationes velut *Eccles.10.* muscæ morientes perdant omnem suauitatem vnguenti seu orationis, vtilitatemque eius non parum impediant, studiosè remedia adhibenda sunt. *Cyprian de orat Dominica.* Quomodò enim, ait Cyprianus, te audiri à Deo postulas cùm te ipse non audias? Vis Deum esse memorem tui cùm rogas, cùm tu ipse memor tui non sis? hoc est vigilare oculis, corde dormire, cùm debeat Christianus etiam cum dormit oculis, corde vigilare.

Caß.coll.9. cap.2. Primum ac præcipuum est, ante orationem animum seruare collectum. Quales enim orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus; ex præcedenti enim statu mens atque animus in supplicatione firmatur. eo autem id diligentiùs est faciendum, quia oratione velut aquæ ductu gratiarum aquæ ad nos dimanant, atque adeò nihil est quod proinde dæmones horreant magis, nihil quod magis conentur impedire.

Secundum verò remedium, ac præcipuum est, præter præparationem, de qua dictum lib.1.cap.9. præsentiam diuinæ maiestatis retinere, viuamque eius fidem crebrò excitare, ac magnâ reuerentiâ, etiam exteriori coram illa atque curia eius stare, tamquã *1.Cor.4.* spectaculum facti simus mundo, Angelis & hominibus. Quòd si coram Ven. Sacramento orare possis, id etiam facio: sin verò, versus illud vbicumque quis sit sese conuertere pium atque vtile est; cùm etiam in orando ad templum se conuertere Israëliticus populus à Domino edoctus fuerit. Ad reuerentiam pertinet valdè quieto esse corpore, & simul imaginationem certo loco per compositionem loci, de quâ actum pluribus, alligare.

Tertiò, obserua tria nos in oratione distrahere, præsentia, præterita ac futura. Præsentia maximè tum, quando affectum ad se trahunt, inquietos efficiunt, & curiositate distrahunt; ideoque solitudo, quies & sensuum custodia maximopere commendantur. Præterita verò nos impediunt, si quãdo aliquid malè gestum fuit

fuit, vel accidit ingratum: hæc enim pertractare secũ animus & retractare solet, eò quòd prius vt se inspiceret non conquieuerit. Si quis igitur inter orandum quietem quærat; examinet se priusquam ad orationem accedat, contritionem excitet, & de singulis decernat. Primò, nihili esse omnia præ studio placendi Deo, & eius voluntatem implendi, atque ita nihil se velle cogitare aliud, quam id quod diuinæ maiestati gratum; nolle pro incenso & odore suauitatis offerre fœtentis & vilis animæ exhalationes, curas scilicet ac cogitationes vanas, inutiles, turpes & malas. Studiosè autem sibi persuadeat ac firmiter credat perdere se, atque impedire negotiorum successum, si de iis cogitet, cùm per istos defectus & intellectus tenebrescat, & voluntas tardior fiat ad bonum, & gratia Dei, lux nostra ac robur nostrum per eos impediatur. Si sic egerit, & nihili præ Deo, eiusq; honore fecerit omnia, certum quòd facilè rerum mundanarum obliuiscetur, vt solemus alia contemptibilia, & res nihili difficilè recordari. Ne ergo solitudo in oratione animum pungat, salubre, ait Gregor. remedium, vt, cùm se mens ex memoria culpæ reprehendit, hoc priùs in oratione defleat, quòd errauit, quatenus cùm erroris macula fletibus tergitur, in petitione sua cordis facies ab auctore munda videatur. Et rursum semper ante orationis tẽpora debet sollicitè conspici quidquid potest in oratione reprobari Si quid igitur alicui occurrat non ritè à se factũ, & quod emendare oportet; firmiter credat, & statuat, id se diuinâ gratiâ corrigere solùm posse, ideoque omnem sollicitudinem in Dominum proijciendo, toto animo ad deuotionem incumbat, neque admittat vllam de ea dum orandum est, cogitationem; quandoquidem eam suscipere sit auertere se à Deo adiutorio vnico nostro, & luce (qua ante omnia indigemus) animã nostram. Sicut ergo vanum est volenti scribere, ante lucem surgere, vanum absque Domino ædificare (vt Psalmistæ verbis vtar) ita longè vanius lucem necessariam & virtutem ac robur excludere ad res gerendas. quod fit quoties anxii de rebus agendis fenestram, quâ lumen intrare oportebat, distractione occludimus, cùm Deum illâ offendamus, qui nobis lux, & virtus, & sapientia est. Si igitur gratiam ab eo poscimus, omnem sollicitudinem nostram in eum proiiciamus, vt ipsi sit cura de nobis.

Greg. lib 10. Mor. c. 16.

Psalm. 126.

Decernat Secundò, si quid perperã factum sit, cõtritione, vt initio monui, excitatâ, nihil anxiæ cogitationis, diffidentiæ, vel tristitiæ admittere, sed Deo supplicet, vt pro sua paterna prouidẽtia omnia disponat, quæ videt ex illo quod à nobis dictũ, aut factum emanare posse. Quod factum semel est, infectum esse nequit; sed

vt perinde sit atque infectum, & nobis etiam mala nostra cooperentur in bonum, id solius Dei est, eiusque potentiæ, sapientiæ, & immensæ bonitatis.

Nunc quod attinet ad futura quæ aut agenda nobis forsitã, aut patienda erunt, ad vtraq; gratiam nobis necessariam esse constat. Quomodo verò impetrabimus, siue quid negotij tractandũ, siue concio habenda, aut publicè quid dicendum, aut scribendum sit, nisi attentâ ac humili prece; adeò vt omnis cogitatio de re futura importuna, vel nõ necessaria, sit diuinæ lucis, vti dixi, obstaculũ, fontis gratiæ obstructio, rei illius quã paras maximum impedimentũ. Si autem quid times? nullum asylum certius, nullum refugiũ quàm protegi sub vmbra alarum Domini: sic aram sacrã tenere, & in protectione Dei cõmorari sit ille igitur timor tuus, & spes tua: solus enim omnia facere Dominus potest, & cùm voluerit, & placuerint ei viæ nostræ, inimicos nostros conuertere ad pacem.

Vides quàm firmo atque vtili decreto, omnis cogitatio de præterito, præsenti ac futuro excludenda sit? Verumtamen id nequaquã sufficit fragilitati nostræ, sed in oratione, si distractiones occurrerint, primò leniter (non autem cùm detestatione) auertendi oculi mentis nostræ, ne videant vanitatem, ac quemadmodum si errauissemus à via, in eam statim, & locum propositũ redeũdum est. Quid si turba phantasmatũ instet? numquam tamen cedendũ hosti: sed oculos ad Deum attollere mox oportet, pluribusq; rursum fides viuificanda diuinæ præsentiæ: si neque id sufficit, ea quæ iam diximus de præteritis & futuris per interrogationes expendenda sunt. v.g. percontetur ex se quorsum ista cogitamus coram te. Deus meus; cùm id quod factum est, tu solus vt velut infectum sit, efficere possis: quod faciendum verò, tu solus perficere, qui omnia in nobis operaris. Quomodo igitur auertar à te vnica spes mea? nónne hæc sollicitudo mea est iniuria tua? & prodesse mihi non poterit? an facere possum quidquam absq; te? Certè si beneficium accipis, anima mea, quoties cum Deo loqui permitteris; quomodo ei iniurias dicere audes? Cogitatio enim nostra, locutio nostra: túne sic mancipio loquerere vt modò Deo? quid si hæc homines audirent, quæ versas animo? Itáne tibi vilis, coram quo tremunt potestates? vsquequo prouocabis iram eius, qui ecce post tot euagationes tuas præ amore prouocari ad iram non posse videtur, verè mitis & humilis corde? Præterea vtile fingere se alterum à se, sibique quasi concionari, vel cum Deo, Sanctis, Patronis, aut Angelo Custode de suis animi corporisque miseriis tractare, & vicissim quasi audire respondentem, vt in Echone audienda fieri solet. Quando autem animus longo tempore distra-

distractus est, aliquo secessu vnius vel paucorum dierũ, eum ad se reuocare, vel saltẽ crebrioribus per diẽ orationibus valdè conducit. O infelix illorum sors, quorum vita ita negotiosa est, vt tamẽ coram Deo sit otiosa; eò quòd mundo & negotiis ita tota tribuatur, vt vix è die horam, è mense diem, ex annis hebdomadam sibi & salutis negotio tribuere queant!

Obserua etiã Primò, nõ mediocriter attentionẽ iuuare, quęcũque ad pacẽ animi impetrandã pertinent; vti etiam, cùm secundo successu oratio fluit, humilitatem conseruare: ideò enim sæpè consolatio in oratione adimitur, quia per illam anima sui ignara inflatur. itaque euenit quod Salomon ait: Qui mel multũ comedit, non est ei bonum. In quam rem S. Bern. apposité: Superbia, inquit, inuenta est in me, & Dominus declinauit in ira à seruo suo: hinc ista sterilitas animæ meæ, & deuotionis inopia quã patior, non compungi ad lacrymas queo, non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas nõ inuenio. vbi est illa inebriatio spiritus? vbi mentis serenitas, & gaudiũ, & pax in Spiritu sancto? Post hæc sic rursum scribit: In veritate didici, nihil æquè efficax esse ad gratiã promerendam, retinendam, recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Beatus homo qui semper est pauidus. Time ergo cùm amiseris gratiam, time cùm abierit, time cùm denuò reuertetur: & hoc est semper pauidũ esse. Succedant vicissim in animo tres isti timores, secũdùm quod gratia vel adesse dignatur, vel offensa recedere, seu iterum placata redire sentietur. Cùm adest time, ne nõ dignè opereris ex ea. Videte, inquit Apostolus, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. quid si recesserit, nũ multò magis tunc timendum? planè multò magis: quia vbi defecit tibi gratia, deficis tu. time ergo subtractâ gratiâ, tamquã mox casurus: time & contremisce Deo tibi, vt sentis, irato: time, quia reliquit te custodia tua. nec dubites causam esse superbiam, etiamsi non appareat, etiamsi nihil tibi conscius sis: quod enim tu nescis, scit Deus, & qui te iudicat ipse est. Numquid qui humilibus dat gratiã, humili auferet datam? Ergo argumentũ superbiæ, priuatio est gratiæ, quamquã interdum subtrahitur gratia, siue retrahitur, nõ pro superbia, quæ iam est, sed quæ futura est nisi subtrahatur.

Prou. 25.
Serm. 54. in Cant.
Prouer. 28.
2. Cor. 6.

Secundò obserua, quòd etsi aliqua ex iis quæ dicta, in oratione mentali ferè solùm vsui sint, in vocali tamen pleraque etiam valent, ac præterea in ea expedit sæpè animum eleuare, maximè initio & fine Psalmorum: item singulos certo fine atque intentione, varioque etiam situ pio ac decenti, ac variis cum Patronis, ac Sanctorum choris recitare.

Obserua Tertiò, valdè vtilem esse praxim quorumdã, qui inspirationes sanctas, & illustrationes ac desideria annotant. Et verò id maximopere iuuat; Primò, quia sic Domino placuisse testantur Sanctorum scripta: quibus vt id facerent, ac donorum rationẽ haberent, mandauit; Secundò, vt in tempus ariditatis, præteritæ irrigationis cælestis aquæ, verbis spiritu plenis, velut cisternâ fideli asseruentur: itaque fieri vt reliquiæ cogitationis sanctæ diem festum agant in anima nostra. Id se spectasse in Manualis sui scriptione S. Augustinus fatetur. Tertiò, quia proposita scripta, vti cõtractus in humanis, plus habere videntur firmitatis, plus verecundiæ & pudoris, dum iterum leguntur & negliguntur. Modus itaque scribendi erit, v. g. Gratias tibi ago Domine, quòd die 25 Decemb. 1619. dignatus fuisti aperire pretium paupertatis tuæ; quam, cùm esses diues, propter me assumpsisti, vt erudires me, &c. Propono igitur per gratiam tuam (nihil enim possum ex me) pauperes hodie tali occasione, N. & deinceps eleëmosynâ spirituali & corporali sic & sic iuuare, pauperes vllos amicos non auersari, sed contrà eos præ aliis solari. Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas! *Psalm. 116.*

Obserua Quartò, vt sæpiùs dictum, aliquam iaculatoriam esse assumendam, quâ quis meditationis fructum ruminare, & conseruare ignem, quem in meditatione sua exardescere dicebat Dauid, per diem possit. Quales hîc tibi subiicio cuiuis pio desiderio fouendo accommodatas. *Psalm. 36.*

IACVLATORIÆ, *quibus cuiusuis meditationis fructus ruminare Asceta per diem poterit.*

Psalm. 15. *Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem.*

Psalm. 118. *Cognoui Domine, quia æquitas iudicia tua, in veritate tua humiliasti me.*

Ibidem. *In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.*

Psalm 76. *Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor.*

Psalm. 17. *Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea.*

Psalm. 61. *Nónne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.*

Psalm. 85. *Deduc me, Domine, in via tua, & ingrediar in veritate tua; lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum.*

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS
VIA
PERFECTORVM.

VIGESIMÆ QVINTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Baruch 3. Disce, vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus; vt scias simul, vbi sit longiturnitas vitæ & victus, vbi sit lumen oculorum, & pax. Quis inuenit locum eius? & quis intrauit in thesauros eius?

M*Vlti dicunt: Quis ostendit nobis bona? ecce indicabo tibi, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium (si enim nosmetipsos frequenti examine vt* A *hic, iudicauerimus, non iudicabimur à Domino) & diligere misericordiam, aliorum defectus tolerando, &* B *solicitum ambulare cum Deo tuo. Hoc pacto enim, &* C *crebrâ passionis Christi meditatione, ac* D *contemplatione, &* E *Pænitentiæ ac sanctissimi Sacramenti frequentatione, & maximè* F *amore Dei & proximi, peruenies ad veram animi tranquillitatem, & locum, vbi est lumen oculorum, & pax quæ exsuperat omnem sensum; præsertim si, saltem in solitudine cordis, pijs istis exercitationibus animam tuam excolueris.*

PRÆ-

SIMILIS FACTVS SVM PEL-
LICANO SOLITVDINIS. *Psal.* 101.

PRÆFATIO.

DVOBVS libris prioribus actum de via Incipientium, ac Proficientium, & auxilijs in ea. Hoc libro de Perfectorum via, & eorum exercitijs agendum eſt. quæ, vti dictum, non ita eorum ſunt, quin & aliorum. Ferè enim, parte ſaltem aliquâ, quæuis exercitia omnibus ſunt communia, vti virtutes omnes: ſed perfecti perfectiùs ea poſſident, & exercent. Perfectos appello, non ex omni parte: quis enim ille eſt? Imò verò, inquit Bernardus, nemo perfectus eſt, qui perfectior eſſe non appetit: ſed eos, qui in virtute, maximè humilitatis & caritatis, magnos progreſſus fecerunt. *Bern. epiſt. 34. ad Drog.*

Cùm autem perfectio conſiſtat in Dei amore, de illo, atque de ijs quæ maximè ad eum animam Chriſtianam diſponunt, hîc agitur. Sunt verò illa, animi puritas, quæ frequenti renouatione, & ſui diſcuſſione atque confeſſione, cum diuina gratia paratur. Dixi, cùm diuina gratia: quis enim poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? nónne ille ſolus, qui ſcrutatur corda & renes? Verùm id non ſufficit: ſed ſpeculo animæ purgato oportet illud irradiari à ſole iuſtitiæ. Quomodo autem id commodiùs futurum eſt, quàm frequenti communione, & Chriſti crucifixi amantiſſimi Domini

noſtri

nostri attentâ consideratione? & purâ intentione in omnibus actionibus nostris; quâ actiones nostras in Deum dirigamus, gratissimumque diuinæ bonitati offeramus sacrificium; eumque in omnibus creaturis, & omnes in eo amemus? Dehinc ad præsentiam diuinam crebrò habendam ascendit anima: atque in illo meridie, & sui creatoris aspectu vulnerata, amore illo æterno accenditur, amore quo non tantùm illum stringit amantissimis amplexibus, sed omnia ad eum trahit, omnia in eo videt, & illum vnum in omnibus intuetur; nihil nouit nisi IESVM, & hunc crucifixum; illum in pueris puerum, speciosum præ filijs hominum; in iuuenibus iuuenem crescentem gratiâ apud Deum & homines; in viro virum perfectum, & sponsum suum. Hunc vbi inuenerit diu quæsitum, diu desideratum, & mille suspirijs vocatum, complectitur vbicumque sit, quidquid agat, siue comedat, siue bibat, siue quid aliud agat, omnia propter eum agit qui se dilexit: in eoque viuit, moritur, & quiescit; quiescit inquam, contemplationis quiete; sedetque in pulchritudine pacis, & requie opulenta, & notas salutis consequitur, testimonium perhibente Spiritu sancto, quòd filius sit Patris cælestis, Patris misericordiarum & Dei totius consolationis.

CA-

CAPVT I.

De perfectione, in quo ea conſiſtat.

VONIAM de perfectione hîc agendum erit; forſitan optes ſcire, ac meritò, in qua virtute maximè perfectio ſita ſit. Itaque paucis hæc accipe. Primò, non conſiſtere in gratijs gratis datis, vt miraculorum gratia, ſublimis contemplationis, & orationis: non in magna, etiamſi ſit infuſa, ſcientia, vt in Salomone fuit: neque in ſtatus perfectione, etſi foret Angelicus: neque in ſeuerioris diſciplinæ obſeruantia, cùm nec in caſtitatis præſtantia, ad quam illa ordinatur. ſed ſunt ea magna ad ſanctitatem præſidia, id eſt, caritatem; ſicut miracula illius magna indicia: de quibus Dominus ait, Verumtamen in *Lucæ 10.* hoc nolite gaudere, quia ſpiritus ſubijciuntur vobis. tamen illa, vt dixi, ferè ſanctitatem, teſte D. Gregor. oſten- *D. Gregor. hom. 29. in Euang.* dunt, non faciunt. Conſiſtit verò perfectio in caritate Dei, & proximi: plenitudo enim legis eſt dilectio; atque *Rom. 13.* adeò, etſi linguis, ait Apoſtolus, hominum loquar & An- *1. Cor. 13.* gelorum, caritatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, & cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam: & ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam; caritatem autem non habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam; caritatem non habuero, nihil mihi prodeſt.

Duplex verò eſt caritas; alia concupiſcentiæ, quâ amamus Deum propter nos, & bonum noſtrum: alia amicitiæ, quâ amamus illum non propter nos, ſed propter ſeipſum, & bonitatem ſuam; & in hac perfectio eſt. Non ſine

præmio

Bern. de dilig. Deo. præmio quidem diligitur Deus, etsi absque præmij intuitu diligendus sit. vacua namque vera caritas esse non potest, nec tamen mercenaria est. Id verò intellige non de caritate afficiente solùm, sed de efficiente. neque enim gaudere solùm de bonis Dei, præsentia, & alloquio eius, veram caritatem arguit: sed impulsus ad seruandum mãdata & consilia eius. Nã, vt Gregorius, probatio dilectionis, exhibitio est operis. Et D. Ioannes, Filioli, ait, non diligamus verbo, neque linguâ, sed opere & veritate. Quod egregiè Richardus explicat, dicens: Affectuosa dilectio, qua superiùs dilectionem animæ significari diximus, interdum plus afficit minùs diligentem, minùs perfectiorem. Non enim tantum diligit quisque, quantum sentit, & quantum in illo statu diligere sibi videtur; sed quãtum in virtute & caritate fundatus fuit, & in seruandis mandatis fidelis habetur. Dulcis in Deum affectus quodammodo carnalis est, & fallax, & humanitatis interdum potiùs, quàm gratiæ; cordis, quàm spiritus; sensualitatis, quã rationis. Quid verò aliud Veritas ipsa declarat, dicẽs: Qui habet mandata mea, & seruat, hic est qui diligit me? Diligere autem eum debemus ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex omnibus viribus nostris. Ex toto corde, ait Chrysostomus, id est, cor tuum non sit inclinatum ad vllius rei dilectionem ampliùs, quàm ad Dei: nec delecteris in aliqua specie mundi ampliùs, quàm in Deo, non in honoribus, non in auro, &c. sed hæc omnia existimes tibi esse in Deo, vt præ omnibus Deum ames. Totum, vt vides, cor sibi præberi vult, totamque animam: igitur si aliquid ames non propter eum, minùs eum amas, & imperfectè. Sed oportet pro perfectione omnem creaturæ affectum in auctorem ipsum transferre. Fiet verò id primò, si eum exuas. quo pacto? inquies, dic mihi: quid odisti? nónne noxium, pestiferum, maioris boni impedimentum? Hoc tibi est amor creaturæ, quo de Creatoris amore aliquid detrahis, cùm eum etiãsi, toto corde, animâ

Gregor.

1. Ioan. 3.

Richard. in Cant. c. 6.

Chrysost. in Imperf. sup. Matt. hom.

ac

ac viribus ames, dignè tamen nequeas amare, qui omne bonum tuum est,& summa bonorum. Si verò insuper infinities perfectiùs, hoc ipsum quodcumque est creatum bonum,in Deo esse scias,eoque te posse frui, quæ poterit creatura te decipere,& diuidere cor tuum? Hoc est quod eleganter Thomas à Kempis: Cui omnia vnum sunt, & omnia ad vnum trahit, & omnia in vno videt, potest stabilis corde,& in Deo pacificus permanere. In cælesti beatitudine erit Deus vnus omnia in omnibus; in ea autem quæ in hac lacrymarum valle obtinetur, idem aliquâ ratione perfecti consequuntur. omnia enim ad Deum trahunt,& omnibus trahuntur ad eum: omnia in eo vidẽt,quia tamquam æternæ lucis radiolos minimos quidquid creatum est, intuentur, illisque velut scalis ad eum tendunt: omnia in eo habent, vt verè cum B.Francisco dicant,Deus meus,Deus cordis mei, & omnia; ideoque & opes, & honores, famam, fauorem, parentes,liberos, amicos, & quidquid haberi potest, potiùs quàm ei displiceant, perdunt libenter, imò & vltrò proijciunt & despiciunt; imprimis seipsos, animamque suam oderunt & perdũt, vt inueniant eam:ita libenter,sicut puer crepundia & conchilia daret, vt regnum consequeretur. Et verò omnes Christiani parati esse debent opes, famam,vitam,& omnia potiùs amittere,quàm Dei gratiam, quod est diligere Deum super omnia : adeò vt potiùs quàm Deum offendant, libenter vxore, liberis, opibus, honoribus,ac vita ipsa,vt omnes Martyres,spoliẽtur. Vnde collige affectum omnem ab omnibus erga creata temperandum esse,à perfectis etiam abnegandum.Perfectus enim seruus Christi,vt Hieron.ait,nihil præter Christum habet, aut si quid præter Christum habet, perfectus non est. Ad quod libri de vanitate mundi inducunt. Vanitate enim rerum humanarum perspectâ, earum æstimatio minuitur & amor, quo infelix homo in certam perniciem trahitur sui amore illusus. Etenim amor sui,seu cupiditas,

De imit. Christi l.1. c.3.

1.Cor.15.

Epist.1.ad Heliodor.

iuxta

Aug. serm. 39. de temp. iuxta August. radix omnium malorum est, & radix omnium bonorum est caritas. Quæcumque enim appetimus creata, ea propter amorem nostri, eoque impulsi appetimus. De quo pluribus iam actum est secundo libro, & declaratum, quemadmodum odio sui superandus sit, vt caritas Dei diffundatur in cordibus nostris per Spiritum sanctum. Ac bonorum quidem cupiditas, paupertate vincenda; commodorum corporis & voluptatum & propinquorum, abnegatione eorum; voluntatis propriæ, libertatis & honoris, renuntiatione atque obedientiâ. Quæ autem hoc consecuta fuerit anima, per se in Deum tendit, vt apertâ fornace, ignis; vt suber quod sub aqua depressum fuit, sublato pondere supernatat: ita enim anima creaturarum amore liberata, euolat, & velut acus nautica in suo septemtrione, id est Deo, conquiescit, eique adhæret, & vnus spiritus fit cum eo: denique idem vult & non vult. quod est perfecta cum Deo amicitia, & ipsa perfectio. Hoc Dominus IESVS apertè testatus est di-

Ioan. 17. cens: Non rogo pro eis tantùm, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint.

Matt. 12. & aliàs ait, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater, & soror, & mater est. Ecce quàm arcta coniunctio inter animam, & Deum? quanta, & quàm sincera amicitia? Quomodo verò, dices, differunt iusti inter se, perfecti ab imperfectis, cùm hi etiam potiùs omnia, quàm Deum deserere debeant? Respondeo, vt reges

2. Cor. 15. à rusticis, ab infirmo robustus: eo modo quo stella differt à stella in claritate; quo semina, quorum vnum trigesimũ, aliud sexagesimum, aliud cẽtesimum fructũ profert; quo institores, quorũ alius duo talenta, alius tria, alius quinq; superlucratur. Perfectus, inquam, facit omnes voluntates Dei, vt de Dauide dicitur. ad quod Apost. Iacobus horta-

Iacob. 1. tur dicens: Vt sitis perfecti & integri, in nullo deficientes: im-

imperfectus ea ſcrè tantùm facit, quæ ſub æternæ gehēnę ſupplicio mandantur. Perfectus omnibus potentijs adhærere Deo nititur: intellectum enim captiuat in obſequium fidei, & in omnibus operibus Deum laudat; memoriâ eum præſentem vbique habet; voluntate eum in omnibus creaturis amando, ei adhæret: non loquitur, niſi ſermones Dei, & ex eius amore: non adminiſtrat, niſi ex virtute quam adminiſtrat Deus, qui omnia ei tribuit: ex omnibus quæ videt, audit, guſtat, ſentit, in Deum aſſurgit: omnes ad eum adducere nititur, vbiq; aliquid Dei videt quod amet: & quia nouit ſeparare pretioſum à vili, ita amat creata, vt per ea in potentias Domini introëat, & feruentiſſimam fornacem amoris, quam beneficia omni creaturæ præſtita propter nos, & nobis in ijs, quaſi cinnamomum & balſamum accendunt in odorem ſuauitatis. Præcepta omnia ſeruat, illa enim ordinātur ad remouenda ea, quæ ſunt caritati contraria, cum quibus caritas eſſe non poteſt. Conſilia autem ordinantur ad remouenda impedimenta actus caritatis, quę tamen caritati non contrariantur: ſicut eſt matrimonium, occupatio negotiationum ſæcularium, & alia huiuſmodi. Ex quo liquet perfectum eum virum appellari, qui nō ſolùm nullius mortalis culpæ reus eſt, ſed lōgè etiam abeſt ab ijs, quę nos ad eā pertrahunt, & à virtute impediunt: ſiue, perfectio conſiſtit in optimo vſu virtutum, ac tollendis impedimentis oppoſitis caritati, & eamdem remorantibus; deinde in ipſo diuini amoris affectu, qui finis eſt legis. Hinc Dominus: Ego ſum Α & Ω, principium & finis: & aptè Gregor. Virtutis principiū & finis, eſt dilectio. Apoſtolus verò, Finis præcepti eſt caritas, de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. hæc omnium fundamentum eſt bonorum. Imò credere eſſe Deum, omnia mala arcet, omnia bona inſerit. Dic mihi qui credit Deum eſſe omnipotentem, omniſcium & optimum, ſimulabítne, & fallere ſperabit impunè, ac ſuperbiet? Nónne ſcire eum nouit, &

D. Thōm. 2.2 q 184. a 3.

hom. 23. ad Rom.

1. Tim. 1.

despicere superbos, ac omnem extollentem se humiliare, & exaltare in æternum humiliantem se? Auarus erit, qui Deum habere se posse nouit, & omnia in eo? nimis certè auarus, cui ille non sufficit. Luxuriosus, cui ille fons gaudij, & Deus totius consolationis ad manum est? Inuidebit, qui scit Deo fieri, quod proximo: Dei esse voluntatem, vt ille his bonis ornetur? an verò malum, aut minùs prouidum eius consilium iudicabit? Gulosus, qui momentaneam voluptatem potest in Deo æternam facere, si illam velit aspernari? Cui verò iracundus irascetur? Deo? qui dixit, Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei? quomodo erit acediosus, ignauus, qui quantis sese bonis exuat, quantis ærumnis induat, agnoscit? Quòd si fides hæc præstat, longè magis caritas. Ex hac caritate erga Deum, fluit amor proximi: fluuius inquam pacis, cordis dulcedo, & verbum dulce, & opera misericordiæ, maximè spiritualia: qui enim amat proximum, in bonis omnibus illi consentit, mala potissimùm animæ ab eo, quoad potest, arcet; bona procurat, neminem temere iudicat, nemini obloquitur, iuuat omnes opere & exemplo.

Sed quæres, an quiuis ad perfectionem peruenire possit? Respondeo omnino, quocumque in statu positus sit, etsi alius alio magis sit accommodatus ad eam. Cassianus ait, Constat neminem prorsus ob imperitiam litterarum ab perfectione cordis excludi, nec rusticitatem obesse ad capessendam animæ puritatem: imò cùm sit cum simplicibus Dei sermocinatio, hos ferè ad altiorem gradum sanctitatis euehit, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius. Non potes orare, contemplari, crebrò confiteri & communicare, sanctam austeritatem æmulari; patiens esto, & humilis, dilige opere & veritate proximum & Deum, voluntatem eius in omnibus lauda; & acquires pretiosam margaritam, thesaurum, sapientiam, veram perfectionem.

Coll. 10. c. vlt.

Praxis

Praxis perfectionis assequendæ.

QVòd si gradus ad perfectionem habere velis, ecce tibi. Primus est, postquam á peccatis grauioribus purgatus es, minima etiam diligenter deuitare; ac modestiam colere. Secundus, temporalia contemnere, & saltem affectû abnegare. Tertius, passiones, maximè appetitum honoris, refrenare Quartus, linguam cohibere, maximeque a detractione & vanitate coërcere. Quintus, puritatem cordis, & cogitationum frequenti renouatione quærere: ac zelo profectus quotidie ad anteriora se extendere, & actiones suas, ac cogitationes suas perficere. Iustorum enim semita, quasi lux splendens, crescit vsque ad perfectam diem. Sextus, patientiam seruare in aduersis, & gaudium existimare cùm in varias tentationes inciderimus: patientia enim opus perfectum habet. Multi enim in oratione, regularum obseruatione seduli, modesti, quieti; sed si tangas montes, fumigabunt. Septimus, virtutes internas frequenter exercere, maximè solidas; intentionis puræ, caritatis, zeli, & præsentiæ Dei. Octauus, vnum atque idem velle cum Deo, de nullo queri, sed æquabilitatem animi atque tranquillitatem, inter tot rerum vicissitudines conseruare. *Gradus ad perfectionem.*

Regula breuis, seu via ad perfectionem: respondens petitionibus orationis Dominicæ.

PRima. ***Pater noster qui es in cælis***, & contemplaris in omni loco bonos & malos: da mihi, obsecro, vt ambulem coram te, & sim perfectus, sicut tu Pater meus cælestis perfectus es. ***Dei præsentia. Gen 17. Matth. 5.***

Secunda. ***Sanctificetur nomen tuum.*** Vtinam in illo flectatur omne genu; & omnia purâ intentione fiant, in nomine tuo, vt in omnibus honorificetur: atque exemplo & verbo omnes traham ad te omne bonum. ***Intentio pura, fides & zelus animarum.***

Tertia. ***Adueniat regnum tuum.*** Ad hoc enim nati sumus, vt terrena hæc despiciamus, & conuersatio nostra in cælis sit: & quid me separare poterit à charitate tua? ***Contemptus rerum humanarũ & spes.***

Quarta. ***Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.*** Si enim omnes Angeli, omnes creaturæ obediunt voci tuæ, quãto magis ego vermis, & non homo, faciam omnes voluntates tuas, quas aut in- ***Resignatio perfecta & caritas.***

ſpiraris mihi, aut per Superiores indicaris? Quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram?

Meditatio rerum diuinarum.

Quinta. *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*: non tantùm ſuperſubſtantialem, corpus tuum; ſed meditari dolores tuos, atque eloquia tua, dulciora ſuper mel & fauum. Non enim in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore tuo. Da omnem ſollicitudinem in te proijcere, qui dixiſti, Hæc omnia adijcientur vobis.

Dilectio proximi, etiam inimici. Gregor.

Sexta. *Et dimitte nobis debita noſtra* plurima: *ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. Oportet enim alterum alterius onera portare, & ſic adimplere legem tuam. Ille enim verè perfectus eſt, qui ad imperfectionem proximi impatiens non eſt. O quàm ſuauis eſt, Domine, ſpiritus tuus! Ecce, ſi ego dimiſero denarium proximo meo, talenta plurima dimittes mihi ex infinita miſericordia tua.

Fortitudo in tentationibus ac ſui mortificatio.

Septima. *Et ne nos inducas in tentationem.* Tentatio enim eſt vita hominis ſuper terram: ſed concede vt reſiſtã; ſicut poſſum per gratiam tuam. Fidelis enim es, nec ſines me tẽtari ſupra id quod poſſum. concede vt mortificatione eam præueniam, & iudicia hominum contemnam; momentanea æternis, coram te iudice meo, & patre amantiſſimo, non præferam.

Diffidentia ſui & confidentia in Deo.

Octaua. *Sed libera nos à malo*, culpæ, & pœnæ. Nihil enim abſque tua prouidentia accidit nobis, & nihil poſſumus ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex te eſt. Libera, ſicut, & quando tibi placuerit; & cor mundum crea in me, Deus, atque illud examine frequenti purga, vt velut ſpeculum mundum radios bonitatis tuæ excipiam, & ardeam amore tuo. Amen.

Dialogus breuis ſanctæ Catharinæ Senenſis, conſummatam continens perfectionem.

CVm anima quædam ab auctore lucis illuminata, propriã fragilitatem & miſeriam, ignorantiam ſcilicet & pronam ad malum naturam recognoſceret, aliquantulumq; Dei magnitudinem, ſapientiam, (inquam) potẽtiam, bonitatem, cæteraſq; ipſius præſtantiæ partes ſuſpiceret; vidit quàm dignum & neceſſarium eſſet, vt idem perfectè coleretur & ſanctè. Dignum, quia cùm Pater vniuerſorum & Dominus ſit, omniaque vt ſuum ipſius nomen collaudent, & ad ſuam referantur gloriam, fecerit; congruũ & æquum eſt, vt ſeruus Dominum ſuum obſeruans, ei ſeruiat, & obſe-

obſequio pareat. Neceſſarium, quia cùm ipſe Deus, rationale animal ſpiritu & corpore compoſitum, hac conditione condiderit, vt, ſi voluntariè vſque ad mortem fidelẽ ſibi præſtiterit ſeruitutẽ, ad vitam perueniat ſempiternam; aliter felicitatem illã omni bonorum aggregatione cumulatam conſequi nequit: perpaucos autem hoc adimplere, ſicque perpaucos ſaluari, quòd ferè omnes quærant quæ ſua ſunt, non quæ Dei. Vidit præterea breues dies hominis eſſe, incertam horam, punctumq; quo id momentaneũ promerendi tempus finiatur; in inferno verò nullam eſſe redemptionem, ſed vnumquemque in futura vita, immutabili & ineuitabili ſententia, præmia pœnáſve, prout in hoc ſuo viuendi genere ſit emeritus, iuſtâ conſequi retributione. Vidit etiam multos multa dicere, & diuerſimodè multifariamq; prædicare ac loqui de virtutibus quibus Deus fideli ſeruitute colatur, rationalis autem creaturæ capacitatem modicam, intellectum hebetem, memoriam debilem, vt nequeat vel multa percipere, vel percepta fideliter continere, ac idcirco, licet multi ſtudeant ſemper addiſcere, quàm pauciſſimos tamen integritatis perfectionem attingere, Deo vt dignum & neceſſarium eſſet, deſeruire, ſed ferè omnes curis anxios, mentis agitationibus fluctuantes, extremo ſemper in periculo degere. Videns igitur hæc omnia anima illa, ſpiritu coram Domino exurgens, ardenti deſiderio, ac vehementi affectu, ab ipſius maieſtate efflagitauit, vt ſuccinctè & breuibus præcepta aliqua tradere vellet, quibus vita noſtra ſanctè inſtrui ac perfici poſſet, quæque vi ſentẽtiarum, prædicationũ veritatem & vniuerſas complecterẽtur ſcripturas, quorũ obſeruatione, & ipſe debitâ ſeruitute coleretur, & ex hac breui, mortali ac miſera vita, ad eam ad quam creauerat, felicitatem perueniremus. Deus itaque, qui & ſancta deſideria inſpirat, & eadem ſuſcepta irrita non eſſe permittit, ſtatim huic animæ in mentis exceſſu conſtitutæ affuit, hæc dicens: Dilecta mea placent mirum in modum huiuſcemodi deſideria tua, & adeò placent vt eis longè magis cupiam ipſe ſatisfacere, quàm ipſa ſibi cupiant ſatisfieri. Ingens namque meum optatum eſt, ea in vobis (volentibus vobis) beneficia conferre, quæ ſaluti veſtræ vtilia, commoda & neceſſaria ſint, atque ideo tuum adimplere deſiderium, & te voti compotem efficere paratiſſimus ſum. Quare attende & diligenter obſerua quæ tibi ipſe ineffabilis & numquam fallens veritas dicturus ſum, quoniam tuæ annuens petitioni breuiter proponam, quid ſit, quod ſummam perfectionem omneſque contineat virtutes, ac ſimul Scripturarum volumina, & multiplices complectatur prędicationes, vt ſi tuam ibi faciem ſpeculatura fueris, & te ad illud compo-

sueris, ac seruandum formaueris, quidquid patet & latet in diuinis sermonibus, adimpletura sis, & sempiterna lętitiâ, & perpetua pace fruitura. Scias igitur seruorum meorum salutem perfectionemque hoc vno constare, vt meam solius faciant voluntatem, atque eam summo semper studio adimplere nitantur, vt mihi vni obsequi, me vnum obseruare, me vnum attendere, omnibus vitæ suæ contendant momentis; quantoque diligentius in id incumbant, tanto perfectioni propius accedere, quoniam mihi qui sum summa perfectio, magis pressiusque adhærent, copulantur, iunguntur. Vt autem planius hanc (licet ineffabilem) breuibus tamē traditam veritatem intelligas: respice in faciem Christi mei, in quo mihi benè complacui. Ipse namque exinanitus seruili formâ assumptâ, factusque in similitudinem carnis peccati est, vt vos cęcâ caligine obrutos, & a via veritatis auersos, suæ lucis splendore illuminans, ad rectum iter & verbo conuerteret & exemplo. Obediens fuit vsque ad mortem, sic suâ perseueranti obedientiâ vos edocens, salutem vestram ex faciendæ solius voluntatis meæ stabili instituto pendere: nam si quis diligenti studio & consideratione, ipsius tum vitam, tum doctrinam meditari velit, perspiciet proculdubio, mortalium integritatem perfectionemq; in nulla re alia constare, quam in iugi, perpetua ac fideli meæ voluntatis obseruatione: quod idem dux vester toties attestando repetit. Ait enim, Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum cælorum, sed omnis qui fecerit volūtatem Patris mei. Et attende quòd non frustra repetit bis, Domine Domine, quoniam, cùm omnis transitoria conditio ad duo vniuersalia genera reducatur, religiosum scilicet & sæculare; significare vult neminem, cuiuscumque conditionis sit, æternę vitæ gloriam consecuturum, licet omnem mihi extrinsecus honorem exhibeat, nisi meam fecerit voluntatem. Item alio loco: Non veni facere volūtatem meam, sed eius qui misit me Patris. Et iterum: Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me. Itē, Non mea voluntas sed tua fiat. Et, Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Si vis ergo Saluatoris tui exemplum imitatura, meam facere volūtatem, quâ constat esse bonum tuum, necesse est vt tuam omnibus in rebus prorsus contemnas facere voluntatem, illamq; abneges & extinguas: quoniam quantò magis morieris in te, tantò magis viues in me, & quò purgatius eijcies quod tuum est, eò abundantius ipse reponam quod meum est. Postquam illa anima hæc veritatis saluberrima documenta percepit, tota lætabunda dixit: Pater & Deus meus, placent summopere, & plusquam explicare queam, quæ seruulæ tuæ narrare dignatus es, & quam

magnas

magnas possum benignæ maiestati tuæ gratias ago: quoniam quantum meâ rudi intelligentiâ consequi possum, non aliter est, quàm mihi per Saluatoris exemplum præclarè ac lucidè demonstrasti. Cùm enim tu summum & omne bonum sis, non volens iniquitatem, sed iustitiam tantùm & honestatem, quidquid faciendum est, perago, si tuam voluntatem adimpleo; & eam impleo, si meam propter te abnego, quam tu minimè violare vis; quoniã mihi idcirco liberã tradidisti, vt ego sponte eã tibi subigendo, & tuam solius facere semper intendendo gratior tibi fiam, & maiora apud te mea sint merita. Volo igitur, ac vehementer desidero id adimplere quod præcipis: sed non planè scio, quibus rebus tua contineatur voluntas, quóue tibi fideli obsequio emancipari queam: si arrogans non sum, & mea temeritas tuâ non abutitur lenitate, supplex obsecro, vt iuxta petitionem meã, id quoque me paucis doceas. At Dominus, Si paucis & collectim scire desideras voluntatem meã, vt eam integrè valeas adimplere, hæc mea voluntas est, vt summè & semper ames me, sicut præcepto mandaui vobis, vt toto corde, totâ animâ, & omnibus viribus vestris diligatis me, huiusque præcepti obseruatione tua perfectio cõtinetur: quoniam finis præcepti charitas est, & plenitudo legis est dilectio. Anima ad hæc; Teneo voluntatem tuam, & perfectionem meam, in summo tui amore collocatam esse, ipsaque te (vt par est) summo amore ac vehementissimâ dilectione prosequi vellẽ; sed quonam pacto id efficere possim aut debeam, satis mihi compertum non est. Quocirca orans expeto vt me hac quoque in parte breuibus instruas. Tunc Deus. Audi igitur, & ad ea quæ dicam, totâ mẽtis attẽtione inuigila. Si me perfectè amare vis, te tria hęc facere necesse est. Primò, vt voluntatem tuam ab omni amore affectuque terreno & carnali prorsus amoueas, segreges, mundifices, ita vt in ista vita nihil transitorium, nihil caducũ, nihil temporale ames, nisi propter me, nec (quod magis & maximum est) ames me propter te, aut te propter te, aut proximum propter te, sed ames me propter me, te propter me, & proximũ propter me. Quoniam diuinus amor terreni affectus, aut alterius cuiusuis amoris consortium pati non potest. Vnde quantum eũ terrenarũ rerum contagione infeceris, tantum & in mei amore peccabis, & de tua perfectione deperdes. Mentem quippe, vt munda & sancta sit, omnia quæ corpus sentit, fastidire necesse est. Effice igitur ne quidquam ex his quæ à bonitate mea vestros in vsus profecta sunt, te à me amando impediat, sed omnia adiuuent, accendant, inflamment. Quoniam vobis illa creando cõcessi, vt bonitatis meæ largitatem latius ex ipsis dignoscentes, me abundan-

tiore quoque amore proſequeremini. Perſtes igitur appetitu lũbiſque ſuccincta, ac vigilanti cuſtodia te ſemper obſeruans, terrenis concupiſcentijs, quas vndecumque tibi mortalis vitæ miſeria, & corrupta ſuggerit natura, alacriter reſiſte, vt cum Propheta meo dicere poſſis: Qui perfecit pedes meos, id eſt, affectus, qui animæ pedes ſunt; tamquam ceruorum, ad fugiendum canes, id eſt, laqueos concupiſcentiæ terrenarum rerum, ſuper excelſa ſtatuens me, id eſt, in contemplatione. Cùm hoc primum impleueris, ad ſecundum, quod etiam altioris perfectionis eſt, peruenire poteris, vt omnes cogitationes, actus & opera tua dirigas ad meum ſolummodo honorem & gloriam, ſemperque ſolius meæ laudis ſtudioſiſſima, des operam, precibus, verbis & exemplis, & quomodo poſſis, vt non tu tantùm ſic, ſed alii omnes tecum pariter, & eodem modo affecti ſint, vtque vniuerſi me vnum norint, ament, colant. hocque mihi magis placet, quam primũ, quoniam magis implet voluntatem meam. Tertium, quod reliquum eſt, ſi aſſecuta fueris, tibi nil deeſſe, teque conſummatã integritatem conſecutam, ſcito. Illud autem hoc eſt, vt ſummo deſiderio quæras, nitaris & ſtudeas ad hanc peruenire mentis diſpoſitionem, vt mihi ita coniuncta ſis, tuaq; meæ (quæ perfectiſſima eſt) ita ſimilis ſit conformiſque voluntas, vt nolis, non ſolùm malum, ſed & bonũ quod ipſe nolim; vtque, eueniat quidquid velit, & vndecumque velit, in iſtius vitæ miſeria, ſiue ſpiritualibus, ſiue temporalibus in rebus, minimè frangatur pax tua, turbetúrve quies mentis tuæ; ſed inconcuſſa fide ſemper teneas me Deum tuũ omnipotentem magis amare te, quam tu te ipſam, meque tui diligentiſſimam habere curam, & multò diligentiorem quàm tu. Quantò magis ſic te mihi commiſeris dederiſque, tantò magis te adiuuans, tibi ſemper adero, & tu ipſa clariùs cognoſces, ac vberiùs ſenties circa te dulciſſimam caritatem meam. Ad hanc autem perfectionem perueniri non poteſt, niſi per ſtabilem, cõſtantem ac abſolutam propriæ voluntatis abnegationem: quam qui præſtare negligit, ſimul hanc excellentiſſimam perfectionẽ negligit; qui verò libens præſtat ſimul integerrimam voluntatem meam, integerrimè exequitur, mihique ſummè placet, & me ſecum habet: quoniam mihi gratius ac iucundius nihil eſt, quam per gratiam vobiſcum agere, & in vobis habitare, meæque ſunt deliciæ cum filiis hominum eſſe, & vt volentes ipſi (nolo enim liberi ius arbitrii violare) à me in me, per gratiam, transformentur; vt ſint vnum mecum participatione perfectionis meæ, præcipueque pacis ac tranquillitatis meæ. Vt autẽ planiùs intelligas, quàm ardenti deſiderio cupiam vobiſcum eſſe, vtque magis accendaris

ad

ad subigendam mihi copulandamque meæ voluntatem tuã, vide & altâ mente considera, voluisse me, vt Vnigenitus meus incarnaretur, vtq; mea diuinitas maiestatis dignitate sepositâ, vestræ copularetur humanitati, vt tanto amoris ac caritatis exemplo, tantâ ineffabilis dilectionis demonstratione vos ad pariter coniungendam meæ voluntatem vestram, vnique mihi iugiter adhærẽdum prouocarem, allicerem, traherem. Voluisse præterea vt ille ipse dilectus filius meus tam horrendam, immanem crudelemq; crucis mortem subiret, vt suis tormentis vestrum peccatũ tolleret. Peccatum (inquam) quod inter me & vos diuisionem fecerat, & meam à vobis ita faciem auerterat, vt nullo vos pacto possem respicere. Parasse insuper mensam maximi & parum agniti Sacramenti corporis ipsius & sanguinis, vt in cibum sumentes transformemini, muteminique in me, ac sicut panis & vinum quibus vescimini in substantiam transeunt corporalem, ita & vos manducantes ipsum qui mecum vnum est, sub panis & vini specie, in substantiã spirituale & in meipsum cõuertamini. & hoc illud est quod Augustino seruo meo his verbis dixi: Cibus sum grandiũ, cresce & manducabis, nec tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me. Cùm audisset anima illa quænam esset Dei voluntas, & quemadmodum ad eam implendam necessaria etiam erat perfecta caritas, perfectamq; caritatem propriæ voluntatis abnegatione constare, dixit: Significasti mihi Domine Deus meus voluntatem tuã, significasti Domine quòd si perfectè amauero te, nihil terrenum aut mortale, nec etiam meipsam amabo propter me, sed quidquid amabo, secundùm te & propter te amabo. Dixisti vt summo semper studio tuam solius laudem, honorem & gloriam velim perquirere, simulq; operam dare, vt alii quoque idem nitantur facere: & vt quæcumq; aduersa mihi in hac misera adueniant vita, ea cõpositâ mente & æquo animo ac lætanti tolerare contendam. Nunc quoniã hæc per propriæ voluntatis abnegationẽ efficienda sunt; doce, quæso, quonam pacto ad hãc peruenire abnegationẽ, ac tantam virtutem comparare & assequi queam: vt enim per tuæ doctrinæ lumen video, tantum in te viuo, quantum in me morior. Deus autem qui sancta numquam frustratur desideria, sic intulit, Perfectâ tui abnegatione tuũ omne bonum constare certum est, quoniam te tantum meâ gratiâ repleo, quantum te tuâ voluntate euacuas: & perfectionem tuã efficit participatio diuinæ bonitatis meæ per gratiam, sine qua humana creatura (quantum ad virtutem & dignitatẽ suam) nihil est. Ad hanc igitur si peruenire vis, tibi est in summa humilitate præstandum, & ex vera atque intima miseriæ & inopiæ tuæ cogni-

tione id vnum iugiter vehementerq; affectandum, vt mihi soli pareas, meamq; solius voluntatem obserues. Quo autem id præstare queas, necesse est vt per mentis conceptum & animi existimationem tibi habitaculum circum vndique concameratũ ex solius meæ voluntatis materia construas, teq; eo concludas & semper inhabites, vt quocumque eas, numquam progrediaris; quocumq; prospicias, numquam extra aspicias; sed tuos mentis & corporis sensus mea semper circumstet voluntas, nec quidquã aliud loquaris, cogites aut efficias, nisi quod mihi placet, & meæ esse voluntatis credas, sicq; te quidquid agendum erit sanctus Spiritus edocebit. Aliâ etiam viâ ad propriæ voluntatis abnegationẽ perueniri potest, si adsunt qui te secundũ me instruant regãtque, his propriam subiiciendo voluntatem, te totam ac tua omnia his cõmittendo, his parendo, & eorum semper sequendo consilia. quoniam qui fideles & prudentes seruos meos audit, me audit. Sed ad hæc volo vt certâ fide, altâ mente, ac frequenti cõsideratione mediteris me Deum tuum gloriosissimum, qui te ad beatitudinem perfruendam creaui, ęternum esse, summum, omnipotentem, vobisque omnia quæ mihi placita sunt facere, nec esse qui vel tantillum meæ possit resistere voluntati, nec quidquam sine eadem voluntate mea vobis accidere, nihil prorsus nisi me permittente prouenire, vt per Prophetam vobis enuntiaui, non esse malum in ciuitate quod non ipse fecerim, id est, permiserim. Mediteris pariter me Deum tuum summæ esse sapientię, perfectissimæ cognitionis & intelligentiæ omnia certâ ratione videntis & acutissimè penetrantis, vt ad cælum, terram, mũdum totum & vniuersa gubernanda, nullâ possim ratione falli, nullo errore turbari. quòd si non ita esset, nec Deus essem, nec sapientissimus. Et vt tantillùm percipias vim huius summæ sapientiæ meæ, scias de malo culpæ & pœnæ me longè maius bonum, quàm sit malũ, elicere. Tertiò, velim consideres me eundem Deum tuum non minùs summè bonum esse, & vi amoris beneuolentiæque constare hac de causa non posse, nisi quæ bona sunt, vtilia & salubria tibi & aliis velle, non posse à me aliquid malum prouenire, nihil odisse, & hominẽ vtq; meâ bonitate creaui, ita per me semper inæstimabili dilectione prosequi. His verò per firmam fidem mente ac meditatione collectis cognosces tribulationes, tentationes, difficultates, honores, infirmitates, & aduersa omnia ob nullam aliam causam, me gubernãte prouenire, nisi vtilitatis & salutis vestræ gratiâ; vt per ea quę videntur vobis mala à prauitate corrigamini, & ad virtutẽ, quâ itur ad verũ & summum bonũ vobis incognitum perducamini. Cognosces præterea hoc fidei lumine perlustrata, me

Deum

Deum tuum magis posse, scire, velle bonum tuum quàm tu, teq; id nec posse, nec scire, nec velle absque gratia mea. Id igitur cùm ita sit, danda tibi summo studio opera est, vt voluntatem tuam diuinæ voluntati meæ prorsus subiicias, quoniã sic placidâ semper mẽte quiesces, & me semper tecum habebis (factus est enim in pace locus meus) nec erit tibi scandalum peccati, hoc est offendiculum aliquod ad peccatum, nec per impatientiam, nec aliquo quouis modo: nam pax multa diligentibus nomen meum, & nõ est illis scandalum: tantùm etenim amant legem meam, id est, meam voluntatem, meaque lex est quâ cuncta reguntur, tantumque mihi per ipsam copulati sunt, & in ipsius delectantur obseruatione, vt eueniat quidquid velit & vndecumque velit, cuiuscumque generis & æstimationis sit, nullâ re præter quam culpâ hęc mihi fiat iniuria, perturbari queant. Prospiciunt namque claro & purgatissimo mentis oculo a me summo vniuersi gubernatore, mirificâ sapientiâ, caritate & ordine cuncta administrante non nisi bona posse prouenire, meque sibi ac rebus suis meliùs vtiliusque prospicere quàm ipsimet per se sciant, possint ac velint, sicque omnibus in rebus, quæ eueniant, quasque sustineant (vtvt sint) me auctorem & non proximum firmo considerantes proposito, quadam inuictâ & inexpugnabili patientiâ ita roborantur, vt non solùm æquo animo, sed libenti ac gaudenti sustineant, degustantes in omnibus, siue intrinsecus siue extrinsecus accidant, meæ ineffabilis dulcedinem caritatis: quod est sentire de me in bonitate; in omnibus (inquam) tribulationibus difficultatibusq; attendere, credere & læto animo gratoque meditari me disponere omnia suauiter, & ex profundo meæ dilectionis fonte cuncta prouenire. Atque huius vltimæ considerationis compositionisque sanctissimæ maximum bonum nil aliud corrumpit, impedit & perdit, quam propria voluntas vestra & amor vestri, quę si tollerentur a vobis, tolleretur & infernus vobis; tum ille qui maledictis æterno mentis & corporis tormento paratus est, tum ille quem in mortali vita multiplici agitatione animi ac vario curarum æstu, imò sustinetis errore. Igitur si viuere cupis, & in illo labenti fac sæculo per gratiam, & in hoc stabili sempiternoq; per gloriam moriaris, temetipsam abnegans & propriam voluntatem deponens. Beati enim mortui qui in Domino moriuntur, & beati pauperes spiritu, quoniam tales me vident in peregrinatione per mutuum amorem, visuri deinde in patria per gloriam & honorem. Amen.

Docu-

Documenta, ſeu conſilia ſaluberrima, in quibus ſe exercere debet qui vult euadere laqueos diaboli; è tractatu S. Vincentij de Vita ſpirituali deprompta.

QVi vult fugere atque euadere laqueos atque tentationes Antichriſti, ſeu diaboli finales, debet habere in proprio ſentimento ſui, duo. Primò, quòd ſentiat de ſeipſo, ſicut de vno corpore mortuo, pleno vermibus, & malè olenti, & ſicut de vno cadauere, quod dedignatur videre & intueri, imò ſuper quod claudit nares, propter eius peſſimum odorem & fœtorem, & à quo auertit faciem, vt non videat talem & tantam abominationem. Sic oportet, chariſſime, facere ſemper mihi, & tibi, ſed plus mihi, quia tota vita mea fœtida eſt, totus fœtidus ſum, & corpus meũ, & anima mea, & omnia quæ intra me ſunt, fæce & putredine peccatorum & iniquitatum fœtidiſſima & abominabiliſſima ſunt. & quod deterius eſt, quotidie hunc fœtorem in me ſentio recentiùs & anguſtiùs reuocari. Et debet talem fœtorem de ſeipſa ſentire fidelis anima cum maxima verecundia coram Deo, ſicut coram illo, qui omnia videt & ſcit, ſicut ſi eſſet coram diſtricto iudicio, & dolere maximè de offenſa Dei, & perditione gratiæ animæ, in qua erat, quando redempta fuit pretioſiſſimo Chriſti ſanguine, & abluta per baptiſmum. Et ſicut ſibi & Deo fœtere ſe credit & ſentit, ſic etiam credat & ſentiat, quòd non ſolùm coram Angelis, & ſanctis animabus, ſed etiam corã omnibus hominibus viuẽtibus, ſit abominabilis & fœtidus, & quia facta & dicta ſua non ſolùm homines videre & audire dedignãtur, ſed quòd nares ſuas claudãt, & auertant facies ſuas, ne ipſum videant, & tamquã fœtidũ cadauer de medio eorum expellant, & ſit ab eis alienatus & ſeparatus & proiectus, ſicut pluſquam leproſus, vſquequo veniat, & reueniat ad ſeipſum. Et ſi quis de eo iuſtitiam faceret, & de corpore ſuo ſentiat quod iuſtum eſt, & ita credat, etiamſi ſibi oculi eruerentur, naſus truncaretur, manus abſciderentur, & aures & os, & ſic de aliis ſenſibus corporalibus & membris, quia cum his omnibus Deum offendit & creatorem. Item quòd deſpici deſideret, & contemni, & quòd omnia vituperia, verecundias, diffamationes, iniurias, blaſphemias, & cætera aduerſa, ſummo cum gaudio & lætitia recipiat, & patienter

ter ferat. Et oportet quòd diffidas de teipso totaliter, & de omnibus bonis tuis, & de tota vita tua, & conuertas te totum, & reclines super brachia IESV Christi pauperrimi & vilissimi, & improperati, despecti, & mortui propter te, vsquequo tu sis mortuus in omnibus sentimentis tuis humanis, & IESVS Christus crucifixus viuat in corde tuo, & in tua anima, & totus transformatus & transfiguratus, cordialiter sit in te: vt numquam videas, nec sentias, nec audias, nisi ipsum solum stantem in cruce propter te, mortuum & suspensum, ad exemplum Virginis Mariæ, mortuus in mundo, & viuens in fide: & quòd in illa fide viuat tota anima tua vsque ad resurrectionem, in qua Dominus immittet gaudium spirituale, & donum sancti Spiritus in anima tua, & in illis personis, in quibus debet renouari status Apostolorum, & Ecclesiæ sanctæ Dei, exercens te in sanctis orationibus siue sacris meditationibus & affectionibus ad obtinenda dona virtutum, & gratiam Dei. Sed debes præcipuè septiformi affectu exerceri ad Dominum, scilicet amore ardentissimo, timore summo, honore debito, zelo constantissimo, & illis debet adiungi gratiarum actio, & vox laudis, omnimodæ obedientiæ promptitudo, & suauitatis diuinæ pro posse degustatio. Et ideo continuè debes ista septem deuotè petere a Deo, vtpote dicendo, Bone IESV, fac vt totis medullis amem te, summè timeā, reuerear, & pro omni honore tuo fortissimè zelari, ita quòd omne tuum opprobrium, tamquam tuæ gloriæ zelotypus vehementissimè exhorrescam, & potissimè, si in me, aut à me, vel pro me facta tibi sint opprobria vlla. Deinde da etiam vt Dominum, tamquam tua creatura humiliter adorem & recognoscā, & de omnibus beneficiis à te mihi impēsis gratias semper agam, & hoc cum summa gratitudine cordis. Da etiam vt in omnibus semper te benedicam, laudem & magnificem, & hoc cum summo iubilo, & tripudio cordis, & tibi in omnibus obtemperans, & obediens, semper reficiar dulcissimâ tuâ & ineffabili suauitate, cum sanctis tuis Angelis & Apostolis tuæ mensæ assistens, licet omnino indignus & ingratus. Qui cum Patre, &c. Debet etiam circa seipsum exerceri alio septiformi affectu. Primò, scilicet quòd totus de suis vitiis & defectibus confundatur. Secundò, vt peccata sua tamquam offensiua, & suiipsius maculatiua acutissimo & acerbissimo dolore plangat & deploret. Tertiò, humiliatione sui, & cōculcatione, cum contemptu, vt scilicet totis viribus se sicut rem vilissimam & fœtidissimam spernat, & contemni appetat, vt dictum est. Quartò, rigore seuerissimo, vt scilicet corpus suum asperrimè maceret, & macerari appetat, tamquam

quam peccato fœtidum, imò tamquam latrina & sentina, & tumulus omnium fœditatum. Quintò, irâ implacabili contra omnia vitia sua, & contra radices, & inclinationes vitiorum suorum. Sextò, vigore peruigili & strenuo, vt scilicet omnes sensus, actus, potentias suas, semper cum quadam virilissima strenuitate, in omne bonum teneat peruigiles & attentos. Septimò, discretione perfectæ modestiæ, seu moderantiæ, vt scilicet in omnibus districtissimè seruet mensuram, & modum, videlicet, inter nimium, & non satis, vt scilicet nihil sit in eo superfluum, nihil diminutum; aut defectiuum; nec plusquam debet, aut minus quam deceat. Debet etiam circa proximum se exercere alio septiformi affectu. Primò, scilicet per piam compassionem, vt scilicet ita sentiat aliorum mala & incommoda, sicut sua. Secundò, per dulcem congratulationem, vt scilicet de aliorum bonis lætetur, sicut de suis. Tertiò, per tranquillam supportationem, & condonationem, vt scilicet molestias & iniurias ab aliis illatas patienter toleret, & ex corde indulgeat & condonet. Quartò, per benignā affabilitatem, vt scilicet sit ad omnes benignus, & omnibus bonū affectet & optet, & talē se exhibeat in gestibus suis & verbis. Quintò, per reuerentiam humilē, scil. vt omnes sibi præferat, & omnes reuereatur, & omnibus ex corde se subdat, tamquā dominis suis. Sextò, per concordiam vnanimē, vt scilicet quantū in se est, & quantum secundùm Deum potest esse, vnum sentiat cum omnibus: & ita sentiat se esse omnes, & illos se, & omnium rectū velle, pro suo reputet: & ecōtrà. Septimò, per Christiformem sui pro omnibus oblationem, scilicet vt ad instar Christi pro omniū salute sit paratus & solicitus ponere vitam suam, & die noctuq; orare, & laborare, quòd omnes in Christo inuiscerentur, & Christus in eis. Sed tamen, ne ex hoc credatur, quin vitia hominum sint pro toto posse cauenda & fugienda, sciendum, quòd quandocumque ex societate malorum hominum, vel imperfectorum, periculum imminet, vel occasio retrahens, vel impediens à perfectione, vel feruore prædictarum virtutum, debes à talibus, sicut à serpentibus, vel draconibus elongari. Non enim est carbo ita ignitus, quin in aqua frigescat aut tepescat: sic econtrà, vix est carbo ita frigidus, quin aceruo carbonum ardentium accendatur. Aliàs vbi periculum huiusmodi non imminet, ex mera simplicitate debes aliorum non videre defectus; aut si videas, per compassionem supportare vt tua. Vt autem vtiliter ad temporalia, & æterna te habeas perfectè, scito, quòd temporalia debes aspicere sub quadruplici sensu. Primò, scilicet vt tamquam peregrinus & aduena sentias omnia vt extranea & aliena, in tantum, vt tua ve

stis.

ſtis tuo ſit ſenſui ita extranea, ac ſi eſſet in India. Secundò, vt in tuo vſu abundantiam timeas, vt venenum, & vt mare ſubmergens. Tertiò, vt in tuo vſu omnem inopiam & egeſtatem ſentias, quia ipſa eſt ſcala per quam aſcenditur ad cæleſtes diuitias & æternas. Quartò, vt ſocietatem, contubernium & apparatum diuitum & magnatum fugiens, non ex contemptu tantùm de ſocietate pauperum glorieris, & in memoria, & adſpectu, atque conuerſatione pauperum & deſpectorum totus læteris, quaſi expreſsâ imagine Chriſti, & eis quaſi Regibus cum ſumma alacritate & iucunditate & reuerentia aſſocieris.

Documenta ad perfectionem ex D. Bernardi Formula honeſtæ vitæ.

SI plenè vis aſſequi quod intendis, duo ſunt tibi neceſſaria; Primũ eſt, vt ſubtrahas te ab omnibus tranſitorijs rebus & terrenis, vt nihil de eis cures, ac ſi non eſſent. Secundum, vt ita te des Deo, vt nihil dicas, vel facias niſi quod credideris firmiter placere Deo. Primum autem aſſequeris hoc modo. Omnibus modis, quibus potes, te vilifica, te nihil reputãdo eſſe, ſed credas omnes homines eſſe bonos & meliores te, magiſque placere Deo: quæcumque audis vel vides in religioſis perſonis, puta bonâ intentione dici vel fieri, etiamſi contraria videantur: nam humana ſuſpicio facilè fallitur. Nulli diſpliceas, nihil vnquam de te loquaris quod laudem importet, quantumcumque ſit familiaris ille cum quo loqueris: imò plus labora celare virtutes, quàm vitia. De nullo prorſus ſiniſtrè loquaris (quantumcumque ſit verum vel manifeſtum) niſi in confeſſione, & hoc, vbi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum. Libentiùs accommoda aurem tuam cùm aliquis laudatur, quàm cùm vituperatur. Cùm loqueris, verba tua ſint rara, vera, ponderoſa, & de Deo: ſi ſæcularis loquitur tecum, & vana proponit, quàm citiùs potes ſuccide ſermonem, & transferas te ad ea quæ Dei ſunt. Quidquid contingat tibi, vel alij, quantumcumque coniuncto, non cures, & ſi eſt aduerſum, non triſteris; ſi eſt proſperum, non læteris, ſed totum nihil puta, & lauda Deum. Sollicitudinem adhibe, quantum maximè potes, vt vilitati tuę ſedulus intendas. Fuge locutoria quantum potes: melius eſt enim ſilere quàm loqui. Poſt Completoriũ non loquaris, quouſque finita ſit Miſſa ſequentis diei, niſi cauſa maxi-

maxima interuenerit. Cùm vides aliquid quod tibi displicet, vide si hoc est in te,& abscinde; si verò vides aliquid quod tibi placet, vide si hoc est in te,& tene; si non est adsume: & sic erunt tibi omnia in speculo. De nulla re murmures cum aliquo, nisi credideris prodesse, quantumcumque sit graue quod habes. Nũquam pertinaciter aliquid affirmes, vel neges, sed sint tuæ affirmationes & negationes, dubitationis sale conditæ. A cachinnis semper abstineas; rideas verò rarò, & cum paucis præstes os tuũ. Breuiter in omnibus dictis tuis sic te habeas, vt sint ita; quæ dubia, dimittantur. Secundum assequeris hoc modo: orationibus cum magna deuotione intendas, & eas dicere labora horis debitis,& quod offers in oratione reminiscaris in corde, & vt ea quæ legis, confirmes, diligenter recogita, & eorum imagineris statum, in quorum memoria hæc dixeris. Ista tria semper in mente habeas: Quid fuisti, quid es, & quid eris. Quid fuisti, quia sperma fœtidum; quid es, quia vas stercorum; quid eris, quia esca vermium. Similiter imagineris eorum pœnas qui sunt in inferno, & quòd numquam finientur,& pro quam modica delectatione tãta mala patiuntur. Similiter imagineris gloriam paradisi,& quòd numquam finietur,& quam breuiter & citò acquiritur: & quantus luctus & dolor poterit esse illis, qui pro parua re tantam gloriam amiserint. Cùm habes aliquid quod tibi displicet, vel times habere, cogita quòd si tu esses in inferno, & illud, & quidquid nolles haberes: & cùm habes aliquid quod tibi placet, vel optas habere, cogita quòd si tu esses in Paradiso, haberes illud & quidquid velles; si autem in inferno esses, nec illud, nec aliud quod velles haberes. Quandocumque est festum alicuius Sancti, cogita de illo quanta sustinuit propter Deum, quia breuia; & qualia adeptus est, quia æterna. Similiter cogita quia transeunt bonorum tormenta, malorum gaudia. Hi cum istis tormentis adepti sunt gloriam æternam, & isti ex indebitis gaudiis æternam pœnam. Quandocumque te vincit acedia, accipias hoc scriptum,& imagineris hæc omnia diligenter: & cogita de tempore quod sic perdis, quòd illi qui in inferno sunt, darent totum mundum (si haberent) pro eo. Cùm habes aliquas tribulationes, cogita quòd illi qui sunt in paradiso, carent eis: similiter cùm habes aliquas consolationes, cogita illos de inferno carere eis. Omni die cùm vadis cubitum examina diligenter quid cogitasti, & quid dixisti in die,& quomodo vtile tempus, & spatium quod datum est ad acquirendam vitam æternam, dispensasti: & si benè transiuisti, lauda Deum, si malè, vel negligenter, lugeas,& sequenti die non differas confiteri. Si aliquid cogitasti, dixisti vel fecisti, quod

tuam conſcientiam multùm remordeat,non comedas antequam confitearis. Iſtud in fine pono, vt imagineris duas ciuitates, vnam plenam omnibus tormentis, quæ eſt infernus: alteram plenam omni conſolatione, quæ eſt paradiſus; & ad vnam illarum oportet te currere. Vide quid te poſſit trahere ad malum, vel impedire à bono; credo, quòd nihil inuenies. Certus ſum, quòd, ſi benè ſeruaueris ea quæ ſunt hîc, Spiritus ſanctus habitabit in te, & perfectè docebit te facere omnia. Ergo bene ſerues iſta, & nihil negligas, & lege ea in ſeptimana bis, ſcilicet in die Mercurij, & in die Sabbati, & vt inueneris te feciſſe quod ſcriptum eſt, lauda Deum, qui eſt pius & miſericors in ſæcula ſæculorum. Amen.

Epiſtola cohortatoria S. Thomæ ad quemdam, in qua proponit idoneum modum ſalubriter acquirendi ſcientiam, ſiue humanam, ſiue diuinam.

QVia quæſiſti à me, in Chriſto mihi chariſſime, qualiter te ſtudere oporteat in theſauro ſcientiæ acquirendo; tale à me tibi ſuper hoc traditur conſilium, vt per riuulos non ſtatim in mare eligas introire, quia per faciliora ad difficiliora oportet deuenire. Hæc eſt ergo monitio mea, & inſtructio tua. Tardiloquum te eſſe iubeo, & tardè ad locutorium adſcendentem: conſcientiæ puritatem amplectere, orationi vacare non deſinas, cellam frequenter diligas, ſi vis in cellam vinariam introduci. Omnibus te amabilẽ exhibe, nihil quære penitus de factis aliorum, nemini te multùm familiarem oſtendas: quia nimia familiaritas parit contemptum, & ſubtractionis à ſtudio materiam ſubminiſtrat. De verbis & factis ſæcularium nullatenus te intromittas. Diſcurſus ſuper omnia fugias. Sanctorum, & bonorum imitari veſtigia non omittas: nõ reſpicias à quo audias, ſed quidquid boni dicatur, memoriæ recommenda. Ea quæ agis & audis, fac vt intelligas, de dubiis te certifices, & quidquid poteris in armariolo mentis reponere ſatage, ſicut cupiens vas implere. Altiora te ne quæſieris. Illa ſequens veſtigia, frondes & fructus in vineam Domini Sabaoth vtiles, quamdiu vitam vixeris, proferes ac produces. Hæc ſi ſectatus fueris, ad id attingere poteris quod affectas.

Breuis regula B. P. Ignatij pro perfectione consequenda.

PRima. Numquam contradicere debes cuiquam, siue cum ratione, siue contrà; neque superiori, neque inferiori, neque æquali: semper verò complecti quod alijs probatur, non te excusando, non contradicendo, licet rationes habeas.

Hæc documenta suis Ignatius edit alumnis:
Vt methodo paruâ, commoda magna ferant.
Nulli, vel minimo, quamuis ratione, repugnes:
Cedere te potiùs, quàm superare iuuet.

Secunda. Præstare debes obedientiam cæcam in rebus minimis & paruis; inferioribus, superioribus & æqualibus; cogitando, id te vouisse Deo.

Obsequium studeas præstare per omnia cæcum;
Iudiciumq; lubens subijce cuique tuum.

Tertia. Numquam aspicias defectus aliorum; sed semper paratus esto, ad excusandum eos, contrà verò ad accusandum teipsum. Imò ab omnibus opta cognosci, tam intus, quàm foris.

Non vitia inspicias aliena, & visa recondas:
Sed propria inuisas, atque patêre velis.

Quarta. Numquam loquaris, vel respondeas, vel mediteris, vel ambules, vel quid demum facias; nisi priùs cogites, an Deo placeat; an exemplo, vel ædificationi sit proximo.

Quidquid agas, dicas, mediteris; prospice finem:
Proximo an expediat, complaceatq; Deo.

Quinta. Serua libertatem spiritus vbique, etiam cum quacumque persona: neminem respicias, sed semper tene libertatem ad opposita: & ne eam propter quoduis impedimentum, perdas; numquam de hac deficias.

Sit tua spiritus libertas semper; & illam,
Nec persona potens, causa vel vlla grauet.

Sexta. Ne sis communis omnibus, neque familiaris; sed consule spiritum, ad quem ipse magis te moueat ac impellat. Inspicias tamen accuratiùs, quales, & qui sint motus, qui ad hoc te moueant.

Ne facili iungas tibi consuetudine cunctos:
Spiritus, ac ratio quemlibet antè probent.

Septima. Exerce te cōtinuò actualiter & mentaliter in exercitijs

tijs pijs; & desidera haberi stultus ab hominibus, vt sapiens habearis à Deo, vt ipsum lucrifacias.

Exerce assiduè pia, mente & corpore, facta:
Sis populo demens; sic sapis ipse Deo.

Octaua. Hoc, inquit, erit tuum studium. Manè, & vesperi cùm ibis cubitum, ista percurre.

Fac matutino vespertinoque reuoluas
Hæc studia: & lectum dum petis, adde preces.

Descriptio viri spiritualis.

VIr spiritualis hominem interiùs ordinat:
Exteriùs ornat:
A rebus turpibus cohibet:
Sermones rectos & vtiles amat:
Non pueriliter in risum effunditur:
Non altè loquendo, clamat:
Modestè incedit:
Aliorum facta non curiosè inquirit:
Admonitiones hilari vultu recipit:
Errori aliorum facilè condonat:
Laudibus non extollitur:
Detractione non deijcitur:
Interroganti facilè leniterque respondet:
Contendenti facilè cedit:
Patienter alios audit:
In omnibus ædificare fratrem studet:
Rari est & grauis sermonis:
In cibo & potu parcus & sobrius:
Compositus in vultu & verbis:
Filius veritatis:
Oculos habet dimissos & simplices:
Puritate candidus:
Humilitate insignis:
Obedientiâ promptus:
Patientiâ præmunitus:
In oratione assiduus:
In fide stabilis:
In opere diligens:
In abstinentia rigidus:
In moribus exemplaris:

In conuersatione gratus:
In verbis affabilis:
In dando liberalis:
Amicis fidus:
Inimicis benignus:
Deo resignatus:
Sibi mortuus:
Mundo crucifixus:
Omnibus omnia, vt omnes lucrifaciat.

CAPVT II.

Exercitium de Magno perfectionis desiderio excitando.

PRÆLVDIVM I. Considera te coram Domino cum Moyse in excelso monte, vnde videas hominum studia, & magna molimina, vt in hac vita beati sint honore, opibus,&c.

ORATIO, vt tanto desiderio etiam accendi possis ad perfectionem.

PVNCTVM I. Considera quanto, quàm longo & assiduo labore ac sudore mortales scientijs operam dent, & cognitioni creaturarum, cùm tamen qui addit scientiam, addat dolorem. Nónne autem perfectio, vera est sapientia, quâ homo Deum, & se cognoscit; & humana atque diuina iura non tantùm nouit, sed etiam exequitur? & tamen piget te modicum pro ea laborare. Secundò, quantum laborent atque impendant vt sanitatem discant conseruare, & conseruent homines: sępè, vt illa in Euangelio, omnem frustra perdunt substantiam suam. At verò sapientia & perfectionis studium non tantùm medicinam animæ edocet, sed per illam homo perfectam sanitatem

consequitur. Tertiò, cogita, si libet, quid quæque scientia & ars, cui insudant homines, ijs præstet; & omnia inuenies sapientiæ conuenire. vnde gloriabatur de ea Propheta dicens, Ecce enim veritatem dilexisti, incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Illius inquam sapientiæ, cuius comparatione sapientia mundi stultitia est. Inuenies autem eam, si prioris vitæ peccata defleas, si huius sæculi desiderabilia parui pendas, si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. neque pigeat laboris. Clara est enim, & quæ numquam marcescit sapientia; & facilè videtur ab his qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt eam. Cogitare de illa sensus est consummatus; & qui vigilauerit propter illam, citò securus erit.

Psal. 50. *1. Cor. 3.* *Bernard.* *Sap. 6.*

PVNCTVM II. Considera verba illa Saluatoris: Quæ mulier habens drachmas decem, & si perdiderit drachmam vnam; nónne accendit lucernam, & euerrit domum, & quærit diligenter donec inueniat? Drachma hæc, perfectio est, signata Dei imagine: quia perfectio est quędam Dei similitudo. Dicit Sapiens: Pecuniæ obediunt omnia. Perfecto viro terra, mare, aër, ignis, sol, mors ipsa paret, cùm his omnibus aliquando perfecti imperarint. vide ergo quanti facere eam oporteat. O quanto prudentiores sunt filij huius sæculi, filijs lucis in generatione sua! Considera Secundò verba illa: Simile est regnum cælorum homini quærenti bonas margaritas, & inuentâ vnâ pretiosâ, vendit omnia quæ habet, & emit eam. vna enim talis continet immensas opes: non grauat tamen, sed ornat, ac beatum facit. Illa verò est perfectio, de qua dici potest, Pretiosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Vel, vt ait August. Hæc margarita pretiosa, est caritas, sine qua nihil tibi prodest quodcumque habueris, quam si solam habeas, sufficit tibi. Margarita rore cælesti gigni dicitur; ita perfectio, solâ magnâ Dei misericordiâ obtinetur. Considera Tertiò,

Lucæ 15. *Eccles. 10.* *Hebr. 11.* *Luc. 15.* *Matt. 13.* *Prou. 3.* *Aug. in 13. Ioan.*

perfectionem similem esse thesauro abscondito in agro, quem qui inuenit homo, abscondit, & prægaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum. hic est perfectio. Infinitus enim thesaurus est hominibus; quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei. Nónne sapientia (quo nomine perfectio etiam appellatur) meritò exclamat: Mecum sunt diuitiæ & gl ria, opes superbæ & iustitia. Et verè, melior est perfectionis fructus auro, & lapide pretioso, & genimina eius argento electo. Fideli enim totus mundus p ssessio est. Thesaurizemus nobis hunc thesaurum in cælo, vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt, neque furantur. sed meminerimus, hanc abscondi à sapientibus & prudentibus, & reuelari paruulis.

Matt 13. *Sap.7.* *Prou.8.* *Philip. 4.* *Matt.6.* *Matt.11.*

PVNCTVM III. Considera Primò, perfectionem verè esse regnum Dei, quod quotidie in oratione Dominica postulamus. Non est enim regnum Dei esca & potus; sed iustitia, & pax in Spiritu sancto. Regnum Dei illud dicitur, per quod Deus in nobis regnat, vt D. Ioannes exponit. Reges autẽ verè sumus, si perfecti sumus, vt D. Chrysostomus multis declarat; quia verè perfectione virtutis regnum Dei intra nos est: & sicut in cælo Deus videtur, perpetuum est gaudium, corpora impassibilia claraque sunt, agilia, subtilia, ac velut ibi Sancti, filij Dei & amici liberi satiantur ab vbertate domus Dei; ita etiam aliquâ ratione perfecti, hæc in anima sua experiuntur. Magno ergo ardore ad illud regnum tendamus: regnum enim cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Considera Secundò, perfectionem nos constituere Dei amicos. quod declaratur ipsis æternæ Sapiẽtiæ verbis: Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis. Quid non agunt homines vt amici Regis sint? quid verò tu agis, vt Dei fias? quid omit is, vt ei placeas? Nec amicos tantùm perfectio constituit, sed filios Dei; ideoque imitari Patrem cælestem sic monemur, Estote per-

Rom.14. *Matt.11.* *Ioan.15.*

perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est. Imò etiam animas sponsas filij Dei efficit, vt toto libro Canticorum manifestè ostenditur. Considera Tertiò, quantam pacem, delicias, familiaritatem cum Deo, quantam hîc & in cælis gloriam perfectus habeat. Quæ omnia quantum, Deus bone, desiderium in nobis excitare deberent! Concupiscentia enim sapientiæ deducit ad regnum perpetuum. Optaui, ait Salomon, & datus est mihi sensus: Sap. 6. inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ. Postremò vide, quęso, quid sit, quod, ne potiaris regno, thesauro illo, & bonis omnibus, impediat, & ferè deprehendes esse rem paruam, affectum erga aliquid creatum. Compara, & expende hæc cum perfectione, & statue firmiter magnâ voluntate ad eam incumbere.

Oratio pro perfectionis desiderio augendo.

O Pater æterne, dixisti mihi: Ambula coram me, & esto perfectus. Sed, eheu! quamdiu lacerabo carnes meas, & animam meam portabo in manibus meis? Iob 13. *quamdiu laborabo, vt fodiam mihi puteum, quem appellare possum, Abundantiam gratiæ tuæ, vt sitim meam expleam, & dulcißimi Domini mei sitientis in ara crucis salutem meam? quando veniam, & accedam ad te fontem aquæ viuæ, & non sitiam ampliùs in æternum? Ecce sicut* Psal. 122. *oculi seruorum in manibus dominorum suorum; sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ; ita oculi nostri ad te Dominum Deum nostrum, donec miserearis nostri. Sed ecce, audio: Exspecta Dominum, & viriliter age. O amator hominum, quando venies? quando venies? ô veni, veni, & noli tardare. Etenim iam concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in tempore.* Psal. 118. *Et ecce, apparebo tibi in terra deserta, inuia & inaquosa, vt videam virtutẽ tuam, & gloriam tuam. Si tu esurientes reples bonis? ecce esurio: satia, Domine, animam inanem, & animam esurientem satia bonis tuis. Si mœstos solaris, Deus totius consolationis? ecce fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi: Vbi est*

Deus tuus? Et hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam. O quæ cæcitas mentis meæ! quæ ignauia voluntatis meæ! quid enim me impedit quo minùs ſim felix, & verè beatus? Ecce, Domine, amor mei, & creaturæ N. me retinent, & miſerum ac infelicem cõſtituunt. Adiuua me, ô virtus mea. Quare obliuiſceris inopiæ meæ, & tribulationis meæ? Deduc me, Domine, in viam, & doce me, vbi Baruch 3. *ſit ſapientia. Quis enim aſcendit in cælum, & accepit eam de nubibus? quis transfretauit mare, & inuenit illam? non eſt qui poßit ſcire vias eius. Doce me vbi ſit theſaurus abſconditus, & margarita pretioſa, ob quam meritò omnia bona vendam, & quaſi nihilũ deſpiciam. Beatus enim verè homo eſt, qui inuenit ſapientiam, &* Prou. 3. *perfectionem conſequitur: & melior eſt acquiſitio eius, negotiatione auri & argenti primi & purißimi. Fructus eius pretioſior eſt cunctis opibus: & omnia quæ deſiderantur, huic non valent comparari. Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & propoſui pro luce habere illam: quoniam inexſtinguibile eſt lumen eius; & venient mihi omnia pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius. Tu, inquam, venies ad me, & manſionem apud me facies, & habitabis in tabernaculo cordis mei: & exultabo & lætabor in te, & diligam te in toto corde meo: quod eſt vnicum deſiderium meum; regnum, quod peto; theſaurus, quem quæro; margarita, quam emere concupiſco; beatitudo, ad quam toto corde ſuſpiro.*

Praxis pro deſiderio perfectionis augendo.

PRima. Statue firmiter perfectionẽ ſequi, & vim inferre regno cælorum, atque voluntatem iſtam perpetuò adauge. Caue autem ſedulò, vt Bernard. monet, minora vitia, vt maiora: quia *Bernard. de ordine vitæ.* à minimis incipiunt, qui in maxima proruunt; & minima etiam lucra conſectari, maximus quæſtus eſt: omni enim habenti dabitur.

Secunda. Vide, vt ſæpè dixi, omnia creata, & conſidera vt illa te ad perfectionem inuitent, illius deſiderium in te augeant, & velut dona ferant, quibus, ex parte Dei, ad illum te pelliciant.

Tertia. Frequenter age cum viris ſpiritualibus, & colloquia

pia

pia ſere. Nam vti in meditatione, ſic in colloquio exardeſcit ignis, vt egregiè Bern. Cùm enim perfectionẽ quæreret, & in quo recaleſceret ſpiritus, dormitabat, ait, anima mea, muſſitans ſecum illud, A facie frigoris eius quis ſuſtinebit? cùm ſubitò fortè ad affatum, vel etiam aſpectum cuiuſdam ſpiritualis perfectique viri interdum, & ad ſolam defuncti, ſeu abſentis memoriam flabat ſpiritus, & fluebant aquæ. Nimias tamen familiaritates vita. *Bernard. ſerm. 14. in Cant.*

Quarta. Deſideria a Domino immiſſa, annota: & quæ olim habuiſti, feruida, cùm remiſſior eſt animus, recole.

Quinta. Conſtitue tibi aliquem, aut plures, quos in variis virtutibus imiteris; vt de S. Antonio commemoratur. Hoc monet Eccleſiaſticus dicens: In partes vade ſæculi ſancti, cum viuis & dantibus confeſſionem, id eſt, mortuorum ac viuorum exemplis, te ad perfectionem ſtimula. *Eccli 17.*

Sexta. Diligenter obſerua inſpirationes diuinas, & audi quid loquatur in te Dominus: atque ad hoc vide, vt totum te rebus nõ tradas, ſed commodes, neque iis nimiùm occupari te ſinas.

IACVLATORIÆ.

Sapientiam amaui, & exquiſiui à iuuentute mea: & quæſiui ſponſam mihi eam aſſumere, & amator factus ſum formæ illius. Sap. 8.

Lex Domini immaculata, conuertens animas: teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Pſalm. 18.

Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Ibidem.

Deſiderabilia iudicia tua ſuper aurum, & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum. Ibidem.

Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? innocens manibus, & mundo corde. Pſalm. 23.

CAPVT III.

Exercitium pro Sui renouatione quothebdomadis faciendum.

COMPOSITIO LOCI ſit, quaſi videas ex orbe terrarum vndique euocari ſubitò ad iudicium, alium ex agro, alium ex mola, lecto, cubiculo, conuiuio, variaque morte, ſeu via ad illud properare.

ORATIO. Pete animi renouationem.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, ſi iam moriendum tibi foret, & reddenda vitæ ratio, quàm vana omnia mundi ſtudia apparerent; inania omnino quæ iam præterita, cùm nihil ſuperſit; vilia verò præſentia; plena autem timoris futura: & quid tunc optares te feciſſe, expende. Secundò, cogita quàm ſit irrecuperabile tempus amiſſum, & occaſiones quas habuiſti bonorum, ac quomodo deinceps ijs meliùs vteris, diſpice. Tertiò, vide tuum progreſſum in via virtutis, qualis quantuſque ſit. Colliges autem eum, ſi finem attenderis cur vitam ſpiritualem agere cœperis; quem initio perfectionis gradum, & quãto affectu ac voluntate tibi propoſueris, aut certè proponere debueris, quidque ſtatus tuus exigat. Quis autem ille fuit? nempe Primò, Deo toto corde, & totâ animâ adhærere: qui enim adhæret Deo, vnus ſpiritus fit cum eo. (1. Cor. 6.) Secundò, cum proximis omnibus pacem habere, caritate ac voluntate coniungi; ſi Superiores, inſuper nulli legi eorum, vel præcepto, iudicio aut voluntate repugnare. Tertiò, res humanas, laudes hominum, opes & mundi gaudia odio tui abnegare, ac diuinis oblectari. Vide igitur quomodo adhæreas Deo tribus potentijs. Memoriâ, ſcilicet, vbique eum pręſentem habendo,

do,& colloquendo ſæpiſſimè: oportet enim ſemper orare, & non deficere. Secundò, intellectu, omnia opera eius, & iudicia iuſta, ſeu bona tibi alijſque tribuat, ſeu mala immittat, laudando. Tertiò, voluntate, numquam de Deo, aut homine querendo, aut euentu aliquo, idque quia neque malum, neque bonum eſt in ciuitate, quod non fecit Dominus: nullum mandatum quantumuis paruum, ſcienter ac prudenter negligendo. Attende etiam, an puram in omnibus intentionem habeas, id eſt oculum mentis purum. Conſidera Secundò, quomodo erga proximum profeceris: ac Primò, memoriâ, an neminem negligas & omittas, ſed vltrò commodis proximi, maximè parum tibi affecti, ſtudeas, eiq; gratificeris. Secundò, intellectu, an contentiosè cum nemine agas, ſed libens iudicium tuum ſubmittas, maximè Superiori. Tertiò, voluntate, an idem cum ijs, maximè Superioribus, ſapias, dicas; & planè reſignatus ſis, nihilque deſignes in re, loco, officio, & occupatione tua. An proximi bonis, laude, honore vti tuis recreeris, ei graturleris, eumque promoueas; malis eius condoleas & compatiaris, ac re, quâ potes in corpore & ſpiritu cum zelo adiuues, idque propter Deũ, non ſympathiam, aut gratiam aliquam naturalem: an verò auerſeris, iudices in animo tuo, te ei præferas, de eius defectibus loquaris. Conſidera Tertiò, quomodo in contemptu rerum humanarum, laudis, vituperij, & iudiciorum humanorum ſenſu, commoditatum & recreationum, quæ ſenſibus percipiuntur, deſpectu, mortificatione, & odio tui progreſſum feceris. & Primò, an tui memoriam ac commodorum negligas, & æternorum amore ea deſpicias. Secundò, an intellectu præ omnibus omnino te vilem æſtimes, & æſtimari ac haberi velis. Tertiò, an voluntate amplectaris eos qui de te malè ſentiunt & loquuntur, eoſque laudes atque ames: qui te verò laudant, æſtimant, & te decipiunt, minimè eo nomine diligas ac foueas. Omnino ſibi imponit, qui profectum ſuum *Lucæ 18.*
me-

metitur ex ſola meditatione & contemplatione, eiuſque affectu. Etenim ſi meditatio, vel oratio tua feruet, & bona eſt, cùm ſit ipſa eleuatio mentis in Deum, certum eſt, te ſuſtolli per eam ſuper altitudinem terræ, & terrena, atque effici vt nihil petas aut deſideres præter Deum, eiuſque ſanctiſſimam voluntatem. Si id non efficiat, fruſtra de ea gloriaris, & deluſio potiùs eſt, quàm profectus indicium. Quartò, ſtatue, quomodo deinceps vitam agere, ac in via mandatorum Domini, & conſiliorum ambulare velis.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quæ te remora tardet in via ſalutis, quæ paſſio, quæ creatura, vel eius amor. Secundò, an poſſis eam remouere, & quanta ſit dementia id omittere, quantoque potiùs conatu tollere oporteat, ac de examine particulari ſeriò ſtatue, eaque media adhibere, quæ iuuare efficaciter poſſint. Quid enim? Certè ſeriò ſanitatem non vult, qui media inefficacia, ac talia reipsâ & annis, atque experientiâ multâ probata, ſolùm vult adhibere. Secundò, coram Deo expende, quàm triſte, quàm pudendum, videre meliora & ſanctiora, tantam perfectionis, veræque virtutis ac libertatis guſtare poſſe dulcedinem, ac eminentis ſuper omnia animi excellentiam; & tamen ob honoris appetitum, vel affectum erga creatum aliquod, & breuiſſimum ſolatium, illa tanta bona non conſequi. Pone ergo cor tuum ſuper vias tuas; & vide, cur in te vaticinio illi locus ſit, Seminaſtis multum, & intuliſtis parum; comediſtis, & non eſtis ſaturati; bibiſtis, & non eſtis inebriati; operuiſtis vos, & non eſtis calefacti; & qui mercedes congregauit, miſit eas in ſacculum pertuſum? certè quia ſeriò animus non applicatur.

Aggæi 1.

PVNCTVM III. Conſidera ſemitas domus tuæ, actiones, inquam, tuas à manè vſque in veſperam; & duo in ijs attende. Primũ, quomodo eas facere propoſueris; Secundũ, an propoſita exequaris. Præterea conſidera, quo pacto

cto

cto in aduersis te geras, quàm patienter atque humiliter. Postremò ea, quæ proposuisti, scripto annota, & Sanctissimæ Trinitati offer, per manus B. Virginis, & Angeli Custodis; teque totum Deo consecra, etiam repetitis votis, si Religiosus es.

Oratio pro profectu.

HEu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit anima mea. Psal. 119.
Exspectauimus iudicium, & non est; salutem, & elongata est à Isaiæ 59.
nobis. Multiplicatæ sunt iniquitates nostræ coram te; & peccata nostra responderunt nobis. Aufer, quæso, de medio mei catenam Isaiæ 58.
N. & fac vt oriatur in tenebris meis lux tua; & tenebræ meæ fiant sicut meridies. Vsquequo piger dormiam? quando consurgam Prou. 6.
de somno meo? Ecce enim venit mihi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Si verò impiger fuero, veniet vt fons messis mea; & egestas longè fugiet à me, quam operata est manus mea remissa. Ecce enim tot annos laboro in vanum; & totâ die Prou. 10.
concupisco, & desidero; & desideria mea occidunt me: quia strenuè & constanter non operor salutem meam, & cibum, qui non perit. Et verò quid me retinet, ne diues sim, ne sapiens, ne beatus, ne regnum tuum intra me sit? Ecce N. ô Deus meus! erubesco coram te. quæ insania mea, vt propter hoc, N. aut istud, N. tot tantisq; bonis, tot inquam frui non libeat, immò non liceat? Si vis, potes me sanare. Sana, obsecro, & requiem da mihi: imple splendoribus ani- Isaiæ 58.
mam meam, & libera ossa mea, & indue me fortitudine tuâ. Fac vt sim quasi hortus irriguus, sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ: vt vocari possim Sabbatum delicatum, sanctum Domini, gloriosum; & non inueniatur ampliùs in me voluntas mea. Tunc delectabor super te, Domine, & sustolles me super altitudines terræ; & cibabis me hereditate tuâ, & replebor ab vbertate domus tuæ.

Oratio Diui Thomæ Aquinatis.

Concede mihi, misericors Deus, quæ tibi placita sunt diligenter & ardenter concupiscere, prudenter inuestigare, veraciter agnoscere, perfectè adimplere, ad laudem & gloriam nominis tui. Ordina statum meum, & quod à me requiris vt faciam, tribue vt sciam, & da exequi sicut oportet, & expedit saluti animæ meæ. Da mihi, Domine Deus, inter prospera & aduersa non deficere, vt in illis non extollar, in istis non deprimar, de nullo gaudeam vel doleam nisi quod ducat ad te, vel abducat à te. Nulli placere appetam, vel displicere timeam, nisi tibi. Vilescant mihi, Domine, omnia transitoria, & cara mihi sint omnia tua propter te, & tu Deus meus, præter omnia. Tædeat me gaudij quod est sine te, nec cupiam aliquid quod est extra te. Delectet me, Domine, omnis labor qui est pro te, & tædiosa sit mihi omnis quies quæ est sine te. Frequenter da mihi, Domine, cor ad te dirigere, & in defectione mea cum emendationis proposito dolendo pensare. Fac me, Domine Deus, obedientem, sine contradictione; pauperem, sine defectione; castum, sine corruptione; patientem, sine murmuratione; humilem sine fictione; hilarem, sine dissolutione; tristem, sine deiectione; maturum, sine grauitate; agilem, sine leuitate; timentem, sine desperatione; veracem, sine duplicitate; operantem bona, sine præsumptione; proximum corrigere, sine elatione; ipsum ædificare verbo & exemplo, sine simulatione. Da mihi, Domine Deus, cor peruigil, quod nulla abducat à te curiosa cogitatio; da nobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio; da rectũ, quod nulla deorsum obliquet sinistra intentio; da inuictum, quod nulla frangat tribulatio; da liberum, quod nulla sibi vindicet peruersa & violenta affectio. Largire mihi, Domine Deus, intellectum te cognoscentem; diligentiam, te quærentem; sapientiam, te inuenientem; conuersationem, tibi placentem; perseuerantiam, te fideliter exspectantem; & fiduciam, te finaliter amplectentem; tuis pœnis configi, per pœnitentiam; tuis beneficijs in vita vti, per gratiam;

tiam; & tandem tuis gaudijs in patria perfrui, per gloriam. Qui cum Patre, &c.

Praxis ad mentis renouationem instituendam.

PRima. Considera, modo suprà declarato, profectum & defectum aliquo tempore succisiuo: vel hoc perbreui: An meliùs te habeas erga Deum, proximum, & teipsum. Maximè verò attende ad examen particulare, an sint in eo pauciores lapsus, quàm superiore hebdomadâ, an plures; & quasi subduc rationes tuas, atque annota, si videtur. Sic enim multi quotidie consignant gesta sua. Sic B. P. Ignatius omnes etiam Spiritus sancti motus, ac vitam suam in libellum digerebat.

Secunda. Si minùs te proficere senseris, ac stimulari tali v. g. exercitatione, meditatione, aut lectione, spontaneâ pœnitentiâ, aliam propone, imò & voto contra inconstantiam, sed pœnali, aliquando confirma te, ex iudicio Superioris vel confessarij.

Tertiò. Percurre diarium, siue scriptum, quo actiones tuas ordinasti, atque ad illius perfectam obseruationem collima.

Quarta. Proposita variis Sanctis dica, atque offer ex intentione sancta; & coram Venerabili Sacramento, vel post communionem, confirma.

Quinta. Inter alia autem vide, vt semper proficere studeas in vera humilitate; Secundò, in vera caritate, potiùs opere, quàm sermone eam declarando; Tertiò, in communicatione cum Deo, seu Dei præsentia; Quartò, in pura intentione; Quintò, in cultu Beatæ Virginis.

Alia methodus colligendi sese, & praxis.

SVprà dixi, exercitium quod post meditationem positum fuerat quadrimembre, varium vsum habere: tum ad manè surgendum: tum vesperi incumbendum: tum ad animum recolligendum. Si igitur superiùs posita meditatio prolixior videatur, vtere hac methodo.

Constitue te in præsentia Dei, & Primò considera beneficia à diuina liberalitate tibi, hebdomadâ superiore collata: & gratias age.

Secundò, considera defectus, & maximè consuetudine aliquâ in-

inueteratos; an proficias, an secùs: & quid maximè in via te impediat, & ei examen particulare adhibe.

Tertiò, considera actiones tuas à manè vsque in vesperam, & forma eas ad regulas, & institutum tuum, si Religiosus es, & ad exempla Domini IESV, & Sanctorum.

Quartò, considera quomodo in aduersis te gesseris, quàm moderatè, tranquillè; & prouide ea quæ euenire possent, animumque robora.

Postremò, scribe proposita breuiter, aut decreta; & Deo ac Domino nostro offer.

Hæc puncta quatuor, magnam vtilitatem habere & compendium vitæ spiritualis, vsus docere poterit. Obserua autem, singula per se etiam exercitium facere; ideoque in capita plura totum illud distribue. Cùm verò hac praxi te colliges, & renouabis desideria; imagines infrà positas, quæ hisce capitibus quatuor respondent, si libet, inspice; spero, Dei gratiâ, auxilio spirituali fore.

Signa profectus.

HVc pertinet signa profectus aliquando peruestigare; ad quē cognoscendum, conducet legisse, quos quælibet virtus gradus habeat. Addo etiam compendio ea quæ apud Senecam de profectu morum legi, & in tenebris gentilitatis lucem tantam vehementer sum admiratus.

Seneca lib. de profectu morũ. Signum primum profectus est amor ingens & quasi esuries virtutis.

Primum, ait, indicium profectus, est eius amor vehemens; nō contenta est Philosophia, vt præsens dumtaxat nos amore sui capiat, velut vnguenta; quorum absentia nemo discruciatur: sed inediam quamdam sitimque oportebit concipere, sicubi auellimur: talique argumento intelligere vtique licebit, nos verè profecisse. O Sapientia æterna tu etiam hîc in tenebris luces; quæ dixisti, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

Matth. 5.

2. Aspera non horrere.

Secundum. Asperam non horrere viam, neque laboribus à virtute deterreri. Nónne est quod dixisti Domine IESV, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me?

3. Aliorum iudiciis dictisq; non moueri.

2 Tim. 3.

Tertium signum est, ait, si placido tranquilloque sit animo, ita vt nihil commoueatur quibuscumque imperfectorum dicteriis, nihilque reluctetur. Omnes enim qui piè volunt viuere in Christo IESV, persecutionem patientur, etiam à fratribus & amicis.

Quar-

Quartum. Ea quæ quiſque audit aut legit, ad morum correctionem, affectúmque, in vitiorum alleuiationem trahere; ſicut apis mel è flore colligit, cùm alij nihil præter colorem & odorem in illis admirentur. Hoc eſt, quod Sancti vocant coniunctionem cum Deo habere.

4. Omnia ad virtutem trahere quæ quis legit.

Quintum. Non ſolùm ex doctrina, & libris, verùm etiam ſpectaculis ac quibuſuis aliis negotiis philoſophari; & ad bonam frugem, ſuis incrementis proficere. Nónne ita fecit dulciſſimus IESVS, dum Apoſtoli illi lapides templi oſtenderent: & dum Sapientia æterna parabolis ex rebus obuiis, nos erudiret?

5. Imò etiam ſpectacula & quæuis alia.

Sextum. Oſtentationem fugere, & contumeliam ferre; euidẽs planè documentum eſt, hominem in Philoſophiæ ſtudio promouiſſe Videas, ait, nonnullos etiamnũ diſcentes, qui mox ad oſtẽtationẽ omnia cõferunt & diſputant: de virtute magnificè diſſerere, id eſſe philoſophari putãt; perinde ac ſi quis credat, pharmaca populo vendere, id eſſe mederi. Hinc viros ſanctos & modeſtos nũquam audies de viſionibus, de reuelationibus multa loqui, vel iactare: ſed parcè & modeſtè, cùm neceſſe eſt, agere. D. Vincentius, certè vir ſanctiſſimus, & miraculis quidem clariſſimus, ſed longè clarior virtute, tractatu aureo de Vita ſpirituali, dicit: Qui volunt ſe ſubdere Deo, non deſiderent per orationem, vel contemplatiónem, vel per alia opera perfectionis, viſiones, vel reuelationes, vel ſentimenta, quæ ſunt ſupra naturam; quia prædictum deſiderium non poteſt eſſe ſine radice ſuperbiæ. Imò, non ſuſtineas aliquam conſolationem, ex qua tibi videtur quòd fundares te in præſumptione, & æſtimatione tuiipſius: & propter hoc, caue, ne in tua oratione vel cõtemplatione ſuſtineas aliquã conſolationem, niſi illam, quæ venit poſt perfectam ſui notitiam, & completum ſentimentũ tuæ humilitatis & imperfectionis, & quæ facit perſeuerare dictam notitiam, & antedictum ſentimentum & exclamat: Heu! heu! Deus, quòt perſonæ ſunt deceptæ per iſtum modum! Monet inſuper, vitandas tales perſonas, & qui eos laudant: additque, Credo quòd plus placet Deo, quòd viſiones, ſentimenta & raptus, qui, ſecundùm quod dictũ eſt, habent ſimilitudinem veritatis & bonitatis, dimittas ire, pro tanto, quãtum valent: niſi contingant aliquibus perſonis, ratione ſanctitatis & diſcretionis, ac ex eorum humili probitate (hic enim Lydius lapis eſt, ad aurum deuotionis probandum:) & tunc, quamuis ſit pium viſionibus & ſentimentis talium perſonarum conſentire; tamen ſecurum eſt, non totaliter credere eis, ratione ſui, & per rationem prædictam; ſed quantum concors cũ fide Catholica eſt,

6. Oſtentationem fugere.

D. Vincent. de vita ſpiritu. c. 11.

ſacra Scriptura,& bonis moribus, & verbis ſanctis, ac doctrina Sanctorum.

7. Applauſum non captare.

Septimum. Applauſum populi non captare. Perſpicuum igitur eſt,ait,eis qui fructum ex Philoſophiæ ſtudio percipere moliuntur,deponendum eſſe protinus,quidquid vanum eſt & arrogans. Modeſtia enim ſapientiæ comes eſt. Et quemadmodum è vaſis liquorem aliquem recipientibus aër inanis expellitur; ſic, qui in Philoſophiæ ſtudio veris implentur bonis,faſtum exuunt. Adde, quòd ſibi ſeueriores tum fiunt,magiſque rigidi; aliis contrà, benigni & placidi. Huc pertinet,quod à Menandro,non minùs verè,quam eleganter dictũ eſt: Complures videlicet eſſe,qui Athenas nauigent Philoſophiæ gratiâ,primùm ſapientes, deinde ſapientiæ amantes,ac mox Rhetores; neque ita multò pòſt idiotas,rerumque omnium ignaros ſeſe appellare. Quo enim magis cuique ex Philoſophia accedit rationis, eo plus decedit faſtus & arrogantiæ. Hinc videmus viros ſanctos in quolibet Ordine,nõ ſe, non ſuos, non inſtitutum cæteris præferre, non efferre; ſed alios omnes præ ſe æſtimare ac laudare. Ordinem enim ſuum multum inhonorat apud prudentes, vt docet D. Vincentius de vita ſpirituali,qui tacitè ſe propter eum extollit, quem ad ſui demiſſionem aſſumpſerat.

8. Reprehenſionem ferre æquo animo.

Octauum. Reprehenſionem ferre æquo animo; imò ingenuè ſe offerre corripientibus. Quicumque enim peccant,& monitoribus vitia corrigentibus ſunt aſperiores; hi profectò malo, & quaſi phreneſi laborant, non admittente curationem. quid dicet ad hæc,cui monitio, exacerbatio; curatio, inquam, vulnus fit; & medicina,languor;& quiſquis vult mederi,inimicus?

9. In ſomniis rarò quid turpe videre.

Nonum. Ex ſomniis,ait,deprehendere licet,num quis profecerit in ſtudio virtutis. Si enim in ſomnis nullâ capitur voluptate erga turpitudinem; neque graui inhiat crimini, quo ſe contaminet; prorſuſque nihil videt cum vitio & fœditate coniunctum: conſentaneũ eſt,omnia in tuto eſſe poſita. Siquidem, vt equi iugales,rectà currere inſtructi,non deſerunt viam, etiã dormiente aurigâ: ita bruti affectus domiti,nec in ſomnis,facilè recalcitrant. Quis non miretur in Veneris cultoribus tales inueniri pudicitiæ ac caſtitatis amatores? Quid ſi cognouiſſent filium Virginis, IESVM ſponſum animæ noſtræ? Tolerauit ille in Iuda, auaritiam; in aliis, arrogantiam; ambitionem in omnibus,& contentionem: nunquam turpitudinem. Ita etiam,quiſquis ſeruum Dei cognoſcere velit,hac notâ vtatur,caſtitatis: an, quidquid vllo modo ei, vel eminus aduerſatur,deteſtetur, vt ſummum flagitiũ; quidquid inſidiatur, vt dæmonem horreſcat; vbicumque eius periculum aliquod,

aliquód, vt mortem reformidet, numquam ſibi cum ſola quocũque prætextu inſtructionis, meditationis, aut quouis alio confidens; imò etiam ſibi ſoli ſuſpectus, vt de viris ſanctis accepimus.

Decimum. Affectus noxios experiri ſedatiores. Illud autẽ colligi poteſt, intelligendo malorum deſideria in nobis iam eſſe remiſſiora, quàm fuerunt olim. Aduertendum etiam, num in victus ratione rigidiores nobis ipſis, an licentiâ nimiâ ſimus laxiores; in rebus gerendis, maturitate vtamur, an inconſultâ temeritate. In anima enim, quam inhabitat princeps pacis, Dominus IESVS, non tumultuantur carnis paſſiones; ſed ſi exurgant, dicit ille, Tace, & obmuteſce; fitque tranquillitas: diſpellit, vt ſol, caliginem, & nubes diſſipat animæ noſtræ. *10. Affectus experiri ſedatiores.*

Vndecimum argumentum eſt, ſi mox imitari conemur, quod nobis eſt admirationi, ſeduloque probatur. Sic Themiſtoclem Miltiadis trophæa excitabant. O quot ſunt, qui Sanctorum hæc & illa dicunt; & quæ in iis laudant patientiæ, humilitatis & abiectionis opera, in ſe factis vituperant! Quid ſi Seneca Vnigenitũ, qui eſt in ſinu Patris, audiſſet, legiſſet quæ geſſit ille pro nobis, quæ paſſus, inquam, pro nobis? ſi attendiſſet verbum illud: Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis: verbum penetrabilius omni gladio ancipiti? *11. Imitari quod in aliјs admiramur.*

Duodecimum. Iam ſi libeat, ait, præter ea, quæ recenſuimus indicia profectus, & hoc, non parui momenti, adiungas velim: Ne quis peccatum aliquod reputet exiguum, ſed ſolicitè quoduis caueat atque deuitet. Vt enim qui ſe diuites fore deſperant, impendia exigua flocci pendunt, nihil magni efficere illa credentes, ſi tenui aceruo acceſſerint (at ſpes diteſcendi nihil negligit, quantumcumque exigui lucelli; eoque magis auget æris appetentiam, quo propiùs admotæ fuerunt opes.) Sic haud dubiè vſu venit, in negotiis per virtutem gerendis: non enim illic locum habet indulgentia, vt dicas: Hoc perpuſilli momenti eſt, ad illud. Nonne idem Spiritus ſanctus clarè nobis explicauit, dicens: Qui ſpernit modica paulatim decidet? *12. Peccata & defectus paruos vitare.* *Eccli. 19.*

IACVLATORIÆ.

IN toto corde meo exquiſiui te; ne repellas me à mandatis tuis. Pſalm. 118.

Viam veritatis elegi, iudicia tua non ſum oblitus. Ibidem.

Ecce concupiui mandata tua, in æquitate tua viuifica me. Ibidem.

VIGESIMÆSEXTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

1. Thess. 5. In omnibus gratias agite: hæc est enim voluntas Dei.

Post meditationem Deo A *gratias age pro innumeris eius in te beneficijs*, B *creatione*, C *redemptione*, D *Sacramentis*, E *dono orationis*, F *virtutibus*, G *sanctis inspirationibus. Attende, & gratias Deo age, quòd præsidio* H *boni Angeli aduersus* I *dæmonis insidias te tueatur*: K *à tot periculis, morbis, lanienis, latrocinijs, ruinis, aquæ ignisq́ue iniurijs custodiat. Quid verò pro tot bonis Deo rependes? gratias Deo age, maximè quòd adeò longâ patientiâ te tolerarit, qui aliàs fueras cum dæmonibus & impijs* L *periturus. Igitur* M *cor tuum laudabundum penitus, in Deo solùm, eiusq́ue voluntate quietem quærat & conquiescat.*

CA-

יהוה
M
G
B
C
D
E
F
L
K
H
I
In omnibus gratias agite

CAPVT IV.

Exercitium de Gratiarum actione.

SVperiori capite quadrimembre exercitium breuiter explicaui, nunc singulas eius partes pluribus prosequamur.

PRÆLVDIVM I Constitue te in conspectu Dei,& curiæ illius: magnoque desiderio, verecundè tamen,accede ad choros Sanctorum Deum laudantium.

PRÆLVDIVM II. Pete à Domino,vt det tibi gratiam, vt gratias agere possis; à curia verò illius, vt tuas laudes suis coniungi non dedignentur.

PARS I. Gratias age Deo pro beneficijs

Primò, Christi Domini nostri humanitati concessis. Primò,quòd coniuncta Verbo diuino;Secundò,caput sit Angelorum & hominum; sitque Tertiò, in eo omnis plenitudo gratiæ,sapientiæ,scientiæ & sanctitatis.

Secundò, pro ijs quæ concessa B.Virgini, quòd mater sit Dei; Secundò,absque macula vllius peccati; Tertiò, donata gratiâ maximâ; Quartò,maximâ gloriâ super omnes Sanctos,& Angelos Dei exaltata.

Tertiò, pro ijs quæ concessa Angelis, pro eorum creatione,electione, & perseuerantiâ,gloria, & officij dignitate.

Quartò,gratias age ob beneficia Sanctis collata, quòd ad perfectionem eos vocarit; Secundò,tot virtutibus ornarit; Tertiò,miraculis honorarit; Quartò, gloriâ cumularit; Quintò denique, quòd eorum intercessione plurima concesserit.

Quintò, gratias pro iis age, quæ iustis largitur. siquidem sustinet eorum imperfectiones, purgat, illuminat

 scien-

ſcientiâ, accendit caritate, à malo retrahit, & tribulationibus eripit, & felicem mortem concedit.

Sextò, gratias age pro peccatoribus; Primò, quia eos ſuſtinet; Secundò, vocat eos benignè ad gratiam; Tertiò, largitur temporalia; Quartò, in morte ſalutem donat.

Septimò, pro beneficijs collatis in Eccleſiam, quòd ea Chriſtum habeat pro capite & ſponſo; Secundò, à Spiritu ſancto gubernetur; Tertiò, ſola certam & veram habeat doctrinam; Quartò, Sacraméta; Quintò, iucundam Ordinum varietatem.

Octauò, pro beneficijs tibi ſimiliter, quaſi ſoli conceſſis gratias age; pro beneficio creationis, naturæ, fortunæ, & maximè incarnationis, redemptionis, & dono gratiæ, fidei, ſpei & caritatis, orationis, &c. quòd Angelum cu-
Pſal. 90. ſtodiæ tuæ Deus deputarit: Angelis enim ſuis mandauit de te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. neque tantùm dedit tibi, & hominibus ſingulis; ſed & Prouincijs, Religionibus, Collegijs, Prælatis, vt illi nos gubernent ſecundùm ſuam ſanctiſſimam voluntatem. Expende valdè, Primò, gratiam Baptiſmi, pœnitentiæ, & vocationis; Secundò, quàm multi perierint, te ſaluo, priuſquàm ad Baptiſmum venirent, quàm multi poſt illum à pœnitentia ſubitâ morte excluſi. Attende etiam quàm multa aduerſa ſint in hoc mundo, & quot occaſiones operum miſericordiæ, & tot videbis, quot miſerijs benigniſſimus Deus te liberarit. Tertiò, inuita omnes Angelos ſanctos, & omnes denique creaturas, vt tecum laudent Deum pro immenſis beneficijs, quę immerenti præſtat. Quartò, offer illi cor tuum, & omnes actiones, verba & opera gratiſſimo animo.

PARS II. Conſidera quantas gratias Deo pro dono orationis agere debeas. Siquidem per orationem omnia ad nos bona deriuari voluit: neque tamen oratione noſtrâ indiget Deus; ſed eam ad multiplicem vtilitatem
Bonau. conuertit. Oratio enim, vt ait D Bonauentura, non eſt cauſa

causa beneficentiæ eius, sed via, vt etiamsi non propter illam, tamen sine illa nostri non misereatur. Secundò, quòd per eam liceat cum Deo colloqui, &, quoties libet, ad thronum tantæ maiestatis admitti. Tertiò, propter effectus orationis. Primò, iram enim Dei placat. Orauit Moyses, ait Scriptura, Dominum, & placatus est. Secundò, impetrat peccatorum veniam. Omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me. Tertiò, à periculis liberat, & malis. sic Ezechias fugat Sennacherib. Quartò denique, omnia impetrat corporalia & spiritualia.

Exod. 32. *Matth. 18.* *4. Reg. 19.*

PARS III. Considera, quanta sit liberalitas Dei erga nos, qui tam facilè, qui vnico sæpè verbo rogantibus nobis tanta concedit, vt patet in plurimis Sanctis; & quàm ingratum illi, quòd sæpè non libeat, nec Religiosis orationem debitè facere, vt ad perfectionem venire queant; cùm ipse tam amanter inuitet, dicẽs: Omnis qui petit accipit, qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Secundò, quanta benignitas, quòd tales, tam distractas orationes etiam non refugiat ipse Deus optimus maximus. Tertiò, quòd pro sua paterna cura nobis deneget quæ noxia iudicauerit, & in tempore oportuno exaudiat. Omnis, ait, qui petit accipit; & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suus panem, numquid lapidem porriget ei? aut si piscem petierit, numquid serpentem porriget ei? si ergo vos, cùm sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris; quanto magis Pater vester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se?

Matth. 7.

Canticum Iesu filij Sirach.

CONfitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum saluatorem meũ. Confitebor nomini tuo: quoniã adiutor & protector factus es mihi, & liberasti corpus meũ à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, & in conspectu astantiũ factus es mihi adiutor. Et liberasti me secundũ multitu- Eccli 51.

dinem misericordiæ nominis tui à rugientibus, præparatis ad escã, de manibus quærentiũ animam meam, & de portis tribulationũ quæ circumdederunt me: à pressura flammæ quæ circũdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus: de altitudine ventris inferi, & à lingua coinquinata, & à verbo mẽdacij, & à rege iniquo, & à lingua iniusta: laudabit vsque ad mortem anima mea Dominum, & vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me vndique, & non erat qui adiuuaret. Respiciens eram ad adiutoriũ hominũ, & non erat. Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à sæculo sunt: quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem meã, & pro morte defluente deprecatus sum. Inuocaui Dominum patrem Domini mei, vt non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore superborũ sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assiduè, & collaudabo illud in confessione, & exaudita est oratio mea. Et liberasti me de perditione, & eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

Praxis ad gratias Deo datori agendas.

PRima. Præter eas, quas superiori libro habes, ea esse poterit, scripto colligere Dei in te beneficia particularia, eaq; verbis affectu plenis describere, atque ita Dauidem & Prophetas imitari, quibus solẽne erat, post acceptum aliquod beneficiũ singulare, de eo carmẽ ac canticũ componere. Disce, ait Bernard. in referendo gratiã non esse tardus aut segnis, disce ad singula dona gratias agere: diligenter cõsidera quæ tibi apponuntur, vt nulla Dei dona debitâ gratiarũ actione frustrentur. Etsi autem gratitudo magis operibus, quàm verbis sit ostendenda; tamẽ gratissimũ Deo, si ob beneficia eum sæpè laudemus, eaque meditemur. In singulis verò cõsideranda sunt quinque; Primò, infinita dignitas largitoris; Secundò, infinita caritas; Tertiò, beneficij excellentia; Quartò, vilitas abiectioq; nostra; Quintò, infinita Dei liberalitas. Vtq; gratiæ ritè agantur, rogandi beati illi spiritus sancti, vt, quia satis dignas agere gratias non possumus, nos iuuare dignẽtur. Deinde omnes creaturæ inuitandæ, muneráq; vicissim offerẽda; Primum est, Dominum pro tuo Deo ac Domino agnoscere, vt Iacob: Si, inquit, fuerit

Bernard.

[illegible].28.

fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo; erit mihi Dominus in Deum. Quò pertinet, facere decretũ, numquã sibi aliquid tribuendi, cùm illi omnia oporteat, qui in omnibus omnia operatur. Secundum, statuere Deo gratis, & non tui commodi causâ, seruire. Tertium, offerre ei omnia opera tua, labores, & te totum, ad omnia, quæ sapientiæ illius æternæ, & paternæ prouidentiæ visa fuerint, prospera & aduersa. Sic præcinit regius Propheta dicens: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem, ait, salutaris accipiam, (etsi amarũ) & nomen Domini inuocabo. Vota mea Domino reddam, (etiam cum ipsa vita) quia pretiosa in conspectu Domini, mors Sanctorum eius; quia scilicet sibi, & mundo moriuntur. *Psal.* 115.

Secũda. Quemadmodum verò recogitamus annos pręteritos in amaritudine animæ nostræ, ita pro grauiorũ peccatorũ remissione, quorũ seruitute durâ liberati sumus, gratias agere oportet, & pro infinita bonitate Dei erga nos, simul conteri de malitia nostra: ac exultare in Domino, quia iustitia eius & pax osculatæ sunt, veritas & misericordia obuiauerunt sibi. Immò aliquod opus pium, quasi in compensationem, & gratiarum actionem Domino retribuere conuenit.

Tertia. Quoties aliquod à Deo beneficium accepimus, quia retribuere ei nihil possumus, proximo in eodem genere, siquidẽ id fieri potest, conferamus. Ideò decimas omnium, quæ possidebant Israëlitæ, sibi Dominus tribui volebat, & primogenita consecrari. Imitare, & anima tua, quæ benedicit, impinguabitur. Ad locum enim, vnde exeunt flumina gratiarum, reuertuntur vt iterum fluant. *Prou.* 11.

IACVLATORIÆ.

CVm Deo tam sit accepta gratitudo, viri sancti ac Prophetæ nulla in re magis, quàm gratiarum actione se exercuisse videntur; hinc totis pænè psalmis hoc vnum Dauid agit: accipe tamen aliquot versiculos tam sancto gratitudinis exercitio accommodatos.

Sit nomen Domini benedictum in sæcula: ante solem permanet nomen eius. Psalm 71.

Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum. Psalm. 33.

Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam, totâ die magnitudinem tuam. Psalm. 70.

Benedic anima mea Domino: & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Psalm. 102.

VIGESIMÆSEPTIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Examina defectus tuos ; & vitio exscindendo , ac virtuti plantandæ incumbe.

T*Vam* A *excute conſcientiam, ab eaq́;* B *rationem exige coram* C *Chriſto iudice. pone tibi ob oculos* D *Dei præcepta,* E *regulaſq́; tuas. vide vt te* F *dæmon accuſet , quamq́; parum* G *boni egeris ; proculca* H *peccatum, & quemadmodum id fugias vide: mox deinde infelicem peccati* I *arborem , cuius fructus mors eſt, exſcinde, & nouam* K *virtutem inſere. Tum* L *oppugna* M *vitium illud , peculiari curâ & examine, illud inquam vitium quod te præcipuè à* N *decalogi,* O *regularumq́; tuarum obſeruatione, id eſt in via Dei, retardat. Inuigila in omnem victoriæ* P *occaſionem; & aduerte primum virtutis gradum eſſe moleſtiſſimum, ſecundum faciliorem, tertium facillimum.*

CA-

Conuerti pedes meos in testi monia tua.
Ibunt de virtute in virtutem
A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
27

CAPVT V.

De Examine generali.

Continet hoc caput modum faciendi examen generale; quod perinde, vti dixi, faciendum, tamquam si coram Deo, & Angelo, atque hoste nostro ratio præteriti temporis reddenda foret. Quinque verò partibus distinguitur.

Prima, est gratiarum actio pro omnibus beneficijs acceptis.

Secunda, est imploratio gratiæ pro cognoscendis & detestandis peccatis.

Tertia, discussio sui: incipiendo à postremo examine, & quoad fieri potest, cogitationes, verba & opera examinando ad Decalogi, & Regularum suarum, si quis sit Religiosus, normam.

Quarta, detestatio defectuum & peccatorum, varijs considerationibus excitata.

Quinta, propositum, quo quis decernit in futurum vitam in melius instituere; ad quod conducet primò, agenda & patienda prospicere, atque ad vtrumque animum comparare.

Exercitium de examine generali.

PVNCTVM I. Considera Primò, quot titulis Creatori & benefactori nostro par sit gratias agere. Secundò, vide sursum, & nihil aliud aduertes agi à Beatis. Tertiò, attende deorsum, & audies nihil sonare inferos præter ingratitudinem, perpetuaque in bonitatem infinitam maledicta. Iamque vide quibus assimilari exoptes. Quartò,

tò, vide quàm paruo pro tantis eius beneficijs satisfacere queas; & cum singulis Sanctorum ordinibus atque Angelorum choris, exalta vocem cordis tui, & de omni corde tuo Deum ac Dominum nostrum laudare contende, vt pluribus capite primo dictum.

PVNCTVM II. Considera, quantis tenebris inuoluti simus; quot errores mundum inuoluant, sapientissimosque mortalium abducant in turpissima flagitia & insanias. Secundò, quàm multi Sancti grauiter ob occulta peccata periclitati fuerint. Tertiò, quodque ideò incerti simus semper, amore an odio digni simus. Hinc collige quantâ humilitate & instantiâ oporteat supplicare Deo Patri, vt memoriam firmet; Deo Filio, vt intellectum illustret; Spiritui verò sancto imprimis, vt voluntatem peccata cognita detestandi largiatur.

Eccles. 9.

PVNCTVM III. Considera semitas domus tuæ, & ingredere in cubiculum cordis tui, & vide quàm sit necesse emundare illam: Primò, à letalibus vulneribus, & eijcere inde capitales hostes, occupantes thronum, in quo dignaretur sedere benignissimus Saluator noster IESVS, & ad nos venire cum Patre & Spiritu sancto, & mansionem apud nos facere. Et si attendas quantâ sedulitate ea, quæ circa corpus sunt, munda esse velis, facilè colliges quid in anima, quæ pretio superat cælum & terram, fieri oporteat. Secundò, aspice quàm vtile iam rationem reddere, & æterni lucri damna reparare; & in futurum prospicere. Tertiò, quanta prudentia sit seipsum perficere; aduertere vbi errore, vbi malitiâ, vbi facilitate à recto deuiauerimus. Hoc nos, ait Seneca, pessimos facit, quòd nemo vitam suam respicit. quid facturi simus, cogitamus, & id raro: quid fecerimus, non cogitamus: atqui consilium futuri, ex præterito venit.

Seneca l. 2. epist. 84.

PVNCTVM IV. Considera, quantum doleat, qui parentum, liberorum, bonorum, honoris, fauoris, lucri iacturam fecit: & vide quanto magis dolendum illi, qui lucri

cri æterni, gratiæ Dei, fauoris illius detrimentum subijt. Secundò, quantum dolere oporteat, quòd tam bonum & benignum Patrem & benefactorem homo offenderit, retribuendo mala pro bonis. Tertiò, vide vnde cõtingat relapsus, & aduertes fieri ex defectu veri doloris; ideoque in hoc maximè te exerce.

PVNCTVM V. Propone firmiter coram Deo & Angelis eius, vitare defectus, maximè eum, quem examine particulari studes corrigere: & vide quanti sit, in re qualibet firmum decretum. Collige verò ex eo, quòd videamus eos, qui inimici societatem æterno decreto vitare, & periculum corporis fugere statuunt, vix adduci vllo pacto posse, vt à sententia discedant. Triplici autem modo firmantur decreta & promissa. Primò, si coram alijs fiant: fac igitur coram Angelis, & Sanctis Dei, & Patronos inuoca. Secundò, si pœna adijciatur: statuere igitur conuenit sibi, si relabatur, spontaneam aliquam afflictionem. Tertiò verò, iuuat indicare eadem alijs, maximè confessario, vt humano etiam respectu confirmeris. Quartò, in particulari designare, qualiter vitam instituere velis. Quintò, quomodo etiam in aduersis te gerere.

COLLOQVIVM.

Oratio pro examine complectens præcepta Decalogi.

ILlumina, Domine, oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, neque in peccato conquiescam; ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduersus eum: veni, lux vera, quæ illuminas omnem hominem, pelle tenebras cordis mei, vt videam te ad quem suspiro. desiderauit anima mea te in nocte, tu scis, donec adspiraret dies, & inclinarentur vmbræ: & tu, cui nomen oriens, splendesce- Psal. 12.

desceres in corde meo. præcede me ad ostendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem hanc in columna ignis: sine te enim mediâ vitâ in morte sumus; sine te sumus sicut oues errantes, sine te cæci, & nescimus viam, in qua ambulemus. O veritas æterna, dißipa cordis mei caliginem, vt inter tot viæ & vitæ huius varietates, ad te veniam, propter quem sum, viuo & suspiro.

1. Esdr. 9. 1. *Ecce sto coram te hodie, Deus meus, & confundor, & erubesco leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates meæ multiplicatæ sunt super caput meum, & delicta mea creuerunt vsque ad cælum; sed sto coram patre filius, coram aduocato meo reus, coram redemptore meo seruus; ideoq́ attollo oculos & mentem, & spem meam, vt propitius fias peccatis meis, & deleas omnes iniquitates*

Ierem. 31. *meas. Conuerte me, & conuertar, quia tu Dominus Deus meus.*

Apoc. 2. *Fac, vt memor sim vnde exciderim, & pœnitētiam & prima opera faciam. Debui te creatorem meum amare ex toto corde meo: idem tecum velle & nolle, & in te solo confidere, tibi credere. Sed,*

Ierem. 17. *eheu! diuisum fuit cor meum, & posui carnem brachium meum; & ad nihilum redactus sum; & nesciui quòd in te solo stare, viuere & moueri poßim & debeam, neque vmquam te erubescere, aut quæ supra me sunt, scrutari: sed humiliari sub potenti manu tua. Secundò, quemadmodum autem cor meum abijt in vanitates; ita etiam lingua mea inflammauit rotam natiuitatis meæ: quæq́ de-*

Iacob. 3. *beret esse lignum vitæ, te laudare, de te loqui, ô omne bonum, mihi alijsq́ mortis occasionem dedit.*

2. *O beatum & perfectum, qui non est lapsus in lingua! qui*

Ibidem. *enim putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam; huius vana est religio. O ter felicem, qui reddidit tibi vota sua perfectè, quæ distinxerunt labia sua!*

3. *Atque vtinam saltem delectatus fuissem in te, & Sabbatum delicatum seruassem, in officiis tuis feruens: & exultassent labia, cùm cantarem tibi: psallissem voce, psallissem spiritu, vt delectarer in voce laudis tuæ! visitasses enim terram, & in-*

Psal. 64. *ebriasses eam, & multiplicasses locupletare eam: flumen Dei repletum esset aquis, & lacrymæ meæ vinum fuissent Angelorum: benedixisses coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui, potentia*

anima

animæ meæ, impletæ fuissent vbertate, & pinguia fuissent facta speciosa deserti: valles abundassent frumento, frumento electorum: & me vino stabiliuisses, in sacro Missæ sacrificio, vino electorum, vino quod germinat virgines.

4. *Tum fuisset mihi cibus, facere voluntatem tuam, id est, Superiorum meorum: propter te alacriter & perseueranter obediuissem illis, neque durâ ceruice, & incircumciso corde, etiam in paruis Spiritui sancto aliquando restitissem: ipsi enim non mãdant mihi, sed Spiritus tuus, qui loquitur in illis; quia dixisti, Qui vos audit, me audit. Quàm libens, si hæc cogitarem, ijs honorẽ, & amorem, & quæcumque alia tribuissem, vt vicarijs tuis; cùm peruigilent quasi rationem pro anima mea redditurι! Sed & ego subditis meis, vt tibi, me exhibuissem, necessaria curassem, infirmitates patienter & onera portassem; sciens quia quod vni ex minimis facio, tibi facio, ô Deus meus, & omnia.* Lucæ 10. Hebr. 13. Matth. 25.

5. *O quantus hic esse stimulus debet, ne vllum cogitatione inuidiæ, verbo iniuriæ, aut facto lædam: sed pacem seruem, quoad fieri potest, cum omnibus; pacem Christi, quæ exsuperat omne gaudium! sumus enim filij tui, qui sinis solem tuum oriri super bonos, & malos. Et si amicos tantùm & beneuolos diligam & salutem; ecce etiam Ethnici hoc faciunt, & feræ: vincere autem in bono malum, hoc gratiâ tuâ filiorum tuorum est, & vnicum votum meum, vt in eorum numero censeri valeam.* Matth. 16.

6. *Talis enim agnosci in extremo iudicio spero; ideoq; sanè longè facere à me volo desideria turpia & illecebrosa, vt mundo corde te aliquando videam, & non peccem in corpus meum, aut proximi mei: sed diligentissimâ oculorum & sensuum custodiâ, repellam iacula ignita, igne illo candentia, qui ad internecionem deuorat, & sancta omnia profanat. Cor hoc mundum crea in me, Deus meus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis: auerte à me superbiam; quam iusto tuo iudicio luxuriæ supplicio castigas, vt saltem vel sic homo humilietur, & se agnoscat, quia similis erat ei, qui considerauit se in speculo, & abijt, & oblitus est qualis fuerit.* Psalm. 50. Iacob. 1.

7. *Concupiscentiam hanc restingue quæso, in seruo tuo,*

&

& simul etiam oculorum, ne cupiditate, radice omnium malorũ, accensus, aliena capiam, abscondam, damna inferam: qui iuxta mandatum tuum, tribuere debeo mea; & inter beatos annumerari cupio, & pauper esse spiritu, ac potiùs derelinquere omnia, quàm perdere te, & omnia.

8. Et hæc quidẽ concupiscentia, scio, displicet maiestati tuæ, sed Ioan. 8. *longè magis os bilingue & mendax (quia veritas es Deus meus) vti & proximum linguâ percutere, famam illius denigrare, seruũ alienum iudicare. Ab his, precor, protege me, Saluator meus. nam, scio, vulnerat te dirè, qui sic pungit fratrem suum: te cruciat, qui affligit, & contemnit illum, quem tanto pretio dignatus es.*

Contritio. *9. Ah vtinam per hæc numquam maiestatem tuam offendissem! nescio, ô Deus meus, Creator meus, Redemptor meus, quomodo sic oblitus fuerim tui, qui numquam non recordaris mei; mei, qui non sum: omnes enim gentes sunt coram te, quasi nõ sint,* Isaiæ 40. *& quasi nihilum & inane reputantur. O si quis mihi daret fontem lacrymarum, vt plorarem die ac nocte; quia te dereliqui fon-* Luc. 15. *tem aquæ viuæ, & peccaui in cælum, & coram te; te, qui tribus di-* Isaiæ 40. *gitis appendis orbem, & omnia opera nostra in nobis operatus es!* Isaiæ 26. Cant 8. *Aquæ certè multæ peccatorum meorum non potuerunt exstinguere caritatem tuam, quam tot tantisq́ beneficijs, & maximè in paßione tua declarare dignatus es. Benedictus sis, Domine Deus meus, in æternum; quia benignus & misericors es super malitia mea; & non fecisti mihi secundùm peccata mea, sed secundùm multitudinem misericordiæ tuæ.*

Nunc verò laui pedes meos; nõ vltrà, tuâ gratiâ, inquinabo illos: lotus enim sanguine tuo, non iterum pollutum eum ducam, & rursum mihi te crucifigam, Christe IESV, spes mea: sed diligenter cauebo, ne quid in me displiceat purißimis oculis tuis; ambulabo coram te, omnes diligam propter te; & quidquid sanctißimæ tuæ voluntati collibitum fuerit, gratißimum mihi erit, & accipiam de paterna manu tua: tibi enim viuere, tibi mori cupio, ô vita, ô salus, ô gaudium meum. Id profiteor hodie coram te, & curia tua cælesti vniuersa, testem illam inuoco desiderij mei, & auxilium infirmitatis meæ, ad gloriam tuam. Amen.

Praxis

Praxis peragendi examinis generalis.

PRima. Post examen ſolicitè rurſum incipe ambulare coram Domino Deo tuo, ac propoſita per ſingulas horas, vt minimùm, renoua.

Secunda. Imò poteris ad ſingulas breuiter tuam excutere animam, eâdem ferè normâ.

Tertia. Si paterfamilias ſis, effice vt familia, vel communiter hoc examen inſtituat ſimul, vel ſinguli. Sic enim ad cor redibunt, & placabunt Dominum ſibi & familiæ tuæ; quam ſæpè flagellat iuſto iudicio ob vnius improbitatem Deus, quemadmodum ob famuli pietatem eidem benedixit, vt Scriptura de Iacob commemorat, ob quem domum Laban locupletauit. *Gen. 30.*

Quarta. Nota hoc examen poſſe vſurpari per modum meditandi, de quo Gerſon ſcribit hoc pacto: Noui perſonam, quæ nō modicùm profecit per hoc, quòd diligentiùs ſeipſum intuebatur quaſi pauperē & miſerū, & in cælum mente conſcendens a ſingulis Sanctis mendicabat ea. Itaque pauperem eiuſmodi imitare, & inopiam à virtutibus, & morbos ac vulnera animæ oſtende Domino ac Sanctis eius, atque opem implora. *lib. de monte contemplationis.*

Quinta. Quia examen particulare pluribus eſt tractandum, hoc ſolùm hîc obſerua, expedire perſæpe, maximè occupatis, vt ſimul cum generali id faciant.

Praxis examinis particularis.

CVm ad perfectionem non niſi gradatim aſcendatur, explicādum hîc erit examen particulare, tantopere à B. P. Ignatio commendatum. Eſt verò illud, quo quis ſtudio ſingulari, ac, vt ita dicam, certamine, ſingulos defectus aggreditur ſuperare, & virtutes gradatim acquirere. ad quod, Dei gratiâ, ſequēs directio iuuabit. Vt autem eâ quis in ſingulis fructuoſe vtatur, antequā contra aliquod vitium particulare examē inſtituat, vt Bern. monet, agnoſcere ſe debet homo, ad quæ ſit bona naturaliter pronenſior, vel ad quæ mala procliuior: quibus exercitiis valeat meliùs promoueri, quibus vitiis faciliùs corrumpi: quid pro his pœnæ vel præmij expectare: quantum quotidie proficiat, vel deficiat, & cum quanta induſtria ſatagat præterita mala deflere, *Bernard de inter. domo.*

præſentia declinare, futura præuenire, cum quanta animi conſtantia ſtudeat reparare bona amiſſa, cuſtodire & multiplicare poſſeſſa. Per hoc ad ſui cognitionem quam tum Philoſophi, tum Sancti omnes adeò commendarunt, perueniet: quæ ſanè in eo potiſſimùm conſiſtit, vt animæ defectus intelligamus. Ad quod poterit iuuare etiam lectio D. Bernardi de Conſideratione, & Interiore domo, S. Bonauenturæ ad Nouitios, Seraphini Firmani de Animæ imperfectione, Thomæ à Kempis lib. 4. cap. 7.

Item conſulere Superiorem, Confeſſarium, & vitam ſuam præteritam conſiderare, attendendo radices malorum, quibuſque de rebus fuerit aliquando ab æmulis redargutus, aut à Superioribus ſæpiùs commonitus. Hac ratione cognoſcet quis vitia animæ ſuæ præcipua, & quo ordine aggredi quæque debeat.

Quis ordo instituendus.

Ordo verò hic eſt, vt externa vitia, & quæ alios offendũt, vel quæ noſtrum maximè retardant progreſſum, primò impugnet, quod in vitijs locũ habet: in virtutibus verò eſt, vt in eis quis ſeſe primò exerceat, quæ magis neceſſariæ, vtiles, vniuerſales & ſolidiores; vt ſunt, Pura intentio, Communicatio cum Deo, Zelus animarum, Amor Dei, Humilitas, Obedientia: in primus verò Contemptus rerum humanarum, atque Odium ſui.

Notandum hìc eſt, quòd ſi in virtute nos exerceamus, nõ totã ſimul amplectendam eſſe, ſed gradatim a facilioribus ordinariè inchoandum. v. g. pro acquirẽda humilitate, Primò, videat vt ſe non laudet; Secundò, ſtudeat nolle laudari; Tertiò, quoad poteſt vitet agere corã hominibus, vnde laudetur; Quartò, excuſationẽ omnem excludat; Quintò, etiam cogitationes ſuperbiæ, iiſque inuigilet; Sextò, exerceat ſe in eo vt omnes habeat velut ſuperiores ac meliores. Hoc autem ſic accipe, niſi aliquis tantùm vnum vitij caput in ſe deprehenderet, ſeu ramum: tum enim, vt patet, illum exſcindere ſolùm neceſſe eſt.

Quanto tempore.

Tempus verò ſeriò in vitio extirpando ponendũ eſt, quovſque ſuperemus, aut ſaltem in tantum proficiamus, vt facilè tentationibus reſiſtere, & heroicos actus elicere poſſimus: aut ſi de virtute agitur, quouſq; eam facilè exercere in occaſionibus poſſimus.

Cùm autem iuxta Caſſianum & B. Ignatium, tempore quo examen hoc particulare contra vnum omnino vitium debellandum exercetur, omnia exercitia, orationes & cogitationes eò referendæ ſint, additiones quæ ſequuntur iuuare ad id poterunt: ad quas ritè faciendas dies vnus aut alter eſt impendendus earum conſiderationi & praxi, priuſquam cum vitio certamen, vt ita dicam, ineatur ſingulare.

AD-

Additio I. inter has eſt, collectio eorum quæ ad hoc vitium ſpectant, vel virtutem: conuenit enim vt colligat Aſceta ex auctoribus ſibi, quod ſæpè concionatores aliis faciunt; Primò, quæ vitij vel virtutis natura, ſigna, gradus & effectus. ſcire enim quemque oportet in quo gradu ſit, quaſque habeat occaſiones lapſus, attendere. Ad hæc Peraldus, P. Leſſius l. de Iuſt. & iure in fine, Viridarium & Panarium Buſæi, D. Bonauētura de Profectu, Arias de Mortificatione, & alij materiam dabunt. Secundò, remedia colligat ex iiſdem. Inter hæc ſunt praxes, vt dare eleēmoſynam, facere hoc vel illud opus pium, quoties lapſus fuerit; Tertiò, motiua, quæ ſunt exempla & ſimilitudines, vitium viuè repræſentantes, ipſiuſque vitii fœditatem & moleſtiam; item ſententiæ S. Scripturæ, rationes aliquæ ab vtili, honeſto, iucundo, ex ſacris & Philoſophis; præmia denique virtutis, & pœnæ a Deo hominibus inflictæ huic vitio obnoxiis.

Hæc ordine deſcribere poteſt. ac Primò quidem vitij natura, fœditas atque occaſiones, quæ ſunt, & eſſe poſſunt, ponantur; Secundò, rationes aliquæ; Tertiò, ſententiæ graues; Quartò, exēpla Chriſti & Sanctorum, &c. Quintò, ſimilia; Sextò, præmia, & pœnæ; Septimò, praxes. Harum vna eſt deligere motiua efficaciſſima quæque, & iis ſe excitare propoſitâ ſibi aliquantiſper in genere vitij & virtutis occaſione quam habuit, aut habere poteſt, hanc amplectendo, illud refutando: quia ſic minor eſt repugnātia. dum enim hanc ſibi repræſentabit occaſionem, ſimul voluntatem exercebit circa virtutem, vt illam appetat; circa vitiū, vt illud deteſtetur. Poſtea in particulari ad faciliores actus exequendos ſe accingat, vt victoriis ſe animet; Tertiò, difficiliores & propinquos exerceat; Quartò, remotiores, quos primò exercere, vt v. g. martyrium optare, ſuadere ſolet magno aſtu diabolus vt nos inflet, atque inanes relinquat, perturbet verò minutioribus. Tamen in ipſa occaſione oblata pugnare, & eam ad hoc quærere ſi non detur, vtilius eſt (excepto turpitudinis vitio, cuius omnis occaſio & memoria eſt fugienda.) Quòd ſi illa non inuenitur, eam nobis repræſentare, vt dixi, debemus certis locis & temporibus. Quod diligenter notandum: ex eo enim magnus fructus eſt, dum præludimus ante pugnam, & prouidè futuris tempeſtatibus occurrimus.

Additio II Videndum vt frequenter cōſideret Aſceta (prætērquam quòd quotidie circa prandiū in examine, & veſperi) profectum ſuū atque defectum. v.g. ſingulis hebdomadis & menſibus aliquo certo tempore conſideret animi morbum, an curetur, an remedia non ſufficiant, &c. Si enim ita ſit, alia adhibenda ſunt: aut

certè profitemur nos non curari velle, sed frustra fatigari. Videat autem conferendo diem cum die, hebdomadam cum hebdomada, mensem cum mense; an plures errores commiserit, an plures victorias reportauerit: etenim hę vel illi numerādi sunt. Victorias numerare iuuat in principio, cùm plurimi sunt defectus; errores, cùm pauciores sunt. Imò aliquot victorias sibi necessariò sub aliqua pœna, vel ad honorem huius, vel illius Sancti pręstituere acquirendas: quas cum magno desiderio quærere Asceta deberet, & cum actu reflexo, vt dici solet, exercere; vel si de virtute agatur, statuere exercēdos numero aliquot actus illius, magno affectu, & cum reflexione. Hoc enim modo val lè se quisque promouebit; sed magis adhuc, si plures inter se conspirent, exemplo mercatorum, & militum; quorū illi bonorū, hi victoriæ ac periculorū societatem ineunt. In Actis narratur conspirasse ac iurasse quinquaginta viros, dicentes principi Sacerdotum, Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum: æmulemur & nos gloriosè. Pulchrum certè certamen est in conspectu Dei, in quo mundus triumphatur, diabolus superatur, de regno cælorum vim faciendo conspiratur, ac denique æterna gloria cōparatur. Quòd si hac praxi vterentur Superiores, suauiter ac fortiter pia exercitia, atque Regularum obseruationem introducerent, maximè si etiam priuilegia quæ possent, pietati tribuerent. v. g. cuperet quis seruari silentium? efficiat vt conspirent in hoc aliqui, ac pœnitentias sibi sponte statuant, & si illa non sufficiat, velut medicina, aliam addant, donec euincant. Sic solet humana prudentia ac industria alia omni in re factitare: si enim vna columna non sufficit domui, vnus equus currui, vna cohors hosti superando, alia aduocatur.

Act. 23.

ADDITIO III. est, vt meditatio fiat de virtute proposita, motiuaque illi propria, pro materia meditationis accipiantur, quēadmodum & iaculatoriæ, quas per secundum orandi modum B. P. Ignatij liceret considerare; vel saltem meditationem conueniret materiæ examinis applicare, etiamsi meditatio ex professo de virtute illa non institueretur.

ADDITIO IV. Orationes & exercitia pietatis huc omnino sunt dirigenda, adeò vt omnibus hoc petatur cum ingenti fiducia, sæpè eiaculando pios affectus, & importunitatem viduę Euāgelicæ imitando. nec difficile id erit, si attendamus tristi omnia tristia, læto læta, & homini vt affectus est, ita & alia ferè apparere. Ad hoc operæ pretium erit semel semihorâ vnâ & alterâ considerare, vt omnia ferè huic rei expeditè possint applicari. Potest etiam fieri oratio ex motiuis præcipuis, contra hoc vitium, vel pro

vir-

Virtute conflata, quæ omni, clypei instar, tentationi opponi possit. sic & Patroni deligi, & inuocari, qui hac virtute claruerunt, quotidie, manè potissimùm: quin & illam orationem tum expediret recitare.

Additio V. Mortificatio insuper est adhibenda, quâ pœnitētiam aliquam spontaneam Asceta quoties errat assumit (quæ si in ipso vbi admisit errorem loco fiat, vtile) sicut est tundere pectus, vt B.P. monet, &c. Posset etiam aliqua assumi, donec quis obtineat quod postulat, v.g. ieiunare: vino, vt Nazaræorum olim mos erat, vel sale alióve obsonio ad tempus abstinere. Verùm actio virtutis contrariæ, si vitium extirpare coneris, pœnitentia est omnium saluberrima. Aliæ autē mortificationes in cibo, potu, curiositate, silentio, &c. eò dirigi possunt. Valdè etiā vtile si quis ex zelo eandem tecum faciat pœnitentiam, donec defectū emendaris tuum, tum vt faciliùs à Deo impetres, tum vt amici hominis spontaneum pro te susceptum supplicium, ad officium tuum præstandum tibi calcar addat. Aliena hæc mala cordatus faciliùs sentit, quàm sua. Sic nouimus Sanctos pœnitentiâ peccatorum in se partem à nocente transferre solitos: B. Ignatium luxuriæ mancipium in gelida stando, à seruitute liberasse, & B. Xauerium simili industriâ obduratum hominem emolliuisse.

Additio VI. Renouationem propositi frequenter exercendā, ad quā affectus vehemens facilè viā ostendit. Quia verò frequens illa propositi renouatio omittitur aliquādo defectu memoriæ, iuuare hāc poterit, vel signis certo loco positis, v.g. sententiâ ante se in mensa, vel funiculo ad brachiū circumligato, certisq; temporibus designatis, quibus id renouandum. Inter tempora Primum sit matutinū, quo cōsideratâ aliquâ vitij occasione, vel pluribus, iisq; habitis vel habendis, Asceta motiuū aliquod cōsiderat, & vel pulchritudine virtutis, vel vitij fœditate se excitat, ac proponit occasiones solitas diligēter vitare, vitiumq; execratur; vel si de virtute agatur, illam, illiusq; occasiones amplectitur. Secundum tēpus est meridianum, quo hoc examen breuiter instituendū est, aut seorsim, aut initio examinis generalis; & desideriū renouandum sicut manè, ac conferendū examen hoc cum priore. Tertiū est vespertinum, quo idem faciendum. Quartum esse potest & diligēter notandum, vesperi in lecto: altè enim imprimitur, quod ante somnū animo suo quisque voluit. Quintum, dū auditur hora, quo similiter ex aliquo motiuo, occasione virtutis sibi repræsentatâ, renouandū propositum cum aliqua iaculatoria: quæ si fieri possit, vim motiui contineat. Imò expediret singulis motiuis suam iaculatoriam adiicere, atque ita ipsam quoque variare, vt semper ali-

quid noui possit mens nostra, & cum recreatione ruminare. Sextum tempus est occasionale, cùm occasio est, vel instat labendi, aut virtutem exercendi: quo tempore eo diligentiùs, quo magis necessarium, renouandum illud est, repræsentatâ sibi occasione, propositum. Huic renouationi propositi circa examen particulare exemplo SS. Gulielmi, Bonauenturæ, B.P.N. Ignatij, & aliorum, vtiliter adiicietur breuis consideratio horæ præteritæ; videndo an transacta sit vti oportuit, vti quis sibi constituerat, an quid peccatum in materia examinis particularis: deinde quid proximâ horâ faciendum præuidendo, atque omnia Deo B. Virginis manibus offerendo. Poterit autem ita vt hic præcepi, vel prout cuique magis placuerit, fieri. Verbi gratiâ, si in humilitate quis se exerceat: O IESV, qui pro me flagellatus es, & humillimus fuisti (sic mysterium aliquod dolorosum, gaudiosum vel gloriosum, memorari posset) quid retribui tibi? (hìc examinari hora potest lapsa.) Quid retribuam hoc vitæ meæ momento irrecuperabili? (hìc fieri consideratio & propositum de futura.) Offero me, vota mea, (si Religiosus es) & actiones meas, sensus & proposita mea, in vnione meritorum tuorum, & gratias ago pro bonis & malis quæ per creata mihi cæco & ægro, ô Sapientia æterna, facies. desidero te, diligo te, ô omne solum bonum, ô satietas vera; quando per te (sine te enim nihil sumus, aut possumus) humillimus ero? Hic consideratio, seu motiuum quod quis assumpsit, memorari atque adiici debet. verbi gratiâ, Quandoquidem tam vilis sum, &c. secundùm materiam examinis particularis. Potest autem quis illâ oratiunculâ, vel iaculatoriâ aliquâ vti, si cui illa longior est, vna cum examine horæ præteritæ, & ordinatione futuræ. Iaculatoriam autem immutare subinde, vti dixi, oportet, animumque eâ recreare, os suum aperire, vt Psalmista ait, & attrahere spiritum.

Præsentia Dei.

Examen horæ præteritæ

Resignatio & vnio.

Amor Dei.

ADDITIO VII. est diligenter legere, tum ea quæ collecta sunt ad excitandam voluntatem, tum auctores qui de hoc vitio vel virtute scripserunt; quotidie verò ex iis aliqua percurrere vtilissimum, similiter & Regulam, ad vitium quod oppugnas, vel virtutem cui operam das, si fortè Religiosus es, accommodatam.

ADDITIO VIII. Iuuat habere admonitorem, vel designatum, vel vltro delectum; aut si id non placeat, certè confessario vel Superiori aperire profectum & defectũ, & petere, si res ferat, ab amico, & familiari, vel Superiore aliquãdo exerceri ex improuiso, aliquando verò post præparationem, vti vires erunt. Si plures

sint,

ſint, qui conſpirarunt ſe mutuo monere, poſſent offerre ſimul aliquos actus ac propoſita, & velut vota corã Ven. Sacramento renouare; communicare defectum ac profectum, de eodem conſultare, vt ſic loquar; victorias aut certos actus faciendos indicere, pœnâ ac præmio propoſito. verbi gratiâ, is qui plures victorias numerat, aut defectus pauciores, meritorum vnius menſis, vel diei partem habere poterit, &c. Poſſit etiam vna familia Religioſa aliam æmulari, prout alicubi fieri memini, imò etiam prouocare.

Additio IX. erit, colloquium ea de re frequens inſtituere, & ad alios ſermonem, ac conniti vt ad ſimilem virtutem acquirendam etiam ipſi elaborent: virtutis enim amor, verbi gratiâ, caſtitatis, in ſe, atque aliis eam nos amare compellit, ac vitium contrarium odiſſe. Ideò rectè B. Xauerius curabat, vt qui ſuperbiæ tumorem vellet deprimere, de humilitate ad alios dicendo, ſe adhortaretur. Notandum autem, hæc quidem ferè dici pro vitio extirpando, ſed propè eadem in virtute acquirenda eſſe obſeruanda. Certè amore virtutum potiùs, quàm vitij inſectatione pleriq; iuuãtur: quia fortiùs ac ſuauiùs amore trahimur; etiamſi ordinariè præſtaret inchoare à vitio, vti lolio extirpando & perſequendo; deinde ad virtutem inſerendam pertranſire. eôdem tamen pænè res redire videtur. quidquid id eſt, conſtantia vtrobique adhibenda eſt, violentia omnis vitanda, cùm hoc opus totum Dei ſit, & ab illius gratia pendeant vniuerſa; cui proinde vni confidendum, vni tribuendus profectus, non induſtriæ noſtræ: alias certè non proficiemus. quod altè in animum tuum proinde dimitte. *Nota diligenter.*

IACVLATORIA

Quæ cuiuis virtuti applicari poteſt.

Prima; O Iesv, *vnica virtus mea*; Secunda, *doleo de inobedientia illa mea, v. g. propter te*; Tertia, *Et ſtatuo ad gloriam tuam coram te*; Quarta, *cùm pulſabitur*; Quinta, *quia, v. g. ita vis, ſincerè obedire.*

Pars prima huius iaculatoriæ diffidentiæ ſui actum habet; Secunda, contritionem; Tertia, intẽtionem cum propoſito & actu præſentiæ Dei; Quarta, occaſionem; Quinta, motiuum.

Meditatio pro vitio generatim hæc esse potest.

COMPOSITIO LOCI. Considera, hominem huic vitio obnoxium, inde Christum vel D. Virginem, aut Sanctorum aliquem coram Deo istâ contraria virtute ornatum.

PVNCTVM I. Vitij naturam & causas, quod eius obiectũ, quæ origo, quis finis (breuissima scilicet voluptas) considera. Secundò, eius gradus veluti ad infernum tẽdentes, & in quo tu sis. Tertiò, fœditatẽ illius ex natura ipsa, quia pugnat cum ratione naturali, hominemque dedecet. Quartò, occasiones eius, quàm frequentes; quamq; stolidum, cùm quis ex ijs summum & æternum præmium colligere possit, damnum facere; vel bonum omittere, quod numquam recuperari possit. Quintò, considera quòd vno heroico actu sæpè abundantia gratiæ acquiratur; & contrà si quis occasiones respuat, etiam gratiâ quâ iam vti potest, fortè omnino priuandus sit, immò salute. Sextò considera, omittere occasiones, esse præbere & augere hosti vires, quem sine ijs experti sumus esse fortiorem. & certè si aliquando superare te velles, cur non modo? Septimò, vide signa vitij, an in te sint, vt tibi non blandiaris.

PVNCTVM II. Considera incommoda grauia ex vitio manantia; Primò, temporalia; Secundò, spiritualia, & impedimenta salutis ac perfectionis, id est summi boni; Tertiò, quanta ex eo sequatur animi perturbatio. Secundò, considera sententias graues sacræ Scripturę, Sanctorũ, Sapientum, commune iudicium bonorum omnium, & quid regulæ tuę ac viuendi institutum à te flagitet. Tertiò, considera exẽpla quibus detestatio vitij appareat, ex sacra Scriptura, historia sacra & Sanctorum, ciuili vita, itẽ familia-

liaribus, & vita cōmuni hominum, quâ vitio illo N. infectos pœnâ, quo contrariâ virtute præditos, præmio dignos æstiment. Quartò considera, quàm placeat hoc vitium diabolo, & quo pacto per vitium veneno voluptatis, mortem propinet; quòd si habeas, sit fastidio; si desideres, inexplebili desiderio & inquieto te cruciet. Quintò considera, si in hoc te mortificaueris, Deum ab altera parte quasi coronam, & ineffabile gaudium pollicētem; quia gaudium virtutis opus sequitur, tam in hac vita, quā in futura: & quàm stolidum hosti credere potiùs, quàm Saluatori amantissimo. Sextò considera, quid amico hac in re consuleres, & in morte fecisse optares, &c.

Meditatio pro virtute acquirenda.

PVNCTVM I. Considera, virtutem nihil aliud esse quàm habitum, quo animus hominis sanetur, ac velut cæcus illuminetur, claudus ambulet: & quandoquidem hæc in corpore ita optemus, quantopere ea in anima optare oportet. Secundò, quòd sicut se homo à vitijs corporis, v.g. cæcitate, curare non potest, ita nec ab vllo vitio animæ sine Dei singulari gratia, quidquid adhibeat remediorum, &c. cùm omnia tantum operentur quantum illis tribuit Deus: idque totum illi tribue. Tertiò, cogita triplicem esse virtutem, Politicam, Hypocriticam, & Veram, quæ sincerè Deum amat, eique verè placere studet; quâ anima se ornat, vt velut sponsa sponso placeat. Hunc finem habe ob oculos positum, huc toto pectore aspira.

PVNCTVM II. Considera virtutis naturam, effectus, causas, finem, gradus; hi autem sunt. Primò, propositum acquirendæ virtutis; Secundò, fortitudo aduersus tentationes & difficultates; Tertiò, delectatio in vsu virtutis. Attende etiam, quid in intellectu, quid in volūtate, quid in externis, & operatione efficere soleat, & quomodo

potentiæ tuæ erga illam versentur? signa denique & occasiones. Secundò, considera pulchritudinem & honestatem, quàm rationi conformis sit, quàm decens Christianum & Religiosum. Tertiò, quàm procul ab hac fueris, & sis. Quartò, quanta eius necessitas.

PVNCTVM III. Considera commoda. Primò, animæ illius quietem & tranquillitatem, & ordinationem, in qua ipsa imperat; Secundò, etiam corporis, quia virtutes sedando passiones, corpus vegetum reddunt. Tertiò, incommoda ex virtutis defectu; sæpè enim fit vt parua res in speciem, non sublata per virtutem impediat bona plurima, sitque velut obex ostium claudens delicijs spiritualibus.

PVNCTVM IV. Considera sentẽtias graues sacræ Scripturæ; Secundò, Sanctorum; Tertiò, sapientum; Quartò, bonorum commune iudicium; Quintò, regularum si Religiosus es, obligationem; Sextò, media, quibus Sancti vsi sunt.

PVNCTVM V. Considera exempla, v.g. in Deo opt. max. (vt docet D. Thomas in opusculo de Diuinis moribus, quos imitandos proponit) Christo Domino, B. Virgine, velut tibi in particulari data ac relicta, item in Sanctis, Philosophis & alijs; postremò in familiaribus.

PVNCTVM VI. Considera Primò, quàm grata sit Deo. Secundò, gloriam & laudem eorum qui hac claruerunt in hoc mũdo, tam Sanctorum, quàm Philosophorum. Tertiò, præmium cæleste quod virtuti debetur, & certanti bonum certamen à Domino tribuetur.

Alia meditatio esse potest de Iaculatorijs aliquibus iuxta secundum orandi modum, de quo c.9.l.1.

IACV-

IACVLATORIÆ.

Domine, deduc me in iustitia tua propter inimicos meos, dirige in conspectu tuo viam meam. Psalm. 5.

Qui regis Israël, intende, qui deducis velut ouem Ioseph. Psalm. 79.

Deus virtutum, conuertere, respice de cælo, & vide, & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua. Psalm. 39.

Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Psalm. 37.

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Psalm. 118.

Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Ibid.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me. Psalm. 38.

Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Psalm. 50.

VIGE-

VIGESIMÆ OCTAVÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Prouide actiones tuas, ac de ijs coram Deo diſpone, ad gloriam magni nominis eius.

Conſidera, quæ agenda hodie, hac A *horâ, atque perinde quaſi in ſtadio curreres,* B *opera ac paſſus dirige ad metam, id eſt, ad Dei gloriam,* C *corde ardenti: certoq́ ſcias, te ſine* D *gratia Dei nihil poſſe. eâ itaque poſtulatâ, opera tua fac, velut in* E *pondere, numero & menſura, & non aliter, quàm ſi* F *mors ſequatur,* G *Angeluſq́ &* H *dæmon te tuaq́ omnia vigilanter obſeruent. Imò* I *bona opera ita fac, ac ſi tibi* K *ſepulcrum iam foderetur. Neque hoc tantùm, ſed opera tua perfice* L *Chriſti Sanctorumq́ exemplo; quæ* M *Angeli Deo offerunt. Ante omnia autem ſemper aduerte, ac memineris* N *Deum te, cum cæleſti curia ſemper intueri.*

CA-

N
M
M
H
G
D
B
B
C
F
L
L
I
K
I
B
E
A
1234
5678
910
28

CAPVT VI.

Exercitium de Conſideratione rerum agendarum.

COMPOSITIO LOCI erit, conſtituere ſe coram Deo, eiuſque curia.

ORATIO.

PVNCTVM I. Conſidera, perfectionem rectè colligi poſſe, imò debere, ex perfectione actionum noſtrarum; adeò vt verè is perfectus dici poſſit, qui illas accuratè atque perfectè exequitur. Vide igitur vt actiones tuas in dies perficere coneris, &, quod in Deuteronomio monemur, iuſtè quod iuſtum eſt perſequaris. ab operibus enim tuis profectum tuum noſcere debes, & ex illis velut fructibus incrementa virtutis interioris. Neque enim ſat eſt bene operari, id eſt fructum aliquem reddere; ſed elaborandum vt ſemen gratiæ Dei, trigeſimum, ſexageſimum & centeſimum fructum proferat, & talenta eius maximas vſuras ad diuinę maieſtatis maximam gloriam, & noſtram vtilitatem. Attende quàm indignum, cùm poſſis ex agro cordis tui centeſimum colligere fructum, cùm Dominus illum toties imbre gratiæ & ſanguinis ſui irrigauerit, exiguũ reddere, id eſt orationes atq; actiones tuas imperfectè facere. Fertur D. Bernardus in matutinis Horis vidiſſe Angelos, qui Fratrum orationes ſcriberent, aliorum quidem auro, aliorum argento, aliorum aquâ, aliorum etiam prætermitterent. Conſidera itaq; opera tua, & quomodo ab Angelis ſcribi digna ſint, ac totius diei opera percurre.

Deuter. 6.

PVNCTVM II. Conſidera, in omni actione tria tibi eſſe conſiderãda; Primò, Deum; Secundò, teipſum; Tertiò, rem agendam. Primò, inquam Deum, tamquam finem,

&

& à cuius tibi voluntate recedere nefas ſit. Videndum igitur ante omnia, quem ille finem rebus, & omnium actionibus ſtatuerit, & eò tamquam ad ſcopum oculus, pes atque omnis actio dirigenda. Secundò, præſentem & paratum eum eſſe, vt voluntatem timẽtium ſe faciat. Vt verò id fiat, & ab illo vt cauſa prima tu mouearis, neceſſe eſt vt illi coniunctus ſis, nihilque aggrediare, niſi ex voluntate eius: aliàs ſiquidem vtiliter operari non potes, neque ille tibi cooperabitur, etſi concurſum non ſit negaturus.
Pſal. 126. Hoc eſt quod monet Pſalmiſta dicens, Niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam: niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.
Luca 14. fruſtra nititur ædificare turrim qui ſumptus non habet ad perficiendum. Implora igitur humillimè auxilium eius, vt ſcias finem eius, & ad eum tua conſilia dirigere poſſis. deinde fiduciam omnem in eo colloca, & anxietatem depone conſilio Apoſtoli dicentis:
Philip. 4. Nihil ſolliciti ſitis, ſed in omni oratione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum.
1. Pet. 5. & alterius: Omnem ſollicitudinem veſtram proijcientes in eum. Inquietudo enim Dei gratiam, & noſtram eneruat induſtriam, atque in ea, vt in tempeſtate, rectum iter tenere perdifficile eſt: ſi qua igitur occurrat, perſeuera in oratione cum Chriſto Domino in horto, donec tranquillitas reuertatur. Attendere præterea, vt ſuprà dixi, debes teipſum, quodque ex te ipſo poſſis nihil, atque à Deo pendeas, velut à ſole radius, ab artifice malleus, à ſcriptore calamus. vt meritò Scriptura dicat:
1. Cor. 12. Deus operatur omnia in omnibus. & quidem ad ſalutem vtiliter neminem abſque gratia operari poſſe, fide certum eſt.

PVNCTVM III. Conſidera, quomodo rem agendam, ſeu actiones tuas perfectè agere poſſis, & quàm certò id futurum, ſi Deum vt præſentem agonothetam ſemper intuearis. Secundò, hoſtem, qui te obſeruat vt arguat, & Angelum vt rectè facta annotet, quæ deinde Dominus coro-

coronet. Tertiò, ſi in pondere, numero & menſura tua feceris, & Deum imitatus fueris. Quartò, ſi exemplum Chriſti & Sanctorum tibi propoſueris. Quintò, ſi animi libertatem & quietem diligenter cuſtodieris: mox enim vt illam quis perdit, quaſi extra orbitam poſitus eſt, & palmes extra vitem; qui tamen fructum ferre non poteſt niſi manſerit in vite. Sextò, conſidera, facienda omnia ac ſi nouiſſima foret hora, & hoc vnum agendum tibi ſuperſit in hac vita, quod præ manibus habes: ſufficit enim diei malitia ſua. Neque conſideres velim, ſeu valdè attendas moleſtiã in hac accurata agendi ratione: etenim perſuaſiſſimum tibi eſſe debet, optimam eſſe vitæ rationem deligendam; & certo certiùs, breui conſuetudine fore iucundam. Denique conſidera, quid poſt actionem faciendum ſit: multi enim, quod vitandum eſſe monet Spiritus ſanctus, in fine corrumpunt, dum poſt rem bene actam, ſibi quodammodo eam tribuunt, & non auctori Deo. Quod diligentiſſimè caue, & te conſidera, velut inſtrumentum, velut lucernam, cui lucem Deus impoſuerit, quæ per te luxerit quidem, ſed ſubobſcurè vitio tuo. Defectus etiam ſedulò obſerua, vt prudenter aliàs eoſdem deuites.

Ioan. 15. *Matt. 6.* *Nota diligenter.*

Oratio, quâ quis actiones ſuas Deo offert.

LOquar ad Dominum meum, cùm ſim puluis & cinis, & tamquam nihilum ante te. quis plantauit vineam, & non comedit ex ea? quis ſeminat, & non colligit fructum eius? Ecce ego vinea tua, Domine Deus meus, optans fructum reddere in tempore ſuo: ego ager ille, & terra ſæpè ſuperuenientem bibens imbrem, ſæpè gratiæ tuæ ſole illuſtrata, ſæpè ſanguine irrigata, ſæpè ſarculo interioris monitionis correpta & purgata; vt videres ex me fructum, vitulos labiorum meorum, fructum manuũ mearum. Accipe igitur à ſeruo tuo, à filio ancillæ tuæ: accipe quos tibi, Pater benigniſſime, à Domina & matre mea, Beatiſſima Virgine MARIA, *cui*

Gẽneſ. 18. Oſeæ 14.

nos

Genes.27. *nos omnes in cruce commendasti vt matri, edoctus offero cibos, quibus ipsa te vesci libenter nouit. induit illa me gratiâ tuâ, vestimentis valdè bonis, vt esset anima mea accepta, eiusq; odor, sicut odor agri pleni, cui benedixisti de rore cæli, & de pinguedine terræ. nihil enim hîc ex amoris mei putidissima cloaca exhalare permittam, sed puro & sincero amore tam benefici creatoris, liberalissimi redemptoris, dulcissimi sponsi animæ meæ, omnia facere decerno, vt tibi placeam:*

1.Cor.4. *mihi enim pro minimo est, vt ab hominibus iudicer, aut humano die. Diem enim hominis non desidero, tu scis; sed ad te sunt oculi mei, qui habitas in excelsis: tu omnes, scio, gressus meos consideras: obseruat etiam hostis, vt me accuset; Angelus, vt tuâ gloriâ me ornes. absque te nihil possum, scio, aut vt oportet, velle possum: sine te enim velle meum teneret inimicus, & inde faceret catenam mihi. ambulabo igitur coram te, velut si nouissima dies foret: curram, vt accipiam brauium, quod es*

Psal.118. *tu Deus meus, Deus cordis mei, & omnia. O quàm concupiuit anima mea desiderare & facere iustificationes tuas in omni tempore! Sed potissimùm desiderauit te in desolationis nocte, & de manè vigilare ad te, vt amplectar te, & quotidie quasi incipiam, quæ*

Philip.3. *quidem retrò sunt relinquens, & ad ea quæ anteriora sunt extendens*

Psal.100. *meipsum. Vt verò id facere possim, in matutino interficiam omnes peccatores terræ; & manè ad te orabo, Domi-*

Psal.5. *ne, manè exaudies vocem meam, & illuminabis faciem tuam*

Psal.103. *super me. orieris, & feræ omnes vitiorum congregabuntur, & in cubilibus suis collocabuntur.*

Psal.83. *O quàm dilecta tabernacula tua, Domine! altaria tua, Domine virtutum! veniam, & offeram tibi cum omni reuerentia in conspectu tuo sacrificium, corde contrito & humiliato; & scio, non despicies: sed respicies in faciem Christi tui, & misereberis mei in terra deserta, inuia & inaquosa: ideò enim iam in conspectu tuo apparui tibi, vt videam faciem, & infinitam caritatem tuam. Deinceps verò, Domine, dirigam in conspectu tuo viam meam, & opera manuum mearum respicies, vt faciam omnia in pondere, numero & mensura: nam quod factum semel, infectum, scio, numquam erit. Docebis me vias tuas, vias caritatis & amoris, vt mitis & humilis corde, neminem lædam;*

lædam; sed te sequar benefaciendo, & quoad possum, amando omnes, maximè inimicos meos; quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. Si necessitati parendum erit, & oportuerit nutriri & recreari corpus hoc quod corrumpitur, & aggrauat animam; vt iumentum erit illud apud te, & propter te nutrietur, & de necessitatibus meis erues me vnicum refugium meum. Denique tuus semper ero, vt tu meus es, & in te sperabo, ac dum tempus pœnitentiæ est, expiabo gratiâ tuâ delicta mea, & sic ibo infelix ego homo ad vesperam: sicut enim mercenarij dies mei; donec adspiret dies, & inclinentur vmbræ, & venias, & assumas me ad te ipsum. Ne verò venias mihi sicut fur in nocte; exspectabo te omni horâ, vt fidelis seruus, donec venias, & recorderis mei, donec clamor fiat, donec ianua aperiatur, donec introducas me, donec intrem in sanctuarium tuū, donec abstergas omnem lacrymam ab oculis meis, donec dicas vt requiescam à laboribus meis, donec audiam, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui; donec osculeris me osculo oris tui, & videam te desiderium oculorum meorum, & amplectar & stringam in sæculum, & in sæculum sæculi. Amen.

1. Cor. 3. Sap. 9. Iob 7. Cant. 4. 1. Thess. 2. Matth. 25. Cant. 1.

Praxis ad rerum agendarum considerationem.

OPtima est, actiones suas Primò, distinguere in quotidianas, hebdomadarias, menstruas, annuas. Secundò, eas expolire ad exemplar Christi Domini & Sanctorum; exercendo Dei præsentiam, puram intentionem, vt in meditatione dictum est, Tertiò, eas sic describere, & quasi diarium, aut vitæ normam circumferre, ad quam in examine se examinet velut ad lineam.

Fructus qui ex vsu exercitiorum huiusmodi spiritualium prouenit; Primus est, tranquillitas animi: ordo siquidem est causa pacis. quocirca vbi actiones ordinatæ sunt, & exercitia definita, pacifica est anima, nouit quid & quando agendum, cogitationum volubilitatem corrigit: & piis ac sanctis prauas, aut minùs decẽtes facilè depellit. Accedit, quòd exercitia sic velut lege præscripta, sollicitè seruare quisque conetur; atque ita non facilè deficit,

imò verò profectum curat, & facilè difcernit confiderando, an feruentiùs, an remiffiùs, folitis exercitijs incumbat.

Obferuatio neceffaria

Obferua tamen, neminem fe obruere debere aut multitudine, aut frequentatione: fed exemplum Sanctorum fequi, quorum femita vt lux fplendens paulatim crefcebat vfque ad perfectã diem. Ibant illi de virtute in virtutem, donec viderent Deum deorum in Sion. Ordinanda ergo exercitia funt, iuxta cuiufque ftatũ, ætatem & profectum; ita vt facilè perpetuari poffint; cùm inconftantia & dedeceat, & plurimùm noceat: idcirco lectioni oratio, orationi labor & corporalis exercitatio, gratâ viciffitudine fuccedere debent.

Prou. 4.

Pfalm. 63.

Difce igitur quantopere iuuet ad vitæ fpiritualis profectum, certa exercitia, & ordinatas actiones habere; vt pulchrè Laurentius Iuftinianus: Maximi, ait, periculi res eft, prout fuggerit animus velle degere; quare omnia tempora ordinanda certis virtutum exercitiis, ficut & actiones; idque pro cuiufque guftu & fpiritu. Neque enim fanctus Spiritus, qui multiplex eft in donis, vnâ omnes viâ ducit: & fæpè nocet eum infpirantem non fequi quare hæc exercitia pro exemplo effe poffunt, vt quifque hæc vel fimilia fibi propria, quod omnino commendatur, affumat; & in eo perfectionem fuam pofitam effe fciat, fi fua perfectè faciat, etiam minima quæque. Hinc in Religionibus, maximè in Societate noftra, à fpiritu Sancto minima quęque, imò etiam motus directi funt: & regulæ temperandi victum, exempli gratiâ, pofitæ videntur à B Ignatio fundatore noftro: qui fecutus etiã in eo S. Bonauenturam, qui eodem modo fuos inftituit. Ecclefia verò mater quàm accurata in omni diuino officio! vt minuta videri poffit ei, qui nefcit eam à Spiritu fancto gubernari. Sicut enim ille in veteri teftamento Noë omnia quæ circa arcam; & rurfum quæ circa tabernaculũ Mofi; ac quæ circa eiufdem fabricã deinde Befeleeli etiam minutiffima reuelauit: ita in templo cordis noftri omnia accurata effe defiderat, & in iis fibi complacet. Ex hoc fenfu S. Ephrem iubet Superiores, fingulorum obferuare inceffum, motum, geftum, habitum, vt ad optimum ea ftatum firmumque reducantur. Magiftri enim non folùm elementorum difcipulis, ait, figuras oftendunt, fed etiam minima quæque puncta diftinctionefque proponunt; perfectio enim in paruis confiftit. vti enim domus perfecta non eft, quæ muros, tectum, oftium habet: neque imago, quæ caput, ventrem & pedes habet, fed in qua fingula affabrè funt picta: ita eft in anima noftra.

Laur Iuft. de conuerf. Monach. c. 10.

Ephrem. ferm. de vita fpirituali.

Obferua illufionẽ dæmonis hanc effe maximam, vt ifta minimi fiant, folidaq; alia appellentur, aut æftimentur fine iftis. nulli enim

enim faciliùs quàm hi diffluunt: quia qui contemnit minima, paulatim decidit. *Eccli 19.*

Modus quo actiones ordinandæ sunt, meditatione suprapositâ continetur: vt perspicuum tamen magis sit, exemplum dabo.

Est quispiam solitus audire Sacrum, sed absque reflexione; perficere se cupit. Pridie tempus designabit, statas preces, imò cogitationes de mysterio tanto inter eundum, in ipso, & cùm redeundum: egressurus domum, intentionem renouabit, rediturus Deo gratias aget, &c.

Quæret aliquis an melius non foret, pro re nata eleuare cor, & exercitia assumere.

Respondet ad hoc D. Bonauentura, & alij: sic enim vitæ series numquam ordinata esset. sed quemadmodum de Meditatione dici solet, parandam meditationem; si tamen Spiritus aliò ducat, sequendum: ita hìc facere conuenit, cùm alligare sese ita non oporteat; sed inconstantiam tamen vitare. Quemadmodum enim, dum ventus secundus adspirat, remis non est laborandum; ita dum Spiritus sanctus spirat, statis non est inhærendum, sed sequendus Dominus quocumque ierit.

Cauendum verò, ne, vt in sacratissimis rebus fieri solet, ex vsu abusus nascatur, ex frequentatione remissio: sed in meditatione aperire os, & attrahere spiritum oportet, vt spiritu incipientes, spiritu perficiamus.

Neque etiam, quod aliquorum vitium est, mox vt in aliis aliqua probantur, sua deserere debet, atque illa amplecti. Curiositatis & vanitatis id sæpè est, si inconsideratè fiat. Vnusquisque enim donum habet à Deo. non tamen ideò vetatur, quo minùs Sanctorum vestigiis insistat, & ea legat: ideò enim Dominus eorum exercitia voluit edi: ideoque hìc subiiciam primò S. Bonauenturæ Diarium, deinde alterum breue, longius verò & copiosius pòst Deo bene iuuãte dabitur, velut exemplar è variis collectum: quo occasio detur sapienti, ac paruulo via monstretur.

IACVLATORIÆ
pro oblatione actionum suarum.

Portio mea, Domine, dixi, custodire legem tuam; in omni scilicet actione. Psalm. 118.

Nónne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum. Psalm. 61.

Psalm.39. *In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.*

Psalm.118. *Tuus sum ego; saluum me fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui.*

Ibid. *Suscipe me secundùm eloquium tuum, & viuam, & non confundas me ab expectatione mea.*

In fine opusc. tom.1.

S. Bonauenturæ exercitia quædam spiritualia.

VT in virtutibus conserueris, oportet te habere exercitia spiritualia, quibus animum tuum occupes; quia nisi sic, non poteris in virtutibus perseuerare.

Primò igitur exercebis te in oratione, tali modo, & temporibus istis feruenter. Ante cuiuslibet operis, vel acti inceptionem, Dominum inuocabis, & modicum orabis, cum tali oratiuncula: *Deus in adiutorium meum intende: Miserere mei Deus*; vel eiusmodi Item, quandocumque audis campanam sonare, orabis; vel quando audis pulsare horas. Has orationes feruenter ab intra facias: quòd si iuxta alios fueris, illi non considerent quòd ores.

Secundum tuum exercitium erit istud: videlicet, vt feruenter proponas quandocumque audis sonare campanam, generaliter te emendare, breuiter, cum oratione per morulam vnius Pater noster. Antequam notabile opus facias, breuiter cogitabis, qualiter proposuisti te habere in priori proposito. Item, de manè semper proponas, qualiter te per totam diem velis habere; & hoc, antequam facis facta tua extrinseca, & quando facis factum aliquod, cogitabis breuiter, qualiter proposuisti. Item, ter, vel quater in die propones feruenter contra superbiam.

Tertium exercitium erit, de aliquo bono cogitatio, quando tempus vacauerit. Habebis enim qualibet die vnam memoriam specialem, de qua cogitabis sæpè, & ad quam cursum habeas. Habebis enim Dominicâ die, de regno cælorum; feria secunda, de extremo iudicio; feria tertia, de beneficijs Dei; feria quarta, de morte; feria quinta, de pœnis inferni; feria sexta, de passione Domini; Sabbato, de Domina nostra, & peccatis proprijs. Passionem tamen Domini in qualibet die, cum materia diei, & cum beneficijs Dei habebis. Et in qualibet hora matutina, Primæ, Tertiæ, &c. de passione illius horæ, cum pauco de materia illius diei cogitabis. Sic igitur cogitando, & tua facta faciendo, spero, quòd tempus competenter expendes.

Quar-

Quartum exercitium erit, vt quotidie te exerceas iñ operibus humilibus & despectis: semper eligere locum vilissimum, & te ipsum ex toto corde despicere, nulliusq; laudis dignum te reputare, sed totum adscribere Deo: siue lauderis, siue vituepereris, non curabis. Esto considerans teipsum, & inuenies, quòd non es aliquâ laude dignus, sed omni opprobrio dignissimus. Cùm enim es iuxta alios, habebis te taciturnè, verecundè & mansuetè, tamen sicut decet.

Quintum exercitium erit, vt omnia signa superbiæ deuites: scilicet, clamorem in loquendo, & sic de aliis.

Sextum exercitium erit, vt sæpè consideres in quibus te malè habeas, vbicunque fueris; & non permittas aliquod paruum vitium transire, non iudicatum; quia, qui parua non reputat, in maiora sæpè cadit.

Septimum exercitium erit, vt præcipuè, vbicumq; fueris, oculos tuos custodias: quia ex incustodia oculorum, infinita mala eueniunt. Ergo præcipuè custodi oculos.

Octauum exercitium est, considerare aliorum bona, & non mala. Cùm enim videris aliquem peccantem; cogitabis, quòd si ipse haberet tantam gratiam à Deo, sicut tu ipse; multò feruentiùs emendaret se, quam tu. Si autem videris aliquem aliquid boni facere, cogitabis, qualiter illud posses imitari.

Nonum exercitium erit, vt omnia quæ videris, & audieris ab hominibus, ad bonum trahas: & sic, non suspicaberis.

Decimum exercitium erit, vt semper, vbicumq; fueris, habeas te morigeratè & compositè ab extrà, ne aliis adhibeas malum exemplum: quia interior incompositio, est signum indeuotæ mentis.

Vndecimum exercitium erit, vt semper, vbicumque fueris, videas, vt illud non facias, cum quo alicui possis præbere malum exemplum, vel vnde alius posset suspicari: quia valdè periculosum est aliis præbere malum exemplum.

Duodecimum erit, viriliter tentationibus resistere; & à carnalibus te abstinere, & abstrahere.

Vltimum erit, vt semper stes in timore, & habeas te verecundè: & ita custodi te solus, sicut quando es cum aliis. Nam Deus omnia videt quæ facis.

Hæc exercitia in communi, in quantum potes, facere studebis: & Dominum diligenter rogabis, vt velit tibi dare gratiam, ad faciendum ea, quia sine ipso nihil potes facere, &c.

Redeam ab exterioribus, ad interiora; ab interioribus, ad superiora conscendam, vt possim cognoscere, vnde venio, aut quò

vado : quid sum ; & vnde sum. Vt ita ex cognitione mei, valeam peruenire ad cognitionem Dei. Quanto namque in propria cognitione proficio, tanto ad cognitionem Dei accedo. Vnde venio? secundùm exteriorem hominem, de parentibus illis qui me fecerunt antè damnatum, quàm natum; peccatores peccatorem in peccato suo genuerunt, & de peccato nutrierunt. Quid sum ego? homo, de humore liquido. Sum enim in momento conceptionis de humano semine conceptus, deinde spuma illa cata modicum crescendo caro facta est: postea plorans & eiulans traditus sum huius mundi exilio: & ecce, iam maior, plenus iniquitatibus, iam iam præsentabor ante districtum iudicem: tunc dicetur de me; Ecce homo, & opera eius. Cogita hæc profundiùs.

Diarium breue conflatum ex sacris Litteris.

PRæsentia certè Dei vna sufficit in actionibus nostris, maximè si iaculatoria illa; *Ex te, & in te,* &c. quæ subiicietur, cum signo crucis, & pietatis sensu repetatur : tamen varietatis causâ hæc habe:

Manè dum surgis, dic, facto signo crucis:

Anima mea desiderauit te in nocte : ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia. Credo Domine, & in te spero, ac toto corde te diligo.

Nota, Iaculatoriam illam: *Ex te, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia,* continere Primò, sui humiliationem; quia ex Deo omnia esse fatemur; Secundò, per *In te,* memoriam præsentiæ eius; Tertiò, per *Pro te,* puram intentionem, & amoris Dei actum.

Oratio item alia esse poterit:

Psalm. 62. *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo. Sitiuit in te anima mea; quàm multipliciter tibi caro mea. In terra deserta, inuia & inaquosa, sic in sancto apparui tibi, vt viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.*

Post hæc Primò, gratias age; Secundò, peccata detestare, & vitare propone; Tertiò, actiones offer ad gloriam Dei: & dic, *Pater noster, Aue, Credo.*

Dum meditationis tempus est, vel piæ lectionis, signo crucis te signa, & dic:

Ioan. 11. Isaia 50. *Magister adest, vocat te. Dominus aperuit mihi aurem; ego autem non*

non contradico sermonibus Sancti. & hoc ipso offer te ad facienda quæ leges.

Dum vadis ad Sacrum:

Cogita te ire ad montem Caluariæ, & dic, *Vadam, & videbo visionem hanc magnam: ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia.* Exod. 3.

Hic primò in Sacro peccata recogita, contritionem excita, & propositum renoua bonæ vitæ.

Secundò, quæ tibi facienda illo die; singula Deo offer.

Tertiò, in communione sacerdotis spiritualiter communica.

Cùm à Superiore vocaris:

Sed vt cognoscat mundus quia diligo te Patrem meum. Surgite, eamus hinc. Ioan. 14. Matth. 26.

Dum cubiculum ingrederis:

Quis mihi tribuat vt inueniam te solum? Ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia. Cant. 8.

Dum pulsatur ad ostium:

Intra Domine in animam serui tui.

Dum ad exhortationem audiendam te paras:

Loquere, Domine, quia audit seruus tuus. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ; ita oculi nostri ad te, Domine Deus meus. 1. Reg. 3. Psalm. 122.

Dum faciendum aliquid:

Eructauit cor meum verbum bonum: dico opera mea regi. Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis. Psalm. 44.

Nota, calamũ nec per se, nec sine atramẽto scribere; ita nec nos sine Deo quidquã facere posse, sed in Domino qui nos confortat.

Dum cum proximo conuersandum:

Nemo potest venire ad te, nisi tu traxeris eum. Trahe nos post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Ioan. 6. Cant. 1.

Dum Superiorem adis:

Qui vos audit, me audit. Loquere, Domine, quia audit seruus tuus. Luc 10. 1. Reg 3.

Dum comedis:

Deus, qui pascis me à iuuentute mea, vsque in senectam & senium ne derelinquas me. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione: ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia. Psalm. 70. Psalm 144.

Dum bibis:

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Venite, & bibite vinum, quod miscui vobis. Qui biberit ex hac aqua, non sitiet in æternum. Psal. 41. Prou 9. Ioan. 4.

Dum studes:

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Psalm. 142.

Dum ludis:

Psalm.136. *Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, Deus meus, in principio lætitiæ meæ.*

Dum ambulas:

Psalm.138. *Si ascendero in cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades.*
Psalm.15. *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper.*

Dum pulchra vides:

Cant.2. *Ecce tu pulcher es, dilecte mi.*

Dum bona fieri conspicis:

Ex te, Domine, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia.

Dum eleëmosynam facis:

Matth.25. *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.*

Dum mala audis, aut vides:

Amos 3. *Non est malum in ciuitate quod non fecit Dominus. Hæc est vo-*
1. Thess.4. *luntas Dei sanctificatio nostra.*

Dum aliquid pateris:

1.Reg.2. *Dominus mortificat, & viuificat. Si bona de manu Domini acce-*
Iob 2. *pimus, mala quare non accipiamus? Nónne oportuit Christum pati,*
Luc.24. *& sic intrare in gloriam suam?*

Dum quid boni fecisti:

1.Petri 4. *Si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tamquam*
Phil.2. *ex virtute quam administrat Deus. Omnia in nobis operatus es, Domine.*

Dum optas aliquid:

Psalm 72. *Velut somnium surgentium, Domine, in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.*

Dum times:

Psalm.38. *Verumtamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur.* Aut enim futurum est quod metuis, & sufficit diei malitia sua; aut non, & frustra perturbaris.

Contra desiderium placendi hominibus:

Gal 1. *Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Tu solus Domi-*
Iacob.1. *nus, tu solus altissimus. An nescitis, quia amicitia huius mundi inimica est Deo.*

Contra Superbiam:

Luc.14. *Omnis qui se exaltat, humiliabitur.*

Contra Auaritiam:

Act.20. *Beatius est dare, quàm accipere. Nolite soliciti esse quid mandu-*
Matth. 6. *cetis: scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis.*

Contra Luxuriam:

Momentaneum, quod delectat: æternum, quod cruciat.

Con-

Contra inuidiam:

Qui non diligit proximum, manet in morte. 1.Ioan 3.

Contra Gulam:

Regnum Dei non est esca, nec potus. Rom. 14.

Contra Iram:

Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Matth. 11.

Contra Acediam:

Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Ierem. 48.

In tentatione:

Tentas me, Domine, an amem te; nec sines vltra id quod possum. Deut.13.v.3.
En video sine gratia tua, spernerem te summum bonum, pro summo 1.Cor.10.
malo, vt hosti teterrimo placerem; æternùm luiturus momentaneam
voluptatem. At iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Ec- Psalm.118.
ce apposita est mihi aqua & ignis: aut tibi, Deus, aut diabolo adhærere Eccli 15.
necesse; aut æternùm pœnitere, aut gaudere; aut viuere, aut mori.
Cui viuam nisi tibi, qui amore mei dignatus es mori?

Dum laudaris:

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Psalm. 113.

Si animus aliqua in re acquiescere velit:

Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Omnis qui Psalm.72.
sitit, veniat ad me, & bibat. Ioan.7.

Dum successus bonus est:

Soli Deo honor & gloria. Ex te enim, & in te, & pro te sunt om- 1 Timoth.1.
nia, Deus meus, & omnia. Benedic anima mea Domino, & omnia Psalm 102.
quæ intra me sunt, nomini sancto eius.

Vesperi conscientiam examina, & lectum ingressurus dic:

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: cogitándo fore Psalm.30.
forsitan vltimam noctem, & percunctando ex te an ad mortem paratus sis.

VIGESIMÆNONÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Conſidera quæ tibi aduerſa hodie accidere poſſint, & animum ad ea præpara.

PRæuide mala & incommoda quæ tibi hodie euenire poſſent, ac memento te hac communi lege natum, & vocatum, vt crucem tuam portes cum A *Chriſto, & poſt ipſum intres in gloriam. Amplectere itaque crucem cum* B *ſancto Andrea, & te* C *Tobiæ ſenioris, ac* D *Iobi, aliorumq́ Sanctorum exemplis corrobora. à Dei enim magna* E *caritate, ſecundùm vires tuas, crux tua ab omni retrò æternitate appenſa eſt, & quaſi per* F *Angelum ad te miſſa. hanc ſi detrectes, grauiorem* G *diabolus imponet. Deo itaque te permitte, vt te ducat dirigátque: ſolus enim nouit* H *exitus viarum, & caue ne proprio ſenſu viam eligas, omnium ignarus, atque hac te conſideratione ſolare;* I *crucem vnius horulæ* K *æterno præmio compenſari.*

CA-

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
29

Exerci
nob
tia

TE
C
tra h
mar
ſtrà
ho
cul
ea,
tien
tar
ſti
pra
pa
cu
ce
t

CAPVT VII.

Exercitium de Conſideratione malorum, quæ nobis accidere poſſunt, ac primò de tolerantia alienorum defectuum.

TEla, vt vulgò dicitur, præuiſa minùs feriũt; & nos, ait Gregor. tolerabiliùs mundi mala ſuſcipimus, ſi contra hæc per præſcientiæ clypeũ munimur. Ideò quotidie manè, vt iam aliquoties dictum eſt, illa prouidentiâ noſtrâ quaſi præcipere oportet, atque aduerſus fortuitos hoſtium incurſus animæ noſtræ portas habere diligenter cuſtoditas, & perpetuos excubitores. Poſtquam igitur ea, quæ agenda nobis ſunt diſpoſuerimus, oculum ad patienda conuertamus; & ſimul ad Deum qui ſummâ bonitate ac æquitate omnia moderatur & appendit; ad Chriſti Domini noſtri, Sanctorumque exempla; ad æterna præmia, quæ tribulationi vnius horæ reponuntur. Nec parum iuuerit attẽdere viam crucis vnicam eſſe, quæ ducit ad vitam; cæteras ambagioſas & exitum habere infelicem, etſi initia blãda & amœna. Illud verò maximè quietum animum reddit, neminem ſcire mortalium quæ via ſibi ſalutaris ſit; ac proinde vnum illud eſſe in re incerta certiſſimum conſilium, diuinæ ſeſe committere prouidentiæ.

Greg. hom. 35. in Euangel.

Exercitium primum de eodem.

COMPOSITIO LOCI erit coram Crucifixo.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, in hoc vniuerſo, à Domino

mino ita omnia creata esse, vt licèt perpetua sit elementorum pugna, sit tamen etiam pulcherrima, & maximè concors discordia ac harmonia. Quod verò in qualitatibus corporum est, idem valet in animis, quibus eę subseruiunt & quasi insunt. Itaque cùm sint homines omnes diuersi temperamenti & conspersionis, vt Gregorius loquitur, diuersaque item facie & voce, sunt etiam eorum diuersi planè sensus & iudicia; vt apparet in pueris & viris. Horum quàm sint discrepantes sẽtẽtiæ de re eadem, nemo ignorat: idemque de omnibus sentiendum; cùm non minùs, imò magis, differat vir à viro, quàm vir à seipso puero. Trahit omnes diuersa, & vnumquemque sua voluptas. Nihil ergo mirare, qui in omni omnino creatura tãtam vides varietatem iudiciorum similiter esse & affectionum, patienterque tolera; neq; senex, pueros senes; nec iuuenis, senes pueros esse opta: sed te ætatibus & personis accommoda. nõ vis omnes oculis tuis videre idem, & eodem modo tecum, neq; audire auribus; cur idem tecum iudicare, cùm diuersum habeant, vti aures & oculos, ita & intellectum.

PVNCTVM II. Considera, nullum esse inter homines, qui non habeat plurima bona & conditiones, vt vocantur vulgò, laudabiles; nullum item esse, qui non habeat suum vitium, ob quod alteri cedere debeat. Quocirca valdè imprudentem esse eum, qui ab alio auersionem habet, ob corporis aut animi defectus. Nam simul etiam à se habere deberet. Oportet verò considerare potiùs bona alterius complura, vnumque defectum aliquem, qui tibi displicet, cum illis bonis conferre, eaque præferre; quàm propter vnum aliquod vitium, virtutes proximi tui cæteras merito præmio laudeque sua defraudare, atque optimum agrum, ob vrticam negligere; seu doctissimum virum, quòd rem aliquam ignoret, contemnere; aut cibum, quòd vnus omnia non contineat. Insuper suum eximium defectum cum illo proximi conuenit cõpo-

ponere: quem si fortè amore proprio excæcatus non inueniat, superbiam omnium malorum maximum, certò sibi esse eum persuadeat.

PVNCTVM III. Considera, si defectum aliquem alter habeat quo careas, cuius gratiâ id fiat, nónne Dei? ergo si te altiùs alterius manus leuet, vel scala, vel mons, vel turris; ridiculè te effers, quòd altior sis eo, qui in terra relinquitur. Simile etiam est, si aliquis equo vectus, alium peditem & claudum præcurrat; ac rideat. Cùm ergo illa bona quæ habes sint tribuenda Dei gratiæ, planè dignus es qui illis priueris, si alteri insultes. & hoc est quod Apostolus ait: In quo tu alium iudicas, in eo teipsum cōdemnas. Et rursus: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, instruite eiusmodi in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris.

Iudiciū temerarium cauendum.

Rom. 2.

Galat. 6.

Exercitium secundum.

PVNCTVM I. Considera, quare offendaris alieno defectu. Primò, quia tibi fortè displicet, & ferri non posse dicis; quid ita? quia contra Dei legem: atqui Deus legem eam tulit, & tolerat tamen; præterea simul statuit ne irascaris, ne impatiens sis, mandauit alterum alterius onera portare, mandauit remittere vniquéque proximo suo, & conseruo de corde denarium; talentaque millia plurima se demissurum spopondit; & tu abnuis, sed cum improbo seruo tenens proximum, ferè suffocas, & clamas, Redde quod debes. Quid dicis? mauis hæc debere, quàm denarium tibi deberi? & non vides Deum pati, & longanimiter exspectare eum? & tu vlcisci cupis? Vel est quia cōtempsit mandatum tuum. Quorsum illud dedisti, seruus & mancipium Domini Dei tui? nónne pro tuo commodo? si sic fecisti, præuaricatus es: omnia enim ad obsequiū Domini curanda sunt, corpus tuum & anima, omnesque actiones tuæ. Omnia propter semetipsum creauit, conseruat, gubernat, ipse finis omnium, & tu te finem vis statuere,

Ibid.

Matt. 18.

tuere, & idolum erigere in templo Dei tui? dominium vsurpare in domo Domini tui?

PVNCTVM II. Sed vis eum sic emendare? dicito, Quis est, qui curare potest morbos, nónne solus ille de quo scriptum, quòd solus potest facere mundum de immundo conceptum semine? per sapientiam sanati sunt omnes, ait Sapiens, quicumque placuerunt tibi ab initio; nec herba, nec malagma sanauit eos, sed sermo tuus, Domine, qui sanat omnia. Considera opera Dei, quòd nemo possit corrigere quem ille despexerit. Sed cùm Dei auxilio id vis? At quando illud tibi aderit? vtique cùm iuxta præscriptum illius, proximum curabis: nihil enim exterior correptio operatur, nisi interior loquatur excitator. Vnde Gregor. Tantæ, ait, caritatis esse debet qui alium ad Deum compellere studet, vt instanti desiderio non petitor, sed petitio esse sentiatur. Salutem quippe fidelium tum instantiùs debet appetere, vt ex vsu interni gustus omnem motum cordis in affectum ducat supplicationis. sicut ergo nauta dum omnia ad nauigationem comparat, etiamsi insaniat, omnia frustra sunt, nisi Dei beneficio adspiret ventus: ita hîc omnino se res habet. Deinde si vt medicus curare eum vis, blandire, non irascere; Deoque vltionem relinque. Quæ maior miseria, mederi non posse, nisi deteriore morbo, & vulnere grauiori laborare incipias, superbiâ & indignatione? omnes enim alij defectus, præ hoc parui sunt, & tu, Deo repugnante, paruum tanto malo tuo sanare vis? & quasi in Satana Satanam eijcere? sæpè etiam nouum vulnus infligere & mortem? Etenim sæpè dum ligna peccatorum cædere quis cupit, fugit securis manum, ferrumque lapsum de manubrio proximum occidit; & panis quem præbebat, vertitur in fel aspidum, dum turbatum monet, & sanare cupit, qui ipse animi sui perturbationem componere non valuit. Et ille quidem sanari potest correptus, tu verò quomodo poteris, qui auxilium fortè aut non habes, aut non admit-

Iob 14. *Sap. 9. & 16.* *Eccles. 7.* *Gregor. in 1. Reg. l. 5. c. 3.* *Deuter. 19.*

mittis? quomodo illos potiùs non toleras, qui te toleras? Et quidem si sic curari posset, bene quidem; sed cùm Deus curare debeat, & superbis resistat, nihil proficis, sed te vulneras alterius vulnere; omniumque morborum contagio inficeris, dum curare optas: cadis cùm stare deberes, & alium erigere. Nequaquam autem iacentem erigit (vt Gregorius) nisi qui status sui rectitudinem per compassionem flectit. Ecce pro zelo tuo optas vt quis Deo satisfaciat de duobus minutis; & tu plurima debita contrahis. si irascaris, liberisque & subditis, vt sic loquar, maledicas si illi ollam frangant; tibi succense, qui fœdus ac pacem animæ cum Deo & proximo conuellis. fœdant rem aliquam aut perdunt, aut obliuiscuntur; tu verò animam vitio maculas, tuique obliuisceris. Non eijcitur, aiebat Dominus, dæmonium, nisi in ieiunio & oratione. ita etiam de alijs crede, vitiumque, quod velut dęmonium est, pellendum esse, non irâ, sed patientiâ; non arrogantiâ, sed humilitate? num ignem potes igni extinguere? Ergo primùm vitium quod in proximo curatum optas, illud in te supera: nam, vt olim sanctorum Patrum sensus fuit, nemo ex anima alterius dæmonem eijcit, nisi priùs in se superarit. Postremò, etiamsi totus mundus periret, animi omne bonum, id est pacem, perdere non debes: quia sic est voluntas Dei, qui potest cùm vult, verbo vno omnia emendare, & tamen tranquillus videt, ac permittit.

Gregor.

Matth. 17.

PVNCTVM IV. Considera, Christum crucifixum à te per peccata tua, & tamen pro te orare, ac suis persecutoribus: & è suis vulneribus sanguinem tibi & medicinam propinare. Secundò, hæc tolerare vt sanet te, & filios, aliosque tibi commissos, & tu tolerare quidquam omnino recusas? & si quidem Superior sis, ad hoc vnum te positum, vt aliorum portes onera, noueris. Tertiò, attende vt te sustinuerit, & sustineat Deus. non sis ergo exactor vindictæ, qui petitor es veniæ. nullo autem eum meliùs imitari, aut proximum reddere meliorem potes, quàm vincendo

cendo in bono malum. si æger est & malus, tum scias ei opus medico & peritiâ non bene habenti: non gaudet mater à filio læsa, eum vulnerari; quia iterum in filio læditur. ita & te proximo oportet esse affectum, atque alterius delictum, tuum scias debere esse luctum. neque gaude, si alijs melior fortè sis: sed quo illi minus habent, plus existima tibi defuisse, & deesse. sin autem, irascaris, quòd hoc ipso excæces te, atque ineptum facias vt alium cures. Quartò, considera, quomodo in homine duo sint; opus hominis, & opus Dei. aut, vt Augustinus: duo sint nomina; homo, & peccator: quia peccator est corripe; quia homo, miserere. Quis gemmam pretiosissimam odit, eò quòd luto, vel conchylio inuoluta? si diligitur bonus, diligendus etiam is ex quo bonus fieri debet. non contemnitur monile quod ab hoste capitur, sed eripitur: ita si dæmon tenet fratrem, non ei irascaris, sed hosti, eumque eripe. Denique qualem erga te Deum & homines cupis, & cuperes, si ipsi tibi præessent, talem erga proximum te præbe. At non proficit. videt Deus, & sustinet, cuius illa cura est: ipse Dominus & Pater est, tu quasi pædagogus videre debes quomodo eos regi velit, & scire te ad vtilitatem eorum datum esse, non tuam; præesse iussum, vt ijs prosis, non tibi. Imitare medicum, nec vindictam aliam opta, quàm vt æger conualescat, morboque verissimè puta imputandum, non ægro si quid perperam dicat aut faciat; eoque maiorem iudica, quo minùs æger eum fatetur. sic ignis zelus ardebit misericordiæ oleo, & plus sic proficiet amica correptio, quàm accusatio turbulenta; illa pudorem incutit, hæc indignationem mouet. denique beatus eris: Beati enim misericordes, quoniam misericordiam consequentur.

August. *Matt. 5.*

ORA-

ORATIO.

Absit, Domine, vt linum fumigans extinguam, & calamum conquassatum conteram; absit vt alterius peccatis irascar, qui meis vrgeor: quomodo enim apparebo in conspectu tuo, qui misericordiam vis, & non sacrificium, qui mauis me reconciliari fratri meo, quàm tibi sacrificare; & quâ mensurâ mensus fuero, meritò remetieris mihi? idcirco ego condono inprimis omnibus aduersarijs meis, etiamsi verè nemo iniquè, si me considero, aduersum me egit, quia prævaricatorem legis tuæ meritò auersari debebant, & affligere omnes creaturæ tuæ; sed misericordia tua super omnia opera tua. Da mihi, quæso, gratiam tuam, quâ longanimitatem tuam illam valeam imitari, & te in proximo, & in omnibus, super omnia ardentissimè amare. Amen. Isaiæ 42. Oseæ 6. Matt. 5.

Praxis ad tolerantiam exercendam.

HVius exercitii praxis est omnibus necessaria: nullo enim vnquam tempore, nullo loco deest materia tolerantiæ alienorum defectuum. Cui enim ex voto seruit famulus? cui pro arbitrio dominus satisfacit? quis est qui careat vitiis? quis in omnibus cum alio sentit & consentit? nemo certè. hinc vt pacem & tranquillitatem summum animi tui bonum serues, exerce te hoc exercitio sedulò ac frequenter, fructumque illius vberrimum comperies, & ad vniuersam pietatem non exiguum præsidium.

Stude verò Primò ante omnia animum pacatum habere, priusquam corripias: ira enim per zelum aciem mentis excæcat.

Secundò, dolorem de simili tuo, vel eiusmodi peccatis excitare, & te humiliare Deoque soli confidere.

Tertiò, compassionem exerce erga proximum, & studeas dolorem correptionis amore lenire.

Quartò, Dei implora auxilium, & postquam adhibita est à te opera, Deo curationem committe: Deus enim sanat & viuificat. 1. *Reg.* 2.

Notandum etiam Primò, correptione publicâ id quod publicum, priuatâ verò & secretò quod secretum & priuatum, arguendum esse.

Secundò, medicamenta primò lenia adhibenda esse, deinde amariora,

Auguſt. mariora, quia, vt Auguſtinus: Sicut meliores ſunt quos dirigit amor: ita plures ſunt, quos corrigit timor.

Tertiò, maxima habenda complexionis, & perſonæ, & temporis ratio. vnde ſeniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem, ſæpè enim deflectendum à recta via in publico, vt tranſire quis poſſit, niſi velit incurrere in multos, & prægnantes deſideriis offendere. *1. Tim. 5.*

CAPVT VIII.

Exercitium de Patientia in malis propriis, & Meditatio.

COMPOSITIO LOCI.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, velut è ſpecula mala plurima, quibus mortales paſſim affliguntur; & quãta illa, qualeſque ij ſint: plurimi quidem mali; ſed tamen nec pauci boni, innocentes, Deoque chariſſimi, cùm ferè imperia, opes, fauores penes improbos ſint. teipſum verò inſpice qualis ſis, quid ob præterita promeritus ſis, & quotidiana: & puto quòd magnam habebis materiã gratias agendi Deo, pro infinita ſua in te miſericordia. Quid enim illa quę pateris, ſunt, ſi ad peccata tua attendas, ſi cõparentur ad ea quæ Iacob, Ioſeph, Iob, alijque Deo cariſſimi paſſi ſunt, Apoſtoli & Martyres? Conſidera Secundò, ſi recuſes pati, & obmurmures, quid conſecuturus ſis; id videlicet, vt longè grauiora ſint quæ toleras, ob voluntatis repugnantiam, vtque ad illa adiicias omnium malorum grauiſſimum, videlicet peccatum, & animi perturbationem, quâ velut in belluam, per iram muteris. Equidem impatiens, cùm obolum perdidit, totam ſubſtantiã proiicit; cùm quis ei leuem rem ſurripit, omnia bona ſua abii-

abiicit; exustâ parte domus cæteram succendit; famæ aliquâ maculâ acceptâ, per impatientiam grauiorem facit. Bonus verò si in corpore aut re externa patitur, magnum in anima, at maius in Deo præsidium & refugium habet. Considera Tertiò, si toleres quantam apud omnes laudem habiturus sis. Primò, apud Deum, quia eius voluntati acquiescis, & patiendo tuum erga maiestatem illius amorem ostẽdis. Ille enim patiendo potiùs, quàm agẽdo declaratur: vnde mille inuenies, qui multa largiẽtur, orabunt, & leuem pro Dei amore iniuriam impatientissimè ferent. Quis hic, quæso, amor, quantus est? nónne si verus est, talis est qualis in fortitudine ac patientia Martyrum apparuit? verè fortis & adamantinus est amor, imò fortis est vt mors dilectio, & dura sicut infernus æmulatio. Secundò, considera quantus, si fueris patiens, apud Sanctos fortissimos amatores futurus sis, idque quia illis similis factus eris, de quibus canitur, Omnes Sancti quãta passi sunt! Tertiò, apud homines: nemo enim est qui non obstupescat patientem, & præferat expugnatori vrbium eũ, qui moderatur animo suo. Ille enim est aheneus murus, & scutum inexpugnabile, tectum patientiâ & æquitate. Neque interest an de re, an fama agatur. Etsi enim linguâ maledicâ quis tibi detraxerit, nihil est quod mouearis, nihil quod irascaris. Siue enim bona, siue mala; benè, vel malè dicat tibi aliquis, vel etiam faciat; perinde est: talia enim tibi erunt, qualia esse volueris, qualiter eis vti volueris, vsus fueris. Sicut enim mentitur iniquitas sibi, non tibi, si non consentias; ita omnia mala facit sibi ac dicit, id est, ad perniciem suam, si nocenti compatiaris, eumque propter Deum ames, & gratis. quod fiet, si nec beneficiis ad amorem exciteris, nec maledictis ab eo auoceris, & commiseretearis ei potiùs, quàm in malis gemas, quibus te appetit. Dignus est enim commiseratione: mala enim eius, illi mala, & valdè mala sunt; sed tibi dicta ac facta, si velis, in tantum bonum, & tantũ malum

Cant. 8.

conuertere potes, quantum voles. Nam etſi re verâ mala ſint, nõ tibi tamen erunt, neque mala eſſe vllo modo poterunt, niſi malè vtaris; nec bona, bona, niſi eis benè vſus fueris. Hoc ſemper ergo intuendum, quid fiat in animo tuo, non verò quid boni, vel mali alij faciant; ſed quid tu de ipſis eorum factis facias: quomodo ſcilicet vtaris bonis & malis eorum; quantumque ex iis proficias, ſiue fauendo, & adiuuando; ſiue compatiendo, & emendando. Ac mala à voluntate tua habent, quòd tibi mala, vel bona ſint; ſic aurum viſum fit rapinæ occaſio furi, & mali, ex malitia eius; abſtinẽti & miſericordi virtutis, quia tribuit egenti. Vt ſol indurat lutum, liquefacit ceram eodem radio; ita hic homo aduerſis fortior fit, ille liqueſcit; ille iis honoratur, hic vileſcit. Quid ſi enim tu patiẽter iniurias, calumnias, bonorum direptionem feras; ridenti vultu, fortiore animo, rependas bona pro malis; nónne gaudebis? ab omnibus laudem, etiam improbis feres? quòd ſi iraſcaris? malo vni tuo in animo, & aliud adiicies & grauius. At de honore agitur. ita eſt; ſed non de vero: quo tunc ſolùm excides, ſi impatiens fueris. Sed & de bonis periclitaris; vis etiam potiora abiicere, quia ſequiora perdidiſti?

PVNCTVM II. Conſidera, precor, Primò, an ſcias quâ viâ ad cælum pertingere poſſis; vtique certum eſt te ignorare: ergo ſic cogita: Ecce hanc tribulationem mihi Deus immittit, hæc via eſt quâ ad cælum me perducere vult, & non alia; præſertim cùm, etiamſi omnia adhibeam, eam euitare nequeam. Deinde cùm certiſſimum ſit per multas tribulationes oportere nos ſaluos fieri, & quòd omnes, qui piè volunt viuere in Chriſto, perſecutionem patientur; ac veriſſimum illud, Mundus gaudebit, vos verò contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium. hæc, inquam, cùm ita ſint, age, diſcerne, an ſaluus fieri, an piè viuere, an triſtari hîc cum filijs Dei, & triſtitiam velis verti in gaudium? Quòd ſi annuis: iterum te rogo, & per-

2. Tim. 3.
Ioan. 16.

cunctor

cunctor ex te: Cur ergo quereris? & an tuum potiùs sit eligere genus afflictionis & aduersitatum, id est, an infirmus sibi genus pharmaci præscribere debeat, an medicus; an dux militem, an miles ducẽ sequi debeat; Sapientia æterna insipiẽtiam nostrã? Secundò, si hanc recuses crucem & afflictionem, cogita certo certiùs grauiorem à dæmone sustinendam. ideò enim dixit Dominus: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Ideò in inferno lugent improbi se ambulasse vias difficiles, mundique huius grauissimam tyrannidem sustinuisse. Tertiò considera, eâ lege omnes natos, vt aduersa feramus; & frustra te repugnare; ipse enim Dominus ait, Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Numquid dicet lutum figulo: Quid facis? Si ergo non possis effugere, quid turbaris, & auges dolorem ac malum tuum; neque enim Deo nocere potes; quòd si velis proximo, vltor ipse erit, qui dicit, Mihi vindictam, & ego retribuam: adeò vt solùm dicentem proximo Racha, igne puniat sempiterno. non sufficit tibi? Quartò, cùm videas in te superbiam & impatientiam, vísne sanari? ita, inquis: ergo admitte manum medicam, gratias age illi, qui te ad belluas istas extinguẽdas & incendium iuuat: neque enim patientia sine illis exercitationibus potest acquiri, neque humilitas sine humiliatione. At res tua tibi erepta est, officium, æstimatio, honor; à quo? à Deo, cuius erat, quod tu occultè vt idolũ colebas magno amore, vt patet ex dolore, quòd diu fornicari, vt Scriptura loquitur, & tuum illud idolum colere non potueris? Quid, cùm Deus, & cælestia tibi adsint, vt scarabæus stercoribus adhæres? Petere veniam deberes, quòd nimio amore creaturæ inhæseris, quod est spiritualiter fornicari; & ecce doles quòd vltrà non liceat tibi, & quereris de Deo tuo, sponso animæ tuæ. O impudentiam! Audes petere, quo eum offendas, ab eo recedas; &, si misericorditer negat, fers impatienter, quòd iniuriam

Matt. 11. Sap. 5. Actor. 9. Isaia 45. Deuter. 32.

ſibi à te amore creaturæ fieri non permittat? diſſimulare ſaltem deberes dolorem de mali occaſione, id eſt adulterij, ſublata: gratias agere ob laqueum remotum, & foueam clauſam. O miſera ſors, non poſſe nolle quod obeſt! non poſſe velle, quod prodeſt!

PVNCTVM III. Percurre paſſionis myſteria. Primò, anguſtias cordis dulciſſimi IESV; & tuas illis coniunge, & ſic vnitas diuinæ maieſtati offer. Deinde quid patiatur, à quibus, & quomodo, in corpore, membris, fama, & exiſtimatione, & dic ſaltem ad ſingula; Quid retribuam tibi, *Pſal. 115.* Rex meus, & Deus meus, viliſſimum mancipium tuum pro omnibus quæ retribuiſti mihi? nónne æquum eſt me confidere tibi qui tanta feciſti pro me? & aliquid ferre pro ſalute mea, cùm tanta pro illa tolerare dignatus ſis. Secùndò, attende ſapientiſſimum & optimum Dominum, ſibi ſuiſque crucem elegiſſe; & tu ergo dic: Nos autem *Galat. 6.* gloriari oportet in cruce Domini noſtri IESV Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt. Tertiò, optimi Patris erga te prouidentiam, quodque ab æterno prouiderit & decreuerit hanc tibi crucem, ſecundùm omnes circumſtantias loci, temporis, perſonarum, eamque ſumma cum bonitate & ſapientia admenſus fuerit viribus complexionique tuæ, ita vt, ſi velis, tibi etiam ſicut diligentibus Dominum, omnia in bonum cooperatura ſint. elegit verò *Rom. 8.* hunc, vel illum, per quem te exerceat, puniat; cur non placet? non reſpicias ad baiulum, ſed eum qui mittit. non eſt enim malum in ciuitate, quod non fecit Dominus. *Amos 3.* Quartò, conſidera æternum gloriæ pondus quod pro *2. Cor. 4.* momentanea tribulatione retribuetur, & ſecundũ Apoſtolum, patientiam ad omnia neceſſariam eſſe, vt reportemus *Hebr. 10.* promiſſionem, & poſſideamus animam noſtram. Ergo generoſo animo te diuinæ prouidentiæ committe in tempore & in æternitate; & fac velis id quod Deus vult. aliàs enim nihil velle potes quod tibi vtile eſt: vtilitas enim noſtra ſola Deus eſt, & voluntas eius. mane ergo in

eo,

eo,& fruere illo qui vbique est,& omne bonum; & queri numquam poteris. Queritur enim qui caret aliquo bono:&,ecce,si vis,habes omnia in Deo tuo, si ei voluntate & caritate coniunctus sis: in hoc enim omnis lex & Prophetæ; in hoc perfecta caritas, & caritatis perfectio consistit.

ORATIO.

O Sapientia æterna, quæ attingis à fine vsque ad finem fortiter, & disponis omnia suauiter. nónne dixisti per Prophetã tuum: Non est malum in ciuitate quod non fecit Dominus? & nónne dixisti capillos nostros omnes numeratos esse? nónne oculi tui semper nos contemplantur? nónne Pater noster, nostriq; amãtißimus es, & creator, & conseruator? nónne in te viuimus nos, mouemur & sumus, & omnia, quæcumque sunt? neque folium in arbore mouetur sine prouidentia tua, neque cadit passer super terram sine illa. Quid ergo si hoc vel illud mihi aduersi accidat? anne velut canis lapidem petam, & non attollam oculos ad te, qui id facis, & ex immenso amore id mihi immittis? Oro te sæpè, Domine, pro patientia, & viâ ordinariâ eam acquirere nolo; sed velut homo tentans Deum, patiens esse volo, & pati nolo. Tu, Domine, didicisti ex ijs quæ passus es, patientiam & obedientiam; & ego omnia dura respuam? ignauus certè miles. Tu propter me in cruce dura coronatus, & flagellatus fuisti; & ego mollia omnia quæram? Tu famem passus es; ego ventrem distendere cupiam? Tu ignominiam & improperium elegisti; ego insanus gloriam spectabo? Tu in omnibus dura elegisti & vilia & aspera, sicut & omnes Sancti tui; ego verò non tuo spiritu, sed carnis & mundi impulsus, commodis meis studebo? nónne tu nosti, dulcißime IESV, *reprobare malum, & eligere bonum? si in cruce & tribulatione malum; anne eam elegisses? nónne calicem paßionis matri, & amantißimis Sanctis propinasses, qui circuierũt in melotis, & pellibus caprinis, egẽtes, angustiati, afflicti, per desertum vitæ huius, vt in verã promißionis terram peruenirent? ego verò quomodo aliam viã inuenire volo, quàm tu, Sapientia æterna, elegeris? Displicetne mihi,*

Sap. 8.
Amos 3.
Matt. 10.
Actor. 17.
Matt. 10.
Isaiæ 7.
Hebr. 11.

ô Deus meus, consilium tuũ? oportuit te pati, & ita intrare in gloriam tuam? quo pacto igitur intrabo in illã, nisi viâ regiâ sanctæ crucis? Quocumque eam aut fugiam, effugere crucem nullo modo valeo, vndique malis cinctus: sed hoc ago, vt ea, quæ, si libenter de
Psal. 90. *manu tua acciperem, suauia essent (tu enim dixisti, Cum ipso sum in tribulatione) iam ob propriam voluntatem & repugnantiam aspera fiant & intoleranda. Quid me facies, bone* IESV? *nónne certum, quòd nisi compatiar, corregnare nequeam? cur ergo eos, qui coronam mihi fabricant, odi & auersor, qui vel imprudentes, vel ingenti suo malo, etiam in hoste commiserando eam mihi faciunt? Ecce medicinam præbent peccatis meis, & hostibus abigendis arma; sed nolo, bone* IESV, *& instar furiosi, qui hostes meos fouent, diligo: qui eos debellant, auersor. neque pudet, eheu! me Christianum verbis dicere, & quasi factis negare.* O IESV *amantissime, talémne tolerare potes in seruitio tuo, qui horret velut dæmonem crucem tuam? qui non diligit persequentes se, ne-*
Matt. 5. *que orat pro illis, neque bene facit iis; sed velut Ethnicus & publicanus, diligẽtes se diligit, & odientes odit: quod etiam feræ faciũt? & licet iubeas inimicos diligi, ac tanta præmia proponas, eheu! ecce plus apud multos valet verbum proximi placabile, aut obsequium vile, quàm omnis voluntas tua: ob illud enim illi ignoscitur, ob hanc ne verbulum condonatur. Ecce confiteor tibi delicta mea, & postulo humillimè gratiam tuã, per dolores, fatigationes, mœrores, vulnera innumera, & opprobria tua, vt discam inimicos diligere, aduersa vt à te immissa amplecti, per multas tribulationes à prouidentia tua immissas, aliquando saluus fieri, & inter amicos tuos, quos & imploro, fortissimos Martyres, tot passionibus nobiles, inter Confessores & virgines etiam cruce suâ insignitas, stare, & te frui in æternum. Resigno me tuæ prouidentiæ, dispone de creatura tua. De nihilo hoc fac quod tibi placet, Domine mi Deus, cordis mei: quid enim noui quid expediat mihi? tu medicus es animæ meæ, nosti quid expediat; tu dux nosti, quà ducas; tu, Pater, scio, non proiicies, neque despicies, neque deseres me; neque ego te per gratiam tuam, ô bone* IESV. *mori tecum, & vincere, & in æternum tibi adhærere volo. Amen.*

Praxis

Praxis ad malorum propriorum exercendam tolerantiam.

PRæuidere manè, & in examine; immò etiam singulis horis, vt iam dictum, ea quæ nobis aduersa possent accidere, & ad ea animum comparare.

Secundò, oblatâ occasione patientiæ oculos in cælum ad Deũ conuertere, ac gratias agere, & cogitando esse te coram crucifixo, eum complecti. Reprime ergo vocem, & commoriatur ira in te, neque vnquam vlli posteà enarra, vel auge ab altero iniuriam illatam: id enim est aggrauare, & sese ad vltionem dæmonis astu prouocare. sed vt verè humilis extenuare debes, quia iniuria non fit illi, qui Deo perduellis, & toties iniurius fuit.

Tertiò, si quid amaritudinis sentias, præueni proximum, saltem si aliter nequis, per alium; Primò, humiliatione, etsi illius culpa sit; Secundò, beneficio; Tertiò, saltem diligenter pro illo ora. Sunt qui ex auersione & odio declinant conspectum & alloquiũ. ex ore illorum & facto iudicet illos Dominus, vti facturus est, nec videbunt faciem eius. Sunt qui humiliatione præuenire nolunt, quasi dedeceat; cùm humiliauerit semetipsum Dominus, & qui peccatum non fecit, cum latronibus sese deputandum obtulerit. Quid? vis videri non posse errare, & hominem non esse te? Vide ne vt Angelus apostata, & sicut vnus de principibus corruas. *Phil. 2.*

Quartò, quotidie in Sacro offer te ad omnes tribulationes, à quocumque de manu eius accipiendas, vndecumque proueniant. deinde quotidie illi refer acceptas, & ora pro persequentibus te.

IACVLATORIÆ.

Non est malum in ciuitate, quod non fecit Dominus. Amos 3.

Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, vt mundus panis inueniar. S. Ign. Mart.

Bonum mihi, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas. Psal. 118.

Cognoui, Domine, quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me. Ibid.

Adiutor meus esto; ne derelinquas me, ne despicias me, Deus salutaris meus. Psal. 26.

CAPVT IX.

Exercitium, ſeu deliberatio de Contemnendis hominum iudiciis.

NVllum in vita ſpirituali, & perfectionis ſtudio, maius impedimentum, quàm iudicia hominum vereri, iiſque ſeſe conformare. Aries pietatis mihi eſſe videtur, quo extinguūtur ſancta deſideria concepta, & adulta ſubuertuntur. Quot enim pia exercitia, aliorum dicteriis deterriti, frequentare negligunt; aut frequentare ſoliti, illa interrumpunt! Quot in iniuriis eſſent placabiles & mites; niſi iudicijs mundi, velut flabello, ad vindictam excitarentur! Non habet pietas hoſtem maiorem, impiorum dictis: & quod mirum; quos exempla non trahunt in perniciem, verba à recto, & perfectiori vita deducunt.

PRÆLVDIVM I. erit, ſtatuere ſe coram Deo, eiuſque curia ampliſſima, cum propoſito omnia dirigendi ad gloriam illius.

PRÆLVDIVM II. Poſtulare humillimè gratiam, vt fontem propè omnis mali cognoſcere poſſimus; qui eſt, iudiciis hominum ſubſeruire; & ex iis, (quod plerique faciunt mortalium) vitam ſuam ordinare.

HOMO. O Sapiētia æterna, ecce, quoties in animo meo pium decretum facio, non id tantùm me conſiderare ſentio, quid res in ſe ſint; ſed etiam, quæ vulgò de rebus ſint opiniones. Si enim rectè viuendi, vitandi conſortia praua & colloquia, ſobrietatis, fugæ ſæculi, modeſtiæ in victu & veſtitu, ſi confitendi crebrò, ac communicandi legem mihi ſtatuo; pōdus graue addit mihi in pleriſque iudicium hominum, ſæpè improborum, aut eorum, qui neque probi, neque improbi ſunt; ſed in confinio vtrorum-

que

que commorantur, & claudicant in vtramque partem.

CHRISTVS. Graue præiudicium eſt, quod iudicium non habet.

HOMO. Tædet me valdè, ſic ventis auræ popularis ferri & abripi, non pondere rerum, ſed opinione. Sed quis me liberabit de iſtà communi malignitate & morbo, niſi tu Deus meus? namque, vt video, Religioſos etiam iſte adurit; quos non raro iudiciis hominum tranſuerſos agit, plauſuque ac vituperio, à norma humilitatis & obedientiæ, ſimplicitatiſque lege, longiùs facit aberrare.

CHRISTVS. Ita eſt; & rara auis quemquam inuenire, qui, vbi laxior diſciplina, vnus ipſe ſtrictiùs eam amplectatur.

HOMO. Verentur ſingulares videri, aliiſque non placere, & non tibi diſplicere. Quod etiam ſeruus tuus Auguſtinus de ſe olim querebatur: pudet non eſſe impudentem. *Aug. l. 2. Confeſ. c. 9.*

CHRISTVS. O quanta calamitas & malitia ſæculi! quæ etiam in clauſtra, & ſui contemptores, ſibi tantum iuris vindicat! qui vni mihi viuere debent, ac mori mũdo.

HOMO. Vehementer id equidem deſidero. Audio enim dicentem Apoſtolum tuum: Si hominibus placerẽ, Chriſti ſeruus non eſſem. O ſententiam veriſſimam! quis hanc ęquâ lance penſat? vtinam id mihi cõcedere digneris, qui ſolus potes facere mundum de immundo conceptum ſemine; & ſolus Samaritanus, vulnera noſtra ſanare! Abrenuntiauit quiſque mundo in ſacro fonte, pompis & iudicijs eius; tibique ſeruire ſtatuit, & ſic ad vitam ingredi: & ecce, nihil inuenio, quod nos retrahat magis, quàm iudicia vana mundi huius. Veremur dici mali, nec tolerare id poſſumus, & toleramus vt propter verba gratis mali ſimus. *Gal 1. Iob 14.*

CHRISTVS. Et verò, quid ſunt iſta iudicia, niſi aliquot homuncionum, & ferè malorum, quique malè affecti ſunt, cogitationes inanes, ſermones & deliria? vti enim

enim quiſque affectus eſt, ſic ſentit, & loquitur. Cùm verò totus mundus in maligno poſitus ſit; & quidquid in eo reperitur, ſit concupiſcentia carnis, oculorum, & ſuperbia vitæ: quod eſſe iudicium illius poteſt?

1. Ioan. 2.

HOMO. Hoc ſanè eſt eorum qui prudentiores haberi volunt; iſta, cum virtute & pietate eſſe coniungenda; quæ plurimum diſſident: & ſi quidem id fieri nequeat, tum de pietate potiùs detrahendum; ne aliorum videamur iudicijs non ſubſcribere.

CHRISTVS. Quid autẽ iſta proſunt, vel obſunt? Quid Lunæ, Soli & aſtris, quòd vt Deus ab idololatris habita fuerint? Quid auro, ſi lutum æſtimetur?

HOMO. Nihil vtique nec nobis, quòd variè iudicemur, quòd laudemur, cogniti ſimus, vanè celebremur, aut vituperemur?

CHRISTVS. Amari certè velle ſingulariter (cùm proximus quilibet, ſicut quiſque ſe diligit, diligendus ſit) omnium iniuria eſt: & laudari velle, omnino illaudabilem facit. Qui enim id vult, iam laudabilis non eſt. nam verè non laudatur, niſi qui bonus; & laudabilis verè, & non falsò æſtimatur. Vt quis laudari poſſit, laudem refugere maximè debet; cùm verè laudari nequeat, qui vult laudari: ſed vituperio propter arrogantiam, apprimè dignus ſit. Similiter, qui acceptâ iniuriâ aut conuicio iraſcitur, aut dolet; dignum ſe eâ eſſe, manifeſtè teſtatur: & laudari ſe in tantum velle, quantum refugerit vituperari. Si contemptus ergo aut neglectus fuiſti, ſi quis de te malè ſuſpicatus fuit, atque in eo gloriatus es; iniuriâ factum illud fuiſſe declaras: meritoque fueras dignus contemptu, ſi de contemptu doluiſſes. Et verò, quid eſt, quod à te habeas, quodque tuum ſit? prorſus nihil. Mea enim ſunt omnia. Cur ergo illa tibi arrogare vis, aut ab aliis tribui tibi, & ob ea honorari? Vt dæmones ſibi honores tribui volunt diuinos; ſic vanus homo laudari, & admirationi eſſe, & auferre mihi hono-

honorem. Si saperet, diceret ijs qui se amant & admirantur, cum Apostolis meis: Viri Israëlitæ, quid miramini in hoc; aut nos quid intuemini, quasi nostrâ virtute aut potestate fecerimus hoc? vel vt alij, cùm immolare illis vellent: Viri, quid hæc facitis? & nos mortales sumus, similes vobis homines. Vis ergo vt me omisso, te respiciant? singulariter laudent & honorent? inimici fiant mihi, vt tibi sint amici? vis tu, me præterito & neglecto, honorem quem præstare potes, amorem, admirationem tuam tribuere vanissimo idolo, id est, hominum opinioni? Qui enim illam amas, eidem per amorem subiiceris: mundumque amas, & inimicus meus constitueris. vis vt amore tui, homines impediantur, ne toto amore ferantur in me? vt ponas te murum inter eos, & me, ne plenè mihi adhæreant? Gaudes fortè, si te suspiciant multi, id est, fallantur, & fallas: si ad te veniant, si iis per te aliquid tribuam. Nónne vides muscas ad ollam, & pulices conuolare ad carnem tuam, & exsugere? sibi comedunt, & tibi detrahunt: ita, qui ad te veniunt, aut opis, aut solatij gratiâ, quod per te illis præsto, quod suum est, petunt: propter illos enim dedi; quod meum est accipiunt. Reddant itaque mihi laudem; neque tibi de laude aut vituperio cura sit, aut iudicio hominum.

Actor. 3.

Actor. 14.

HOMO. Si ergo neque laudem appetere, aut sperare debeo, si bonus esse voluero, neque vituperium auersari: quanta, Deus bone! insipientia, propter illam malum esse velle, aut saltem me perturbando, & dolendo, minùs bonum?

CHRISTVS. Quis est, qui, si eius sanitas, scientia, robur, opes non laudentur, imò vituperentur, ea corrumpat? Nemo fame se cruciat, quòd à furiosis & parum fauentibus, cibus & potus venenum esse clametur.

HOMO. Et tamen, ne quis vituperet nos, sæpè exercitijs pietatis, & obseruantiâ abstinemus, id est cibo animæ, eius-

eiusque robur & opes perdimus, & gratis venundamur sub peccato.

CHRISTVS. Quid si te quispiã consuleret? quid sibi eligendũ foret, quidq; expediret; verè diuitem esse honoratũ, beatum; an talem falsò haberi? omnibus abũdantem, an indigentem? verâ, an adumbratâ virtute præditum? Nónne vera falsis & vanis anteponenda esse iudicares? Attamen hic error abripit omnes; ac, ne vituperentur, iniusti esse malunt, aut minùs iusti, quàm ob virtutem verè laudabiles, beati esse, & honore digni. Quàm diuersus erit in morte sensus! imò, aliud tum vniuersi propè erit iudicium mundi. Laudabitur ab eo, qui illum contempserit; & vituperabitur, qui illius vocibus incantatus, inertem & turpem duxerit vitam. Tum paupertatis amor, honorum ac sæculi contemptus ac opinionum, & liberalitas in pauperes, & virtus omnis extolletur, etiam ab improbis; & à Sanctis meis, & me, in ęternum laudabitur. vt meritò diem mortis Sanctorum, natalem eorum esse & dici voluerim. Oriuntur enim tum, & velut sidera, deficiente die hac, in nocte lucere incipiunt.

HOMO. Improbi verò, etiam tunc, cùm de salute agitur, ne inconstantes, ne timidi appareant, conuerti ad te, publicè confiteri, communicare, inungi verentur; & dira conscientiæ tormenta patiuntur.

CHRISTVS. Si causam quæras. in promptu est: Quis, inquiunt, esset sermo?

HOMO. Et, bone IESV, pluris est sermo, & verbum volans, re ipsâ, salute verâ? Pluris est, quàm sit te suscipere, à te visitari, pasci, roborari? Pluris verbum, quàm omnia dona tua? Pluris timor, & volitare per ora hominũ, quàm æternæ vitæ discrimen adire? O quanta vis & potentia iudiciorum humanorum! Eheu! quid in iudicio ille respondebit tibi, quando coram vniuerso orbe terrarum, patebit insipientia illius? Exprobrabis eam illi tunc, ô Sapientia æterna, quòd te spreto, vilissimorum hominum

vocem

vocem pluris æſtimarit, quàm mandatum tuum. Tunc inſultabit illi orbis terrarum, Sancti ſubſannabunt, & dæmones illudent, quorum laudes, id eſt iacula, tam auidè quæſierat; quibus vulneratus, æternâ ignominiâ plectetur.

CHRISTVS. Qui autem me confeſſus & pietatem fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo: & qui me erubuerit & ſermones meos, hunc Filius hominis erubeſcet, cùm venerit in maieſtate ſuâ, & Patris, & ſanctorum Angelorum. *Matth.10.*

HOMO. Quàm dolebunt filij huius ſæculi, eheu! in longa æternitate; quòd ob verbum, cogitationem, nutum hominis alicuius, omiſerint occaſiones mille ſalutis, gloriæque ſempiternæ!

CHRISTVS. Tunc, vt etiam in iudicio, eiulabunt reprobi, dicentes: Ecce hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij: nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore: ecce, quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt! *Sap.5.*

HOMO. Amari volumus, & ecce, ſi idcirco omittimus amorem tuum, erimus in æternum odio tibi Deo noſtro, & Angelis tuis: honorari cupimus, & omnia ſcelera & receſſus cordis noſtri omnibus aperta erunt: celebrari, &, eheu! æterno carcere, & æternâ erimus obliuione ſepulti, neque vnquam recordaberis noſtri, Deus noſter: quos audiuimus, quorum iudicia timuimus, perpetuis nos maledictis inceſſent; ſi honorem quærimus, nónne, eheu! æternum ſperare ac eligere pro momentaneo oportuit? O felices animæ, & ter felices! quibus Spiritus ſanctus eam indidit mentem, vt honores mundi ſimul & fauores deſpiceretis, excelſioreſque rebus omnibus humanis effecit! O beate Alexi! qui cùm eſſes clariſſimus genere, illud celaſti, vt filium Dei te eſſe toti orbi comprobares: viciſti, viciſti generoſe athleta, & latitando ſub gradi-

gradibus toto terrarum orbe ſanctitatis ſparſiſti radios. O Apoſtoli, & Martyres Chriſti, quæ exempla nobis contemptus opinionum mundi præbuiſtis! Ibatis à cõſpectu concilij gaudentes, quoniã digni eratis pro nomine IESV contumeliam pati? O beata agmina Anachoretarum, quàm feliciter mundo illuſiſtis, ne ille vobis illuderet! quæ laudabat ille, calcaſtis; quæ vituperabat, elegiſtis: quis eſt, precor, qui vobis hunc ſpiritum addiderat?

Act. 5.

CHRISTVS. Caro certè & ſanguis non reuelauerant, ſed Spiritus Patris mei qui in cælis eſt: magnamque ex eo pacèm conſecuti fuerunt, numquam anxij, nulli obnoxij; ſed liberi, ſecuri per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam: vt ſeductores, & veraces: ſicut qui ignoti, & cogniti: quaſi morientes, & ecce viuentes: vt caſtigati, & non mortificati. Mundanus verò, quem humani reſpectus exagitant, omnium oculos, ora & rumores obſeruare iubetur, omniũq; eſſe ſeruus. qui enim diligit aliquid, neceſſe ei per amorem ſubdatur: &, quod miſerrimum eſt, amorem, fauorem, bonam ſui exiſtimationem (quæ vera eſſe ob vanitatem nequeunt) venatur perpetuò: quam numquam ſcire poteſt an conſecutus ſit. prauum enim eſt cor hominis & inſcrutabile; quis cognoſcet illud? & qui te ore commendat, ſæpè tacitus vituperat: ſi vnus te laudet, centum deſpicient. quomodocumque te vt Proteus verſes, numquam vnus vni per omnia, numquam vnus omnibus placebis; ſed pluribus diſplicebis.

2. Cor. 6.

Ierem. 17.

HOMO. O quàm caro emuntur opiniones hominum! quas verè an quis habeat quales optat, numquam nouit; & ſi noſſet, nec ad momentum de eis certus eſſe poſſet: ita video, inſtabile eſt cor hominis, & amor illius, & quod hodie hac horâ probat, eâdem improbat. Miramur, aliquem in Venerem, vel gutturis voluptatem ſua profundere; ſed longè magis fatuus, qui ob imaginationes hominum, & opiniones veri honoris, pacis, virtutis,

tutis, ac gratiæ tuæ iacturam facit, id eſt, omnium bonorum.

CHRISTVS. Multis quidem miſeriis obnoxius eſt homo; ſed immensùm auget eas, qui immiſcet ſe, vt ita loquar, aliis corporibus, opinioni hominum, admirationi, honori & amori: ſicut enim ex corporis proprij, ſic ex horum læſione afficitur, & ligna quibus vratur ipſe adhibet, vinculaque quibus trahatur.

HOMO. Idcirco firmiter ſtatuo numquam aduertere ad hominum & mundi opiniones; ſed hoc vnum ſpectare quid à me exigat ratio, quid tua diuina voluntas, tua præcepta & conſilia. Quod ſit enim iudicium mundi, quàm inſipiens & inſanum, manifeſtè declaratum eſt in vita & morte tua: tu enim nocte in ſtabulo natus, triginta annos inter homines verſatus ignotus & deſpectus fuiſti; & poſtquam, dulciſſime IESV, dignatus fuiſti reuelare te mundo, quoties nobis hunc contemptum commēdaſti? nullum honorem aut dignitatem aut laudem quæſiſti, dicens, Ego non quæro gloriam meam: eſt qui quærat, & iudicet. At numquam magis quàm falſum ſit mundi huius iudicium apparuit, quàm in ſacratiſſima morte tua: tu enim ſanctus, innocens, agnus ſine macula, cum iniquis ab illo deputatus es & deſpectus, exiſtimatus nouiſſimus virorum: & ego illius laudem aut vituperium æſtimabo? Neque aliam viam Sanctis tuis oſtendiſti, qui te ſeriò, nō fictè; ſincerè, non errore, aut proprio amore decepti, amarunt, & ardenter exoptarunt contemni, ſtulti haberi ac reputari, vt imitari te poſſent. Magna certè iniuria tibi eſt (vt Chryſoſtomus ſeruus tuus loquitur) ſi, tamquam non ſufficias ad nos laudandum, te omiſſo ad conſeruos feſtinemus; hoc omnia peruertit, hoc vniuerſum orbem terrarum perturbauit; quoniam hominum reſpectu omnia facimus, & de bonis operibus nulla nobis cura eſt; ſed laudem nobis à conſeruis noſtris inquirimus.

Ioan. 8.

Chryſoſt. de contemnenda laude hominum.

CHRISTVS. Idcirco verè per me dixit Hieronymus: Prima Monachi virtus eſt, cõtemnere hominum iudicia, ſemperque Apoſtoli mei recordari, dicentis: Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.

Galat.1.

HOMO. Neque ſolùm exemplis me inuitas, amantiſſime IESV; ſed inſuper beneficiis plurimis, quæ in ſingula confers momenta. Quid enim iſta mihi prædicant, niſi à te laudem veram quærendam eſſe, à quo nobis omnia bona proueniunt? ſi enim nihil boni niſi à te Oceano bonorum omnium, cur æſtimari ab alio cupio, qui nihil mihi niſi à te præſtare poteſt; nihil verè æſtimare, quia cognoſcere plenè rem nullam poteſt. Tuum vnius iudicium ſolum verum eſt. Cùm ergo iudicium hominum nõ vereamur, niſi ſimul aliquid ab ijs nobis polliceamur; qui videt te boni omnis fontem, nihilq; eſſe extra te, deſpicit omnia propter te: quid enim extra te quærat? videt lõgas & difficiles eſſe vias, quibus ſcrutatur humana cęcitas quietem, vbi inueniri nequit, quodque eo ipſo infelix homo inducat ſe in omnem inquietudinem, dolorem & afflictionem ſpiritus: ſe enim credit dubiis ventis voluntatis, fauoris & timoris hominum; cùm numquam in eodem ſtatu permaneant. O quàm ſtultè vanitatem talis amat, eique innititur vt vndis fluentibus, aëri & ventis; meritoque timet, & timendo manifeſtè inſipientem ſe atque improuidum demonſtrat! Et tamen tot ambagibus, timoribus, ſimulationibus bullæ iſtæ quæruntur.

ORATIO.

MIſerere, Domine, miſerere, conditor omnium, vanitatis noſtræ & ſeruitutis, quâ mundo, & cogitationibus hominum ſeruimus. Si ſeruire libet, nónne potiùs tibi Deo meo viuo & vero? nónne tibi, Rex regum, & Domine dominantium? ſi laudari volo, à te verè coram curia tua, & orbe terrarum & in æternum deſidero: ſi gloriam cupio, æternam à manu tua expectare volo: ſi vituperium

rium timeo, à te despici & contemni formidare vehementer debeo. quis enim laudabit, quem tu despexeris? quis eum dicet bonum, quem tu reprobaris, verax Deus, qui scrutaris corda & renes? Ecce, Domine, iam viam veritatis elegi, & iudicia tua vera iustificata in semetipsa. Illumina igitur tenebras meas, vt non vltrà diē hominis desiderem; sed vni tibi placere optē, & displicere timeam. tu enim laus mea, tu gloria mea: si gloriari oportet, in te gloriabor; quia in te inimicos ventilabimus cornu, & spernemus insurgentes in nobis, vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus tibi omnibus diebus vitæ nostræ. Amen.

Psal. 118. Psal. 17. Psal. 43.

Praxis ad iudicia hominum contemnenda.

PRimò, considerare oportet actiones suas, easque non ex vulgi iudicio, sed Dei lege ordinare; ac tunc generoso animo in via virtutis progressum facere. Dici nequit quantum hunc impediat iudicia hominum vereri: hoc enim multos à frequenti confessione & communione publica, aliisque pietatis exercitiis auertit; & audent plurimi in schola vanitatis & nequitiæ esse principes, in pietate verò paucos reperies qui præire audeant. Timetur vanum hominum iudicium, seuerumque æterni Iudicis non formidatur. adeoque id Domino displicet, vt eos qui se erubuerint coram hominibus, non agniturum se coram Patre suo in die iudicij profiteatur. *Luc. 9.*

Secundò, sæpè iuuat considerare, se coram Deo ac curia eius in magno theatro existere, atque operari, ac iudicia hominum spernere.

Tertiò, cùm hoc malum ex amore sui ducat originem, nec ferè quisquam alterius iudicium vereatur sinistrum, aut vituperium, nisi simul laudem venetur, vel aliud quidpiā, magnanimitate opus est: illa enim hominem seruire vanis iudiciis ac suspicionibus, aliisque esse obnoxium, & ab iis emendicare pretio summo Christianæ libertatis, non permittit.

Quartò, Sanctis in more fuit positum, nonnulla facere quæ irritare linguas, & eos despectos reddere possent, nullâ tamen iustâ occasione datâ; atque in eo imitari illos oportet, si ad perfectionis brauium contendere velimus, & ad pacem atque animi tranquillitatem peruenire.

IACVLATORIÆ

1. Cor. 4. *Mihi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die.*
Psalm. 118. *Feci iudicium & iustitiam, non tradas me calumniantibus me.*
Psalm. 42. *Iudica me, Deus, & discerne causam meam de gente non sancta, & ab homine iniquo & doloso erue me.*
Ierem. 12. *Diem hominis non desideraui, tu scis.*

CAPVT X.

Exercitium seu deliberatio de Sincera ac frequenti confessione.

Eccli 40. HOMO. Graue iugum positum est super omnes filios Adæ, à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulturæ in matrem omnium. nescio enim quî fiat, vt fugiant à facie tua, Domine, & abscondant se, & peccatum suum à te, qui contemplaris in omni loco bonos & malos. sed quid agimus miseri, abscondere nitimur peccatũ, id est vulnus, vt inueterascat, vt fiat peccatum peccans supra modum? quid enim differre est cõfessionem, nisi medicinam? quid est celare peccatũ, nisi vulnera tegere? vt computrescant vulnera, & cicatrices nostræ à facie insipientiæ nostræ? Sana, precor, Domine, noxium pudorem, quo impudentia tegitur; honoris vanam cupiditatem, quo æterna ignominia accersitur. Adiuua nos, Deus salutaris noster, vt verè & sincerè confiteamur peccata nostra, & miserearis iniquitatibus nostris.

Eccli 4. CHRISTVS. Fili, pro anima tua ne confundaris dicere verum: est enim confusio adducens peccatum, & est confusio

fusio adducens gloriam, & gratiam. Expende quid ex sincera & crebra confessione tibi vtilitatis proueniet; quid ex falsa; quid ex mora longa. nónne, si vulnus accepisses graue, maximè si letale, continuò medicum quæreres & aperires? hoc est peccatum. Si venenum hausisses, differres, donec peruasisset fibras omnes? si ab hoste captus esses, differres, cũ in manu tua esset redimi, donec vinculis, id est peccatis, pluribus esses adstrictus? donec diu duram seruisses seruitutem? quis in exilio permanere vult, donec plurimorum bonorum iacturam fecerit, hereditate amplâ exclusus & honoribus? Quòd si verò humiliter statim homo confiteretur, mox veneno liberaretur & seruitute, & in filiorum meorum rursum numerum restitueretur, rursum ei meritis quotidie coronam augere concederetur; & particeps esset bonorum omnium. Qui hæc omnia spernit, & differt confiteri, vel erubescit; quanti facit ille esse se filiũ meum, & seruum; quanti animæ sanitatem, filiorum meorum hereditatem; & quod maximum, meam iram vel beneuolentiam? Dic mihi, si reus esset capitalis delicti, qui si sciret multos eâdem horâ è lecto ad supplicium rapi, à dextris & sinistris; seque delatum: tortores instare, vt licentiã habeant comprehendẽdi; & si ille verbo vno à morte, à diro supplicio, à iactura bonorum, à Regis ira se liberare, verbo vno inquam, confitendo peccatum viro amicissimo, posset, quem & secretissimum sciret; & tamen contemneret; nónne furiosum & amentem appellares? Aspice repentinas mortes, glomeratos hostium cuneos vt te perimant; plurimi enim sunt dæmones qui circumuallant, circumeunt quærentes quem deuorent. cur igitur salutem deseris? cur cessas, qui mederi tibi, tantoque potes malo verbo vno? currit ceruus ad dictamnum: hirundo vt pullis restituat lumen, ad chelidoniam: & mauult homo iam peccato suo reus, æternùm damnandus ad momentum latere, quàm pœnis absolui, & beatus esse. O miserum, pudoris magis memo- 1. Pet. 5.

rem, quàm salutis! qui perire elegit potiùs, quàm vulnus aperire! quid tu hîc amico suaderes tuo? quid tibi?

HOMO. Video, Domine, difficilius esse peccata commissa prodere, quàm non admissa vitare; & obstupescere debeo insaniam nostram. Obmutui, & quia silui à bonis, dolor meus renouatus est. Ego certè confitebor iniustitiam meam tibi, Deus meus, & tu remittes impietatem peccati mei, pro infinita benignitate tua: quia si tacuero, reus magis ero; & quo diutiùs exspectauero, difficiliùs, vt de echino dicitur, pariam, quod concepi, peccatum.

Psal. 38.

Psal. 31.

CHRISTVS. O quot angustiis premuntur in mortis hora, qui superbiâ suâ, & vano pudore à crebra & sincera confessione deterriti fuere! quot enim sunt, qui plurimos annos sacrilegè confessi fuerunt, & conculcarunt sanguinem meum! ac tum quidem confiteri vellent, sed vix in mortis hora sincerè euomere virus peccatorũ possunt. O quàm triste mihi est, id Sacramentum, quod pro solatio statui, exitium fieri ex hominum malitia & vanissima vanitate longè præsentissimum. quid potui dicere dulcius, Fatere peccatum, & dimittetur tibi; fatere vni soli, verbo vno, & absolutus eris, etiam ab omnibus mundi, si patrasses, delictis?

HOMO. Ita est, benignissime IESV, facilius nihil esse potest. sed eheu! difficilius nihil corruptæ naturæ videtur.

CHRISTVS. Quid ita? an homo aliquando peccatum confiteri statuit? si aliquando? cur, vt dixi, differt, dum morâ inualuerit malum, dum hostis potentior? non decrescit morâ pudor, sed augescit. Et verò quæ tanta pudoris causa?

HOMO. Non video aliam, quàm arrogantiam insanam hominum, qui vel vnius iudicio absolui veremur, potiusque optamus insipientissimè coram orbe toto accusari & damnari, quàm apud vnum nos accusare & absolui. malumus coram orbe toto ignominiâ notari, quàm coram vno mortali, misero peccatore res nostras fateri, & gloriam

riam de victoria ſui reportare. malumus à te ſæpè in perpetuum reprobari , quàm ab vno terræ vermiculo facta noſtra non probari. Eia, Domine, imperfectum noſtrum viderunt oculi tui; adiuua nos, & diſrumpe vincula peccatorum noſtrorum. *Pſal. 138.*

CHRISTVS. Quid facies, miſer, in die illa horrenda, quando reuelabo abſcondita tenebrarum, & illuminabo conſilia cordium, & nihil occultum erit, quod non reueletur; & quod in tenebris ſummis dictum & geſtũ, in lumine coram toto terrarum orbe patebit? quantopere tum eluceſcet veritas illa, decretum, lex & ſententia mea, Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur? *Lucæ 14.*

HOMO. Timor & tremor venerunt ſuper me, & texerunt me tenebræ. horrendum eſt incidere in manus tuas, potentiſſime Deus. horrendum cogitare lamentationes & Væ miſerorum, quos inutilis pudor æternis damnabit tormentis. ibi reuelabitur iniquitas ad opprobrium ſempiternum: quam ſi confeſſione aperuiſſent tot pueri, tot puellæ, tot viri, fuiſſet illis peccatum ad gloriam ſempiternam. Quid dicemus ad hæc, ô anima noſtra? *Pſal. 54.* *Hebr. 10.*

CHRISTVS. Olim Sancti amici mei ſic inſtituebant ſuos, vt, ſi fieri poſſet, quot paſſus ambularet Monachus, declararet. illi non declinabant cor ſuum in verba malitiæ, ad excuſationes excuſandas in peccatis, ſed crebrâ atque humili confeſſione eluebant peccata ſua. Hinc tantâ certè pace & gaudio fruebantur; cùm peccati reos flagellet tortor aſſiduus conſcientia, & torqueat tanto violentiùs, quanto ſecretiùs. Serpentem illi fouent in ſinu ſuo, ignem ad internecionem deuorantem. An iam videtur in longum differenda confeſſio, vt diuturnior ſit pœna, difficilior venia, ſæuiora intus, etiam medijs in delicijs, tormenta? Colligata enim, ait Propheta meus, eſt iniquitas Ephraim, abſconditum peccatum eius; dolores partu- *Pſal. 140.* *Oſeæ 13.*

rientis veniệt ei. Ecce, dic vni vno verbo, & redibit pax & tranquillitas ſperata, & omnia bona pariter cum illa. Neque tantùm in Sacramento Pœnitentiæ candidè & ſincerè aperiebant vias ſuas: ſed generale & euidens indicium diabolicæ cogitationis pronuntiabant, ſi eam ſeniori confunderentur aperire; tum demum ſecuri, ſi perſpecti illis eſſent. Tunc enim ſciebant ſeniorem non permiſſurum, vt onus grauius imponeretur, quàm ferre poſſent; quippe qui vires declaraſſent: nihil verebantur deſpici, ſed optabant. Et certiſſimum illud nota decretum meum: Omnem, qui ſe humiliat, exaltandum. Ideoque numquam tales famæ faciunt iacturam, ſed nomen potiùs augent: non poteſt enim fallere verbum meum, & iudicia mea manent in æternum. æternâ lege fixum eſt, vt iterum dixi tibi, Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur; & omnis qui celando peccatum ſuum exaltare ſe nititur, ſerâ pœnitentiâ ignem fumo, vulnus fœtore prodere inglorius cogetur.

Caſſ lib. 4. Inſtit. c. 4.

Matth. 23.

Ibid.

HOMO. Quæ, IESV bone, commoda video! quot bonis, quot nos promiſſis inuitas, vt teterrimam hypocriſim vincamus, vt crebrò in ſanguine tuo abluantur animæ noſtræ; vt curentur vulnera noſtra; vt reuertamur ad te; vt mundi ſimus corde; vt tandem veniamus ad te, & videamus regnantem cum Patre & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum! Amen.

Oratio pro confeſſione ritè inſtituenda.

O Veritas æterna, Deus meus, qui ſcrutaris corda & renes, confitebor tibi, & non abſcondam peccatum meum: ſi enim aſcendero in cælum, tu illic es; &, ſi deſcendero in infernum, ades. Tu noſti omnia priuſquam fierent, & reſpicere ad iniquitatem non potes. Confitebor ergo aduerſum me iniuſtitiam meam, & tu remittes iniquitatem peccati mei. Confitebor homini, vt tibi Deo meo:

Pſal. 31.

meo: & tu, scio, pro benignitate tua, diriges linguam eius, & vias meas. Scuto me circumdabit veritas tua, & non timebo à timore nocturno; sed tuum iudicium, ô æterna Veritas, in quo manifestabuntur consilia cordium, & reuelabuntur abscondita tenebrarum. Gratia & veritas per te, Christe IESV, *facta est. Absque te, vani filij hominum, & mendaces in stateris, vt decipiant de vanitate in idipsum, & decipiantur miseri, dum celare volunt omnia videntem, & testem velocem iniquitatis suæ. O, quot in iudicio tuo, laruâ & personâ depositâ erubescent coram orbe terrarum; & apparebunt sepulchra dealbata; nequiterq; se humiliasse, quorum interiora plena erant idolo! O insensati, quis vos fascinauit non obedire veritati? puduit coram vno erubescere, & ecce coram vniuerso orbe terrarum reuelabitur iniquitas terræ. O quàm breuis laus impiorum, & gaudium hypocritæ instar puncti! Si ascenderit in cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur: & qui viderunt eum dicent, Vbi est? Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & terra consurget aduersus eum. Væ, qui profundi estis corde, & à Domino absconditis cōsilium! quorum sunt in tenebris opera, & dicunt, Quis videt nos, & quis nouit nos? Tu nosti, Domine, & contemplaris in omni loco bonos & malos: ideoq; non declinabo cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: sed voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quia bonum est. Tu ostendes mihi viam rectam, per eum quem ducem mihi dare dignatus fueris; eum ipsum vt te audiam: non enim est prudentia, non est consilium, à te, Domine. Incertæ sunt omnes prouidentiæ nostræ, da illi, quæso, Domine, spiritum rectum, vt cognoscat mirabilia de lege tua, vt aperiat mihi voluntatem tuam; quam scire vehementer desidero, & vni tibi placere, & seruire in vera sanctitate & iustitia, in humilitate & patientia, castitate perfecta, & sincera caritate omnibus vitæ meæ.*

Psal. 90. Ioan. 1. Psal. 61. Eccli 19. Galat 3. Iob 20. Ibid. Isaiæ 29. Psal. 141.

Praxis ad peccatorum confessionem peragendam.

PRima. Obſerua diabolum nihil magis, hoc maximè tempore moliri, quàm vt efficiat homines incredibili inſaniâ, etiam aliquando Religioſos & pios, præſertim mulieres, abſcondere peccata ſua, excuſare, palliare, nullã admittere monitionem. atque ita aſtu magno, vt S. Bonauentura ait, omnia peccati & defectuum excludere remedia. Quanto acceptiores Deo ſunt grauiſſimi peccatores, quàm eiuſmodi ſimulatores! quia faciliùs certè illi, quàm hi, vtpote tepidi, curantur & ſanantur. Aſſueſcere ergo quiſque primo debet confeſſario, &, ſi Religioſus eſt, etiam Superiori ſe ſincerè aperire, neque defectus tantùm, ſed & inſuper tentationes, aliaque pietatis exercitia.

Secunda. Etſi verò laudabile certo Confeſſario confiteri; tamen ſi, vt fit, libertati officere videatur, non tantùm mutare conuenit, ſed oportet, & potiùs ignotus, & in tenebris adeundus, quàm in pœnas & tenebras exteriores anima per reticentiam à dæmonio muto detrahatur. Idem eſto iudicium, ſi periculum animæ ex confeſſione timeatur, ſi ſecreti reuelatio. Eapropter Eccleſia mater decreuit, vt in mulierum monaſteriis quotannis ter vt minimùm alij ab ordinario dentur Confeſſarij. Ideo ferè in Iubilæis facultas omnibus tribuitur, etiam Religioſis, cuiuis approbato confitendi. Sed diſcreti Superiores, & animarum veri zelatores, huic incommodo vltrò occurrunt, &, vt meritò debẽt, offerunt facultatem confitendi alteri, ſi angi ſuorum videant conſcientias; tantum abſit vt negent. Certè negare illam, præſertim in monaſterijs mulierum, durum eſt, & ob Chriſtum vinctas, vt ſic loquar, laqueis irretire, ac in ſalutis portu, portam illius, eheu! occludere. Hac de cauſſa prudenter ſanè B. Thereſa in ſuo Ordine Confeſſarij optionem dedit. Vides quantâ libertate hìc vtendum. Vnde probare non poſſum allici pœnitentes: ſed conſilium R. P. Aluarez vtile ſemper viſum ac ſalutare, vt eos demum audiat & iuuet Confeſſarius, quos ad eum Dominus miſerit; pro his enim illi gratiam, &, vt ſic loquar, annonam largitur, quâ animam paſcat. Idque humilitas ſuadet. Si enim quiſque alium ſe meliorem æſtimare debet, vtique etiam aptiorem animabus iuuandis: nemoque verè humilis ideo ſe aptiorem, quòd doctior fortè ſit aut exercitatior, putet, cùm ſciat Dei ſolius

Concil. Trident.

folius esse trahere, sanare, dirigere animas ad finem & perfectionem, quam illis destinauit: incertas verò esse hominum prouidentias. Illud etiam laudabile aliquorum iudicatur institutũ, vt eo Confessario, quem Dominus in loco, seu confessionali statuerit, vtantur; in hoc illius paternam, cum humilitate, prouidentiam sequantur. Ille nouit cui quem mittat: sic Philippum misit Eunucho, sic Ananiam Paulo, sic Cornelio Petrum. nec misit tantùm, sed instruxit, priusquam mitteret, quid opus facto esset; & ad Cornelium missionem miraculo testatus fuit.

Tertia. Deligendus Confessarius vir doctus, prudens, maturus ac pius, non verbosus, nec blandus: quod de mulieribus dico. His cum Confessario, vti vitanda familiaritas, ita etiam visitatio, & frequens colloquium, nisi necessitas compellat; ac tum quidem breue, & numquam sine teste admittatur, etiamsi Angelus de cælo esset. Sic Sanctæ omnes fecerunt, sic Sancti. Qui aliâ cùm potest viâ graditur, non insistit Sanctorum vestigiis, & temeritatis suæ pœnas metuat.

Quarta. In confessione instituenda humilem & perspicuum esse oportet, ordinatum ac breuem, omissis generalibus, & iis, quæ sub conditione vulgò ab omnibus ferè narrari solent, ac longâ narratione, maximè in eo quod ad castitatem pertinet: cùm narratio & accusatio verbosior periculosa sæpè sit vtrique, & pœnitenti, & confessario. Speciem facti & peccati explicare sufficit, id est, circumstantiam illam, quæ efficit illud peccatum longè grauius, vt sunt circumstantiæ personæ, si illa coniugata, Religiosa, voto obstricta. Vis autem commodè te præparare ad confessionem? vtere formulâ examinis generalis. Primò, gratias age, quòd spatium pœnitentiæ dederit Deus; Secundò, lumen pete, vt agnoscas peccata tua ac detesteris; Tertiò, examina te; Quartò, contritionem excita; Quintò, firmiter propone emendationem. Examinare autem te poteris, quomodo cõtra Deum, proximum, & teipsum peccaris cogitatione, verbo, opere, atque omissione: vel certè actiones diei percurre, & breuiter tria vel quatuor (quando grauius nihil est) collige, de quibus in confessione te accuses; ac potissimùm contritioni & proposito intendas. Iuuat in examine quotidiano ad expeditam confessionem, confitenda annotare: pro contritione actum illius l.1.c.5. explicatum recitare.

Quinta. Etsi crebra confessio laudanda sit, & hîc tamen moderatio adhibenda. Sacerdotibus equidem etiam quotidianam Sanctorum exemplo suaserim: sæcularibus piis semel atque iterum in hebdomade sufficiet confiteri, & quidem breuiter, nisi necessitas

ſitas aliud imperaret. Cauendum autem ne ex conſuetudine fiat confeſſio, ſed ita ſemper inſtituenda eſt ac ſi ſtatim poſt illam moriendum foret, non tamen ſcrupuloſè. collationem inſtituere confeſſionum, & de profectu ſuo iudicium ex illis facere apprime ſalutare.

Sexta. Quâ reuerentiâ, humilitate, quoque ritu confitendũ ſit paſſim traditur. Vnum moneo, vt in formula quæ confeſſioni præmittitur, dum pœnitens dicit *Confiteor Deo*, reflectat, & ſeriò cogitet nõ homini ſe, ſed Deo cui omnia patent, loqui: neque humanæ prudentiæ vllius, ſed ſoli Deo eiuſque gratiæ confidat, vt velut in ſanguine Chriſti lauandus accedat. Deinde ad *mea maxima culpa* contritionem iterum excitet, mente ſaltem adiiciendo, *& doleo quòd tot beneficiis, tanto amori Dei mei nil niſi peccata repoſuerim.* Idem fieri expedit ad eadem verba poſt confeſſionem repeti ſolita. Formulâ longiore ſi temporis anguſtia vti non permittat, ſaltem breuiore vtendum, hac vel ſimili, *Confiteor Deo omnipotenti, B. Mariæ, omnibus Sanctis, & tibi, Pater, quia peccaui nimis, mea maxima culpa.*

Poſt confeſſionem peractam Primò, gratias age; Secundò, pete gratiam vt te emendare queas, ac tibi diffide, Deoq; confide; Tertiò, propoſitum renoua, & quoad potes occaſiones proſpice, & vitare decerne; Quartò, pœnitentiam exple, orationes iniunctas recitando. Addere poteris afflictionem aliquã corporis, aut incommodè flectendo, aut quid ſimile, & eleëmoſynam largiri ſaltem ſpiritualem, pro proximis orando, & potiſſimùm iis qui malè affecti ſunt. ſic etenim tria bonorum operum genera expleueris.

IACVLATORIÆ.

Ioan. 5. *Ecce ſanus factus es, iam ampliùs noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.*

Pſalm. 31. *Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi: dele Domine iniquitatem meam.*

Luc. 15. *Peccaui in cælum, & coram te, & iam non ſum dignus vocari filius tuus, ſed fac me ſicut vnum è mercenariis tuis.*

Pſalm. 18. *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo.*

CA-

CAPVT XI.

Exercitium seu deliberatio de Pia ac frequenti communione.

HOMO. O Sapientia æterna, ô lumen mentis, quàm varijs sententijs & exemplis distrahor! neque satis possum constituere cum animo meo, quid expediat; vtrùm crebrò hæc Sacramenta vsurpare, an reuerenter rariùs ad illa accedere. Inuitat me certè benignitas & humanitas tua, Domine IESV, qui ad magnum hoc conuiuium vocare dignatus es etiam claudos, cæcos & debiles & peccatores, quorum primus ego sum. Obsecro te igitur, vt, si diuinæ voluntati tuæ id magis placeat, concedas mihi gratiam, quâ sæpiùs ad sacram hanc cœnam, cæleste epulum accedam, & tibi, qui es salus mea vnica, coniungar. *Luca 14.*

CHRISTVS. Ego descendi de cælo, vt panem istum cælestem vobis proponerem; vt qui manducaret hunc, viueret in æternum. Ego quotidie in Missæ sacrificio memoriale completum esse volui passionis, & amoris mei: ego in ara crucis amoris igne vri, vt essem tibi dulcis panis & acceptus, & omne in me delectamentum haberes. quid ergo formidas accedere, quãdo ego clamo: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis; bibite, & inebriamini, carissimi? nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis. *Ioan. 6.* *Prou. 9.*

HOMO. Sanè, benignissime IESV, memoriam hîc facis mirabilium tuorum, misericors & miserator Dominus, vt escam des timentibus te. Quid enim est homo, vt digneris eum vocare, & cum eo epulari, & ingredi ad eum, & mansionem apud eum facere? Quæ non bona illi obuenire *Psal. 110.*

nire debent ad quem diuertere dignaris, tu fons omnis bonitatis! Existimo certè, eos qui toties pane cælesti pascuntur, cælestes euadere debere, & vnum tecum fieri.

Ioan.6. CHRISTVS. Viuunt & manent illi me, & ego in illis; si quoad humanitus possunt, sese præparent ad hoc conuiuium, in quo ego sumor, & recolitur memoria passionis

Aug.l.10. Cōfes.c.19. meæ. Sed cibus sum grandium; cresce etiam, tu, & manduca me: nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ; sed tu mutaberis in me, & particeps eris omnium timentium me.

HOMO. Credo, Domine, quia, cùm sis potentissimus & liberalissimus, non potes introire ad nos, & non effundere munera gratiæ tuæ: non potest quis accedere ad te, fontem vitæ, & sitire fluenta fœtida mundi huius: animæ, cui licet bibere ex calice tuo verè præclaro, non libet bibere de calice dæmoniorum.

CHRISTVS. Ita gratiâ meâ efficere soleo. sed sunt qui

Gen.49. panem meum, qui præbet delicias regibus, hodie comedunt, & mox ad siliquas porcorum cum filio prodigo redeunt. istis certè sæpè fiunt nouissima peiora prioribus. Iubeor enim cedere dæmonibus locum meum, id est, animam, quam mihi emi pretio magno, vt glorificarer, &

Prou.8. portarer in ea. deliciæ enim meæ sunt esse cum filijs hominum.

Rom.2. HOMO. Ideo vereor, Domine, accedere, ne thesaurizẽ mihi iram in die iræ: quia fragilis & miser homo ego sum, neque possum resistere aduersarijs meis.

CHRISTVS. Ad hoc paraui in conspectu tuo hanc mẽ-

Chrys. hom. 61. ad pop. Ant. sam, aduersus eos qui tribulant te. Nam qui me deuotè suscipiunt, tanquam leones ignem spirantes ab hac mensa recedunt, diabolo terribiles. neque difficile proinde est volenti, resistere. Si quis enim aduertat me secum esse,

Psal.26. Iob 17. nónne cum Dauide dicere poterit, Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum? Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Nullum certè efficacius

cacius remedium aduersus omnes tentationes; maximè carnis, cuius sunt iacula ignita, & cum qua anceps semper pugna. cupiditas verò radix omnium malorum minuitur: quia ego solus satio animam me esurientem bonis, & diuites dimitto inanes. voluptatis omnis ardor, etiam sensus restinguitur, quia prębeo ijs verè panem, omne delectamentum in se habentem. Verè enim dixit Propheta meus: Quid enim est bonum eius, & quid pulchrum eius, *Zach. 9.* nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?

Homo. Verùm tot humanarum rerum occupationes nos distrahunt, neque volentes, accedere sinunt ad te: sed turbamur erga plurima. cùm verò in pace sit factus locus tuus, gratum tibi obsequium esse non potest corde ani- *Psal. 75.* moq; vago, & vix cum veste nuptiali, venire ad te Regem regum, & Dominum dominantium.

Christvs. Probare seipsum omnino debet homo, & *1. Cor. 11.* sic de pane meo comedere, & de calice bibere: qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Verùm hæc probatio hoc exigit, vt immunis sis à grauioribus peccatis, & quoad humana potest fragilitas, pares te ad tantum hospitem, tantumque conuiuium. Neq; potest mihi quidquam esse magis ingratum, quàm has audire excusationes, quas adeò manifestè damnaui: Villam emi & iuga boũ, & vxorem duxi, & ideò non pos- *Luca 14.* sum venire. triste mihi est, omnibus me postponi; & indignitas summa, nihil esse apud aliquos quod minore curâ ac sollicitudine peragatur, quàm accedere ad mensam meam, & panem comedere Angelorum. Negotijs omnibus tempus tribuitur & largitur; omnium negotiorum maximo tempus deficit. properatur & festinatur ad forum, ad commercia, ad fabulas, ad iocos, ad ludos: imò, etiamsi ad proximum iuuandum eatur, nisi necessitas aut obedientia vrgeat, irreuerentia magna est, mox hospitem me deserere; me, qui de summo cælorum veni, vt cibem,

vt reficiam, vt ſanem, vt me totum tribuam. ſiccine ſeſe hoſpites haberi vellent? eâ beneuolentiâ accipi? eâ inurbanitate derelinqui? Túne ſuaderes amico tuo, vt cùm tot bona veniant mecum; tot mala diſſipem præſentiâ meâ; tam dulce mihi ſit vobiſcum eſſe vſque ad conſummationem ſæculi; tam triſte videre menſam meā vacuā & deſpectam; vt rarò accederet ad me Dominum ac Deum ſuum? At negotia habet: quod maius quàm me ſuſcipere? prudentiâ indiget: quid vtilius, quàm vt me, qui ſum Sapientia æterna, ſecum habeat, magni conſilij Angelum? robore indiget: nónne ego ſum fortitudo veſtra? nónne ego operor omnia in omnibus? imò hic eſt panis de cęlo, vt ſi quis ex eo manducauerit, non moriatur: nec enim ſolùm hîc peccata præterita condono; ſed præſeruo à futuris, & applico homini merita mea. Hæc ſanè cauſſa eſt, cur ſapientia mundi, quæ ſtultitia eſt, ſeipſam decipiat: ſine me itur ad prælia, ſine me conſilium initur. verùm ego Dominus exercituum: ego ſolus diſſipo ſapiētiam ſapiētum iſtorum, & conſilium impiorum non adiuuo. Non ſic faciebat Moſes ſeruus meus; qui ducere populum, etſi iuſſus à me, noluit niſi præcederem caſtra, & dux itineris eſſem, in conſpectu eius. Si ergo abſque me non eſt conſilium, non eſt potentia, non prudentia: nónne qui me derelinquunt, derelinquentur à me; & non proſperabitur via eorum?

Ioan.6. *Iſaiæ 29.*

HOMO. Quando ad vitæ terminum venerimus, meritò timere debemus, ne nos viſere recuſes, Redemptor noſter, qui ſanè ad te venire noluimus. Forſitan & iuſtâ hac animaduerſione punitur peccator, vt qui te ſuſcipere noluit ſanus; deploratus, & ab omnibus deſertus, à te etiam derelinquatur.

CHRISTVS. Nónne id meritò facio toties repulſam paſſus? quot enim concionatores, ſerui & præcones mei, inuitant eiuſmodi ad me? & tamen, quàm multi durâ ceruice, & incircumciſis cordibus Spiritui ſancto & bonis inſpi-

inſpirationibus reſiſtunt. Sto,& pulſo,& deſiderio deſidero paſcha manducare cum eis: ſed quia ſimul inuitat caro, inuitat mundus, ſæpè contemnor, & vix tandem admittor, admiſſus mox rurſum expellor. Quid, cùm ad iudicium veneris, reſpondebis, ô miſer homo? quando improperabo & exprobrabo tibi ingratitudinem tuam? quæram ex te, Quare dereliquiſti me fontem aquæ viuæ? quid nocui, aut in quo moleſtus fui? Inuitaui, & dixi, Venite, & bibite, & emite abſque argento, abſque vlla commutatione. & verò quoties cœnam meam non es aſpernatus? paui te ſanguine & carne meâ; amplexus te fui, & oſculum pacis dedi; imò tradidi me tibi: ſed vilis ob bonitatem meã, & malitiam tuam factus ſum, & abiiſti vagus in viam deſideriorum tuorum. An forſan aliud, quod ageres, erat, quàm vt mihi placeres? me quæreres in toto corde tuo? quæreres dum inueniri poſſem? iam venis vt recipiam te in æterna tabernacula; qui ſæpiùs hoſtes capitales tuos, quàm me hoſpitio non tantùm accepiſti, ſed maximo diſcrimine aduocaſti. quoties vt peccatum perpetrares, multa toleraſti; ego verò ſolio meo, templo meo, quod eſtis vos, excluſus ſum à te? & iam vis habere partem mecum, mecum epulari? *Luc. 22.*

HOMO. O quoties in æternum dolebo, ſi te Deum ac Dominum meum non recepero! quomodo poſtulare potero vt intrem regnum tuum, ſi tibi clauſero meum, vt aperirem hoſti? erubeſco totus, dum cogito, Domine Deus meus, immenſam caritatem tuam, quâ exultas, vt gigas ad currendam viam, vt è ſummo cælorum deſcẽdas ad manus & nutũ ſacerdotũ, vt venias ad me. Erubeſco, quòd ſæpiſſimè audierim in auribus cordis mei vocem tuam: Aperi mihi ſoror mea, ſponſa; caput meũ plenum eſt rore, & cincinni mei guttis nocturnis. Quid faciã, aut quid reſpondebo tibi dicẽti mihi, Ecce ſto ad oſtiũ, & pulſo: ſi quis audierit vocẽ meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cænabo cum illo, & ipſe mecum? *Pſal. 16.* *Cantic. 5.* *Apoc. 3.*

CHRISTVS. Attende insuper Sanctos meos, quot vigiliis, quot precibus, quot suspirijs parabant viam ante me; si comedebant, si bibebant, fluebant illis lachrymæ, & potum suum cum fletu miscebant, quòd qui panem Angelorum manducarent, siliquis cogerentur vesci porcorum. erat illis omnis mora longa, quâ à mensa mea abesse cogebantur: erat omnis mora breuis, & labor leuis, quando edebant & bibebant super mensam meam.

Psal.101.

HOMO. Heu mihi, Domine, heu misero mihi! quem nõ amor tuus stimulat, non vrget fames: sed qui venio ad te, quia compellit fortè fama, prouocat consuetudo; etsi nauseat anima super manna isto suauissimo. Hinc pastus carne tuâ, suspiro ad ollas carnium; potatus sanguine tuo, cogito de Babylonis poculo; recreata amplexu tuo, properat fornicari anima cum amatoribus multis, inquieta, vaga. Quare imus, precor, à facie Domini? quare deseruimus te, salus nostra? obliuiscimur tui, IESV, & infinitæ caritatis tuæ? nónne nobis tibi adhærere bonum, & in pace alta gustare, quàm suauis sis? intrare ad altare tuum, ad te, qui renouas iuuentutem nostram? in te manere, & te in nobis? Dixisti enim, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. O dulcissimum verbum! tu in me, & ego in te! O quanta dignatio! tu in me, & ego in te! O quantus amor! tu in me vili sterquilinio, & ego in te summo bono! O qualis commutatio! tu in me, & ego in te! quid vltrà petere, aut sperare possum? visitas nos certè in salutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum.

Ioan.6.

Psal.105.

Cant.8.

Pone te, Domine mi, sicut signaculum super cor meum, sicut signaculum super brachium meum. Memoriâ memor ero tui, & in æternum non declinabo à mandatis tuis. Traxisti me in funiculis Adæ, in vinculis caritatis. Quis me separabit à caritate tua? quis me vltrà morabitur, ne vocatus ad nuptias veniam; aut sitiens, ad fontem; aut prodigus, ad patrem; infirmus, ad medicum;

Osea 11.

eum;aut ſponſa, ad ſponſum, & deſiderium animæ meæ? Ne,precor, reſpue me iuſto iudicio tuo; ſed ſi moram feci, ſi rariùs veni ad te, ſi tardiùs aperui tibi, ſi oblitus fui comedere panem meum; nequaquam vltrà iam faciam: ſed frequenter & reuerenter apparebo in conſpectu tuo, nec vacuus gratiâ redibo; ſed manus meæ diſtillabunt myrrham primam, mortificationes, & cor meum loquetur tibi, & adhæreſcet anima mea poſt te, & me ſuſcipiet dextera tua. *Cant. 5.*

Oratio pro communione.

O Quàm ſuauis eſt, Domine, ſpiritus tuus, qui, vt dulcedinem tuam in filios demonſtrares, pane ſuauiſſimo de cælo præſtito, eſurientes reples bonis, & faſtidioſos diuites dimittis inanes! Ecce ego mendicus ſum & pauper, Domine, tu, quæſo, ſollicitus ſis mei: vt guſtare poſſim & videre, quàm ſuauis ſis; & numquam nauſeare ſuper Angelorum pane, in quo eſt omne oblectamentum, & omne miſerorum ſolatium. Tu enim es veritas, Deus meus, neç fallere, nec falli potes. Vileſcant mihi omnia, & amara ſint, propter dulcedinem tuam, quam hîc abſcondiſti timentibus te. Accedam ad te, & illuminabis me, ô lux vera, quæ illuminas omnem hominem. Accedam ad te, & accendes me, & ignem mittes in oſſibus meis, vt luceat lux mea coram hominibus, & videant opera mea, & glorificent te Patrem meum, qui in cælis es: turpe enim eſt, dulciſſime IESV, *toties paſci te pane Angelorum, & cum ſæcularibus, & ijs qui te ignorant, tam auidè veſci ſiliquis porcorum. Nónne mutari deberemus in te, & Angelorum vitam viuere, qui Angelorum paſcimur cibo, & frumento electorum? O quando inebriabor ab vbertate domus tuæ! O quando lætificabitur cor meũ in vino, quod tu, amantiſſime Domine, expreſſiſti, & torcular calcaſti ſolus! Ecce das te mihi totum; & ego non reddam me tibi? vis eſſe cibus meus, & delectatio mea: cur ergo vltrà quæram bibere de calice Babylonis, & delectari in vanitate mundi huius? Tu mihi panem præbes, carnem tuã, vt viuam de te. nihil ergo cupio extra* Sap. 12. Pſal. 39. Matt. 5.

Ioan.6. *te: sed credo, Domine, & spero, quòd qui mãducat hunc panẽ, viuet in æternum, spero quòd manebo in te, & tu in me, & quòd resuscitabis me in nouissimo die. Tu mihi calicem præbes, calicem salutarem, da, quæso, per gratiam tuam, vt dignè bibam illum, & satier cùm apparuerit gloria tua.* Cyprian. epist. 54. *O quàm præclarus calix iste! quàm religiosa est huius potus ebrietas, per quam excedimus Deo, & quæ retrò sunt obliti, ad anteriora extendimur, non habentes sensum mundi huius, sed diuitiis purpurati delicias contemnentes cruci hæremus, sanguinem sugimus, & intra ipsa tua, ô Saluator, vulnera figimus linguam, quo interiùs exteriusq́; rubricati, à sapientibus huius sæculi iudicamur amentes, qui religionis huius abhorrentes mandatum vsque hodie retrò abeunt, & à secretis diuinis, omnium intra se mysteriorum continentibus summam, diffugiũt & recedunt. qui manducat ex hoc pane, vltrà non esurit; qui bibit, vltrà non sitit, quoniam mysterij huius sic sufficit gratia, sic reficit intelligentia, vt cuicumque tantæ rei innotuerit plenitudo, omnis consummationis fine inuento, te, ô Domine, ferat in pectore, teipsum ferat in mente, & omni tempore habitatori suo dicta & facta iubilatione consonâ laudes resonent, & gratiarum actiones decantent.*

Praxis ad piè communicandum.

PRima. Consideratè statuere, frequenter, vt minimùm singulis mensibus, communicare, iudiciumque Confessarij super eo exquirere, eique humiliter acquiescere. Ille status profectusque rationem habebit, de quo difficile iudicare est. Semel in hebdomade feruenter Deo seruientibus sufficit; quod S. Pachomij discipulis Angelus præscripsit, & in variis Ordinibus Spiritus sanctus instituit: sæpius tamen etiam licet, atque vtile est, quia Deo gratum sæpiùs se inuitari, vel se inuitantem à filiis visitari. Certè viaticum optimum est in via communio, antidotum, præsidium, lucrum.

Secunda. Quotidie spiritualiter in Sacro communicare, & hoc pacto ad sacramentalem communionem sese præparare. Neque hoc solùm; sed magis quotidianis mortificationis exercitiis, & diligenti curâ spiritualis profectus. Humilitas optima dispositio,

ſitio, quâ quis ſeſe indignum æſtimat; & vera ac ſincera caritas: nihil enim æquè repugnat, ac vel minima a proximo auerſio, propter quem etiam debemus animas ponere.

Tertia. Quotieſcumque negotium arduum eſt, ſubſidium & ſolatium hinc petere, idque publicè potiùs, quàm priuatim, vt omnes agnoſcant nos (non vt Ethnici) fidere viribus, aut induſtriæ, ſed leuare oculos in montes, & ad cælum, vnde veniet auxilium nobis. *Pſalm.120.*

Quarta. Famulos, & fidei noſtræ commiſſos exemplo & exhortatione ad piam hanc conſuetudinem inducere; imò illos etiam hac conditione conducere.

Quinta Diligenter ſe ad communionem præparare, & poſt eam ſeſe conſeruare in deuotione, ac bibere de fontibus Saluatoris, inſtaurare vires vt cibo optimo.

Obſerua Primò, extrema hic vitanda: ſunt qui peccatis irretiti & immerſi, hæc ſacroſancta myſteria crebrò etiam adire optant; neque tamen vitam corrigunt: ſed eam hoc velamine tegunt, ac ſibi blandiuntur. De quibus illud Apoſtoli dicere licet; idcirco eos dormire, & indormire peccatis, quia non ſatis ſe probant, nec diiudicant corpus Domini. Alij non ſunt quidem grauioribus implicati peccatis, ſed inueteratis inhærent imperfectionibus, neque conantur ſe vincere; & tamen, ne aliis inferiores videantur, ſæpè ad ſacram Synaxim accedere contendunt: dicique illis poteſt; Comediſtis, & non eſtis ſatiati; bibiſtis, & non eſtis inebriati. Si quis diſſuadeat, queruli, importuni. Vtinam eiuſmodi, & qui quotidie celebrant ſacerdotes (aut certè deberent, crebrò) aduerterent fructum, quem colligunt, & metirentur profectum ab annis aliquot; quanto humiliores, magis patientes, reſignati, quieti, facilè deprehenderent ambitionis hæc deſideria eſſe potiùs, quàm deuotionis Cum inuitatus fueris ad nuptias, aiebat Dominus, vade & recumbe in nouiſſimo loco: hi verò cum primis volunt, & murmurant impudenter, ſi per famulos ſuos Dominus eos iubeat nouiſſimum locum tenere. Magna certè potentia Dei ſolius, & ab humilibus ſolis honoratur! *1.Cor.11.* *Aggai 1.* *Luc.14.*

Obſerua Secundò. Aliud eſſe genus qui neſcio quâ reuerentiâ Domino moleſtâ, ſibi inutili venire recuſant inuitati & moniti quòd defectibus pleni ſint & negotiis. Verumtamen certũ eſt non ſatisfieri debitis tempore, ſed re: & optandum, vt hi videant an tempore magis præparentur; an verò mundi magis ſint, quo diutiùs differunt, & peccata coaceruant; an magis deuoti poſtquam pluribus & peccatis & negotiis immerſi fuerint:

rint: planè certè, vt magis propinquus scilicet esset saluti, qui medicum diu fugit cùm æger esset, exspectauitq; donec malū inueteratum foret: vel vt debitor qui sinit vsuras vsurarum excrescere, vt minimè soluendo sit. anè, vt suprà dictum, præstat in negotiis humiliter auxilium flagitare per sacram communionem, quàm absque ea sibi præfidere: humiliter ad Deum dulcissimis his verbis, Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis: Venite, comedite panem meum; & bibite vinum, quod miscui vobis, etiam debiles & claudos inuitantem accedere; quàm rusticâ verecundiâ retrocedere. ita tamen, vt quantum res patitur, præparatio fiat tanto hospiti: quo suscepto, nihil opus ab aliis negotiis feriari, sed a malo; sufficitque ambulare in conspectu eius, & currere in viam mandatorum. Audiamus ergo Damascenum, Et purâ conscientiâ, fideque haudquaquā dubiâ accedamus; ac profectò, ait, sic nobis fiet, quemadmodū firmè ac constanter credimus. Ipsum porro omni puritate colamus, hoc est, spirituali, & corporeâ; siquidem duplex ipse est. Ardenti cupiditate ad eum adeamus, manibusq; in crucis formam compositis, crucifixi corpus suscipiamus, atque oculis & labiis, & frontibus impositis, diuini carbonis participes efficiamur, vt ignis desiderij in nobis insiti, assumptâ eâ, quæ ex carbone oritur, inflammatione, peccata nostra exurat, ac pectora nostra collustret: demusque operam vt per diuini ignis perceptionem inardescamus, diique efficiamur, &c.

Matth. 11. *Prou. 9.* *Damasc. de orthodoxa fide. l. 4. c. 14.*

IACVLATORIÆ.

Psal. 110. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se.*

Psal. 112. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra?*

Psal. 72. *Quàm bonus Israël Deus, his qui recto sunt corde!*

Psal. 62. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum.*

Matth. 26. *Accipite & comedite: hoc est corpus meum.*

Psal. 98. *Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.*

CAPVT XII.

Exercitium pro Sacra communione Religiosis & deuotis minùs occupatis accommodatum.

TRia ſunt, inquit Hugo, ſacrificiorum genera, vnum Dominici corporis, alterum contriti cordis, tertium mortificatæ carnis. oportet igitur præcedere ſacrificium humilitatis in mente, afflictionis in carne, vt habeatur deuotio in Dominici corporis conſecratione. Ideò pridie animam purgare contritione vel confeſſione, & abſtinentiam ſaltem aliquam facere conuenit. Secundò, actũ aliquem caritatis erga proximum (quod ſaltem orando pro eo fieri poteſt) vt induatur anima veſte nuptiali. Tertiò, affectum erga creatum aliquod exuere, proponendo, aut ſi licet faciendo aliquem mortificationis actum, vt induere poſſit IESVM Chriſtum; quòd reſpondeat valedictioni, quâ IESVS matri valedixit ante paſſionem; erat enim ipſa illi vnicum propè ſolatium. Quartò, aliquem ſaltem actum humilitatis exercere, qui reſpondeat lotioni pedum. quod D. Bernardus ſuis commendauit. *Hugo de clauſtro animæ lib. 2. c. 23.*

Primò, manè inuita Dominum, dum expergiſceris: conuerte te, vel, ſi potes, vt in Religione, adi Ven. Sacramentum, atque inuita, & audi; *Aperi mihi, ſoror mea ſponſa;* vel, *Zachæe feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Reſponde, *Deſidero te millies,* cum affectu omnium Sanctorum, *mi* IESV *quando venies?* *Lucæ 19.*

Poſtea, ſi Horas legis, eò applica, ad ſingula *Gloria, &c.* fidem, ſpem & caritatem exercendo; quia in hoc Sacramento potentia, & ſapientia, & bonitas relucent. Tum cum B. Simone Valentino à cubiculo vade ad Sacrum, quaſi comitando Chriſtum ad montem Caluariæ, &

compassionem excitando , atque intentionem renouando.

Quartò, in Sacro; Primò, in confessione detestare omnes imperfectiones tuas vsque ad Euangelium , & gratiam pete emendandi, & lege *Miserere*, vel alias preces pro Indulgentia maximè plenaria; Secundò, passionem reuolue vsque ad *Sanctus*; Tertiò, beneficia alia tum generalia, tum particularia vsque ad communionem. Tum cõmunica spiritualiter, inuitando Dominum, vt dignè valeas posteà sacramentaliter. Attẽde verò defectus & peccata, atque humilia te, pòst inuoca sanctos Patronos, & maximè B. Virginem , vt sicut ipsa in incarnatione, communione, & morte adspirauit ad Dominum, & se parauit; ita te iuuare, & ad tanti hospitis aduentum te comparare dignetur, vt pientissima mater, vsque ad postcommunionem. Tum fidem excita ad imitationem hæmorrhoïssæ & S. Thomæ. Secundò, amorem cum Magdalena, & B. Virgine, & opta vt omnes Deum infinitè ament, Sancti, purgandi, iusti, &c. Tum ad benedictionem vltimam cogita quasi cælum aperiri, & Sanctissimam Trinitatem inuoca, vt ad te veniat, & mansionem apud te faciat: Patrem vt tibi iterum det Filium, & vt Filius, & Spiritus sanctus seipsum; eisque tres potentias dica, omniaque facienda offer, contritionem rursus excita, & renoua vota, si Religiosus es , vel proposita tua præcipua. Tum spiritualiter Dominum cælitibus comitatum venientem vide, modò vt medicum, modò vt Patrem, &c. semper vt omne bonum amantissimè exspecta, & complectere: & mox, vt se tradidit, te totum ei vicissim trade, & millenos mundos si haberes, cum omni affectu possibili. Secundò, humiliando, & cognoscendo indignitatem tuam, opta cum omnibus Sanctis & omnibus creaturis eum ardentissimè diligere, & vni potentias potentijs eius , ei actus & membra omnia offerẽdo. Tertiò, gratulare ei omnia bona sua, & gratias age pro beneficijs. Deinde post Sacrũ pete cum magna

Marc. 5.

magna fiducia quod optas, cùm virtus hîc de illo exire solita sit, vtque imperfectiones tuas sanet omnes: simulque cælestem curiam saluta, & vt tuos suppleat defectus roga; posteà ad singulas horas inuita, vt maneat tecum Dominus, ac rursum illi te offer.

In prandio statue cultrum in gutture tuo, ne pecces in hospitem, sed ei de singulis præbe ferculum, mortificando te, & applicando passioni: quod tamē faciliter & absq; solicitudine fieri debet, ita vt non impediatur lectio, si Religiosus es. De Venerabili quoque Sacramento, eiusque laude, si potes, aliquid proximo disseras; quantum potes tantum aude, quia maior omni laude, nec laudare sufficis. Post hæc totâ hebdomadâ Dominum quotidie potes inuitare, iuxta exercitium infrà positum. Si verò sis sacerdos, à meridie velut officium incipe, ac totum ordina ad hoc sacrificium: & cùm colligis te ad horas, poteris forsan exercere te & præparare, primâ, secundâ, tertiâ per contritionem & confusionem, seu humiliationem, faciendo, si fieri potes, aliquod opus humile. Quartâ, quintâ, sextâ, per fidem, spē, & opus caritatis aliquod erga proximum, aut si potes corporis mortificationem. Septimâ, octauâ, nonâ, excitare te ad amorem, & Primò, in Litaniis (si, vt solent, vesperi à te etiam recitentur) inuitando omnes Sanctos, siue per te, siue per Angelum. Secundò, ad cœnam, cœnæ Eucharisticæ memoriam renouando, vt ad manuum lotionem lotionis pedum, quam Christus exercuit, atque hîc etiam mortifica te in aliquo, aut cibo aut condimento. Tertiò, suspira ad cælestem cœnam, & post hæc linguam diligenter custodi; deinde saluta Vener. Sacramentum conuertendo te saltem versus templum, & inuita saltem in fine examinis IESVM cum Sanctorum omnium desiderio; atque iterum, incumbendo, à Ven. Sacramento pete benedictionem, vti & manè.

Prou.23.

Oratio manè recitanda.

O IESV, IESV, IESV, *veni desiderium collium æternorum, & suscipe cor contritum & humiliatum, & si quæ vnquam per me fecisti bona, & quæ facturum te spero ad gloriam tuam, B. Virginis, & omnium Sanctorum, ac Patronorum meorum, pro Ecclesia tua, Principibus, &c. & potentibus, & Religiosis omnibus, pro animabus defunctis, & pro parentibus, ac benefactoribus nostris, viuis & defunctis, denique iustis & iniustis, & susceptis à me mihiq; commissis, vel propter te particulariter cõiunctis* N. *En venio cùm puluis & cinis sim, & peccator, fateor, verè maximus, ad te, ô* Rex regum, *&* Pater *misericordiarum, ac gratiâ tuâ filium tuum & heredem me esse spero, & laudare te cupio pro omnibus donis tuis, & beneficijs, & vita ac morte tua. O vnica spes, gaudium, & gloria mea, vtinam te fruar, tibi inhæream, & vnus tecum sim, voluntate & amore, habitemq; in cauernis dulcissimis vulnerum tuorum, & sanentur hæc vulnera mea* N! *ô virtus mea, si vis, potes me mundare, & cùm diligas me plus quàm ego me, quomodo de venia non sperabo, & victoria passionum mearum, vt cantem tibi, gloria mea, & non confundar? Concede mihi spiritum tuum, bonum & suauem, humilem & benignum, vt vnus tecum sim, nihilq; velim extra te, cùm nihil boni sit sine te. Credo tibi, Veritas æterna, & spero in te solo; gratulor tibi, ô omne bonum, & suspiro cum Sanctis & Angelis, & B. Virgine ad immensum, infinitum, gratuitum & spontaneum amorem tuum; in te omnem affectum quem possum, & voluntatem omnem transfundo, & confido tibi, ac diligo te ex toto corde meo, anima mea, mente mea, & ex totis viribus meis, omnesq; in te, & nihil nisi in te, & propter te, ô Deus meus, Deus cordis mei, & omnia.*

Aliud exercitium ante ſacroſanctam communionem.

PRimò, conſidera Dominum IESVM quaſi cum curia ſua ad te venientem. Pete verò, quis ſit, ab omnibus creatis, nempe Deus potentiſſimus, ſapientiſſimus, optimus, iuſtiſſimus, qui homo factus, tanta pro te fecit, ſicut omnia pro te creauit, &c.

Secundò, quantâ præparatione opus. vide quid Deo ob beneficia debeas, doctus figuris, Sanctorum exemplis, & ratione, cùm omnes tituli Regis, Imperatoris, &c. ei conueniant.

Tertiò, quomodo, & quare veniat, nempè vt plenè ſe communicet, vt omnia miracula ſpiritualiter renouet: vnde accipere potes perſonas diuerſas, modò cæci, modò hydropici, modò paralytici, vt Spiritus vnctio te docebit, eoque affectu accedere, vt ſanet te, & velut paruum mũdum recreet, ac S. Spiritum innouet in viſceribus tuis. Vide etiam quanti ſteterit Chriſto hic cibus animæ tuæ.

Quartò, ad quem ſecundùm animam & corpus veniat, attende, & deteſtare imperfectiones tuas præcipuas etiam ſigillatim, maximè illam contra quam inſtituis examen particulare.

Quintò, conſidera quis ſit effectus Ven. Sacramenti, nempe ſumma vtilitas, ſumma dignitas, ſumma iucunditas. fit enim anima templum, mater, ſepulcrum, cælum Dei. & fidei, ſpei ac caritatis actus exerce, percurrendo præcipua beneficia & perfectiones, v.g. Credo, Domine te eſſe eum qui creaſti me & omnia propter me, & iam ecce venis ad me: quomodo ergo non ſperabo in te, & diligam te ex toto corde meo, &c.

In

In communione

Considera in ictu oculi Maiestatem Dei, ac vilitatis tuæ abyssum, & amplectere Dominum cum Angelorum, Archangelorum, & Sanctorum affectu, eundo per singulos choros, teque totum resigna; & offer ei omnia, ac gratulare illi de omnibus bonis eius.

Post communionem

Primò, fides viua excitanda est; Secundò, admiratio, humiliatio, gratiarum actio & amplexus, oblatio cum vnione, petitio ac commendatio. Ad humiliationis affectum peccata & indignitas tua te excitet. Ad admirationem, perfectiones Dei: ad gratiarum actionem, omnia beneficia: ad amplexus amoris Dei, immensitas & bonitas infinita. Deinde offer te & omnia in vnione meritorum Christi IESV. Postremò pro te & commendatis postula quod vis in fide nihil hæsitans; qui enim hæsitat, ait *Iacob. 1.* S. Iacobus, similis est fluctui maris qui à vento mouetur & circumfertur. Non ergo æstimet homo ille quòd accipiat aliquod à Domino.

Oratio ante & post communionem.

ADorande, potentissime, immense, incomprehensibilis Deus, tu habitas lucem inaccessibilem; quomodo igitur erit conuentio lucis tuæ ad tenebras meas? tu es qui es, & in tuo conspectu omnia sunt quasi non sint, ac tamquam gutta roris antelucani: quomodo ergo accedet ad te qui existimat se aliquid esse, cùm nihil sit? coram te columnæ cæli contremiscunt, & velant facies suas; tibi decies centena millia assistunt, & ego vermis & non homo, cuius conuersatio est in terris, audebo ad te accedere? Tu Deus fortis, zelotes, Rex regum, quem nemo hominum videre potest, & viuere; quid ergo faciā peccatis innumeris reus maiestatis tuæ: etiam facturus plura hodie, nisi gratia tua retineret præcipitem, & cur-

currentem animam meam post greges sodalium suorum, quærentem cisternas quæ continere non valent aquas, & derelinquentem te fontem aquæ viuæ. Ecce hæc est illa infidelis, quæ post sanctas in Baptismo nuptias, fornicata est cum amatoribus multis, id est creaturis, & te repudiauit, atque earum amore filios tuos, sanctas inspirationes, odio habuit, & occidit in conspectu tuo: imò sanguinem tuum contemptui habuit. Denique ortus mihi est, culpa; vita, peccatum & miseria; mori, pœna. Domine Deus meus, quomodo audebo cælum aspicere, quomodo potero? qui cæcus vbique existentem, & propter me operantem non agnoui? Tu toties ab inferno eripuisti me, & tamen, eheu! adhuc vt debui te non dilexi, sed adhæsi creaturæ fallaci, hosti capitali, vt vitam, solatium & salutem animæ perderem (quæ in te solo erat) vt libertatem & te pro vilissima re venderem, & à te, Pater æterne, longè recederem qui vbique es, & dominaris. Nónne metuere debeo, ne cum Oza & Bethsamitis peream ad conspectum arcæ sanctissimi corporis tui? ne veste nuptiali carens, eijciar à cælesti cœna, vt pascam porcos, nec satiari possim, ô pastor animæ meæ? Cooperuit confusio faciem meam. Quid faciam, ô custos hominum, cæcus in via, vulneratus in silua, paralyticus in grabato? fugiámne cum Cain à facie tua? non, Domine, sed veniens veniam ad Patrem meum, ad fontem aquæ viuæ sitientem salutem meam, ad pastorem quærentem perditam ouem, cæcus ad lucem, oneratus & laborans ad eum, qui reficiat me, ruam in paternos amplexus, Pater mi, medice, magister, sacerdos, cibus meus. En velut mare magna contritio mea: non est qui consoletur me ex omnibus caris meis. quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Vanitas vanitatum, & omnia vanitas; at tu vnicum desiderium meum. O anima, vide IESVM *stantem à dextris virtutis Dei, ecce venit, & merces eius magna cum illo. Venisne, bone* IESV? *veni, Domine, noli tardare: venis enim vt excipias prodigum, lassum recrees, te contristantem exhilares, fugientem trahas, quondam te flagellantem osculeris, spinis pungentem corones, crucifigentem amplectaris, occidentem viuifices, odientem infinito amore prosequaris. Eia respice, Deus meus, de excelso solio gloriæ tuæ, & ne despicias me*

Ierem. 3.

Psal. 43.

Thren. 2.
Psal. 72.
Eccles. 1.

opus

opus manuum tuarum, factum & refectum à te, emptum pretio magno, vt glorificem & portem te in corpore meo, immò sanguine tuo pretioso lotum, & tibi, dulcissime IESV, pro tot lacrymis, opprobrijs & sputis, & mortis sententia adiudicatum. O quid pro his retribuam tibi, nisi me totum? omnia nūc vt stercora arbitror, vt te lucrifaciam; tecum in nouissimo sedere volo, vt placeam tibi, obediens esse vsque ad mortem Superioribus, omnia accipere de manu tua. fac de me secundùm beneplacitum tuum, nihil me delectet præter te, non laus peccatoris, non creaturæ quod satiare me non potest solatium. tu sola satietas, tu omne bonum meum. Da mihi, precor, vt impendam me in gloriam tuam & superimpendam, vt proximum omni caritate reducam ad te, vt totus tuus sim, & tu meus, in te viuam lignum vitæ, & per te dulcissimum manna, & tecum, Agne benignissime, & propter te. Ecce venio, & venire ad me dignaris, vt glorificem te, vt amem te, vt saner à te, vt pro præteritis satisfaciam, pro futuris gratiam impetrem, & gratiam merear in conspectu tuo, pro Ecclesia & Ordinibus, parentibus, benefactoribus commēdatis, & inimicis. Accedo, vt amplectar te, firmissimè credens, quia tu verè es hîc qui facis mirabilia solus. Auge fidem, spem excita, accende caritatem. Veni, veni, veni IESV, deliciæ tuæ sint esse mecum, & meæ tecum. Veni, dulcissime, potentissime, sapientissime, misericordissime, amabilissime Deus meus, cum B. Matre tua, cum sanctis Patriarchis, Apostolis N. Martyribus N. Confessoribus N. Virginibus N. omnibus, potissimùm Patronis, & quorum hodie memoriam facimus. præparent illi cor meum in habitaculum tuum, arcam, tabernaculum, thronum, templum, cubiculum & lectulum tuum, vt quiescas & maneas in me, vt videam te breui, & veniam ad te, amem te, ardeam, liquescam, consumar & consummer in te. Amen.

Alia oratio post communionem.

VNde hoc mihi, vt venias ad me, Rex regum, & Domine dominantium, coram quo Angeli non sunt puri? Venis ad me à templo

templo gloriæ tuæ, ſpeluncam latronum, ſerpentum habitaculum, vas contumeliæ, toties fœdatum, poſtquam toties ſanguine tuo lotum per infinitam miſericordiam tuam fuit: & tu, ô Deus, ô bonitas infinita, toties à me repulſam paſſus fuiſti, & contemptus. Ergóne credibile eſt, quòd Deus habitet ſuper terram, & velit facere nobiſcum, & epulari, & iucundari cum ſeruulo ſuo? Ita, Domine, & venire ad cloacam fœdam, leproſam, fornicariam ſponſam: quæ quod feciſti, defecit; pro dilectione odium, pro beneficijs reddidit maleficia. nec dedignaris præ amore ſedere cum ea in ſanie & ſterquilinio? neſcit, neſcit tamen homo, eheu! an amore, an odio dignus ſit poſt tot peccata commiſſa, bona omiſſa, tot imperfectè facta. Ecce, nihil inuenio, niſi peccati fomitem & ſentinam in me, & bonum facere non inuenio, abuſus ſum animæ meæ potentijs, & facta eſt memoria vaga ac inſtabilis, imbecilla ratio & cæca, voluntas ſacrilega & furioſa: te enim creatorem calcauit & crucifixit, vt placeret hoſti homicidæ; te conſeruatorem, vt inſidiatori; Redemptorem, vt perditori; ſe vocantem ad ſalutem Regem ſuum, vt tyranno; & neſcio, bone IESV, *quare offenderim te, niſi quia bonus es, & præſtabilis ſuper malitia hominum. Miſerere mihi, & exaudi me, & manſionem tuam apud me fac, & ſeruiam tibi omnibus diebus vitæ meæ. Heu mihi, Domine, quid inueniſti, quod trahat te à ſummo cælorum, & deſcendere faciat in abyſſum miſeriarum, niſi abyſſum caritatis & miſericordiæ tuæ? nihil hîc niſi quod in Magdalena, quod in paralytico, leproſo. ſed tu ſolus* Iob 14.
potens es mundum facere de immundo conceptum ſemine; ſine fluant aromata gratiæ, & flumina ſanguinis tui ex paradiſo corporis tui, de quinque limpidiſsimis fontibus vulneribus tuis, & mundabor, & lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Riga me, ô IESV, *lacrymis, quas fudiſti pro me, myrrhâ doloris tui vnge me, aſtringe vinculis, ſputis ablue, flagellis tuis emolli, ſanguine munda, irriſionibus fortifica, cruce erige, morte viuifica. eia ſuſcipe me in holocauſtum, & tyrannis peccatorum meorum fugatis, regna ſuper me, vt in quiete ſeruiam tibi, amem & fruar te, beatitudo mea, & nihil velim extra te. velle poſthac non habeo, niſi tuum. fac quod placet infinitæ potentiæ, ſapientiæ ac bonitati tuæ: ego*

omnia

omnia accipiā à paterna prouidētia tua, quæ nouit quid expediat prodigo filio suo. Dispone, Domine, in tempore & æternitate de me. nescio quid pro gloria tua, quam vnam spectare volo, conueniat & salute mea: ideoiterum resigno omnia in manus tuas, Domine, nolens in vllam rem affectu propendere, vel postulare, vt nudus nudū sequar, velut iam iam essem moriturus. Accipe me, Domine, & respice in me dolentem quòd vnquam recesserim à te; amplectere redeuntem, ô caritas immensa, Deus meus, & serua in te solo sperantem, & ne proijcias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum Psal. 50. *ne vnquam auferas à me.*

O amor dulcis, ô dulcedo amoris IESV, *totus desiderabilis. Accende in me ignem amoris tui, & vulnera me, vt totus transformer in te. Amo te omne bonum, pulchrum & honestum, omnis amœnitas, omnis suauitas, fons splendoris, fons melodiæ, fons odoris, fons dulcoris, fons amoris: astringe me, vt non fugiam illectus stercoribus & vanitate à te, & spernam inenarrabile bonum; ne plus me trahat creatura quàm Creator, vanitas quàm æternitas, detestabilissima miseria quàm summa felicitas, plus me inclinent sordes, quàm eleuet pulchritudo, seruitus quàm magnitudo,* Cant. 2. *amaritudo quàm dulcedo. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies æternitatis, & inclinentur vm-* Cant. 8. *bræ vanitatis. Ego dilecto meo, & ad me iam conuersio eius. Quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te foris, & deosculer te, & iam nemo despiciat, & nunquam separer à te?*

Tu scis, sponse animæ meæ, desiderium & gemitum meum: tolle quod displicet tibi in me. Da mihi cor humile, vt diabolicâ superbiâ non ruam, nulli displicere timeam, vel placere optem nisi tibi, sed vt lutum æstimari velim pro te, qui venisti ministrare, & Samaritanus, & dæmonium habens æstimatus es; da obediens omnibus vt tibi; da forte, ad tolerāda quæ prouida manus tua imponit; da dulce, ad compassionem & proximum vt te diligendum; da liberum, vt ex omnibus euolet ad te; da carneum, vt perfectè amem te. Tu potes, Domine, vtinam velis, meminisse afflictionis meæ in excelso solio gloriæ tuæ. Vtinam sanctissima mater tua, Patriarchæ N. Apostoli N. Martyres N. Confessores N. Virgines N. intercedant

cedant pro me, & gratias agant pro omnibus beneficijs tuis, vt veniam & saluer, & inebrier breui amore & gloriâ tuâ. Amen.

Praxis pro pia deuotaque communione.

PRima. Cùm communio sit memoriale Dominicæ passionis, de illa meditationẽ instituere optima est pręparatio: quemadmodũ etiam de natiuitate Christi, aut annuntiatione B. Virginis, seu incarnatione Verbi Dei; eò quòd per communionem mysterium illud quasi innouetur. O quanta dignitas peccatoris! quanta dignatio Creatoris! Idem etiam dici potest de Zachæo, &c.

Secunda. Videmus tot peregrinationes institui ad reliquias Sanctorum, & rectè: sed quid illæ si ad hoc SS. Sacramentum cõparentur? ergo peregrinemur nos ad illud, ad veram, vt sic loquar, humilitatem, & caritatem ac deuotionem; ad admirationem, quōd veniat Rex ad pauperem, idemque Deus ad reum mortis & proditionis, vt reconciliet illum sibi. Gaudeamus ob tãta dona, tantam apparitionem non Angeli sed Dei; non dubiam, sed certissimam.

Tertia. Cogita epulum esse, ac vestitu, appetitu, spirituali lotione, reuerentiâ te para; commenda hospitem & fercula; aufer & conserua ex iis quod tuis communices. Appetitum iuuabit si ab aliis abstineas cibis, ideò deuoti abstinentiâ aliquâ se parant. S. Margareta Hungarica, teste Surio, ieiunabat pridie in pane & aqua; B. Stanislaus Kostka cænâ abstinebat; S. Hedvvigis Ducissa Poloniæ præ amore ac reuerentia vberrimè flere solebat, & crebrò flexis genibus Eucharistiam venerari antequam sumeret; B. Xauerius eam flexis genibus distribuebat, & in sacro quotidiano quasi nouus sacerdos, deuotissimè S. Hostiam offerebat & lacrymabatur; B. Aloysius tribus diebus gratias agebat pro præterita communione, tribus gratiam petebat pro futura.

IACVLATORIÆ.

COnfitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis. Psalm. 138.

Repleti sumus manè misericordiâ tuâ, & exultauimus, & delectati sumus. Psalm. 89.

CAPVT XIII.

Aliud exercitium pro Communione, quo anima à Christo, & vicissim Christus ab anima inuitatur, cum commemoratione variorum beneficiorum, titulorum, & miraculorum in Ven. Eucharistia, & contritione, & gratiarum actione, resignatione, Fidei, Spei & Caritatis actu.

NOta, post singulas periodos, ad spatium aliquod, quasi respirando, coram Deo expendenda esse, quæ lecta sunt.

Secundò, si affectus dictet ibi etiam aliquantisper hærere, id omnino faciendum.

Tertiò, hoc exercitium posse in fine Sacri pridie communionis fieri, vel certè eundo eo consilio ad Ven. Eucharistiam, aut domi vesperi vel manè, vt infrà dicetur; & maximè in Sacro.

DOMINICA.

Matth. 11. CHRISTVS INVITAT ANIMAM. Venite ad me omnes,
Ioan. 6. qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Omne, quod dedit mihi Pater, venit ad me; & eum qui venit ad me, non eiiciam foras.

Psal. 8. ANIMA CHRISTVM VT CREATOREM. Quid est homo, quòd memor es eius; aut filius hominis, quia visi-
Isaia 40. tas eum? Omnia enim quasi stillæ situlæ, & tamquam momentum stateræ, & omnia, quasi non sint, sic sunt coram te, & tamquam nihilum & inane, reputata sunt tibi. O amator hominum, ô potentissime, Deus meus, qui me creasti,

creaſti, & omnia pro me; & mirabiliter hoc in Sacramento ſub ſpeciebus his eſſe voluiſti; verè mitis, & humilis corde! Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea; faciem tuam, Domine, requiram. Dic animæ meæ, Salus tua ego ſum; & miſerere mei. Exaudi me ſpes omnium finium terræ, & in mari longè. *Pſal. 28.* *Pſal. 33.*

Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Peccaui in cælum, & coram te. Vtinam numquam declinaſſem à mandatis tuis! Nónne enim mihi adhærere Deo meo bonum eſt? te vnum quærere? ad te vnum ſuſpirare, à quo omnia mihi bona manarunt? Quid retribuam tibi? qui, cùm mei immemor eſſem, recordatus es mei tu; cui millia millium miniſtrant, & decies centena millia aſſiſtunt, & non eſt numerus militum tuorum. Tu reſpicis terram, & facis eam tremere, & tribus digitis appendis molem eius. Infinitas tibi, immenſe Deus, gratias ago, pro omnibus donis tuis, & in vnione gratiarum actionis, quam agit, & egit ab initio creationis ſuæ ſanctiſſima anima tua, dulciſſime IESV, & mater tua, & omnes beati ſpiritus, ac Sancti tui. Et credo in hoc Sacramẽto eſſe verum corpus & ſanguinem tuũ. Tu enim dixiſti, ô æterna Veritas, hoc eſſe corpus tuũ, & illud mihi dediſti: ideoque & ſpero in te, omniaque tibi committo. Diligo te ex toto corde meo, tota anima mea, & mente mea, & ex totis viribus meis. Ex te enim, & in te, & pro te, ſunt omnia. Deſidero te millies, in quem deſiderant Angeli proſpicere, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur. mi IESV, quando venies? me lætum quando facies? me de te quando ſaties? O Deus meus, Deus cordis mei, & omnia! abſorbeat me immenſa & melliflua vis amoris tui: vt amore amoris tui moriar, quia amore mei dignatus es mori. *Contritio.* *Pſal. 6.* *Iſaia 40.* *Pſal. 103.* *Actus Fidei, Spei, & Caritatis.* *Oblatio ſui.* *Præſentia Dei actus.* *Aſpiratio.* *Vnio.*

Manè euigilans, iterum ea repete, poſt ſolitas preces. Initio Sacri, cogita, quo affectu æquum ſit recipi Domi-

num tuũ à te, vt eſt v.g. Creator tuus, vel Paſtor, Redemptor, &c. Secundò, expende verba inuitantis Chriſti; Tertiò, animæ; & exerce affectus in hoc exercitio poſitos; Quartò, per diem ſubinde eoſdem renoua.

DIE LVNÆ.

Apoc.3. CHRISTVS ANIMAM INVITAT. Ecce ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit ianuam, introibo ad illum, & cænabo cum illo, & ipſe mecum.
Ioan.10. Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oues meas: & venio à ſummo cælorum, vt vitam habeant, & abundantiùs habeant.

ANIMA CHRISTVM VT PASTOREM. O Paſtor, & conſeruator mi, & Sapientia æterna, & Veritas certiſſima, qui me paſcis & conſeruas, & omnia pro me: atque inſuper hîc panem in corpus & ſanguinem conuertis, vt
Iſaiæ 40. ego viuam, & conuertar in te. Scriptum eſt de te: Sicut paſtor paſcet gregem ſuum, & in brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo leuabit, fœtas ipſe portabit. Require ergo oues tuas, & viſita eas, ſicut viſitat paſtor gregem ſuum, quando fuerit in medio ouium diſſipatarum. In paſcuis vberrimis paſce eas, & in montibus excelſis Iſ-
Pſal.56. raël. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. So-
Cant.2. net vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora, ô ſpecioſe formâ præ filiis hominum. Quæ eſt enim exſpectatio mea? nónne tu, Domine? Attamen, ô Deus meus, confundor, & erubeſco leuare faciem meam ad te, quia fornicata ſum cum amatoribus multis. Laboraui in gemitu meo, &c. vt ſuprà.

DIE MARTIS.

Zachar.9. CHRISTVS ANIMAM INVITAT. Ecce Rex tuus venit tibi iuſtus, & ſaluator. Ipſe pauper, aſcendens ſuper aſinam, & ſuper pullum filium aſinæ. vbi eſt refectio mea,
Marci 14. vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem?

ANIMA CHRISTVM VT REGEM SVVM. Rex regum, & Do-

Domine dominantium, qui me ad fidem, tot millibus relictis, vocare dignatus es, & hîc pro me, mirè accidentia absque substantia conseruare. Exspectans exspectaui te, Domine, & intendisti mihi, ô desiderium collium æternorum. Benedictus, qui venit in nomine Domini. Esto brachium nostrum in manè, & salus nostra in tempore tribulationis. Te enim exspectauimus, veni, Domine, & noli tardare; & relaxa facinora plebi tuæ. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, sed miserere mei. Tu es enim Rex meus, qui mandas salutes Iacob. Exurge, exurge, quare obdormis, Domine? Exurge, & ne repellas in finem. quare faciem tuam auertis? obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostrę? Laboraui in gemitu meo, &c. vt suprà.

Psal. 39. *Matth. 21.* *Isaia 33.* *Psal. 78.* *Psal. 43.* *Ibid.*

DIE MERCVRII.

CHRISTVS ANIMAM INVITAT. Venite, & comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Omnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentũ, properate, emite, & comedite: venite, emite absque argẽto, & absque vlla commutatione vinum & lac. Comedite amici, & inebriamini, carissimi: desiderio enim desideraui hoc pascha manducare vobiscum.

Prou. 9. *Isaia 55.* *Cant. 5.* *Luc. 22.*

ANIMA CHRISTVM VT AMICVM LIBERALISSIMVM. O liberalissime Domine, qui non dedignatus es vocari & esse amicus ac frater noster: & verè amicus, qui te totum mihi dare, & ad pœnitentiam ac amicitiam vocare dignatus es, & hîc per accidentia ita atque per substantiam operari: qui omnia, quæ audisti à Patre tuo, nota fecisti nobis. Quid est homo, quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Sitiuit anima mea ad te, Deus, fontem viuum; quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, quia dereliqui te fontem aquæ viuæ, & fodi mihi cisternas,

Ioan. 15. *Iob 7.* *Psal. 41.* *Ierem. 2.*

quæ continere non valent aquas. Laboraui in gemitu meo,&c. vt ſuprà.

DIE IOVIS.

CHRISTVS ANIMAM VT SPONSAM INVITAT.

Cant.5. Aperi mihi, ſoror mea, ſponſa, amica mea, columba mea; quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. *Cant.2.* Surge, propera amica mea, ſpecioſa mea, & veni, oſtende mihi faciem tuam. *Oſeæ 2.* Sponſabo te mihi in fide, & in iuſtitia, & in iudicio, & in miſericordia, & in miſerationibus, & ſcies quia ego Dominus.

Cant.5. ANIMA CHRISTVM VT SPONSAM. Surrexi vt aperirem tibi dilecto meo. Manus meæ diſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatiſſimâ. veni, ô ſponſe mi dulciſſime, qui ad hunc ſtatum filiorum tuorum me vocare dignatus es: & hîc mirabiliter eſſe, totus in toto, & in qualibet parte, ſpirituali ac mirabili adinuẽtione tuâ: vt non ſecundùm carnem viuamus; ſed in te, *Prou.8.* cuius deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum. *Sap.12.* O quàm ſuauis eſt, Domine, ſpiritus tuus, qui, vt dulcedinem tuam, quam habes, in filios demonſtrares, pane ſuauiſſimo de cælo præſtito reples eos, habente in ſe omnem dulcedinem, & omnis ſaporis ſuauitatem. Veni, Domine, in domum tuam, templum tuum, animam meam, quam tibi millies dedicaui. *Cant.3.* Egredimini, & videte filiæ Ieruſalem Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua, in die deſpõſationis illius, & in die lætitiæ cordis illius. *Ierem.14.* Sed, eheu! bone IESV, cur ſicut colonus futurus es mihi in terra, & vt viator, declinans ad manendum? veni, dilecte mi, & mãſionem apud me fac, *Cant.1.* & trahe me poſt te; curremus in odorem vnguentorum tuorum. Nemo enim poteſt venire ad te, niſi traxeris eum. *Pſal.118.* Erraui ſicut ouis, quæ periit, ſed ecce nunc reuertor ad te in vniuerſo corde meo. Conuertere, quæſo, & proiice poſt tergum tuum omnia peccata mea. Laboraui in gemitu meo, &c. vt ſuprà.

DIE

DIE VENERIS.

CHRISTVS ANIMAM INVITAT. Consurge, consurge, sede Ierusalem, solue vincula colli tui captiua, filia Sion: quia hæc dico ego Dominus: Gratis venundati estis; & sine argento, redimemini. Emi enim te pretio magno, vt glorifices me, & portes me in corpore tuo. Emi, non corruptibilibus, auro, vel argento, sed pretioso sanguine meo. Imò etiam tauri mei, & altilia occisa sunt, & omnia parata; venite ad nuptias. Quid potui tibi facere, & non feci? Quod est enim bonum meum, & quod pulchrum meum, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? *Isaia 58.* *1. Pet. 1.* *Matt. 22.* *Zachar. 9.*

ANIMA CHRISTVM VT REDEMPTOREM. O ineffabilis dilectio! vt seruum redimeres, tu te, ô Domine, tradidisti! O IESV, redemptor liberalissime, qui seruulũ tuum sanguine tuo liberare dignatus es; & ita hîc esse, vt, quamuis hostia diuidatur, diuidi corpus tuum nequeat, vt scilicet cor meum non diuidam abs te. Respice in me, & miserere mei; neque despicias me, Deus salutaris meus. Anima enim mea desiderauit te in nocte, & ad te de luce vigilo. Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea, in terra deserta, inuia & inaquosa. Expãdi ad te manus meas; quia anima mea sicut terra sine aqua tibi. Miserere mei, Deus, secundùm magnam misericordiam tuã. Miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego. Et quò ibo à facie tua, Pater mi, & liberator meus de inimicis meis iracundis? Tuus sum ego, saluum me fac; quoniam mandata tua exquisiui. Laboraui in gemitu meo; & cetera vt suprà. *Psal. 62.* *Psal. 50.* *Psal. 24.* *Psal. 118.*

DIE SABBATI.

CHRISTVS ANIMAM INVITAT. Veni in hortum meũ, soror mea, sponsa: messui myrrham cum aromatibus meis: & comedi panem meum cum melle meo, & bibi vinum cum lacte meo. Surge, propera, amica, speciosa mea, & veni. Iam enim hiems transijt, imber abijt, flo- *Cant. 5.* *Cant. 4.*

res apparuerunt in terra nostra. veni de Libano sponsa mea, veni de Libano: veni, coronaberis.

ANIMA CHRISTVM INVITAT VT PATREM ET GLORIFICATOREM. O pater futuri sæculi, ô glorificator meus! O quàm præclara est hereditas tua! Quanta præparasti timentibus & diligentibus te, Deus meus, qui præparasti in conspectu meo talem mensam aduersus omnes qui tribulant me; qui hîc esse, & ad vocem etiã pessimi sacerdotis assiduè præstò esse pro me, sub vtraque specie totus & integer, non dedignaris! Fac, obsecro, vt cibus etiam meus sit, voluntas tua. Et si inueni tantam gratiam in cóspectu tuo, vt te mihi dares; ostende mihi faciem tuam, vt sciam te, & inueniam te, quem magno desiderio desiderat anima mea: & quomodo coarctor, vsque dum perficiatur! Ostende mihi gloriam tuam, & saluus ero. Recordare ouis perditæ, Pastor bone; Pater amantissime, prodigi filij tui. Scio, non sum tibi necessarius, neque vtilis seruus. Sed nosti, spero, Domine, quia amo te, & ad te omne suspirium meum. O quàm dilecta tabernacula tua, Domine! concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Laboraui in gemitu meo, &c. vt suprà.

Psal. 22. *Exod 33.* *Psal. 83.*

Oratio coram Ven. Sacramento pro sui renouatione, & vitæ emendatione: quæ etiam ante & post communionem vsurpari potest.

PRimò, obserua & meméto, dum ingrederis templum ad aquam lustralem, lotum te sanguine Christi IESV, & te ablue actu contritionis, ac siste te quasi coram tota curia cælesti, cuius ibi pars bona est, hancque orationem recita:

Aue, dulcissime IESV, *Domine meus, & Deus meus, benedic, quæso,*

quæso, inopi & calamitoso exuli tuo, recipe me in amoris tui suauißimos amplexus. Fac signũ crucis.

Auete venerabiles manus pro me cruci affixæ.

Auete pedes speciosi pro me clauis confixi.

Aue latus speciosum pro me vulneratum.

Aue cor mitißimum IESV, *meo & mei indignißimi peccatoris æterno amore saucium.*

Aue mater & refugium peccatorum MARIA, *stella maris & portus salutis.*

Auete Angeli & Sancti Dei, faustißima sidera, succurrite naufrago & erranti in medio vasti maris.

Audi, Domine, suspirantem ad te, laqueis in mediis, vbi, eheu! tot ceciderunt fortes Israel. Ecce quã in angusto & lubrico stamus! subtus dracones & mille cuspides, infernus ipse; circa nos hostes, intra nos fragilitas. Tu Deus supra nos, cuius abyssalia iudicia me conturbant, cui infidelis fui peccatis innumeris, longè plura commissurus, ni ebrium tenuisset in præcipiti manus tua & misericordia tua. quod enim est peccatum, quod facit homo, quod non faceret alter homo, sine te: & eheu! quid scio, quid serus vesper vehet, quando columnæ cæli obstupescunt, & stellæ de cælo ceciderunt? Habeo enim fontes peccatorum & omnis infelicitatis intra me, imperfectiones meas, quibus omnia ita inficiuntur, vt respondere tibi de vllo opere non poßim. O quoties periclitatus sum, & euasi gratiâ tuâ de medio hostiũ, serpentium, ignis, naufragij in arcem tuam, id est adiutorium tuum, & sublatus super altitudinem terræ ex amore tuo, qui amore mei solius nõ habuisti vbi caput reclinares! Obtuli tibi in holocaustum voluntatem meam arborẽ tuã, vt nec bona velle liceat mihi, nisi tu, Deus, cui cura ab æterno de me est, id per Superiores significes. Absit verò vt iam detrabã de holocausto? Quid enim, Pater benignißime, scit puer tuus, quid expediat sibi, quam viam teneat cæcus in tot periculis, & ignarus viæ? cur medico phreneticus præscribet? si me voles esse omnium minimum, vt sim maximus in æternum apud te sessurus in throno tuo, nónne infinita est misericordia tua? si obedire vis me omnibus, vt regnem & iudicem, & gloriâ tuâ circumder, qui venisti ministra-

Aug. hom. 23. lib. 50. homil.

re, & non ministrari, qui factus es obediens Patri æterno, etiamsi æqualis, vsque ad mortem crucis; parentibus tuis, imò & tortoribus in tormentis; nónne mihi magna gloria sequi te, Domine, qui pro me cum sceleratis reputatus es? Si ergo iam commoda quæram, corporis, sensuum, ventris mei mancipium, sciens impoßibile esse hîc ventrem, & ibi implere mentem; si obliuiscar præuaricationis meæ, & Adæ, & tot damnatorum, & tui, IESV, felle potati; si immenso supplicio redimam sicut Esau in conspectu tuo vilem è creatura voluptatem; si honorifica, qui me verè omnium minimum, & peccatorem maximũ agnoscere debeo, affecto; si pauperes sperno, iudicia hominum formido; si vilem me cognosco, & vilis haberi nolo; ô quanta erit confusio mihi in conspectu tuo! Quomodo enim exempla tua sequi graue mihi esse potest, qui sum creatura, seruus, miles & filius tuus, toties æternæ mortis reus, qui toties spõte in seruum me obtuli, & optaui fieri vnicam voluntatem tuam; probè sciens te per Superiores loqui vtilißima animæ meæ, & incertas esse prouidentias nostras? Vbi iam est ergo fiducia mea? Tu, Domine, spes mea, & amor meus à iuuentute mea, ne memineris iniquitatum mearum, ne sis mihi formidini. Tu spes mea; sed illumina me, & coniunge me tibi, & laudent te cælum & terra mecũ pro tot & tantis beneficiis tuis. Gratias ago ex affectu & amore quo possum summo: nosti enim, spero, Domine, quia amo te, quòd tu Deus, me amaueris ab æterno, etiamsi scires te aliquando osurum, conseruaueris te crucifixurum, redemeris te toties pro vili creatura venditurum, expectaueris prodigum, iustificaueris impiũ, præseruaueris fragillimum, & vocaueris fugientem proditorem tuũ, vt collocares eum cum Principibus populi tui, & seruiret tibi omnibus diebus vitæ suæ. Et non sufficiunt tanta vt amore liquescat anima mea? Gratias item ago pro tribulationibus, tentationibus, reprehensionibus & confusionibus, & me offero ad hæc, & postulo veste tuá indui, obtestans per viscera misericordiæ tuæ, vt retribuas illis, qui suo fortè crudeli damno, & pœnâ tibi luendâ, tantũ bonum mihi attulerunt. Cupio tecum baiulare crucem, nudus nudum sequi. Hæc est voluntas mea, Deus meus, suprema, velut hodie morituri coram te Iudice & Patre amantißimo, & curia Sanctorum,

Isaiæ 53. Marci 15. Hieronym. in epistola ad Iulian.

rum, quos testes habebo infidelitatis & tepiditatis, si deterior, superbior, distractior, impatientior euasero. Auerte, Domine, hoc à seruo tuo, & fac vt temporalium omnium habeat fastidium, cùm hæc satiare numquam poßint. Tu, Domine, solus bonus, & omne bonum, sola satietas animæ meæ; quis mihi tribuat, vt te solum diligam, & proximum propter te, etiam hostem, vt membra, vt filios tuos, & sponsas, & paratus sim etiam animas ponere pro ijs? tibi enim præstare me scio, quæ ijs facio, seu bona seu mala. Quis mihi tribuat, vt quæram te, vt amem te in omnibus, cùm tu in omnibus mei amore existas, & mihi opereris? Desidero te millies, mi IESV dulcißime, suauißime, amantißime, pretiosißime, pulcherrime, potentißime, nobilißime, sapientißime, liberalißime, optime, vita mea, protector, gloria mea, creator meus, finis, Redemptor meus, Domine, Pater, sponse, frater, & omne bonum. Hæc omnia es, & quomodo mihi non sufficis, & tepidus sum in amore? Veni, mi IESV, quando venies? veni, & vre cor meum, inebria me caritate tuâ, fac me vnum tecum, sicut tu & Pater vnum estis. Accipe cor meum, suspiria mea, corpus & animam, sanguinem cogitationes N. verba N. & omnes actiones meas N. in vnione omnium meritorum tuorum & Sanctorum tuorum, purißimis manibus B. Virginis & Angeli Custodis mei, sanctorum Patronorum meorũ. Dispone, ordina de me creatura tua: nosti enim quid expediat, & vis & potes, & tua infinitis titulis sunt omnia, Deus meus, Deus cordis mei, & omnia. Amen.

Colloquium animæ cum Christo pro Sacro audiendo, & communione, maximè pro ijs, qui non intelligunt quæ leguntur, & distractis.

CONsiderare hîc oportet IESVM velut præsentem, atque eum magno affectu comitari.

ANIMA. Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus *Isaia 63.*

bus de Bosra, iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ? quare rubrum est indumentum tuum, Domine IESV, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?

Ibidem. CHRISTVS. Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum. circumspexi, & non est auxiliator; quęsiui, & non fuit qui adiuuaret; quæsiui qui simul contristaretur, & non fuit; consolantem me quæsiui, & non inueni. *Psal. 68.*

Isaia 63. ANIMA. Miserationum Domini recordabor; laudem Domini super omnibus quę reddidit nobis Dominus, & super multitudinem bonorum domui Israel, quæ largitus est secundùm indulgentiam suam, & secundùm multitudinem misericordiarum suarum. Ludebam ego in plateis, & in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc Vnigenitus eius, exijt posito diademate, sacco vestitus, aspersus cinere caput, nudus pedes, flens & eiulans, quòd morte damnatus esset seruulus eius. Intueor illum subitò procedentem, stupeo nouitatem, causam percunctor, & audio. Quid facturus sum? adhucne ludam & illudam lachrymas eius? planè, si insanus sum, & mentis inops, non sequar eum, nec simul cum lugente lugebo. Ecce, vnde pudor, dolor, & timor vnde? vtique quia ex consideratione remedij, periculi mei æstimo quantitatem. *Bern. serm. 3. de Nat. Christi.*

Isaia 41. CHRISTVS. Ne timeas, quia ego tecum sum; ne declines, quia ego Deus tuus. Elegi te, & non abieci te; confortaui te, & auxiliatus sum tibi: super montem excelsum adscēde tu, exalta in fortitudine vocem tuā. Ecce enim memoriam feci mirabilium meorū, & dixi discipulis meis, Hoc quotiescumque feceritis, in memoriam mei facietis. Audi Euangelistam meum, & recordare paupertatis meę, absynthij & fellis. *Isaia 40.* Ad ingressum sacerdotis. *Luc. 22.* *Thren. 3.*

ANIMA. Quid retribui tibi? eheu! quid retribuam? credo, Domine, & doleo vehementer peccasse me in cælum,

&

& coram te, qui dedisti animam tuã pro me: sed spero in te spes mea, & diligo te ex toto corde meo. Gloria Patri, &c.

EVANGELISTA. Tum ait illis IESVS, Tristis est anima mea vsque ad mortem; sustinete hîc, & vigilate mecum: & progressus pusillùm procidit in faciem suam orans, & dicens, Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu: & factus in agonia prolixè orabat, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. *Ad Confiteor. Matth. 26. Luc. 22.*

ANIMA. Et ego te vltrà offendere potero, Deus meus? quid retribui tibi, &c.

EVANGELISTA. Tunc ait illis, Venit hora, ecce filius hominis tradetur in manus peccatoris: & confestim accedens ad IESVM dixit Iudas, Aue Rabbi; & osculatus est eum: dixitque illi IESVS, Amice, ad quid venisti? osculo filium hominis tradis? *Ad osculũ altaris. Marc. 14. Matth. 26. Luc. 22.*

ANIMA. Et ego pro vana creatura te deseram? quid retribui, &c.

EVANGELISTA. Et adduxerunt eum ad Annam primò, & interrogauit IESVM de doctrina, & discipulis eius, atque vnus assistens ministrorum dedit alapam IESV, dicens, Sic respondes Pontifici? *Ad introitum. Ioan. 18.*

ANIMA. Et ego ne verbum quidem pro verbere tolerare potero? quid retribui, &c.

EVANGELISTA. Sequebatur autem IESVM à longè Simon Petrus: & qui adstabant, dicebant ei, Verè ex illis es: ille autem cœpit anathematizare, & iurare, Quia nescio hominem istum. & statim gallus cantauit; & egressus foras, fleuit amarè. *Ad Kyrie eleison. Marc. 14. Matth. 26.*

ANIMA. O quoties negaui te, & egressus risi dolores tuos! quid retribui, &c.

EVANGELISTA. Et adduxerunt IESVM ad Caipham principem sacerdotum & quærebant falsum testimoniũ contra IESVM, vt eum morti traderent: & adiurauit illum Caiphas; & conclamarunt vniuersi, Reus est mortis. tunc ex- *Ad orationes, epistolam, graduale. Matth. 26.*

exſpuerunt in faciem eius, & colaphis eum ceciderunt: alij autem palmas in faciem eius dederunt, & illudebant ei. Manè autem facto concilium inierunt, vt eum morti traderent.

Matth.27.

ANIMA. Et quomodo non viuam tibi, ô vita mea, & ſalus mea? quid retribui, &c.

Ad Euangelium. *Ioan.18.*

EVANGELISTA. Adducunt ergo IESVM à Caipha in prætorium, & cœperunt illum accuſare dicentes, Hunc inuenimus ſubuertentem gentem noſtram.

ANIMA. Te, Domine, qui pertranſiſti benefaciendo, & ſanando omnes! tu autem nihil reſpondebas, bone IESV. quid retribui, &c.

Ad Credo. *Luc.23.*

EVANGELISTA. At illi inualeſcebant, dicentes: Commouit populum docens per vniuerſam Iudæam.

ANIMA. O quoties reddidimus tibi, ô bone IESV, pro bono malum! quid retribui, &c. Eheu! quid retribuam? credo, Domine, & doleo vehementer peccaſſe me in cælum, & coram te; ſed ſpero in te, ſpes mea, & diligo te ex toto corde meo. Gloria Patri.

Ad oblationem, & calicis præparationẽ.

Hic offer te & omnia opera tua, ſicut Dominus à Iudæis reprobatus ſeſe Patri pro nobis obtulit.

Luc.23.

EVANGELISTA. Pilatus autem audiens Galilæam, remiſit eum ad Herodem, qui interrogabat eum multis ſermonibus: & cùm IESVS illi nihil reſponderet, ſpreuit illũ Herodes cum exercitu ſuo, & illuſit indutum veſte albâ, & remiſit ad Pilatum.

Ierem.3.

ANIMA. O Sapientia æterna, túne factus es in deriſum propter me! quid retribui tibi, &c.

Marc.15. Ad lotionẽ manuũ & ſecretas. *Matth.27.*

EVANGELISTA. Per diem autem feſtum ſolebat dimittere illis vnum ex vinctis, quemcumque petiiſſent, & dixit, Quem vultis vobis dimittam, Barabbam an IESVM?

ANIMA. Cui compararunt te, Deus meus! & quoties vilior mihi fuiſti? quid retribui, &c.

Ad præfationem. *Matth.27.*

EVANGELISTA. Dicit autem illis Pilatus, Quid igitur faciam de IESV qui dicitur Chriſtus? dicũt omnes, Crucifigatur.

figatur. ait illis Præses: Quid enim mali fecit?

ANIMA. Ego sum, Domine, qui peccaui. filij hominum vsquequo graui corde? nónne iste est, cui venienti cecinistis festum osanna? nónne, de quo scriptum, Omnia bene fecit? & canunt Angeli, Sanctus, & perenne Alleluia? quid enim mali fecisti, ô bonitas infinita? at illi magis clamabant, Crucifigatur. Sanguis eius super nos & super filios nostros. quid retribui tibi, &c.

EVANGELISTA. Tum milites Præsidis suscipientes IESVM in prætorio, congregauerunt vniuersam cohortem, & flagellabant eum, & plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, & arũdinem in dextera eius, & genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes, Aue Rex Iudæorum; & exspuentes in eum, ceperunt arundinem, & percutiebant caput eius, & ponentes genua adorabant eum, & dabant ei alapas. Ad Canonem. *Matth.* 27.

ANIMA. O quàm pudet me, sub spinoso capite membrum esse delicatum! quid retribui, &c.

Memento hîc cum sacerdote eorum, pro quibus orare debes, & supplica per dolores Christi Domini, in nomine ipsius.

EVANGELISTA. Exiuit ergo iterum Pilatus foras, exiuit & IESVS, portans spineam coronam, & purpureum vestimẽtum, & dicit eis, Ecce homo. Cùm ergo vidissent eum Pontifices & ministri, clamabant, Crucifige, crucifige eum; & dicit Iudæis, Ecce Rex vester. illi autem clamabant, Tolle, tolle, crucifige eum. Ad eleuationem. *Ioan.* 19.

ANIMA. O Pater æterne, respice in faciem Christi tui. quid retribui, &c.

EVANGELISTA. Exuerunt ergo eum chlamyde, & duxerunt, vt crucifigerent eum, & angariauerunt Simonem Cyrenæum, & ad flentes mulieres conuersus IESVS dixit: Filiæ Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, quia si in viridi ligno hęc faciunt, in arido quid fiet? & venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, & dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Ad reliquũ canonis post eleuationem. *Matth.* 27. *Luc.* 23. *Matth.* 27.

ANI-

ANIMA. Volo, Domine, venire post te, & abnegare me, tollere crucem tuam, & sequi te. quid retribui? &c.

Ad *Omnis honor, & Pater noster.* *Luc.* 23. *Matth.* 27. *Ioan.* 19. EVANGELISTA. Et ibi crucifixerunt eum, & latronem vnum à dextris, & alterum à sinistris, & diuiserunt vestimenta eius, sortem mittentes, & blasphemabant eum dicentes, Salua temetipsum. Stabat autem iuxta crucem IESV mater eius. IESVS autem dicebat, Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt: latroni verò, Hodie mecum eris in paradiso: matri, Ecce filius tuus: Ioanni & mihi, Ecce mater tua: Deo Patri, Deus meus, vt quid dereliquisti me?

ANIMA. Mihi verò, Sitio; æstuans amore salutis meæ. *Ioan.* 19. denique, Cõsummatum est. &, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Dignus est, Domine IESV, morte, qui tibi recusat viuere. quid retribui, &c.

Ad *Agnus Dei.* *Luc.* 23. *Ioan.* 19. EVANGELISTA. Centurio autem, & qui cum eo erãt, videns tenebras factas super vniuersam terram, ait: Verè filius Dei erat iste. Stabant autem omnes noti eius à longè: & vnus militum latus eius aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua.

ANIMA. Quis mihi det, vt viuam tibi, & moriar pro te, bone IESV? quid retribui tibi, &c.

Ad communionẽ. *Marc* 15. *Matth.* 27. *Ioan.* 19. EVANGELISTA. Et cùm serò esset factum, Ioseph ab Arimathia petiit corpus IESV, & donauit ei Pilatus, & accepto corpore inuoluit illud in sindone munda, & cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire: & posuit illud in monumento nouo, quod exciderat in petra.

ANIMA. O vtinam complantati facti simus similitudini mortis tuæ, vt simus simul etiam resurrectionis, & in nouitate vitę ambulemus! *Psal.* 72. Mihi autem adhærere tibi, bonum est, & ponere in te omnem spem meam. quid retribui, &c.

Ad post-communionem. EVANGELISTA. Et cùm transisset sabbathum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent IESVM, qui tertiâ die

die resurrexit à mortuis propter nostram iustificationem.

ANIMA. Quid retribui tibi,&c.

EVANGELISTA. Maria autem stabat ad monumentum, & conuersa est retrorsum, & vidit IESVM stantem. tunc dicit ei IESVS, Vade ad fratres meos,& dic eis, Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum,ad Deum meum & Deum vestrum. Posthæc apparuit discipulis suis, & dixit eis,Pax vobis, ego sum,nolite timere. *Ad Dominus vobiscū & orationes. Ioan.20.*

ANIMA. Quando veniam,& apparebo ante faciem tuam? quid retribui,&c.

EVANGELISTA. Et accedens IESVS locutus est eis dicens,Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturę;& ascendit in cęlum:& cùm complerentur dies Pentecostes,misit promissum Paracletum:illi autem prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. *Ad benedictionem. Marçi 16. Ibidem.*

ANIMA. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? calicem salutaris accipiam,& nomen Domini inuocabo. Credo, Domine,& doleo vehementer peccasse me in cælum & coram te; sed spero in te, ô spes mea, & diligo te ex toto corde meo. Absorbeat me immensa & melliflua vis amoris tui, vt amore amoris tui moriar, qui amore mei dignatus es mori. *Psal 115.*

Alia oratio, Christiani hominis officia ac omnium propè virtutum actus complectens.

DOmine Deus meus, in cuius conspectu sto, coram quo tremunt vniuersæ potestates,omniaq; sunt,quasi non sint; gratias tibi ago; quia me de nihilo creasti & vniuersa pro me, quia redemisti me sanguine tuo,& Ecclesiæ tuæ aggregasti; & pro omnibus beneficijs, quæ sanctißimæ humanitati Christi Domini, B.Virgini & omnibus Sanctis, atque hominibus & mihi concessisti:à te enim,& tua sunt omnia, vt non sit vnde glorietur omnis 4.Reg. 3. Isaiæ 40. *Gratiarum actio.* 1.Cor.1.

August. *caro. Creasti verò me, & hæc omnia dedisti, vt seruiam tibi, & ni-*
Adoratio. *si fecero, æterna mihi supplicia comminatus es. Adoro te ergo, Deus meus, & seruire tibi volo: atque abrenuncio mundo, carni & diabolo, & omni creaturæ, quæ me rebellem faciat tibi creatori meo.*
1. Thess. 5. *Quid enim? fortè hodie sicut fur in nocte veniet improuisa mors; & quid tum coram tribunali tuo responderem tibi, si ob leuem*
Psal. 118. *voluptatem, vile lucrum, vel vanitatem declinassem à mandatis*
1. Ioan. 5. *tuis, quæ, vt dixisti, verè grauia non sunt? Ah, vtinam te, Pater*
Actus Contritionis. *piissime, numquam offendissem! tu enim verè omne bonum es, & à te & immensa ac spontanea caritate mihi omnia bona venerũt:*
Sap. 7. *pro quibus, eheu! retribui mala. verùm ecce redeo seruus ad Domi-*
Psal. 34. *num, filius prodigus ad Patrem misericordiarum, & Deum to-*
2. Cor. 1. *tius cõsolationis, & adhærere tibi volo fide viuâ, spe firmâ, carita-*
Fidei. *te perfectâ. Credo tibi, ô Veritas æterna, ac Catholicæ Romanæ Ecclesiæ tuæ, tot Martyribus, miraculis, antiquitate & vnitate roboratæ; imò per gratiam tuam paratus potiùs millies mori, quàm*
Spei. *eam non audire. O Deus meus, tu es spes mea, in te confido,*
Iob 3. *non erubescam, etiamsi occideris me, in te sperabo. Iacto super te,*
Psal. 54. *Domine, curam meam, & omnem solicitudinem meam proiicio in te. Scio enim præsentem vbique esse te, & mei, velut vniuersi curã*
Aug. Soliloq. c. 14. *gerere. Fac ergo, Pater carissime, de me secundùm bonam voluntatem tuam, non meam: tu enim solus Dominus, tu medicus &*
Resignationis, Patientiæ & Fortitudinis. *dux meus in via hac; tu nosti, quid mihi ægro expediat, quæque sit peregrino eundum. accepto proinde omnia bona & mala de manu tua, siue paupertas, infamia, dolores erunt: omnia enim prouidentiâ*
Sap 14. *tuâ gubernantur, & in ditione ac voluntate tua cuncta sunt*
Esther 13. *posita. & quis est qui dicere possit: Cur ita facis? & quid, quæso, ha-*
Iob 9. *bet conqueri, qui infernum est promeritus, de momentanea tribu-*
2. Cor. 4. *latione, quæ æternum gloriæ pondus operatur in nobis? Scio insuper*
Confidentiæ. *quòd benignus & misericors Pater es, neque patieris me tentari*
Ioël 2. *supra id quod possum. O bonitas infinita, diligo te verè ex toto*
1. Cor. 10. *corde meo: à te enim, & in te solo omne bonum meum est, vbique mihi præsens es, & omnia largiris, ô fons bonorum omnium. Cur*
Amoris Dei. *igitur te neglecto, creaturæ vanum anxiè & frustra quæram sola-*
Matth. 22. *tium? Téne, IESV bone, derelinquere possum, fontem aquæ viuæ,*

&

& bibere Aegypti, huius mundi, aquam turbidam? Sitio & suspiro ad te vnum, & amplector te vlnis animæ meæ, proximos verò omnes & inimicos propter te. Ecce condono illis iam coram te ex toto corde, quidquid peccauerunt in me. Si enim diligentes me tantùm diligo, nónne & Ethnici hoc faciunt? Ego verò Christianus & filius tuus sum, qui pluis super iustos & iniustos, & solem tuum oriri facis super bonos & malos. Verùm, ô Domine Deus, da mihi vt non verbo tantùm, sed & opere & veritate diligam te & proximos meos, ac lato corde curram in via mandatorum tuorũ. Et certè cùm recogito labores & dolores, IESV *dulcißime, quos pro salute mea sponte subijsti, quid mihi pro illa graue esse potest? an Missam audire? terræ vilißimum aliquod frustum alteri restituere? hoc N. abnegare? Sacramenta feruenter frequentare? consciẽtiam sedulò examinare? sobrium esse? proximum diligere? alijs honoratiora deferre? te super omnia amare? Pudet me torporis mei, dum filios huius sæculi aspicio, & quantos illi labores pro momentanea hac vita tuenda subeant. quomodo enim mihi mandata grauia videri possunt, cùm tu, Veritas æterna, dixeris, Mandata mea grauia non sunt? Verè leue est onus tuũ, & iugum tuum suaue, maximè si annos æternos in mente habeã. O æternitas, æternitas quàm rara es in mẽtibus hominum! quarum alterutra felicißima, vel miserrima fortè hodie mihi obtinget: nescio enim quâ horâ venturus sis, & amore an odio dignus sim nescio. O quid non, cùm in morte iudex adueneris, pro æternitate fecisse vellem? Quid tum proderunt deliciæ, superbia, diuitiarum iactantia, & hominum fauores à te summo iudice strictè iudicando? Et cui vnquam profuerunt, aut quem satiarunt? Suscipe, quæso, Domine, propositum hoc meum, quo tibi hodie seruire firmiter statuo, præcepta tua & Ecclesiæ seruare, cuiq; suum tribuere, vti temperanter donis tuis, omnia aduersa & prospera suscipere de manu tua, omnia ad tuam vnius gloriam facere. Offero tibi cor, corpus & animam meam, oculos & manus, quæ numquam ad illicita conuertam; aures, quas numquam detrahentibus aut stultiloquio præbebo. Linguam, quâ nihil, nisi tibi placitum loquar; sed semper laus tua erit in ore meo. Denique me totum offero maiestati tuæ; fac de me*

Ierem. 2.
Caritatis proximi & inimicorũ.
Matth. 5.
1. Ioan. 3.
Propositum bene viuendi.
Psal. 118.
Luc. 16.
Matth. 24.
Sap. 5.
Contemptus rerum terrenarum.
Exercitium virtutum cardinaliũ.
Iob 2.
1. Cor. 10.
Oblatio sui.
Psal. 33.

Ephes. 1. Isaiæ 64. *Sanctorum patrocinium. Obtestatio cum diffidentia sui.* Psal. 141. Psal. 3. August.

secundùm beneplacitum tuum: seruus enim tuus sum ego, & opus manuum tuarum, ac desidero vni tibi placere, idq; protestor hodie coram te, Deus meus, B. Virgine MARIA, *& cælesti curia tua, quam suppliciter inuoco in auxilium meum. Da mihi, Domine* IESV *Christe, per vulnera tua, & per mortem tuam, & merita Sanctorum tuorum, gratiam, sine qua nil possum, vt hæc proposita mea fortiter exequar: tu enim sola spes mea, tu gaudium, & gloria mea, tu quies & finis meus, in quo solo conquiescere valeo & volo. O Deus meus, ô omne & vnicum bonum meum!*

Praxis audiendi Sacrum.

EVndo, cogita te velut ad montem Caluariæ ire; & quid ibi visurus sis, quantâque deuotione debeas adesse. Et intrando locum, asperge te aquâ lustrali, & cõtritionem excita. Tum, Primò adora Deum, Fidei, Spei & Caritatis actu, & intentionem renoua, dicendo Credo, Domine, & in te spero, ac toto corde te diligo Secundò, considera dignitatem sacrificij. Tertiò, propone reuerenter assistere: quæ omnia, iam sequenti oratiunculâ continentur.

Credo tibi, Rex Regum, qui ex amore summo verè carnem & sanguinem nobis tuum dedisti, & sub his speciebus, vt perpetuò nobiscum esses, mirabiliter esse voluisti; & infinitis figuris ac miraculis hoc declarasti. Cupio igitur interesse huic memoriali passionis, & sapientiæ, & potentiæ, & bonitatis tuæ, attentè, & omni, quâ possum, deuotione, cum Angelis tuis, & tota curia tua, ad gloriam tuam, & ad salutem & auxilium meum, ad Ecclesiæ vtilitatem, & omnium, qui se mihi commendarunt N. & defunctorum N. solatium. Da mihi ad hæc gratiam, ô vnica virtus mea. Amen.

Dum sacerdos parat necessaria sacrificiô, antequam incipiat, cogita Angelos aduentantes, vt honorent sacrificium, & confundere de tepore tuo.

Ad *Confiteor*: percurre breuiter peccata, contritionem excita, & innoua propositum emendandi. In ceteris, attende ad verba, si ea intelligas: aut rosarium, aut aliud lege.

In offertorio: cogita quæ agenda habeas illo die, & ea offer, ac sancta desideria tua recole, pristinaque proposita; omniaque vni cum meritis Christi IESV.

Ad

Ad *sursum corda*: attende ad passionem Christi. Est enim memoriale illius. Et in vtroque *memento*, ora pro iis omnibus, quibus oportet, collocando eos in partibus crucis.

Ad eleuationem: considera Christum in cruce, & adora. deinde cogita, quæ aduersa accidere possent: & ad ea te resigna. Considera post hæc beneficia Dei, & ad spiritualem communionem te præpara, rogando Dominum, vt ad te veniat, animam purget ab his N. & illis N. defectibus, eamque virtutibus exornet: denique, quasi cum sacerdote desiderio ardenti communica.

Post communionem: gratias age, & gratulare Deo de perfectionibus diuinis. Iterum renoua vota, & proposita; ac iterum agenda Deo offer, & in particulari ad mortificationem illius, circa quod examine particulari versaris.

Oratio pro communione spirituali.

Ecce adsto pauper & inops ad mensam magni Regis, & amantissimi Patris mei, tuam Christe IESV: *& credo tibi, ô æterna Veritas, quòd verè è summo cælorum ad verbum sacerdotis, vt me visites, venire dignatus es: verumtamē, conscius infirmitatis meæ, & peccatorum meorum, non audeo sacramentaliter suscipere te; sed dico cum Centurione, cuius seruum absens vti alios pluri-* Matth. 8. *mos sanasti: Domine, non sum dignus, vt intres sub tectum meum; sed per os sacerdotis, veni in animam meam. Munda, quæso, illam à malis eius & imperfectionibus N. & orna bonis & virtutibus N. pasce corpore & sanguine tuo, vt sicut catellus, comedat de mensa Domini sui, & repleatur benedictione, quod potes, & sæpè soles, etiam tantâ, quantâ, si sacramentaliter te susciperem. Omnino ita spero, & quòd non deseres me, & nihil me separabit à te hodie, nec vllo momento vitæ meæ. Vidi enim te, & cognoui caritatem tuam inæstimabilem, immensam pietatem: & nisi glacies ac lapis sim, fera, & non homo; non potero, per gratiam tuā, obliuisci illius: sed in te viuam, & tu in me. Tu mihi eris semper spes mea, gaudium meum, iucunditas mea, fiducia mea, diuitiæ* Bonau. l. 1. Stimuli. *meæ, dilectio mea, quies mea, tranquillitas mea, dulcedo mea, suauitas mea, cibus meus, refectio mea, tutela mea, sustentatio mea,*

expectatio mea, refugium meum, auxilium meum, refrigerium meum, patientia mea, protectio mea, responsio mea, locutio mea, meditatio mea, operatio mea, thesaurus meus, in quo solo fixa & firma, & immobiliter radicata sit semper mens mea, & cor meum. Amen.

ALia praxis erit, considerare sacerdotem vt Christi personam repræsentantem; Primò, tonsurâ, scilicet illius coronam, Secundò, amictu, velamen oculorũ Christi; Tertiò, albâ, illusoriam vestem Herodis; Quartò, cingulo, vincula eius; Quintò, manipulo, vincula manuũ; Sextò, stolâ, funes quibus tractus fuit; Septimò, casulâ, vestem purpuream; Octauò, cruce in pectore ac humeris, Christi crucem; Nonò, calice, dolores passionis; Decimò, corporali, sindonem quâ inuolutus fuit Dominus.

Alia, cõsiderare Missæ ceremonias, eisq; vitæ & passionis Christi memoriam renouare. Tu itaque, si libet, Primò, cum sacerdote, priusquam ab altari descendat, fidem ac puram intentionem exerce; deinde ipso stante ad pedẽ altaris repræsenta tibi Christũ orantem in monte Oliueti, sanguinemq; sudantem pro peccatis tuis, ac de iis conterere. Deinde ad osculũ altaris, memora osculum Iudæ: ad introitum, quod in domo Annæ passus est IESVS: dũ itur ad medium altaris, deductionẽ ad Caipham: ad *Kyrie eleison*, negationes Petri: ad collectam, accusationes: ad Epistolam, concilium in domo Caiphæ, & Christi condemnationem: ad Euangelium, quod in Septemtrione legitur, deductionẽ ad Pilatum gentilem, eiusque interrogationes: ad *Credo*, populi clamores: ad *Dominus vobiscum*, Pilatum ad populum loquentem: dum aqua & vinum petitur & offertur, te tuaque omnia Deo offer, ac cogita missionem ad Herodem & reditum ab eo: ad lotionem manuum, coram Pilato accusationem: ad *Orate fratres*, & secretas orationes, Barabbæ postulationem: ad præfationem & Canonẽ, recordare Iudaicarum vocum, *Tolle, tolle, crucifige eum*, & flagellationis & coronationis Domini tui: ad eleuationem, quomodo Pilatus ostenderit eum populo: ad cruces aliquot, & cùm silentio orat sacerdos, baiulationem crucis & crucifixionem intuere: ad *Omnis honor*, crucis eleuationem: ad *Pater noster*, eiusque septem petitiones septem verba Christi commemora: ad *Pax Domini*, &c. mortem IESV: ad *Agnus Dei*, militum confessionem: ad *Domine non sum dignus*, apertiones lateris, & depositionem de cruce: ad communionem, sepulturam: per primum *Dominus vobiscum*, post eam, significatur resurrectio & apparitiones ac docu-

documenta:per *Ite, Missa est*, ascensio Christi: per benedictionem, missio S. Spiritus, per Euangeliũ S. Ioãnis, prædicatio Apostolorũ.

Finitâ Missâ si communicare velis, rursum contritionem excita ad *confiteor*, ante communionis distributionem; fidem item, spem & caritatem, quarum actus toto decursu passionis exercere diligenter ac discretè potes. In communione, affectibus amoris & resignationis insta, Christumque animæ vlnis complectere, ac propone seriam vitæ emendationem, coram ipso & curia illius vniuersa.

Alij diuidunt vitam Domini in tres partes, & gratiosam memorant vsque ad Canonem, pœnosam eiusque passionem vsque ad communionem, gloriosam ab ea vsque ad finem. Quisque id sequi poterit, quod spiritus eum vnctio docebit.

Hoc autem modo; ad confessionem memento lapsus Adami, tuaq; peccata detestare: ad altaris osculum, Incarnationis Christi: ad introitum & *Kyrie eleison*, desiderij SS. Patrum: ad *Gloria* considera Christum natum: ad *Dominus vobiscum*, Magorum adorationem: ad Euãgelium & Symbolum, Christi prędicationẽ: ad *Dominus vobiscum*, miracula Christi: ad offertorium, Christi oblationem, & tu te pariter offer: ad *Orate fratres*, quomodo mortem suam aperuerit discipulis: ad præfationem, ingressum in Ierusalem: ad Canonem, orationem in horto, tormenta, & baiulationem crucis: ad eleuationem Hostiæ, Christi crucis exaltationem: ad calicem, effusionem sanguinis: depositio Hostiæ & calicis, depositionem de cruce notat: *memento*, descensum in limbum. hîc pro mortuis ora, & velut moriturus proposita renoua: ad *Pater noster* considera dolores & orationem B. Virginis stantis iuxta crucem: ad *Agnus Dei* & communionem, Christi sepulturam: ad cætera, resurrectionem, apparitiones: atque ad extremam benedictionem, ascensionem.

IACVLATORIÆ.

Non est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Deut. 4.

Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus; escam dedit timentibus se. Psal. 100.

Quis audiuit vmquam tale, & quis vidit huic simile? Isaiæ 66.

O sacrum conuiuium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur! Ecclesia.

Quid est bonum eius, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? Zach. 9.

CAPVT XIV.

Peregrinatio cum Christo patiente, siue exercitium de Passione Domini: quo ad amoris affectum homo disponitur.

ANIMA. O benignissime IESV, Saluator mi, & desi-
Psal. 110. derium animæ meæ! O qualem mihi memoriam fe-
cisti mirabilium tuorum, misericors & miserator Domi-
ne, amoris inquam & caritatis tuæ immensæ & ineffabilis
Psal. 138 erga me! O quàm mirabilis facta est scientia tua ex me!
Abacuc 3. confortata est, & non potero ad eam. Audiui, ecce, Do-
mine, auditum tuum, & timui; & consideraui opera tua
hæc, & expaui: mirabilia, inquam, opera tua, & anima
Psal. 45. mea cognoscet nimis; mirabilia prodigia quæ posuisti su-
per terram, mirabilia testimonia tua, testimonia magni-
tudinis amoris tui. ideò desiderat hæc scrutari anima
mea. Scrutetur alius mirabilia maiestatis tuæ, & videat ne
opprimatur à gloria, ego opprobria & dolores tuos; nec
cupio quidquam scire nisi IESVM meum, & hunc crucifi-
xum.

CHRISTVS. Pone me vt signaculum super cor tuum,
Thren. 3. vt signaculum super brachium tuum, & recordare pau-
pertatis meæ, absynthij & fellis.

ANIMA. Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non
meminero tui, & caritatis tuæ quam commendasti no-
bis. O quàm fortis est vt mors dilectio tua, quàm dura
Cant. 8. sicut infernus æmulatio! Lampades eius lampades ignis
atque flammarum. aquæ multæ tribulationum non po-
tuerunt tuam, ô IESV, extinguere caritatem, nec flumi-
na peccatorum meorum obruent illam. & poterítne fie-
ri

ri vt aliquando tui me capiat obliuio, qui in gloria tua æterna recordatus es nominis mei, cùm mei immemor essem, & vocasti me nomine meo, tu qui es spes mea, salus mea, & vita mea? Videte, & audite omnes, & narrabo vobis qui timetis Deum, quanta fecerit animæ meæ: venite & audite opera Domini, quæ posui prodigia super terram. Surgam, & circuibo ciuitatẽ, per vicos & plateas, & legam vestigia pedum tuorũ; & deosculabor, & complectar te desiderium collium æternorũ. Ecce à summo cælo est egressio tua, vt me ouem perditam quęreres, & occursus meus erit vsq; ad summum eius; sequar te quocunque ieris, cùm mihi dignatus fueris dicere infinitâ misericordiâ tuâ, Veni & sequere me. *Psal. 65.* *Psal. 46.* *Cant. 3.*

CHRISTVS. Surge, propera, amica mea, speciosa mea, & veni, columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ. vide vt dereliquerim pro te domum Patris mei, & factus sim pro te sicut colonus in terra, & viator declinans ad manendum. *Cant. 2.* *Ierem. 14.*

De institutione Ven. Eucharistiæ.

ANIMA. O vtinam, ô vtinam magnificasses, Domine, facere nobiscum Pastor animarum nostrarum.

CHRISTVS. Non vos reliqui orphanos: dixi meis, Vado & venio ad vos; & ecce ego vobiscum esse volui in Eucharistia vsque ad consummationem sæculi. cumque triennio toto ego Vnigenitus in sinu Patris eructassem abscondita à constitutione mundi, cùm pertransissem benefaciendo, & sanando omnes, potens opere & sermone, & viderem tempus esse vt reuerterer ad Patrem; tibi dedi corpus & sanguinem in cibum & potum, vt epulareris in conspectu meo semper, & memoriale esset tibi mortis & passionis meæ, immò vt tecum essem omnibus diebus. *Ioan. 14.* *Matt. 28.* *Matt. 13.*

Psal. 25. ANIMA. O qualem posuisti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me!

Psal. 77. CHRISTVS. Et hanc paraui, & feci conuiuium pinguium, conuiuium vindemię omnibus populis, & panem Isaiæ 25. cæli dedi, & panem Angelorum, cùm dixerunt inimici mei, & qui custodiebant animam meam, consilium fece- Psal. 70. runt in vnum, dicentes, Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum: cùm mortem mihi pararēt, ego arborem vitæ illis dedi: & cùm venissem, ô filia Sion, Zachar. 9. Rex tuus tibi iustus & saluator, ipse pauper, & ascendens super asinā & pullum filium asinæ, dixisti, Venite (vt fratres Ioseph) venite, occidamus eum. Ecce vt filios enutriui carne & sanguine meo, ipsi spreuerunt me: ego verò Cant. 5. ijs dixi, Venite iam, & comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis: & viuite, & quare moriemini domus Israël?

Admiratio. Ierem. 2. ANIMA. *Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer.* Psal. 117. *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius. Dicat nunc Israël, quoniam bonus,* Laus, & gratiarum actio. *quoniam in sæculum misericordia eius. Dicite Deo quàm terribilia sunt opera tua, Domine, in multitudine virtutis tuæ mentien-* Psal. 114. *tur tibi inimici tui. O verè misericors & miserator Dominus, patiens, & multùm misericors. Suauis Dominus vniuersis, & mise-* Psal. 111. *rationes tuæ supra omnia opera tua. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra? Confitebor tibi, Domine, quia terribiliter magnificatus es, & mi-* Psal. 138. *noratus propter me. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit* Actus Fidei. *nimis. Credo, Domine, adiuua incredulitatem meam: testimonia tua credibilia facta sunt nimis propter immensam caritatem tuā, ex qua fecisti hæc omnia pro me, velut si solus essem, & indignissi-* Deut. 4. *ma pati dignatus es. Non est alia natio tam grandis quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu Deus ades cunctis obsecrationibus nostris.* Psal. 39. *Multa enim fecisti tu, Domine, mirabilia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.*

Actus Spei. Psal. 25. *Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea,*

& caro mea requiescet in spe, quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant, quia tu es misericordia mea, & refugium meum, susceptor meus & liberator meus. Tuus, tuus sum ego, opus manuum tuarum, pretio sanguinis tui magno emptus. cuius ergo esse potero, amantißime IESV, *nisi tuus? tu es enim fortitudo mea, & firmamentum meum, & refugium meum: te diligo ex toto corde meo, & ex tota anima mea, atque ex totis viribus meis. O quàm bonus Israël Deus his qui recto sunt corde! Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus & diligentibus te!* Psal. 17. Ibid. Psal. 143. *Actus Caritatis.* Psal. 72. Psal. 30.

CHRISTVS. *Nunc ergo habitatores Ierusalem, & viri Iuda iudicate inter me & vineam meam, quid est quod vltrà debui facere vineæ meæ, & non feci?* Isaiæ 5.

ANIMA. *Nihil, Domine. sed secundùm nomen tuum, Deus, sic & laus tua in fines terræ, iustitiâ plena est dextera tua. quam magnificata sunt opera tua, Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Verè melior est misericordia tua super vitas, labia mea laudabunt te, sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas: ecce iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Tuus enim sum ego, tuus sum ego; saluum me fac, quoniam mandata tua exquisiui. Fac de me secundùm diuinum beneplacitum tuum in tempore & in æternitate, paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, etiam animam meam ponere pro te per gratiam tuam & pro fratribus meis, & tecum opprobrium & miseriam exspectare & amplecti: vt cognoscant omnes & diligant te, & audiant vocem tuam, ô Pastor bone, qui animam tuam posuisti pro ouibus tuis, & peccatoribus, quorum primus ego sum. Erraui enim sicut ouis quæ periit: sed quæsisti seruum tuum, & portasti in humeris tuis, & quomodo vnquam obliuisci poterò tanti amoris & dignationis tuæ?* Psal. 4. Psal. 91. *Actus Resignationis.* *Actus Zeli.* Psalm. 116.

De oratione Christi in horto.

ANIMA. Egredere nunc, anima mea, ſilentio comitare IESVM in hortum oliuarum, quia miſericordia Domini plena eſt terra. quid dico hortum oliuarum? in montem myrrhæ & collem thuris.

Cant. 5. CHRISTVS. Sic fuit mihi, ſed meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, & torcular calcaui ſolus, & expreſ- *Pſal 34.* ſi miſericordiam tibi in iuſtitia mea; cor meum conturba- *Pſal. 87.* tum fuit in me, & formido mortis cecidit ſuper me; repleta eſt malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. Oraui itaque ad Patrem pronus in terra, & humiliaui animam meam pro eo quòd ſe homo exaltarat, & *Matth. 26.* dixi tactus dolore intrinſecus, Pater, ſi fieri poteſt, trãſeat à me calix iſte; verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut *Pſal. 68.* tu. Suſtinui verò tunc qui ſimul contriſtaretur, & non fuit; qui conſolaretur, & non inueni: nec poterant Diſcipuli vel vnâ horâ vigilare mecum. lacrymæ meæ erant in *Gen. 37.* maxillis meis, & ſuper vnoquoque, vt in Ioſeph figuratum fuerat, ſolus plorauí ſuper interfectos populi mei, & ſuper te N. nominatim, quia fera peſſima deuorauerat te, fili mi.

ANIMA. Verè languores noſtros tuliſti, bone IESV, & dolores noſtros portaſti, ô Redemptor animarum noſtrarum. Accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratiæ, vt miſericordiam conſequamur. O quàm amarum calicem, cuius fæx non eſt exinanita, tibi propinarunt peccata noſtra!

CHRISTVS. Et ego tamen vtrâque manu accepi de manu Patris mei, & deſiderio deſideraui bibere illum: atque cùm haberem ego verus Salomon, & pacificus Rex *3. Reg. 4.* ſapientiam multam nimis, & latitudinem cordis, quaſi arenam quæ eſt in littore maris; omnẽ arenam, id eſt peccata mundi, in corde meo & dolore meo expiaui, & ideò

ſicut

ſicut aqua effuſus ſum,& diſperſa ſunt omnia oſſa mea,& factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens in medio ventris mei, aruit tamquam teſta virtus mea. *Pſalm.21.*

ANIMA. O gaudium Angelorum! ô abyſſus dolorum! & poteſt fieri, vt dicas adhuc, delicias tibi eſſe cum filiis hominum, qui tales contra te ſcripſerunt amaritudines? Video madere terram, quæ maledicta fuerat cùm eſſet primus Adam in horto voluptatis, & rubere video ſanguine vnigeniti filij Dei in horto oliuarum & doloris.

CHRISTVS. Terra, ne operias ſanguinem meum, ſed vox ſanguinis mei clamet ad te, Pater miſericordiarum, de terra pro ouibus meis, & pro hoc N. qui hæc legit, pro quo cum lacrymis oraui,& exauditus ſum pro reuerentia mea, ac conſolatus me es per Angelum tuum, cuius ſolatium minoratus non reſpui, vt docerem te, fili, vias meas, vias humilitatis. Poſt hæc verò, vt cognoſceret mundus, quia diligo Patrem,& ſicut mandatum dederat mihi Pater, ſic facerem, dixi, Surgite, eamus hinc;& exultaui vt gigas ad currendam viam, ac Iudæ oſculum alteri Achitophel non negaui: & poſtquam Malcho perſecutori aurẽ ac cæteris quaſi exanimatis verbo vitam reddidiſſem, ſpectantibus infinitis propè Angelorum legionibus tradidi ex infinita caritate in mortem animam meam; & homo pacis meę, qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem. *Pſalm.18.* *Pſal.40.*

ANIMA. Et ego non me tradam totum tibi, cuius totus ſum? an reſiſtam tibi, & oſculo tradam te concupiſcentijs, tantâ benignitate & beneficiis præuentus! O ardentiſſima caritas! ô quàm ſuauiter vris, quàm fortiter trahis nos in funiculis Adæ & caritatis! *Obſtupeſcite*, &c. vt ſuprà. *Oſea 11.*

De Christi ad Annam deductione.

ANIMA. Iam verò quò te, Domine, duxerunt & reduxerunt peccata mea Messiam suum, expectationem, & Regem sæculorum; desiderium collium æternorum, te Principem pacis, Pontificem innocentem, sanctum & impollutum Agnum absque macula?

CHRISTVS. Ad Annam primùm, atque ibi steti velut reus, Deus tuus, & Dominus & Pater tuus, vt tu ab æternis supplicijs liberareris: steti, vt sedere possis cum principibus populi mei: & dedi percutienti me maxillam, &
Thren. 5. saturatus sum opprobrijs, vt satiareris cùm apparebit tibi gloria mea, & inebriareris ab vbertate domus meæ.

ANIMA. O Agne mitissime, iam scimus cuius spiritus esse debeamus. Elias Propheta tuus ignem de cælo de-
4. Reg. 1. scendere fecit, vt perderet aduersarios suos: quod etiam Discipuli tui antea fieri iustum putarunt: sed necdum
Matth. 11. perfectè à te didicerant, mites esse, & humiles corde. O quàm suauis est, Domine, spiritus tuus! non reddit pro bono malum; sed vincit in bono malum; sapientiam non vincit malitiâ.

CHRISTVS. Disce igitur, fili, cùm sis puluis & cinis, non verbo moueri, non maledicere cùm malediceris, cùm pateris non comminari, quando opprobrium optauit & exspectauit cor meum & miseriam. Quid retribues mihi pro his qui vix moneri potes, qui me, id est præcepta maiorum ac mea, trahis ad iudices, & examinas ad mundi leges, & tribunalia propriæ existimationis? Poteram verbo vlcisci, & delere ob hoc facinus vniuersum
Num. 16. orbem; vel, sicut Moyses, efficere vt terra dehisceret; vel,
4. Reg. 2. sicut Elizæus, vt omnes discerperentur; sed ego cum gaudio sustinui amore tui, meque Deo Patri meo insuper ad omnia tormenta obtuli; ac desiderio desideraui indui con-

confusione sicut diploide, & túne, fili mi, velles honorificè tractari.

ANIMA. Omnes nos quasi oues errauimus, & vnusquisque in viam suam declinauit, & posuit in te Dominus iniquitatem omnium nostrûm, seruorum infidelium in filium, in quo sibi benè complacuit. *Obstupescite*, &c. *Isaia 53.*

De Christi apud Caipham accusatione & illusione.

ANIMA. Ductus es, ô IESV, ab Anna ad Caipham Principem sacerdotum; an forsitan, quia habebat legem, quia prophetauit? vt Pontifex anni illius benigniùs exciperet te Saluatorem meum?

CHRISTVS. Imò ipsi cum maioribus circumdederunt me sicut apes, exarserunt sicut ignis in spinis, & velut Naboth circumuenerunt. Os peccatoris, & os dolosi super me apertum est; locuti sunt aduersum me linguâ dolosâ. Ego verò factus sum tamquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. *3.Reg.21.* *Psal.108.* *Psal.37.*

ANIMA. Vbi sumus nos filij Adæ, tam prompti ad declinandum os nostrum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis, vt decipiamus ipsi de vanitate in idipsum? Nihílne, Domine, excusasti? nihil vtique; quia te accusabant peccata mea. Eheu! quàm verè prædixit Propheta tuus, Ego redemi eos, & ipsi locuti sunt contra me mendacia! *Osea 7.*

CHRISTVS. Imò viri qui tenebant me exspuerunt in faciem meam, & velauerunt eam; alij autem palmas dederunt, &, vt Samsoni Philistijm, mihi illusere. Ego verò corpus meum dedi percutientibus, neque faciem meam auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Et post accusationes multas, & cùm defecissent scrutantes scrutinio, clamauerunt, Reus est mortis. & *Isaia 50.*

hæc

hæc fuit mihi merces laborum meorum, qui veneram vt vitam haberent, & abundantiùs haberent oues quæ perierant domus Iſraël.

ANIMA. Meritò exclamauit Propheta tuus, Domine
Iſaiæ 53. IESV: Quis credidit auditui noſtro? & brachium Domini cui reuelatum eſt? non eſt ſpecies tibi, neque decor: vidimus eum, & non erat adſpectus, & deſiderauimus eum deſpectũ & nouiſſimum virorum, virum dolorum, & ſciẽtem infirmitatem; & nos putauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum. Tu autem vulneratus es propter iniquitates noſtras, & attritus propter ſcelera noſtra: diſciplina pacis noſtræ ſuper te, & liuore tuo ſanati ſumus. Sed num fortè ſolatio hîc fuerunt Diſcipuli, qui parati tecum fuerant in mortem ire?

CHRISTVS. Imò abominati ſunt me quondam conſi-
Iob 19. liarij mei, & quem maximè diligebam, auerſatus eſt me; inquilini domus meæ ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum. Et tu poſt hæc eru-
Luc. 9. beſces etiam profiteri te Chriſtianum; & pudebit non eſſe cum impudente impudentem?
Thren. 5.
ANIMA. Verè repletus es amaritudinibus, & inebriatus es abſynthio. *Obſtupeſcite*, &c.

De Christi apud Pilatum & Herodem accuſatione.

CHRISTVS. His omnibus ſatiari non poterat improbitas, ſed adducunt me à Caipha in prætorium, &
Pſal. 63. mox apud Pilatum exacuerunt vt gladium linguas ſuas,
Pſal. 108. locuti ſunt aduerſum me linguâ dolosâ, & ſermonibus odij circumdederunt me, & expugnauerunt me gratis.
Pſal. 37. Ego autem tamquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum, atque inde ad Herodem miſ-
Thren. 3. ſus ſum, & factus ſum in deriſum omni populo, canticum eorum totâ die.

ANI-

ANIMA. O Sapientia æterna, ô Saluator mundi, in quo thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi erant; túne siles in hac causa coram Rege & aula eius, & pateris stultum te haberi? & homo de scientia inflatur? Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas. Vide, Domine, & considera, quoniam factus sum vilis, quia non refrænolinguam meam. Vide, Domine, afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus meus. *Colos. 2.*

CHRISTVS. Obmutui, & silui etiam à bonis; quando adstiterunt Reges aduersum me, & principes conuenerunt in vnum: quæsiui qui simul contristaretur, & non fuit; consolantem me quæsiui, & non inueni. *Psal. 2.* *Psal. 68.*

Obstupescite, &c.

De reditu Christi ad Pilatum, & flagellatione & coronatione.

ANIMA. Remissus es, Domine, ab Herode ad Pilatum, & conuenerunt rursum omnes sitientes velut rabidi canes sanguinem tuum: eheu! quas accusationes, quæ attulerunt improperia! auctorem vitę postposuerunt homicidæ, & Barabbam postularũt, & factus es nouissimus virorum. Nunc scio verè, quia maximi sceleris reus ero, si vbi tu te, Deus, humilias, ego homo me exaltauero, si me vmquam contemptum, neglectum, præteritum doluero: non est enim maior seruus Domino suo.

CHRISTVS. Ego pro te factus sum sicut vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. nam neque hîc stetit benignitas & caritas mea; sed mox nudatum flagellarunt coram integra cohorte: & à planta pedis vsque ad verticem capitis non fuit in me sanitas, & coronarunt me spineâ coronâ, & purpurâ illuserunt mihi: ac spectaculum factus sum omnibus inimicis meis. *Psal. 21.* *Isaia 1.*

ANIMA. Tu nudus fuisti propter me, bone IESV, velut

alter Noë ebrius amore; tu qui tegis omnia, qui vestis fœnum agri (id est omnem carnem) quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, qui stolâ gloriæ induis electos tuos, cuius omnes domestici vestiti sunt duplicibus. & quorsum, Domine? nempe vt induar te, Domine, IESV Christe, & tuis vestimentis, loricâ fidei, galeâ salutis, veste nuptiali, id est caritate tuâ, & non erubescam te, neque legem tuam in omni vita mea.

CHRISTVS. Cùm verò sic rabiem suam in me exeruissent, indutum & illusum purpurâ, ligatum, ac coronatum, sanguine vndique coopertum, adductus sum à Pilato foras, qui exclamauit: Ecce homo. illi verò mox vt me aspexerunt, auerterunt faciem suam, & crucifixerunt me labiis suis.

Cant. 3. ANIMA. Egredimini filiæ Sion, & videte Regem vestrum Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Aspicite sponsum, sponsum verè sanguinum; aspicite eum in quem desiderant Angeli prospicere. *1.Pet.1.*

CHRISTVS. Totâ die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me, à voce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & persequentis. Subsannauerunt me subsannatione, & frenduerunt super me dentibus suis. O vos omnes, qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silua, dedit contra me vocem, & condemnauit me populus meus; dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, me vitam suam, & fecerunt fœdus cum morte, & pepigerunt pactum cum inferno. *Psal. 43.* *Ierem. 1.* *Ierem. 12.*

Obstupescite, &c.

De

De baiulatione crucis & crucifixione.

ANIMA. Iam exhauſtus es doloribus, & vndique fluunt riui ſanguinis tui, quomodo poteris, amantiſſime IESV, portare crucem longâ ac difficili via?

CHRISTVS. Exulto iam vt gigas ad currendam viam; & baptiſmo habeo baptizari. & quomodo coarctor donec perficiatur! paratus ſum, & non ſum turbatus, paratus vt copioſa tibi ſit redemptio. *Luca 12.* *Pſal 118.* *Pſal. 129.*

ANIMA. Confiteantur tibi, Domine, miſericordiæ tuæ, & mirabilia tua filiis hominum. Quid retribuemus pro omnibus quæ retribuiſti nobis? ſicut ouis ad occiſionem ductus es, & quaſi agnus coram tondente ſe obmutuiſti, & non aperuiſti os tuum. *Pſal. 106.* *Iſaia 53.*

CHRISTVS. Vide ne aliquando obliuiſcaris Domini Dei tui.

ANIMA. Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui, ſi introiero in tabernaculum domus meæ, ſi dedero ſomnum oculis meis donec inueniam te, Domine Deus meus. *Pſal. 136.* *Pſal. 131.*

CHRISTVS. Quære me dum inueniri poſſum, inuoca me dum propè ſum: abnega temetipſum, & tolle crucem tuam, & ſequere me: qui enim non baiulat crucem ſuam poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Conſidera me hîc rurſum nudatum in monte Caluariæ, proſtratum, crucifixum; vide vt foderunt manus meas, & pedes meos, & dinumerauerunt oſſa mea. Adſpice in me, quanta ex caritate offeram me in ſacrificium pro te. *Luca 14.* *Pſal. 21.*

ANIMA. Heu, Domine IESV, quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? Quæ ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum? *Ierem. 7.* *Zachar 13.*

Isaia 53. CHRISTVS. His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me, & in anima tua: & cum sceleratis reputatus sum.

ANIMA. O quàm indebita miseratio! quàm gratuita dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm stupenda dulcedo! quàm inuicta mansuetudo! Regem gloriæ pro despicatissimo vermiculo crucifigi! Quis audiuit vmquam tale? aut quis vidit huic simile? Vix enim pro iusto quis moritur: tu pro inimicis & iniustis mortuus es, eligens exulare à cælis, vt nos reportares ad cælos. Proinde memor ero, quamdiu fuero, laborum & dolorum quos pertulisti in prædicando; fatigationum, in discurrendo; tentationum, in ieiunando; vigiliarum, in orando; lachrymarum, in compatiendo. Recordabor dolorum tuorum, cõuitiorum, sputorum, colaphorum, flagrorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similium, quæ per te, & super te abundantiùs transierunt. Hæc meditari dixi sapientiam, in his iustitiæ mihi perfectionem constitui, plenitudinem scientiæ, diuitias salutis, & copiam meritorum. Hæc me erigunt in aduersis, in prosperis reprimunt, & inter læta tristiaque vitæ huius præsentis viâ regiâ incedenti, tutum præbent vtrobique ducatum: propterea hæc mihi in ore frequenter, in corde semper. Hæc mea sublimior Philosophia, scire IESVM, & hunc crucifixum. Vulnerasti cor meum, Redemptor mi, vulnerasti cor meum. vtinam amore tui mori possim, & viuere tibi! Reliquum enim est vt qui viuunt, non sibi iam viuant, sed tibi, qui pro nobis mortuus es.

S. Bernard. serm. de quadruplici debito.

Bernard. serm. 43. super Cantica.

O pedes speciosi euangelizantis pacem! decurristis stadium, & hoc tibi brauium retulerunt peccata mea, Domine Deus meus.

O manus beatissimæ, quas aperuisti semper, bone IESV, vt impleres omne animal benedictione! hæccine retribuimus tibi?

O latus pretiosum, asylum peccatorum, perfugium afflictorum, delicium Sanctorum! apertum es, vt cælum mihi exuli pateret; per quod columba, quæ non inuenit vbi requiescat pes eius, reuertatur in arcam salutis, & suauissimam quietem. Nam reuera vbi tuta firmaque infirmis requies, nisi in vulneribus Saluatoris? Tanto illic securior habito, quanto ille potentior est ad saluandum: fremit mundus, tremit corpus, diabolus insidiatur; non cado, fundatus supra firmam petram. Peccaui peccatum grande, turbabitur conscientia, sed non perturbabitur; quoniam vulnerum Domini recordabor. Quid enim tam efficax ad curanda conscientiæ vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quàm Christi vulnerum sedula meditatio? quid tam ad mortem, quod non Christi morte soluatur? Si ergo in mentem venerit tam potens, tamque efficax medicamentum, nullâ iam possum morbi malignitate terreri. Fidenter quod ex me mihi deest, vsurpo mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordiæ affluunt; nec desunt foramina, per quæ effluant. patet arcanum cordis per foramina corporis; patet illud magnum pietatis sacramentum; patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto.

Bernard. in Cant. serm. 62.

Bernard. serm. 61.

Ecce os beatissimum, quod positum erat tamquam gladius acutus, iam mihi præbet osculum pacis, & adhuc peccata mea diuident inter te & me, & recusabo viuere posthac tibi?

O oculi multò plus lucidiores super Solem, circumspicientes omnes vias hominum! quis vos obtenebrauit? respicite me, quæso, quia facti & fracti estis propter me; semel aspicite, & saluus ero. Oculi verè sicut columbæ, quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluenta plenissima. O mundi oculi, qui respicere ad iniquitatem non potestis. Oculi sicut piscinæ in Hesebon, in quorum lachrymis lauantur crimina, quorum benigni-

Eccli 23.

tate ſanatur anima, quorum ſuauitate omnis aboletur triſtitia.

O lingua IESV mei, lignum vitæ, quæ nobis peccatoribus vitam reddidit, & Patrem placauit, dicens: Pater ignoſce illis, & latroni paradiſum promiſit. O verbum dulce, ſpes deſolatæ animæ! ô verbum quod mitigauit inimicos tuos, multiplicauit amicos tuos. Sitis ſalutem meam, & ego non ſitiam amorem tuum, non ſitiam ad Deum fontem viuum? Commendaſti me & dediſti matri Domini mei, & ego vllam aliam agnoſcam? Conſummata omnia dixiſti, felle & aceto potatus fuiſti, ô IESV vita mea, ſalus mea; mortuus es propter peccata mea, vt viuam tibi, & moriar tibi. & cui viuam? Mortuus es, & tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram, occidit ſol in meridie, & planxerunt vniuerſæ creaturæ, & petræ ſciſſæ, & monumenta aperta, velum templi diuiſum; & de petra cordis tanto percuſſa caritatis telo, non fluent aquæ largiſſimæ? Ecce mare gratiarum etiam conuerſum eſt in mare lacrymarum; & ego potero ſiccis oculis hæc intueri? Cui comparabo te? vel cui aſſimilabo te, Domina mea, cui exæquabo te? magna enim velut mare contritio tua.

Eccli 6. *Thren. 2.*

Bernard. CHRISTVS. O homo, vide quæ pro te patior; non eſt dolor ſicut quo crucior: vide pœnas quibus afficior, vide claues quibus confodior: cùm ſit dolor tantus exterior, interior eſt planctus grauior, cùm te tam ingratum experior.

Obſtupeſcite, vt ſuprà.

Praxis

Praxis in Passione Dominica sese exercendi.

MEmoria Passionis Domini quàm sit salutaris, passim omnes sancti Patres declarant. D. Augustinus ait: Fratres, vt à peccato sanemur, Christum crucifixum intueamur: quomodo qui intuebantur serpentem æneum in deserto non peribant morsibus serpentum; sic qui intuentur fide Christi mortem, sanantur à morsibus peccatorum. Gregorius autem: Nihil, inquit, adeò graue, quod non æquanimiter toleretur, si Christi Passio ad memoriam reducatur. D Bonauent. Huius, ait, Passionis Christi meditatio continua mentem eleuabit, quid agendum, quid meditandum, quídue sciendum & sentiendum sit, indicabit: te demum ad ardua inflammabit; te vilificari, contemni & affligi faciet: affectus tuos, tam in cogitatione, quàm in locutione ac etiam operatione regulabit. Propterea Sancti mirificè in hac meditatione se exercuerunt, adeò vt, quoad fieri poterat, conformari Christo crucifixo etiam corporaliter optarent. Hinc Seraphico Francisco & S. Catharinæ Senensi singulari priuilegio vulnera Christi Domini communicata sunt, vt ostenderet sibi gratissimas illas animas, quæ in Passione sua, & vulneribus habitarent.

August. super Ioan.

Stimulo diuini amoris cap. 1.

Modus meditandi Passionẽ iam suprà explicatus est: obserua tamen, hìc singulariter iuuare loci compositionẽ; Secundò, intueri vultum dulcissimi IESV respiciẽtis nos, & sensuum facere applicationem, id est fingere se audire, videre omnia: Primò, Christum, & cor eius afflictum; Secundò, homines; Tertiò, spiritus malos & bonos. Angeli enim pacis amarè flebant, dæmones exultabãt. Ex singulis Primò, confusionẽ tui; Secundò, spem; Tertiò, caritatem; Quartò, imitationis Christi desiderium excita. In colloquio gratias age, pete & obsecra, & postremò te totum Deo offer. Albertus Magnus memoriam Christi passi plus prodesse ait, etiam simplicem, sed deuotam, Deoque gratiorem quàm disciplinare se quotidie vsque ad sanguinem; quàm ieiunare anno integro in pane & aqua; quàm quotidie recitare integrum Psalterium. Huius argumentum manifestissimum, quòd sacrificium augustissimum Missæ in passionis memoriam instituisse se Dominus profiteatur, ideoque id fieri mandet. Imò passim Spiritus sancti instinctu in templis, in turribus, in pontibus, in compitis cruces visuntur, velut trophæum Saluatoris, memoriale passio-

 nis,

nis, & perfugium omnium miserorum. Hæ igitur te admoneant tanti beneficij; admoneat etiam horæ pulsus, piamque illam consuetudinem imitare, quà ad horas singulas singula Passionis capita quidam piè solent commemorare. verbi causâ, cogita horâ sextâ vespertinâ pedum lotionem; septimâ, institutionem Ven. Sacramenti; octauâ, sermonem post cœnam; nonâ, Christum euntem ad hortum; decimâ, orantem in horto; vndecimâ, comprehensionem eius; duodecimâ, deductionem ad Annam, &c. primâ, deductionem ad Caipham, & corã eo accusationem; secundâ, illusionem in domo Caiphæ; tertiâ, quomodo manserit ligatus, & negatus sit à Petro illâ nocte; quartâ, condemnationem Christi factam à Sacerdotibus; quintâ, accusationem coram Pilato; sextâ matutinâ, illusionem coram Herode; septimâ, accusationem apud Pilatum & Barabbæ præ Christo liberationem; octauâ, flagellationem & coronationem; nonâ, condemnationem eius; decimâ, baiulationem crucis; vndecimâ, crucifixionem; duodecimâ, erectionem crucis; horâ primâ, verba eius in cruce; secundâ, sitim eius; tertiâ, mortem Christi IESV vitæ nostræ; quartâ, apertionem lateris; quintâ, depositionem de cruce ac sepulturam.

Alia praxis est vnire omnes corporis afflictiones atque animi cum Christi passionibus & doloribus, eosque in se aliquo modo exprimere, aut orando extensis in modum crucis brachiis, aut funiculis corpus stringendo ad memoriam vinculorum Christi, aut aliâ ratione, sicut vnctio & exempla Sanctorum te docere poterunt. Quàm fuerit gratum Christo Domino certa loca, ac templa diuersis mysteriis commemorandis destinata obire ac visitare, non vnum est exemplum quo id declarauit; recentius illud, quod de beato illo viro Simone Valentino refertur, cui etiam Dominus sese in eiusmodi pietatis exercitio videndum obiecit.

Tertiò, obserua autem in omni meditatione Passionis, quis, qualis, & quantus sit qui patitur, quâ forma, quantâ, quis ex iis fructus; vt latiùs prosequitur Diuus Bonauentura in Incendio amoris.

Quartò, quotidie Sacrum Dominicæ Passionis memoriale reuerenter audire, in primis Domino gratum est, atque homini vtilissimum tum aduersus tentationes remedium, contra omnia aduersa præsidium, optimaque gratitudinis pro redemptionis beneficio significatio. O quàm indigna res si hoc aut negligatur, aut, quod longè deterius est, negligentiùs peragatur! Quid turpius, quam dolorum Christi, & acerbissimæ Passionis renouari

nari memoriam, augusto sacrificio, & Angelis tremendo; & hominem fabulis & risu nonnumquam illud dehonestare? lachrymarum fieri memoriam, & effusionis sanguinis Agni immaculati; hominem verò ne de peccatis quidem, aut vix ingemiscere, & in vanitatem verbis, oculorumque coniectu effundi? omnia in sacrificio repræsentari tormenta & afflictiones Domini nostri; & seruos eius vix Passionis illius recordari? humiliationis Regis regum proponi exemplum, & pigere hominem flectere genua coram illo, coram quo tremunt vniuersæ potestates, & in cuius nomine flectitur omne genu, cælestium, terrestrium & infernorum?

IACVLATORIÆ.

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Cant. 1.

Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Isaiæ 53.

Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Rom. 8.

TRIGESIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Attende in omni cogitatione, verbo & opere; cuius gratiâ opereris: Dei opt. max. an hostium tuorum.

Considera te inter Deum & diabolum, hostesq́ tuos consistere, & diligenter aduerte, quisquis es, cui in omni cogitatione, verbo ac opere seruias, ac placere desideres: nónne Deo? eiusq́ implere exoptas sanctam, beneplacentem ac perfectam voluntatem? Igitur offer ei A *cor, atque opera omnia tua, offeretq́ ea* B *Angelus in conspectu Domini, & coram* C *throno diuinæ Maiestatis, qui singula in misericordia coronabit. Quòd si ex tua, non Dei voluntate, eiq́ placendi desiderio opereris, aut impulsus* D *auaritiâ, aut* E *concupiscentiâ carnis, aut* F *superbiâ vitæ, seu* G *gloriæ ac famæ cupiditate; teipsum vehementer fallis: nihil enim mercedis præter pugillum fumi recipies; & quasi* H *diabolo tua offeres atque dicabis opera, quibus vt* I *sarmentis (si pereas) æternùm vraris atque crucieris.*

CA-

C
B
B
G
H
A
D
E
I
I
30

CAPVT XV.

Exercitium de Pura intentione.

NOta Primò, intentionem puram esse, quâ homo facit aliquid, quia Deo sic placet, arridet, & vult, & dignus est ob immensam bonitatem, vt omnia in illius honorem fiant. *Quid pura intentio.*

Est autem duplex: Actualis, quâ actu opus aliquod ad Deum refertur; & Virtualis, cùm vel in principio negotij, aut manè omnes actiones actuali intentione diriguntur ad Deum; adeò, vt illa influat in omnes.

Actualis autem sæpè vsurpanda est, quòd non rarò cõtingat mutari intẽtionem, etsi manè quis statuerit ad honorem Dei omnia peragere, sicut & aliæ bonæ intentiones, v.g. quia rationi consonum, vt virtutes acquiramus, Sanctos imitemur, vitia exstirpemus, gratiam Dei augeamus, proximo præluceamus, obediamus Superioribus, & salui simus. Sed hæ omnes ad finem suum referendæ sunt id est, Dei (propter quem omnes) gloriam, ad quam omnia creata sunt: omnia enim fecit propter semetipsum. atque ita, etsi nobis bona & virtutes & gloriam petere possimus, tamen si fideles serui simus, si castæ sponsæ Christi sint animæ nostræ, nullum monile sibi petere debent, nisi quia sic placet, & sic vult sponsus: nullum ornamenti, nullum armorum genus miles Christi, nisi per quod ille nos vult tutari. Vnde Dauid: Tu gloria mea, ait Domino, tu laus mea: fortitudinem verò suam custodiebat ad illum, virtutesque postulabat, vt omnes in se vnũ Deum laudarent, & famulorum splendor Dominum honoraret: eò inuitabat omnes, & narrare optabat quanta fecisset Deus animæ suæ. *Prouerb. 6.* *Psal. 3.* *Psal. 58.*

Obserua tamen vtile etiam esse, plures fines & intentiones,

tiones, ſeu motiua obedientiæ, mortificationis, zeli, impetrationis beneficiorum, gratitudinis, initio operis proponere; quia ſic variæ virtutes exercentur, aſcenditque in
Cant. 3. altum opus noſtrum, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhę, & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij: tamen & caritas Dei per ſe ſufficit, & principatum tenet, cùm
1. Cor. 13. illa omnes complectatur: caritas enim patiens & benigna, &c.

Nota Secundò, intentionem rectam adeò eſſe neceſſariam, vt nulla opera indifferentia bona ſint abſque illa; neque vlla bona abſque illa bona eſſe poſſint, ſicut nec mala bona eſſe poſſunt (niſi materialiter, id eſt, cùm ignorantur talia) etiãſi fiant cum illa. neque enim ſunt facienda vmquam mala vt eueniant bona. Opera itaque indifferentia intentio recta bona facit, vt ſunt mercari, laborare, ſtudere, recreare ſeſe; vtique non futura meritoria, ſi abſque bona intentione fierent: vt qui dat eleëmoſynam ex ſola compaſſione naturali: non enim eſt Deus remunerator operarum, quæ neque pro ſe in vinea, neque alia ratione ſibi ſeruiunt. Vnde apparet quanti ſit pura & ſancta intentio: indifferentia enim etiam quæcumq; bona facit, omniaq; velut virgula Mydæ aurea caritate inaurat, & omnibus cogitationibus, verbis & operibus vitam dat & formã. ac proinde omnino longè pluris eſt, quàm ipſa opera, fodinaque auri veri, id eſt caritatis, condimentum optimum, & omnium bonorum fundamentum: quod ſi
Daniel 2. terrenum eſt, vt in illa ſtatua Nabuchodonoſoris; opus totum facilè corruet. Vnde nõ eſt tam laborandum, maximè in Religione, vbi à Superiore & voluntate Dei omnino pendetur, quid fiat; ſed ex quanto affectu. ideo dicit
Gen. 4. Scriptura, Reſpexit Deus ad Abel, & affectum, deinde ad munera eius. neque nos æſtimamus munera, niſi ab affectu, & perſona dantis; adeò vt ab hoſte ea accipere nollemus: ita nec Deo holocauſta placent & incenſa impiorũ,
Num. 16. vt patuit in Core, Dathan & Abiron. Contrà intentio recta

cta efficit, vt minima nostra à Deo maximi fiant, vt patet in vidua, quæ duo minuta offerebat. Facere quippiam solùm, vt euadas infernum & patibulum, etsi bonum sit, seruile prorsus est: vt præmium obtineas, mercenarium: ex amore, vt illi placeas, filiale est. Et vide quomodo tibi seruiri, & an ab vxore, vt ait D. Augustinus, te diligi vis, quia bona ei præstas & largiris: sic enim verendum esset ne te pauperem desereret. *Marci 12.* *August.*

Nota Tertiò, requiri, vt opus sit meritorium, Primò, vt sit bonum ex omni circumstantia; Secundò, vt persona sit Deo grata; Tertiò, vt fiat bonâ intentione, quod communi sententiâ Theologorum intelligitur saltem de virtuali, quæ nascitur ex voluntate illa, quâ iustus decernit Deum sibi finem esse vltimum, omnibus cogitationibus, verbis & operibus quærendum: ac proponit constanter illi seruire, & in omnibus placere. Atque ita quando prauus finis abest, iusti opera etiam absque actuali intentione in Deum diriguntur; si tamen opus nullâ circūstantiâ vitietur: indifferentia verò, bonâ intentione & fine adornanda sunt; nempe quia Deus ea fieri voluit, quia necessaria, vel ad bonum aliquem finem adminiculo sunt, aut certè quia humana ratio sic facienda esse præscribit.

Nota Quartò, quemadmodum initio vitiatur intentio, ita etiam posse in medio, aliquando in fine; ideoque semper vigilandum, ne zizania vanitatis succrescant, ne vinum misceatur aquâ, ne à via deuiemus.

Nota Quintò, nihil ita vitiare intentionem, quàm amorem proprium, seu proprium commodum, & recreationes: quibus homo in omnibus commodo suo attendit, & quærit quæ sua sunt, & existimationem. Sed affectus etiam alij quicumque, nisi moderati sint, vitiant sæpè intentionem, & præcurrunt rationem, maximè tamen vanæ gloriæ, & aliis placendi amor, aut timor displicendi.

Nota Sextò, licet commendetur, vt frequenter iteretur

tur intentio recta, tamen citra violentiam faciendũ; sufficeretque in principio renouare manè, vesperi, ante meditationem, examen, Missam, exercitium seu opus corporale, refectionem, & recreationem; sed inprimis singulis horis, vel locis certis & temporibus designatis, vt cuique commodum est.

Nota Septimò, gradus puræ intentionis. Primus est, nihil agere ob respectum humanum aut omittere; Secũdus est, quo homo virtute matutinæ, vel alterius actionis omnia peragit; Tertius est, quo eam frequenter ac actualiter renouat, etiamsi sine gustu deuotionis; Quartus, quo cum feruore amoris; Quintus, quando si aliquid alio fine agit, mox quasi necessariò compellitur ad Deo offerendum, & redeundum in viam generoso amore, quo nulli nisi illi placere vult.

Nota Octauò, signa vndecim. Primò, non aggredi impetuosè, non perturbari; Secundò, in opere eo affectu progredi, adeò vt si rogaretur quorsum faceret, quò tenderet, vti viator, mox diceret, Eò tendo, ad Dei gloriã operor: & si minimum quid obseruaret in via deuiare sese, regrederetur in viam; Tertiò, non anxium esse, & propter agenda variis modis distrahi; Quartò, post opus collectũ esse, neque aliorum iudicia anxiè venari; Quintò, non turbari de euentu minùs secundo; Sextò, non habere vanam cogitationem post factum; Septimò, non spectare anxiè, multi an pauci laudatores, spectatores, auditores, &c. Octauò, iudicia hominum contemnere; Nonò, in sensualibus omnibus valdè moderatum esse, & à curiosis mollibusque libenter abstinere; Decimò, priuatim & publicè æquè diligenter sua facere; Vndecimò, resignatum ad omnia esse, neque optare, neque timere.

Medi-

Meditatio prima de pura intentione.

ORATIO PRÆPARATORIA solita.

COMPOSITIO LOCI est, considerare vniuersum, & in medio cæli Deum omnia replentem benedictione; & dęmonem, carnem, mundum, & propriam volũtatem omnia confusione, scilicet retrahendo à Deo Domino nostro ac summo bono.

PVNCTVM I. Cõsidera necessariò ob aliquem quatuor istorum operandum, & si quidem non propter Deũ fiant opera, merâ vanitate omnia in fumum abire, quantumuis ea sint sancta. O quot rectæ intentionis defectu cùm ad mortem venerint, dormient viri diuitiarum, Monarchæ, & Religiosi multi, & nihil inuenient in manibus suis! *Psal. 75.* Immensa viarum spatia viator conficit spe quietis & opum parãdarum; quòd si verò exhaustis laboribus plurimis eâ excidat, quãto mœrore ac dolore conficitur! Sic tibi futurum, si viam ad æternitatem emensus, deprehenderis labores inanes, & nihil nisi supplicium peperisse. Erubesco, bone IESV, quòd præter te alium vmquam amauerim, verbo, opere, linguâ: posthac eris mihi, Domine, in Deum, & ponam te sicut signaculum super cor meum, & sicut signaculum super brachium meum. *Cant. 8.*

PVNCTVM II. Considera quasi speciem esse idololatriæ, quando homo, relicto Deo sibi præsente conuertit ad eum dorsum, faciem ad aliquod idolum, creaturam aliquam, vel propriam voluntatem, aut commodum Deo contempto, & eius voluntate. Huc illa Samuëlis sententia: Quasi peccatũ ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere: *1. Reg. 15.* vnde auaritia dicitur idolorum seruitus, & similiter auersio à Deo. Similes autem illis fiunt, vt Psalmista loquitur, omnes qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in illis. *Psal. 113.* Tu autem, Deus meus, tu gloria mea, tu finis meus. Omne enim peccatum conuersio

ſio eſt ad creaturam, quaſi ad idolum. Tibi ergo adhærebo, ſpes mea; tibi adhærere bonum eſt, & ponere in te ſpem, gaudium & amorem meum.

PVNCTVM III. Conſidera hoc ſimile: ſi Rex hominem viliſſimum è ſtercore ſuſtuliſſet, ornaſſet muneribus & dignitatibus, feciſſet eximium, ad pugnandum cum ſuo proprio inimico capitali, & Regis; ſi ille mox, vt eſſet euectus, ſtatim ad capitalem inimicum ſe conuerteret, eique dona Regis largiretur hoc fine, vt Regi, in cuius conſpectu hæc fiunt, ægrè faceret, & cum hoſte conſpiraret; quis dolor Regi foret? Applica. Nec refert an parua an magna offeras hoſti: nam parua peccata ſunt quaſi arrhæ proditionis, quia via ad illam. Eheu! Domine, quoties hoc illoque ad vanitatem abuſus ſum; & mutaui gloriam in ignominiam, & ludibrium factus ſum inimicis meis! Ecce nũc in puluere dormio, vinctus & captus; da mihi manum tuam; mitte Angelum, vt ereptus de omni expectatione inimicorum, cantem tibi, gloria mea, & viuam tibi, & te in æternum benedicam.

COLLOQVIVM erit, renouatio promiſſi in Baptiſmo facti, in Religione, ſi Religioſus es; & toties in communione & confeſſione, quòd illi ſoli ſeruires & propter gloriam eius.

Secunda meditatio de Pura intentione.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera Deum in omnibus creaturis, velut ſolem in omnibus operantem, &c.

PVNCTVM I. Conſidera, quòd Deus in omnibus creatis ad miniſterium hominum ſemper ſit quaſi paratus, nullâ ſuâ vtilitate, ſed tantùm noſtrâ; nos verò ingrati, contempto illo, & præmio æternæ gloriæ, quam nemo concipere poteſt, pro ſtercore malimus laborare. O IESV, quæ noſtra inſania; quæ tua bonitas! pro ſtercore, inquã. omnia enim (ait D. Paulus) arbitratus ſum vt ſtercora. *Philip. 3.*

Quid

Quid enim habemus ex ijs,in quibus nunc erubeſcimus? quàm optaremus pro te laboraſſe, & non in vanum! Neque iam ſolùm operaris,ô Deus, ô creator meus, verùm ab omni æternitate pro nobis hæc condere cogitaſti, & ſemper nos amaſti, & à condito orbe hæc omnia pro nobis conſeruaſti; & nos de momento vitæ, non quinquies milleſimum tibi damus. Ex nunc in æternum non declinabo à mandatis tuis; ſed diligam te fortitudo mea, firmamentum meum,& refugium meum. *Rom.6.*

PVNCTVM II. Conſidera,id quod finis eſt operis,nobis dominari;& nos ei ſeruire. vnde cùm beſtialibus cupiditatibus mancipamur, tunc nos ſponte velut beſtijs in ſeruitutem addicimus. Hinc ſi petatur, quare quis non ſit ſobrius? dicendum,quia ſic caro eum trahit vt ouem herba, vincit eum, & trahit in perniciem quouis pretio redimendam. Vnde ſi moleſtum eſt vni ſeruire,quanta moleſtia tot dominis! Deus verò,in cuius conſpectu hęc fiunt, libertatem veram offert; ſed nos duram ſeruitutem præferimus.O quanta cæcitas noſtra! quæ patiētia tua, Deus! nobiliſſimum,potentiſſimum, amantiſſimum parentem reijcimus, & duris tyrannis nos in ſeruitutem addicimus, & in ſeruitute gloriamur. Vſquequo claudicamus in vtrâque partem? ſi Dominus eſt Deus, ſeruiamus illi: ſi autem creatura alia, abdicemus Dominum. Ecce,Domine, tibi cor meum pacto ſempiterno offero, & commendo omnibus diebus vitæ meæ,æternitatis tuæ. *3.Reg.18.*

PVNCTVM III. erit hoc ſimile. Si ſponſa foret maximi Regis, Rex verò in ſignum amoris præmitteret famulos & dona, vt eam ſui amore magis accenderet; illa verò famulos pręferret Regi,& regijs donis armaret in ipſum Regem. nónne indigniſſimum facinus omnes iudicarent? Non eſt hoc auditum à ſæculo : & tamen fit quotidie, ô anima,dum creaturis,quas Deus creauit, vt miniſtrarent nobis,& nos pellicerent ad ſui amorem, abutimur ad deſpectum Dei. Quid eſt in quo contriſtauit te Deus tuus?

V ✝ quid

quid fecit tibi, vt proijceres illum? O omne bonum, clementia immensa, profugum retrahe, reuertentem suscipe, & volentem adhærere tibi, fons vitæ, ne dimitte sitientem. Reddo tibi dona tua, & pro creatis omnibus gratias ago , & benedico ; suscipe cor meum & amorem meum, &c.

Meditatio tertia de pura intentione.

COMPOSITIO LOCI erit , se constituere inter Christum inuitantem ad se, & dæmonem ab altera parte, cum mundo & carne.

PVNCTVM I. est simile. Erat qui ministros omnes bene sibi seruiẽtes maximis pœnis afficiebat & morte, sed perstringebat oculos specie boni : & sic pelliciebat omnes, qui volebant ei seruire. Contrà erat , qui vitâ immortali donabat, & ęterno honore afficiebat: & omnes detrectabant ei seruire. Quid tibi videtur? qui illi sunt, quæ eorũ dementia? Hi sunt filij hominum qui diligunt vanitatem, & quærunt mendacium, &c. Quid fodimus nobis cisternas, quæ continere non valent aquas, ô fons bonorum? Si seruire delectat , non tibi seruire regnare est, ô Rex regum, & Domine dominantium, qui merces es magna nimis diligentibus te? *Ierem. 2.*

PVNCTVM II. Considera beneficium creationis, redẽptionis , conseruationis & vocationis, quodque Deus se totum toties dederit in cibum, pretium & præmium nostrarum actionum. & eheu! si attendamus, pars maxima non pura est; sed in gratiam alicuius ex hostibus operamur, qui (quod ex se est) destruit nos, captiuat, omnia eripit, etiam animam ipsam. O Deus , quid retribui tibi pro omnibus quæ retribuisti mihi? mala plurima , Pater optime; sed ecce redeo seruus ad Dominum, creatura ad Creatorem. Tu Domine , hereditas mea, Deus meus in æternũ eris. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, *Psal. 122.*
ita

ita oculi mei erunt ad te, Domine Deus meus. Conſidera Secundò, quietem purè quærentis Deum, & ob eius ſolius voluntatem operantis; nihil appetit, nihil timet: alter verò omnia timet, numquam quieſcit, vt plerique mortaliũ ſæculares, & multi Religioſi. dixit impius: Domine, pax, pax, & non eſt pax. quæſiuit requiem, & ecce turbatio: non eſt vbi requieſcat pes columbæ tuæ, niſi in arca ſanctiſſimæ voluntatis tuæ. *Ierem 6.*

PVNCTVM III. Conſidera tanto ſuperare opus factum ex pura intentione aliud, etiamſi bonum, quantum cælũ nucem, mare guttam, terra arenam. Vide ergo quàm ſtulti mercatores nos ſimus comparati filiis huius ſæculi. Cõſidera Secundò, Sanctorum ſtudium in meritis augendis. Tertiò, quãtum ratione ſingulariũ beneficiorum debeas Deo. Scio, Domine mi, quia ex hoc quòd me feciſti, debeo tibi meipſum; quia me redemiſti, & pro me factus es homo, deberẽ tibi pluſquã me, ſi haberem; quanto tu maior es eo pro quo dediſti teipſum. quid ergo retribuã tibi pro omnibus miſerationibus tuis? Conſidera Quartò, eum qui in intentione errat, in omnibus errare, quia in fine creationis: ac proinde vti qui in via errat, quo magis prouehitur, magis errat: ſic quo quid vehementiùs agitur, vel opus præſtantius, ſi intentio deſit, tanto periculoſius & deteſtabilius eſt, quod agimus. Quid, quæſo, tibi in via Ægypti, ô anima, vt bibas aquam turbidam & peſtilentem? reuertere Sunamitis, & reſpice ad Deum, ad viam, ad terminum & Regem omnium ſæculorum. Amen. *Bernard.*

COLLOQVIVM, prout affectus dictabit.

Meditatio quarta de pura intentione, & maiori Dei gloria quærenda.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quomodo Dominus

minus creauerit hoc vniuersum, velut pulcherrimum domicilium, & in eo non pauca, sed innumera, ad vtilitatẽ mortaliũ & recreationem: nos verò in nostro hoc paruo mundo vix etiam necessaria, illiberales erga liberalissimũ Dominum, ei offerre volumus; neq; quid illi gratius, sed quid nobis commodius, attendimus. Secundò, considera quàm copiosam voluerit esse (ideò tantùm, quia nobis vtilissima erat) redemptionem, cùm vna sanguinis gutta esset plusquam sufficiens; & nos pro nostra salute, & in eo quod ad maiorem eius gloriam pertinet, eheu! quàm segnes sumus & illiberales! Considera Tertiò, quàm multa Sacramenta, & alia auxilia spiritualia, & gratias largiatur: & confundamur, si nos, quod minùs illi gratum est, quæramus. Quid enim est pulchrum & bonum eius, quod nobis non donarit liberalissimus Deus?

PVNCTVM II. Considera quòd nobis & carni summos honores, commoditatem & vtilitatem quæramus, & quanto zelo: & cùm Domino nostro plus affectus & amoris debeamus, illi tamen minima aut præferimus, aut negamus, parum de maiore eius gloria solliciti. Percurre torporem in iis, quæ Dei sunt, & videbis te, qui es vile mancipium, Regi dicere: Ego splendidè etiam abs te haberi volo, tu contentus esto vilioribus: Ego illum conseruum, imò etiã hostem tuum honorificè habere, & haberi cupio, tu de tuo honore solicitus esto; & cùm vacabit mihi, tibi loquar, te aliquo honore afficiam. Nónne enim ferè homines magis de hominum captanda gratia, eaq; amissa anxij sunt, quàm Dei? nónne promptiùs iis seruiunt, diligentiùs eos honorãt, quàm Deum ac Dominum nostrum? Considera Secundò, Deum vti Regem alicui plurima dona, eaque pretiosa liberaliter dantem, & quòd cùm ipse nullius habeat opus, repetat quid paruum, vt videat quo sit is animo qui accepit: quàm verò turpe foret, si vicissim ille vilissima in omnibus, quæque vix canibus proiiceret daret? Ita facit qui post concupiscentias suas vadit,

vadit, verè canes rabidos, iisq; optimum tempus, ætatem, vires, studium; Deo verò deteriora concedit, vel potiùs proiicit. Cōsidera Tertiò, à sęcularibus mundo ita seruiri, vtquisque studeat in diuitiis, voluptatibus, &c. summus esse: contrà verò Deo à seruis eius tepidè seruiri, & minima tantùm tribui, quàm turpe?

PVNCTVM III. Considera Primò, in conspectu Dei omnia nihil esse, & pudeat ob aliud operari. Secundò, Sanctos & Angelos extollere vocē, & affectus ad laudes intendere, & tamen erubescere, quòd tam parum faciant tantæ Maiestati. Cogita verò te in medio eorū; & quàm deberes erubescere de tuo tepore in quærenda maiore Dei gloria, quodque aliquando petas, an tenearis facere hæc, vel illa ad maiorem Dei gloriam? & eheu! quid si Deus ea, quæ tenetur, tantùm tibi præstaret? Considera Tertiò, quomodo etiam dederit nobis perduellibus pretiosissimum donum se, & Filium, & Spiritum sanctum ex summo amore, & sic dilexit nos; nos ipse quasi plusquam se, nos verò non illum æquè ac nos.

COLLOQVIVM.

Oratio ad puram intentionem impetrandam.

O IESV, *Rex regum, & Domine dominantium, cui seruire regnare est, cui omne genu meritò flectitur, cælestium, terrestrium & infernorum; ecce coram te in hoc vniuersi theatro constituti sumus, à manu tua innumera beneficia accepimus, & accipimus in horas, vt tibi seruiamus, te laudemus, & operemur salutem nostram. Quid faciemus, Redemptor mi? ecce adstāt diabolus, mundus, & caro, hostes tui & mei truculentissimi & fœdissimi, & paratissimi, vt sibi me seruire faciant, & membra mea ad iniquitatem, & æternam meam & inexplicabilem calamitatem: tu verò, Creator meus, & Rex meus, & Pater optimus es, & benignissimus Deus meus, qui infinities ruiturum in infernum conseruasti, & conseruas, qui sanguinem mihi in amoris signum quoti-* Philip. 2.

die propinas; cui ergo seruiam? egóne te relicto aut verbum, aut cogitationem, aut opus hostibus dabo, cum tanto meo detrimento, tuo tanto tamq; iusto dolore? Et quare, precor, id faciam? nónne, vt coram vniuerso te contemnam, tibi dorsum obuertam, illos, qui inexplicabili odio me prosequuntur, vt idololatra colam, vt exquisitißimis tormentis ab illis afficiar, & iterum percam? quid, quæso aufero pro his, nisi fumum honoris, quem an habeam verè scire nũquam possum, neque retinere; vel certè momentaneam voluptatem, quæ cor & conscientiam postea diris tormentis exagitet: tu verò ab æterno infinitè dilexisti, & pro verbo, cogitatione & opere æternam gloriam mihi promittis, & innumeris beneficijs affecisti, & afficis; & adhuc illudam tibi, & dona tua, id est membra, & potentias in tuam contumeliam & despectum tradam? Ne, quæso, dulcißime Redemptor mi, sic me insanire permittas: sed da gratiam, vt, sicut me totum obtuli, velut arborem tibi, & infinitis titulis tuus sum; ita tibi omnes fructus reddam in tempore suo, ne furti arguar, ne illâ die sis mihi formidini, ne frustra cum operarijs veniam, si pro mundo & carne & mea pessima voluntate operatus fuero, tuâ relictâ. Quis enim compensat eum qui pro se non operatur? Sed tu, Domine, merces mea magna nimis: tibi etiam sine mercede, sine præmio seruire volo. cui enim potiùs? tu enim optimus, sapientißimus, potentißimus, benignißimus, dignißimus, & mei infinitis modis amantißimus. voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, diligam te spontaneè siue manducem, siue bibam, siue quid aliud faciam; omnia in gloriam tuam faciam.

Praxis pro pura intentione.

VT gradus illos superiores gradatim adscendamus, praxis Prima est, secũ cõsiderare, quid sit quod amet in singulis, illudq; abnegare, ne vitiet intentionem. Deinde aliquo ex motiuis se excitare, & videre quàm æquum sit ad Dei honorem, ob quem creatus sit, operari potiùs, quàm dæmonis, mundi, vel propriæ voluntatis gratiâ, aliquâ idololatriâ Deum offendere, vt Sancti loquuntur. Hoc meditatione altè priùs imbibere oportet, deinde suas offerre actiones, & in Deum dirigere. Primò, manè, Secundò,

cundò, in Sacro; Tertiò, ad horas singulas; Quartò, in examine, præuidendo actiones, verba & cogitationes quoad quis potest, & diuinę Maiestati offerendo, & vniendo actionibus Christi Domini: sic enim gratiores longè erunt in conspectu Dei vestitæ auro mundissimo caritatis illius. Postea signo crucis facto ante plures notabiliores actiones, denique ad alias minoris momenti gradatim procedendum.

Igitur manè cùm surgit, flectat, & sibi dicat: Ecce creatus es vt obedias & seruias Deo, non dæmoni, mundo, carni, &c. illaque consideratione offerat quæ potest præuidere, sigillatim omnes actiones, verba, cogitationes, & dicendo, Iesv, cum cælestibus, terrestribus & infernis, proponat illi soli genu flectere. Vesperi in fine examinis consideret diem & opera transiisse, & quantam, si ea fecisset in pura intentione, moriturus forsan hac nocte caperet lætitiam, instauret verò optando omnia ad Dei gloriam fecisse, & iterum statum actionesque offerat vsque ad alterum examen. Modus offerendi actiones hic esse poterit. Primò, eleuare mentem ad Deum præsentem, illique offerre ad maiorem illius gloriam, idipsum pronuntiando aliquando, vt plurimùm cogitando. vnire etiam actiones nostras cum Christi Domini actionibus perutile est.

IACVLATORIÆ.

HÆc vsurpari potest: *Quis sicut Dominus Deus noster?* considerando eum non quasi sit tantùm dignissimus honore, sed is cui soli omnis honor & gloria debetur. Psalm 112.

Quid mihi est in cælo: & à te quid volui super terram? Vel: *Benedicite omnia opera Domini Domino.* quasi dicat: *Omnia Dei sunt, nolo mihi vendicare, nolo abuti ad contumeliam tuam dono tuo, Deus meus.* Psalm.72. Dan. 3.

Ad maiorem Dei gloriam hoc faciam.

Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio in sæcula sæculorum. Amen.

Non nobis, Domine, non nobis sed nomini tuo da gloriam. Psalm.113.

TRIGESIMÆ PRIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Ambula coram Deo, & esto perfectus.

CRede, atque apprehende firmiter A *Deum vbique præsentem, suisque* B *oculis; clarioribus sole, omnia, tuosque renes & cor intueri ac scrutari. Videt ille* C *angustias nostras &* D *tentationes, vt adiuuet. Considerat* E *epulones, qui hic recipiunt bona sua; &* F *pænitentes, qui plangunt hic mala sua: vt præmium his reddat;* G *malos vt puniat, serius aut ocius. Prouide ergo illum in conspectu tuo semper, seu* H *negotieris, comedas ac bibas: coram illo* I *lude,* K *ambula cum illo, atque imprimis scito eum præsentem in* L *corde tuo: cum eo tracta negotia tua:* M *delige vitæ statum ex voluntate eius, & naturæ etiam inclinationem attende: est enim a Deo, vti & omnis* N *spiritualis potestas, ac* O *temporalis. Deus operatur omnia in omnibus, & attingit a fine vsque ad finem fortiter, suauiterque omnia disponit, pro summa sua potentia, sapientia ac bonitate.*

CA-

A
B
B
B
C
C
D
E
F
G
H
H
I
K
M
N
O
31

CAPVT XVI.

Exercitium de Præſentia Dei.

ORATIO PRÆPARATORIA ſolita.

COMPOSITIO LOCI eſt videre quaſi immenſum lumen, quod hoc vniuerſum velut punctum penetrat & perluſtrat; ſiquidem totum hoc gutta eſt roris antelucani. *Sap.11.*

PVNCTVM I. Conſidera, ô anima, omnes vniuerſi partes, terrã, & quidquid in illa vel ſupra, ſiluas, ſpecus, &c. Secundò, aquam; Tertiò, aërem; Quartò, ignem; Quintò, cælum, & quidquid in his; nihilq; eſſe quod non occupet & penetret intimè Deus; & hunc locum vbi ſtas, & te ipſum & omnia, imò etiam poſſibilia, & infinita ſpatia imaginaria. O immenſe Deus, & Pater mi, quàm magna eſt domus tua! ſi aſcendero in cælum, tu illic es; ſi deſcendero in infernum, ades: neque te cæli cælorum capere poſſunt. O quàm cæci filij hominum, qui te neque vt Dominum verentur, neque vt Patrem amãt, neque aſpectu tuo vt Regis ſui velut milites animantur. Exerce hîc actum fidei & amoris. *Pſal. 138.* *3.Reg.8.*

PVNCTVM II. Conſidera vbique eſſe Deum per eſſentiam, potentiam & præſentiam. Per eſſentiam Primò: nam verè vbique tota eſt SS. Trinitas: Pater generans Filium, & cum eo producens Spiritum ſanctum, adeò vt ſi lumen gloriæ adeſſet, hîc beatus eſſes. Vide ergo vt numquam ſolus ſis: reuerenterque adſta Deo tuo. Secundò, per præſentiam: quia omnia cognoſcit, tentationes tuas, & renes tuos, & omnia: illi ergo ſoli placere deſidera, illi omnia committe, qui attingit à fine ad finem, cùm noſtræ incertæ prorſus ſint prouidentiæ. *Eccleſ.9.* Tertiò, eſt per potentiam, quæ cum ſapientia & bonitate elucet in creatis, in pondere, numero & menſura,

 modo,

modo, ſpecie & ordine, ſubſtantiâ, virtute & operatione, origine, decurſu & termino. Omnia verò hæc Deus mouet & ſuſtentat alijs largiẽdo eſſe, alijs viuere, aliis vegetari, aliis intelligere; adeò, vt ſi ſe ſubtraheret, omnia in nihilũ redigerentur. deniq; operatur naturalia & ſupernaturalia, artificialia & moralia; vt ex his velut anima in corpore noſci poſſit. Contemplatur poſtremò, in omni loco bonos & malos, & vnumquemque, ac ſi ſolus eſſet. & quis audeat eum, cui decies millies centena millia aſſiſtunt, offendere? Quis te non amet, qui omnia benedictione imples, ô bonitas immenſa, & ſemper ades? quis te non timeat, & abyſſalia iudicia tua? quis pro te non operetur, operante omnia in omnibus pro nobis? denique inuiſibilem tamquam videns tribulatus & tentatus ſuſtineat, cùm omnia opera noſtra ſint veluti ſol in conſpectu tuo?

Dan. 7.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, ô homo, Deum & SS. Trinitatem intra te omnia penetrantem, & intimiùs tibi coniunctã quàm anima tua tibi ſit. Secundò, ſuas perfectiones creatis communicantem, dando tibi eſſe, intelligere, &c & maximè fidem & gratiam, quà filius eius es: & te in ipſo euntem, ambulantem. In ipſo enim viuis, & moueris, ſingulæque partes & potentiæ, & omnia mẽbra tua, & ſenſus tui; accipiuntq; ab illo eſſe, & operari; imò circumdaris ab eo, velut infans in vtero, eumq; pro muro, lecto, nutritio habes; atque exiſtis in eo velut in aëre volucris, in aqua piſcis, aut vt in lumine magno, aut igni ſemper ardenti, te tamen non vrenti, rediturus in nihilũ, ſi ſubtrahat ſe. Tertiò, conſidera vt in anima tua omnia ſint, Deus & totus mundus, qui in eam per ſenſuum portas intrat: deinde vt tua mens ſe cognoſcat, amet, memoret, ac Dei imago ſit & ſedes; & fac tibi cubiculum in corde cum Catharina Senenſi, ibi Dominum adora, conſule, vt monuit eam Dominus. O anima, ora in ſecreto hoc, gaude de theſauro præſente, protectore, luce, & omni bo-

no

no tuo: reſpue quidquid diſplicet oculis eius multò lucidioribus ſole. Pone me, Domine, iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me; non ſit diuiſum cor meũ, & intercam; ſed maneã in caritate, & in te vno, & tu Deus in me. *Iob 17.*

PVNCTVM IV. Conſidera aliquos modos quibus particulariter Deus eſt in aliquibus locis. Primò, in cælo, vbi oſtendit gloriam ſuã, eoq; adſpira. Secundò, in terra ſingulari modo eſt, vbi dat ſignum aliquod præſentiæ ſuæ, vt cùm Iacobo apparuit, qui mox ait, Verè Dominus eſt in loco iſto: & ego neſciebam: ſicut & eſt in templis & oratorijs. hîc varias Dei inſpirationes expende, & gratias age. Tertiò, peculiariter eſt in iuſtis. qui enim manet in caritate, in Deo manet & Deus in eo. Quartò, in Venerabili Euchariſtia. Quintò, in cælo ſecundùm humanitatem exiſtit, & hæc omnia noſtra gubernat. Vides quàm ſit Deus tibi varijs modis præſens, quàm propè, & quàm longè tamen à te, qui peccas, offendis eum, & obliuiſceris eius? O Domine, quid eſt homo (ſine Enos, quod eſt, obliuiſcens: hoc enim nomine meritò vocamur) quòd memor es eius? *Gen. 28.* *1. Ioan 4.* *Pſal. 8.*

PVNCTVM V. Conſidera Primò, quàm turpe, Deum vbique non ceſſare, omnia ſuſtentare pro te, omnibus te allicere ad amorem, & innumera tibi conferre beneficia (nam quæcumque vlli creaturæ, præſtantur hominis gratiâ, & proinde illi præſtantur.) præſeruare te ab innumeris malis (omnia enim accidere tibi poſſunt) & non meminiſſe illius! Gregorius Nazianzen. ait, non tam ſæpè reſpirare oportet, quàm Dei meminiſſe. Deus enim continuò & continenter nobis benefacit, &c. Conſidera Secundò, tam vtile hoc exercitium eſſe, vt Dionyſius Rickelius inter omnia hoc præcipuè curandum, & hanc vnam cauſam dicat, quòd tam pauci veniant ad perfectionem, quòd alijs, & non hoc vtantur. & addit: Moueant te ad frequentandum hoc exercitium dicta ſanctorum Patrum, qui omnes communi conſenſu, quaſi ab vno edocti *Greg. Nazianz. orat. de cura pauperibus præſtanda.*

cti magistro, videlicet Spiritu sancto, nos ad hoc studium exhortantur. Considera Tertiò, quāti fecerit hoc B.P.N. Ignatius, illud vnum ferè inculcando, & cum omnibus Sanctis, Dauide, & alijs vsurpando. Quartò, quàm commendet hoc sacra Scriptura. Quærite Dominum, ait, & confirmamini, quærite faciem eius semper. In omnibus vijs tuis cogita Dominum, & ipse diriget gressus tuos. & rursus, quoties vnus magister noster Christus ad orationem hortatur? imò dixit, Oportet semper orare. Quintò, quomodo Angelis similes & Beatis faciat, qui semper vident faciem Patris. Contemplatio enim hîc est beatitudinis initium. Sextò, cognosce vtilitatem. Primò, quia puritatem cordis affert, & à peccatis arcet: nemo enim fur coram iudice peccat, vt Thaidi contigit & Ephremo. Secundò, tentationes nos superare facit, vt patet in Susanna. sine ea verò homo mox fit per luxuriam bestia, aut per iram dæmon, vt ille. Tertiò, hinc stabilitas cordis in oratione nascitur, & in tribulatione constantia, dum omnia à manu eius accipiuntur. Quartò, acquiritur etiā omnium virtutum perfectio. hoc enim exercitio cor Deo vnitur & illustratur, vt etiam exteriùs appareat; quemadmodum stellæ Soli oppositæ lucent. Quintò, amorem Dei maximum parit, & consolationem spiritualem: quia, sicut de Iosia loquitur Scriptura, In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, & vt musica in conuiuio vini. Denique vide quid in humanis faceret præsentia Regis, patris, iudicis, amici, sponsi, fontis omnis boni coram sitiente, panis omne in se delectamentum habentis coram famelico: hoc Dei præsentia præstat hominibus.

Psal. 104. *Luca 18.* *Dan. 13.* *Eccli 49.*

Oratio pro præsentia Dei impetranda.

Psal. 18.

CAeli enarrant gloriam tuam, ô immense Deus, & omnis creatura clamat in auribus meis, Magnus est Dominus, & magna virtus eius. sed & ratio mea in vestigijs istis tuis deprehen-

dit

dit te: elucet enim vbiq; sapientia, potentia, bonitas tua, & nos in te viuimus, mouemur & sumus, velut spongia in mari, in aëre volucris; & quomodo præsentem te non cognosco? respicis me aßiduè, omnes vias meas oculis tuis multò lucidioribus sole consideras; & quid est quod te latere poterit? tu es enim verè Dominus, solus Deus inuisibilis, inæstimabilis, incircumscriptus, illocalis, immensus, incomprehensibilis, vbique totus, vbique præsens, ineffabiliter omnia continens, omnia penetrans, omnia sciens, cuncta prospiciens, omnia potens, vniuersa gubernans, totus in cælo, totus in terra, totus etiam vbique: gressus meos semitasq; consideras, & die noctúque super custodiam meam vigilas, omnes semitas meas diligenter notans, speculator perpetuus, veluti si totius creaturæ tuæ, cæli & terræ oblitus, tantùm me solum consideres; & nihil sit tibi curæ de alijs. neque enim tibi crescit lux incommutabilis visionis tuæ, si tantùm vnum adspicias; neque minuitur, si innumera videas, & diuersa. Sic igitur super custodiam meam stas, sicut si omnium oblitus sis, & mihi soli intendere velis; semper quippe te præsentem exhibes, semper te paratum offers, si me paratum inuenis. quocumque iero, tu, Domine, me non deseres, nisi prior ego te deseram. Fateor quidem; quia quidquid facio, & quæcumque facio, ante te facio; & illud quidquid est quod facio, meliùs tu vides quã ego qui facio: quidquid enim ego semper operor, tu pariter semper præsens aßistis, vtpote perpetuus inspector omnium cogitationum, intentionum, delectationum & operationum mearum. Cumq; hoc diligenter considero, Domine Deus meus, terribilis & fortis; timore pariter & ingenti rubore confundor, quoniam nobis magna indita est neceßitas iustè recteq; viuendi, qui cuncta facimus ante oculos iudicis cuncta cernentis. Et ita quidem est, Saluator mi; sed longè magis me trahere ad te amor tuus, magis excitare torpentem debet, quòd sis lux vera illuminans omnia; potentia infinita, quæ operaris omnia propter me. Per te enim lucet mihi sol, & astra, ac sidera palatij tui patriæ meæ: per te me refrigerat aër, & calefacit ignis, & innumera operatur per te: me cantu suo vario recreant volucres cæli, & inuitant ad laudem tuam: per te mihi herbam & omne lignum profert terra, & de visceribus suis innu-

August. lib. de spec. cap. 3.

August. Soliloq. cap. 14.

innumera producit. hunc ornatum vniuerso & pulchritudinem, tu pulchritudo & perfectio summa, velut de oceano guttam, & ex sole radium exiguum tribuisti, vt qui ex te esse ista videmus, ad te fontem omnium suspiremus & veniamus. August. in Confess. *O quàm serò te cognoui, pulchritudo tam antiqua, tam noua, serò te amaui! Væ tempori illi, quando non amaui te. Væ mihi & iterum væ, si quando non amauerim te. Vtinam potiùs non essem, quàm essem aliquando absque te! essent meritò mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, & æternæ, si rursum aliquando diceretur mihi, Vbi est Deus tuus?* Psal.41. Psal.113. *Flebat Magdalena, quòd tulissent Dominum, & nesciret vbi posuissent eum: & quid agerem, sponse animæ meæ, si discessisses à me in furore tuo, ob peccata mea, & scirem vbi esses, & magnum chaos esset inter me & te: auertat hoc benignitas tua, neque me à te vnquam separari permittas.* Ioan.20. *Ecce sum in terra deserta, inuia & inaquosa; appareat mihi benignitas & humanitas tua, erudiens me, vt abnegando impietatem & sæcularia desideria, adhæream tibi, & libero corde volem ad te, vt videam virtutem tuam & gloriam tuam.* Psal 62. Tit.2. *Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, & oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita & oculi mei ad te, Domine Deus meus, donec miserearis mei.* Psal.122. *Miserere igitur, & da mihi semper te præsentem intueri, suspicere, & amare per gratiam tuam: non loquatur mihi deinceps, vt homo, Superior meus, sed tu mihi, qui docere soles vtilia, & optima præcipere: illi enim os tuum sunt, & oraculum & tabernaculum tuum: & qui eos audit, te audit. Proximos verò meos, membra tua non lædam facto, non tangam verbo, non cogitatione: qui enim eos tangit, tangit pupillam oculi tui.* Zachar.2. *sed quod tibi nequeo, qui nullius indiges, & omnia largiris, hoc in illis tibi faciam, & quæ dederis retribuam tibi, in illis te complectar, in illis te amabo, te pascam, solabor. si quid verò mihi ab vlla creatura proueniat, ad te respicient oculi mei: omne enim datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est descendens à te Patre luminum.* Iacobi 1. *Non scribit calamus, non pingit penicillus, non canit tuba, non defendit ferrum, sed tu, Domine, magis facis ista. tu enim bonorum omnium artifex, & omnia operaris. Atque ita sicut nullum est momentum,*

quo homo non vtatur ac fruatur tuâ bonitate & misericordiâ: sic nullum debet esse momentum, quo te præsentem non habeat in memoria. Prouidebo itaque te, Domine, in conspectu meo semper, & vndique me cingentem, & intimè me penetrantem intuebor, & amabo te, qui vbique es, & intra me habes solium tuum, supra me thronum regni tui. circumdas me velut aqua, & aër, & ignis, & oceanus omnium bonorum; & quomodo à facie tua fugiam? vel potiùs cur non ambulabo cum timore & tremore in conspectu tuo, iustißime iudex, & Pater misericordißime? numquid potest obliuisci homo factoris, & tanti benefactoris sui? ecce omnia quæ sunt propter me sunt, non pro se, neque pro te; sed clamant, vt diligam te, & memor sim tui. qui insuper non cessas benefacere, neque mei meminisse, etsi immemoris tui. quid, quæso, est homo quòd memor es eius? Etsi hæc pauca sunt, Paßionis tuæ, & dolorum tuorum nónne refricant memoriam vniuersa, & ardenter nos prouocat ad tui recordationem, quòd semper nobiscum esse in Ven. Sacramento volueris? O amator hominum, quomodo, cùm tot modis te præsentem habeo & credo; attamen te, vt debeo, nec video, nec amo, nec reuereor? quid faciam, Deus meus, refugium meum, spes mea, gloria mea, & gaudium meum? tu solus solari me potes, tu confirmare. Veni, ostende mihi faciem tuam, & mansionem apud me fac. Pone te vt signaculum super cor meum, vt signaculum super brachium meum; vt in te perpetuò maneam, & in charitate tua, vt ambulem coram te omnibus diebus vitæ meæ, ac in sæcula sæculorum contempler vultum tuum, ô desiderium oculorum meorum.

Hugo de S. Victore Inst. l. 3. de anima.

Psal. 8.

Cant. 8.

Modi præsentiæ Dei & praxes.

PRimò, considera animo, & loco quieto, in iis quæ præsentia videris, Deum per essentiã, præsentiam & potentiã: Primò, per essentiã; quia, vt suprà dictum, replet cælum & terram substantiâ suâ, ac magis intimus vnicuique rei est, quàm anima humano in corpore. Secundò, per præsentiam; quia omnia clarè & distinctè cognoscit, & ab æterno, scrutaturque renes & corda nostra. Tertiò, per potentiam; quia omnibus dat esse, & conseruat,

ſeruat,& in iis operatur. Idem fac cùm tribulatio ſuperuenit,aut quiſpiam beneficium contulit, vt in auctorem omnia referantur.

Secundò, attende, quomodo in ipſo viuamus, moueamur & ſimus,& reſpiremus,& ambulemus vndique ab eo circumdati.

Tertiò, poſt ſacram communionem peculiariter hanc Dei præſentiam exerce: neque tantùm id credendo, & ratiocinatione ad viuum repræſentando, ſed fidem ſimul, & ſpem, & caritatem coniungendo.

Quartò, vide eum,vt è cælo conſiderantem omnes greſſus & actiones tuas.

Quintò,te vti templum Dei exiſtima, & in corde tuo, velut ſacrario Deum adora, ibique eum velut Moyſes ad tabernaculum conſule. quæ enim eſſet prudentia Sapientiam æternam & veritatem apud ſe habere, & eius conſilium & voluntatem, cùm ſit Rex regum & Dominus dominantium,non exquirere?

Sextò,conſidera diligenter creaturas quibus ſe diuina Sapientia cōparare dignata fuit, vt ſunt leo, agnus, lapis angularis,&c. aut à quibus pati. ita D. Franciſcus ad aſpectum agni tenerrimè afficiebatur,alius omnia ad Paſſionem Chriſti referebat,cùm aut ſcalas videret, aut clamorem aut tumultum audiret, aut malleorum ictus, aut pluuiam adſpiceret: ſanguineæ enim pluuiæ, & inſtrumentorum Paſſionis grato animo memoriam recolebat.

Septimò,creaturæ omnes,vt beneficia Dei, attendi poſſunt,& audiri earum voces:*accipe,redde,caue:* ſi quid enim tribuunt mortalibus à Dei manu,viciſſim poſtulant Deo grates reddi, & caueri abuſum,amoremque in ipſum transfundi.

Octauò,in creaturis rationalibus Deum intueri ad caritatem valet plurimùm & obedientiam, id eſt omnimodam perfectionem,ideoque in Superioribus Eccleſiaſticis & ſæcularibus Deum honora, eorum mandata & Dei vocem accipe. qui enim vos audit, ait Dominus IESVS, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit; & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, ait Paulus. non eſt enim poteſtas niſi à Deo. Et Bernardus, Siue, ait,Deus,ſiue homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit,pari profectò obſequendum eſt curâ, pari reuerentiâ deferendum, vbi tamen Deo contraria non præcipit homo. Similiter conſiderandus eſt Deus in proximo, ita vt quod illi fit, Deo nos facere exiſtimemus: Quod enim,ait Dominus,vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis: & quidquid ab illis fit, à Deo nobis fieri arbitremur, non huic illive tribuamus; ſed cum Iob

Luc.10.

Rom.13.

Lib.1 de præcept. & diſp. c.12.

Matth.25.

vna

vna ſit nobis vox: Dominus dedit, Dominus abſtulit. Iucundiſſimum verò hoc eſt exercitium, neque parum ad caritatem conducit, quando proximos vti membra Chriſti intuemur & complectimur. Vnde D. Leo: [C]ùm, inquit, hanc venerabilium meorũ conſacerdotum ſplendidiſſimam frequentiam video, Angelicum nobis in tot Sanctis ſentio intereſſe conuentum; nec dubito nos abundantiore hodie diuinæ præſentiæ gratiâ viſitari, quando ſimul adſunt, & vno lumine micant, tot ſpecioſiſſima tabernacula Dei, tot membra excellentiſſima corporis Chriſti tabernaculum enim & membrum Chriſti quilibet eſt proximorum noſtrorum. *Iob 1.* *S. Leo ſerm. 1. in anniuerſ.*

Nonò, ſuppeditabit praxes varias D Bonauentura in epiſtola ſua, quę memorabilia viginti q[u]inque complectitur, Vigeſimum, inquit, ſecundum eſt, quòd Deum ſemper & vbique habeas in memoria, vt ſolutus ab omnibus creaturis, tanto mentis conatu deſiderijque feruore, circa tuum Creatorem intendas, vt quaſi omnium inferiorum oblitus, quidquid agas, & vbicumque ſteteris, & quibuſcumque negotiis implicetis, die ac nocte ex omni momento & horâ Deum ſemper habeas in memoria, credens & cogitans te eſſe veriſſimè coram eo, & ipſum cogitãs vndique te aſpicere. Hæc autem cogita cum magna reuerentia ac timore pariter & amore, & cum magna diſcretione, nunc ante pedes immenſæ maieſtatis eius proſtratus, corde amariſſimo peccatorum veniam poſtulando; nunc ſacratiſſimæ Paſſionis Filij Dei, gladio compaſſionis coram eius cruce vulneratus cum eo lacrymoſus & flebilis apparendo; nunc totius vitæ illius decurſum, obliquitati tuæ velut rectitudinis lineam proponendo, nunc inenarrabilia & immenſa beneficia Dei mente pertractans, gratiarum actionibus inſiſtendo; nunc ſtimulis ipſius amoris ardentiſſimè punctus, ipſum in creaturis omnibus intuendo; nunc potentiam, nunc ſapientiam, nunc bonitatem & clementiam eius attendens, eũ deuotiſſimè in cunctis operibus ſuis collaudando; nunc deſiderio patriæ cęleſtis attractus, ad ipſum gemebundis ſuſpiriis anhelando; nũc circa nos viſcera inæſtimabilis caritatis eius adſpiciens, lætabundâ quadam & exceſſiuâ admiratione, corde & animo, in ipſo deficiendo; nunc te præcipitem, nunc te fugientem, nũc te ruentem; nunc Deum te tenentem, ſubleuantem, retinentem, & attrahentem; nunc Deum te ingratum per omnia conſeruantem conſiderans, ineffabilibus diuinæ miſericordiæ viſceribus tibi patefactis, nimio in eo caritatis ardore te conferens totum te fletibus reſoluendo; nunc verò occultiſſima, profundiſſima, & ſummè arcana nimiumque ſtupenda iudicia iuſtitiæ eius diligenter attendens, eum in omnibus fidelis & cõſtans cum ſummo *S. Bonau.*

 amore

amore, ingenti quoque timore ac tremore discretus, supplex & humilis venerando: præ omnibus autem continuam & viuam memoriam ipsius sacratissimæ Passionis in animo & corde tuo ferens, ei quantum potes studeas conformari.

Obserua circa hoc memoriale, præsentiam illam corporalem circumspectè esse frequentandam, ne imaginatio lædatur, & caput offendatur; sed gradatim, & absque magno conatu iste modus exercendus: ita vt Primò, in cubiculo Christum Dominum cum curia cælesti præsentem statuamus, adoremus & alloquamur. postquam autem facilitatem huius & vsum acquisiuerimus, ab hoc cubiculo ad alia transire, exercitiumque transferre possumus, & imaginibus sanctis animæ nostræ templum adornare.

Neque valdè laborandum initio, vt hoc vel illo modo præsentem habeamus. Sufficit enim in genere id fieri, & intentionem rectam crebrò innouare, quæ etiam communicationis cum Deo, & præsentiæ illius commodum est exercitium.

Moneo tamen plus affectu hìc, quàm speculatione, plus aspirando, & cum Deo colloquendo fructus, quàm ex consideratione referri; imò ex affectu plurima consideratio spontè germinat, & velut ex fonte promanat.

Humilis in primis oratio, & crebra cum caritate hoc donum impetrare solent. Signorum etiam aliquorum externorum vsus conducit, vt est annuli, horologij pulsus, imaginis, &c.

IACVLATORIÆ.

Psalm 26. *NE abscondas faciem tuam à me, & ne declines in ira à seruo tuo.*

Psalm. 41. *Quando veniam, & apparebo ante faciem tuam?*

Psalm. 24. *Respice in me, & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego.*

Psal. 33. *Ecce oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum.*

Psalm. 122. *Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.*

Psalm. 138. *Si adscendero in cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades.*

Ibidem. *Quò ibo à spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam?*

Psalm 79. *Ostende nobis faciem tuam, & salui erimus.*

Psalm 9. *Vt quid, Domine, recessisti longè, despicis in opportunitatibus, in tribulatione?*

Gen. 28. *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.*

CA-

CAPVT XVII.

Exercitium de Amore Dei.

OBſerua Primò, amorem eſſe inclinationem voluntatis in bonum aliquod. Secundò, eundem eſſe duplicem: alterum concupiſcentiæ, quo diligimus illud, quod nobis volumus: alterum amicitiæ, quo diligimus illud, cui bonum volumus. Tertiò, cùm ignoti nulla ſit cupido, cognitionem boni amoris eſſe originem. Illa autem triplex eſt; Prima, quâ cognoſcitur bonum, quaſi per auditum, vt cùm narratur mihi vinum eſſe bonum; Secũda, cùm quaſi per viſum percipitur; Tertia, per guſtationem. Audire in amore Dei eſt incipientium, videre proficientium, guſtare perfectorum. Audite, ait Propheta, *Iſaia 55.* audientes me, & comedite bonum. Secundò, monet, Vacate & videte; quod proficientium eſt. Tertiò, Guſtate & *Pſal. 45.* videte.

Obſerua Secundò, hinc ſequi quo aliquod maius bonum eſt, eo magis eſſe amabile, ſi tamen ſatis cognitum fuerit. Cognoſcere igitur oportet. Hæc eſt enim vita *Ioan. 17.* æterna, ait Dominus, vt cognoſcant te, ſolum Deum verum, & quem miſiſti IESVM Chriſtum.

Meditatio de amore Dei.

PRÆLVDIVM I. Conſtitue te coram Deo, & in præſentia ipſius.

PRÆLVDIVM II. Roga vt amorem ſuum tibi largiatur: id omnium donorum maximum.

PVNCTVM I. Conſidera, diuinam maieſtatem tibi tres potentias dediſſe, memoriam, intellectum & volunta-

tem: has autem velut tabulas esse, & ab obiectis suis aut perfici aut corrumpi. nulla autem nobilior est voluntate. qualis enim amor, talis homo est; talis verò amor, qualis res amata. si ergo bonum amas, bonus es; si malum, malus; si summum bonum, valdè bonus & optimus: nam anima verè plus est vbi amat quàm vbi animat, illiq; quod amat vnitur, ac velut inseritur & seruit, eiusque affectiones omnes experitur, velut suas. nónne qui opes formamúe amat, eius vicissitudines in se sentit? perit hæc? perit anima quæ illi adhæret. dolet? dolet & illa. gaudet? congaudet etiam ista. O quanto beatius Deo coniungi & adhærere, & vnum spiritum fieri cū illo, & quasi Deum, iuxta illud, Ego dixi, Dij estis! Talis enim anima omnia potest in eo qui se confortat, nihil timet pręter illū. Ergo apud te statue, optimus esse, optimum Deum amando: si enim pulcherrima videre posses, an fœda ac funesta optares? si audire dulcissimam melodiam, eligeres absonam? Si ergo sensibus tuis optima eligis obiecta, cur non amori tuo summum bonum, vt optimus sis? sed respuis etiam oblata vbique & præsentia. nullum enim Deo eiusque bonitate præsentius & præstantius; ergo toto tibi corde diligendum esse propone, anima, summum bonum, & sic ratiocinare: Si honor, si voluptas, si quies, si substantia aliqua diligēda est, Deum tibi præ omnibus esse diligendū: omnia enim quæ desiderantur, non valent ei comparari.
Cant. 8. Immò, si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihilum despiciet eā. Si ergo cōpa-
Anselmus. rari non potest, summè diligi debet Deus. Si enim aliquid diligo, quia bonum; quod millies melius, magis amare debeo. Cur ergo per multa vagaris, ô homo, quærendo bona animæ tuæ & corporis? Ama vnum bonum, quod omne bonum est; & satis est. Desidera simplex bonum, quod est summum bonum; & sufficit. Riuuli bonorum concupiscibilium diuersi: fons vnus omnium Deus. sed melior & concupiscibilior fons quā riuulus, causa quàm effe-

effectus:imò incomparabiliter melior.nolo verò,Domine,te amare,vt te fruar, referre Creatorem ad creaturam; sed diligere te super omnia,& præ me, & omnibus. Tu enim solus bonus es,tu solus Dominus,tu solus altissimus, tu ignis consumens, tu es qui dixisti, In igne zeli mei deuorabo terram.& rursum, Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur ? Accende ergo me frigidam terram,& consume quidquid terrenum est. elegi te hodie,vt sis mihi in Deum,& omne bonum, & omne desiderium meum. *Deut. 4.* *Sophon. 3.* *Luc. 12.*

PVNCTVM II. Cõsidera,quare aliquid ames. Primò, ob naturæ cõformitatem;sic omne animal diligit sibi simile. Et ne quid hîc deesset, dignatus est immortalis fieri mortalis;æternus,infans diei vnius super terrã. Si igitur amas hominem qui tecum factus est homo , quanto magis Deum qui pro te factus est homo?

Secũdò,quia præsens est is,quem amas. ast quis magis Deo,qui intimè præsens est, & semper, & vbique per essentiam,presentiam & potentiam? Intus,aiebat ille,eras, & ego foris, & ibi te querebam,& in ista formosa,quę fecisti,irruebam;mecum eras,& tecum non eram:ea me tenebant longè à te,quæ si in te non essent, non essent. *August.*

Tertiò, amatur aliquis,quia vtilis est. ast quis Deo vtilior? quis tibi digniora dedit in substantia,maiora in quãtitate, permanẽtiora in duratione, meliora & oportuniora? qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. imò nullũ bonum nisi ab illo. Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est. Quem potiùs amabis? fontem ex quo manat tibi bonum,an canalem, per quem manat? auctorem Deum,an latorem? auctor in se Deus, ille in omnibus operatur, inclinat beneficos, conciliat auersos, ipse solus aperit manum, & implet omne animal benedictione. *Rom. 8.*

Quartò, amatur aliquis, quia amabilis, affabilis, suauis. sed quis te amabilior, Deus meus? Vidi Dominum,

Gen. 32. aiebat ille, facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Ideò, Domine, tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.

Quintò, amamus hominem, quia consanguineus, vt parentes: sed Deus meus, creator meus, nónne à te sum Deut. 32. quod sum? nunquid, ô anima, non ipse est pater tuus, benignus & prouidus pater, qui possedit, & fecit, & creauit te? dignatus est insuper fieri frater noster, & pro fratribus animam ponere? Imò, ait, quicumque fecerit voluntatē Patris mei, ille meus frater, & soror, & mater est. Denique Osea 2. sponsus est tuus, qui dixit, Sponsabo te mihi in fide. O Sacramentum verè magnum, & magnum pietatis & amoris argumentum!

Sextò, amico fideli, ait Sapiens, nulla est comparatio. diligitur hic sæpè supra fratrem: fidelis autē amicus Deus meus est. ab illius enim amicitia nec nouus superueniens excludit, imò nec à gradu, vel loco, quem in animo suo mihi dedit, nec dignitate mutat mores; apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio: nec in- Psal. 37. dignitas mea eum efficit alienum: quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit. nec miseria mea alienat eum: qui Lazarum quem diligebat, in monumento quæsiuit, & Patres quos amabat, de inferno ipse liberauit. Ne di- Eccli. 9. mittas antiquum amicum, ô anima mea, & ab æterno, & in æternum: nouus enim non erit ei similis. Ecce ascendit ad Patrem nostrum, & Deum nostrum, non est oblitus nostri: quia vbi amor, ibi oculus meus. O quoties nos re- Prou. 17. spexit! omni tempore verè diligit, qui amicus est: imò Ioan. 13. ipse amicus ante omne tempus, qui cùm dilexisset suos, verè in finem dilexit eos.

PVNCTVM III. Considera, quas personas, quas res in mundo hoc diligas; & rationem exquire, amoremque omnium in auctorem omniū transfer, & dic: Tu enim Do- August. mine fecisti ea, qui pulcher es, pulchra sunt enim; qui bonus es, bona sunt enim; qui es, sunt enim: nec ita pulchra sunt,

ſunt,nec ita bona ſunt, nec ita ſunt, ſicut tu creator eorũ, cui comparata,nec pulchra ſunt,nec bona ſunt,nec ſunt. Secundò,quanta Deus ab æterno voluerit,& in æternum omnibus creaturis fecerit;magnitudinem,ſpeciem, pondus,numerum & menſuram:& hæc omnia,propter te,illis contulit;vt amares,nõ illas, ſed ſe omnium auctorem, à quo illa non propter ſeipſa facta ſunt, & conſeruantur, ſed propter te. Dicere ergo poſſent temporalia: Si Deus ſanauerit nos à morbo corruptionis, quid ages? In ipſo vſu conſidera; in quo melior ex nobis fias; vel quid inde ſperes in poſterum. Expertus es nos; quid ergo? vis in nos mutari; an nos in te? Quid tibi,& nobis? Quid doles de tranſitu noſtro? maluimus interire ſecundùm Domini voluntatem,quàm manere ſecundùm tuam cupiditatẽ. Nullas tibi,pro hoc amore tuo,referimus gratias; ſed potiùs vt ſtultum irridemus. Cui enim obedire debemus, Deo,an tibi? Dic ſi audes. Nónne hoc eſt ferè totum tuũ officium,nos in putredines,deuorando,conuertere? Hęc tua vtilitas,tua potentia, vt per te, noſtra ſanies tranſeat affluenter:non enim facere vales, vt maneat. Hoc tuum ſtudium, hæc tua beatitudo, vt noſtris non careas ſordibus; quibus votiuè ſuccumbis, corrumpente te, per eas, diabolo; non ſine ſua voluptate & gaudio de tua deceptione & interitu; eiuſdemque formæ quam amas, imago remanet impreſſa, tamquam ſimulacrum in templo ſuo; cui non bouem,non hircum, ſed animam rationalẽ, & corpus,id eſt teipſum totum,immolas, cum eâ frueris; & amorem tuum tribuis,id eſt,quod habes pretioſiſſimũ, pro vili munere. Tertiò, conſidera beneficia illius,creationis, redemptionis, vocationis, & multiplicis inſpirationis: ac perpende,quòd tam longanimiter te reſpexerit,& exſpectarit, vbi innumeri perierunt; benignè acceperit,cùm plurimos reiecerit; amantiſſimè tractarit,cùm indigniſſimè à te habitus fuiſſet. Quartò, cùm hæc omnia, & ſingula maxima ſint, tamen, quod his omnibus

maius eſt, eſt caritas eius. Amor enim non gignitur, niſi per amorem; nec beneficia, niſi à beneuolo animo æſtimantur. Recogita igitur, quòd ab æterno te amauerit, & ſic dilexerit, vt dederit Filium ſuum vnigenitum Pater, Filius, & Spiritus ſanctus ſemetipſum. Quintò, conſidera magnum incentiuum eſſe amoris, quòd aliquis à nobis diligi velit. vult autem Deus noſter, Deus, inquam, noſter, magnus ille Deus, & laudabilis nimis, cuius magnitudinis non eſt finis, à te vermiculo diligi: & toto corde non amabis eum? atque adeò, hoc eſt eius primum ac maximum mandatum. Tu mandas, vt diligam te bonum meum, & omne & ſolum bonum. O durities humana! mandari nobis oportuit vt amaremus te. Quis odiſſe poteſt, aut auerſari fontem bonorum omnium? Hæc tua poſtulatio: Fili, præbe mihi cor tuum. Neque ſolùm vis ſimpliciter, ſed, ô incomprehenſibilem dignationem! ecce, ecce, velut in omni creatura occurris mihi, Deus meus, & per omnes id petis à me. Si oculos aperio, omnia clamāt, hortantur, vt diligam te. Nihil audio, quo non enarretur gloria tua: quamcumque igitur portam, vel feneſtram aperio animæ meæ, ades amator mi. Si ſentio odorum fragrantiam, ecce odor Dei mei, vt curram in odorem vnguentorum tuorum. Si ſapit cibus, ille, ille eſt, quē creauit potentia tua, ſapientia condiuit, bonitas miniſtrauit, vt guſtarem, & viderem, quàm eſſes ſuauis. Oleum verò amoris ſupernatat omnibus creaturis: fons hic irrigat omnem terram: aurum hoc veſtit hunc mundum, templum gloriæ tuæ. Verùm, non dubiâ, ſed certâ conſcientiâ, Domine, amo te. Percuſſiſti cor meum verbo tuo, &
Pſal. 145. amaui te. Sed & cælum, & terra, & omnia quæ in eis ſunt, ecce, vndique mihi dicunt, vt te amem: nec ceſſant dicere
Rom 9. omnibus, vt ſint inexcuſabiles. Altiùs autem tu miſereberis, cui miſertus eris; & miſericordiam præſtabis, cui
Aug. l 10. Confeſſ. c. 6. miſericors fueris. Alioquin cælum & terra ſurdis loquūtur laudes tuas. Quid autem amo, cùm te amo? non ſpeciem

ciem corporis, nec decus temporis, nec candorem lucis ecce istis amicum oculis; non dulces melodias suauium cantilenarum omnimodarum; non florum, & vnguentorum, & aromatum suaueolentiam; non manna, & mella; non membra acceptibilia carnis amplexibus. Non hæc amo, cùm amo Deum meum: & tamen amo quandam lucem, & quandam vocem, & quendam odorem, & quendam cibum, & quendam amplexum, cùm amo Deum meum, lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum interioris hominis mei; vbi fulget animæ meæ, quod non capit locus; & vbi sonat, quod non rapit tempus; & vbi olet, quod non spargit flatus; & vbi sapit, quod non minuit edacitas; & vbi hæret, quod non diuellit satietas. hoc est quod amo, cùm Deum meum amo. Et quid est hoc? Interrogaui terram, & dixit: Non sum; & quæcumque in eadem sunt, idem confessa sunt. Interrogaui mare, & abyssos, & reptilia animarum viuarum, & responderunt: Non sumus Deus tuus; quære super nos. Interrogaui auras flabiles, & inquit vniuersus aër, cum incolis suis: Fallitur Anaximenes, non sum Deus tuus. Interrogaui cælum, solem, lunam, stellas: Neque nos sumus Deus, quem quæritis, inquiunt. Et dixi omnibus his, quæ circumstant fores carnis meæ: Dixistis mihi de Deo meo, quòd vos nō estis, dicite mihi de illo aliquid: & exclamauerunt voce magnâ, Ipse fecit nos. Interrogatio mea, intentio mea, & responsio eorum, species eorum. O quot sunt mihi monitores & stimuli, vt amem te! Itáne difficilis & amara res, amor tui, Deus meus? O amor Dei mei suauissime, verè propitiatorium nostrū, verè tabernaculum fœderis, reclinatorium aureum, laborum solatium! valdè omnino amandus mihi es, per quem sum, viuo, sapio, si non ingratus sim & indignus. Dignus planè est morte, qui tibi, Domine IESV, recusat viuere, & mortuus est; qui tibi non sapit, desipit; & qui curat esse, nisi propter te, pro nihilo est, & nihil est. Propter temetipsum

Psal. 99.

Bern. serm. 20. super Cant.

Deus, fecisti omnia; & qui esse vult sibi, & non tibi, nihil esse incipit inter omnia.

ORATIO.

QVis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam in te, Deus meus? vbi enim inueniet pes requiem, nisi in te? ex quo, per quem, & in quo sunt omnia; qui solus immobilis, æternus, optimus, benignißimus, & suauißimus es. quò cæcus ibit, nisi ad te, lumen æternum illuminans omnem hominem? quo satiabitur cor meum, nisi te, ô vera satietas? Si dulcedinem appetit, tu dulcedo ineffabilis, & totus desiderabilis. Si pulchritudine capitur, pulcher es, dilecte mi, candidus & rubicundus, speciosus formâ præ filijs hominum, in quem desiderant Angeli prospicere. Cur ergo, te fonte omnis boni & pulchritudinis relicto, ibo ad cisternas, quæ continere non valent aquas, id est creaturas vanas? An ijs quibus vsus fui, satiátus sum? nónne irritatus miser? Si commodo ducitur, tu vera requies mea in sæculum sæculi, tu mentis delectatio, tu mea gloriatio. Si amare delectat, cur non summum bonum, & me amantem, ô amor ineffabilis & infinite & interminabilis & ineffabilis, qui me ante mundi constitutionem dilexisti, qui tui in his omnibus pignus amoris dedisti, qui mille modis in singulis creaturis amorem tuum in me declaras?

Heu mihi, Domine, væ duro cordi meo, si non liquescat hoc amore, si hoc igne non calescat. obruis me beneficijs, & tepeo vndique; me conseruas, & gestas velut gestari solet infantulus, imò abluis peccata & lepram meam sanguine tuo. Obstupescite cæli super hoc, portæ eius desolamini vehementer, quia magnificauit Dominus facere nobiscum. Venite omnes, qui timetis & diligitis Dominum, & enarrabo vobis, quanta fecit animæ meæ, introduxit me in cellam vinariam, ordinauit in me caritatem. O vos Cherubini & Seraphini, qui tegitis pedes, vultum, quia pudet non satis amare tantum bonum, Deum nostrum; & tamen ille pro vobis mortuus non est, nec vos lauit sanguine suo, nec triginta tribus annis pro vobis multa passus est & dura & indigna, sed verbo

crea-

creauit. O Domine, quasi ebrius esse videri posses amore, qui Dalilam istam ita prosequeris: nescis, quia illa iam te prodidit Philisthæis hostibus tuis? scis, Domine; sed patiens es & longanimis super malitia hominum; & postquam insultauimus tibi, & fornicata est anima nostra cum amatoribus multis, si reuertatur ad te, suscipis illam. & poterítne fieri, vt vltrà obliuiscatur tui, & adhæreat creaturæ fallaci? dignus est sanè morte, qui tibi, Domine IESV, recusat viuere. viuam tibi, cui omnia viuunt: qui enim tibi non viuit, iam mortuus est morte secundâ. viuam itaque tibi, qui soli mihi vixisti, laborasti, mortuus fuisti, qui mihi hæc omnia, quæ mundus habet, dedisti; &, si hæc pauca sint, adijcies sine dubio maiora. Sed, ô Domine, quis hæc de manu tua quæsiuit? non satiant me, non delectant; sed cruciant: clamant enim mihi in auribus meis de pulchritudine tua & bonitate: & cùm longè sis ab oculis carnis, & intra penetrale animæ meæ, anhelans quæro te & non inuenio. Ostende mihi faciem tuam, & sufficit mihi, ostende mihi faciem tuam. veni, quia ad te suspiro, cur auertis faciem tuam? si vulnerasti me amore tuo, sana me dulcedine eius. sed tamen, ô Domine, voluntas tua fiat, fiat id quod tibi placet, non quod mihi. si abis, benedictus esto, & laudabilis in sæcula: si venis, benedictus esto. Verumtamen ne me deseras, neque longè abeas à me; ne me derelinquas solum in terra horroris & vastæ solitudinis; sed trahe me post te, sitq; semper anima mea plus vbi amat, quàm vbi animat. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! sed quoniam ita tibi placet, placet & mihi. Velle enim meum obtuli tibi, tuum est. Nolo, Domine, vnquam restituas cultrum in manu pueri. Corpus & animam dicaui tibi, conserua hæc, & impende sicuti tibi placet in obsequium tuum. vnum tecum esse desidero, & nonnisi propter te esse volo, petitionem tam paruulam petam à te, & confido, quia non confundes faciem meā. O Domine, ne derelinquas me, ne vnquam obliuiscaris mei: ne permitte vt vnquā obliuiscar tui. veniat mihi mors potiùs, quàm viuam sine te, aut displiceam tibi. sed da mihi, vt amem te, & omnes omnino trahere poßim ad amorem. minaris enim nobis, & iubes, etsi indigni simus, qui amemus; tu tamen dignißimus es qui ab

August. *ab omnibus ameris. sed, Domine mi, quid, quæso, mihi sum ipse, quid tibi, vt amari te iubeas à me, & ni faciam irascaris mihi, & mineris ingentes miserias? paruane ipsa est miseria si non amem te? ô vtinam semper suspirem ad te, suauitas ineffabilis; semper sitiam ad te, fons aquæ viuæ; semper anhelem, desiderium collium æternorum; semper suspiciam ad te, amabilissime sponse animæ meæ; semper viuam tibi, ô vita mea, semper moriar pro te; insatiabiliter appetam te, satietas vera; confugiam ad te, refugium meum; semper memor sim tui, amor æterne; semper amplectar te vlnis animæ, nec dimittam donec lætitiâ inenarrabili te videam, & satier, & te stringam, & tibi inhæream, & in te liquefiam, & vnum tecum sim, & in me esse desinam! Noli vnquam, Pater mi, obliuisci pueri tui; noli, misericors Deus, creaturæ tuæ. nihil est quidem, & tu omnia. ita est; sed propter me fecisti omnia, & nihil horum odisti quæ fecisti: sed pro me tanta fecisti & pertulisti. si despicis miseriam meam, respice bonitatem tuam, & amorem tuum. dicet ille tibi, me tuum esse, & certè non potes quin illum mihi des, quia promisisti, Veritas æterna. Da mihi illum, & da mihi vt illum omnibus prædicare possim, & te hîc & in æternum laudare. Amen.*

Praxis ad amorem Dei excitandum.

PRima. Eadem huius exercitij praxis est quæ præsentiæ Dei, & puræ intentionis. Exercitia item zeli, & Passionis Christi Domini inprimis meditatio, quemadmodum etiam beneficiorum Dei frequens consideratio; de quibus omnibus suprà variis locis actum est. Methodus verò ad amorem vera est mortificatio, maximè amoris sui, & vanitatis, & ad Deum ex rebus creatis adspiratio.

Secunda. Quotidie etiam expedit in meditatione aliquam Dei perfectionem considerare, atque eâ in se caritatis ignem suscitare ac fouere. Nullum enim exercitium exercitio amoris præstantius, cùm, vt Apostolus declarat 1. Cor. 13. cætera omnia ab hoc nihil prosint; & hoc vnum in ictu oculi nos Deo gratissimos efficiat, & ex hostibus amicos, ex miseris felicissimos.

Tertia; eaq; admodum vtilis, in proximo Deũ agnoscere, illiq; præstare quæcumque beneuolentiæ ac caritatis opera, perinde ac si

si Christo Domino fierent. Dulcissimum hoc exercitium est, quo de Deo benè mereri, eique qui nullius indiget, largiri multa possumus. Sed de hoc pluribus, cùm de caritate proximi agetur, dicendum erit.

Quarta erit, Ven. Eucharistiæ non ex consuetudine, & negligens frequentatio, sed deuota ac religiosa. in ea enim spiritualis dulcedo, quasi in fonte ipso, degustatur. Examina te ad proprietates amoris, seu gradus, quos vide in D. Bernard. Bonau. Richardo, de gradibus caritatis. Primus gradus est, quòd amor sit inseparabilis; vt anima cum Apostolo dicere possit, Quis me separabit à caritate Christi? Secundus, quòd sit insatiabilis: ignis enim numquam dicit, Sufficit: nihilque sibi egisse vmquam videntur, & seruos se dicunt inutiles qui eo succensi. Tertius, quòd sit inuictus. Fortis enim vt mors dilectio: & aquæ multæ non potuerunt exstinguere caritatem. Quartus, quòd sit delectabilis, dicereque anima possit amore isto succensa, Introduxit me Rex in cellaria sua. Memor fui, & delectatus sum. Quintus, quòd vulneret animam ardentibus desideriis & plurimis, quibus optat vt omnes ei seruiant, & omnes trahere ad eum conatur. Sextus, quòd semper Deum sitiat, semper eum præsentem habeat, omnis ei creatura memoriam illius reuocet. Septimus, quòd desideret coniungi & esse cum Christo, cum tædio vitæ, sed caritate impulsus, quisquis eâ fuerit inflammatus.

IACVLATORIÆ.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra? Psalm. 112.

Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Psalm. 72.

Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Psalm. 102.

Exaltare super cælos, Deus, & super omnem terram gloria tua. Psalm. 56.

Non est similis tui in diis, Domine, & non est secundùm opera tua. Psalm. 85.

Quoniam magnus es tu, faciens mirabilia, tu es Deus solus. Ibidem.

Confiteantur tibi, Domine, opera tua, & Sancti tui benedicant tibi. Psalm. 144.

Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Psalm. 145.

Minùs te amat, Domine, qui tecum aliquid amat, quod propter te non amat. Aug. lib. 10. Conf. c. 29.

CA-

CAPVT XVIII.

Exercitium & meditatio de Caritate proximi.

COMPOSITIO LOCI, conſiderare Sanctos ex omnium Sanctorum gloria, vt ſua, gaudium captantes, & Chriſtum Dominum fraternè cum illis agentem.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, & examina an in te veræ reperias ſigna caritatis. Primum eſt, ſua nō quærere, ſuum commodum non ſpectare; Secundum, bonis proximi congaudere, & malo triſtari; Tertium, bonum illius promouere cuiuſuis generis, & auertere mala; Quartum, defectum eius tolerare potiùs quàm caritati ac beneuolentiæ detrahere, & ſic adimplere legem Chriſti IESV: hoc eſt enim alterius onera portare; Quintum, affabilem eſſe; Sextum, ſua ſpiritualia & temporalia vltrò etiā communicare. idcirco inter ſæculares rarò poterit eſſe perfecta, niſi animo ſint augusto ac liberali; Septimum, neminem iudicare temere, nemini obloqui, aut repugnare. Conſidera Secundò, caritatem, amicitiam & concordiam eſſe vnicum vitæ ſolatium, ſine qua nec animalia eſſe poſſunt: quodq; fuerit omnibus bonis etiam ab Ethnicis prælata, ſolique comparata. Conſidera Tertiò, quāta ex caritate & concordia commoda promanent; nullum ex diſſenſione proueniat: ab illa auxilia mutua aduerſus hoſtes, quibus vndique cingimur: omnium eſt communio bonorum, & ſolatium malorum. denique vbi duo ſunt congregati in nomine Domini; ibi eſt in medio eorum. Quid autem ibi deeſſe poteſt, vbi omne bonum Deus ipſe ſingulari benignitate adeſſe dignatur, omnibuſq; poſtulatis annuere? ait enim Dominus IESVS, Si duo ex

Galat. 6.

Matt. 18.

ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo.

PVNCTVM II. Considera in proximo Deum, & quâ ratione ille Deo & Christo coniunctus sit per naturam: siquidem opus atque imago Dei est, & seruus; per gratiam verò filius eius, Christique frater, & miles, & hospes, & templum, atque amicus tantus, vt pro eo sanguinem & vitam dederit suam, paratusque sit millies pro quoque dare si opus foret. Adde dona; fidem, spem, & virtutes, & gratias quę in eo sunt, quas certè negligere, & formam externam attendere, turpissimum est. Indignum tot causas amoris præterire, & leuem næuum qui te alienet, obseruare. Tune agrum optimum despicis, si fortè lolium innascitur? tu nummum, si non ex auro optimo? Tu teipsum si inspexeris, plura comperies, ob quæ meritò despiciaris: atque id omnino futurum est iusto Dei iudicio, si proximum iudices: vt quâ mensurâ mensus fueris, remetiatur tibi. His consideratis, vide quis est à quo alieniorem te esse putes, & rationes allatas appende, amoris scilicet cum causis auersionis. Considera Secundò, hunc ipsum proximum penetrari à Deo intimè, vti & te tot defectibus plenum, & omnia quæ in eo ac teipso mala sunt, conspici: attamen Deum hominē non fastidire, non deserere, imò rogare, pulsare, & cum eo conuersari velle, illumque amare, vt fratrem, militem, filium carissimum, seipsum illi tradere in cibum & potum. O incomprehensibilē caritatem! Tertiò, considera proximum, qualis aliquando futurus sit in cælo, id est, perfectum, & virum, & regem. nūc verò vt pueri infirmi, ignari, &c. imperfectiones ferēdas, qui aliquando aut dilexit, aut certè diliget nos æternùm in cælis diuinâ misericordiâ opitulante. Quartò, expende veritatem huius sententiæ, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, in extremo iudicio pronuntiandæ. O IESV, cùm hæc sciam, poterítne fieri, vt ego seruus tuus imaginem tuam despiciam? irascar *Matt. 24.*
ei,

ei, quem tu amas & longanimiter apertis vlnis expectas? aut negabo ei propter amorem tuum, quod tibi debeo infinitis titulis, & ab alijs mihi præstari opto?

PVNCTVM III. Considera præterea, quanta requiratur inter homines coniunctio, ac Primò quidem, Dei præcepto te teneri omnes amare sicut teipsum, atque hoc qui implet mandatum, legem implere, & nulli magis prodesse quàm sibi, qui eam seruat. Omnibus enim charus est, fruiturque perpetuâ pace & gaudio, & omnibus bonis; siquidem de proximi bonis ac prosperitate æquè gaudet ac suis. Considera Secundò, quòd non amare tantùm, sed ita debeamus, sicut Deus dilexit nos. Mandatum, inquit Dominus IESVS, nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. adeò vt Ioannes dicat, Et nos debemus pro fratribus animas ponere: D. Paulus verò, Si quæ, ait, consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si quæ societas spiritus, si quæ viscera miserationis: implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem caritatem habentes, vnanimes, id ipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam; sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorũ. Considera Tertiò, sic voluisse Dominum IESVM coniunctos esse homines, sicut Pater & Filius vnum sunt. ita enim orauit abiturus in cælum, Non pro eis autem rogo tantùm, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te; vt & ipsi in nobis vnum sint, vt credat mundus quia tu me misisti. Considera Quartò, communem hostem esse qui dissidia ciuilia inter nos molitur, quantaque iniquitas sit, cum illo in æternam perniciem meam & fratris conspirare, concordiâque vnitas vires esse inuincibiles. Quintò, perpende mẽsuram, quâ diligimus proximum, esse eam, quâ Deum diligimus; adeoque necessariam, vt Apostolus dicat, Si linguis hominum loquar & Angelorum, caritatem autem non

Matt. 9.
Ioan. 15.
1. Ioan. 3.
Philip. 2.
Ioan. 17.
1. Cor. 13.

non habeam, factus ſum velut æs ſonans, & cymbalum tinniens: & ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſciẽtiam: & ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam; caritatem autem non habuero, nihil ſum: & ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam; caritatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.

Pvnctvm IV. Conſidera, quali vinculo coniuncti ſimus proximo, ex illo loco, Obſecro vos vt dignè ambuletis vocatione, quâ vocati eſtis, cũ humilitate & manſuetudine, cum patientia, ſupportantes inuicem, ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. vnum corpus, cuius caput Chriſtus, vnus ſpiritus, ſcilicet ſanctus, & amor. Itaque vide, vt membra vnita ſe ament. deinde quanta vnio eſſet, ſi anima vna, ſeu ſpiritus proximum informaret: tanta enim inter Chriſti membra meritò eſſe debet. Addit verò, In vna ſpe vocationis veſtræ: vocati enim ſumus omnes vt Deum amemus, & ſeruiamus ei, ibique præmium exſpectemus; vbi omnes gaudent de bono alterius, æquè ac ſuo; vbi in æternum erimus conciues illius Ieruſalẽ, & domeſtici Dei. Et quid, quęſo, eſt quod à caritate nos poterit ſeparare? Vna nobis fides eſt, doctrina & lex, & media omnia ad ſalutem, vnũ baptiſma, per quod eiuſdem nationis, immò patris filij ſumus; eodemque Chriſti ſanguine abluti, cætera quoque omnia Sacramenta eadem; vnus omnium cibus corpus Chriſti, & potus ſanguis eius; vnus Dominus omnium, qui ex vno omnes homines produxit; vnus Deus, gubernans & regens omnia; vnus mediator, Paſtor, dux, & ſignum militiæ, Magiſter, & Dominus; denique idem Pater omnium. Numquid, inquiebat Propheta, non pater eſt vnus omnium noſtrûm, quare ergo deſpicit vnuſquiſque veſtrûm fratrem ſuum? Poſtremò mater omnium eadem Eccleſia, & (ſi Religioſus es) Religio, ex quo capite omnia bona & mala communia ſunt, omnia ſimilia, veſtis, victus, &c.

Epheſ. 4.

Malach. 2.

Yy Pvn-

PVNCTVM V. Considera Primò, si proximus te lædat, eo ipso esse satis miserum, cùm tu vindicem habeas Deũ, apud quem talis pœnæ reus est, quam nemo crudelissimo hosti optaret; imò iam tanto grauiùs punitus est à se, quo vulnus & mors animæ grauiora sunt vulnere & morte corporis; atque ita commiseratione potiùs dignus est maximâ, eoque maiore, quo minùs cognoscit. Secundò, vide quanta incommoda in omni societate, & familia, & anima talis hominis, defectu caritatis oriantur. Tertiò, quantum scandalum sit si Christianus, multò magis, si Religiosus cum alio dissentiat & cõtendat. Quartò, Sanctos omnes, & Angelos eius, quem odisti, esse sinceros amicos, maximè Angelum Custodem, & Deum opt. max. Caue igitur tangere Christum Domini. Quintò, vide quàm turpe, non amare inimicum propter Dei voluntatem, quem amares ob leue beneficium. Sextò, vellésne, Deum odisse tuum inimicum? ergo nec tu oderis. Septimò, vis aliquando conciliari? cur non modò? diligendo faciliùs quàm odio vincis inimicitias. & quid ex his tibi vis? fratri & proximo malè, & tibi pessimè: de bonis eius dolere, & cruciari ijs quibus ipse gaudeat; eoque magis si improbus sit, & nouerit se bonis gaudere, quibus frustra tu inuideas. Vide, precor, quanta insania. O caritas infinita, Deus meus, ne permitte, vt malitia mea eò crescat, vt post tot rationes, ob verbulum & nummulum, filios tuos offendam, auerser, ac præceptum abs te latum violem. Sanguis tuus, quem fudisti, molliat durum cor meum, vt diligam te ex toto corde meo, & proximum meum sicut meipsum, propter te ad gloriam nominis tui. Amen.

ORA-

ORATIO.

O IESV, caritas immensa, Deus meus, quis potest se abscondere à calore tuo? quæ poterit glacies cordis reperiri, quæ non liquefiat amore & sanguine tuo? Mitte de excelso ignem in ossibus meis, tu, cuius ignis est in Sion, & caminus in Ierusalem. Tu, Isaiæ 31. *qui dilexisti me & proximos meos, & lauisti in sanguine tuo, da mihi te diligere ex toto corde, & proximum propter te, vt filium tuum, vt patrem, amicum, & membrum tuum. talem eum dignatus es efficere, atque adeò asserere, quod mihi, quod vlli etiam inimico tuo fit, tibi fieri, & eum qui nos tangit, tangere pupillam oculi tui. Absit ergo vt vnquam, etsi ille, vel ille auersionis dederit occasionem, & hoc ipso valdè miserum se fecerit, ego eâ me sponte lædam, cum communi hoste conspirem, contra te & præcepta tua, quæ pro nobis condidisti. Scio, scio, si diligentes tantùm diligam, cùm etiam Ethnici & Publicani hoc faciant, mercedem non ha-* Matt. 5. *biturum me, neque te patrem, qui sinis solem tuum oriri super bonos & malos, & pluis super iustos & iniustos. O Pater cælestis, cupio filius tuus esse per gratiam tuam, & amare etiam mihi aduersantes. Signum tuum, dilecte* IESV, *hoc gerere volo, vt sciant omnes, quia discipulus tuus sum, qui pro iniustis etiam mortuus es, & nos tuos filios & fratres pascis tuo corpore & sanguine: qui cùm malediceréris, non maledicebas; tradebas autem iudicanti te iniustè. tu posuisti animam tuam pro me, ego gratia tua pro proximo ponam, nullas alam inimicitias; sed dimittam debitoribus meis, vt tu mihi, cui millia talentorum debeo, dimittas: & dimitto de corde meo, & obsequium atque amorem, eiusq; singularia signa præstare volo etiam aduersarijs meis: quia non illi me, sed ego me læsi; illi ostenderunt me mihi, qualis essem, amator scilicet mei, qui ne quidem verbum vnum pro te pati æquanimiter possim, pro omnibus doloribus & beneficijs tuis pro tot peccatis meis. Vbi est ergo amor meus? vbi fortis vt mors dilectio? dura sicut infernus æmulatio? amor certè vbi est, operatur, & patitur: si operari & pati recusat, amor non est. Quanta sustinentur pro amore pe-*

cuniæ & formæ vanissimæ! dies pauci videntur & labores parui præ amore, & mihi quidquam durum erit agere aut pati pro caritate quæ est vinculum perfectionis, finis legis, & maior omnibus
Marc. 12. *holocaustomatibus & sacrificijs? O caritas immensa, Deus meus, concede mihi vt maneam in te, & tu in me: qui enim manet in caritate, in te manet, & tu in eo. Concede mihi, vt numquam ver-*
Bern. serm. 24. in Cãt. *bo, neque linguâ offendam proximum meum. omnis enim qui detrahit, vacuum seipsum prodit caritate, & ferit eam in omnibus qui se audiunt lingua malefica, & quantum in se est, necat funditus & extinguit. Fodit etiam hæc corpus tuum, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, sed facit exanime fo-*
Bern. serm. de Tripl. custod. *diendo. ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clauis ferreis, quos sanctissimis illis manibus tuis & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis inflixit. Auerte igitur hoc à me, benignissime IESV, & laudet te lingua mea, sitq́; lignum vitæ tibi mortuis, solatium afflictis, & benedicat tibi anima mea omnibus diebus vitæ meæ. Amen.*

Praxis ad caritatem erga proximos fouendam.

PRimò, cauere diligenter admodum oportet ne radix aliqua amaritudinis aut fibra suspicionis in anima nostra serpere incipiat. Vix credi potest quanta ex leui suspicione nascatur sæpè animorum alienatio, crescit in odia magnamque flammam, eò quòd scintilla dissensionis extincta non fuerit. Hæc autem dæmonis astutia est, quâ conatur inter se coniunctissimos separare. Præsentissimum huius mali remedium caritas est, & magnitudo animi. Si enim suspicione natâ in te adires proximum, & iam non malum in bono vinceres, sed etiam mali suspicionem; multa mala in semine opprimeres: quæ vbi adoleuerunt, ægrè eradicantur. Ex caritatis igitur lege omnia in bonum interpretare: caritas enim non cogitat malum. Sanè stultissimum est fingere sibi hostem, & solâ suspicione talem efficere.

Secundò, nulli facilè contradicere. Nihil enim, vt B. Ignatius dicere solitus est, tanti est, vt detrimentum caritatis possit compen-

pensare. Ideoque hortatur Sapiens, Fili in mansuetudine opera tua, & super gloriam hominis diligeris.

Tertiò, beneficiis præuenire atque honore, sed vel maximè amore. nulla est maior ad amorem inuitatio, quàm amore præuenire: alio quàm se, amor non emitur. ideoque ciuilis & amabilis conuersatio & caritatem gignit & fouet; rustica atque asperior etiam quos natura, aliaque multa nomina coniungunt, separat.

Quartò, examina te, an signa caritatis, quæ Apostolus ad Corinthios commemorat, in te reperias. Caritas, inquit, patiens est, benigna est, caritas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. *1.Corinth.13.*

IACVLATORIÆ.

Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Ioan.15.

Si linguis hominum loquar & Angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum sicut æs sonans. 1.Cor.13.

Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Matt.24.

CAPVT XIX.

Exercitium seu deliberatio de Inimicis, & ijs, qui nobis aduersantur, diligendis.

PRÆLVDIVM I. Statue te coram Deo instar rei diuinæ maiestatis, vnà cum proximo.

PRÆLVDIVM II. Ora vt, sicut illi dimittis, ita tibi dimittat iuxta legem suam sempiternam.

HOMO. Ille iniuriam intulit, aut etiamnũ infert; est alie-

nus à me: Quid faciam? amore, an odio cum illo certabo: reconciliabor, an alienum fouebo animum?

ANGELVS. Conſidera quis ſit ille, quid ſit quod fecerit, cur, quomodo, vbi, quando, deinde quid reconciliari: & ex ſingulis collige quo lenire malum ac dolorem poſſis. Homo certè eſt, qui nocuit, eiuſdem conditionis & naturæ. ſed improbus, inquis. Ita eſt, morbos ſuos habet perpetuos: eorum aliquando, id eſt paſſionũ, paroxyſmos & acceſſus graues, variis oblatis occaſionibus. Vt enim elephas aſpectu purpuræ furore, leo etiam galli ſolius cantu pauore concutitur: ita homo leui aliquando occaſione ſuæ affectionis prauæ frangitur impetu. Sed nónne etiam ſimilibus laboras?

HOMO. Fateri debeo: ſine vitiis ſiquidem nemo naſcitur, optimus ille eſt qui minimis vrgetur.

ANGELVS. Imò ſi humilis ſis, Maioribus, dices, ego vrgeor. cur igitur non tibi indignaris? ſed fortè te vincis, te coërces. Tuáne hæc virtus eſt? & an à te? nónne à Deo? ſi ita eſt, compatere illi, qui quòd illis armis careret, læſus primò fuit ab hoſte, & tibi obtulit quo te lædere poſſes. Non læſit: ſiquidem nemo niſi à ſe ipſo læditur omnium prudentium iudicio. Contemnere enim iniurias potes, & vanos conatus hoſtium Dei gratiâ ridere, vti etiam in tormentis Sancti fecêre. Si aliter iudices, vlciſci velis, imprudens es & inſipiens. Vnde Boëtius ait: Apud ſapientes locus nullus odio relinquitur. nam bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit? malos autem odiſſe ratione caret: ſicut enim corporis languor, ita vitioſitas quaſi quidam morbus eſt animarum. *Boëtius.*

HOMO. Cùm ergo ægros corpore minimè dignos odio, ſed potiùs miſeratione iudicemus; multò magis tales miſerandi, vt video, ſunt, non perſequendi, quorum mentis improbitas eſt omni languore atrocior.

ANGELVS. Deinde quid illum vis ſanum reddere, qui teipſum ægro animo vides, & curare nequis? imo ab illius morbo

morbo afficeris contagione malâ,& sic participas de malis eius: cumq; habeat bona plurima, si rectè attendas, in nullo cum eo communicas præterquam in malo. O infelicitatem tuam, vel malitiam, qui omne bonum in agro & anima proximi odisti, quia spina vna tibi displicet; corpus eius totum, quia næuus in eo vnus est! quin potiùs eum amas ob bona & nomina plurima, quàm odisti eum ob vitiũ aliquod, & simul bona in eo plurima? Si hæc autem ratio valet, omnes omnino homines odisse debes; quia omnes habent vitium suum, & tu, si hoc ignoras, longè grauissimum. Et quid si homines omnes insaniâ laborarent, velléſne tu ideò laborare? cur igitur, si vnus aliquis laboret, tu perturbaris, sæuis, indignaris? medicinam ei debes potiùs præstare, quàm exulcerationem. Vides ergo illum læsisse se, obtulisse tibi quo te læderes, teque arripuisse spinam, & cultrum proiecisse, quo sponte manum pedemque indueres. tibi ergo imputa. Ille cœpit errare in via salutis, & hoc vides, vis eum sequi, quod tu vocas persequi; idque quia cæcus impegit in te. quod quidem non poterat, nisi tu qui videbas, in eum sponte incurrisses; cùm verò eum cæcum videres & phreneticum, potiùs miseratione tangi debebas. Quid si frater, filius aut pater phreneticus te percutiat, conspuat, irrideat, nónne condolebis, morboque tribues? atqui ira breuis furor est; longiorem tu efficere vis nolendo reconciliari, & grauiorem, vt & ipse qui se prior læsit, respuat medicinam? Age verò, quid fecit ille.

HOMO. Verbo iniurioso læsit, contempsit, vulnerauit corpus, famam denigrauit, rem abstulit.

ANGELVS. Sed si contemnat quis Deum, neget aurum esse aurum, splendere margaritas & pretio dignas, quid eis nocuit? si tu bonus eras, & te contempsit, ideò malus esse vis? si læsit, tu iniuriæ tuæ vltor, & tortor fratris esse optas? Tu qui Christianum te profiteris, & fortè Religiosum; apud quem asylum reperire facinorosi possunt &

quietem,&hanc non inueniet frater? Certè si bonus eras, non te conturbasses; si malus, dignus eras qui sic acciperêre, vt vel saltem te cognosceres. Imò si vis vt ille innocentiam erga te seruet, non noceat, nónne vicissim ei patientiam debes? corpus, id est vestem, vt Anacharsis læsit, sed ipse priùs animam suam. gladius eorum intrat priùs in corda ipsorum, vt tunicam alterius, si ipse permittat, scindãt. siccíne tibi placet ista amentia? vt simili etiam tibi corripi libeat delirio, vlcisci velis, & ad corporis læsionem, vel famæ aut bonorum, animæ tuæ adiicere perditionem? & quia fortè modicum substantiæ temporalis, terræ frustum, tua denique perdidisti, vis te, cælum, & æternam proijcerę hereditatem, virtutes omnes, patientiã, humilitatem, caritatem? si enim vel vnam haberes, animo quieto & beneuolo esses. Vbi verò nocuit? coram Deo, & Angelis eius; & tolerauit ille? vtique, quia misericors est super malitia hominum: & tamen mandatum suum contemni vidit & præteriri. Aut iustè fieri vidit, quòd secùs factum arbitraris; & tu iniustè irasceris; aut iniustè, & si patienter ipse sustinet, vti & peccata tua plurima; tu audes indignari? optas eum puniri? ex ore tuo te iudicas. si puniri oportet, nónne est, quia legem non seruauit? atqui neque tu seruas. & cùm Rex summus vindictam sibi velit seruari; tu ausu temerario eam arripis? Quando nocuit? illâ horâ, & momento, quo permisit Dominus, nec potuit diutiùs. An forsan arguis Deum quòd permiserit? Ex his & aliis circumstantijs elicere præclaras, vt vides, virtutis occasiones oportuit, & virtutis armis indui, ex spinis rosas colligere, ex alterius iniuriis summam fortitudinis laudem: fortior enim patiens est expugnatore vrbium. *Prou. 16.*

Psalm. 129. HOMO. De profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi vocem meam: fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ. nisi enim tu, Domine, adiuueris me, cadam in conspectu inimicorum meorum: neque

que enim est in me ista fortitudo, vt resistere possim. & nunc, Domine, memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum.

ANGELVS. Spera in Deo, & confitere illi, & requiem dabit tibi ab omnibus inimicis tuis, & facies cum tentatione prouentum: sol non occidat super iracundiam tuã, *Ephes. 4.* sed inimicum animæ tuæ citò expelle, diligenterque cõsidera, quis sit vindictæ odijque effectus, quis patientiæ & pacis. Finge te hominem videre auersione atque odio vulneratum, quibus illudatur phantasijs, suspicionibus æmulationibusque: non quiescit memoria illius, sed furoris plena est & tristibus votis, intellectus excæcatur: quid æquum iustumque sit, etiamsi millies ei repræsentetur, non videt: si occasio est iræ, rixæ, contentiones ex radice amaritudinis germinantur, & in eas, imò etiam gladios ruitur. Contrà verò suauissima patientia, & charitas ac mansuetudo, inter aduersa læta, aduersarijs benigna, inter medias acies secura est: in Dei enim protectione commoratur, & in pace in idipsum dormit & requiescit. Cùm verò omnia ad æternam vitam ordinanda sint, vide quid eligas. Sed, inquis, conturbata est in me anima mea, quid eligam ignoro. Verumtamen, si quis ex te percontaretur amicus, suaderésne proposito fine salutis in animo odium alienationemq; fouere? pax, diceres, etiam iusto bello præponitur, & seriùs ociùs quærenda est. Si ergo aliquando vis pacem, quorsum sinis odium inueterascere & exulcerari, & crucias te centies, vt semel aduersario offeras, vnde, si velit, sumere possit, quo se lædat? nónne ista mera malitia & dementia est, de aliena plaga quærere medelam? & pro medicamento alienum velle adhibere tormentum? Insania est teipsum occidere velle, vt iumentũ, quod est corpus hostis tui, lędas; facem accẽdere, vt domum proximi exuras, quò simul pereas, & incidas in foueam quam fecisti, in laqueum quem parasti. Sic pu-

putato malitiam esse ; quasi ignem. si incendere vis aliquid, illud, quod admoues vt succendas, accensum sit oportet: cùm faculam apponis igni, illa priùs ardet vt aliud possit accendere. Ita ergo impossibile est vt malitia, quæ procedit ex te, non priùs te vastet, antequam alteri noceat. Mori communi omnibus lege debes, nemo euasit spiculum mortis, nemo stimulum: nescis quâ horâ venturus Dominus sit, immò veniet ille in die quâ non speras, & horâ, cùm minimè ignoscere poteris. quid tum optabis?

HOMO. Plurimùm certè: omnem amaritudinem euomuisse, & pacificum fuisse, vt inter filios Dei possim numerari.

ANGELVS. Quid in iudicio respondebis, quando à te leges & consilia sua deprehendet esse contempta iustissimus Iudex? quam gratiam ibi sperabis, vbi soli misericordes misericordiam consequentur? vbi sola caritas, & eius opera mercedem & veniam impetrabunt? Quanta confusio erit, quòd ob vilem voluptatem, munus, fauorem dilexeris plurimos, & fortè ardenter; & quòd nulla Christi merita, nulla mandata id potuerint efficere, vt ex corde dimitteres fratri tuo? Si diligitis eos qui vos diligunt, ait Dominus, quam mercedem habebitis? si conseruo tuo, qui aliquot tibi debet denarios, ignoscere nolueris, quomodo remittetur tibi debitum multorum talentorum, quod eâ conditione tibi se remissurum Iudex promiserat, dicens: Dimittite & dimittemini, misericordiam volo & non sacrificium; mihi vindictam, & ego retribuã? tu verò contrà dixisti: Ipse retribuam; & in eum fortè qui iam secundùm animam mortuus est, vltrò sæuire desiderasti. Si enim in tempore gratiæ & veniæ, recordatus ad altare, quòd frater habet aliquid aduersum te, sacrificium offerre non potes; quomodo veniam impetrabis, si in die furoris, iræ & calamitatis argui possis de odio erga fratrem tuum? Denique aduerte, aut in æternum tecum hic

Matt. 5.

Ibid.

Luca 6.

Osea 6.

Matt. 5.

hic beatus erit, aut certè (quod auertat Deus) damnatus. si damnatus, nulla bellua est, quæ tali non commiseretur. si æternùm beatus erit, & tu salutem speras, & æternùm futuri estis cõiunctissimi, cur iam odia & auersiones fouere pergis? Non ita Sancti caritate pleni præiuerunt, sed in bono vicerunt malum, & pro persequentibus cum S. Stephano orarunt, & nemo inuentus est, qui non retribueret bona pro malis. Sciebant enim, quod Gregorius ait, Ianuam omnium vitiorum esse iracundiam. Erant filij Dei, pacifici & misericordes; Dei inquam, qui pacis & nõ dissensionis est Deus. Quòd si, inquit Apostolus, zelum animarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem. non est enim ista sapientia de sursum descendens; sed terrena, animalis, diabolica. vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prauum. Imò verò quot inter Ethnicos fuerunt duces & victores, quos efferre victoria solet, hostibus non tantũ clementes, sed & benefici, & victoriâ de hostibus partâ verè de se animoq; suo triũpharunt, pacemq; maiorem in animo, quàm in Republ. pepererunt. Tu verò si vis possidere animã tuã, nónne scis, quia in patientia sola id poteris? Cor enim fatui ebullit stultitiam, & derelinquit illum, ac velut arreptitius aut olla feruens agitur, & non agit. An turpe forsitan putas vincere in bono malum? exue igitur Christiani nomen, quorum est mala pati, & fortiter agere: noli sub Crucifixo militare, cui ille qui tibi iniuriam facit, eo ipso grauiorem infert, tangitque pupillam oculi eius. Et tamen parcit illi Dominus; non vult seruus: iudex; non vult reus: differt ille vindicare, & non est dedecus; tibi verò illud ex patientia venturum existimabis? Quid verò dices, si adspexeris in Saluatorem tuum, qui etiam pro inimicis mori dignatus est, & ante omnia quasi sui & amicorum oblitus, pro ijs cum lacrymis Deum Patrem rogauit? Apparuit caritas & benignitas Pastoris vestri, qui pro ouibus suis

Actor. 7.

Gregor.

Iacob. 3.

1.Ioan.3. ſuis animam ponere dignatus eſt. Et vos, ait Apoſtolus eius, debetis pro fratribus animas ponere. Ecquis ergo Chriſtianus exoptabit vindicari ſeſe, humiliari aduerſarium, membrum Chriſti affligi? Et cùm ipſe Dominus IESVS ob iniuriam tibi vt pupillæ oculi ſui illatam vulneratus fuerit, tu viciſſim eum atrociori vulnere iterum Matth. 11. percutere niteris. Clamat ille, & vulnera eius: Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. Nec verò iniuriam tibi fieri exiſtima, ſi mitis, ſi humilis eſſe iubearis. Atten- Matth.5. de ad Patrem tuum, qui in cælis eſt, qui pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, ſolem oriri facit ſuper bonos & malos, vt tu diligas etiam inimicos tuos, benefacias his qui oderunt te, & ores pro perſequentibus te. Si ſalutaueris, amaueris amicos tuos tantùm, de iis benè ſenſeris, locutus fueris; mercedem non habebis. Imò verò quis credat te amicum verè diligere ob leue beneficium, cognationem aut quid huiuſmodi, quando Dominus IESVS, qui te dilexit ab æterno, ſanguine ſuo redemit, quotidie paratus eſt eodem te alere, & æterna regna promittit, hoc tamen impetrare non poteſt, vt ſe diligas? Siquidem manifeſtè conuinceris, ſi à proximo alienus es, à Deo tuo auerſus eſſe. Qui 1.Ioan.4. enim ſe dicit diligere Deum, ait diſcipulus eius, fratrem autem ſuum odio habet, mendax eſt, & veritas in eo non eſt.

HOMO. At diligo.

CHRISTVS. Cur ergo vitas alloquium, aſpectum, familiaritatem, aut optas vltionem huiuſmodi? an tali mēſurâ à me amari cupis? Certum enim eſt & æternâ lege fi- Matth.7. xum, Quâ menſurâ menſi fueritis, etiam remetietur vobis. Quid verò, precor, ex vltione, alienatione, obtrectatione petis? gaudere de eo, quòd non impunè alter te læſerit? quàm fœdum, quàm turpe paſci alieno malo, liuere bono, in vlcere, in ſanguine fratris coheredis tui, pro quo animam ponere debueras, gloriari! in ſordibus alienis volutari! Sed age quantum iſtud gaudium? mixtum timore,

timore, perturbatione, periculo, ne alter vicem reddat. quantumuis enim minimus sit, acerrimè pungere potest, & vel linguæ gladio grauiùs, quàm quouis mucrone vulnerare. Et ecce si vis condonare, & amicus esse Dei, poteris & gaudere, & carior esse Deo & hominibus. Denique quis, precor, te ad vindictam impellit? nónne ego Dominus, ego, coram quo tremit totus orbis terrarum, prohibeo, & nullum cupio inter seruos meos, qui caritate plenus non sit? In hoc enim cognosci eos volui ab omnibus, si dilectionem haberēt ad inuicem. Ad vindictam verò inuitat dæmon, vt per te adigat perditionis gladium in cor fratris tui. Promisi quòd vbi duo consentirent super terram, annuerem petitioni eorum, quamcumque postularent. Si igitur diffides à fratre tuo, vana erit oratio tua, imò in peccatum & vindictam prouocans. Sicut enim qui gladio ferit, gladio perit: ita qui odio fratrem lædit, ipse se interimit: qui in gratiam cum altero redire negat, sibi gratiæ meæ fontem obstruit. *Ioan.13.*

HOMO. Iustus es, Domine, & rectum iudicium tuum, fac cum seruo tuo secundùm misericordiam tuam. en, propono in conspectu tuo proximum diligere, vt meipsum; nec meminisse offensæ, quemadmodum rogo, vt non memineris iniquitatis meæ, vt proiicias post tergum tuum omnia peccata mea.

ORATIO *eadem quæ suprà.*

Praxis ad inimicos diligendos.

PRimò, considerare beneficia ab homine illo accepta, cui offensus es.

Secundò, præteritæ iniuriæ, etsi importunè sese offerentis, memoriam obliterare, & quoties ea recurrit, Deo iniuriam donare, actumque caritatis elicere.

Tertiò, alloqui illum, & eius consortium nullo pacto vitare: verbum enim dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. *Eccli. 6.*

Quartò,

Quartò, beneficium illi aliquod conferre, tum pro illo orando, tum aliud corporale præstando. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, da illi aquam bibere. prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi. Si id a te fieri nequeat, clam per alios facito, & fac intelligat beneuolo te in eum esse animo.

Prou. 25.

IACVLATORIÆ.

Eccli 28. *Homo homini reseruat iram, & à Domino quærit medelam.*

Ibidem. *Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur.*

Ibidem. *In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur.*

Marc. 4. *Quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis.*

1. Ioan. 3. *In hoc cognouimus caritatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.*

Gal. 6. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

1. Ioan 5. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est.*

CAPVT XX.

Dialogus de Contemplatione.

DESIDERIVS. Complura audiui de meditatione: velim de contemplatione aliquid edisseras.

ASCETA. Quod ex variorũ lectione didici, sine inuidia communicabo: at perstringam: quid enim opus pluribus? habes fontes, D. Bonauenturam, vtrumque Dionysium, Gersonem, & eximios viros, P. Paz, P. Puente, P. Ariam, & alios; habes heroinam illam B. Teresam. Itaque breuiter accipe quod flagitas. Obserua autem Primò, vitæ spiritualis, & omnium præceptorum ac consiliorum finem

finem esse, voluntatis ac intellectus, & potentiarum animæ nostræ cum Deo vnionem (ad hoc mortificatio instituitur, per orationem & meditationem anima eleuatur, & contemplatione suspenditur) id est, vt diligatur Deus ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus nostris. Vt autem id fiat, supra terrena, supra se eleuari mens debet, quod fit per meditationem; sed perfectiùs per contemplationem, quâ vti clariùs Deus & diuina videntur, ita ardentiùs amantur.

DESIDERIVS. Quomodo verò differt à meditatione contemplatio?

ASCETA. Meditatio, vt Augustinus, est occultæ veritatis inuestigatio. Etenim illa per varios discursus intellectus & ratiocinationis quærit æternam Veritatem, quam amplectatur & amet. Contemplatio verò est, vt idem Augustin. perspicuæ veritatis iucunda admiratio; vel, vt Richardus, perspicax & liber animi contuitus, vsquequaque diffusus, quãdo scilicet iam discursu veritas per meditationem inuenta, & oculis quasi subiecta est: sicut si vinum in vua consideratum, deinde ex vua expressum in vitro degustaretur, vt eleganter P. de Puente.

Aug. lib. de Spiritu & anima.

Lib. de contemplat.

Quid contemplatio.

DESIDERIVS. Audiui aliquando eam simili hoc declarari, & perinde esse, ac si sit imago aliqua, vt eam cõsiderem, mihi proposita: duobus enim id posse fieri modis. Prior est, si singulas eius partes intentis oculis considerem, & examinem vmbrarum & colorum dispositionem, viuacitatem, proportionem, &c. Posterior est, si perspectâ imaginis huius excellentiâ & pulchritudine, oculos in eam defixos teneam, propter voluptatem, quam ex illa percipio; & magno amore in illam ferar; eoque maiore, quo clariùs eam intueor, quo minùs affectu rei alterius distrahor. vnde sequatur sollicitudo eam conseruandi, & zelus quiduis potiùs, quàm eam perdendi. Prior modus similis esse dicitur meditationi, posterior contemplationi.

Earum diuersitas simili explicatur.

ASCETA. Aptum est simile:nam in contemplatione, anima in tranquilla ac simplici operatione intellectus, gaudet de veritate laboriosè per meditationem inuenta, vel per fidei lumen nobis manifestata. Multo autem suauiùs & faciliùs qui videt,res istas contemplatur,&earum præsentiâ afficitur, quàm cæcus; etiamsi Philosophicis & Theologicis disciplinis instructus, de ijsdem disserere, atque naturas explicare possit: sic etiam longè faciliùs & fructuosiùs circa eandem rem versatur contemplatio, quàm meditatio; quia vnico intuitu contemplans, postquam multa audiuit & intellexit, vt Regina Saba, considerat nostri Salomonis in gubernatione vniuersi, v.g. prudentiam: vel cum D.Bernardo, facit sibi fasciculum myrrhæ ex omnibus doloribus Domini sui. ac postquam singula considerauit & quęsiuit, vulneratus amore, dicit, Inueni quem diligit anima mea mea : & absque labore defixus hæret, velut auis post varios gyros ; & sursum ac deorsum volatus, se in aëre librat, humanaque omnia despicit. Perspicuè hæc descripsisse R.P.Paz videtur, dicens: Contemplatio est liber, perspicax & certus intuitus Dei, ac rerum cælestium admirationem inferens, in amore desinens, atque ex amore procedens. Ille enim est principium & finis, vt diligamus omne & solum bonum nostrum Deum, & Dominum IESVM Christum Filium eius. Finis enim legis & contemplationis est dilectio. Neque enim, vt ait Dionysius Carthusianus, contemplatio induit nomen contemplatiuæ vitæ, nisi in quantum est actus à voluntate per caritatem formatus, & per dilectionem vltimo fini, meritoriè delectabiliterque vnitus: machina quippe mentis est, vis amoris; quæ dum hanc à mundo extrahit, vt Gregorius, in alta sustollit. *Gregor.*

DESIDERIVS. Estne contemplatio ergo actus intellectus, cùm dicatur esse intuitus, & spiritualis quædam visio, seu aspectus veritati fidei innixus?

ASCETA. Omnino: sicut enim oculo corporeo corporea

porea homo ſpeculatur; ſic intellectu mentis oculo cæleſtia,& ſuper omnia, Deum contemplatur: eſtque contemplatio vitalis actio, & voluntaria, ac proinde noſtra, diuinâ gratiâ cooperãte. niſi enim eſſet actio noſtra, quomodo eſſet meritoria? Qui enim, ait rectè Auguſt. fecit te ſine te, non ſaluabit te ſine te.

DESIDERIVS. Vnde ergo contemplatio aliquando vocatur paſſio? & Dionyſius dicit de ſancto Hierotheo, eum diuina pati ſolitum? *Dionyſ. cap. 2. de diuin. nomin.*

ASCETA. Dicitur paſſio, cùm eſt perfecta, humano loquendi more. Primò, quia abſque labore anima videt & amat dum contemplatur; Secundò, quia ſupra vires naturæ eſt contemplatio, & gratuitum ſapientiæ Dei donum, atque ſupernaturale. Trahit enim Dominus animam poſt ſe; ſed tamen voluntate ac intellectu; ſequitur illa, & currit in odorem vnguentorum eius. Contemplatio enim, vt ait Bernard. fit ex condeſcenſione Dei ad humanam naturam per gratiam, & exaltationem humanæ naturæ ad ipſum Verbum per amorem. Nemo autem diligere poteſt, nemo ſequi aliquem, niſi eum nouerit, & videat. ignoti enim nulla cupido. Si ergo contemplatur quis; eleuatur mens eius in Deum, & eundem vnum libero intuitu videt; & amore ſuo, vt pondere, fertur in eum, atque vt in centro & termino conquieſcit. Primò itaque eleuatur mens in Deum, & aſcendit cum Moyſe in montem. Secundò, quaſi ſuſpenſa eſt ſecundùm volũtatem & intellectum; ita vt nihil aliud cogitet & velit, quàm Deum; & duobus his brachiis eum complectatur, vt dicat, Inueni eum, nec dimittam. Sed neceſſe eſt, Tertiò, imaginationem etiam ſuſpendi, vt diſtractio vitetur. Quartò, aliquando ſenſus externi ita alligantur, vt præſentia non aduertantur, & mentem nequeant perturbare. Denique etiam corpus in Sanctis attollitur. Poſt ſuſpenſionem, & attentam illam conſiderationem, admiratio ſequitur, & denique dulcedo. Nota autem ordinariam

Greg. lib. 31. Moralium. dinariam noſtram cōtemplationem, vt Gregor. eſſe breuem, & inſtar ſaltus locuſtarum, quæ euolant, & mox in terram relabuntur, aut piſcium qui exſiliunt, ſed mox in aquam demerguntur: ſic nos ſi Dei gratiâ mentem paulùm attollimus, mox ad meditationes redire cogimur.

DESIDERIVS. Iam video, cur contemplatio dicatur requies.

ASCETA. Eſt verè, & complementum deſideriorum, perfectio virtutum, præmium abnegationis, finis orationis, & ad aſſequendam mentis puritatem inſtrumentum efficaciſſimum: eſt beatitudo huius vitæ, atque ita appellatur: & quemadmodum ea quæ æterna eſt, in viſione Dei, & amore; ita etiam hæc in vtroque ſuo modo conſiſtit. Viatorum tamen imperfecta eſt, quâ inuiſibilis Deus præſentiam ſuam ſentire facit, mirâ ac ſuaui in anima operatione; colligitque omnes eius affectus in ſe vnum, & ad iucundam quietem perducit.

DESIDERIVS. Quem conatum ad hanc adhibere debeo?

ASCETA. Diſpone te ad eam, ita vt te indignum arbitreris, humilitate, obedientiâ ac reſignatione perfectâ, & roga inſtanter; reliquum verò diuinæ prouidentiæ committe. Non enim omnes, vt Gregor. ait, ad eam vocati, neque ad eam idonei, vt ſunt naturaliter inquieti, etſi Deus naturam corrigere poſſit & perficere. Præſtans enim, nec omnibus commune Dei donum eſt; atque, vt Auguſt. vna & ſola eſt contemplatio, cui meritò omnia iuſtificationum merita, vniuerſa virtutum ſtudia poſtponuntur: comparatque eam auro & gemmis; quia ad caritatem in qua perfectio eſt, maximè accommodata. *Auguſt. ſer. de tempore 43.*

DESIDERIVS. Non igitur ſuades, vt aſpirem?

ASCETA. Suadeo: ſed eâ, quâ te Dominus, per obedientiam, ducet viâ. Neque vnam ſolùm eſſe noueris; nemo enim ab ea excluditur: imò ſimplices aptiores, vt cum illis ſermocinetur Dominus. Prima via eſt, quâ quis abne-

gat

gat amorem sui, & superbiam, & terrenorum affectum. In maleuolam enim animam non introibit sapientia. vtque corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena cogitatio deprimit sensum multa cogitantem: ita nihil magis contemplationis flammam impedit, ac fumus terrenorum affectuum velut exhalationum nebula, vel pondus amoris rei creatæ, quo deorsum anima trahitur. Non inuenitur sapientia in terra suauiter viuentium absque mortificatione; abyssus dicit, Non est in me; & mare, id est occupati hominis cor, loquitur, Non est mecum. abscondita est ab oculis viuentium carnaliter, & volucres cæli, id est arrogantes, latet. *Rom.12.* *Iob 28.*

DESIDERIVS. O quis dabit mihi pennas, quas optabat Dauid, sicut columbæ, & volabo & requiescam! quomodo perueniam ad quietem quam ita deprædicas?

ASCETA. Per studium, vt Richardus, operis, per studium meditationis, per studium orationis, seu petitionis. Pete frequenter, non autem coneris, vt quidam, indiscretè & arroganter, nisi disponendo te humiliter per alia virtutum & meditationum ac orationum pia exercitia. Per studium ergo operis, maximè mortificationis, & exercitationis virtutum, obseruationis instituti, ad contemplationem perge. Priùs enim mens ab appetitu gloriæ temporalis, atque ab omni carnalis concupiscentiæ delectatione tergenda est, vt D. Gregorius, & tunc ad contemplationis aciem dirigenda. Hinc est, quòd in vitis SS. Patrum & monitis, creberrima mentio, monita ac præcepta de virtutibus reperiuntur; rara omnino, etiam à summis contemplatiuis, de contemplatione profecta sunt; sed humilitatem, obedientiam, resignationem, munditiem cordis, commendabant. Beati enim mundo corde, quoniā ipsi Deum, hîc, suo modo, per speculum in ænigmate; & in æternum facie ad faciem, videbunt. Maximè dixi superbiam mortificandam; sola enim oratio humiliantis se penetrat cælos. Et pro signo contemplatiui ha- *Richard. in Beniamin min. p. 1. c. 79.* *6. Moral.* *Matth. 5.*

be à D. Bonauentura, obedientiam, humilitatem, alios non iudicare, non se præferre; qui verè enim contemplatiui, sunt humillimi, norunt sæpè, eos qui Martham agunt, Deo gratiores esse, quàm qui Mariam, etsi hæc per se optimam partem elegerit. Si humilis ergo fueris, & mortificatus, si non impediat sensus egens (vt in ægro) cura pungens, vel culpa mordens, vel irruentium phantasmata cogitationum animam tuam non auocent, introducet te Rex in cubiculum suum.

Bern. serm 23. in Cant.

DESIDERIVS. Sed quæ exercitia ad contemplationem iuuant ac disponunt, post mortificationem ac deuotam orationem?

ASCETA. Sedere ad pedes Christi, cum Maria, illum intueri, meditari, & crucifixum contemplari. Recordaris quem librum S. Bonauentura D. Thomæ ostenderit? Crucifixus is erat, quem contemplabatur ac lachrymis rigabat. Sanè Christus IESVS, & vita eius, ostium est; ipse via, veritas & vita.

DESIDERIVS. Sed videntur mihi pleriq; studiosi contemplationis, mox alijs omissis ad perfectionum diuinarum considerationem prouolare.

ASCETA. Planè ita accidit, maximè in imperitis & arrogantibus. Sedere eos expediret primò in nouissimo, donec audirent, Amice, ascende superiùs: donec illud, Surge, propera, amica mea, columba mea, & veni. Iam enim hiems transijt, vitiorum scilicet; & imber abijt, irruentium phantasmatum; flores virtutum apparuerunt in terra nostra. Valdè tamen vtile imprimis Dei præsentiam (cùm præcipuus contemplationis actus sit Dei visio, prout vbique præsens est) & diuinas perfectiones meditari; imò in singulis meditationibus ad eas digredi, & ascendere: item, beneficia Dei sæpè grato animo reuoluere, & ex creatarum rerum contemplatione ascendere ad Creatorem; maximè tamen, vt dixi, ex meditatione humanitatis Christi, B. Virginis, & Sanctorum. Attende autem de

Luca 14.
Cantic. 2.

de perfectionibus diuinis, duobus modis posse institui meditationem.

Primus est, per affirmationes, affirmando de Deo perfectiones. Est enim Omnipotens, Sapiens, Iustus, Bonus; Creator, Gubernator, Protector, Pater, Magister, Medicus, Saluator; & quidquid præstantissimo patri & protectori tribui potest, huic meritò, & infinities ampliùs tribuendum. Et hic modus, pingendi arti similis, quâ semper aliquid additur, neque satis addi potest. Sic dicitur æternus Deus, cuius æternitas, etiamsi assiduè addas cogitatione centenis sæculis millena; adhuc longè omne spatium cogitabile superabit.

Secundus modus est, per negationes, quo visis perfectionibus creaturarum, easdem negamus de Deo, quia in creatis omnibus limitatæ sunt, & imperfectionibus permixtæ. v. g. dicimus non esse lucem, candorem, pulchritudinem, iucunditatem; sed quid his infinities excellentius in se omnino eminenter continere, & infinitum, immensum, incomprehensibilem, ineffabilem esse. Sic ait S. Bonauent. lib. de Paruo bono p. 3. Dicitur, Deus nō est quid sensibile, sed super sensibile; nec imaginabile, sed super imaginabile; nec intelligibile, sed super intelligibile; nec existens hoc vel illud, sed super omne ens. Hic modus eminentior est, & sculpendi arti assimilatur. Hæc verò quæ dicta sunt, ferè ad intellectum pertinent, & considerationem. Sed voluntatis longè potiores sunt partes. Illa enim cùm in Deo omnia infinita sint, nihilque in rebus humanis quod ei valeat comparari; optat infinitè eum amare, & humana omnia nihil ęstimat, & vt stercora arbitratur. Et ad hoc contemplatio dirigitur, vt anima Deo caritate vniatur, & ab omni inordinato creaturæ affectu abstrahatur. Varij autem sunt actus illius. Primus est: quo Deo suas perfectiones illas quas habet, gratularis, ex amore ardenti, & gaudes; adeò vt si qua illi deesset, & in tua foret manu, ei liberalissimè illam tribue-

res. Secundus, quo eas ſupra omnia æſtimas, præ Deo omnia deſpicis, omnibuſque, & tibi ipſi renuntias, vt vno illo fruaris, vt vni illi placeas, qui infinities pluris eſt omnibus quæ ſunt, & in infinitis mundis eſſe poſſunt. Tertius actus eſt, quo deſideras illum amare ſummo affectu, ob eius perfectiones, quæ ſingulæ, & infinitæ ſunt, & dignæ amore infinito, & optas omnium creaturarum affectus, quos in Deum effundere toto corde poſſis, eumque totis viribus amare. Quartus, quo gaudes de omnibus quæ Deus fecit & facit, eo maximè nomine, quòd ab illius manu & operâ illius procedant, qui potentiſſimus, ſapientiſſimus & optimus eſt. Quintus, gaudere de honore & gloria, quâ eum afficiunt Angeli in cælo, & optare vt homines & creaturæ eum laudent & honorent. Sextus, deſiderare Deo vniri per cognitionem, & amorem, & frui, & conquieſcere in illa vnione, quâ eſt creaturæ omni coniunctus, per eſſentiam, præſentiam & potentiam.

Verùm perfectiones diuinæ non ſunt ſola contemplationis materia, ſed etiam beneficia Dei, vitæ Chriſti myſteria, & verba illius in quibus verè ſpiritus & vita eſt, æternitatis conſideratio & cæleſtis patriæ, magnus hic mundus viſibilis, nos ipſi, qui paruus mundus appellamur; denique omnis materia meditationis, eſſe poteſt contemplationis, ſi ad amorem Dei referatur, eiuſque præſentis viſionem; qui eſt primus contemplationis actus.

DESIDERIVS. Scire velim, quomodo à creaturis ad Creatorem aſcendere oporteat?

ASCETA. Conſidera eas vt Dei opera, & illius imprimis præſentiam, potentiam, ſapientiam, bonitatem in iis elucentem, cæteraſque illius perfectiones, idque vel per affirmationes vel negationes, vt ſuprà dictum: omnia enim quæ in iis bona, à Deo ſunt eique tribuenda, applicari etiam pleraque poſſunt Verbo incarnato, Chriſto

Do-

Domino, quia bonis plerisque carere dignatus est propter nos, & malis affligi. Potes etiam cælesti patriæ; vbi mala quæ hîc sunt, non erunt, & bona erunt in immēsum maiora. Potes etiam ex omnibus gratitudinis arripere occasionem. nam si bona vides tibi data vel alijs, beneficia sunt tibi collata: si ex caritate de bonis proximi, vt tuis gaudeas; si mala conspicis, & ijs cares, magnum est etiam beneficium; si affligaris, remedium. In his autē actus fidei, spei, caritatis maximè, facilè exerceri possunt; quia quæ data sunt bona, certò credere debemus, quia à Deo vltrò data sunt, & sperare debemus à tanta benignitate maiora. Tertiò, cùm ex solo amore ea largiatur, non possumus amantem non redamare. Intentionem puram, & perfectam resignationem in omnibus ac zelum exercere, ad contemplationem medium est vtilissimum. Vnde videmus zelatores animarum etiam per obedientiam à quiete impeditos, nihilominus maximos in contemplatione fuisse. Postremò aspirationibus ad Deum accedere efficax est modus ad perfectionem amoris & contemplationis. Vide D. Bonauent. in Itinerario mentis in Deum.

DESIDERIVS. Finiam si de his verbo vno aliquas suggesseris ad contemplationem industrias, si quidem molestum non est.

ASCETA. Prima, est in exercitijs constantia; Secunda, corporis quies, vnde dicitur Maria sedisse; Tertia, solitudo iuxta statum vitæ cuiusque: nam quæ vocationis suæ sunt negligere maximum est impedimentum. Sedebit (ait Propheta) solitarius, & tacebit, & leuabit se; Quartò, cura vt omnia decenter & secundùm ordinem fiant, *Thren. 3.* siue in interioribus, siue in exterioribus, siue in necessarijs corporis; Quinta, defectuum, maximè superbiæ, mortificatio; Sexta, instituti vigilans obseruatio; Septima est, libenter aliquid pati. Afflixit, ait Moyses, te penuria, & *Deuter. 8.* dedit tibi cibum manna. Iacob, cùm eum persequeretur Esau, vidit Deum, Ioannes in exilio, Stephanus in lapida-

 tione;

tione; Octaua, gratiarum actio: ſacrificium laudis honorificabit me; illic iter, quò oſtẽdam tibi ſalutare Dei; Nona, præſentia omnia, ac ſi quis mortem ob oculos haberet, deſpicere. quod eſt quaſi cum Abrahamo in oſtio tabernaculi ſedere, cùm viſione Angelorum à Domino honoratus eſt; Decima, inſtantia petitionis, & imploratio auxilij à Sanctis atque imprimis à Virgine matre; Vndecima, zelus animarum; Duodecima, puritas intentionis; Decimatertia, frequens meditatio & oratio; Decimaquarta, præſentiæ Dei aſſidua exercitatio; Decimaquinta, zelus & caritas erga proximum.

DESIDERIVS. Ne quid in hoc genere prætermittatur, quod ad contemplationem pertinet: rogo, vt aliquid de affectiua oratione exponas; quid illa, & quomodo inſtituenda.

ASCETA. Oratio affectiua, vocatur ab affectu, qui hic magis exercetur. eſt enim, vt P. Paz ait, conuerſatio, & cum Deo communicatio, quâ anima reiectis diſcurſibus intellectus, & multò magis auocatis ſenſibus ab externis rebus; & imaginatione à corporeis figuris diſtrahentibus; ſtatuit ſe in Dei præſentia, & recordatione eius contenta, in affectus, maximè amoris, incumbit: non tamen eos tantùm, ſed fidei, ſpei, caritatis, gratiarum actionis, laudis, reſignationis; & modò pro ſe, modò pro alijs poſtulat. Sed quid? Ad hanc ſi vocet Deus, vnctione ſuâ præueniet, & erudiet. P. de Puente tamen ſuadet, vt ſe in præſentia Dei colligat anima, & intueatur Deum, vt erat ante mundi creationem, omnia replens, & in ſe ſolus ſibi ſufficiens, & ſe quaſi ſolam cum eo & in eo, vti punctum, qui ſolus omnia eſt, & ſolus ſufficit; & totum in eũ ſuum trãsfundat amorem. Vel etiam, inquit, attendat, vt Deus ſeipſum diligat, & comprehendat, & de perfectionibus ſuis gaudeat; & in abyſſo ſapientiæ bonitatiſque poſita, velut guttula in eum, toto affectu, conuertatur. Tertiò, contemplari poteſt, quomodo Deus Pater ſeipſum cognoſcens

Tract. 3 c. 5. §. 2.

noſcens, Filium generet;& vterque ſeſe amantes,producant Spiritum ſanctum, & Patris ac Filij & Spiritus ſancti proprietates,infinitâ perfectione in ſe diuinæ perſonę habeant; & amoris affectus exercere erga tres perſonas, vt vnum ſit cum illis: quandoquidem(ô infinita benignitas!)id ſanctiſſima Trinitas non dedignatur.

Hoc exercitium vtilius eſt, ait P.Paz, ſi nimirum ad hoc vocetur anima, meditatione: quia amor à terrenis fortiùs animum attrahit,virtutes inſerit; meliuſque purgatur,vt D.Bonauent.igne amoris,quàm aqua lachrymarum,& faciliùs. *Bonauent.* Eſt enim meditatio, ſtudioſa mentis inueſtigatio,quâ aliquid occultum euoluimus, vt affectum excitemus, & ad aliquod bonum ſectandum, vel malum vitandum prouocemur: inueſtigatio autem laborem habet. Verumtamen iſte modus præſupponit ferè exercitationem meditationis,inſignem mortificationem, puritatem cordis,fugam minimorum peccatorum,& virtutis vſum:quò etiã dirigi debet,non ad conſolationem, gulam & vanitatem. Secundò, requirit, vt de contemplatione dictum,naturam quietam ac tranquillam, & Dei vocationem;de qua Magiſter ſpiritus iudicare poteſt, & quiuis videre, quos impulſus ad hunc modum orandi ſentiat,& ex directoris arbitrio eos ſequi.

Neq; ſolùm requirit meditationis vſum, ſed ferè cum ea iungitur,&, vti Propheta ad pſaltem prophetabat,ita *4.Reg. 3.* meditatio præmittitur,aut vitæ, aut mortis Chriſti, aut perfectionum diuinarum: & ſic anima ſubleuatur ad affectiuam orationem: & initio quidem varijs affectibus inſiſtit;poſtea,vni ſoli Deo,& eo diutiùs,quo prouectior eſt. Illuſio, vt in omni oratione, cauenda eſt. Si quis enim ſe gulâ ſpirituali trahi, efferri ſuperbiâ, alioſque ſe deſpicere ſentit; aut auocari à zelo, obedientia, reſignatione,mortificatione aſſidua, ac denique ab ijs quæ inſtituti ſui ſunt; manifeſtè illuditur à dæmonio meridiano.

DESIDERIVS. Velim, exemplo me doceas.

Tom. 3. ASCETA. Pluribus P. Paz hæc tractantem consule; interea hæc accipe:

Pro exercitio & vsu actuali Fidei.

Aspice Dominum præsentem, vt primum ens, & caussam omnium, & primam veritatem: & crede his, quæ de se, de Filio, &c. reuelauit; ac mentalibus verbis coram curia eius confitere; pete, vt tecum sit Christus; & opta, vt omnes eum cognoscant & ament.

Pro exercitio secundo Spei.

Aspice Deum præsentem, vt remuneratorem optimum, & auxiliatorem, & fontem omnis boni; & spera in eo ob merita Filij, te obtenturum gratiam necessariam, & media ad vitam æternam; eaque pete fiducialiter.

Ad exercitium tertium Amoris.

Aspice Deum præsentem, vt abyssum bonorum omnium, ex quo omnia; & adora eum, qui à te amari desiderat: & pete caritatem latissimam, vt omnia præcepta impleas, vt omnes eum ament; longissimam, optando æternùm eum amare; altissimam, quâ omnia terrena despicias; profundissimam, quâ te infra omnes statuas. illi gratulare, & gaude de eius bono; & plenè resigna voluntatem tuam, vt in omnibus illius sanctissimæ conformis sit: vnias omnes potentias tuas illi, vt eum vnum cogites & ames.

DESIDERIVS. Quæ mihi explicasti, vix videor assequi posse, quia imaginatio in varia distracta quietem diuturnam non patitur.

ASCETA. Non ideò tamen te affligas: variæ ad perfe-
Iob 38. ctionem viæ sunt. Quis scit enim, ait Iob, per quam viam spargitur lux? Hocque certò tibi persuade: optimum genus

nus vnionis esse, quam spectat contemplatio, suam voluntatem in omnibus diuinæ conformare, zelo sincero animarum ardere, communicationem cum Deo habere perpetuam: nulla ferè hîc illusio, nulla propè fallacia. & sæpè longè acceptior Deo huiusmodi anima, quàm quæ contemplationi dedita, in obedientia tarda, in mortificatione segnis, in zelo remissa. Hanc vnionem præ omnibus, & supra omnes, B. Teresa commendabat; & illusionem, vt in quiete & contemplatione frequentem, cauerent, monebat suas; quâ aliqui in zelo & obedientia deficiunt, vt se in quiete orationis, ex amore sui, & non Dei, delicijs spiritualibus oblectent. Neque enim Deus propter se laborantes defraudat dimenso; neque etiam eos, qui quietem volunt, cùm ab eo ad labores mittuntur, visitare dedignatur. Quod experientiâ se comperisse B. Teresa testatur: & putare se, tot obedientiæ ideò à dæmone strui insidias; quòd illa vna sit ad perfectionem, ac plenã vnionem voluntatis nostræ cum diuina compendium.

Cap. 3.

Lib. de fundation. c. 5.

Oratio complectens omnes amoris affectus.

Domine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra! Quis sicut Dominus Deus noster? non est similis tui in fortibus, Domine, non est secundùm opera tua. Magnus es, Domine, & magnitudinis tuæ non est finis. Potens es, & nemo est qui resistere poßit voluntati tuæ. Bonus es, & misericordiæ tuæ non est numerus. Tu solus Dominus: tu solus bonus: tu solus altißimus. Gaudeo de omnibus bonis tuis, ô gaudium meum, ô fons omnium bonorum. Magnificate Dominum omnes mecum; & exaltemus nomen eius in idipsum. Quid est verò magnificare te, Domine, cuius magnitudini accedere nulla potest quantitas? etenim cælum & terram imples: cuius pulchritudini, nulla venustas; bonitati, nulla pietas; potentiæ, nulla facultas? & si esset vlla, & in mea manu, in te transfunderem, quidquid esset; etiamsi creaturæ sin-

Psal. 8. Psal. 112. Psal. 85. Psal. 88. Psal. 33.

ſingulæ cælum eſſent puriſſimis plenum ſpiritibus; etiamſi omnes arenæ mundi pulcherrimi; darem eos tibi, quia dignus es, quia amor meus es. Si haberem omnium mortalium, & Angelorum, & Sanctorum affectum, te eo complecterer, in te viuerem, mouerer & eſſem. Vtinam omnes miſerorũ pœnas ferre poſſem, vt exaltaretur nomẽ tuũ, vt te omnes cognoſcerent & amarent! breuis enim dolor & leuis illi, quem tuus amor inebriat, & in te transformat. O vita mea, ô ſuauitas ſumma, ô omne bonũ, quàm coarctor donec perficias deſideriũ, quo deſidero vehementer diligere te ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente mea, ex totis viribus meis! vtinam vnus eſſem tecum, & tu mecum, idem per omnia velle meum & tuum! Ecce, Domine, qui ſcrutaris corda & renes, tu, ſpero, noſti, quia verè nihil volo extra te: &, ſi omnia voluntati atque electioni meæ tribueres, redderem tibi voluntatem meam, quam tibi millies conſecro. tu enim Dominus, & ego ſeruus: tu ſapientia, & ego infantia: tu bonitas, & ego malitia: tu abyſſus bonorum, & ego malorum. Tu es Deus cordis mei, dulcedo mea, fortitudo mea, timor & amor meus. Ah, vtinam nihil noſſem præter te, nihil cogitaſſem, nihil amaſſem præter te vnquam, ô oceane omnium bonorum! fuiſſem quaſi non eſſem de vtero tranſlatus ad tumulum; mortuus eſſem, & vita mea abſcondita cum Chriſto in te Deo meo. Coloſſ. 3.

Exercitium Aſpirationum, decurrendo per omnia creata, ſecundùm tres vias.

PVRGATIVA.

IN hac via dolor, pudor, & timor de peccatis petitur & excitatur.

ASPIRATIONES EX CONSIDERATIONE INFERNI.

Pſalm. 93. *Niſi, quia Dominus adiuuit me, paulò minùs in inferno habitaſſet anima mea. Vtinam numquam te offendiſſem, Deus meus!*

TERRÆ.

Pſalm. 84. *Ecce Dominus dedit benignitatem, & terra iſta dedit fructũ ſuum: ego autem ſicut terra deſerta, inuia & inaquoſa, protuli ſpinas, quibus te, eheu! amantiſſime* IESV, *coronaui.*

BESTIA-

BESTIARVM.

Bestiæ, & uniuersa pecora, serpentes, & volucres pennatæ, & omnia reptilia terræ seruiunt tibi: & ego, sicut equus & mulus vixi, quibus non est intellectus, Domine Deus meus. Psal.148.

HOMINVM.

Quanto prudentiores sunt filij sæculi, filiis lucis! quid non adinuenit eorum industria, vt falsò beati sint? & ego adinueni plurima, vt infelix, & tibi ingratus esse possem. Lucæ 16.

ANIMÆ.

Pretiosa fuisti in conspectu Dei mei, quia redempta es sanguine Filij eius, & ego te vendidi gratis. Heu mihi, quia multùm incola facta es anima mea! Psal.119.

AQVÆ.

Eleuauerunt flumina vocem suam, eleuauerunt flumina fluctus suos; sed aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem tuam, ô IESV, quam, eheu! ego ingratus deserui, & in me extinxi. Psalm.9. Cantic 8.

AERIS.

Spiritus vbi vult, spirat; adspira, Domine, vt respirem in magnis miserationibus tuis: & miserere mei, secundùm multitudinem misericordiæ tuæ. Ioan.3.

IGNIS.

Tu, Deus meus, ignis consumens es: & quomodo ego liquescere non potui, heu! Deus meus? sed in medio iaculorum ignitorum, id est, beneficiorum tuorum, frigere?

CÆLI.

O magna domus Dei, quàm vilis mihi fuisti! quàm caro stetit Domino meo, vt ego te, secum fruerer! &, eheu! contempsi.

ANGELORVM.

Gaudium sit vobis, ô beati spiritus super me peccatore pœnitentiam agente, & suspirante ad Dominum Deum nostrum.

ILLVMINATIVA.

Proficientium Adspirationes seruiunt adeptioni virtutum, & vitiorum extirpationi: quod assiduè fieri expedit vt præteritorum peccatorum vanas imagines iis cogitationibus extinguamus.

ASPIRATIONES EX CONSIDERATIONE INFERNI.

Saluasti me ex ore leonis, & à cornibus vnicornium humilitatem meam, à rugientibus præparatis ad escam: de manu canis vnicam meam: & cui seruiam, nisi tibi? Psalm.21. Eccli 51.

TERRÆ.

Terra super se venientem bibens imbrem, & non referens fructum, male-

Psalm.83. *maledicto proxima est: sed tu benedictionem dabis legislator, & ibo de virtute in virtutem.*

BESTIARVM.

Isaiæ 1. *Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, & ego te non cognoscam, & nudum nudus sequar?*

HOMINVM.

Psalm.147. *Non fecisti, Domine, taliter omni nationi, vt mihi, & iudicia tua*
Psalm.118. *non manifestasti eis. Idcirco iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.*

ANIMÆ.

Psalm.102. *Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius: vt omnes dicant, Ecce semen, cui benedixit Dominus.*

AQVÆ.

Benedicite aquæ quæ super cælos sunt Domino: & vtinam augeant
Daniel.3. *vos lachrymæ meæ, vt possim super niuem dealbari!*

AERIS.

Psalm.118. *Os meum aperui, & attraxi spiritum; quia in misericordia tua speraui.*

IGNIS.

Suades mihi Domine, vt emam à te aurum ignitum: accende me Deus meus: & qui facis Angelos tuos spiritus; fac me ministrum
Psalm.103. *tuum ignem vrentem.*

CÆLI.

Psalm.101. *Opera manuum tuarum sunt cæli: ipsi peribunt, tu autem permanes: da mihi, Domine, constantiam, vt vitia mea, sicut vestimentum veterascant.*

ANGELORVM.

Psalm.90. *Angelis tuis mandasti de me, vt custodiant me in omnibus viis meis: fac, quæso, vt in manibus portent me, ne rursus offendam ad lapides offensionis pedem meum.*

VNITIVA.

Perfecti, aspirationibus ferè iis vtuntur, quibus anima accenditur, & Deo vnitur amore.

ASPIRATIONES EX CONSIDERATIONE INFERNI.

Ardent hîc inimici tui, & ardebunt, vsque ad inferni nouissima; at ex nunc, fortis erit vt mors dilectio mea, & dura sicut infernus æ-
Cant.8. *mulatio.*

TERRÆ.

Benedicat terra mea Dominum, & proferat fructum in tempore suo.

Ho-

HOMINVM.

Venite, & audite omnes qui timetis Deum, & narrabo vobis, quanta fecerit Dominus animæ meæ. O quanta fecit! ô solatium meum, dulcis hospes, dulce refrigerium! Psalm.65.

BESTIARVM.

Volatilia cæli non serunt, neque nent; sed tu, Pater cælestis, pascis illa: ita, spero, pasces me, ô vnica fiducia mea. Matth.6.

ANIMÆ.

Anima mea templum tuum est. Veni, Domine, & mansionem apud me fac. Tu mane in me, & ego in te, vt vnus tecum sim. ô quando ardentissimè te diligam!

AQVÆ.

Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Sitit illa ad te Deum fontem viuum. quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? quando inebriabis me amore tuo? Psalm.142. Psalm.41.

AERIS.

O æterna veritas, & vera caritas, & cara æternitas! tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte, inspira mihi spiraculum vitæ: tu enim es vita mea.

IGNIS.

Ignem venisti mittere in terram, & nihil vis, nisi vt accendatur: vre me igne illo, vt liquescam amore tuo. Lucæ 12.

CÆLI.

Cæli, enarrate gloriam Dei, cæli cælorum laudate Deum. O quando aperiemini mihi, & inueniam eum, quem diligit anima mea? quando eum diligam ex toto corde meo?

ANGELORVM.

O Angeli, qui semper videtis faciem Patris mei, quando veniam, & satiabor, cùm apparuerit gloria eius? attollite portas, principes, vestras, & eleuamini portæ æternales, vt gustem, & videam quàm suauis sit Dominus. Psalm.23.

Aspirationes ex Ludouico Blosio pro ardenti amore excitando.

O Dulcissime, secretissime, & præsentissime sanctarum animarum sponse, IESV, accende, quæso, cor meum vehementer in amorem tui, vt diligam te ex penitissimis medullis animæ meæ, visita me misericorditer, & mentem meam reple gratiâ tuâ, quia te fontem suauitatis valdè expetunt intima mea.

O Domine, mi IESV, *ô ignis qui dulciter ardes, & secretè luces, suauiterq́ odoras, occupa totam regionem mentis meæ. ô Rex regum, Rex æternæ gloriæ, vt te solum esuriam & sitiam, ad te suspirem, tuamq́ mellifluam faciem videre æstuanter concupiscam.*

Transfige, amabilis IESV, *medullas animæ meæ suauissimo dilectionis telo, perfode cor meum igneâ caritate, vt prorsus langueat anima mea tui desiderio & amore, tota amore resoluatur, tota liquefiat, tota in te transeat.*

Separa, Domine, mentem meam ab omnibus, quæ sub cælo sunt, vt ipsa tibi soli liberè intendat, tu solus illam, vt proprius possessor, inhabites. Descendat in me suauissimus odor tuus, veniat mihi diuinæ caritatis tuæ inenarrabilis fragrantia, quæ puras & sempiternas in me suscitet concupiscentias.

Da, Domine mi, vt ego totus dulcedine amoris tui plenus, totus flammâ caritatis succensus, diligam te ex toto corde meo, & ex intimis medullis præcordiorum meorum: diligam te, ô suauis amator, diligam te, ô vnica salus animæ meæ, diligam te quia prior dilexisti me.

Præsta, ô pulcherrime & deliciosissime sponse, IESV, *vt magis magisq́ te amem, & valida vis amoris tui funditus à me excutiat pōdus* Cant. 1. *omnium terrenorum desideriorum, & indesinenter currere me faciat in odorem vnguentorum tuorum.*

Scribe, dilectissime mi, in tabula cordis mei dulcem memoriam tui, nullâ vnquam memoriâ delendam, vt tui desiderio semper æstuem, igne amoris tui totus ardeam, & diluuio caritatis tuæ penitus absorbear.

O pelagus sanctæ dilectionis atque dulcedinis, Deus meus, veni & tribue te animæ meæ. Da vt integro corde, pleno desiderio, flammantiq́ affectu iugiter aspirem ad te, & suauissimè respirem in te, te omni creaturæ præferam, propter te omni transitoriæ delectationi renunciem, ô vera & summa exultatio mea.

Pasce me, Domine, esurientem mendicum tuum iugi influxu diuinitatis tuæ. hoc peto, hoc desidero, vt vehemens amor me totum penetret, repleat atque in se transmutet.

Da, benignissime Redemptor, vt dilectione tui totus ignescam, totus à me ipso deficiam, in te solo delecter, te solum sciam & sentiam. O superefffluens abyssus diuinitatis, trahe & immerge me in te, totam affectionem cordis mei ita abripe, & tibi applica, vt ipsa ad cetera omnia sit prorsus exanimis.

Te inuoco in animam meam, dulcis Deus, te inclamo, te grandi affectu requiro, ô suauis amœnitas intimorum amplexuum. Veni, dilecte mi, veni millies exoptate, vt te intus possideam, & vlnis animæ meæ castissimè complectar.

O lux.

O lux, quæ semper luces & numquam offuscaris, illumina me; ô ignis, qui semper ardes, & numquam extingueris, accende me; ô amor, qui semper ferues, & numquam tepescis, absorbe me, & transmuta me in te.

O charum lumen oculorum meorum, IESV*, expelle tenebras omnes à domicilio mentis meæ, meq; totum illustra splendore gratiæ tuæ. Intra in animam meam, ô dulcedo summa, vt dulcia sapiat, & in te solo gaudeat atque quiescat.*

O dilecte mi, dilecte votorum meorum, concede, vt te inueniam, inuentumq; teneam, & brachiis spiritualibus arctissimè constringam. Te desidero & ad te anhelo, ô beatitudo æterna. vtinam te mihi dones, & me tibi intimè vnias, atque mero diuinæ caritatis totum inebries!

Saucia, Domine, interioris hominis arcana iaculo tui amoris, & in medullas frigidæ torpentisque animæ flammam salutarem immitte, vt ego inextinguibili caritatis ardore succensus, indicibiliq; suauitate spiritus tui penetratus, prorsus à me transferar in te.

Recipe me, ô floride sponse, IESV*, inter amoris tui suauissimos amplexus, quibus constrictus spiritus meus gelidus, totus incalescat. Aperi, Domine, aperi pulsanti, & orphanam animam in dilectionis tuæ conclaue admitte, tibiq; misericorditer eam copula.*

Hauriam ex te aquam viuam, ô fons mellitissime, quâ gustatâ nihil iam præter te sitiam. descendat in me cælestis ros suauiflua caritatis tuæ; quo intimè imbutus, purus à terrenis cupiditatibus & adulterinis amoribus conseruer.

O charorum omnium charissime, præsta, vt ego totus tuus sim, & tu meus in æternum permaneas. Sic me tibi coniunge, sic tibi agglutina, vt numquam à te separari possim; sic te mihi præbe, sic communica, vt pacis tuæ dulcedine repletus iugiter in te castè delicier.

O tranquilla & serena lux, Deus meus, animam meam tuis illustrationibus irradia. Iunge me tibi viciniùs, ô sol rutilantissime, vt ad calorem virtutis tuæ flores & fructus sanctæ dilectionis progerminet terra cordis mei.

Eia, honor meus, gaudium meum, & sincera voluptas mea, IESV*, tantam, quæso, amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita, vt deinceps nihil sub sole eligam, nihil concupiscam præter te.*

O Domine mi, cælum, terra, & omnia quæ his continentur, sine te sint mihi velut hibernum gelicidium. Tu solus me afficias,

solus lætifices, tui solius amor in intimis viuat & ardeat, ac viuus atque ardens permaneat.

Illucesce mihi, ô lux fulgida & gratiosa, vt in meridiem clarissimam vertantur tenebræ cæcitatis meæ. Exorna, ô bone IESV, *animam meam illo caritatis decore, quem diligis; impingua eam illo amoris adipe, quo delectaris; aufer ab ea quidquid oculis tuis minùs placet, & eam redde tibi per omnia placentem.*

O ardor suauissime, vora & feliciter consume puluisculum substantiæ meæ. Transfer me in te, vt ego indissolubili amoris glutine tibi adhærens, viuam ex te, & tamquam lilium efflorеam coram te.

O venustissime atque vernantissime flos IESV, *ô vita perennis, vita per quam viuo, sine qua morior; vita, per quam gaudeo, sine qua mœreo; vita dulcis & amabilis, concede vt tibi iungar, te amplectar, & suaui caritate soporatus in te, qui es pax gratissima, sanctè obdormiam.*

Da, Domine mi, vt anima mea virtute ardentis amoris conflata, & dulcedine penetrantis caritatis liquefacta, tota effluat in te. Posside eam, ô summum atque incommutabile bonum, possidе eam, vt ipsa possideat te.

Confige, dilecte mi, & transuerbera cor meum acutissimo dilectionis telo, vt ego amore tui salubriter langueam, omnia transitoria mihi vilescant, tu solus placeas, solus incomparabili pulchritudine tuâ me lætifices.

Dirue, dulcis IESV, *odiosam maceriam tepidæ conuersationis meæ, & præsta, vt paratus ac liber inextinguibili feruore sequar te. Produc astrum ardentissimæ dilectionis, quod me tam valido impetu impellat in te, vt spiritum non habeam extra te.*

O vnice cordis mei consolator IESV, *demitte, quæso, in me iugiter gratiarum tuarum stillicidia. Attrahe me potenti virtute amoris tui, mihiq; tuæ propitiationis osculum imprime; quo consignatus nihil postac diligam præter te; quia tu es tota possessio, totaq; beatitudo animæ meæ.*

CA-

CAPVT XXI.

Exercitium de Conformitate voluntatis nostræ cum diuina; & Pace vera animi, ad quam omnis spiritualis exercitatio dirigitur, quâ cælestis vitæ dulcedo delibatur.

PErfectionem consistere in amore, sæpè iam dictum: hic verò est, idem cum Deo velle ac nolle; & quisquis hoc consecutus est, vti Dauid, vir est secundùm cor Dei: siquidem eiusmodi passiones habet mortificatas, & in altissima pace conquiescit: factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Sion. Immò conformitas ista voluntatis est methodus & compendium ad perfectionem, quâ se ad illam pertigisse Thauleri instructor respondit. Idem Cæsarius narrat de quodam miraculis claro; qui nullâ aliâ exercitatione quàm istâ perfectionem fuerat consecutus. Ex hac autem oritur pax; quæ est status animæ, quo neque aduersis, neque secundis inordinatè mouetur; sed in Deo fixa, quasi rerum vertice, vnum vndique Deum, & supra omnia; subtus se appetitum suum, omniaque cetera intuetur, & in diuina voluntate conquiescit. Nam sicut pax est inter eos, qui vnum volunt & nolunt; ita nobis cum Deo, si id, quod ipse vult, hoc vnum velimus. Qui hoc modo stat, vt ita dicam, ad perpendiculum, in Deo firmiter stare videtur. Vel pax est, cùm sensus & voluntas, & omnia rationi parent, & ipsa Deo. Pax enim verè multa est diligentibus legem tuam, Domine. E contrario dicit impius: Pax, Pax; & non est pax impijs.

1. Reg. 13. *Psal. 75.* *Blos in app. c. 5.* *l. 10. dial. c. 6.* *Psal. 118.* *Ierem. 8.*

Meditatio de Pace animi, ſeu conformatione voluntatis noſtræ cum diuina: diuiſa in partes decem.

PRÆLVDIVM I. erit, ſtatuere ſe magnâ quiete corporis atque animi, quantum fieri poteſt, in conſpectu Dei.

PRÆLVDIVM II. erit, petere à Domino hunc pretioſum animæ theſaurum, & veram in hac vita beatitudinem.

PARS I. Conſidera Primò, præterita, atque hæc infecta eſſe nõ poſſe, & vide quâ pace fruereris ſi in iis te reſignaſſes, quid te turbando lucratus ſis; nihil certè, niſi vt malũ maiori malo augeres, quod poteras pace ſeruatâ depellere, & tandem ſemper oportere & oportuiſſe ad reſignationem, velut morbi curationem venire. Quanto ſatius venienti occurſum fuiſſet malo citò adhibitâ medicinâ? Idem deinde cogita de præſentibus, & rurſum de futuris, & in omnibus volũtati Dei te cõforma: cùm enim omnia ferè ſint extra poteſtatem tuam, & vix quidquam prouidere poſſis, nihilq; ferè omnino niſi precibus præcauere; quomodo meliùs tibi conſules, quàm te Deo committendo? præterita enim infecta, vt dixi, eſſe nequeunt, quibus futura connectuntur, incerto prorſus euentu. Sufficiat ergo diei malitia ſua. Certè ſi conſideres cauſarum naturalium ordinem, & operationem perpetuam, ſi mille reuolutiones, ſi attendas omnes homines eſſe liberos, eorumque mille machinationes, & dæmonum mille dolos; facilè videbis innumeris caſibus omnia eſſe obnoxia, quorum certè nullum prouidere, nullum mutare poſſis. Quemadmodum autem in pluribus nõ te torques, quia aliter fieri non poſſe cernis; ſic etiam in paucis quæ te tangunt te reſigna, & in voluntate Dei conquieſce, & ab ea

ſolùm

ſolùm moueare. quod vt fiat,fac vt vndique libera ſit voluntas tua,nulli affixa, nulli obnoxia. Eiuſmodi erat in Paulo cõuerſo in vas electionis,ita vt exclamaret, Domine,quid vis me facere! *Actor.9.*

Conſidera deinde, quanta ſit ea felicitas. reſignatione enim homo ſibi Deum obligat, vt,dum in eius manu ſe ſuaque ponit, fiat vas ex luto illo quod ſibi placuerit in gloriam; vel dum eius ductum ſequi toto animo deſiderat,vt dirigat in viã pacis & proſperitatis; vel dum ſe proijcit in paternas eius manus, vt eum labi non permittat. Nihil ergo ſolliciti ſimus, ſed ſollicitudinem noſtram *Philip.4.* proijciamus in eum; tantummodò agamus, vt hoc mo- *1.Pet.5.* mento vni Deo noſtro placeamus, ſecuri de omni ſucceſſu. Quiſquis hunc vel illum ſucceſſum optat, anxiè ſe turbationi fruſtra exponit: ſiquidem,vt dixi, incertum exitum omnia habent , ac proinde vix eſt quod ſperemus, vix eſt quod timeamus: quia ſæpè quod timendum videtur,ſperãdum;& contrà. Perieramus ſæpè niſi periiſſemus,infelices eramus niſi miſeri fuiſſemus. filios Iſraël Deus per ambages deſerti in terram ſanctam duxit, quia ſic expediebat: Ioſephum ad regnum per aduerſa, vti & Dauidem. Conſidera præterea Deum ſemper in omnibus habere propoſitum ſibi finem ſuum , quem ſemper ſpectet & conſequatur; conſecuturos & nos , ſi omnino eius voluntati noſtram accommodemus; alias non , aliàs quieſcere mens , aut quod expedit conſequi non poteſt. Quemadmodũ igitur in tribulatione poſiti nos reſignare debemus,ita ante omnem euentum nihil velle,niſi fieri Dei voluntatem. Nota tamen faciendum ex parte noſtra,quod poſſumus,vt nautæ omnia ad nauigandum cõparant, ventum deinde à Deo præſtolantur; is nouit quãdo,& quis ſpirare debeat. poſt eam diligentiam de euentu nihil curandum: fruſtra enim foret, cùm in noſtra ille poteſtate non ſit : & certo certiùs feliciorem quiſque ſit habiturus, ſi neglexerit, & voluntatem ſuam diuinæ ac-

commodarit. Et certè æquum est vt ipse potiùs qui Dominus est, suam voluntatem, quę bona & sancta & vtilissima nobis est, sequatur, quàm nos nostra vota cæca. Caue
3 Reg. 3. igitur Deum orare vel consulere vt Achab, & velle tibi responderi secundùm tuam scientiam & voluntatem: & si aliud fiat, vt ille Micheam malè accepit, sic Deo obmurmurare & Superioribus.

Considera Tertiò, decursus sęculorum, variosq; euentus rerum, non rarò nubilos ac tristes post serena principia, felices post tristia, vt in Saule, Dauide, Salomone, &c. Secundò, decursum vitæ tuæ, & eadem obserua: neque proinde certum quid designa nisi Dei fieri voluntatem. Tertiò, præsentem statum, & vide num quid in eo felicitatis, quamque varijs modis infaustum exitum habere possit; & contrà. Hæc enim indifferentiam valdè iuuant. Considera denique, Deum initio creasse & ordinasse ad finem omnia in pondere, numero & mensura, atque ita Sapientiam æternam in minimis & maximis facere, vt ne arena quidem absque eius nutu moueatur. Cùm ergo neque cursum mundi, neque eius ordinem mutare possis, immò iustum & certum arbitreris, cur diffides Deo tuam gubernationem? O altitudo diuitiarum sapientiæ
Rom. 11. & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius!

PARS II. Considera Quartò, Deum minima quæque æquè ac maxima ad finem suum ordinare, quem ipse solus
Sap. 8. nouerit. attingit enim à fine vsque ad finem fortiter, suauiterque omnia disponit, quodque decreuit aut facere aut permittere, certum id neminem posse impedire, quo minùs vti & quo voluit modo assequatur, & ad suum illum finem omnia etiam minima subordinata habere. Si ergo omnia ita sũt subordinata, ac minima etiam eius prouidentiæ subiacent ab æterno, si passeres nõ sunt
Luc. 12. in obliuione coram eo, si folium arboris temerè non
Matth. 10. mouetur, si capilli omnes numerati, si sortes nullæ mittantur

tantur in vrnam, nisi à Deo temperentur; omnia illius *Prou.16.*
prouidentiæ assignanda sunt vt pacem habeamus, & resignare nostram voluntatem debemus. quis enim restitit ei, & pacem habuit? Hinc Eremitæ ad pacem sic suos instituebant vt cogitarent Deum & se solos in mundo esse. *Iob 9.* Doroth. doctr. 7. Hoc item magnum exercitium vocabãt *Doroth. doct. 7.* à Dei manu omnia accipere. Nos, ait ille, vt canes lapidem mordemus, iacientem non aduertimus, nos calamo, penicillo artem, non artifici tribuimus. aliter certè Scriptura loquitur. Si erit malum, inquit, in ciuitate quod *Amos 3.* Dominus non fecerit; spiritus, inquit, malus arripiebat *1. Reg. 16.* Saul. Dominus dedit, Dominus abstulit. Esto igitur cum *Iob 1.* Dauid secundùm cor Dei, faciendo omnes voluntates *Act. 13.* eius, neque queraris quòd hoc vel illo instrumento Deus vtatur ad opus suum faciendum: ipse est artifex, nouit quæ qualiaq; conueniant, & bona & mala, vita & mors, *Eccli 11.* paupertas & honestas à Deo sunt.

Considera Quintò, Deum esse velut optimum architectum; scire proinde Primò, quo fine singula à se prouidentissimè & summa sapientia sint aptata & creata, & pro illo indidisse vires & robur animæ & corporis, virtutes & dona largiri. sicut enim in mundi machina partibus eius, & in corpore humano singulis membris suam mensuram, situm & vires tribuit, ita hominibus in Ecclesia, republica, Religione, vt corporis alicuius membris sua dona ac talenta dispertitus est; suntque ijsdem tributa situs, forma, mensura, vires, iuxta proportionem operis, cui inseri debent. quocirca si sapis ne æmuleris in alijs dona Dei, sed charismata sola meliora, fidem, spem, caritatem, idque animo tranquillo: omnia enim operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult. Fortè si plura talenta haberes, plus superbires, cùm neque iam satis humilis sis, & altiora æmuleris. quid tũc fieret? Quid alta profuerunt Salomoni? meritò proinde dicebat Dauid, Ab altitudine diei timebo, etenim cadunt à latere si- *Psalm 55.*

Psalm. 90. nistro mille,& à dextris,id est in prosperitate,decem millia. Quid profuere Sauli & talenta & sacrificia? Inuidere certè dignitatem, honorem & opes,quid est aliud quàm inuidere,si verè inspicias, salutis ac bonæ mentis impedimenta, cupiditatis,incurabilis morbi fomenta,emplastra & medicamina ? quæ si variare possint homines, beati putantur. nónne autem meliùs morbo carere & pharmacis?non sitire, quàm vario potu debere sitim exstinguere? non famere,non indigere plerisque, ac proinde non appetere? vt adnascuntur Regio patrimonio onera ferè maiora,ita talenta dolor &afflictio comitantur.Denique quorsum petuntur ea sæpè talenta, quæ indifferentia ad Dei gloriam,& negligitur vera virtus & caritas, quâ vnâ plus Deus honoratur quàm omnibus alijs?Accedit quòd haberi hæc & licitè expeti potest. quæruntur autẽ ea ferè quibus vt plurimùm Deus inhonoratur, vt sunt scientia inflans,&c. Certè si omnino res inspiciatur, non tam vt apud Deum , quàm homines magni simus, quæruntur. Considera autem omnia membra, & partes vniuersi non eundem actum habere, neque, nisi omnia perturbentur, æquè præstantia esse posse, vti nec in pictura omnia æquè magna,propinqua, illuminata; ita etiam in alijs varietatẽ magnam,omnino necessariam & proportionem, quam solus ipse Deus optimus architectus nouit , vti etiam solus finem , ad quem singula à se ordinata sint ab æterno. Caue igitur arguere opera Dei,qui omnia in summo benè facit,magni, inquã, architecti,pictoris, Regis,ducis,medici, tu qui nec ideam nosti, nec finem operum eius nec consiliorum:& quoties fueris egressus, cogita tibi maximi artificis inspiciendam imaginem , summâ arte varijs locis inumbratam,& laudandam , non temerè iudicandam.

Considera Sextò,an non contentus esses, si omnia ex voluntate tua fierent, & tamen nónne illa essent improuida? sæpè etiam mala? Cur ergo nõ potiùs gaudes quòd Dei

Dei volũtas fiat, ſancta,& bona & vtiliſſima? Nónne puderet dicere, Volo potiùs meam, quàm tuam fieri voluntatem, Deus meus, quia mihi vtiliorem eſſe iudico: nolo tibi Sapientia æterna, in ancipiti hac via electionem tribuere, nolo ductum tuum, quem mihi offers, ſequi, etſi ſolùm te nouerim & viæ & termini peritum.

PARS III. Conſidera Septimò, quàm gratum ſit videre cælum & omnia tranquilla, ordinem cælorum, & curſum perpetuum; & ſimiliter quantum ex pace reſpublica gaudium, quantam ex pace anima hauriat iucunditatem, & dic cum Propheta, In pace in idipſum dormiam & requieſcam. *Pſalm. 4.* Vide præterea, vt pacem omnia quærant. quid enim ſeruus propriæ voluntatis ex ipſa ſperat, volendo hoc agere, hoc omittere, hîc eſſe, inde abeſſe, niſi quietem? atqui hoc eſt inquietudinem quærere, & fontem eius augere. Tu igitur primò, vide quid vtile ad ſalutem tuam iudices, deinde adhibe diligentiam, Deoque pro gratia ſupplica; nullum verò ſucceſſum aut exitum pete niſi certum, hoc eſt, fieri diuinam voluntatem, alioquin inquietus eris, &, vt morbidus, verſabis te aſſiduè fruſtra. Proprium, inquit Seneca, eſt nihil diu pati, mutationibus *Seneca de tranquillitate animi.* vt remedijs vti, inde peregrinationes ſuſcipiuntur vagæ, & littora peragrantur, & modò mari ſe, modò terrâ experitur: ſemper præſentibus infeſta leuitas, ſemper ſe fugit homo, non effugit. ſi te ad ſtudium reuocaueris, omne vitæ faſtidium effugeris, nec noctem fieri optabis tædio lucis, nec tibi grauis eris, nec alijs ſuperuacuus, multos in amicitiam attrahes, affluet ad te optimus quiſque. Númquam enim quamuis obſcura virtus latet, ſed mittit ſua ſigna, quiſquis dignus fuerit, veſtigijs eam colliget.

Conſidera Octauò, amorem pacis anxium eam ipſam turbare, & idem in alijs virtutibus: itaque etiam te reſignabis in gradu virtutis & gloriæ, & tantùm voles Dei voluntatem fieri, non quęrere hoc vel illud non ſuccedere. faciliùs impetrat filius ſedulus, contentus ijs quæ patri

placent. Gratior mendicus, qui vbi ſcit clamorem ſuum exauditum, in ſilentio patienter exſpectat, quàm impatiens & indignabundus; faciendum tamen id quod poſſumus, & præmiſſæ, vt ita loquar, ponendæ, concluſio Deo relinquenda.

Conſidera Nonò, num aliquid ſit quod te à propoſito & inſtituto tuo impediat, & ſimul an repelli poſſit, vel debeat; quòd ſi non poſſis, aut non debeas, licèt videantur bona opera impediri, vide quàm tranquillo animo te eſſe oporteat & dicere cum Propheta, Conſerua me, Domine, quoniam ſperaui in te: dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Nec eſt quòd te angat offenſa Dei. Deus bone, quanto plura & grauiora committuntur! Accedit: ſi hoc emendare velis, primũ eſſe, vt te alieno non inquines malo, perturbationi animę ſuccumbendo. Quid enim vult huiuſmodi zelator? nónne pacem eſſe in animo proximi ſecum & cum Deo? turpe igitur pacem alteri optare, & ſuam negligere: hoc eſſet enim cadentem alium ſuſtentare, aut alium è luto extrahere velle, & ſe ei immergere. Conſidera defectus animæ, vti corporis morbos; in illa enim oculum intellectus ſæpè cæcum eſſe, & voluntatem prauam, magnam eſſe ſtultitiam; habitus malos quaſi furorem. optimum tamen in aliena facta dictáue, niſi muneris ratio id exigat, non inquirere. ſi vltrò in oculos incurrant, excuſa, & in optimam partem accipe: ſaltem cogita ſic illi viſum eſſe, nec mirare ſi aliter ac tu ſentiat. habet ille iudicium ſuũ, oculos ſuos quibus ſe dirigere debet, & tuis non poteſt vti neque oculis, neque pedibus: & ſi humiliter de te ſentias, illius etiam iudicio tuum poſtpones. Quæcumque autem vides corrigi non poſſe; ſine animo pacato cum patrefamilias creſcere vſque ad meſſem. ſic Sancti, etſi videant innumeros perire, nihil tamen commouentur, ſed in Domino gaudent, quorum felicitatem anima pacata quàm proximè aſſequitur.

Pſal. 15.

PARS

PARS IV. Conſidera Decimò, eum qui Dei voluntatem ſemper fieri optat, poſſe in omnibus facere voluntatem ſuam, & ſic ſemper lætum eſſe: nihil enim illi poteſt reſiſtere: quicumque autem ſuam fieri deſiderat, cùm quot ſunt capita, totidem ſint ſententiæ, plurima illi aduerſari: qui verò propriam non habet voluntatem, ſuam ipſius ſemper aget voluntatem. Dorotheus doctr. 8. Manè igitur, vel ad horas ſingulas, vel quoties foras eũdum, fac te opus curaſſe per architectum præſtantiſſimum, & ire vt videas id quod certò ſcis eſſe omni ex parte perfectiſſimum, quod omnes ſapientes laudent: neque enim tunc qui te omnino ignarum noſti, aliquid in eo, id eſt in mundo, arguere audebis, ſed in Dei voluntate conquieſces. *Doroth. doct. 8.*

Conſidera Vndecimò, eum, qui pacem in re vlla humana quærit, non magis eam habere poſſe, quàm eâ ſatiari: non ſatiatur autem oculus viſu, nec auris auditu, nec anima cùm ſit ſpiritualis, vllâ re temporali; neque tamen refert an hæc res ſpiritualis, an temporalis, vt ſi deſolatus & aridus petas anxiè conſolationem: nam & in hac opus eſt ad pacem magna reſignatione. Imò ſæpè per deſolationem, id quod per conſolationem quæri debet, meliùs obtinetur, nempe cognitio ſui, & humilitas. vnde Propheta, Bonum mihi quia humiliaſti me: adeò vt & D. Paulo ſtimulus carnis datus fuerit, ne reuelationum magnitudo illum extolleret. quocirca in omni euentu ſic ratiocinare: Illud à Deo eſt, ergo optimum mihi, ſi voluntatem meam eius voluntati adiungam. *Eccleſ. 1.* *Pſal. 118.* *2. Cor. 12.*

Conſidera Duodecimò, dominos fidelibus ſeruis ita omnia committere, vt ignorare velint quid in domo ſua habeant, vt in Geneſi de Ioſephi domino Scriptura teſtatur. ſi ſapis, tu qui ſeruus es, tibi omnino illud imitandum propone, neque quid de te futurum anxiè quæras. hoc vnum ſufficiat, quòd in manibus Domini benigniſſimi ſint ſortes noſtræ. Huiuſmodi eodem vultu ſemper in *Gen. 39.* *Pſalm 30.*

pace

pace summa vitam agunt; qui verò propriam voluntatem amant, stultorum instar, sicut luna mutantur, & mille subeunt vicissitudines atque affectus. è contrario resignatus vnum formale in omnibus intuetur, diuinam scilicet voluntatem, cetera materialia eum non afficiunt; non queritur de vllo, non miratur hoc vel illud accidisse præter suam voluntatem, cùm diuersam à Deo nō habeat: non optat hunc vel illum euentum, sed solam Dei voluntatem, & in ea conquiescit. Ad quod August. hortatur dicens: Ama vnum bonum, in quo omnia sunt, & sufficit; scilicet Dei voluntatem, & quidquid eueniat ei tribue: atque adeò deprecare, ne id quod tibi vis obueniat præter eius voluntatem, vt filijs Israël carnes poscentibus.

PARS V. Considera Decimotertiò, Dominum se tibi quotidie offerre, & te crebrò omnia illi obtulisse, quocirca & gratitudinis nomine, & spontaneâ oblatione omnem tui curam esse deponendam. si enim id non feceris, furtum & sacrilegium committis. Dic igitur in omnibus; Fac, Domine, quod bonum est in oculis tuis: tua enim sunt omnia, & non est qui possit resistere voluntati tuæ. Quod cùm ita sit, certo certiùs numquam voluntatem tuam exequi poteris, si illius voluntati repugnet; ac proinde frustra voles, si tecum misericorditer agat, aut certè miserè rues, si te permittat abire vagum, quocumque libuerit, quasi equum effrænem inter mille præcipitia.

Considera Decimoquartò, hanc pacem & animi tranquillitatem ante omnia opera habendam: perturbato enim animo nihil rectè fit, vt nec dissonis instrumētis musica, nec distortis mensuris opus laudabile, nec oculo perturbato, qui est intellectus, videri res in se potest: & cùm tantum bonum pax sit, quidquid tolerandum est scias & pretium eius esse paruum, & potiùs paruum incommodum tolerandum, quàm pacem quæ exuperat omnem (vt Apostolus) sensum, amittendam. Numquam igitur margaritam istam, quæ omnia bona superat, in al- *Philip. 4.*

terius

terius potestate esse permitte. Sed cum Apostolo dicito, Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate; atque ita stabilis esto, vt, quamuis fractus illabatur orbis, impauidum feriant ruinæ: neque huius vel illius offensâ, etiamsi iustâ, moueare. Sed conare quod æquum est illi præstare, de cetero nulla tibi res pacem & tranquillitatem eripiat, nihil dignum tanto impendio reposituta. 1.Cor.6.

Considera Decimoquintò, illam haberi non posse ex rebus humanis, si vel vna desit: vt patet in Aman, qui sic aiebat, Et cùm hæc omnia habeam, nihil me habere puto quamdiu videro Mardochæum sedentem ante fores regias. Expende & scito quietum te esse non posse, etiamsi omnem omnino creaturam etiam angelicam haberes. Quid ergo frustra laboras hoc vel illud ab homine impetrare, seu fauorem, honorem, opes, & vnâ aliquâ te re exsatiare, si nec omnibus id potes? Ad quod pulchrê D. August. Creasti nos, Domine, ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te. & in primis Sapientia æterna, Quid prodest homini si mundum vniuersum lucretur, & animæ suæ detrimentum patiatur? Ratio autem prima est, quòd omnis creatura mille modis varietur, & maximè cor hominis, qui numquam in eodem statu permanet. itaque anima, quæ creaturæ adhæret, perpetuò moueri & instabilis esse debet. Secunda, quòd creatura omnis, vtpote transitoria & terrena, spiritualem animam satiare nequeat, non magis quàm sonus oculum, aut res visa auditum, aut lapides stomachum, aut ventus famem, vt consideratione XI. attigimus. Esther 5. Matth. 16.

Pars VI. Considera Decimosextò, quanto, & quàm longo labore paruum illud è creatura solatium hauriendum & quærendum sit, idque quàm vile & caducum: vix enim acquisitum sępè perditur, aut si non, timore perdendi magis cruciat, quàm præsentiâ eius animus recreetur. Accedit quòd sæpè irrito conatu illud assequi coneris: deinde vide quomodo illam voluptatem ex pio aliquo

quo exercitio & ſtudio longè minore labore haurire poſſes. trahit enim ſua quemque voluptas, ſiue ea ex honore, ſiue fauore, ſiue cenſibus quæratur. Denique illa ipſa paruo labore ex Deo fonte & mari bonorum omnium, & vbique præſenti hauriri veriſſimè poteſt, ac certò, & quidem ita vt non poſſit ab inuito tolli. Certè ſi vel decimam partem temporis deuotioni dares, quantam huic vel illi rei, aut ſolatio vano acquirendo, liquidiorem ex Deo voluptatem, æterno deinde præmio & gaudio cumulandam caperes: eſt enim ille vbique præſens, & vltrò ſe offert fons omnis boni, & ſolâ cogitatione ferè haberi poteſt. Id egregiè Spiritus ſanctus confirmat: Quaſi is qui arat & ſeminat, accede ad ſapientiam, & ſuſtine bonos fructus illius: in opere enim ipſius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius. Et cap. 15. Videte oculis veſtris, quia modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Comparate vobis ſine argento, & collum veſtrum ſubiicite iugo, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam: in proximo eſt enim inuenire eam, ſcilicet ſapientiam; cum qua illi omnia bona pariter venerant, quam regius Propheta tam dulcem ſenſerat, vt diligeret eam ſuper aurum & topazium, & gauderet ſicut qui inuenit ſpolia multa: pax enim Dei exſuperat omnem ſenſum, & ſecura mens quaſi iuge conuiuium.

Eccli 6. *Pſal. 118.*

Conſidera Decimoſeptimò, neminem ex vlla creatura ſolatium verum capere poſſe, niſi anima eius in Dei voluntate quieſcat; alioquin enim ægra eſt & inquieta. Quemadmodum autem ægram animam nihil iuuat, nec cantus, nec epulæ, nec honor, vti nec ægrum oculum lux, aut aurem quamuis ſuauis ſonus, aut ſtomachum cibus: ita nec inquietam animam oblectat verè vllum creaturæ ſolatium. neque enim illud aliud, quàm alterius cupiditatē excitat: quæ ſi deſit, ceteræ nihil proſunt. Sic Aman, vt dixi, ait omnibus enumeratis bonis, Et cùm hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mar-

Eſther 5.

Mardochæum ſedentem ante fores regias.& egregiè ſuo exemplo docet, quòd tribulatio & anguſtia ſit in omnem animam operantis malum; gloria autem, honor & pax in omnem animam operantis bonum. Semper enim læta eſt talis anima, cùm Dei & ſuam in omnibus videat compleri voluntatem. Collige igitur, ante omnia neceſſe eſſe, in Deo quærere quietem, etiam vt creatis benè vti & frui poſſis. id ergo ſtatue primò curare, cùm labor omnis aliàs ſit inanis.

Conſidera Decimo octauò, quàm ſtultum foret per ambages multas eaſque laborioſiſſimas hominem ſitientem ire, & viam breuem ad fontem relinquere, maximè ſi tandem vt ad fontem perueniat ſit illâ redeundum, & ambages illæ non tantùm viam longiorẽ faciant, ſed etiam viam ad quam tandem neceſſariò veniendum, obſtruant. Applica illud creaturæ, & eius amori, quo quis in illa ſibi quærit quietem; neque enim anima in vlla re quietem niſi in Deo capere poteſt; ad illum redeundum eſt ipſi, vt columbæ ex arca demiſſæ, quia non inuenit vbi quieſcat pes eius, nihilque aliud agit hoc vel illud præter vnam Dei voluntatem optando, quàm fruſtra quærere pacem per ambages multãs & remoras cogitationum, verborum & actionum. Reſignatus verò quieſcit, neque anxius eſt quid agat; hoc an illud: vnam enim cogitat, & optat fieri Dei voluntatem, & reſpuit inanem voluptatem, eò quòd in Deo fonte omnis boni habeat ſemper eandem & vbique paratam.

Conſidera Decimonono, creata, quæ cùm abſunt & deſiderantur, ſui nos deſiderio cruciant, id magis factura cùm præſentia aderunt. Magis tum ſpinæ illæ pungent, cõcupiſcentiam accendent admiſſa in animum, & vt hoſtes nocebunt, cùm ſolo adſpectu & affectu & cogitatione nudâ percepta id fecerint. Nec mirum cùm & cor hominis per hoc quòd creaturam inordinatè amat, vt ſic loquar, collocetur extra centrum ſuum, quemadmodum

etiam

etiam illa creatura, quam petimus vt nobis iungatur vel afficiatur, similiter extra centrum suum trahitur aut locatur. Omnia enim, gloria, honor, amor, ad solum Deum referenda sunt, propter quem omnia creata sunt.

Lucæ 14. Considera Vigesimò, illa Christi verba; Nisi quis renuntiet omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Si ergo renuntiandum omnibus, saltem affectu; quomodo ea quæremus, quorum absentium affectum abnegare nequimus?

Considera Vigesimoprimò, animam externis bonis vti nec meliorem posse esse, ita nec quietiorem, vt nec parietem album albedine longè positâ, nec corpus sanum multis sanis corporibus circumstantibus: malum enim & bonum, ex ipsa & in ipsa est.

PARS VIII. Considera Vigesimosecundò, nihil posse quietam animam reddere nisi id ab ea teneatur, & possidere illud se sciat, aut videat: atqui potissima bona mundi, vt fauor, amicitia, honor, laus numquam haberi certò possunt, aut saltem non diu. Hæc enim certè numquam homo scire potest se possidere. & vt vno momento id sciret, tamen incertum quàm diu, quia inscrutabile cor hominis, & in momenta mutatur. Et verò quid amicitia, fauor, honor, &c. sunt, nisi ferè nuda alterius de nobis cogitatio, eaque vt plurimùm falsa? quia verè iudicare de homine solus Deus potest: sed quidquid sit, iudicium hominum de virtute mea & eius æstimatione, non me meliorem reddit, vti nec rem vllam; sed si tantùm fecero vt sincerè Deo placeam, verè bonus ero, & quietem possidebo & felicitatem certam. tantus enim quisque est, quantus in oculis Dei.

Considera Vigesimotertiò, quanta vanitas rerum sit, cùm ferè idem sit in creatis non necessarijs, habere & putare sese habere; & habuisse omnino idem, ac putare sese habuisse. Quod cùm ita sit, quanto melius, vera & certa gaudia & quietem ex Deo haurire?

Con-

Cōſidera Vigeſimoquartò, Deum omnia creaſſe propter ſe, ac proinde nihil optandum, quàm vt ad illius maximam gloriam omnia fiant & impendantur ac conſumantur, velut in ſacrificio, nullâ habitâ noſtri ratione; cùm infinita eius dignitas, præſtantia ac bonitas id planè exigat, vt omnia ad illius obſequium, honorem, gloriam, voluntatē referantur. cetera enim omnia nihil ſunt, nullius pretij. itaq; roga Dominum, vt numquam aliquid ſecundùm tuā voluntatem faciat, aut fieri permittat, nullá tui habeat rationē, ſed ſui. Quomodo enim, quādo Deus omnia fecit verbo virtutis ſuę, & ſuſtentat, idque propter gloriam ſuam, & vt faciant voluntatem ſuam, & omnia ſibi ſeruiant; viliſſimus vermiculus cupiet non propter quod creata ſunt, hæc & illa impendi; ſed propter ſe, & ſecundùm voluntatem ſuam, atque ita ſe Deo æquare volet & comparare? optabit (inquam) hoc vel illud fieri, hoc vel illo in loco & officio eſſe, quaſi Deus non nouerit eos qui ad obſequium ſuum, in hoc vel illo loco, pulpito, officio, conuerſatione magis ſunt apti, eligere.

Pars IX. Conſidera Vigeſimoquintò, pacem illam vel oblectationem, quam creatum aliquod retinendo, vel acquirendo habere vis, abnegando illud ex Dei amore & propter regnum cælorum, idque vnum quærendo, faciliùs longè comparari: dicit enim Veritas, Quærite *Matt. 6.* primùm regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis. Si hoc verum eſt, quid ſtultius, quàm aliquid quærere ingenti labore fruſtra, quandoquidem vnum regnum Dei, id eſt eius voluntatem, quærendo (quod facile) hæc vltrò omnia adijcienda ſint? Vnde alio loco: Nolite ſolliciti *Ibid.* eſſe, dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus? hæc enim omnia Gentes inquirunt. conſiderate volucres cęli, & lilia agri, &c. Cùm ergo prohibeamur etiam de neceſſarijs ſolliciti eſſe, & nos, Religioſos maximè, ſine omni cura eſſe oporteat, vt cæli volucres, quas Pater cæleſtis paſcit; certè non curabit ille nos, ſi contra eius mādatum

curiosi ac solliciti fuerimus de vlla re etiam necessaria: hoc enim meritò illi displicet, quasi aut nolit, aut non possit absque nobis sufficienter prouidere, postquam omnem curam nostri sibi sumpserit, & nos ei toties commiserimus.

Considera Vigesimosextò, quid sit facilius, contemnere omnia an acquirere, vt pacem inuenias. certè contemnere omnia. Id docent Eremitarum & monasteriorum millia, quæ ideò repleta sunt, vt pax inueniretur, quam nec in regnis & delicijs quisquam inuenire potuit. Adeoque id notum ratione naturali, vt etiam idcirco Philosophi in paupertate veram animi beatitudinem cõstituerint: immò idcirco deos nudos, nihil habentes, & omnia largientes fingebant & pingebant. Sed quod certius est, Veritas ipsa in paupertate primam beatitudinem posuit, & abneganti aliquid, centuplum pro eo promisit: atque adeò, cùm omnes inuitarit, vt ad se venirent & reficerentur, & discerent mites esse & humiles corde, vt requiem inuenirent animabus suis; addidit tamẽ: Nisi quis renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. & rursus, Qui non odit patrem & matrem, &c. insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus, nec per consequens quietem animæ suæ inuenire, nisi hoc & illud & omnia sincerè abnegauerit. quo enim quisque minùs terrenis amore adhæret, eaque tangit, eo faciliùs animus ad Deum, ad centrum suum euolat & omne gaudium.

Matt. 5. *Matt. 11.* *Luca 14.* *Ibid.*

Considera Vigesimoseptimò, non tantùm quietem animi abnegando omnia faciliùs impetrari, sed etiam (omitto quòd nobiliùs longè & eminentiùs in Deo vbique præsenti sint) ea ipsa quæ petimus. nónne enim ijs, qui Christi amore pauperes facti, quotidie centuplum dari videmus? nónne eos, qui honores sincerè fugiunt (quod necessariò etiam facit superbus, sed fictè & frustra) maiores & securiores adipisci? qui respuunt delicias amaras absti-

abstinentiæ & sobrietatis munere quasi perpetua agitare conuiuia, vt Cornarius suâ & multorum experientiâ declarat? Immò sanitas, abstinendo à superfluis & noxijs, magis quàm omnibus medicamentis & delicijs acquiritur. Non aliter faciliùs quàm abnegando rem hanc N. pacem inuenies summum omnium bonorum, & non quærendo. Neque dubitandi locus est cùm Veritas ipsa centuplum, abneganti propter se aliquid etiam in hoc mundo promiserit: cui diffidere omnino impium foret & sacrilegium. *Matt. 19.*

PARS X. Considera Vigesimooctauò, an rem illam N. & simul ex ea pacem ac voluptatem veram (eò enim omnia diriguntur) cupias à Deo velut optimo parente? ita omnino existimo; scito igitur illam te ab eo non impetraturum, nisi illam abnegaueris, contempseris, absque vlla anxietate optaris. Quemadmodum enim bonus pater filio non tantùm non porrigit, sed nec proponit pro pane lapidem, pro pisce scorpionem, pro pharmaco venenum, aut id quod morbum foueat, aut cultrum furioso; ita neque Deus optimus maximus dabit nobis id cui videt nos affici immoderatè. illud enim nos ab amore eius impediret, & summo bono, eoque magis, quo magis esset præsens: quod enim vel solâ cogitatione perceptum afficit, visum, habitum, vsurpatum magis afficiet & nocebit, vti suprà dictum. *Luca 11.*

Considera Vigesimononò, hæc verba: Sapientia attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter; & attende, quomodo neutrum finem sciamus, & quàm incertæ ideò sint omnes prouidentiæ nostræ. Præterea aduerte, vitam hanc quasi scenam esse; in qua is laudatur solùm, qui partes suas rectè agit, quales quales illæ sint. Deinde cùm Dominus IESVS dederit se tibi, & propter te abnegauerit voluntatem suam, etiamsi sanctissima esset; & venerit non facere suam, sed Patris; quanto amore etiam te resignare debeas. *Sap. 8.*

Considera Trigesimò, omnes creaturas à summo deorsum, omnes parere suo modo diuinæ voluntati; & quàm id dignum sit; quamq; indignum, coram omnibus vermiculum sese attollere. ideoque toto cordis affectu te diuinæ bonitati resigna, & cum singulis choris Sanctorum idipsum facito, tuamque resignationem cum eorum perfectissima vni & coniunge; & voluntatem cum diuina, vt nihil velis, nisi quod Deus vult, & quia ille vult: immò nihil prorsus velis, nec esse, nec viuere, sed vnum Dei beneplacitum & voluntatem. Talis conformatio, ait Bernardus, maritat animam cum Verbo. Talis amor per se sufficit; is per se placet, & propter se: ipse meritum, ipse præmium sibi, est amor: præter se, non requirit caussam, non fructum: fructus eius, vsus eius. Amo, quia amo. Amo vt amem, &c.

Serm.38.

ORATIO.

Augus̄t.

O Omne bonum, Deus meus, ô fons bonorum, vnicum & dulcißimum solatium, ac quies & centrum animæ meæ: creasti enim nos ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te, & nihil quærat aut optet extra te; nihil enim satiare aut prodesse homini potest, etiamsi vniuersum mundum lucretur, nec cognoscere vmquam alicui datum est quid sibi expediat, quam viam eligat, in multiuio hoc vitæ nostræ. quomodo igitur aut timebo aut optabo, dolebo vel gaudebo, nisi de te, & propter te? Laborarunt ab orbe condito mortales omnes, vt quietem inuenirent extra te, & non potuerunt, etiamsi vt Salomon aliqui nihil negaßent oculis & concupiscentiis suis; nihil inuenerunt præter laborem & dolorem, momentaneam & amaram vanitatem. Putabat Nabuchodonosor ad momentum exultare cogitatione solâ, post multos labores, & secum dicebat: Nónne hæc est Babylon magna, quam ædificaui in domum regni, & in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? cumq; adhuc sermo esset in ore eius, ablatum est ab eo cor hominis, & cor feræ datum est ei. Dicebat ille,

Daniel.4.

le, Habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, &c. & eâdem nocte repetita est ab ipso anima sua. Et vanitatem istam quis non est expertus in se? vbi vmquam quisquam inuenit requiẽ extra te? cur ergo demens ibi eam quæret, vbi nemo inuenit, nec inuenire potest, & stulto labore consumetur? & licet inuenire possem, ecce audio & credo, quòd nisi quis renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest esse tuus, ô IESV *Christe, discipulus. Si ergo renuntiare, si relinquere, saltem affectu oportet, si tuus, vti volo, discipulus esse velim; quid quæro, quod mox relinquendum? quid quæro, quod inueniri nequit? & si posset, saltem affectu, & fortè etiam reipsâ morte adueniente relinquendum. Et si quietem quæro, ac nihil præterea, quomodo prudens eam quæram in eo quod quærendo, & solo desiderio inquietat? Nam si res absens quietum me nõ sinit, aut quia sperata, aut quia ablata; & præsentiâ crescit affectus & amor, ac proinde simul crescet inquietudo & timor; ecce quomodo incassum laborãt, & vias ambulãt verè difficiles omnes viri huius sæculi; & nihil cùm dormierunt, inueniunt in manibus suis? Cur ergo eos frustra imitabor, & requiem quæram in honore, fauore aut voluptate, cùm in te solo, etiamsi omnia creata haberẽ, quiescere possim? Quod cùm ita sit, quæ insania in vna creatura illam quærere vel in omnibus, cùm hoc nihil aliud sit, quàm per cogitationum, verborum & actionum ambages, sponte ire, & quærere frustra, quod in te fonte omnis boni, qui vbique præsens es, in te, inquam, tantummodò habeo paratum, nisi illa impediant? & quid volo mihi in via Aegypti, vt bibam aquam turbidã, cùm te habeam, ô fons aquarum viuentium, abyssus inexhausta bonorum omnium?* Benignißime IESV, *aspice in me, & miserere mei, nihil vltrà peto & quæro extra te, cùm ex te, & in te, & per te sint omnia: tu es pax mea, & gaudium meum & gloriatio mea; nihil cupio aut volo præter te. quid enim sensualis voluptas, nisi absynthium propinat? quid est honor nisi momentanea & inanis & ferè falsa hominis de homine cogitatio & æstimatio? solus enim tu Deus scrutaris cor; neque quisquam maior est quàm sit in oculis tuis; neque cuiquam honos & gloria nisi tibi tribuenda: tu enim omnia operaris. vnde non est quòd sibi honorem vendicet homo,*

Lucæ 12.

Ierem. 2.

 va-

vanißimum honorem, externum bonum, quo non est quisquam melior futurus, neque magis satur quàm famelicus cibis longè à se positis. externum enim est, & in alterius semper manu, & in singula momenta fragile & mutabile (vti etiam homo) difficillimum acquisitu, facillimum vt amittatur; quod nemo certò vmquam
Ierem. 17. *possedit, vel retinuit vno momento: inscrutabile enim est cor hominis, & quis cognoscet illud: diuitiæ verò quid sunt nisi terra vilis, quibus commoditates quidem multæ parantur, sed spinosæ, adeò vt beatißimus sit qui te imitatur, & quàm minimis indiget pharmacis & subsidijs alienis, quando nullius indigere in hac misera vita non potest? Et verè miser est, qui omnia adhibet, vel saltem plurima, eaq; consectatur, cùm sola beatitudo sit & quies, plurimis & velle & posse carere. Numquam igitur deinceps optabo, vt hoc vel illud eueniat, sed vt tua solùm sanctißima voluntas fiat, quia sola vtilis, iucunda & salutaris. Si meam illi coniunxero, pacem inuenire potero. nemo enim ei restitit, & pacem habuit: cùm tu sis solus Dominus, & nos inutiles serui. Tu solus Rex potens & sapiens, qui ab æterno à fine ad finem & prudentißimè & pro tua voluntate optimè omnia dispoſuisti; tu solus nosti finem, quem rebus omnibus statuisti; quomodo igitur media eligere potero vel audebo? tu optimus architectus solus ideam habes, & omnia in pondere, numero & mensura ordinasti; quomodo igitur ego designare in animo meo aliquid possum, nisi imprudentißimè? quemadmodum enim in mundo partes eius ordinasti, & in corpore nostro membra, & vtrisque vires, & formam, & situm ad finem propositum tribuisti: ita facis, Deus meus, & fecisti de nobis, vt ædifices Ierusalem cælestem, ad quam lapides viui coaptamur. Fac, quæso, sicut optimè conuenire nosti, & quibus expediat instrumentis, & quadra, & poli, & colloca, ô Sapientia æterna: omnem sollicitudinem meam in te proijcio, & hoc vnum opto, vt fiat de me sanctißima voluntas tua; successum non hunc vel illum voueo in quauis re, sed sanctißimam fieri voluntatem tuam; imò nec opto scire, quia tibi scio esse curam de me, neque scientiam meam vtilem esse, cùm incertæ sint omnes prouidentiæ nostræ, &*
Sap. 8. *tu solus attingas à fine vsque ad finem, suauiterq; omnia dispo-*

nas,

nas, nec sit qui poßit resistere voluntati tuæ. Certò etiam noui eo te maiorem mei curam suscepturum, quo ego minùs de me anxius fuero, & magis paternæ curæ confisus altiora me non quæsiero, sed ea quæ sunt placita coram te. Quòd si tunc gauderem, cùm omnia pro arbitrio facere possem, & viam quamlibet cæcus, miser & insipiens deligere; quanto magis gaudere debeo, quòd tu, Sapientia æterna, digneris curam de me suscipere? tamquam si solus essem in vniuerso? Absit ergo vt vnquam aliquid cupiam præter tuam sanctißimam fieri voluntatem. meam illi consecraui & consecro, vt inueniat in te dulcißimam, suauißimam & securißimam pacem, quæ exsuperat omnem sensum, cui nihil comparari potest, nullum eius pretium inueniri: sic enim homo incipit gustare beatitudinem, & videre quàm suauis sis, ô Domine, & quòd voluntas tua super mel & fauum, & super aurum & topazium, & tu super omnia, & in te omnia, & extra te nihil, ô Deus meus, qui es benedictus in sæcula.

Alia breuior.

AGnosco, Domine, quòd in pace factus sit locus tuus; cupio igitur illam seruare, vt tu, Domine mi, mecum maneas, & in te quiescat anima mea, & delectetur in te; nihil scio est, quod paci illi quæ in te est, comparari valeat, & plusquam iuge conuiuium est securum cor quod inhabitas. Absit ergo, Domine mi, vt ista res me turbet, N. hanc petam, de illa doleam. quæ enim adferre vllum mihi bonum potest, si pace caream? & cur præ sordibus his, summum hominis bonum perdam, pacem inquam animæ meæ? habeant sibi omnia quæ volunt huius sæculi filij, ego autem in te gaudebo, & exultabo in Deo IESV *meo. & tu dispulsâ nube, lucidißimo radio vultus tui facies vt tu solus sis amabilis animæ meæ. Numquid, etsi omnia haberem, omnia abijcere deberem, si bonum meum vnicum tollerent, pacem meam? equidem ideò petuntur & quæruntur, vt quiescat cor nostrum; sed inquietum semper erit donec in te solo quiescat. Cur ergo non respuam, quod dum longè est, & extra muros est; velut hostis, aspectu solo & af-*

fectu turbat animam meam. Absit, Domine, auerte hoc à seruo tuo, cuius certè pax & omne bonum est in voluntate tua conquiescere. tu nosti quid expediat gloriæ nominis tui, & meæ saluti: & quidquid eueniat, nihil, scio, fit, non capillus de capite cadit, non arena mouetur absque prouidentia tua: vnde nec mirari possum, nec vnquam queri. facta enim est & fiet volūtas tua & mea, quia toties eam obtuli, & eam offero iterum, & humillimè rogo, vt nunquam, ô Sapientia æterna, quidquam secundùm meam voluntatem facias, aut fieri permittas. renuntiaui illi & renuntio, quia ità tibi placet, vt fiat mihi secundùm beneplacitum tuum, & sic velut in tranquillo nauigans, ad te, Domine, & portum securissimum æternitatis peruenire valeam. Amen.

Praxis ad acquirendam conformitatem voluntatis nostræ cum diuina, & pacem.

PRimò, peccata, etiam minima, diligenter vita, & leges serua. Peccatum enim, vt ait Ierem. peccauit Ierusalem, propterea instabilis facta est. Omne enim peccatum instabilitatem adfert, & turbationem & confusionem; vt patet in Caim, Adamo; atq; adeò impius, quasi mare feruens, quod quiescere non potest. Vtinam, ait Dominus, attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua: at verò non est pax impiis.

1. Thren. *Isaiæ 57.*

Secundò, fortiter supera te, & abstine ab iis quæ pacem turbant. Si enim hosti resistis, & tranquillitatem reipublicæ turbanti; cur non omnibus viribus niteris, pacis animi impedimenta tollere?

Tertiò, pius esto erga proximum; nec facilè iudica, aut durè habeas. Discite enim, inquit Christus IESVS, à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.

Matt. 11.

Quartò, constanter tua age, & nihil nisi consultò, maturè ac temperatè. tum enim, neque vrgere conscientia, neque angere nos pœnitudo, neque arguere meritò quisquam potest. Præcipitantia omnis ferè harmoniam animæ perturbat.

Quintò, ex omnibus aliquid collige ad pietatem & virtutem: hinc enim magna pax, cùm nihil propè in animam ingrediatur, quod eam turbet: quæ enim extra nos, nihil nos mouere possunt. quod diligenter expende.

Sextò,

Sextò, diuinam prouidentiam & pręsentiam in omnibus considera, Deoque omnia tribue. idque est præcipuum omnium, & solidissimum, & à sanctis Patribus laudatissimum & vsitatissimum iisdem exercitium.

Septimò, aliorum iudicia contemne. Nihil enim ita pacem turbat, atque illa vereri, ad ea se fingere, vitamque instituere.

Octauò, nihil spera, aut time in transitoriis: sed resignatus esto; & magna cum libertate in voluntate Dei conquiesce, nec cum transitoriis mutabere. Etenim cùm semper Dei voluntas sit effectum suum habitura, quidquid fiat; seu prospera, seu aduersa, tibi certò bona erunt, & semper habebis quod optas; tibique diligenti Deum, omnia cooperabuntur in bonum.

Nonò, sæpè te resigna. quod hac iaculatoriâ, vel simili etiam fieri potest: O suauissima pax, & gaudium meum, Deus meus: ex quo, & in quo, & per quem sunt omnia: nihil cupio extra te, quia inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te: fiat in omnibus sanctissima voluntas tua. vel, Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra. Quam petitionem trecenties sexagies quinquies aliquando beata illa Gertrudis pientissimè pronuntiabat, *Blos.* Deoque gratissimum esse sacrificium intelligebat. Vt autem id vtiliùs fiat; repetam, quod tetigi superiùs: non sufficere, si in genere nos resignemus; sed oportere ad particularia descendere; & in singulis, tamquam si necesse foret, vel Deus à nobis peteret, nos resignare; & tamdiu nos exercere, donec iidem simus in prosperis & aduersis, & vultus noster non ampliùs in diuersa mutetur. Imò, omne gaudium existimemus, cùm in tentationes varias inciderimus.

Praxis huius esse poterit: Si fingamus iam hac vel illâ re carẽdum, consolatione, honore, scientiâ, commodis, quibus alii abundent; imò virtutibus & gloriâ in cælo; hanc vel illam tentationem, aut iniuriam tolerandam; huc vel illuc migrandum; sanitatem auferendam, opes, honores, famam, amicitiam, recreationem, vel etiam vitam. & mox, non quasi ab homine auferenda sint, sed quasi à Deo repetenda, illi libentissimè, totoque animo resignare voluntatem nostram magno amoris affectu. Neque cessandum, donec, vt B. P. N. cùm de electione agit, monet, sentiamus indifferentiam, & resignationem perfectam. Quam expressit beata Gertrudis, iussa eligere à Domino sanitatem aut mortem; respondit enim: Vehementissimè desidero, vt non facias voluntatem meam. Et hoc pacto in altissima pace ac gaudio permanere consueuerat. Nam qui in Deo scit se habere omnia, cæteraque nihil æstimat, & attendit voluntatem eius esse optimã &

& vtilissimā, omnino conquiescit. vnde Thom. à Kempis lib. 1. c. 30. cui omnia vnū sunt, & omnia ad vnū trahit, & omnia in vno videt, potest stabilis esse corde, & in Deo pacificus permanere.

Secundò, percurre aliquando, vt initio anni, mensis, hebdomadæ, semel atque iterum per diem, imò ad singulas horas, breuiter quæ accidunt in mundo tristia, atque tibi accidere etiam posse attende, atque voluntati Dei te resigna. & quæcumque in mundo fiunt contemplare, vt ab illo facta aut permissa; persæpe hoc modo, maximè dum oras, in hac auri fodina, te exerce. Neque tantùm aduersa prouideas, verùm etiam prospera; & vide an, si tibi obtingerent, ineptâ lætitiâ de statu mentis deiicerere. Nam vt Poëta: Si vis lumine claro cernere verum, tramite recto carpere callem; gaudia pelle, pelle timorem, spemque fugato, nec dolor adsit. Nubila mens est, vinctaque frænis, hæc vbi regnant.

Tertiò, considera omnes actiones & tempora (vt fit in omni Ordine) esse rite distributa, & serua, quemadmodum vides bonos Religiosos factitare, & fabros omnes mensuras ad amussim obseruare; tempore enim omnia metiri conuenit. Neque hoc solùm; cura insuper tua ordine recto & bono posita esse etiam minima, cum numeris, vt facilè reponantur, vti docent Notarij & procuratores. Statue ergo quid, & quomodo hoc mense, septimanâ, die, horâ agere velis, quoad fieri potest: ita enim in omni disciplina & iudiciis fieri cernis. Anxietas tamen abesse debet. Hinc B. Teresa nolebat taxam fieri aut dari, vt illa tolleretur. Et sanè cū nescias, quando vocandus sis à Domino, in id quod præsens est, tātùm te incumbere oportet, & id curare quoad fieri poterit, vt nihil fortuitò facias. non enim decet sapientē dicere, Non cogitabā; nō filiū patris æterni, qui ab æterno omnia ordinauit & disposuit, à fine vsque ad finem. Atque adeò prudentis est, quid dicat, bis ad limam reuocare, antequam ad linguam. & meritò, cùm & de otioso verbo sit reddenda ratio; & videamus tāto studio phrases & loquendi modos elegantiores ab hominibus conquiri, quanto igitur magis prouidendū, quomodo Christianè, & vt filij Dei loquamur? Insuper cogitationes ordinare, certasq; admittere, atque imaginationē figere tantùm in re vtili suadent spirituales magistri, ideoque communicationem cum Deo, & præsentiam eius adeò commēdant. Et quidem S. Bernardus & Hugo Lincolniensis, eximii hac in re fuere. quippe qui extra oratorium curas manere tam facilè iubebant, atque Abraham famulos & asinos ad pedem montis, dum sacrificium complesset, opperiri.

Quartò, modestum & quietum te serua & extra turbas: siquidē corporis quies & solitudo ad animi quietem plurimùm facit. vbi enim

enim vase moto turbatur aqua; ita corpore agitato anima quietem retinere vix potest.

Quintò, ad pacem etiam conducit alterius quietem non turbare, vt Albert. c. 13. de pace.

Sextò, alienis te rebus ac muneribus nequaquam immisce; neque de iis percunctare, aut sermones temerè admitte, maximè de nouis, quòd spe metuque animum agitare ista solita sint imperfectorum.

Septimò, similiter respectus humanos contemne, cogitando te Deo seruire, & ab eo mercedem exspectare & non ab hominibus.

Octauò, mutatio locorum crebra, exercitiorum, librorũ, quieti obsunt plurimũ, vti & citò credere: quia is leuis est corde, Sapiẽtis testimonio. deniq; quãdiu irresignatus eris, quietẽ non inuenies.

IACVLATORIÆ.

Calicem, quẽ dedit mihi Pater, non vis, ô anima mea, *vt bibã illũ?* Ioan. 18.

Non haberes (ô aduersitas) *potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper.* Ioan. 19.

Domine, vt scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos. Psalm. 5.

Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Zach. 2.

Domine, quid vis me facere? Act. 9.

Omnem solicitudinem vestram proijcite in eum, quoniam ipsi est cura de vobis. 1. Pet. 5.

CAPVT XXII.

De Notis salutis, quibus in tanta incertitudine cognoscere quis potest in vitæ ac viæ termino an rectam tenuerit.

HOrtatur nos Apostolus Petrus, vt per bona opera certam faciamus vocationem nostrã: nihil enim maiori studio faciẽdum est; nihil maiori solatio cognoscitur in tanta salutis incertitudine. idcircò post longam tractationem variorum exercitiorum, post decursas vias tres, vitæque piæ nauigationem, portus securi atque salutis signa iuuat considerare. *1. Pet. 1.*

Primum est, fides viua & simplex: quâ corde creditur ad iusti- *Rom. 10.*

iustitiam, & ore fit confessio ad salutem: hac credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam, & salui facti sunt cum Noë, quotquot testimonio fidei probati inuenti sunt. Indicium huius est, zelus eam propagandi, abhorrere hæresim, in credendo simplicitatem seruare, & eam quam lingua loquitur, vita ac moribus fateri.

Secundùm, mãdata Dei constanter obseruare, & grauiora peccata deuitare, ac sincerè cũ Deo ambulare: scriptũ est enim: Si vis ad vitã ingredi, serua mandata, & si cor nostrũ nõ reprehenderit nos, fiduciã habemus ad Deũ, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo: caritas enim huiusmodi certissimum habet signũ iuxta id æternæ Veritatis: Qui habet mandata mea, & seruat ea, hic est qui diligit me. Dixi sincerè ambulare signum esse: ideò enim Dauid dicitur fuisse vir secundùm cor Dei: ideò acceptus illi fuit Ezechias, & exaudita illius oratio, cũ sic oraret: Obsecro, Domine, memento, quæso, quomodo ambulauerim corã te in veritate. Ideò odibiles Deo Pharisæi, & publicanis ac meretricibus postpositi in regno cælorum: simulator enim & callidus prouocant iram Dei; & contrà, vbi veritas de terra orta est, iustitia de cælo prospicit.

Matth. 19. *1. Ioan. 3.* *Ioan. 14.* *Isaiæ 38.* *Iob 36.* *Psal. 84.*

Tertium est, tribulatio: si enim oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriã suã: & quia acceptus Deo erat Tobias, necesse fuit vt tẽtatio probaret eum; & si per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei; beati vtique erimus cum SS. Martyribus, si cõpatimur Christo & Sanctis, vt & conglorificemur. Tribulatio enim patientiã operatur, patiẽtia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Id D. Paulus egregio simili exprimit, dicẽs Deum flagellare omnem filium, quem recipit: imò ipse Dominus: Ego, quos amo, arguo & castigo. Impossibile est, ait Hieron. vt præsentibus quis & futuris fruatur bonis, vt hîc ventrẽ & illic mentem impleat, & de deliciis transeat ad delicias. Hilarius de Trinitate, Proprium hoc, ait, Ecclesię est, vt tũ vincat, cùm lęditur; tũ intelligat, cùm argui-

Lucæ 24. *Tob. 12.* *Act. 13.* *Rom. 8.* *Rom. 5.* *Hebr. 12.* *Apoc. 3.*

arguitur;tũ obtineat,cùm deseritur. Sanctus autẽ Ambr. in hãc sententiã sic ait: Vt vinea dũ ligatur,erigitur,&recisa nõ minuitur,sed augetur;ità sãcta plebs dũ ligatur,erigitur;dũ humiliatur,attollitur;dũ rescinditur,coronatur.

Quartum est,eleëmosynæ addictũ esse.viri enim misericordiarũ Dei filij dicuntur.imò Nyssenus:Si,inquit,misericordis appellatio Deum decet,ad quid aliud te sermo Christi hortatur, nisi vt Deus fias, tamquam insignitus propriâ notâ deitatis?Subscribit Nazianz.dicitque,Nihil tam diuinũ homo habet,quàm de aliis benè mereri.Beati ergo misericordes,quia misericordiã consequẽtur.Quod confirmat Propheta Dauid:Beatus,inquit, qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus: in die certè iudicij liberabit eum. Eleëmosyna enim à morte liberat,& ipsa est quæ purgat peccata,& facit inuenire vitam æternã: &,vt Gregorius,Tanto quisq; perfectior est,quanto perfectiùs alienos dolores sentit. *Greg.Nyssen.lib.de beatitud.* *In orat. de pauperum amore.* *Psal.40.* *Tob.12.* *Gregor. 24. Moral.*

Quintum est,pauperẽ esse spiritu,& diuitiis cor non apponere. Prima enim beatitudo pauperũ est,& Dominus, Vę vobis,ait,diuitibus quia habetis hîc consolationẽ vestrã. vsque adeò verò id adstruit, vt faciliùs camelũ dicat trãsire per foramen acus,quàm diuitẽ intrare in regnũ cęlorũ: ideoq; pauperes elegit in hoc mundo,aut eiusmodi diuites, qui gratiâ eius ita cõparati erãt, vt nuntiũ opibus statim remitterẽt: adolescentem autẽ illum repulit,quia multas habebat possessiones,iisque corde adhærebat. *Matth.19.*

Sextum est,humilitas: in ea enim ostendit se Christianus Christi discipulũ dicẽtis:Discite à me,quia mitis sum, &humilis corde. Imò id asseruit Dominus dicens: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli,non intrabitis in regnũ cælorũ. Stude igitur quisquis es recũbere in nouissimo loco: omnis enim qui se humiliat,exaltabitur;& qui se exaltat,humiliabitur;neq; super vllum requiescet spiritus Domini, nisi super humilem & quietum. Gregorius: Euidentissimum signũ reproborũ, est superbia,electorum verò humilitas. Augustinus verò, *Matt.11.* *Luca 14.* *Isaia vlt.*

Quem

Quem superbũ videris, filium esse diaboli non dubites.

Septimũ est, caritas erga proximũ: in hoc enim cognoscent omnes, ait Dominus, quòd discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem; maximè verò inimicis ignoscere, iisq; benefacere. Dimittite, ait Dominus, & dimittetur vobis; & Sapiens, Relinque proximo tuo nocẽti te, & tunc tibi deprecanti peccata soluẽtur. Quotidie itẽ in oratione Dominica id nobis inculcatur, quòd quâ mensurâ mensi fuerimus, eâdem remetietur nobis: nolite iudicare, & non iudicabimini. Pertinet verò hoc signũ ad mansuetudinem; mansuetorum verò & humilium semper Domino placuit deprecatio. Signum huius, mala de proximo grauatè audire & credere. sicut difficilè aliquis suspicatur malum, qui bonus est; sic difficilè aliquis suspicatur bonum, qui malus est. in quo enim quis alium iudicat, in eo seipsum condemnat. Bonis eius congratulari. Scias, ait rectè Seneca, eum multis virtutibus abundare, qui alienas virtutes amat.

Luc. 6. *Eccli 28.* *Luc. 6.* *Iudith 5.* *Chrysost.*

Octauum, frequentare Sacramenta confessionis & cõmunionis. dixit enim Dominus, Qui manducat meã carnem, & bibit meum sanguinẽ, in me manet, & ego in eo: & iterum, Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Id verò accipe, si piè ac deuotè fiat; si enim negligenter, verendum ne in iudicium manducet & bibat potiùs, quàm salutem.

Ioan. 6.

Nonum est, libenter audire ac meditari verbum Dei, maximè de Christi passione: non enim sinit irremuneratũ Deus, quidquid suæ passioni fuerit oblatum? Qui ex Deo est, ait Dominus, verba Dei audit. Impiis durus est is sermo; &, Quis, inquiunt, potest eũ audire? at verò piȩ mentes cum Dauide exclamant, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua! super mel ori meo. ouesque Christi gratanti animo vocem eius audiunt, & cognoscunt eam, ac sequuntur, non verò vocem alienorum. Neque audiunt tãtùm, sed pascuntur verbo eius. non enim in solo pane vi-

Ioan. 8. *Ioan. 6.* *Psal. 118.* *Matth. 4.*

uit

uit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

Decimum eſt, reſignatum eſſe & paratum, ad Dei ſequendam voluntatē: idem enim velle ac nolle, certum amicitiæ cum Deo eſt argumentū. ideò Dominus: Quicūque fecerit voluntatē Patris mei qui in cęlis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & mater eſt. Ideò Dauid dicitur eſſe vir ſecundùm cor Dei, quia faceret omnes voluntates eius. Ad quod B. Auguſt. appoſitè dixit Domino; Optimus miniſter tuus eſt, qui non magis intuetur hoc à te audire, quod ipſe voluerit; ſed potiùs hoc velle, quod à te audierit. *Matth. 12.* *Actor. 13. & 1. Reg. 13.*

Vndecimum eſt, actum aliquem heroicum ex caritate, vel zelo ſemel facere, vt in Abrahamo accidit, cui ob pręclarum illud facinus, ſic Dominus loquitur: Per memetipſum iuraui, quia feciſti hāc rem, & nō pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicā tibi, & multiplicabo ſemen tuū, ſicut ſtellas cæli, &c. Ita etiā Phinees zelatus eſt pro Deo ſuo, expiauitq; ſcelus filiorū Iſraël, & reputatum eſt ei in iuſtitiā, in generationē & generationem in ſempiternum. Huc pertinet Religionē ex caritate & zelo honoris Dei ingredi, omniaq; relinquere, vt Chriſtum ſequamur. Hoc enim pacto de mundo, de carne, de cognatione, de libertate, de vita ſua victoria obtinetur; ideoque Dominus Apoſtolis, Apoſtolicamq; vitam ſequentibus; dixit, Vos qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis. *Gen. 22.* *Pſal. 105. & Num. 25.* *Matth. 19.*

Duodecimum eſt, cultus beatiſſimæ Virginis ſingularis, idque communi conſenſu Sanctorum: ideò ſtella maris, ciuitas refugij, mater miſericordiæ appellatur. Memorare, ait Bernard. eam compellans, ô piiſſima Virgo, à ſæculo non eſſe auditum, ad tua currentem præſidia, tua implorantem auxilia, tua petentem ſuffragia eſſe derelictum. Poteſt verè Domina noſtra illud Sapientiæ ſibi vſurpare: Beatus vir qui vigilat ad fores meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij mei; qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino. *Prou. 8.*

TRI-

TRIGESIMÆ SECVNDÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Bonauent. Sicut, ô Beatissima, omnis à te auersus & despectus, necesse est vt intereat; ita omnis ad te conuersus, & à te respectus, impossibile est vt pereat.

Considera, quantum Beatissima Virgo & mater A *Maria, à Deo, eiusq́; curia cælesti honoretur: tu imitare; ama vt Matrem, venerare vt Dominam, cole vt Patronam, tum* B *votiuâ peregrinatione, tum multâ oratione: suspende illi, & dedica arma vanitatis tuæ, tuaq́; pia ac sancta desideria commenda; vti fecit* C *B. Ignatius. hæc est enim aduocata nostra, consolatio* D *afflictorum, refugium in omni* E *tentatione, portus* F *naufragantium, & auxilium in cunctis malis omnium in se sperantium. Verùm vt impetres, ait Bernardus, orationis eius suffragium, non deseras eius conuersationis exemplum; & respiremus (vt Bonauentura loquitur) ad illam in omni actione nostra, & reserabit nobis atria triumphantium.*

CA-

A
F
E
D
B
B
B
32

C A

Medit

COMPOS
nem in
que Angelo
PRÆIVI
rem erga se
P. RS L.
fecta fueri
bonitatis i
contempl
tantis don
essent, De
se in omn
cadere, atq
Deo præ
posse pe
túc, *Mag*
magis an
& diuina
dò, cùm
rebat, et
la beati
nes hab
corpor
mula in
se habu
prompt
stiam co
litatis &

CAPVT XXIII.

Meditatio de B. Virginis imitatione.

COMPOSITIO LOCI. Contemplare Beatam Virginem in medio paradiſi ampliſſimi, ſtipatam vndique Angelorum & Sanctorum agminibus.

PRÆLVDIVM II. Roga illam, vt tibi dignetur ſingularem erga ſe affectum impetrare.

PARS I. Conſidera, quomodo Beata Virgo erga ſe affecta fuerit; vtque mox creata abyſſum erga ſe diuinæ bonitatis intuita, ſe velut nihilum & abyſſum miſeriarum contempſerit: etſi enim cognoſceret pleno intellectu, ſe tantis donis ornatam; videbat tamen manifeſtè cuius illa eſſent, Dei ſcilicet, ac nihil eorum ſibi deberi; ſed potuiſſe in omnes miſerias, quemadmodum ceteri hominum, cadere, ac proinde non eſſe quòd alicui ſe præferret, ſed Deo præ omnibus plurimum debere: neque quidquam poſſe perſoluere. ita extra ſe in Deo poſita cantabat ex tũc, *Magnificat anima mea Dominum*; eò certè magis, quo ſe magis annihilabat. Scrutare & tu originẽ tuam, ac nihilũ, & diuinæ bonitatis abyſſum erga te contemplare. Secundò, cùm verò iam nata eſſet, nihil niſi infantile præ ſe ferebat, etiamſi vndique virtus eluceret. Aſpice vt anima illa beatiſſima ſe erga Deum, erga parentes, alioſque omnes habebat, quo ſenſu ex tunc ſacra omnia & cæleſtia corpora intueretur. Tertiò, contemplare quomodo trimula in templum aſcenderit, erga Superiores, æquales ibi ſe habuerit: ancillaria opera cuiq; deferebat, in omnibus promptiſſima cum geſtu humili, facie ad omnem modeſtiam compoſita, ita vt quotquot illam viderent, humilitatis & caſtitatis affectum induere cogerentur. Quartò,

Cognitio ſui & humilitas.

Lucæ 1.

Præſentatio.

Obedientia.

cùm autem nubilem se sciret, contemplationi altissimæ dedita, si legi parendum foret, valdè optabat saluâ virginitate humilem & abiectum sponsum, eique deseruire, vti etiam reipsâ præstitit, & in omnibus obediens fuit: &, ne se fortè honoraret, secretum omne reticuit incarnationis Filij Dei; verùm cùm illud declarasset Deus sanctæ Elisabethæ, omnia Deo tribuere, eumque magnificare cœpit. Ex hac eadem humilitate in congressibus primum vbique locum cedebat, vltro officijs omnes & honore præueniebat, vt dum Elisabetham visitauit: leges etiam quæ peccatum supponebant, vt purificationis, libenter seruabat. Quia verò crescebat cum filio ætate & gratiâ coram Deo & hominibus; ipso nato humilitatem maiorem & inde paupertatem in Bethleem, in Nazareth, & Ægypto seruabat: Regibus omnibus, & omnibus etiam inferioribus libenter parebat, neque petebat sedere à dextris vel sinistris; sed, cùm potuisset dispensatione filij, Apostoli & sacerdotis munus consequi, maluit in humilitate seruire, quàm priuilegio exaltari. Tandem in morte Domini iuxta crucem stetit, vt particeps iniuriarum fieret, & in corde suo filij dolores altiùs imprimeret. Cùm verò post ascensionem cum Apostolis exspectaret Spiritum sanctum, humiliter postremo se loco collocauit, & deinceps cum pauperibus viduis humillimè vixit. Percurre nunc diem cum illa, & vide singula opera. v.g. quomodo in oratione, cubiculo, per domum, ambulando, colloquendo, edendo, dormiendo, &c. se habuerit. Ex hac virtute, purissima sequebatur intentio, cuius defectu vide quàm sępè tua opera inficiantur. Nullius creaturæ amore tenebatur, sed sensualitati vbique resistebat. quod vnicum impedimentum amoris Dei in te recognosce.

Puritas. *Lucæ 1.* *Profectus.*

Caritas proximi.

PARS II. Considera Primò, quomodo B. Virgo erga homines omnes afficiebatur, summo scilicet affectu, tum ex naturæ similitudine, tum quòd essent imago Dei suique

ſuique filij, hereditas eius, & proinde etiam ſuo ſanguine redempti. Vide quo affectu bonos intuebatur, nempe vt ſubditos, amicos & filios ſibi in cruce commendatos. nec vlla mater ſic filios, vt ipſa eos, amabat, & amat: vti amantiſſima mater ijs gratulabatur, & eorum vt ſua bona reputabat, & ad Deum omnium fontem recurrebat, & gratias agebat. Verùm, vt eſt amor ſollicitus, videns poſſe deficere, vehementi oratione Deum Patrem Filiumque rogabat; Conſerua hoc Deus quod operatus es in nobis, &c. Secundò, ſi malos videbat, multâ amaritudine cordis, ſed cum dulcedine ijs compatiebatur: omnia in melius interpretabatur; patienter tolerabat, cogitans ſibi idem accidere potuiſſe; vt imagines Dei diligebat, vt ambulantes in crepidine putei infernalis, circumdatos vinculis peccati & dæmonibus videbat, & animare conabatur: & ad Deum conuerſa ardentiſſimo zelo ſuccenſa æſtuabat, atque cum Paulo optabat anathema eſſe; cum Moyſe, deleri de libro vitæ, vt illi viuerent, In me, aiebat, ſit maledictio; fili mi, parce, parce. Poſteà vbi poterat, sereniſſimo vultu, & ſuaui eloquio ſuper mel & fauum prodeſſe, hortari & trahere conabatur: ſic Magdalenam ſuſcepit, ſic Petrum lapſum, &c. Tertiò, ſi videbat pauperes, eos particulariter amabat, vt filio ſimiliores: vti Reges regum filios maiori beneuolentiâ proſequuntur: cum ijs libenter verſabatur, filium imitata, qui paſtores, piſcatores & pauperes vocabat, euangelizabat. Si diuites & potentes, illorum ſortem miſerabatur, cogitando, Væ vobis diuitibus; &, Quàm eſt difficile diuites intrare in regnum filij mei! Erga Superiores admodum erat affecta, ac proinde magnâ reuerentiâ eos proſequebatur; cum amore & gaudeo parebat ad nutum, vt declarauit primò in parentibus, inde Præfectis templi, tum S. Ioſepho: nihil quoad poterat, ſine eorum faciebat arbitrio, ſed per plenam abnegationem in voluntatem Dei ſe reſignabat, eam me-

Quomodo erga bonos afficeretur.

Quomodo erga malos.

Patientia.

Zelus animarum.

Quomodo erga pauperes affecta.

Quomodo erga Superiores.

dullitus amplectebatur cum magna in Deum fiducia: vt clarissimè docuit in Incarnatione, item dum in Ægyptum eundum, & inde fuit redeundum, &c.

Quomodo erga creata affecta.

PARS III. Erga omnia creata sic erat affecta, vt nihil appeteret, fugeret, optaret, nisi in quantum Deus vellet, & ad eius purum honorem pertineret; vnde quocumque euentu quieta & libera erat: nihil enim creaturis, sed Deo immediatè, & Dei prouidentiæ assignabat, eiq; se æquo ac imperturbato animo supra vicissitudines rerum humanarum secura committebat; siue paupertas in natiuitate, siue exilium, siue persecutio toleranda essent. Secundò considera, quanta hinc in omnibus sensibus mortificatio sequeretur, quomodo eorum oblectamenta fugeret. vide hîc ambulantem, loquentem, laborantem, orantem; & contemplare oculorum modestiam, silētium, aut breuem, suauem & pacificum sermonem. vnum enim quærebat, & in vno omnia inueniebat. O quàm beata anima, quæ Reginam cæli in istis imitari conatur! Postremò, hinc sequebatur erga Deum purissimus amor, quo vanis omnibus phantasijs exclusis, libero mentis volatu in omni occasione mentem leuabat, vnam Dei voluntatem volebat, & collectis animæ viribus intra se habitabat, & simul in Deo manebat: nihil amabat nisi Deum, quasi Deus solus & ipsa sola in mundo essent, siue domi, siue foris, vbique Deo intenta, & semper, vt Angeli, videbat faciem Patris, habendo cor eleuatum (quod perfectionis compendium omnes dicunt.) Considera, etiam quos affectus amoris in Christi infantia exercuerit, in Bethleem, in Ægypto, in Nazareth, amplexus, oscula, obsequia dulciora super mel & fauum. Tertiò, considera iam quanta maiestas & dignitas B. Mariæ: & finge tibi hominem secundùm corpus, pulcherrimum mortalium & absolutissimum; secundùm animam, eiusque potentias, perfectissimum, quique omnes omnium Sanctorum virtutes, v.g. humilitatem S. Francisci, Pauli cari-

Mortificatio.

Caritas Dei.

Dignitas B. Virginis.

caritatem longè ſuperaret; & gratiam haberet, quâ in Deum planè transformaretur; & decorem, quo omnes Angelos & Sanctos ſuperaret; quanti hunc faceres? quid ſi illum inſuper Deus ſummis honoribus dignaretur, & in eo ornando totus foret, eique omnes ſubijcere vellet, quantus is foret! Cùm hæc cogitaris, leuiſſimè adumbraſſe te noueris abyſſum gratiæ, pulchritudinis oceanum, gratiarum theſaurum, Dei (inquam) matrem, quo titulo nullus eſſe maior poteſt: ac proinde ſcias Deo gratius, hanc vnam coli, quàm omnes Angelos & Sanctos: hancq; vnã eſſe Deo gratiorem & magis caram (eſt enim mater Dei) quàm omnes ſimul, vt luna plus omnibus ſtellis lucet. ac proinde ei te conſecra: ſi enim quod vni ex minimis eius fit, illi fit, quanto magis quod Matri ſanctiſſimæ. Conſidera, quæ beneficia à B. Virgine acceperis tu & tui in omni ætate, & vide, vt nullus propè ſit angulus orbis, vbi non clareat miraculis. Conſidera, quæ non Sancti ab illa impetrarint, & quem affectum erga eam geſſerint, vt meritò dicatur, illius peculiari cultui deditum eſſe, ſignum eſſe prædeſtinationis certiſſimũ. Conſidera denique, quomodo ſanctus Spiritus Eccleſiæ inſpirarit hunc cultum Hyperduliæ, vt apparet Primò, in *Salue Regina*: Secundò, in templis, feſtis, Sodalitatibus, Ordinibus ad hoc erectis, in omni Officio, Miſſis, Horis, pſalterijs, roſarijs, in pulſu trino per diem, &c.

Oratio ad B. Virginem.

O Maria, Regina cæli & terræ, tu es ſpes omnium in te ſperantium, & refugium omnium miſerorum; ne auerſeris ergo miſerum me, miſericordiæ mater; qui miſericordiâ tuâ de miſerorum numero in filiorum tuorum ſortem ſperat trãſire. ad te enim ſicut ad medium, ſicut ad arcam Dei, ſicut ad rerum cauſam, ſicut ad negotium ſæculorum reſpiciunt & qui in cælo habitant, & qui in inferno; & qui nos præceſſerunt, & nos qui ſumus, & qui ſe- Bernard.

quuntur, & nati natorum, & qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in cælo, vt resarciātur; & qui in inferno, vt eripiantur; qui præcesserunt, vt Prophetæ fideles inueniantur; & qui sequuntur, vt glorificentur. Eò beatam te dicunt omnes generationes, genitrix Dei, Domina mundi, cæli Regina, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam genuisti. In te enim Angeli lætitiam, iusti gloriam, peccatores veniam inueniunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi totius creaturæ; quia per te, & in te, & de te, benigna manus Omnipotentis quidquid creauerat recreauit. Ego tali animatus fiduciâ, Mater pientissima, venio sicuti ad vnicum asylum & refugium meum: respice, precor, ad serui tui & filij ancillæ tuæ preces: respice ad necessitates meas, & dirige pedes in semitam mandatorum filij tui. Prou.8. *Ab æterno ordinata es, & antequam terra fieret, vt ad te oculos attolleret quem culpa premeret, deprimeret afflictio; peccati reus, salutis incertus, & ab omnibus derelictus; vt in te, & per te, inueniret reus veniam, afflictus consolationem, derelictus asylum, insipiens sapientiam, peccator iustitiam, iustus* Bernard. hom. 2. super Missus. *perseuerantiam. Vrbs verè refugij, portus naufragantium, & solatium omnium in te sperantium. Tu stella maris, cuius radius vniuersum orbem illuminat, cuius fulgur & perfulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiam perlustrans, & calefaciens magis mentes quàm corpora, fouet virtutes, excoquit vitia. Tu, inquam, es præclara & eximia stella, super hoc mare magnum & spaciosum necessariò subleuata, micans meritis, illustrans exemplis. O anima mea, quæ intelligis te in sæculi huius profluuio magis inter procellas & tempestates fluctuare, quàm per terram ambulare; ne auertas oculos à fulgore huius sideris, si non vis obrui procellis. si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam; si iactata superbiæ vndis, si ambitionis, si detractionis, si æmulationis, respice stellam, voca Mariam; si acedia, iracundia aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam concusserit mentis, respice ad Mariam; si criminum immanitate turbata, conscientiæ fœditate confusa, iudicij horrore perterrita, barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abysso, cogita Mariam. In periculis, in angustijs, in rebus dubijs*

bijs Mariam cogita, Mariam inuoca: non recedat ab ore, non recedat à corde, & vt impetres eius orationis suffragium, ne deseras eius conuersationis exemplum: ipsam sequens, non deuias; ipsam rogans, non desperas; ipsam cogitans, non erras; ipsâ tenente, non corruis; ipsâ protegente, non metuis; ipsâ duce, non fatigaris; ipsâ propitiâ, peruenis, & sic in temetipso experiris, quàm meritò dictum sit, Et nomen Virginis Maria. *Verè stella maris es, ô Domina mea, & pulcherrima aurora cõsurgens, nuncia solis Domini* IESV, *nuncia veræ salutis. O felix sidus sedentibus in regione & vmbra mortis! Tu Domina es; nam & hoc sonat nomen tuum, nos serui tui; tu regina es, nos clientes tui; tu es spes vniuersæ terræ, tu honorificentia gentis nostræ, tu gloria Ierusalem. multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Prou. 31. *Tu sola, velut Esther Assuerum, Deum Patrem placasti, & inuenisti gratiam in oculis eius.* Esther 2. *Tu sola Iudith vera Holofernem diabolum superasti. Recordare, Domina, quòd propter nos, & ex nobis exaltata sis: tu soror, tu mater nostra es, tu tota pulchra es, formosa, & macula non est in te,* Cant. 4. *vt, cùm inueneris gratiam apud Deum, nos eheu! misericordiam inueniamus per te, Mater nostra, apud Patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis filium tuũ, redemptorem nostrum. Quomodo posses obliuisci nos qui sumus de familia & de domo Patris tui? introduxit enim te Rex in cellam vinariam, & ordinauit in te caritatem, vt quantum exaltata es super cælos, tantũ misericordiæ radijs splendeas in terris. Tu es enim mater pulcræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei:* Eccli 24. *in te gratia omnis vitæ & veritatis, in te omnis spes vitæ & virtutis. meritò igitur ad te leuaui oculos meos, quæ habitas in cælis, & omnia gubernas in terris. Tu, si vis, potes me iuuare: omnia tibi data sunt à filio tuo; vt dicat iure seruus quidam tuus, Ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captiuorũ, liberatio damnatorũ, salus deniq; vniuersorum.* Bernard. hom. 4. super Missus. *Altiùs ergo intueor quãto deuotionis affectu à nobis te voluerit honorari, qui totius mundi pulchritudinem in te posuit, ô Maria: vt si quid spei, si quid gratiæ, si quid salutis in nobis sit, à te nouerimus redundare.* Bern. ser. de nat. Virg. *Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus*

Mariam hanc veneremur, anima mea, quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam; hæc, inquam, voluntas eius est, sed pro nobis. In omnibus siquidem benignitas eius, & per omnia prouidens miseris, tentationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem. Bernard. Serm. de Aduent. *Virgo, regia via est, per quam ad nos Saluator venit, procedens ex eius vtero, tamquam sponsus de thalamo. Tenentes ergo viam, ô anima mea, studeamus & nos per eam ad ipsum ascendere, qui per ipsam ad nos descendit; per eam venire in gratiam ipsius, qui per eam in nostram miseriam aduenit. quæramus gratiam, & per Mariam quæramus, quia qui quærit inuenit, & frustrari non potest. Aduocatum vis habere ad Christum, ô anima? ad Mariam recurre: exaudiet certè matrem filius. Cæterũ quidquid illud est, quod offerre paras, Mariæ commendare memento, si non vis sustinere repulsam. Hæc peccatorum scala, hæc mea, ô Domina, maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Sileat, misericordiã tuam, Virgo beata, si quis est qui inuocatam te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. A sæculo non est auditum, quemquam ad tua currentem præsidia, tua implorantem auxilia, tua petentem suffragia à te esse derelictum.* De assump. B. V. serm. 4. *Sit igitur pietatis tuæ, Virgo benedicta, ipsam quam apud Deum inuenisti gratiam, notam facere mundo, reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium, & liberationem sanctis tuis precibus obtinendo. Amen.*

Praxes colendi B. Virginem.

PRima. Habere in numerato beneficia, quæ per eam obtinuimus, atque his ignem caritatis eius fouere in pectore nostro, & diebus eius festis solemnem memoriam facere, ac gratitudinem animi declarare.

Secunda. Ex gratitudinis & amoris affectu Sodalitati nomen dare, & leges seruare, ac conari aliquos inducere ad illius peculiarem cultum, maximè Sodalitatis erectionem, aut propagationẽ curare. Triste certè est, videre honori duci, & ambitiosè peti, aliquã ratione ascribi Principum familiæ, societati sagittariorum, & eiusmodi; & ægrè adduci posse vt B. Virginis Sodalitati se

quis

quis adiungat. Molestiam fingere, & fugere aliquam, est affectum exiguum erga salutis certissimum præsidium profiteri.

Tertia. Sæpè Salutationem Angelicam recitare. Sancta Margareta Hungarica ad singulas imagines B. Virginis accurrens flexis genibus eam pronunciabat: B. Catharina Senensis, etiam infantula, ad singulos gradus: idque gratulando ei maternitatem Dei, in quo priuilegio omnia continentur. Ideò S. Odilo ad illum Hymni *Te Deum*, versum, *Tu ad liberandum suscepturus hominem non horruisti Virginis vterum*; demissè se flectebat: possetque quis in secreto terram osculari. Quamuis autem vario fine illam Salutationem frequentare liceat; tamen cùm Maria Virgo sola cunctas hæreses interemerit in vniuerso mundo; pro iis extirpandis, & Ecclesiæ defensione, sæpè id faciendum est.

Quarta. Nihil aggredi, quin illi & per illam primitiæ Deo offerantur.

Quinta. Manè & vesperi, ac in prandio, dum pulsatur, eam sibi præsentem facere, benedictionem ab ea petere: cui enim illa benedixerit, erit benedictus: & iterum per orationem, *Sancta Maria*, eam in patronam eligere: & vota, qui Religiosus est, mente renouare in manibus eius.

Sexta. Tria quotidie facere ad eius honorem. Primum, legere aliquas preces, v. g. quinque Psalmos, quorum initiales litteræ respondent litteris nominis eius, vel Antiphonam, vel Psalterium D. Bonauenturæ, vel Horas B. Virginis: salutare eā in egressu & ingressu cubiculi, domus, & occurrēte imagine eius: Litanias recitare pro felici morte; *Magnificat* pro gratulatione de gloria, & dignitate eius. Pontifex Paulus V. concessit recitantibus *Aue* ad horæ pulsum centum dies Indulgentiarum. Secundum, facere aliquam mortificationem, tum corporalem, tum animi, vt sequaris conuersationis Mariæ exemplum, maximè verò imagines turpes eliminare, & pias substituere. Ieiuniū Sabbatinum ab omnibus ferè probis vsurpatur, imò in pluribus regnis ab omnibus seruari solitum. Tertium, facere aliquam eleëmosynam corporalem, aut spiritualem, dotare virgines nubiles, aut ad Religionem adspirantes sanè laudabile, vti & facere sermonem crebrò de miraculis & cultu B. Virginis, cùm publicè dicendum. Rosarium recitare, ad orationem quidem refertur, sed peculiarem tractationem desiderat, quam longiorem cum aliis, vt breuior sim, in aliud tempus reiicio, cùm Domino visum fuerit: tantummodò subiiciam Ludouici Blosij peritissimi veri Rosarium. Primò, quia multis id arridere video; Secundò, vt suggeram hac ratione meditari volentibus materiam, postquam meditationis modum ex-

posui: nam in eo mysteria vitæ Christi recensentur, quæ in quinque partes distributa, vel plures crebrò percurrere commendat S Bonauentura.

Septima. Circa lectionem rosarij verbum tantùm addam, nimirum, vt in aliis orationibus, sic & in hac præparationem aliquam necessariam videri: ac Primò, præsentiæ Dei renoua memoriam; Secundò, mysterium aliquod breui spatio expende. Primò ad *Credo*, fidem viuam excita, deinde in tribus Salutationibus primis spem, resignationem & caritatem; ad orationem Dominicam, vt aliqui, intentionem etiam potes renouare, vel salutare vulnera Christi: deinde Salutationem Angelicam, vt B. Virgini præsenti, recita. Potes etiam cum variis Sanctorum choris id facere. v.g. in Prima decade, cum Angelis; Secunda, cum Patriarchis; Tertia, cum Apostolis; Quarta, cum Martyribus; Quinta, cum Confessoribus; Sexta, cum Virginibus. Sunt qui virtutem aliquam, per eam vt matrem optimam, in singulis mysteriis petunt, & eandem ab illa commodant: ac, cùm dicunt *Aue Maria*, mente addunt, *humillima*, v. g. Mysteria vulgò hæc assignantur:

Gaudij.

1. Annuntiatio Dominicæ incarnationis.
2. Visitatio Elisabeth.
3. Natiuitas Domini.
4. Oblatio Christi in templo.
5. Inuentio pueri IESV inter doctores.

Doloris.

1. Oratio & captiuitas Christi in horto.
2. Flagellatio.
3. Coronatio.
4. Baiulatio crucis.
5. Crucifixio, & mors Christi.

Gloriæ.

1. Resurrectio Domini.
2. Ascensio eius in cælum.
3. Missio Spiritus sancti.
4. Assumptio B. Mariæ in cælum.
5. Coronatio B. Mariæ.

Ludo-

Ludouici Blosij Rosarium, seu sertum B. Virginis Mariæ quinque-partitum, vitâ & gestis IESV Christi pulchrè exornatum.

PARS I.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem tu Virgo purissima Angelo nunciante de Spiritu sancto in ciuitate Nazareth concepisti, ac nouem mensibus in castissimo vtero tuo gestasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq́; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quo concepto, tu Deo plena ad Elisabeth cognatam tuam cum festinatione perrexisti, & eam salutasti, eiq́; humiliter seruiuisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq́; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem in Bethleem, in vili stabulo tu Virgo inuiolata non solùm sine dolore, sed etiam cum ineffabili gaudio peperisti, natumq́; mox vt verum Deum deuotâ mente adorasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq́; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem infantulum vagientem virgineo lacte pauisti, panniculisq́; inuolutum in præsepio super fœnum & stipulas reclinasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq́; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem recèns natum Angeli pastoribus gratulabundi nunciauerunt: & eum lætis vocibus collaudantes, pacem hominibus bonæ voluntatis cecinerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq́; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem pastores festinanter pergentes in Bethleem, inuenerunt positum in præsepio, & eum adorauerunt cum ingenti admiratione & gaudio. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo*

tuo

tuo IESV *Christo placeamus, & eum téque videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui octauo à natiuitate suà die dignatus est purissimum sanguinem pro nobis fundere & circumcidi, atque ad nostram consolationem* IESVS *nominari. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum téque videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem Magi ab Oriente venientes piè quæsierunt, & magno gaudio perfusi stellâ duce in Bethleem inuenerunt: ibique illum humiliter adorantes, aurum, thus & myrrham deuotè ei obtulerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem die quadragesimo in templum iuxta legis præscriptum detulisti, & hostia pauperum redemptum Deo Patri gratissimo corde obtulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem in Aegyptum propter metum Herodis, monitu Angeli mater fidelissima deportasti, tandemq; eum inde in ciuitatem Nazareth retulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Laus Trinitati fulgida, Patri, Nato, Paracleto, laus Virgini Deiparæ, nunc & per omne sæculum, Amen.

PARS II.

Pater noster, *&c.* Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem tu Virgo mater, cùm esset annorum duodecim, in Ierusalem perdidisti, & eum mœsta requirens, post triduum in templo læta inuenisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem tibi subditum maternâ curâ sedulò enutristi, & nihilominùs ei tamquam altissimo Deo sanctam reuerentiam semper exhibuisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui anno ætatis suæ tricesimo, in Iordane flumine humilitēr à seruo suo Ioanne baptizari voluit, cùm tamen ipse innocens Agnus Dei nullam vmquam peccati maculam contraxerit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui in deserto quadraginta diebus & quadraginta noctibus nihil mãducans ieiunauit, sicq; cum feris Dominus cæli & terræ habitauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui pro salute nostra tentari à diabolo non recusauit, & quomodo Satanam vincere nos oporteat, demonstrauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui per vrbes, vicos & castella iter faciens, Euangelium regni cælorum studiosè prædicauit, & labores fatigationemq; corporis propter nos libenter sustinuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui crebrò in oratione pernoctauit; & famem, sitim, frigus, æstum, variasq; persecutiones mitissimo corde nostri caussâ pertulit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ* IESVM, *qui cõuersans inter homines omnibus afflictis misericorditer subuenit, ac signa plurima fecit, & Mariæ Magdalenæ, aliisq; peccatoribus verè pœnitentibus veniã promptissimè dedit, seq; eis familiarem præbuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui coram tribus discipulis in monte transfiguratus, facie sicut sol refulsit, & excellentiam gloriosi corporis magnificè ostendit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, *&c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ* IESVM, *qui veniens Hierosolymam vt pro nobis pateretur, rex humilis & mansuetus asinæ insedit, atque inter lau-*

laudes, quæ ei à populo canebantur, videns ciuitatem lachrymas effudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis. Amen.*

Laus Trinitati fulgida, Patri, Nato, Paracleto, laus Virgini Deipara, nunc & per omne sæculum, Amen.

PARS III.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui in cœna nouissima pedes discipulorum suorum positis genibus humiliter lauit: & præcellentissimum Eucharistiæ Sacramentum inenarrabili caritate instituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui ingressus cum discipulis suis in hortum Oliueti, maximâ tristitiâ propter nos correptus fuit: & prolixè orans, sudorem sanguineum præ vehementia angustiarum toto corpore sudauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui inimicis suis obuiam processit, eisq; vltrò se obtulit, & à Iuda proditore osculum accipere non renuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem viri impij irreuerenter comprehenderunt, & tamquam malefactorem ac latronem duris vinculis ignominiosè ligauerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui vinctus ad pontificem cum opprobrio adductus fuit, & ab vno ministrorum eius atrocem alapam suscepit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui in domo Caiphæ falsis testibus fuit pressus, & putẽtibus sputis fœdatus, & ludibriosè velatus, & colaphis alapisq; inhumaniter cæsus, ac blasphemijs indignissimè affectus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum*

mum Redemptorem nostrum IESVM, qui contemptibiliter ductus ad Pilatum, demisso placidoq; vultu coram eo stetit, & ad falsas Iudæorum accusationes humiliter tacuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum IESVM, quem Herodes ad se missum sapienterq; coram se silentem spreuit, & albâ ridiculáque veste tamquam fatuum induit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum IESVM, qui in prætorio fuit dedecorosè nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, & flagris crudelissimè conscissus, proprioq; sanguine miserabiliter cruentatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum IESVM, quem homines iniqui chlamyde purpureâ ad maius ludibrium vestierunt, & acutis spinis coronauerunt, & nugatoriè adorauerunt atque subsannauerunt, & arundine percusserunt, ac fœdè conspuerunt, & diris alapis ceciderunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.

Laus Trinitati fulgida, Patri, Nato, Paracleto, laus Virgini Deiparæ, nunc & per omne sæculum, Amen.

PARS IV.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum IESVM, qui gestans coronam spineam & purpureum vestimentum, è prætorio fuit à Pilato productus, & Iudæis ostensus, atque ab eis ad mortem crucis magno turbulentóque clamore postulatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum IESVM, quem Pilatus morti iniustè adiudicauit, voluntatiq; Iudæorum tradidit. Ipse ergo mox ab eis trabe crucis oneratus, ignominiosum hoc lignũ laceris humeris suis cum ingenti cruciatu patiẽter baiulauit, factusq; opprobriũ hominũ & abiectio plebis humiliter ad Caluariã perrexit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cælis, Amẽ.

Aue

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui in loco Caluariæ myrrhato fellitóque vino fuit potatus, ac vestibus probrosè nudatus, & manus ac pedes clauis atrociter perterebratus crucíq; affixus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis. Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui nudus, vulneratus & contemptus in ligno crucis pro nobis pependit, amarissimosq; dolores pertulit, ac pretiosum sanguinem suum fudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui cùm medius inter duos latrones in cruce penderet, & à Iudæis subsannaretur, blasphemiisq; impeteretur, humillimam patientiam exhibuit, & insuper pro blasphemis crucifixoribus suis Patrem exorauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui latroni verè pœnitenti peccata omnia misericorditer condonauit, & paradisi gaudia liberalissimè promisit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui tibi dilectissimæ genitrici suæ sub cruce stanti atque acerbè dolenti intimè compassus est, & te Ioanni discipulo commendauit, eiq; ac nobis omnibus in matrem dedit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui suam passionem sine aliquo sensibilis consolationis releuamine tolerauit: vnde & grauitatem cruciatuum suorum indicans, se derelictum voce magnâ clamauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui exanguis in cruce pendens, se vehementer sitire est testatus, sed felle & aceto in extrema illa calamitate fuit potatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum*

mum

mum Redemptorem nostrum IESVM, *qui morti vicinus spiritum suum in manus Patris commendauit: iamq; redemptionis nostræ opere consummato, bonus pastor animam pro ouibus suis ex puro amore posuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus Virgini Deiparæ, nunc & per omne sæculum, Amen.

PARS V.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui morte pro nobis in cruce gustatâ, mox ad inferna secundùm animam ex summa caritate descendit, & electos suos potenter inde eripuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *cuius sanctissimum latus, te præsente, lanceâ apertum, & amorosum cor vulneratum fuit, vnde nobis sanguis purpureus & aqua salutaris profluxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *quem de cruce depositum in sinum gremiúmque tuum (vt piè credimus) suscepisti, & lachrymis vbertim rigasti, eiq; oscula amanter impressisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *cuius corpus sacratissimum Ioseph & Nicodemus piâ deuotione aromatibus condierunt, & sindone inuoluerunt, atque in sepulchro posuerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui tertiâ die victor è clauso sigillatoq; sepulchro prodiens, à mortuis virtute propriâ surrexit, & te dilectam matrem suam cateròsque amicos suos optatissimo gaudio lætificauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui quadragesimo post resurre-*

ctionem suam die, in cælum gloriosè ascendit, & ad dexteram Patris triumphator nobilis consedit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui Spiritum sanctum in Apostolos aliosq; fideles misit, & eos illo mirificè consolatus est, confortauit, illuminauit atque instruxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui te charissimam genitricem suam in cælum assumptam supra choros Angelorum exaltauit, Reginamq; & Imperatricem celsissimam constituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui in fine sæculi venturus est iudex in maiestate magna, vt reddat reprobis horrenda supplicia, & iustis æterna gaudia. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Aue Maria, &c. *O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum* IESVM, *qui est amabilis & desiderabilis gloria Beatorum, atque cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo* IESV *Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cælis, Amen.*

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus Virgini Deiparæ, nunc & per omne sæculum, Amen.

CAPVT XXIV.

Diarium, siue actionum per diem distributio.

CVm sanctitas in eo sita sit & perfectio, quòd cogitationes, verba & opera, in pondere, numero & mensura, coram Deo & ad gloriam eius sanctè ac perfectè fiant; id imprimis curandum est, & Deus ac Dominus noster imitandus. Quemadmodum enim ille omnia opera sua in summo benè fecit, ita singula opera

opera noſtra quantum vmquam meliùs poſſumus, facere debemus ex omni virtute Domini noſtri IESV Chriſti, & cum omni deſiderio triumphantis & militantis Eccleſiæ, & ſub nomine Creatoris, quaſi tota ſalus noſtra, & omnis laus Dei, & vniuerſitatis vtilitas, ex vno opere pendeat, quaſi numquam ad id opus reuerſuri, neque opus aliud poſtmodum incepturi. Non quòd ad ſingula tot conſiderationes adhibendæ ſint, ſed prout ſpiritus dictauerit, quiſq; ſibi ſuarum actionum modum præſcribere debet. Ideò quæ hîc videbis, exempli gratiâ allata eſſe exiſtima. Duo tãtùm moneo. Primum, vt actio bona ſit, nullâ circumſtãtiâ vitiari debere, ſed purè ad Dei gloriam fieri; vt verò melior, poſſe illam quaſi coram Deo fieri, ei offerri, Chriſti & Sanctorum actionibus vniri, in genere vel in particulari, indieſque maiori affectu fieri. De præſentia Dei, Sanctorum hæc eſt ſententia; eam actionum noſtrarum eſſe animam, & pietatis fontem atque compendium, ſine qua mox in beſtiam vel dæmonem homo conuertatur. Secũdum, cauendum in his valdè, ne ſe quis obruat, de multiplicitate cogitationum caput affligat, &, quod tum fieri ſolet, profectum retardet. *S.Th. lib de diuinis moribus.*

Oratio, quâ actiones ad Deum dirigi, Chriſti actionibus vniri, homo confundi, & Dei præſentia exerceri poteſt.

O omne bonum, Deus meus, virtus mea, ego puluis & cinis; offero opus hoc N. tibi, vbique præſenti, ad gloriam tuam, in vnionem meritorum Chriſti IESV: *ex te enim, & in te, & pro te ſunt omnia.*

Hæc oratiuncula diffidentiam ſui, & humilitatem; oblationem, puram intentionem, vnionem continet, & conſiderationem præſentiæ Dei in omnibus, cùm ex illo & in illo omnia profiteatur. Imò ſola hæc poſtrema pars vtilis eſt iaculatoria, quâ omnia Deo tribui, & coram eo agi, illique dicari poſſunt, & ſufficit.

Diſtributio totius diei.

Primo manè, poſtquam euigilaueris, imaginare quaſi cælum apertum, & à Sanctiſſima Trinitate, & Chriſto Domino petitâ benedictione, dic: *Benedicta ſit ſancta Trinitas, atque indiuiſa*

vnitas: confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam; & signo crucis te signa. Postea actu fidei, spei, & caritatis amplexu, adora quo potes affectu Deum, vt omne bonum, vulnera Christi osculare, & seruire ipsi statue, non hostibus tuis.

Considera deinde Primò, omnia creata, & gratias age pro beneficijs acceptis à larga Dei manu. Secundò, vide ad quid sis creatus: quò eundum tibi, nempe vt Deo seruias, & toto corde adhæreas, omnibus potentijs & sensibus tuis; & attende ad defectus consuetos, & feruenter statue Deum non offendere; maximeque vitare id, contra quod examen facis particulare. Tertiò, considera, quænam agenda illo die, & quid vocatio tua exigat: si Religiosus es, attende ad vota tua, omniaque Deo offer purissimâ intentione, & amore. Quartò, considera, quæ aduersa euenire possent, à Deo & ab homine, in anima & corpore, fama, opibus, & plenè te diuinæ voluntati resigna in tempore & æternitate. Deinde Sanctos velut præsentes inuoca, maximè B. Virginem; & Patronos cum Angelo Custode, gratulando eis, & virtutem certam petendo: tum subiunge *Credo, Pater, Aue*, decem præcepta, votaque renoua, si Religiosus es, & proposita prima.

ORATIO.

Credo tibi, ô Deus meus, & omne bonum meum; confido in te, ô spes vnica, & te toto corde diligo, & tibi sincerè, totis viribus meis seruire statuo; tu omne, & solum bonum meum es: quid extra te, cùm incerta sint omnia, desidero, aut timere possum; vel de quo gaudere, & dolere? (hîc percurre proposita, & quæ occurrere possent aduersa) *da gratiam vt creatis omnibus, donis tuis vtar, ne tibi displiceam. Ecce nihil appeto, cùm quid prosit ignorẽ; sed in omnibus te, qui omnia es, laudo, & gratias ago tibi, ex toto corde pro omnibus beneficijs tuis, & offero tibi intellectum, voluntatem, memoriam, sensus, membra, cogitationes, verba & opera, & omnia mea, in vnione meritorum Christi, ad tuam vnius gloriam, non hostium meorũ. Aduersa item omnia de manu tua accepto N. Superioribus, vt tibi obedire volo: omnes pro te diligere, & tibi, ô Deus meus, amor æterne, per amorem & orationem adhærere. Vtinam ego & omnes te diligant, ac ardeant amore tuo, ô Regina Angelorum, misericordiæ mater, & mea vnica fiducia!* O *vos omnes sancti Angeli, impetrate mihi veram caritatem, & amorẽ omnis boni, Dei nostri; & tu Angele custos, præsentiam illius; Apostoli, resignationem; Martyres, patientiam; Confessores, abnegationem omnium sensualium; Virgines, puritatem: & tu Patrone mi* N.* *& vt moriar amore eius, qui amore mei dignatus est mori.*

*Nomen Patroni menstrui & virtutis sententiam in memoriam reuoca.

Vesperi

Veſperi poſt examen; cuius quinque puncta ſuprà poſita ſunt: nempe Primum, actio gratiarum; Secundum, poſtulatio gratiæ; Tertium, diſcuſſio ſui; Quartum, dolor de peccatis; Quintum, propoſitum emendationis. Poſt hoc igitur

Percurre Primò, puncta poſtridie meditanda, ſi meditandum tibi eſt. Secundò, diſpone de die ſequenti, purificando intentionem: & præuide, quid agere, dicere, &c. velis, niſi in examine id feceris, atque attende ad examen particulare. & Tertiò, oſculare terram; Primò, cogitando te hac nocte in puluerem fortè rediturum; Secundò, quia Verbum caro factum eſt, totum te ei reſignãdo, & inuitando vt cras ad te veniat; Tertiò, quia peccatis tuis infimum locum tibi deberi putas, & contritionem excita: tum exue te, & exerce gratiarum actionem, vel confuſionem, commemorando, ſi libet, paſſionem Christi Domini. v.g. ad togam, gratias agere potes pro denudatione in flagellatione: ad aliã veſtẽ, repræſentare poſſes tunicam, quæ integra manſit, & petere caritatem: ad calceos, & caligas, petere greſſus rectos, & affectus & amorem: ad cætera meditari depoſitionem corporis Chriſti, & mortem, vti & de tua cogitare. Poſtea Sanctos ſtatue circa lectũ, eoſque inuoca, & dic, *Credo*, vt iam moriturus, ***Pater & Aue. Veni ſancte Spiritus.*** Saluta etiam Angelum Cuſtodem.

Modus ſe exuendi.

Dum lectum aperis, cogita ſepulcrum, ac fore vt breui illud intres, alteram ex æternitatibus ſortiturus: & cogita, ſi ita nunc foret, quid ſupereſſet ex vanitate, quid ex ſancta conuerſatione. Deinde dic: ***In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum***; cum oratione de contritione vel actu illius, & mox petitâ à Sanctiſſima Trinitate, B. Virgine, & Angelo Cuſtode benedictione, exerce vt moriturus actum fidei, ſpei & caritatis, & vota, ſi Religioſus es, renoua, ac ſimul Chriſti vulneribus oſculum fige. Poſtea aliquid circa meditationem volue, aut aliquam certam cogitationem, quâ amorem Dei excites, & deſiderium communionis; conuertendo oculos vel ad Venerabile Sacramentum, vel ad cælum.

ORATIO.

Fiat hîc vt manè.

Potes hîc visa & audita piè applicare.

Fiat hîc dispositio de die sequenti & attende ad communionem.

Vtinam, ô Deus meus, vita mea, cras perfectiùs tibi viuam, feruenti oratione te laudem, omniáque creata spernam, te vnum timeam, & diligam! Quid enim ex ijs colligam, aut quid collegi hodie N. nisi bonitatem tuam, qui omnia in omnibus operaris?

Tu solus bonus; tu solus animam meam potes satiare. quando te suscipiam, & perfectissimè omnes actiones ad gloriam tuam exequar, N? En vita mea breuis, & tuus amor infinitus, & peccata præterita vrgent me, ô IESV, *vt diligam te, & seruiam tibi. Adiuua me per dolores tuos, vitam & mortem tuam. O Beata Virgo, & vos omnes Angeli Dei, Apostoli, &c. adeste mihi nunc, & in hora mortis meæ. En vitæ incertus & salutis velut sepulcrum ingredior: vtinam te, Deus meus, numquam offendissem! doleo ex animo, Redemptor mi, & propono per tuam gratiam præcepta & regulas seruare, crucem libenter ferre, & me mortificare, N. te & proximum ex corde diligere. quid enim sunt omnia transitoria sine te, & nonne hæc omnia clamant vt diligam te; cùm sis vnicum & omne bonum meum?*

Examen particulare.

Post hoc posses lecta & audita piè applicare, & meditationem ruminare.

Meditatio matutina.

Primò, præpara te, vt suprà dictum est, & vide quos affectus velis excitare, quomodo meditationem applicare defectibus & examini particulari, & ad eliciendum amorem Dei perfectionibus eius consideratis, vel aliquâ earum. Iturus ad meditationẽ, ad aquam lustralem contritionem excita de peccatis in genere; & mox te humiliando considera Deum præsentem, & adora, fidei, spei & caritatis actu, & ex pura intentione offer tres potẽtias, ac gratiam pete ad rectè meditandum, oratione eâ quæ suprà c. 1. lib. 1. posita est, aut hâc: O *Domine tu mihi per essentiam, præsentiã & potentiam præsens es; esto etiam quæso per gratiam: credo enim tibi, & in te spero, & toto corde te diligo, me & omnia opera tibi offero ad gloriam tuam; potentias animæ meæ consecro tibi, vt sis tu meditatio mea, spes mea, & amor meus, & exardescat, & crescat ille in me, & ego in te, qui es Deus meus, & omne bonum meum.*

Cùm verò non omnibus meditatio conueniat, saltem lectio pij alicuius libri, qui de mysterijs vitæ Christi tractat, aut institutionem aliquam spiritualem, numquam omittenda est, aut

saltem

ſaltem lectio eorum quæ ſibi quis facienda aut cauenda propoſuit.

Nota, meditationem aut lectionem omnibus negotijs anteponendam, quia per illam miſericordia Dei ad nos deſcendit, vt indicat Dauid dicens: Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & miſericordiam ſuam à me: vt Auguſtinus in illud Pſalmi 65. ſed loco, horâ, ſitu, commodis & quietis faciendam & abſoluendam, neque quidpiam omnino, nec pilum quidem de hoc holocauſto eſſe detrahendum; affectui & propoſitis, pluſquam intellectus diſcurſui & conſiderationibus inſiſtendum. *Pſalm. 65.*

De audienda exhortatione.

Primò, quia ſapientia non habitat in anima ſubdita peccatis, breuiter eleua cor ad Deum, dolendo de peccatis præteritis, & curas reiiciendo.

Secundò, diligenter & deuotè attendito, velut Deum loquentem & te monentem. nam, vt Auguſtinus, qui audit negligenter, & ſinit verbum Dei cadere in terram, æquè culpandus, ac qui ſinit cadere corpus Chriſti. Et alius: Accipienda verba Dei, vt ſanguis Chriſti, & aliæ Sanctorum reliquiæ.

Tertiò, in fine tibi applica, & facere proponas.

Oratiuncula continens ſupradicta.

Munda cor meum, Domine, vt ſemen verbi tui cadat in terram bonam, & fructum afferat. Deſidero illud in manſuetudine ſuſcipere deuotè, vt edicta tua, & ſanguinem tuum, & vt ager medicinam, & propono mihi applicare, & firmiter exequi, ad honorem & gloriam nominis tui. Amen.

Poſt exhortationem.

Gratias age Deo, & propone audita exequi, conſideratâ occaſione, his ſi libet verbis: *En, Domine, hæc eſt voluntas tua, ſed non eſt volentis, neque currentis, ſed tui Deus miſerentis: propono itaque hoc facere* (tali tempore, &c.) *per gratiam tuam. Amen. Veni ſancte Spiritus, reple,* &c. Rom. 16.

Recollectio ante singulas horas.

Singulis horis recollige te: examina Primò, præteritam horam coram Deo. Secundò, proposita matutina renoua in genere; & virtutem examinis particularis, repræsentatâ occasione, exerce, hoc modo: O IESV, *pro me,* v. g. *flagellate, quid retribui tibi? quid retribuam diligo te ex toto corde, & omnia tibi offero, & committo, quando venies? quando per te humi is ero* N. Potest eadem fieri recollectio recitando Pater noster, cum pia aliqua reflexione. v. g. renouando præsentiam Dei verbis illis, *Pater noster qui es in cœlis.* Primâ petitione, puram intentionem, cùm ipsa eâdem contineatur; Secūdâ, gratiæ postulationem; Tertiâ, resignationem; Quartâ, fiduciam de paterna prouidentia, & suspirium ad SS. Eucharistiam; Quintâ, caritatem erga proximum; Sextâ, humilitatem, cùm tot periculis cincti nullum euadere absque Deo possimus; Septimâ, propositum vitandi peccata ac defectus, maximè illum, quem examine particulari superare contendimus.

Exercitium seu opus manuale.

In hoc exerce communicationem cum Deo: ex creaturis ad eum cor eleuando, absque contentione animi. Initio autem offeras Deo, & vni Christi meritis opera tua, & opere peracto gratias age, eique offer.

Oratio ante inchoationem operis manualis.

Domine Deus, cui omnia seruiunt, denuò offero me hac horâ, forsitan vltimâ, tibi in holocaustum, & opus hoc in vnione meritorum & laborum Christi IESV: *dignare hoc per me operari, ad gloriam tuam. Amen.*

Post opus.

Tu Domine principium & finis, gratias ago tibi, qui nemine indiges, quòd dignatus es me vocare in familiam tuam, & hæc per me facere, sine quo factum est nihil. Sit tibi laus de bono tuo, ignosce malum meum & imperfectiones meas, & suscipe in vnione omnium actionum Christi filij tui, ad tui solius, non mei gloriam, Amen.

Inter

Inter laborandum sententiam aliquam ex his, quæ sequuntur, memoriâ repetere poteris.

Iaculatoriæ pro laborantibus.

Labores manuum tuarum manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Psal. 127.

Vsque in hanc horam esurimus & sitimus, & nudi simus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris. 1. Cor. 4.

Si quis non vult laborare, non manducet; beatus verè qui manducabit panem in regno Dei. 2. Thess. 3. Luc. 14.

Benedictio Domini diuites facit, nec sociabitur eis afflictio. Prou. 10.

Vult, & non vult piger, anima autem operantium impinguabitur. Prou. 13.

Labora sicut bonus miles Christi. 1. Timoth. 2

Beati mortui qui in Domino moriuntur: amodò iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Apoc. 14.

Mitte sapientiam de cælis sanctis tuis, vt mecum sit, & mecum laboret. Sap. 9.

Noli laborare, vt diteris; sed prudentiæ tuæ pone modum. Prou 23.

Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Matth. 11.

Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Psalm. 86.

Pro legendis Horis.

Para te ad has vt ad meditationes, horâ & tempore competenti; nec noctem, & opera eius verte in diem, seu diurna opera; & contrà. Etiam situs magnam rationem habe, cum Deo collocuturus. Et post recitationem te collige. Vide Richardum de securitate conscientiæ cap. 26.

Lectio vel studium.

Priusquam studere incipias, ora, & contritionem excita offerendo opus tuum Christi actionibus vnitum, diuinæ maiestati, & dic: *Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia.* Lege verò quotidie pium aliquem librum, vt sapientissimi viri soliti fuerũt, D Dominicus, D Thomas, D. Bonauentura: non tamen sit fortuita lectio, aut præcipitata, sed attenta ac deuota, ad mediam vt minimum horam.

Scriptio litterarum.

Magna hæc est occupatio nonnullis; ex ea autem fructum colligent, si præmeditatè & piè scribant, meminerintque, quod vulgò dicitur, litteram scriptam manere, ac scribi, vt sic loquar, æternitati.

IACVLATORIA.

O IESV, *qui in manibus tuis, & libro vitæ descripsisti me, da mihi præmeditatè, piè & prudenter scribere æternitati, ad gloriam tuam, ex te enim, &c.*

Examen.

Quo pacto tam generale, quàm particulare sit instituendum, vide suprà: & caue, ne prætermittas; sed crebrò fac, bis saltem in die, & ad horas singulas breuiter. Iam iudica te ipsum, cùm absolui, si vis, potes Certè, vt Gregor. quanto se quis minùs videt, tanto sibi minùs displicet; & tanto magis, quo crebriùs se in conspectu Dei intuetur. Ad quod aptè Propheta dixit: Spiritus leuauit me, & assumpsit me; & abij amarus, in indignatione spiritus mei.

Gregor. l. 35. moral. c. 5.

Ezech. 3.

Ad mensam.

IACVLATORIA.

Beatus qui manducabit panem in regno Dei. (Lucæ 13.)

Dum lauas te, propone seriò temperantiam; & cogita, vel de lauacro sanguinis Christi, vel vanitate mundi, vel de mensa cælesti, & ad eam aspira. Inter comedendum, semper dissimulanter in aliquo te mortifica, id est, aliquid, quod magis arridet, Christo Domino offer, & gulæ eripe, vt eo ille & tu fruaris in æternũ: vel insulsum comede, propter fel Christi Domini, de nullo querere: & si libet attende in prandio ad aliquod mysteriũ, v. c. ad conuiuium in quo Christus Dominus accumbit: vel certè ad primum ferculum cogita de morte, eiusque ferculo, vel de ferculis inferni; ad secundum, de cæna Christi, & Eucharistico epulo; ad tertium,

tertium, de cælesti. Singularitatem & delicias euita. Sufficiat, vt Bernard. ait, comestibilia sint, non concupiscibilia: sufficit enim concupiscentiæ malitia sua. Vita etiam voracitatem & præcipitantiam; ideoque initio saltem dic vnum *Pater*, pro benefactoribus, vel defunctis; & attende lectioni, aut sermoni, ne totus comedas. Bernard.

A mensa.

Remitte paulisper animum: sed ante colloquium renoua præsentiam Dei, ac puram intentionem. tardus ad loquendum esto, & circumspectus, & ora cum Propheta: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis: ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia.* Tunc certè magis, quàm aliàs, periculum. Penè enim epulas loquacitas sequitur, vt Gregor. ait. In colloquio, vtere pulcherrimâ, quam habes, humilitatis, oportunè silendo, non interpellando; caritatis, alium recreando; & zeli, bona narrando, occasione. Post illud, examina te, & prouide in futurum, ac roga Dominum, vt errata corrigat, pro misericordia sua. Greg. 1. Mor. c. 5.

Salutatio Venerabilis Sacramenti.

Si Sancti, & Religiosi ferè assiduè coram Domino adstent, æquum est alios saltem semel, scilicet, in Laudibus, Dominum in Ven. Eucharistia salutare. Ad hoc igitur considera breuiter Primò, peccata præterita, & contritionem excita; Secundò, beneficia, & gratias age; Tertiò, propositorum tuorum, &, si Religiosus es, votorum renouationem facito; Quartò, in honorem passionis Christi Domini ad toleranda te offer; Quintò, fidei, spei & caritatis actus exerce. Oratiunculâ vti potes, quæ ante Sacrum, aut ante Horas recitandas proposita est.

Ad pulsum Salutationis Angelicæ manè, in meridie, & vesperi.

Primum *Aue* recita gratias agendo pro creatione; secundũ pro incarnatione; tertium pro redẽptione: offer te, & omnia tua tanto benefactori: &, si libet, subiũge post tertium *Aue*: *Benedictus sit Deus Pater, qui me creauit; vnigenitúsque Dei Filius, qui pro me descendit è cælo; sanctus quoque Spiritus, qui vocauit me, & fecit*

mecum

mecum misericordiam suam. Ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus, & omnia.

Litániæ.

In his statue Primò, te coram Deo, ac curia cælesti, & pete à B. Virgine, amorem Dei: ab Angelis, puram intentionem: ab Apostolis, obedientiam: à Martyribus, patientiam: à Confessoribus, paupertatem: & à Virginibus, castitatem. Ad *libera nos Domine*, cogita quàm multa mala te circumstent, & pete liberari. Ad *te rogamus*; vide quàm multis egeas: eaque postula à fonte omnis boni tibi præsente.

Exercitium tempore vacuo.

Nunc lege, nunc ora, nunc lecta aut scripta reuolue:
Vel pugna, vel cerne Deum, vel cuncta resigna.

Pugna, id est, reuoca in memoriam occasiones exercendæ virtutis, quam examine particulari studes acquirere, & exerce eam, aut vitium contrarium detestare. *Resigna*, id est, propone tibi varios casus, quibus fama, bona, amici eripiantur, & voluntatem tuam cum diuina coniunge.

Dum conuersandum.

Primò, ad Deũ respice, qui potest solus animas conuertere, & dirigere negotia; Secundò, te, & miseriam tuam, & gratiam pete. Illius quocum agendum Angelum inuoca, ac tuum, vt negotia cum eo homine tractanda feliciter expedias. sis in sermone parcus, suauis, consideratus, numquam de alterius loquere defectibus, vel de tuis laudibus, contentionemque omnem deuita.

Dum foras eundum.

Ex obiectis visis atque auditis, ad Deum cor tuum eleua. Si Religiosus, & nomen tibi signandum, ora vt maneat in libro vitæ, & gratias age pro vocatione. Salutare potes Christum in occurrentibus pauperibus, eleëmosynamque à Deo iis petere, tribue verò si potes Modestiam, si Religiosus es, maximè serua, cùm ex vno omnes iudicentur.

Ante omnes actiones notabiles.

Collige te, intentionem renoua, Deo confidendo, tibique diffidendo, & perfice, tamquam si vltima foret & æterna: semel enim factum, æternum est.

IACVLATORIA.

O virtus mea, Deus meus, tibi viuo. O omne bonum, dignare hoc vltimum, & æternum per me operari ad tuam gloriam, non hostium meorum. Amen.

Antequam vllam cogitationem penitus admittas.

Dispice qualis sit, neque blandis nimis afficiare; quia fallaces; neque alias time, quia sæpê salutares.

IACVLATORIA.

Tu nosti quid expediat, gaudium meum: tu timor meus, extra te, nihil volo, ô Deus meus, & omnia.

Transeundo templum dicito:

Adoro te Sanctissima Trinitas, cum omni creatura, & pro omnibus, qui te ignorant & blasphemant. Credo tibi, ô Veritas æterna; spero in te, & ex toto corde meo te amo, ô bonitas infinita. Amen.

Egrediendo cubiculum lustrali aquâ te asperge, & dic:

Nos cum prole pia, benedicat virgo Maria.

Redeundo.

Quasi inuenias ibi Deum exspectantem, cum B. Virgine, dic: *Quis mihi det, vt inueniam te solum & omne bonum, & cetera arbitrer vt stercora, vt te lucrifaciam?*

Ad mortificationem se offerentem.

Cogita, te Deo petenti vt facias sic, oportere respondere: *Tu pro me, à me hoc petis, Domine* IESV, *& cùm possim, quare id nolim, cum damno meo, cum dolore tuo, gaudio hostium meorum?*

Dum mortificationem aliquam facis.

Primò, intentionem renoua: deinde offer & vnias actionibus aut doloribus Christi IESV.

Ludus.

Primò, omnis is vitandus, qui speciem auaritiæ habet, cor inquietat, animum nimis occupat: aliàs non est ludus, seu remissio. Secundò, moderatio hìc maximè adhibenda: ac nihil turpius, etiam Ethnicis visum est, quàm huic multum temporis tribuere, atque inertem vitam ducere. Tertiò, vitanda omnis scurrilitas & contentio.

IACVLATORIA.

Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tuî, IESV *in principio lætitiæ meæ.* vel: *O Sapientia æterna, cuius deliciæ sunt esse cum filiis hominum, ecce, ego coram te ludam, vt non illudam tibi, & vulnerem te; vt oblectem me, offendam te, & iniuriam inferam pro donis tuis; sed ad gloriam tuam, animum Christianè remittam, vt alacriùs tibi seruiam. Amen.*

Itinerarium.

Pridie omnia dispone, vt manè primum Sacrum audire, & à Christo Domino benedictionem accipere possis. In itinere, primò Itinerarium, & Litanias, & Psalmum, *Benedicite omnia opera,* &c. lege: deinde meditationem institue, tum colloquium pium; post hoc rosarium. neque examen particulare, aut generale omittendum. In fine itineris, recita *Te Deum laudamus,* &c. & inuoca Angelos loci, ad quem peruenturus es.

Dum veneris ad locum, coram Ven. Eucharistia, si potes, ita orabis:

Adoro te, Sanctissima Trinitas, vbique æquè præsentem, æquè prouidum patrem, & credo tibi, & in te summè confido, & diligo te ex toto corde meo. Ignosce peccata mea, & da vt in hoc loco eâ humilitate, prudentiâ ac caritate conuerser, vt neminem absentem aut præsentem

sentem lædam, sed bonus Christi odor in eo sim, & sanctificem nomen tuum. Quando introibo in domum tuam; & amodò dicetur, vt requiescam à laboribus meis?

De die, quo quis statum in Ecclesia Dei suscepit, vtiliter celebrando.

Religiosus certè Sanctorum exemplo hunc solemnem habere debet; sed & alij etiam matrimonio iuncti, ac tum considerare defectus circa statum admissos, & de iis humiliter confiteri, ac deinde communicare; aliorum preces & sacrificia postulare; gratias Deo pro beneficiis agere; eleëmosynas elargiri, exemplo senis illius, qui natali suo quo in Religione renatus erat, nihil petentibus negabat.

CAPVT XXV.

Exercitium, seu praxis Præparandi sese ad mortem.

VItæ nostræ vltimus actus, est mors: quæ vt felix & fortunata nobis sit, cogitationes omnes atque actiones, diesque illius huc dirigi debent. Non potest enim malè mori, qui bene vixerit: bene autem & feliciter viuet, quicumque bene mori didicerit: bene autem mori nouerit, qui in omni vita mortis memor fuerit, & ad eam se comparauerit. Cùm igitur omnis scientia atque doctrina, omnis exercitatio, & dies omnes eò referantur, vt nouissima beata sit; de illa etiam tamquam triumphali, tamquam æterna, tamquam columine, & termino peregrinationis nostræ, à qua felicitas dierum omnium & æternitatis pendeat, differendum est. Ideò varias præparationes ad eam accipe.

Primò, frequenter mortis recordare; quod Ecclesia initio Quadragesimæ monet: atque (etiamsi nos omnia eius admoneant, cùm vbique ortus sit & occasus) aliquod confer memoriale, vt nonnumquam fieri videmus. Immò D. Damascenus dicit, ea de causa (non solùm ob cultum religiosum) ossa Sanctorum solita cir-

circumferri. Si malis, domi ſignum ante te ſtatue; vel etiam tibi viuo, vt S. Ioannes Eleëmoſynarius, vt viri principes, in templo ſepulcrum erige, illudque crebrò adi, & conſidera; aut denique in cœmiterio, aut templo quaſi deſigna. In Claraualle eſſe fertur ſepulcrum apertũ primo morituro, quod memoriæ mortis causâ quotidie viſitant Religioſi. In alio Ordine ſinguli habent in cubiculo ſarcophagum. In alio ſalutare ſe inuicem ſoliti erant, hoc pacto: *Frater debemus mori*; reſpondebat alter, *neſcimus quando*. Vides quam fuerit cordi viris ſanctis mortis perpetua recordatio.

Secundò, quotidie aliquam ex notis prædeſtinationis acquirere ſtude, maximè illam miſericordiæ erga proximum: quia quâ menſurâ menſi fuerimus, eâdem remetietur nobis: & beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. De ea, prima quæſtio in iudicio inſtituetur. Meditari autem de ſingulis potes hoc pacto: Primò conſidera, an habeas eam, & quid impediat; Secundò, qualiter beatus aliquis ſe, per eam, ſecurum reddiderit; Tertiò, quo pacto ad eam deinceps incumbes.

Tertiò, cùm peregrinus ſis ſuper terram, tranſmittas opes hîc perituras, in patriam. ſit ibi theſaurus tuus, vbi fur non appropiat, neque tinea corrumpit. immò habe arculam in quam coniicias eleëmoſynas dierum: vt nulla dies abeat quin linea ducta ſuperſit, quin tuum in cælis theſaurum virtutibus adaugeas. has autem potiſſimùm exerce, quæ in morte ſunt neceſſariæ; Primò, fidei; Secundò, ſpei; Tertiò caritatis; Quartò, contritionis, patiẽtiæ & mortificationis actus: quia impatientiâ infirmi plurimi tentantur. quæſo autem te, vt habitus prauos bonis euincas; diſcas tentationibus reſiſtere, ne, cùm defecerint vires, ſuperent te, & in portu facias naufragium. Sic non ita pridem, quidam ritè confeſſus, ſupremâ nocte, reſpirare à morbo cœpit, & ſuſpirare conſuetudine prauâ retractus, velut ſeruus è fuga, ad præterita flagitia mox oppreſſus fuit: poſtridie, qui confeſſionem exceperat, mortuum audiens, ad ſacrificium pro eo offerendum conſurgit; ſed ad pedem altaris adſtitit vmbra, & vetuit, damnationem ſuam, & cauſſam illius, inueteratam peccandi conſuetudinem denuntiauit.

Lucæ 12.

Quartò, negotia ita ſuſcipe, vt breui moriturus. Itaque ea gere, Epictetus ait, quemadmodum in nauigatione, ſubducto nauigio, ſi aquatum exieris, obiter fortaſſis etiam cochleolam colliges, aut bulbum: animo autem in nauigium intento eſſe oportet, ac continenter ſollicito, ne gubernator vocet: ac tum illa omnia relinquere, vt ne vinctus, tamquam oues, in nauim coniiciaris. ita in

Epict. Enchir. cap. 12.

in vita, si tibi vice cochleæ, aut bulbi, detur vxorcula & puer: nihil impediet; at si gubernator vocarit, curres ad nauem, relictis illis omnibus, neque respicies. Quòd si senex es, caue vnquam à naue recedas longiùs, ne, quando vocatus, deficias.

Quintò, quotidie cubitum iturus, quasi ad mortem te para; & cogita, an verè ad eam sis paratus, qualiter te in ea vixisse optabis. Quis enim scit, non solùm quid ventura dies, sed nox pariat? O quam horrendum est cogitare, subitò dormientem oppressum catharro, incidere in manus Dei viuentis, à somno ad iudicium, ad supplicium, ad mortem trahi sempiternam! O quomodo fieri potest, bone IESV, vt quis credat mille pericula sibi & suis ab hoste, qui in portis sit, imminere famæ, vitæ, bonorum omnium, & ne semel de eo libeat cogitare! Quotidie manè,

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Quotidie lege preces aliquas, Litanias v.g. B. Virginis, pro felici morte, & sanctos Patronos cole.

Sextò, obserua diligenter, vt assuescas ad omnia subita, cespitationes, lapsus, fragores, excitare actus contritionis, fidei, spei, caritatis, verbo vno, v.g *doleo, credo, spero, diligo*, &c. sic enim tales affectus, quos ex consuetudine pia didicisti, dilatare poteris, & quasi in ictu oculi eosdem repræsentare Sic noui Religiosum, qui dicebat se, nominando *Iesus*, vel *Maria*, ad singulas litteras, actus nobilissimos virtutum exercere solitum. Vtinam hoc pacto milites instructi forent, & in omnibus periculis, timoris Domini clypeo essent tecti! Sanè sic instrui omnino eos oporteret, & quidem diligentissimè, vt crebrò contritionem & intentionem rectam, aduersus subitos mortis casus innouarent.

Septimò, singulis saltem annis bis ita te dispone, quasi moriendum tibi foret, ad honorem mortis Christi IESV, & vt à subitanea morte libereris. Suadet quidem Thomas à Kempis, vt ad singula solemnia festa id fiat: & sanè vtiliter. Imò, & singulis saltem mensibus id conduceret, atque ita animum colligere & renouare, rationes secum subducere: sed solemniùs bis per annum, id fieri expediet: quasi dictum tibi à Propheta esset, *Dispone domui tuæ, quia morieris, & non viues*. Ad hoc videtur accommodus *Isaia 38.*
dies Veneris sanctus, vt cum Christo moriamur: dies item omnium Sanctorum & animarum, ob ritus Ecclesiæ tum vsurpari solitos. atque his ita te dispones, vt si verè moriturus esses, & cõfessionem etiam generalem, si videtur, à posteriore facies; eaque diligentiâ & curâ, ac si postrema futura esset. Atque ita etiam die Iouis sancto, & die omnium Sanctorum SS. Eucharistiâ reficieris. die autem Iouis sancto ac Veneris ad sepulchrum Domini;

vel ad ſepulchra maiorum, in die animarum, ſi ſint eo loco; ſi nõ, ad aliorum, repræſenta tibi mortem tuam, anguſtias & exequias. Eleëmoſynas pro ſtatu largire; & quæcũque alteri debes, reſtitue; aut ſi res non ferat, iam ſaltem ſcripto annota. Denique, tamquam ſi valedicendum omnibus creaturis foret, talem animum indue, & noua deſideria diuinæ bonitati ſeruiendi. Neque hoc tantùm, ſed quoad potes, habe omnia diſpoſita, teſtamentum, &c. O quàm ſalutare, cùm mors incerta ſit, & omni loco nos expectet, velut certâ die venturã opperiri, & omnibus locis & horis eamdem exſpectare! Cùm autẽ dies Veneris ſanctus, deuotioni maximè ſit accommodatus; tum maiori cum affectu, tempore longiore, impende te pietatis ſtudio, & accende te ad amorem Domini; & ſcripta recèns propoſita, aut recognita, iterum die Paſchæ relege. Si die vno atque altero poſſes in ſeceſſu, aut domi tibi vacare, aut in domo aliqua Religioſa; vtilius longè foret, vt ſic cum Chriſto morereris ac reſurgeres. ſi enim complantati facti ſimus ſimilitudini mortis eius, participes erimus reſurrectionis illius.

Nota.

Octauò, cogita ſæpè, ſaltem quothebdomadis ſemel, quomodo diem mortis, & agoniam illam peragere velis. Si enim ad nuptiarum diem, aut triumphalem te comparares, aduerte, iudicij ſubeundi hunc eſſe, illumque, qui aut te in æternum beatum, aut infelicem faciet; quo ad nuptias Agni, aut ad carcerem inferni perpetuum, eundum; quo in triumphum, aut ad ſupplicium, ducendus ſis: denique diem, qui de omnibus iudicat, propter quem ſunt omnes dies, anni, luſtra, & vniuerſa vita & actiones noſtræ. Idcirco, de præparatione proxima ad eam pauca habe.

Cùm ſubitò aliqui moriuntur, ſuadeo vehementer, vt ſtatim actum contritionis, fidei, ſpei & amoris excitent; & ſi ex vulnere, condonent aduerſario Vocent ſtatim confeſſarium, dicendo, ſe vehementer dolere, & petere confeſſionem, vt ſic abſolui poſſint, etiamſi poſtea loqui nequeant: ſicut etiam cùm cœperunt grauiora ſcilicet confiteri, & periculum eſſe apparet, ſtatim abſolutio danda eſt, ne præoccupet mors; ſi ſpatium detur, perficienda erit confeſſio. In communi periculo belli, naufragij, ruinæ, ſimul confiteri clarè aliquod peccatum, v.g. mendacij poſſunt, & ſimul abſolui.

Propinqua præparatio iſta eſſe poterit:

Cùm primùm in morbum incideris, recordare eum accipere

do

de manu Domini, & gratias age; immò offer te ad maiora, & in manus eius te proiice. Neque fiduciam in medico colloca, sed in Deo: vocari tamen is debet; sed animi primò confessarius. si quod periculum, saltem simul vocentur; & medicum roga, vt liberrimè periculum indicet, liberè te curet: nam Deo grata ista resignatio. Vtinam medici se discipulos Christi ostenderent, & eũdem finem se cum illo habere; qui solet per corporis morbos animam persanare! vtinam tempestiuè semper, etsi periculum nullum sit, monerent de anima curanda! tunc enim ex consuetudine pia non terrerent vnquam infirmos. Stupenda verò res; agitur de æterna vita, & momentanea; pro hac omnia, & ardenter, pro illa sæpè vix aliquid, & cum mora, libet adhibere. Neque refert, an periculum sit: cùm enim incerta sint omnia, non deest vmquam. Saltem placandus Deus, qui sæpè iratus, morbos infligit, nec sanat, nisi animâ persanatâ. Prætereà curandum est vt simus in statu gratiæ, vt mereri per ea, quæ patimur, possimus. *Nota.*

Oratiuncula initio morbi.

In manibus tuis sortes meæ: siue viuimus, siue morimur, tui, bone Psalm. 30.
Iesv, *sumus. Fiat voluntas tua. Sana me, Domine, & sanabor; saluũ* Rom. 14. Matth. 6.
me fac, & saluus ero. Tu enim mortificas & viuificas, non medicorũ Ierem 17.
operâ; tu deducis ad inferos, & reducis O Pater æterne, tuum hoc est 1. Reg. 2.
donum, & tua voluntas sancta, beneplacens, & perfecta Benedico te, & me resigno ad omnia quæ tibi, ô Sapiẽtia æterna, placuerint, in tempore, & in æternitate. Vel dic cum sancto Andrea: *O bona crux, quæ decorem ex membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quæsita, & aliquando cupienti animo præparata, accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo: vt per te me recipiat, qui per te me redemit.* Vel: *Paratum cor meum Deus, paratum* Psalm 56.
cor meum: ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ: ego lutum, tu figulus; Psalm. 115.
fac de me vas in honorem, ad gloriam nominis tui; vre, seca, sed parcas in æternum.

Alia de hac re longior pro opportunitate.

O Pater, ô medice animæ meæ, tu nosti quid expediat. omnia in vero iudicio fecisti, ex amore summo, & sapientia æterna: tu, quæso, mecum sis in tribulatione, vt in patientia possideam animam meam: si de manu tua bona suscepimus, mala quare non sustineamus momento Iob 2.

Lucæ 24. *vno pro gloria æterna? Si oportuit te pati, & ita intrare in gloriam tuam, nónne & me sine murmure & querela oportet? cùm tot peccatis meis infernum promeritus sim; cùm tanta mihi paraueris; cùm amore mei, ô immensa bonitas & infinita caritas, dignatus sis mori!*

Caueat æger ne queratur apud inuisentes, sed obedientiæ erga medicum, & eis qui curam sui gerunt, patientiæ & humilitatis exempla relinquat, quibus animos ad imitationem inuitet, ac

Tobiæ 13. cum Tobia dicat, *Ipse castigat nos propter iniquitates nostras; & ipse saluabit nos propter misericordias suas.* si occurrat quòd solitis exercitiis vacare non possit, hunc versiculum ruminet, *Deus bo-*

Psalm. 15. *norum nostrorum non eget, ac gratius illi nos facere voluntatem suam patiendo, quàm nostram operando.*

Secundò, diligens sit in confessione facienda, & excitanda contritione, (sæpè enim peccata nostra morbus expiat) & Indulgentias quas potest, promereatur. Molestias medicorũ & medicinæ suscipiat cum humilitate, ac toleret: si vena secanda, de sanguinis Christi effusione cogitet, & totum sese offerat illi: si medicina sumenda, & adsit Sacerdos, eam benedici petat; si non, ipse cruce signet, & non tam in medicina, quàm Dei auxilio cõ-

2. Paral. 16. fidat, ne arguatur vt Aza, de quo Scriptura ait: *Nec in infirmitate sua quæsiuit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est.* Et

Sapient. 16. Sapientia idem monet dicens, *Neque herba, neque malagma sanauit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.* itaque iaculatoriâ

Ierem. 17. tali vti potest, *Sana me Domine, & sanabor; saluum me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es.*

Tertiò, cùm visitatur ab amicis, ostendat se morbum de manu Dei accipere, querimoniis abstineat, vt dixi: petat moriturus ab iis pro se opera aliqua satisfactoria, & maximè communionem & confessionem.

Quartò, examen conscientiæ potest bis in die facere, aut in horas singulas, si assueuit, imò etiam tum assuescere, & in breui explere tempora multa. Magnum ex hoc accipiet corporis animæque solatium.

Quintò, quotidie ante & post meridiẽ, humiliter legi sibi aliquid petat ex vitis Patrum, ex Thoma à Kempis, vitis Sanctorũ, de exercitiis eorũ in morte & fortitudine, quæ prosequitur P. Busæus tit. de statu morientium: vel ex Patre Aria, de tribulatione, de Passione Domini, maximè è S. Bernardo: vel psalmos, vel meditationes de patientia, de Dei prouidentia, P Binet de consolatione infirmorum; & habeat horologium Passionis, maiusculis scriptum, ad lectum, vt si possit singulis horis sese colligat, seque Deo offerat.

Sextò.

Sextò, ſententias etiam in promptu habeat aliquot quas ruminet. his ſeſe conſoletur: maximè doloribus creſcentibus.

Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum. Iob 1.

Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra. Matth.6.

Perfectius eſt aduerſa tolerare patienter, quàm bonis operibus inſudare. Bonauent.

Melior eſt patiens viro forti. Prouer.16.

Hîc vre, hîc ſeca, hîc nihil mihi parcas, vt in æternum parcas. Auguſt.

Oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam. Lucæ 24.

Peccaui, & verè deliqui, & vt eram dignus, non recepi. Iob 37.

Dominus eſt, quod bonum eſt in oculis ſuis, faciat. 1.Reg 3.

Sicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat. 1.Machab.3.

Iuſtus es, Domine, & rectum iudicium tuum. Pſalm 118.

Quis mihi det, vt qui cupit affligere me dolore, ipſe me conterat, ſoluat manum ſuam, & ſuccidat me! Iob 6.

In omnibus exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus. 2.Cor.6.

Domine, vim patior, reſponde pro me. Iſaiæ 38.

Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte; verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Matth.26.

Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. Pſalm.33.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum; ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea: ſed tu Domine, vſquequo? Pſalm.6.

Verumtamen Deo ſubiecta eſt anima mea; quoniam ab ipſo patientia mea. Pſalm.61.

Septimò, vt propiùs ad mortem te præpares; Primò, de temporalibus maturè prudenterque diſpone, teſtamentum æquum & perſpicuum, concordiæ & non litium ſeminarium conde, atque in eo primò animæ tuæ rationē habe; aliena reſtitue, tranſmitte per manus pauperum quæ potes in terram viuentium, vt ibi viuere & recipi poſſis in æterna tabernacula, etſi melius longè eſt largiri cùm frui iis potes. Siquidem illud eſt quaſi ſtomacho pleno quod non adlubet edulium, aut non potes deuorare, proiicere, aut rapienda mox ab hoſte potiùs permittere vt amici nobis ſeruent, & hoc pro gratia illis imputare: vel aliena, cùm ampliùs poteſtati illius, qui verus dominus eſt, reſiſtere non potes, tandem illi permittere aut reſtituere, ſed inuitum. Vide an non rem exponat ſimile hoc. Pia legata, quæ relinqui propterea poſſunt, ſunt, legare pauperi, alimenta Religioſis viris, ſtudioſis, dotem pauperibus, Eccleſiæ ornamenta & inſtaurationem, &c. Si eam tibi dignatus fuerit Dominus dare mentem, vt è

terris excedens, heredem eum relinquas, benè tecum agetur; erit enim sic tibi heres, & tu illi, ac tibi etiam ipsi similiter, si, cùm in cælo perpetuò laudaturum Dominum te speres, hic, vbi sæpiùs offendisti eum & inhonorasti perituris bonis, laudatorem diuinæ bonitatis tibi sufficias; & si propugnatorem regni eius, ac zelatorem honoris illius, quique propaget fidem apud infideles, & apud hæreticos, pro te in terra relinquere Dei gratiâ possis, erit vnde in æternum gaudeas. Fiet hoc per posteros stirpis tuæ, quos si bonis auges, augere posses & veris bonis, & ad pia aliqua exercitia obligare, seu eleëmosynas, seu menstruam communionem; vt hereditas non sit profana, sed sacra. Vides legari & relinqui posteris amplas hereditates, vt insignia gerant gentilitia, vt nomen; vides institutos sacros Ordines militares, id est possessiones aliquas eo fine nobilitati tributas, vt ad exercitia pietatis inuitarentur dulci escâ vtilitatis; cur non imitari potes in tua familia, & æmulari, vt sic etiam pietatis studium foueas in posteris? Religiosus quid aget? plurima habet; quærat ille quos conuertat ad Dominum, quærat qui loco suo militent Deo, eosque non solùm inuitatione, sed exemplo & oratione: quem vel quos hoc modo nactus fuerit heredes, vt sic loquar, iuuet quoad fieri potest, in spiritu; efficiatque vt ipsi eandem probent tibi & sibi industriam.

Octauò, legare etiam suadeo suo aduersario, atque ita ostendere sese filium Patris sui cælestis, ad quem properat æger; quia plenitudo legis, dilectio est. *Rom. 8.*

Nonò, inter temporalia sunt munia quæ gessimus, de quibus videndum, vti & de bonis, vt iis relinquantur, qui idonei sunt, quibusque sit ad salutem futurum, non vitiorum, aut improbitatis auxilium.

Decimò, de liberis eorumque educatione maior sit cura, & quoad humanitus licet, prouide vt salui æternùm sint.

Vndecimò, animam sincerè per confessionem, etiam generalem si ita videtur confessario, expurga tempestiuè. Si quos habes aduersarios, concilia tibi; & à tuis etiam veniam pete. ideoque per Canonem sancitum, vt medicus tertiò non reuertatur ad eum, qui animæ suæ curam despicit.

Duodecimò, sacram communionem etiam publicè postula, neque videndum quid homines dicant, sed quid animæ tuæ expediat. domus tua ardet, & non vis publicè aquam adferri? corpus ægrum est, nec pudet medicum sæpiùs te visitare: anima ægra est, & veremur, ne accedat medicus & pastor animarum nostrarum, salus & liberator noster? At dicent te mori. Ad hoc natus

tus es, & viuis. Aliud sæpè in Principibus, à quibus salus publica penderet: verùm in priuatis nônne videtur esse hoc, erubescere Dominum confiteri; quem paulò pôst optabis, vt te confiteatur coram curia sua, & in die iudicij coram orbe terrarum?

Decimotertiò, sacram vnctionem postula, dum adhuc vigent sensus, & responde, si potes, ad preces Ecclesiæ: saltem ad singulas vnctiones contritionem excita; post eam gratias age, & protestationem sequentem tibi legi cura. Obserua autem, vt dixi, diligenter occasiones, quas habes promerendi Indulgentias, ratione sacrorum numismatum, aut congregationis, siue Ordinis cui adscriptus es. Magna certè imprudentia eas negligere; & quas breui oratione redimere posses, pœnas grauissimas malle experiri. Neque solùm ipse Indulgentias promerearis; sed pete, vel cura peti ab aliquo, vt defuncto mox, ratione numismatum, tibi applicent Indulgentias. Neque omitte occasionem confitendi, non ex scrupulo, sed desiderio placendi Deo, & augendi gratiam. Itaque quando copia est confessarii, etiam quotidie confiteri posses, & maximè sub exitum vitæ.

Decimoquartò, obserua, si Religiosus es, Primò, obedientiam in omnibus accuratè: gratissimum id Deo sacrificium. Secundò, numquam querere de vllo; nihil particulare pete nec admitte, sed paupertatem exerce. reculas verò omnes Superiori resigna tempestiuè. Tertiò, caue, quoad potes, ne denuderis; & hoc à Domino postula amore castitatis. Quartò, roga eos, qui te visitant, vt pro te officia faciant, quæ præstare nequis: vt sunt, meditari, cantare, salutare Ven. Sacramentum, officia humilia obire. Quintò, quotidie, si potes, confitere, & communica. Pôst generalem confessionem, & Litanias recita. Sextò, pete, vt aliquid pii legant qui accedunt, maximè ex Euangelio, & de beata vita. Septimò, a sacerdote, vel Superiore, manè & vesperi pete benedictionem, quemadmodum etiam quoties potio sumenda est.

Decimoquintò, cura, vt in conspectu tuo sint piæ imagines, maximè crucifixi, & sæpè cor eleua in Deum. D. Augustinus septem Psalmos pœnitentiales descriptos habebat, & magna cum contritione recitabat, dicens: non oportere Christianum sine pœnitentia mori. Post hæc, imò citiùs, excludunt aliqui à se vxorem, & liberos, vt se totos cum Deo iungant, vt sæcularium omnem curam deponant. Quem enim, ait August. morbus vrget, & pœna terret, ad veram vix veniet satisfactionem; maximè, cùm filij, quos illicitè dilexit, sint præsentes; & vxor, & mundus ad se vocet. Admitte verò tum viros verè bonos, qui te ad mortem iuuent comparare: committe iis animam tuam, qui non negligunt suam.

August. de pœnit. dist. 7. c. Nullus.

ſuam. Sanè laudabile omnino eſt: immò oportet hos non otioſè adeſſe, ſed dum tempus eſt mercatus, ſuauiter actibus virtutum, quoad res patitur, infirmum ditare, & confirmare. Sanctos fingere potes lecto adſtare, imprimis B. Virginem ſolatium noſtrum: & obſerua diligenter, piamque conſuetudinem, dum ſanus es, indue, quotidie dum incumbis, ſic Sanctos quaſi præſentes compellandi, & iis te commendandi.

Decimoſextò, prouide, vt aliquis te ſępiùs aquâ benedictâ adſpergat, & tibi pias iaculatorias in aurem pronuntiet, quibus refocilleris; etiamſi vitæ ſignum non dederis. Sæpè enim eiuſmodi rebus infirmi valdè recreatur, etiamſi id ſignificare nequeant. Exercendi verò potiſſimùm actus fidei, ſpei, & maximè caritatis & contritionis: idcoque Symbolum Apoſtolorum conuenit recitare, & pias aſpirationes & ſuſpiria ad Deum, maximè ex Pſalmis collecta, quæ amorem in Deum, fiduciam & contritionem ſpirent, vel ſimiles affectus: vtpote, *Credo, Domine, in te ſpero, & diligo te ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex tota mente mea, ex totis viribus meis. O vtinam te numquam offendiſſem! ex te enim, & in te, & pro te ſunt omnia.* Matth. 5.

Nota, vtile eſſe, dum quis ſanus eſt, quotidie dum incumbit, imaginari crucifixum ante ſe; & deoſculari Primò, pedes cum Magdalena, ex amariſſima & amoroſa contritione; Secundò, genua, quæ pro me flexit Rex regum in incarnatione & paſſione, & fidei actum exercere; Tertiò, manus, quas aperuit, & impleuit nos benedictione; ac ſpem erigere; Quartò, cor ſeu latus, & amoris actus elicere toto corde, & proiicere ſe in manus eius, cum plena reſignatione; votaque, ſi Religioſus es, renouare.

Nota diligenter, quia hoc, etiamſi alia deſint, ſolùm ad ſalutem ſufficit.

Nota præterea, expedit quotidie dum incumbis, paciſci cum Domino, & proteſtari vt omnes reſpirationes ſint & amoris aſpirationes, & tui oblationes, fiant in vnione omnium meritorũ Chriſti Domini; vti & petitiones eorum quæ ad ſalutem neceſſaria; & gratiarum actiones pro innumeris beneficiis, vt ſic in via incipias, quod perpetuò facturus es in patria.

Deniq; cùm venerit tempus, propter quod omne datũ eſt, vnde pendebit æternitas, ſtudeat vnire ſe Deo infirmus, & ad hoc, crucifixũ ſtringat, ſi poteſt, animo & brachiis, & candelã alterâ manu teneat, & corde dicat: *Diligo te* IESV, *toto corde meo*, in eoque actu perſeueret, *in finem, & in æternum. Amen.* Sæpè autem repetat, *Ieſus, Maria*, vt indulgentiam obtineat.

De

De tentationibus in morbo occurrere solitis & remediis.

Prima est fidei: quæ contemnenda, nullaque argumenta admittenda, sed ad Deum oculi attollendi, dicendo magno cum amore: *Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Credo quod Ecclesia credit, præterea nihil.* Secunda, desperationis, sed confessione factâ sincerè, & contritione excitatâ, nihil est quòd anxii simus; plures pro nobis quàm contra nos. & cùm impossibile sit hominem præterita omnia in memoriam reuocare, præsentes circumstantias omnes ob distractiones atque ignorantias attendere; futura verò minimè prouidere queat; disce hoc vnum requiri, vt bonâ fide, & sincerè quæ salutis sunt agas, & cætera diuinæ bonitati cõmitte. Superuacua anxietas numquam prodest; tum quia magis perturbat, minusque sinit ea quæ salutis considerare; tum quia Dei iustitiæ fieri satis à nobis non potest vnquam, sed confidere bonitati eius oportet; tum denique quòd postquam omnia fecerimus, æquè inutiles serui simus, idque solùm habituri, oportere nos in bona fide, & morali diligentia acquiescere. Secundò, cogita Angelum Custodem, sanctos Patronos quasi adstantes, ante omnes B. Virginẽ solatium nostrum, certoque loco, sicut lectulum Salomonis septuaginta fortes ambiunt, eosque inuoca; Tertiò, vel maximè Dominum præsentem, & sæpè eiusmodi iaculatoriis vtere quæ fiduciam prouocent: vt sunt, Marc. 9.

In te Domine speraui, non confundar in æternum. Psalm. 30.

Etiamsi occideris me, Domine IESV, *in te sperabo.*

Recordare, Domine, quanto pretio emeris me, tuus ego sum, saluum me fac.

O IESV, *spes mea & refugium. susceptor meus & liberator meus, etiamsi consistant aduersum me castra, non timebit cor meum: si consurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo.* Psal. 26.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Psalm. 72.

In te confirmatus sum ex vtero, de ventre matris meæ: tu es protector meus. Psalm. 26.

Alia est tentatio præsumptionum & illusionum, quibus responde cum Propheta: *Ego autem mendicus sum & pauper* (quasi dicat, Non sum ex iis quibus ista debentur) *Dominus sollicitus est mei; videbo Dominum in terra viuentium, & id sufficit mihi.* Præ- Psalm. 39.

sumptio verò, si cogites, quòd nesciat homo, amore an odio dignus sit, Dei gratiâ reprimi potest. Deus bone, cùm iustitiæ nostræ sint vt pannus menstruatæ, cùm de peccato propitiato iubeamur à Spiritu sancto non esse sine metu, cùm agatur de æternitate, cùm nihil ex nobis quasi ex nobis possimus, ac proinde quasi furtum & rapina sit, sibi præfidere; quis iam iam ad iudicem trahendus, peculatus aut maiestatis læsę crimine se obstringet, & Dei ac iudicis sui gloriam rapiet sibi, de qua dixit, Gloriam meam alteri non dabo? dic igitur cum Propheta:

Eccli 5.

Psalm. 113. *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.*

Omnia in nobis operatus es, Domine.

Luc. 17. *Cùm omnia feceritis, dicite, Quia serui inutiles sumus.*

Psalm. 8. *Domine, quid est homo, quòd memor es eius; & filius hominis, quia reputas eum?*

Vtile amplecti Christum Dominum, stringere illum amorosis amplexibus, & sic in manus eius commendare spiritum suum.

Protestatio moribundi.

O Pater misericordissime, Deus meus, ecce ego creatura tua, redempta sanguine vnigeniti filij tui ad te venio, creatorem meum, ob quem creatus sum, ob quem vixi, propter quem & in quo mori cupio: venio ad te ad quem millies suspiraui: ad te venio, quies mea, spes mea, amor meus & desiderium oculorum meorum. Hei mihi quia incolatus meus prolongatus fuit, multùm incola fuit anima mea! Vtinam cum Apostolo dicere possem: Bonum certamen certaui, cursum consummaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ; quam reddes mihi iuste iudex! O pater misericordiarum, quamuis sim minimus discipulorum tuorum, & indignus vocari filius; venio tamen magna cum fiducia, & me proijcio in amplexus & brachia suauissimæ prouidentiæ & misericordiæ tuæ, & quantum possum doleo, quòd te aliquando dereliquerim fontem aquæ viuæ, à te recesserim vita mea, tui oblitus fuerim, qui omni momento quasi omnium oblitus esses, numquam oblitus es mei. O vtinam numquam te offendissem, Deus meus, Deus cordis mei, & omnia! Suscipe hoc ab intimo cordis mei ardens votum, ac desiderium meum; dum tempus est miserendi, respice ad illud, & miserere mei. Scis enim, Domine, vti spero, quia amo te plus quàm me, & super omnia, quæ sunt, & esse possunt. Scio cui credidi, scio quia potens es depositum cordis mei seruare, scio quia cor contritum & humiliatum non despicies, neque vmquam proij-

Psalm. 119.

2. Timoth. 2.

2. Tim. 1.

cies

cies me: paratum enim cor meum Deus, paratum cor meum, facere voluntatem tuam. Etiam scio quòd diligentem te diligis, & ad eum venies, & accipies ad te ipsum. O felix hora! quando liberabor de corpore mortis huius? quando veniam ad te, quando venies, & consolaberis me? Priusquam autem abeam, & ampliùs non ero, cupio diuinæ bonitati tuæ in hac lacrymarum valle toto corde incipere offerre sacrificium laudis, vt deinde ostendas mihi salutare tuum. Gratias igitur ago tibi infinities, quòd ab æterno dignatus fueris de me amanter cogitare, & in tempore creare ad imaginem tuam; &, quando venit plenitudo temporis, redimere sanguine vnigeniti filij tui, toties mihi parcere, & de tenebris peccati toties me reuocare in admirabile lumen suum. Quid verò, ô Domine IESV, pro laboriosa vita & acerbissima morte tua, & quòd toties me pascere dignatus es corpore & sanguine tuo; quid tibi inquam retribuam, sponse & deliciæ animæ meæ? abyssus nihili mei, & miseriarum mearum inuocat abyssum bonitatis & immensæ caritatis tuæ, in voce quinque cataractarum, & vulnerum tuorum: in his enim tota spes, & fiducia mea: propter hæc, & oceanum misericordiarum tuarum, etiamsi occideris me, in te sperabo. & scio, ô caritas immensa, Deus meus, non confundes faciem meam, sed adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Quis mihi tribuat, vt cum omni affectu cælestis curiæ, omnium Angelorum, & Sanctorum, & sanctissimæ Matris tuæ, te pro hoc arctissimè amplecti possem; vt omnium earum, & omnium creaturarum vocibus te laudem atque glorificem? Accipe, Domine, cor meum in holocaustum, quod iam totum tibi præsto: oculos meos, vt te solum videant, & in te omnia; aures meas, vt non audiant vocem alieni; linguam meam, & labia mea, vt cantent tibi, gloria mea; manus meas, vt amplectantur te, pedes meos, vt gradiar ad te: omnia denique membra & ossa mea dicant: Domine, quis similis tibi? Benedicat anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius: benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Abnego omnia terrena hæc, quia in te vno omnia habeo; abnego me, quia tuus sum ego, & viuo ego, iam non ego; viuis autem in me Christe IESV, & diligo te ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex tota mente mea, ex totis viribus meis. Pone ergo me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me: & si fortè contingeret vi morbi, aut hostis fallaciâ, aliena ab his me cogitare, vel loqui, ea reuoco & abrenuntio, & contestor coram te, Deus meus, & te, ô Beatissima Mater mea, & virgo Maria, & vobis, Angeli mei, quia in fide Romana Catholica viuere volo & mori: & in Deo ac Domino meo solo confido & meritis eius, & amo illum super omnia,

nia toto corde, totâ animâ meâ, & vsque ad extremum spiritum, amare volo. Quidquid contra hæc tam sanctè, tantaq; voluntate concepta mihi hostis suggesserit, nullum cupio esse in tribunali tuo, ô Deus, atque omnino abominor, execror, & abiuro, hocq; testamentum in die iudicij solum volo validum esse, quod paratus sum sanguine meo signare, pro quo, & pro te, ô Deus meus, millies mori opto, vt tibi viuam, cui omnia viuunt; tibi moriar, dulcissime IESV, *qui amore mei dignatus es mori.*

Sententiæ, quibus fidei, spei & caritatis actus exercere potest infirmus.

FIDEI ET FIDVCIÆ ACTVS.

Iob 19. *Scio enim quòd Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle meâ, & in carne mea videbo Deum meum; quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. reposita est hæc spes mea in sinu meo.*

Marci 9. *Credo, Domine, adiuua incredulitatem meam.*

Isaiæ 54. *Noli timere, quia non confunderis, neque erubesces: non enim te pudebit, quia confusionis adolescentiæ tuæ obliuisceris, & opprobrij viduitatis tuæ non recordaberis ampliùs.*

Ierem. 29. *Ego scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus, cogitationes pacis, & non afflictionis: vt dem vobis finem & patientiam. & inuocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam vos: quæretis me, & inuenietis.*

Ezech. 33. *Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat.*

Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam.*

Isaiæ 50. *Iuxtà est qui iustificat me, quis contradicet mihi? stemus simul, quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus meus, auxiliator meus, quis est qui condemnet me?*

Ioan. 5. *Qui credit in filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.*

ACTVS

ACTVS SPEI.

Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget eos tormentum mortis. Sap. 3.

Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Ioan. 11.

Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. Dicite pusillanimis, Confortamini & nolite timere. Isaiæ 35.

Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Rom. 5.

Noli timere; plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis. 4. Reg 6.

Clamauit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Psalm. 90.

Quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Ibid.

Etsi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Psalm. 22.

Inuoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. Psalm. 49.

Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius, vt eruat à morte animas eorum. Psalm 32.

Iuxtà est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Psalm 33.

Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Ibid.

In Deo salutare meum, & gloria mea: Deus auxilij mei, & spes mea in Deo est. Psalm. 61.

Respicite filij nationes hominum, & scitote quoniam nullus sperauit in Domino, & confusus est. Eccli. 2.

Noli timere, ego sum primus & nouissimus; & viuus, & fui mortuus. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Apoc. 1.

Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodò confidenter state, & videbitis auxilium Dei super vos: credite in Domino Deo vestro, & securi eritis. 2. Paral. 20.

ACTVS CARITATIS.

Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Psalm. 72.

Clamaui ad te, Domine; dixi, Tu es spes mea, portio mea in terra viuentium. Psal. 141.

Pars

Pars mea Dominus, dixit anima mea, propterea expectabo eum.
Thren 3. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

Psal. 41. Transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. In voce exultationis & confessionis sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi; salutare vultus mei, & Deus meus.

Psal. 114. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi, quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. Placebo Domino in regione viuorum.

Psal. 117. Non moriar, sed viuam, & narrabo opera Domini:

Rom. 14. Siue viuimus, Domino viuimus; siue morimur, Domino morimur. siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus.

Philip 3. Saluatorem expectamus Dominum nostrum IESVM Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.

Isaiæ 12. Ecce Deus saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo: quia fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem.

Matth. 28. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem sæculi.

Exodi 23. Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem paraui tibi.

Psal. 41. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

Apoc. 21. Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors vltrà non erit, neque luctus, neque clamor; neque dolor erit vltrà, quia prima abierunt.

Psal. 30. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te!

Psal. 83. Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum, & caro mea, exultauerunt in Deum viuum. Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Beatus vir, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit; in valle lacrymarum, in loco quem posuit.

Sap. 12. Quàm bonus & suauis est, Domine, spiritus tuus!

Sap. 11. Diligis omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti: parcis autem omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.

Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.

Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret.

Ierem. 31. In caritate perpetua dilexi te. attraxi te miserans.

Ego

Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo IESV *meo. Dominus Deus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorum, & super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.* Abacuc 3.

Viuo ego, iam non ego: viuit verò in me Christus. Quòd autem viuo in carne, in fide viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Gal.2.

CAPVT XXVI.

Contemplatio de Vita æterna, fine ac termino viæ nostræ.

PRÆLVDIVM I. Contemplare cælum apertum, vt suprà in imagine de æternitate, vel gaudio virtutis expressum habes.

II. Roga Dominum, vt viam tuam sic dirigat, vt ad vitam peruenire possis ac creationis tuæ terminum.

PVNCTVM I. Considera cælum apertum, & in terra studia omnium hominum, velut ex editissimo monte, & vide, quæso, quorsum tot labores suscipiantur, tam longa studia totque pericula adeantur. Videbis aliquos ex ijs quasi speciosâ viâ tēdere gradatim ad honores, etiam ad regna suspirare: tum conuerte ad cælum apertum oculos, & audi Dominum dicentem, Veni & posside regnum tibi *Matth.25.* paratum à constitutione mundi, quod quotidie tibi aduenire postulas. Quale autem id regnum, attēde. Primò, quàm frequens populo; Numquid (ait Iob) est numerus *Iob 25.* militum eius? Aspice Angelorum choros, & totidem ab altera parte Sanctorum, neque hos vt ciues tātùm intuere, sed singulos vt Reges prudentissimos & sapientissimos & potentissimos esse certò scias, & latissimè dominari. Vnde dicitur Rex regum Christus IESVS, ipseque promittit tibi dicens: Qui vicerit, possidebit hæc, & *Apoc.3.21.* ero illi Deus, & ille erit mihi filius. & rursum, Qui vicerit

dabo

dabo ei ſedere mecum in throno meo,„ ſicut & ego vici, & ſedi cum Patre meo in regno eius. Secundò, vide quanta bona regni illius. poteſtas ibi ſumma: omnia enim quæ

Apoc.2. volunt Beati, verbo vno faciunt ac habent. vincenti, ait Dominus, ac cuſtodiēti vſque ad finem opera eius, dabit Dominus poteſtatem ſuper gentes. ô quantæ illic opes, deliciæ, diuitiæ! Et hæc ibi omnia pura ſine vlla miſeriarum commixtione: hîc verò, quanta mala permixta bo-

Hom.66. ad pop. Antioch. nis! Ne diadema reſpicias (ait Chryſoſtomus) ſed curarũ tempeſtatem: neque purpuram intuere; ſed animam, ipsâ purpurâ magis nigreſcentem. non ita corona caput circumdat, ſicut animam ſollicitudo. Iam vide quanto nihilominus ſtudio per fas & nefas terrarum regna petantur, & tu etiam regno cælum vim facito, & cum vio-

Matt.11. lentis rapias illud. Ac propone illud omnibus, & pri-

Matt.6. mùm quære, perque paupertatem ſperne omnem mundi gloriam & vanitatem.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, alios in hoc orbe immensâ cupiditate aurum congregare, & numquam dicere Sufficit: tu verò aſpice in ciuitate Dei tui quantæ tibi

Tob 13. paratæ ſint opes. Portæ Ieruſalem ciuitatis tibi promiſſæ

Apoc.21. ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabũtur, & ex lapide pretioſo omnis circuitus murorum eius. Et erat ſtructura eius ex lapide iaſpide, ipſa verò ciuitas aurum mundum, ſimile vitro mundo, & fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioſo ornata, & ſingulæ portæ erant ex ſingulis margaritis, & plateæ ciuitatis aurum mundum; & hæc tibi parata ſunt & oblata. Si vera hæc, vbi es auare, & conquiſitor huius ſæculi? cur eligis terram mortuorum pro terra viuentium? terræ fruſtum pro ciuitate Ieruſalem? Conſidera Secundò, quomodo Dominus Deus, vt animum auocaret humanum ab opibus coaceruandis, comparauerit regnum cælorum theſauro abſcondito in agro, quem qui inuenit homo, abſcondit, per humilitatem ſcilicet, & prę gaudio illius vadit, & emit agrum illum. Theſaurus

ſaurus autem ille eſt diuinitas. Rurſum eum comparauit margaritæ, quam vt quis emere valeat, neceſſe habet omnia diuendere. Si igitur in vna margarita, in vno theſauro omnia habeas in æternum parata bona, cur, quæſo, Chriſtiane, turbaris erga plurima, cùm vnum ſit neceſſarium? cur momentaneas opes æternis & præparatis præponis?

Pvnctvm III. Conſidera alios tendere incredibili inſaniâ & cupiditate ad voluptatem, & pro ea honores, opes, Deum repudiare; tu verò aſpice tibi paratum in cælo paradiſum, & quæ in eo parauit Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis ſolatia, & liquidiſſimas voluptates, de quibus Pſalmiſta, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Cibabit illos Dominus pane vitæ & intellectus, & aquâ ſapientiæ ſalutaris potabit illos. Conſidera ibi nuptialem cænam tam opiparè paratam, adeò vt Iſaias dicat, Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus ijs qui diligunt eum. Appende in ſtatera iuſta & non mendaci mundi ſolatia & æterna, & intra in gaudium Domini tui. Vt meliùs autem intelligas bonorum cæleſtium magnitudinem, collige te & expende, quæ ſit longitudo, latitudo, altitudo, profunditas eorum. Longitudo: erunt enim æterna, erunt ſecuriſſima & immutabilia bona, numquam totâ æternitate quidquam aut tempore aut vſu aut tædio ijs detrahetur. Latitudo verò tanta eſt, vt omnem omnino complectatur felicitatem, quam intellectus concipere, aut voluntas poteſt deſiderare. Intellectus enim replebitur Deo ſummo bono: hæc etenim eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Iesvm Chriſtum. Cùm igitur obiectum ſit nobiliſſimum, & clariſſimè videatur, & in eo omnia, & ardentiſſimè ametur; ſummum omnino gaudium eſſe oportet. Voluntas certè gaudio implebitur & ſatietate incomparabili, vt nihil vltrà deſiderare poſſit; ſed

Pſal.35. *Iſaia 64.* *Ioan.17.*

ſed erit plena Deo quaſi deificata. Memoria verò plena bonis omnibus, ex recordatione Dei, quem vnum cogitabit, & beneficiorum illius. Imò ex hac viſione ſimilis erit Deo anima: memoriâ enim cum lumine gloriæ quaſi ſimilis Patri, ſe ab æterno ex vi luminis cognoſcenti; verbo intellectus ſeu viſione; Filio ſeu Verbo Patris; volũtate & amore anima Spiritui ſancto aſſimilatur. Nec ſolùm hæ potentiæ implebuntur gloriâ Dei, ſed inſuper accedent perfectiſſima ſenſuum omnium oblectamenta. Iuſti omnes fulgebunt ſicut ſol, & videbunt ciuitatis ſanctæ Ieruſalem ſplendorem: audient perpetuum illius Alleluia & ſuauiſſimam ſymphoniam; audient laudes Dei perpetuas, & ſuas, iuxta illud Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium Domini tui: guſtabunt verò, & videbũt quàm ſuauis ſit Dominus, & panem Angelorum omne delectamentum in ſe habentem comedent in regno Dei: odorabuntur thymiama ſuauiſſimum: & quod ad tactum attinet, nullâ aſperitate ille offendetur, ſed ſuauiſſimè, abſque turpitudine afficietur. Sublimitas verò gaudiorum cæleſtium quanta ſit, attende ſedulò; nullum certè creatum ijs comparari poteſt. gaudent enim beati de Deo, eiuſque bonis; Primò, intrinſecis, potentia, ſapientia, bonitate, liberalitate, dulcedine ac pulchritudine eius; Secundò, extrinſecis, id eſt de gloria, quæ illi prouenit ex dignitate humanitatis Chriſti, ex B. Virginis perfectione, ex Eccleſiæ triumphantis ſplendore, ex fortitudine & victoria militantis, denique ex pulchritudine vniuerſi. De his bonis Dei ſui gaudet anima magis quàm ſi ſua eſſent; amat enim illum pluſquam ſe totis viribus ſuis. Poſtremò vide quæ ſit profunditas theſauri cæleſtis, & abyſſi bonitatis; infinita planè eſt; atque ita ex ea, totâ & longiſſimâ æternitate ſemper noua Beatis gaudia dimanabunt.

Matt. 25.

PVNCTVM IV. Conſidera Primò, non vnum regnum cælorum te in cælo habiturum; ſed totidem quot ſunt

ſanctæ

ſanctæ ac beatæ animæ. nam præterquam quòd illæ ſint verè cæli, & ſedes Dei præſtantiſſimæ; ita de illarum felicitate ac tua ipſius ob caritatem perfectam lætaberis. Aſpice igitur agmina Angelorum & Sanctorum, gratulare illis de numero & tibi, zeloque animarum ſuccenſus eundem augere ſtudeas. Secundò conſidera, quos illic notos & patronos iam habeas: contemplare, vt intentis oculis luctantem in mari ipſi in portu apertis vlnis expectent, inuitent, & celeuſma cantare incipiant.

PVNCTVM V. Conſidera quanta ſit corporum beatorum futura excellentia: fulgebunt enim iuſti ſicut ſol in regno patris eorum, eruntque abſque ruga, & abſque macula. erunt impatibilia, neque eſurient, neque ſitient ampliùs: erunt agilia; & ſicut ſcintillæ in paradiſo Dei ſui diſcurrent: erunt ſubtilia, & ſicut Angeli Dei. Poſt hæc expende quàm æquum ſit exiſtimare Patrem cæleſtem filijs & electis ſuis immenſa bona in patria præparaſſe; cùm in hoc mundo tanta tribuere reis, exulibus & blaſphemis dignatus ſit. Deinde Dei Filij infinitam caritatẽ; qui pretio tanto redimere nobis ea voluerit, & Spiritum ſanctum de cælo mittere. Obſtupeſce ad hæc, ô anima mea, ſuſpira ad illum, & dilige eum ex toto corde tuo; & ſic ratiocinare: Veráne hæc gaudia ſunt, & ego torpeo? Falſane mundi, & ego ea ambio? Quid me facere pro æternis oporteret, ſi ea crederem, ſi ſperarem, ſi amarem? *Matth 13.* *Epheſ. 5.*

O R A T I O.

QVàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiſcit, & deficit anima mea in atria tua: ſitiuit anima mea ad te Deum fontem viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? ecce defecit in ſalutare tuum, & anhelat ad te, anima mea: cucurri enim in viam mandatorum tuorum, & laboraui in vinea tua, Deus meus. O requies mea, quando requieſcam in te? quando abſterges omnem lacrymam ab oculis meis? O fons aquæ Pſalm. 41.

vitæ, quando inebriabor ab vbertate tua? O quàm magna est multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te! etiãsi liceret vnâ horâ tãtùm eam gustare, liberè deberem omnia mundi gaudia sæculis plurimis abnegare. At verò æterna sunt, & regni tui Deus meus non erit finis, gaudij nullus terminus, & felicitatis mensura bona & conferta & coagitata. Ibi tota virtus erit videre, ô anima, quod amas; & summa felicitas, amare quod vides: & ibi beata vita in suo fonte bibitur, vbi veritatis visio clarißimè aperitur. Ibi hymnidici Angelorum chori, ibi societas ciuium supernorum, ibi dulcis solemnitas à peregrinationis huius labore redeuntium, ibi festiuitas sine fine, æternitas sine labe, serenitas sine nube. Ibi quidquid amabitur, aderit; nec desiderabitur, quod non aderit. Omne quod ibi erit, & quod est, bonum erit, & tu, summe Deus, summum bonum eris omnino beatißimum. Ibi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus Esse, quod erit in fine sine fine. Quod enim, ô Deus, præparasti diligentibus te, fide non capitur, spe non attingitur, caritate non apprehenditur, desideria & vota transgreditur, acquiri potest, æstimari non potest. O verè felix & gloriosa societas! ô sanctum conuiuium, ô desiderabiles epulæ! vbi nimirum anxietas nulla, nullum poterit esse fastidium, quin satietas summa, & summũ inerit desiderium. O beata regio paradisi! ô beata regio deliciarũ! ad quam suspiro de valle lacrymarum: vbi sapientia sine ignorãtia, memoria sine obliuione, intellectus sine errore, ratio sine obscuritate fulgebit: vbi homo videbit Deum ad voluntatem, habebit ad voluptatem, fruetur ad iucunditatem: in æternitate vigebit, in veritate fulgebit, in bonitate gaudebit. Quæ ergo nos tangit vesania, vitiorum sitire absynthium, huius mundi sequi naufragium, vitæ labentis pati infortunium, impiæ tyrannidis ferre dominium, & non magis conuolare ad Sanctorum felicitatem, ad Angelorum societatem? Ibi vacabimus, & videbimus quàm dulcis sit Dominus, & quàm magna multitudo dulcedinis eius. O beata visio, videre Deum in seipso, videre in nobis, & nos in eo, felici iucunditate, & iucundâ felicitate! O vita, vita vitalis, vita sempiterna, & sempiternè beata; vbi gaudium sine mœrore,

requies

Aug. l. 22. de Ciuit. Dei.

Aug. sup. Ioannem in Homil. *ego sum pastor bonus.*

Aug. l. 22. de Ciuit. Dei.

Bern. in serm.

Hug. Vict. de Anima c. 4. l. 1.

l. 4 c. 4.

requies ſine labore, dignitas ſine tremore, opes ſine amißione, ſanitas ſine languore, abundantia ſine defectione, vita ſine morte, perpetuitas ſine corruptione, beatitudo ſine calamitate! O bone Ioan.14.
IESV, *in domo Patris tui manſiones multæ ſunt, & abiiſti parare mihi locum; ſine igitur, precor, poſtquam deſertum peregrinationis huius peragrauero, peruenire in regnum tuum; fac vt permaneam in te, ô vitis vera, & bibam vinum nouum in regno Patris tui. Aduena ſum & peregrinus; ſed memento, quia apprehendiſti* Iſaiæ 41.
me ab extremis terræ, & à longinquis vocaſti me. Dic ergo mihi, cùm feſſus de via & vita hac venero, Seruus meus es tu, elegi te, & non abieci te: ne timeas, quia ego tecum ſum; ne declines, quia ego Deus tuus. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, & glo- Iſaiæ 43.
rioſus; ego dilexi te, ego ſum, ego ſum Dominus, & non eſt abſque me Saluator. Sitiam, & veniam ad fontem aquarum viuentium, & potabis me; famebo, & ſatiabis me; non eſurient, neque ſitient, & non percutiet ſeruos tuos æſtus & ſol, quia miſerator eorum reges eos, & ad fontes aquarum potabis eos; lugebo, & abſterges lacrymam ab oculis meis; pauper ero, & dabis mihi diadema ſpeciei, miſer ero, & beabis me; nudus, & indues veſtimentis lætitiæ; deſolatus, & conſolaberis me: & iam non erit ampliùs luctus, neque dolor, ſed triſtitia mea vertetur in gaudium, & videbo te, & delicijs affluam, & mirabitur & dilatabitur cor meum, & ſciam quia tu es Dominus, ſuper quo non confundentur qui exſpectant Iſaiæ 49.
eum. Exſpecto, Domine, & expeto vt ponas deſertum noſtrum in delicias, & ſolitudinem eius quaſi hortum tuum: credo videre bona Domini in terra viuentium: gaudium enim & lætitia inuenientur in ea, gratiarum actio, & vox laudis & lætitia ſempiterna ſuper capita eorum. In te, Domine, ſperaui: fac, quæſo, miſericordiam cum ſeruo tuo, vt non confundar in æternum. Amen.

Praxis ad amorem cæleſtis patriæ concipiendum.

QVæcumque in hoc mundo bona vides, alia ac infinitè meliora te habiturum Dei benignitate confide; Secundò, quæ-

eumque mala, iis omnibus te ęternùm cariturum; Tertiò, si quæ tibi eripiantur, æterno thesauro per patientiam scias concludi: si quæ verò abneges, aut ex Dei amore largiaris, ea non solùm conseruare te tibi persuadere debes, si te fidelem profitearis, sed centuplum tibi reddendum à Domino Deo tuo.

IACVLATORIÆ.

1. Cor. 2. *OCulus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt eum.*

2. Tim. 4. *Reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus iudex, non solùm autem mihi, sed & his qui diligunt aduentum eius.*

Psal. 26. *Credo, videre bona Domini in terra viuentium.*

Iob 19. *Rursum circumdabor pelle meâ, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum.*

CAPVT XXVII.

De officio Sacerdotis.

QVinque capita huius mihi esse videntur. Primum, præire populo vitâ ac moribus; Secundum, docere populum; Tertiũ, curare illius infirmitates; Quartum, orare pro eodem; Quintum & maximum, pro illo & mundo vniuerso sacrificare. Hęc peculiari tractatu prosequar, & quidem postremo loco; tum quòd cetera omnibus ferè communia sint; tum quòd muneris dignitas, quam etiam indignissimo mihi Dominus est conferre dignatus, compellat singulariter zelare pro principibus populi Dei.

SECTIO

SECTIO I.

Exercitium de officio Sacerdotis in partes septē, pro septem diebus hebdomadæ diuisum.

PRÆLVDIVM I. COMPOSITIO LOCI. Constitue te coram Deo, vnà cum vniuerso hominum genere, eorumque multitudine innumerabili, vt est arena in littore maris.

PRÆLVDIVM II. Pete humillimè gratiam, vt scias quod sit officium Sacerdotis, & exequaris.

PVNCTVM I. Considera coram Deo vniuersum, vt dixi, genus hominum; & obserua, vt singulis sua munia Rex summus, Dominus, & Paterfamilias tribuat: summū autem inter ea esse sacerdotium. Primò, respectu populi: Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis. Secundò, respectu Dei: quia cùm alij circa alia versentur, Sacerdotes circa personam Regis summi; quam quotidie vestiunt speciebus sacramentalibus, deferunt ac distribuunt. Vide, quāta dignitas Sacerdotum! Hinc viri Sancti, vt Antonius, manus Sacerdotum deosculari cupiebant; S. Franciscus priùs illos, quàm Angelum venerari; Cōstantinus in Cōcilio, non nisi iuberetur, considere; S. Catharina Senensis eorum vestigia deosculari solebat: & in veteri testamento, summa illis reuerentia, vt ab Abrahamo Melchisedec, & summa priuilegia deferebantur; adeò, vt etiam morte moreretur, qui obedire nollet Sacerdotis imperio. O Rex regum, & Domine dominantium, quanto te amore ac honore prosequi debemus; qui de stercore elegisti nos, vt collocares cum principibus populi tui! Quàm vereri debemus, ne qui plus ceteris in hoc mundo accepisse cernimur,

Hebr. 5.

Deut. 17.

Greg. hom. 9. in Euang.

nimur, à te, auctore mundi, grauiùs inde iudicemur! O quàm triste tibi accidit esse multos, qui nesciunt te Dominum, neque officium sacerdotale; qui in taberna vendunt primogenita sua, vt Esau pro pulte, sic hi pro vino! propter quod olim lex mandabat: Qui altari seruiunt, vinum & siceram non bibant. Sed quid dico primogenita? te etiam pro nummo vendunt, & animam suam gratis: gratis venundantur sub peccato.

Iudic. 13.

PVNCTVM II. Considera, quibus comparari Sacerdotes possint. Primò, veteris testamenti Prophetis; per quos Dominus consulebatur, & loquebatur. Secundò, sancto Ioanni Baptistæ; qui præcursor Domini, eum semel tetigit & abluit: cùm Sacerdos quotidie consecret, contrectet eum, eoque pascatur. Tertiò, Angelis; quia, sicut hi Loth de Sodoma, Israëlitas per desertum duxerunt, Eliæ panes tulerunt: ita Sacerdotes spiritualiter facere oportet. Labia Sacerdotis, inquit Malachias, custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: Angelus enim Domini exercituum est. Quòd si ita est, & sacerdotale cor, vt Gregor. arca testamenti, in quo spiritualis doctrina videtur, & procul dubio tabulæ legis iacent: si, vt Hieron. Dei & hominum sequester est, eiusque ad populum nuntiat voluntatem; nónne, si ignorat legem, ipse se arguit non esse se Sacerdotem? si non faciat, cùm sciat, ex ore suo se iudicat? Quartò, comparantur Moysi; quia educunt populum de Ægypti, id est peccati, seruitute, & præeunt exemplo? Quid igitur? an non iudicium seuerissimum fiet, si quis verbis prædicet voluntatem Dei, & non faciat? & pœnitentiam, patientiam, caritatem & humilitatem, & factis contraria faciat? Quintò, B. Virgini etiam aliquâ ratione assimilantur; quia inter manus Sacerdotis quotidie Verbum caro fit. Imò Sextò, diuinitas aliqua est hæc dignitas. vnde dicitur: Ego dixi, Dij estis: Dijs nõ detrahes. & iterum: Afferte Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum. Hos iam non sacrificat Sacerdos, sed Filium Dei.

Malach. 2.
Gregor.
Hieron.
Psal. 81.
Exod. 2.
Psal. 28.

Dei. O dulcissime IESV, tu per nos sacrificium offers, peccata dimittis, cælum aperis, & claudis; imò & amicos nos appellas! O mira diuinę bonitatis dignatio! serui digni nō sumus, & amici vocamur. & per hanc amicitiam, vis omnia nobis communia: quæcumque enim audisti à Patre, nota fecisti; & dixisti: Dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam. O sanguineis digna res lachrymis, quòd sæpè amici tui osculo te tradant; qui edunt non panes tuos, sed te quotidie; aluntur patrimonio tuo, & illud dissipant; pastores sunt, & dispergunt exemplo greges; amici dicuntur, & sunt, qui alios exemplo ad inimicitias tecum prouocant; immò auertunt aliquando à te, & vix sinunt ad amicitiam tuam vmquam redire! *Gregor.* *Ioan. 15.* *Luca 22.*

PVNCTVM III. Considera verba illa Saluatoris: Vos estis sal terræ: quòd si sal euanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet vltrà, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. vide igitur, qui à corruptione luxuriæ, auaritiæ, superbiæ alios seruare debes; quantopere cauendum tibi sit, ne infatueris, & cōculceris; & quo pacto id facturus sis. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontē lachrymarum? Quid dicam, Deus meus? cithara mea cōuersa est in luctum, & cantica in lamentationē. Multum enim datum est nobis: sed cui multum datum est, multū quæretur ab eo; & cui commendarunt multum, plus petent ab eo. Certè; de Sacerdotibus enim illud scriptum video, & exemplis probatum: Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, & prolapsi sunt; rursus renouari ad pœnitentiam; rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes. Nónne verò ita contingit tibi, benignissime IESV; dum te audent illi aliquādo cælo euocare, & tractare filium Virginis, qui paulò antè contrectarant membra meretricis? Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi? tollens ergo *Matth. 5.* *Ieremiæ 9.* *Iob 30.* *Luca 12.* *Hebr. 6.* *1. Cor. 6.*

membra Christi facies membra meretricis? absit. Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quę societas luci ad tenebras? quæ autem conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli, cum infideli? quis autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei viui, sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus: propter quod exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos. vide Bellarm. l. 2. de Gemitu columbæ c. 5. & 6. Considera Secundò, quantum debeat pastor, ab oue distare; dux, à milite; Rex à cerdone; magister, à discipulo; qui aliũ portat, ab infirmo; Angelus, ab homine: & hoc tibi, ô Sacerdos, applica. Cogita, cur à plebe officio, fori priuilegio, & libertate vectigalium separatus sis. Nónne vt moribus etiam distes? Vides, ait Ambrosius, in Sacerdote nihil plebeium requiri, nihil populare, nihil commune cum studio atque vsu & moribus multitudinis? sobriam à turbis grauitatem, seriam vitam, singulare pondus dignitas sibi vendicat sacerdotalis. Quomodo potest obseruari à populo, qui nihil habet separatum à populo? Hieron. verò, Vulgus, ait, indoctum in die iudicij, tamquam gith, & cyminum corripietur virgâ & baculo; Sacerdotes autem magnis suppliciis torquebuntur. Appendit enim Dominus dona sua, & talentorum vsuras repetit, & pondere sanctuarij trutinat opera nostra: nisi illa tantum distiterint à vulgo, quantum dignitate anteimus; tamquam minus habentia reiicientur.

2. Cor. 6. *Ambros. l. 1. epist. 6. ad Iren.* *Hieron sup. Isaia 32.*

Matth. 6. PVNCTVM IV. Considera verba illa: Vos estis lux mundi, non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Cogita te pharon esse nauigantibus in mari non verbo, sed opere. Quantum tibi paratum iudicium, & mihi, si exemplo in deuia & syrtes & charybdes animas ducamus? Quid putas faceret Rex, si quis exaltatus ab illo de stercore, & missus, vt ad se populum conuertat, auerteret; vt

eum

eum conciliet, ad seditionem cõtra se, seu peccatũ exemplo prouocaret? Nos enim legatione fungimur pro Christo. Beati, ait Bernar. pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Considera, ait, non pacidicos, sed pacificos commendari. Timeamus ergo vehementissimè, ait Gregor. fratres charissimi, & curemus, vt cõueniat actioni nostræ ipsum ministerium nostrum. De peccatorum quotidie relaxatione cogitemus: consideremus sine cessatione, quid sumus. Sanè, ait Bernard. si altiorem, & non meliorem esse delectat; non præmium, sed præcipitium expectamus. *Greg. hom. 17. in Euãg.*

PVNCTVM V. Considera illa verba: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, qui vos de tenebris vocauit in admirabile lumen suum. Vide, an verè Rege dignos mores habeas, animo tuo modereris, & sanctus sis. Quòd si in lege veteri Sacerdos sine macula esse debebat; id multò magis in noua oportet, & non cæcum esse ignorantiâ, non claudum incõstantiâ, vt sic nos existimet homo quasi ministros Christi, vt dispensatores ministeriorum Dei. Et ad hoc, considera ceremonias veteris legis, quibus Sacerdos sacris aptabatur. Primò, vestibus ordinariis exuebatur; vt sciamus & nos oportere deponere, secundùm pristinam conuersationem, veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris. Inde albâ vestiebatur; quâ puritas significatur. Secundò, hyacinthinâ tunicâ; quâ cælestis vita. Sacerdotes enim oportet verè posse dicere cum Apostolo, Nostra conuersatio in cælis est. Ex hac pendebãt tintinnabula de auro purissimo, & inter hæc malogranata; quia incitare omnes exemplo ad pietatẽ debẽt. Deinde ornabatur rationali de auro, hyacintho, purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta, opere polymitario; quod quatuor elementorũ colores præferebat. vnde colligunt Doctores, ex hoc intelligendum, Sacerdotẽ velut Atlantem, totum mundũ sacrificiis & sanctitate sustinere debere. Hîc igitur attende, quot toto orbe peccent & pericli- *1. Pet. 2.* *Leuit. 21.* *1. Cor. 4.* *Philip. 3.*

riclitentur animæ; quibus tu ſacrificio adeſſe, ſi velis, potes,& caritatē ac zelum excita. Hoc indicabant lapides duodecim pretioſi,in quibus erāt nomina filiorum Iſraël poſita in rationali. quemadmodum & per verba Vrim & Thumim,id eſt, doctrinam & veritatem,eum memorem reddebant,in his populo præire debere Sacerdotē. Si autē in figura tanta obſeruantia,quanta in veritate? In fronte habebat laminā de auro puriſſimo: ſcriptum in ea erat opere gemmario, Sanctum Domini: eratq; hæc in fronte Sacerdotis , vt vita tota ſanctitatem præ ſe ferret. Sancti ergo ſimus Deo noſtro , & Sacerdotes Dei induamur iuſtitiam. Sanctus Chryſoſt. Eum, inquit, qui pro ciuitate tota; quid dico, pro ciuitate? imò verò pro vniuerſo orbe terrarū, legatus intercedit, deprecaturque, & apud Deū, vt hominum omnium,non viuentium modò , ſed etiam mortuorum , peccatis propitius fiat; qualem quæſo eſſe oportet? Imputandum ergo timeamus nobis,ſi ſtare inter mortuos & viuentes, cum Aaron , & plagam orando auertere digni non ſimus, immò fortè prouocemus.

PVNCTVM VI. Conſidera,quibus cæremonijs Dominus IESVS Sacerdotes noui Teſtamenti crearit. Primò, pridie, quàm pateretur, ſummam omnium operum,magnâ voluptate(quam indicat illud: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum) facere voluit, priuſquam opus redemptionis paſſione cōſummaret , ſanguine ſignaret. Ingreſſus eſt cænaculum grande ſtratum,pretioſamque adhibuit(quæ etiamnum viſitur) ſupellectilē, vt exigebat myſterium, & ſurrexit æqualis Patri, à cœna, & ipſe ponit veſtimēta ſua,& proſtratus, ô dignatio ſumma! pedes lauit diſcipulorum;& exhortatus eſt eos ad humilitatem, caritatem,& omnimodam perfectionem. Vides quomodo ponere faſtum, pedes aliorum ,& affectus erga terrena lauare debeas,exemplo tuo? quàm mundum te eſſe oporteat? quàm pretioſa vaſa cordis afferre? quàm grande cœnaculum & latum præbere caritate, & omni vir-

Luca 22.

Ioan. 13.

virtute ornatum ? Ideò postquam triennium in schola virtutis suos exercuisset Dominus IESVS, tum demum Sacerdotes ordinauit, & quidem in pectore decumbente Ioanne virgine. Nam si panes propositionis in mensa aurea ponebātur, immò etiam in clibano aureo, vt Liranus, coquebantur; denique in auro purissimo seruabantur; quantâ hîc puritate opus? quàm arctè renes constringendi? nihil enim tā aduersarium filio Virginis quàm impuritas, qui omnibus quidem infirmitatibus nostris se subiecit, de virgine tamen nasci voluit. Quantum ergo ei displicet impuris animis suscipi, pollutis manibus tractari, templum suum libidine violari? Nescitis, ait Apostolus, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violauerit, disperdet illum Deus. Lauamini igitur, & mundi estote: mundamini qui fertis vasa Domini; maximè, cùm etiam Ethnici Sacerdotes venere, carnibus & vino abstineant. Ad quod meritò exclamat August. O grandis Christianorum miseria! ecce Pagani, doctores Fidelium facti sunt; & peccatores ac meretrices præcedent nos in regno Dei. Illi certè, vt Niniuitæ, surgent in iudicio, & condemnabunt nostram inertiam & lasciuiam. Grauiùs enim peccant indignè offerentes Christum regnantem, quàm qui eum crucifixerunt ambulantem in terris. Vti pro fauo mellis, & manna cælesti, dant, & dederunt in escam Christi fel; & in siti eius potauerunt eum aceto, & super dolorem vulnerum eius addiderunt. Quis non contremiscat audiens Ozam percussum, volentem sustinere arcam? Quis non admiretur seueritatem diuini iudicij in Moyse dubitante, & prohibito cum Aarone intrare terram sanctam?

Exod. 25. *1. Cor. 6.* *Isaia 1.* *Isaia 52.* *August.* *Matth. 21.* *August. sup. Psalm. 88.* *2. Reg. 6.*

PVNCTVM VII. Cōsidera, quâ deuotione accedere debeant Sacerdotes ad SS. sacrificiū. Primò, quia curâ rerū humanarū liberati sunt: Dominus enim hereditas illorū est. Hi enim verè dicere possunt: Dominus pars hereditatis meæ; &, Funes ceciderunt mihi in præclaris; etenim here-

Psal. 15.

hereditas mea præclara est mihi. verè enim præclara est, vt meritò Augustinus dicat, quæ cõuentio Christi ad Belial? Qui possessiones terrenas relinquere nolunt, cur peccata populi comedunt? si decimas cum filiis Leui accipiunt, quomodo inter ceteras tribus partes accipient? Si ergo hereditas nostra Dominus; cur militantes Deo multi, implicant se sæcularibus? cur plus nugis & fabulis tempus teritur, quàm meditatione & oratione? Considera deinde illa verba: Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, id est, postulare facit. & vide quo dicendi sint spiritu agi, qui sacrosancta ista agunt minùs sæpè reuerenter & accuratè, quàm domestica negotia sua & aliorum agere soliti sunt? Considera Tertiò, sacrificium hoc esse illud, Primò, quo Deus maximè honoratur; Secundò, gratiæ pro omni creatura aguntur, & Deus propitiatur; Tertiò, quo beneficia pro toto orbe petuntur. Si ergo adorare & honorare pro omni creatura, vitæ & mortis imperium habentem debes; quâ par est deuotione offerre hoc acceptissimum & nobilissimum sacrificium, & maius omnium Sanctorum meritis? Offers enim, ô Sacerdos, Christum; immò ipse se offert per te: quod maius longè est, & acceptius Deo, quàm sint omnes omnium Sanctorum laudes. Atque idcirco nihil gratius sanctissimæ humanitati Christi, quàm si id repetatur, quo maximè Deo placuit: nihil B. Virgini, quàm si illius amplexibus de nouo filius in cõmunione offeratur: nihil Sanctis, quàm si pro beneficiis illis collatis, Deo litetur. Equidem sacrificium hoc respondet magnitudini beneficiorum; immò maius est. Si ergo pro omnibus orare, partes Christi IESV agere (qui quoties Missa peragitur, ipse vulnera ostendit Deo Patri, & pro nobis vermiculis etiam aduocati partes agere dignatur, & interpellat pro nobis) si propitiare oportet Deum pro vniuersis; quantam adferre innocentiam necesse est! O tremendum, terribile, diuinum, deificum, sacrosanctum, ple-

Rom. 8.

num

num diuinitate, honorificum, ſummum, ſingulare ſacrificium! quis fidelium, ait Gregor. habere dubium poſſit, in ipſa immolationis hora, ad Sacerdotis vocem cælos aperiri? in illo Chriſti IESV myſterio, Angelorum choros adeſſe? ſummis ima ſociari? terrena cæleſtibus iungi? vnumque ex viſibilibus & inuiſibilibus fieri? Conſidera Quartò, quâ præparatione opus planè maximâ. & tamen, eheu! toti aliquando dies abeunt in negotia; &, quod maximum eſt, otiosè etiam agitur quandoque à Religioſis.

O R A T I O.

QVis ſum ego, & quæ domus patris mei? quis es tu, Domine, Deus meus? Magnus es, Domine, & laudabilis nimis, & magnitudinis tuæ non eſt finis. vnde ergo recordatus es nominis mei; vt faceres me genus electum, regale ſacerdotium? Quis ſum ego, vt memor ſis mei? elegiſti me, vt fungerer ſacerdotio, & haberem laudem in nomine ipſius, & offerrem tibi incenſum in odorē ſuauitatis; vt eſſem ſal terræ; vt quiſquis mihi Sacerdoti iungitur, quaſi ex ſalis tactu, æternæ vitæ ſapore condiretur; vt eſſem lux mundi, vt lucerem ſic coram hominibus, vt viderent opera mea bona, & glorificarent te Patrem meum, qui in cælis es. Sed quoties iuſtè queri poſſes, & dicere: Filios enutriui, & exaltaui; ipſi autem ſpreuerunt me! Filius honorat patrem, & ſeruus Dominum ſuum: ſi ergo ego Pater ſum, vbi eſt honor meus? & ſi ego Dominus ſum, vbi eſt timor meus? & tamen talem eſſe oportet Sacerdotē, vt ſicut Auguſt. loquitur, quod populus pro ſe apud te Domine, non valet, ipſe pro populo mereatur, quod popoſcerit, impetrare. Quia ſcriptum eſt, Si peccauerit populus, orabit pro eo Sacerdos. Quâ autē fiduciâ pro peccatis alienis ad Deum interceſſor venio, qui de proprijs ſecurus non ſim? Miſerere mei, Deus, miſerere mei; & mūda me ab iniquitatibus meis. Ecce ſacerdotalem animū ſolaribus radijs puriorē eſſe oportet, vt dicere illi liceat: Viuo ego, iam non ego; viuit verò in me Chriſtus. Cor igitur mundum crea in me Deus, & ſpiri-

Tob. 13. Eccli 45. Greg. Iſaiæ 1. 2. Malach. 1. Aug. ſer. 2. in pſal. 36. Galat. 2. Pſal. 50.

ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis; ſpiritum ſancti timoris, ſapientiæ ac ſcientiæ; ſpiritum amoris, ac filiorum tuorum, vt inueniam gratiam in oculis tuis. Vtinam, qui venio vt repræſentem ſacrificium, vbi caro tua in veritate ſumitur, & ſanguis tuus in veritate bibitur; vbi ſummis ima iunguntur; vbi adeſt præſentia Sanctorum; vbi tu es Sacerdos, & ſacrificium, mirabiliter & ineffabiliter conſtitutus; in quo, cum clamore valido preces ſupplicationeſq; offerens, exauditus es pro reuerentia tua, (Hebr. 5.) *vtinam exaudiar per merita, & multitudinem miſerationum tuarum!* Ecce, *qui in igne purgatorio torquentur; iniuſti, qui de æterna vita periclitantur; iuſti, qui de perſeuerantia; afflicti, qui ſolatium præſtolantur; exſpectant eleuationem manuum mearũ, ſacrificium hoc veſpertinum. legatione pro omnibus fungor, omnium peccatorum, quorum primus ipſe ſum, delicta porto; pro omnibus loquor & oro. Dirigatur ergo, obſecro, oratio mea, ſicut incenſum in cõſpectu tuo:* (Pſal. 140.) *& reſpice, Domine, ad vnigenitum tuũ, reſpice in faciem Chriſti tui: & per illius amariſſimam paſſionem, & memoriale eiuſdem, concede reis veniam, defunctis ſolatium, medelam ægris, afflictis conſolationem, peccatori conuerſionem, iuſtis perſeuerantiam, & mihi vt te diligam toto corde & animâ meâ, & nunc & per infinita ſæcula. Amen.*

Praxis præparandi ſeſe ad Sacrum: ſeu octo gradus, quibus anima aſcendat ad tabernaculum Dei cum hominibus, ſanctiſſimam Euchariſtiam.

ANte omnia confeſſionem inſtituere, vel ſaltem examine cor mundare conuenit, ad aduentum illius, cuius oculi mundiſſimi ſunt, & ad iniquitatem reſpicere non poſſunt. Deinde aliquo temporis ſpatio, ante Sacrum octo his velut gradibus aſcende ad tabernaculum. Primò, fidem viuam excita tum præſentiæ Dei, ſi in vlla oratione, tum realis corporis Chriſti in Ven. Sacramento, & cogita quâ intentione illi offerre ſacrificium velis.

Secundò, defectus ac peccata vitæ præteritæ vniuerſim deplo-ra,

ra, optando vehementer totâ eâ præparasse te habitaculum cordis tui, Domino tuo. Si tempus ferat, defectus, quos iam adhuc experiris, coram Deo detestare; maximè eum, contra quem te examine particulari exerces; & virtutum ornatum pete.

Tertiò, considera mundum vniuersum, & lamenta ac desideria animarum in Purgatorio, & viuentium pericula; multorum item in terra feruorem; eoque accende teporem tuum. Potes etiam aliquod motiuum addere, ad varietatem, ex ijs, quæ infrà ponentur.

Quartò considera, quidquid est in vlla creatura, in Deo, vt fonte atque abysso, infinities perfectiùs contineri: quantoque affectu mortales ad illas ferantur, quanto tepore ad Deum sequendum feraris, omnemque affectum in eum transfer: vt nihil ames, nihil timeas, extra illum.

Quintò, cogita quo feruore sancti Apostoli, Martyres, & Virgines communicarint, dum viuerēt, quo in morte, & quo Deum, recepti in cælum, affectu complexi, quoque iam complectantur; eumque æmulare, & supplex eos roga vt tibi adesse dignentur.

Sextò, attende similiter quo id fecerint & faciant Angeli purissimi spiritus, iam nacti post prælium cum dracone æternam securitatem; & imprimis Regina eorum sancta Maria. eodem suscipere Dominum opta, & ad eum suspira; ac B.V. inprimis patrocinium implora.

Septimò, considera beneficia Dei quibus te præuenit, generalia, & particularia; & iis te accende: spemque diligenter excita obtinendi cætera ad salutem necessaria.

Octauò, admirare potentiam, sapientiam, & inprimis bonitatem Dei, & amorem æternum hic elucentem: ac fidei, spei & caritatis affectus exerce.

Post hæc, vade collecto animo ac silentio ad locum sacrificii. Ad aquam lustralem, excita contritionem; & oratiunculam ante lectionem Horarum, vel Sacri auditionem positam recita.

Oratio quæ superiora ferè complectitur.

O Rex Regum, Domine dominantium, sitiuit anima mea ad te Psalm. 41.
fontem viuum, ad te principium meum. Tu me ex nihilo eduxisti, & quod sum, possum, scio, tuum est, ô Pastor bone, ô Creator meus. Quare vmquam dereliqui te, tot peccatis & defectibus meis, quibus vrgeor in ruinam æternam? Miserere ô IESV *pupilli, & filij prodigi sui, pulsantis viscera misericordiæ tuæ; vt possim hac N. emendare gra-*

tià tuâ, tecum terrena omnia despicere; in nouissimo loco recumbere; pauper, & contemptus esse: non enim sum vilissimus seruus, maior te Domino, & præpotenti Deo meo. Da voluntatem, & tuam vnius gloriam quærere, tibi in omnibus obedire. O potentissime, sapientissime & optime Deus meus, gratulor tibi, & gaudeo de omni bono tuo: & gratias ago pro omnibus beneficiis tuis: & quia pro me natus, crucifixus & mortuus es, ô vita nostra. Quia me fecisti, debeo me tibi; & quia me refecisti, plusquam me. Quid ergo retribuam tibi, quòd tot opprobriis improborum te in hoc Sacramento exponere dignatus sis amore mei? Toties me pascis, ad nutum Sacerdotis omni horâ & momento obedis. Quorsum hæc? nónne, quia deliciæ tuæ sunt esse mecum? Quia desiderio desideras hoc pascha mecum celebrare? Desidero etiam Domine, cum gratia tua, te millies suscipere & complecti, ex purissimo amore, ad gloriam tuam; pro remissione peccatorum, impetratione gratiarum necessariarum, liberatione à malis, & defunctorum solatio: sed ante omnia, vt tibi intimè vniar, & vnum tecum sim, ô vita, ô sponse animæ meæ. Accipe cor meum, quod resigno sanctissimæ voluntati tuæ. O vtinam te, cum omnium Sanctorum & Angelorum affectu, cum B. Virginis, velut immenso amore, & omnium creaturarum suscipere possem, qui tot benedictionibus immeritum præuenisti, Deus meus! O quanta hîc potentia elucet, Veritas æterna! quanta emicat sapientia! sed super omnia bonitas tua confortata est; & non potero ad eam? Credo tibi igitur, Veritas æterna, quia in hoc memoriali passionis, & mortis tuæ, potentia, sapientia & bonitatis tuæ verè es, & vides, & audis, & scrutaris intima mea: sic totus in toto, vt etiam in singulis partibus, indiuisibilis & immutabilis, vt me vermem pascas, sanes, & doceas humilitatem, obedientiam, patientiam, caritatem & perseuerantiam. In te solo spem omnem colloco, me resigno diuinæ prouidentiæ tuæ. Ex toto corde & anima te diligo; & offero tibi hoc sacrificium laudis, in vnione sacrificij cruenti, & omnium meritorum tuorum, & me, & omnia proposita mea; & commendo eos, & ea pro quibus orare debeo: & sincerè toto corde statuo, ô IESV amor æterne, tibi viuere & mori. Da mihi ad hæc omnia gratiam, sine qua nihil omnino possum, ô Deus meus, Deus cordis mei, & omnia. Amen.

Mo-

Motiua varia, pro affectu vario ac tempore consideranda, expendendo simul primò; quis veniat; secundò, ad quem; tertiò, quare.

PRimum est, magnitudo amoris Christi in hoc Sanctissimo Sacramento. Secundum, miracula, circa hoc facta, & beneficia ab aliis per hoc ipsum impetrata. Tertium, magnificentia, quâ vbique colitur. Quartum, effectus Sanctissimi Sacramenti; qui sunt; illuminatio, vnio, & confortatio. Quintum, institutio illius. Sextum, quòd sit medicina omnium malorum, atque per hoc mysterium omnia miracula à Christo Domino facta, innouentur. Septimum, finis huius, qui est deificatio nostra. Octauum, hæc sententia: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: qui enim mãducat & bibit indignè, iudicium sibi mãcat & bibit*, &c. 1. Cor. 11. Nonum, consideratio, quasi quis præ omnibus solus ad cœnam Christi Hierosolymæ vocatus esset, & facta ei forent quæ cæteris Apostolis. Decimum, Zachæi historia. Vndecimum, consideratio horum verborum: *Ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum; non mittendus canibus.* Duodecimum, consideratio, quam frequenter communicaueris; quanto oportuerit fructu, quàm paruo tamen. Decimumtertium, meditatio horum verborum: *Deliciæ meæ, esse cum filijs hominum*; vel istorum, quod erit Decimumquartum, *Quid est, quod debui vineæ meæ facere, & non feci?* Isaiæ 5. vel Decimumquintum, *Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar.* Luc. 22. Decimumsextum, applicatio sensuum, super quinque sensibus B. Virginis communicantis, vel Deum concipientis. Decimumseptimum, consideratio, quid sit, peccatorem demittere Christum Dominum in stomachum: nónne enim hoc est regem velut in sterquilinio collocare? Decimumoctauum, Pastorum ad Christum vocatio. Decimumnonum, adoratio Magorum. Vigesimum, trãsfiguratio. Vigesimumprimum, Magdalenæ conuersio. Vigesimũsecundum, cæci illuminatio. Vigesimumtertium, Samaritanæ conuersio. Vigesimumquartum, Lazari suscitatio. Vigesimumquintum, ingressus in Ierusalem. Vigesimumsextum, apparitionem post resurrectionem B. Virgini, aut alteri factam meditari. Vigesimumseptimum, erit figuram aliquam considerare, & ap-

plicare. sunt autem: arbor vitæ, sacrificium Abelis, Melchisedec sacrificium, Abrahami, & sacrificium Agni Paschalis, manna, arca fœderis, panes propositionis, panis Eliæ subcinericius, sacrificium propitiatorium, farina Elisæi, quæ sustulit amaritudinem ollæ, miraculum quinque panum. Vigesimumoctauum, meditatio perfectionis alicuius diuinæ. sunt eæ: Æternitas Dei, Iustitia, Amor, Liberalitas, Longanimitas, Misericordia, Patientia, Pulchritudo eius.

Praxis colligendi se in Missæ sacrificio.

NOTANDVM Primò diligenter, secundùm tres vias, diuersasq; dispositiones, varios à Spiritu sancto modos suggeri; eosque quemlibet sequi oportere.

NOTANDVM Secundò, quosdam variis imaginibus animum collectum seruare; quod quia quandoque nocet, cautè vsurpandum. Tamen post præparationem superiorem, & recitationem istius, *Ego volo celebrare Missam*, &c. prodest compositionem aliquam facere. V.g. pro via purgatiua; considerare Christum iudicem, clementem tamen adhuc, dum tempus est miserendi. Pro illuminatiua; Christum videre in solio cum B. Virgine, & Angelis; à quo, vsque ad altare radius lucidissimus, per quem Angeli, velut scalam Iacob ascendant, & preces adstantium offerant. Pro via vnitiua; considerare curiam cælestem ardentem amore Dei, & illam, & omnes creaturas nos hortantes ad eundem; & audire Christum Dominum dicentem: *Veni dilecta mea, veni sponsa mea.* *Cant.2.*

In ipso sacrificio quater te colligere potes. Primò, in initio; Secundò, offertorio; Tertiò, consecratione; Quartò, cõmunione. In initio tibi affectuosè repræsenta Christum in horto, ad sacrificium crucis se parantem, ac prostratum; Secundò, euntem ad montem Caluariæ, ibique exspectantem dum crux paretur, & immoletur; Tertiò, eleuationem crucis, & Christi immolationem; Quartò, mortem illius & sepulturam.

NOTA, non oportere à verborum intellectu deflectere, sed ea ad Christum præsentem dirigere, eumque adorare. Si enim aliena cogites, quid interest, quæ verba sacra, citra præceptum tamẽ dixeris? Partibus his quatuor, perfectiones diuinas, Iustitiam, Potentiam, Sapientiam, Bonitatem attribuere, & pro quatuor beneficiis præcipuis eas Domino offerre etiam quis poterit.

Cùm certum sit memoriam rei bonæ, æquè ac malæ refricari sæpè verbo vno; vtile mihi visum semper fuit, non solùm Psalmo-

morum varios sensus explicare, sed etiam officii Missæ; vt, sicut in illis, sic hîc, mens minùs eo pacto distrahatur; neque tamen cùm multis id noxium sit, alligetur: sed cogitationes & reflexiones paucas hîc suggero, vt, quocumque modo alea, vt sic loquar, cogitationis cadat, cadat bene. Quàm facile sit, consuetudo magistra docere debet. Certum est mentem vel ad verba, vel rem aduertere, vel ad vana cogitationem euagari, si piis non assuescat. Cùm ergo accedis, vt laues; excita contritionem. Cùm hostiam patenæ imponis: per illã orationem, *Ego volo*, renoua intentionẽ. Ad amictum: statue feruenter, nullum incursum dæmonis, vel distractionem admittere, dicendo: *Impone, Domine (pro me velate) capiti meo galeam salutis, ad expugnandos diabolicos incursus.* addere mente poteris: *Iuraui enim, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.* *Psalm.* 118. Ad albam: pete virtutum ornatum, & suspira ad Christum, dicendo, *Dealba me, Domine (pro me illuse) & munda cor meum,* &c. Ad cingulum: *Præcinge me, Domine (quem alligauerunt peccata mea) cingulo,* &c. Ad manipulum: resigna te ad omnia aduersa, dicens, *Merear, Domine (vulnerate pro me) portare,* &c. Ad stolam: aspira ad Deum, & dic, *Redde mihi, Domine (qui hic te in pignus gloriæ dedisti) stolam,* &c. Ad casulam: propone viuere & mori in Dei amore, dicendo, *Domine, (qui baiulasti crucem pro me) & dixisti,* &c. Egressurus, saluta crucifixum, & renoua intentionem dicendo: *Gloria Patri,* cuius hic scilicet potentia; *& Filio,* cuius sapientia; *& Spiritui sancto,* cuius hic infinitus amor elucet. Incedendo, excita viuam fidem, & mox adora ad altare Deum cum Angelis præsentem, vt complures SS. Patres asserunt, dicendo iterum, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto,* ac fidei, spei, caritatis actum mente eliciendo; v g. *Credo, Domine, in te, spero, & ex toto corde te amo.* Tum accede ad altare, manendo in Dei præsentia. Librum aperi, memor libri, quem aperuit Agnus, & septem signacula eius. Et iterum in medio, pro defunctis, viuis omnibus, & ad gloriam Sanctorum, intentionem reuoua, cum actu fidei, spei & caritatis. Ad pedem altaris idem facias, & humilia te valdè, cũ Christo descendẽte ad ima, & adora pro omni creatura.

Cùm ad verba veneris, non properè, sed clarè & distinctè pronuntia, affectusque indue, quos illa continẽt. v.g. Ad *Introibo*, excita fiduciam. Ad *Confiteor*, cõtritionem, & firmum propositum. Ad *Misereatur*, ex zelo mente opta, vt omnes sanctificent Dei nomen. Osculum altari semper fige ex magno amore; & statue adhærere Deo. Ad *Gloria Patri*, magno affectu adora Sanctissimam Trinitatem; & opta, vt omnes ei seruiãt. Ad *Kyrie*, ora pro te, pro peccatoribus, & purgandis. Ad *Gloria in excelsis*, fac vt in *Gloria*

Patri; ac omnia auctori Deo tribue. Oratio Prima semper sit pro primaria intentione. Secunda, ad libitum. Tertia, pro commēdatis. Ad *Per Dominum*, offer Deo omnia merita Christi, & ingentē fiduciam excita: scriptum est enim, *Quidquid petieritis Patrē in nomine meo, dabit vobis.* Lege Epistolam velut a Deo tibi missam ex summo amore, cum implēdi praecepti voluntate. Ad *Dominus vobiscum*, opta, vt sicut Dominus vbique per essentiam praesens est, ita cum omnibus dignetur esse per gratiam. Ad benedictionē, pete zelum, & animarum conuersionem. Euangelium, vt à Christo audi; in fine osculādo librum gratias age; & factor verbi esse propone, non auditor tantùm. Ad *Credo*, eliciendo actus fidei honora Deum, pro eo quòd Ethnici & haeretici incredulitate suâ eum inhonorant; & gratulare, cum B. Teresa, Christo, quòd regni eius non erit finis. in caeteris sicut vnctio docebit, fidei, spei & caritatis actus misce. Ad *Oremus*, omnimodam tui diffidentiam & humilitatem excita. Ad Offertorium, respice in cęlum, ad Deum Patrem; Secūdò, ad te & nihilum tuum; Tertiò, toto cordis affectu offer te & vota, & postea dic: *Suscipe*, &c. Dum vinum infundis, gratias age Deo, quòd in his speciebus vilibus sit dignatus se prae amore tui occulere. Dum aquam, opta sic vniri Deo. Ad oblationē calicis offer te iterum, & purissimam intentionem renoua. Ad *In Spiritu humilitatis*, ex animo contrito humilia te, & conterere. Ad *Lauabo*, iterū cōterere. & gratias age quòd ablutus sis sanguine Christi. Ad *Suscipe sancta Trinitas*, fac vt in oblatione. Orationes recita, vt suprà. Ad *Sursum corda*, attentionem renoua. Ad *Gratias agamus*, gratias age, vt Indulgentiam centum dierum promerearis. Ad *Benedictus qui venit*, &c. inuita Dominum omnium Sanctorum affectu in animam tuam. Ad *Memento*, ora Primò, pro te ipso, vt libereris a defectibus tuis, eosque detestare; Secundò, virtutes certas, v.g. amorē, humilitatē, pacem, Dei praesentiam, perseuerantiam pete; Tertiò, exerce actus fidei, spei, caritatis & resignationis, votaq; renoua, si Religiosus sis. Deinde ora Primò, pro parentibus & Superioribus; Secundò, pro commendatis tibi, & subditis; Tertiò, pro benefactoribus; Quartò, inimicis; Quintò, vocatis ad religionem, & fidem; Sextò, pro tota Ecclesia. Haec per casus Latinos retinentur, aut per IESV Christi crucifixi mēbra; ita vt in capite, Superiores; in dextra, subditi, & commendati; in sinistra, benefactores; in corde, inimici; in pede dextro, conuertendi; in sinistro, vniuersa Ecclesia collocetur. Ad *Communicantes* inuoca Sanctos, B. Virginē, & sponsum eius, &c. Ad *Hanc igitur, obsequium seruitutis*, proponere quis potest, omnia, etiam minimas regulas, seruare, vt seruus fidelis. Ad *Dilectissimi*, excita amorem Christi.

Ioan. 14.

Christi. Ad *Qui pridie,&c.accepit panem,*fidem. Ad *Eleuatis oculis,* pręsentiā Dei renoua. Ad *Gratias agens,*eas age. Ad *Benedixit,fregit,deditq́,*exerce fidem, ſpem, caritatē, ita vt deſideres quantum potes,& quanto affectu omnes creaturæ poſſent, Deo hoc ſacrificio gratificari. Mox prolatis verbis omni excipe venientem affectu, illique gratulare,& trinâ eum adoratione adora pro omnibus qui blaſphemant, fide, ſpe, caritate. Ad calicem, idem fac. Ad *Vnde,*&c. exerce gaudii actus de aſcenſione Chriſti,& gratias age Deo pro Sacramēti huius inſtitutione. Ad *Iuſti Abel & Abraha,* offer omnia ſacrificia vetera. Ad *Per manus ſancti Angeli,*roga vt etiam auxilio ſint,& ſanctus Michaël imprimis. Ad *Memento etiā, Domine, famulorum,*cogita neceſſitatem eorum,& obſecra Dominum, per paſſionem eius;& propone ſic viuere, velut hodie moriturus. Ad *Nobis quoque,*ſub omnibus te humilia, & inuoca Sanctos. Quoties autem ſanctiſſimam hoſtiam tangis, toties omni omnium affectu id facias, & complectaris Dominum tuum. Ad *Omnis honor & gloria,*intentionē renoua. Ad *Audemus dicere,*excita fiduciam, & recita attentè ſingulas petitiones, quibus omnis intentio continetur, quâ communio ſuſcipi poteſt. Ad *Per eundem,* mortui Chriſti memoriam renoua, vitam tuam illi dedica. Ad *Agnus Dei,*IESVM velut in præſepio iacentem, vel in ſanguine ſuo, vel vt in throno cæleſti ſedentem adora. Ad orationem de pace excita dolorem. Ad Secundam, fiduciam, & pete liberari à peccatis. Ad Tertiam *Perceptio,* pete perſeuerantiam. Ad Primū *Domine, non ſum dignus,* humilia te ob peccata ſub omni creatura,& dole de iiſdem; ad Secundum, conſidera beneficia Dei, & humilia te, quòd iis non reſponderis; ad Tertium, abyſſum perfectionum Dei intuere, & tuam miſeriarum & peccatorum, & collige omnes affectus ex omni creatura in Deum, & vide Chriſtum te omniaque tua inſpicientem: deinde renoua vota, ac fide, ſpe & caritate ſummâ Deum amplectere, optans affectum omnium Sanctorum Poſtea ſumendo, ardentiſſimum Chriſti amorem attende.& quaſi os lateri admouendo, amplectere arctiſſimè, ac opta, vt omnes eum laudent, teque ei viciſſim trade. Ad calicem, immenſum rurſus amorem Dei conſidera, eique te totum deuoue, manendo in gratulationibus, & amoris actibus, abyſſum maieſtatis Dei, & tuæ vilitatis attendendo, leui oculi mentis coniectu. Ad cætera, vt ſupra. Ad *Ite, Miſſa eſt,*gratias age. Ad *Placeat tibi,*iterum offer cum omni deſiderio triumphantis & militantis Eccleſiæ puriſſimâ intentione, vt verba docent. Ad benedictionem, humilia te, & pete efficaciter pro te, præſentibus, & commiſſis. *In principio* totum dicatur, conſiderando myſte-

rium sanctissimæ Trinitatis, & gratulando, & amplectendo, maximè cùm legitur, *In propria venit, & sui eum non receperunt.* In genu flexione, gratias age pro omnibus: & rursus in medio, incipiendo *Trium puerorum*. Ad *Benedicite*, ad singula te humilia, eò quòd indignus sis & insufficiens; & simul omnia ad laudandum Deum, tamquam te aptiora inuita. Ad *Actiones nostras*, omnes offer. adde *Pater*, & *Aue*, pro defunctis.

Post sacrificium Missæ.

PRimò, considerare potes iterum maiestatem Dei, teque eâ plenum, & Angelis cinctum, eique gratulari potentiam, sapientiam & bonitatem, humiliando te sub potenti manu eius, ei te resignando, eum super omnia amando, omnemque creaturę affectum in eum refundendo. nihil enim boni, nisi à fonte bonorum. Secundò, vide vt te sub omnibus colloces, & humilies; ideoque percurre, & aperi Christo indignitatem & miserias tuas, & eum quasi has scrutantem considera, & propone vnam potissimùm seriò emendare, atque ad hoc pete gratiam. Tertiò, gratias age omnibus Sanctis ad hoc inuocatis, & eorum affectu assumpto, quo ipsi Deó gratias pro sua salute egerunt ingressi in cælum, æternumque agunt, illum amplectendo, & ora vt pro vitiorum exstirpatione intercedant: cum quibus etiam colloquia exercere aliquando posses. Quartò, offer Domino Deo filium, & percurre singula passionis & vitæ mysteria; & per illa postula pro te & amicis gratias: teque & omnia offer ad eius gloriam, animam scilicet, & corpus, proponendo eius sensus, maximè oculos, aures & linguam custodire. Quintò, considera quasi Deum omnia in corde lustrantem; & vota, si Religiosus es, renoua: pauperrima elige, voluptates respue, Superiores recognosce pro vicariis Dei; & offer omnes actiones tuas, dehinc beneficia Dei percurre, generalia & particularia; & vt in omni creatura omnia pro nobis, & in nobis operetur, & præsens sit, & omnia præ eo contemne. eius item summum amorem erga nos perpende; & gaude iterum de eius bonis, teq; totum ei resigna. propone verò quantum poteris, omnes ad illum trahere, & iterum omnia ad eius honorem facere.

Distri-

Distributio Communionis.

SAnè si verbis sacris in ea proferri solitis, attendas, abunde est. Poteris tamen, dum hierothecam, ô Sacerdos, accipis, actum fidei, spei ac caritatis excitare, vt in eleuatione. Quid enim aliud tunc animo volues? Ad *Misereatur*, contritionem renoua; ad *Agnus Dei*, & *Domine, non sum dignus*, fac vt in Sacro. Singulas hostias preme amoris affectu. Inter distribuendum, caue, oculis animoque euagari: sed aliquamdiu modò fidem, modò spem, modò caritatem excita; modò imitare Christum, se tradentem homini, & te ei resigna; modò potentiam, sapientiam & bonitatem eius admirare. Cæterùm, vt suprà de aliis dictum, Spiritus sancti vnctio sequenda est, neque his, nisi per se sic fluant aromata gratiæ Dei, insistendum.

SECTIO II.

Exercitium de Lectione Horarum.

PRÆLVDIVM I. Constitue te coram Deo, & curia cælesti, eum laudante.

PRÆLVDIVM II. Roga vt dignitatem vocationis tuæ cognoscere valeas, & psallere mente ac spiritu.

PVNCTVM I. Considera Dei Maiestatem, & quomodo omnis spiritus laudet Dominum, & omnia opera eius benedicant ei: atque æmulare. Considera Secundò, te constitutum, vt pro sæcularibus, distractis, captiuis, infantibus periclitantibus de Baptismo, & omnibus de salute, Deum ores; quàm sit proinde æquum, vt deuotè id facias. Cogita voces & lachrymas multorum suspirantium in dira seruitute peccati, in æternæ damnationis periculis. Tertiò, quantum id desideret Deus, cùm sub peccato graui id præcipiat, & quàm proinde perperam priuatæ preces deuotè, publicæ distractè recitentur; cùm has ritè persolui infinities plus, vt sic loquar, desideret Dominus.

Quid enim est, Domine Deus, te præcipere sub peccato, vt loquar tibi; nisi dicere, Nisi mihi loquaris, eò quòd delecter alloquio tuo, in æternum non loquar tibi? O quàm debet ista consideratio cor eius, qui te amat, accendere; qui te vix timet, percellere! De hoc præcepto sic loquitur Innocentius III. Strictè præcipimus in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent & deuotè. Quartò, considera, quanto posses fructu & gaudio Horas legere, si intellectui psalmorum, quos Spiritus sanctus dictauit, deuotè intenderes; vt eos, non tamquam à Propheta, vt Cassiani verbis vtar, compositos, sed velut à te editos, quasi orationem propriam, profundâ cordis compunctione, depromeres; vel certè ad tuam personam æstimares eos esse directos: quos viri sancti magno affectu & fructu recitare soliti sunt. O quàm displicet tibi, benignissime Deus, ea quæ inspirasti, vt iis postulare nos faceres gemitibus inenarrabilibus, recitari quandoque cum fabulis & risu, aut saltem vanis cogitationibus, id est sordibus, sacratissima verba, quibus longè maior, quàm Sanctorum reliquiis, veneratio debetur, misceri! Quàm Sanctis displicet, ea, quibus ipsi Deum honorarunt, verba per te inhonorari; iisque vanas ac turpes cogitationes subnasci: vt fiat detestabile illud, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me! Quintò, considera, Deum ad hoc tibi de suo patrimonio largiri alimenta, vt ritè id officium sibi præstes; & quàm turpe, in eo negligenter versari!

c.3. de celeb. Missarum.

Cassian. coll. 10. c. 10

PVNCTVM II. Considera Primò, orationem canalem esse, quo ad nos Dei gratia deriuatur; & quàm turpe, illam tibi fieri, per negligentiam, in peccatum, & gratiæ detrimentum. Secundò, esse sacrificium, quod, sicut Eliæ, igne cælitus misso accendi debeat, vt fiat illud Psalmistæ: In meditatione mea exardescet ignis. Sed quemadmodum Abel optima quæque offerebat, Cain deteriora; ita tem-

tempus & locum deteriora aliqui eligunt; cõmodiora vilibus rebus, studiis & fabulis tribuunt. Tertiò, esse quasi sacrificium thymiamatis, quod ex suauissimis aromatibus conflatum: de quo Apocal. 5. dicitur, Angelos apparuisse, habentes phialas aureas plenas odoramentorũ; quæ sunt orationes Sanctorum. Quidquid ergo virtutis in nobis est, in oratione succendi Deo debet, vt placeant verba nostra in conspectu summi principis. Sapiens ait: Aurum tuum & argẽtum confla, & verbis tuis facito stateram, & frænos ori tuo rectos: & attende, ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem. Quomodo enim sanabitur, qui orationem, quâ omnia mala auertuntur, efficit suâ negligẽtiâ peccatum? Quàm autem turpe blasphema, turpia, vana cum sacris admittere. Hinc collige, quòd videantur huiusmodi vnâ manu Deo supplicare, alterâ necem intentare: est enim dispositio ad peccatum mortale, per quod crucifigitur filius Dei. Quantâ autem attentione opus sit, iam patet, quòd nihil ex his, quæ per hanc vitam coluntur, vt Nyssenus, & in pretio sunt, orationi præstet. Tantam autem exigebat B. Antonius, vt dicat Cassianus ex eius ore diuinam, cælestem, & plusquam humanam sententiam; Non est perfecta oratio, in qua se monachus, vel hoc ipsum, quod orat, intelligit. Quid enim est, ait August. oratione præclarius? quid vitæ nostræ vtilius? quid animo dulcius? quid in tota nostra religione sublimius? Quantâ autem reuerentiâ te psallere par est, qui pro omnibus, qui Deum inhonorant & ignorant, venis vt adores & honores? O quantâ nos meritò verecundiâ affici debemus, quos pudet irreuerenter agere cum hominibus, & non cum Deo, Rege regum, etsi is sub peccato mortali præcipiat, vt attendamus! Quid enim grauius est? quod signum manifestius, quàm Deum velle sibi deuotè abs te psalli mente, & non voce tantùm? Imò omnis oratio, ad hanc publicam per-

Eccli 28.

Greg. Nyss. de orat. Domin.

August in tract de miser. tom. 10.

fectè faciendam, & vt voluntatem Dei faciamus, dirigenda eſt.

PVNCTVM III. Conſidera qualem ei locum ac tempus deputare oporteat: quàm accommodum, ſi rei grauitas & vtilitas expendatur. Quòd ſi in templo nequeamus (quid enim potius? quid magis Sanctis in votis, & in deliciis, quàm accedere ad tabernaculum fœderis, & iuxta illud habitare?) locum ſaltem quæramus pietati potiùs, quàm diſtractioni accommodum. Nunc quod ad tempus ſpectat, attende verba illa: Oportet ſemper orare, & numquã deficere. & rurſum, Sine intermiſſione orate. Quòd ſi ita eſt, quid eſt, quòd omnia tempus habere videantur, ſola oratio & meditatio, quæ omne tempus habere debet, nullum aliquando inueniat? Sanè, pudere debet eos, qui ſolùm priuatim Horas legunt; ſi, cùm multis horis pſallant alij deuotè, ipſi curſim, breui tempore, & diſtractè eas decurrant potiùs, quàm legant. Imò, quæ ceremoniis, & multorum in oratione conſociatione in choro conciliatur deuotio, compenſari in priuato deberet inſigni attentione. Nónne omne tempus vitæ ad orationem hîc deuotè faciendam, animumque in Deum erigendum, & contemplationem in cęlo perpetuam dirigitur? Conſidera, precor, cui rei propter vtilitatem & recreationem, tempus impendas; & aduerte omnes cauſas in lectione Horarum concurrere; auxilia omnia, & quaſuis gratias impetrari. Dicit enim Dominus: Petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulſanti aperietur. Oratio enim iuſti, clauis eſt cæli: aſcendit precatio, & deſcendit Dei miſeratio, vt ait Auguſtinus.

Lucæ 18.

Matth. 7.

Aug. lib. ſalut. mon. cap. 28.

Oratio

Oratio ante Horas Canonicas.

O Immense Deus & Pater benignißime, Pater misericordiarum, doleo vehementer de his, & omnibus peccatis meis: & cùm dixeris, Quidquid petieritis, fiet vobis; ecce ego vermiculus, salutis incertus, in tot mortis periculis, inter tot hostes inermis, venio supplex, vt diligenter, (maledictus enim, qui secùs facit opus tuum) summo affectu & amore te laudem, pro omni creatura tua. Ad hoc enim creatus sum, viuo, & in æternum viuam tuâ gratiâ, ô Creator, Redemptor, & vocator, & infinitis modis benefactor mi. Vtinam te laudare queam, sicut te laudant Angeli tui in cælo, & in terra electi tui; inter quos frigidus adsto! sicut faceret ereptus ab inferis: pro quibus, & omnibus maledicentibus tibi, & mutis creaturis laudare te desidero; & pro satisfactione peccatorum meorum, & emendatione defectuum N. & commendatis mihi, & Ecclesia vniuersa. Desidero soli tibi intendere, vitæ filij tui miserijs, perfectionibus, beneficijs, & doloribus illius. O omne bonum, & requies mea, suscipe in vnione orationum, quas filius tuus, & Sancti tui fuderunt, laudem ex ore peccatoris. Admitte me intra sacrariũ exauditionis tuæ, intra chorum laudantium te, & collaudantium nomen tuum. Adsint, quæso, mihi Angeli sancti tui, vt pro me misero, & mecum tibi psallant, gratias agant pro omnibus donis tuis; vt psallam sapienter, psallam spiritu, psallam mente; vt vnum te cogitem, te amem: ceteraq; curæ tuæ Maiestatis relinquam, Pater benignißime: tu enim de me, velut vnico, & velut vniuerso sollicitus es: & scio, quia non obliuisceris mei, quem in manibus tuis describere dignatus es.

Praxis ad Horas bene recitandas.

PRimò, locus aptus quærendus, & tempus designandum. Tu autem cùm orare vis, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem in abscondito, ait Dominus. Quòd si id fieri ne-

nequit, saltem collige paulisper animum, occupationibus distractum; deinde situ decenti vtere; varium imitari priuatim potes, qui publicè in Ecclesia ordinatur.

D.Thom. 2.2. q 83.a.13. Variæ industriæ à viris piis excogitatæ sunt, vt animum in diuino seruitio collectum seruarent, ne, vt D. Thomas loquitur, Deum deridere viderentur. Triplex autem est attentio: ad verba, quæ necessaria; Secundò, ad sensum, melior; Tertiò, ad personam, & rem quæ petitur, præstantissima. Quidquid hìc dicetur, ad aliquam harum ordinatur. Ego pauca suggeram, non præscribo. Vnctio quemque docet, & Spiritus vbi vult spirat, & quomodo vult spirat: quem sequi oportet. Qui enim Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Tria autem sunt quæ ad collectionem animi conferunt. Primum est, præparatio; Secundum, memoriæ & imaginationis stabilitas; Tertium, post Horas recollectio.

Ad præparationem valet, Primò, legisse pium aliquem in Psalmos commentarium, qualis certè est Illustrissimi Cardinalis Bellarmini Plus tamen de iisdem meditationem sensuum instituisse. Secundò, meditatio matutina, & cum Deo communicatio perpetua. Semper enim, maximè Sacerdotes, oportet orare, & non deficere, atque animum collectum seruare. Mirum certè est, quot ex affectu orationis matutinæ sensus pij in psalmorum recitatione a Spiritu sancto, vt venæ aliquæ auri suggerantur. Tertia est, & magis propinqua; Primò, conscientiam excutere, & contritionem excitare. Non est enim speciosa laus in ore peccatoris. Secundò, omnia negotia seponere, & de iis cogitationem velle excludere, Deo omnia tribuendo; Tertiò, locum, situm, tempus definire. Si enim locuturi cum homine, quid, & quomodo attendimus; quanto magis caussam coram Deo nostram acturi?

In ipsa lectione tria item fac: Primò, memoriam præsentiæ Dei, & Christi Domini in Vener. Sacramento exerce. Secundò, vti in meditatione dictum est, compositionem loci fac, vel vnam, vel ad psalmos singulos. Tertiò, pete gratiam aliquam singularem, vel in singulis psalmis, vti exponetur, vel vniuersis.

Nota, quod dicitur præsentiam Dei primò excitandam, in singulis psalmis renouari posse, idq; valdè expedire. omnino enim oratio, vix est oratio, absque ea, siue cum Deo colloquium. quis enim absenti loquitur? Secundò, quod verò ad compositionem loci, quâ & memoria & imaginatio alligatur, attinet: Nota, eam variis modis fieri, vt ex iis, quæ de meditatione mysteriorum (eadem enim ratio est) dicta, constare potest. Mysteria, quæ respon-

ſpondent ſeptem Horis, ſunt: pro Matutino & Laudibus, geſta in horto vſque ad domum Caiphæ; Prima, nox in domo Caiphæ, & prima condemnatio; Tertia, flagellatio, & coronatio; Sexta, condemnatio, & baiulatio crucis; Nona, exaltatio in crucem; Veſperis, depoſitio; Completorio, ſepultura. Hæc autem ante eas breuiter, iam antè meditata; (neque enim tunc meditandum eſt, ſed quaſi in contemplatione, ac Dei præſentia orandum) recolantur; & Chriſto Domino præſenti, cum variis affectibus, compunctionis, contritionis, gratiarum actionis, admirationis, compaſſionis, gaudij, ſpei, amoris, recitentur. Non enim applicari omnia poſſunt, ſed recitari Domino IESV præſenti, qui cum ſancta Catharina Senenſi etiam Horas aliquando recitare dignatus eſt. Hoc verò ſpectat ad tertiam intentionem. Huc pertinet, quòd aliqui coram Deo, cum aliquo Sanctorum ex choris recitant Horas, aut etiam pſalmos, ſuumque affectum & vocem cõiungunt. Hi numerari decem poſſunt. B. Virgo enim vnum per ſe facit; Secundum, Angeli; Tertium, Patriarchæ; Quartum, Prophetæ; Quintum, Apoſtoli; Sextum, Euangeliſtæ; Septimum, Martyres; Octauum, Pontifices & Confeſſores; Nonum, Sacerdotes & Leuitæ; Decimum, Virgines & viduæ. Alij ex caritate per ſeptem Horas, pro ſeptem ſtatibus Eccleſię orant. hi ſunt: Primus, Prælati & Clerus; Secundus, Principes; Tertius, Religioſi; Quartus, Doctores; Quintus, ſæculares, cælibes, coniugati; Sextus pueri & infantes; Septimus defuncti, vt Deus omnium miſereatur, omnium pericula auertere dignetur. Alij ſic diuidunt, vt orent Primò, pro Eccleſia vniuerſa; Secundò, pro Superioribus; Tertiò, pro ſubditis, aut commendatis; Quartò, pro benefactoribus; Quintò, pro aduerſariis; Sextò, pro conuerſione infidelium ad fidem; & peccatorum, ad pœnitentiam; Septimò, pro defunctis: & hoc, quaſi coram Chriſto crucifixo; cuius corpus, eſt Eccleſia; in cuius capite, Superiores; dextera, ſubditos; ſiniſtra, benefactores; in corde, aduerſarios; in dextro pede, peccatores; in ſiniſtro, defunctos locant. Atque ita ſalutantur etiã membra Chriſti Domini. Alij pro ſe ſeptem virtutes, capitalibus peccatis contrarias, per ſeptem Horas petunt. Poterit etiam quis capita illa meditationis, ſuprà poſita, applicare, & imagines libro inſerere, iiſque ſe excitare.

Thomæ Camp. de diſc. clauſt. c. u.

Verùm quò anima magis ad vnum tendit Deum, vtilius eſt, & oratio ea ſublimior, quâ aliqui, quaſi in vnitiua ſeſe exercent; & Sanctiſſimæ Trinitati, ac tribus perſonis eiuſdem, ſingulos pſalmos offerunt; ſecundæ tamen perſonæ, cùm geminas habeat naturas, geminos etiam pſalmos. Huc ſpectat, Primò Horas ſingulas

gulas in gratiarum actionem Deo offerre, pro septem beneficiis præcipuis: Matutinum, pro creatione; Laudes, redemptione; Primam, vocatione; Tertiam, iustificatione; Sextam, conseruatione; Nonam, glorificatione; Vesperas, & Completorium, pro Ven. Eucharistiæ institutione. Secundò, perfectiones diuinarum laudum, per Horas diuidere: vt in Matutino & Laudibus, potentia; Prima, sapientia; Tertia, bonitas; Sexta, iustitia; Nona, prouidentia; Vesperis, amor; Completorio, liberalitas extollatur. Tertiò, considerare præsentem Deum, per essentiam, præsentiam & potentiam; Primò, in inferno; Secundò, in terra; Tertiò, aqua; Quartò, hominibus; Quintò, nobis ipsis; Sextò, aëre; Septimò, igne; Octauò, cælo; Nonò, astris; Decimò, Angelis & Beatis.

Hos modos paucis, vt breuior sim, vniuersim suggero, vt vnum ex superioribus conflatum. Hoc verò est: Primò, conscientiâ excusâ cum contritione, in præsentia Dei tui te constitue; Secundò, insuper finge, si libet, Christum Dominum mysterium aliquod coram te gerere, cui sic præsenti aut Horam, aut psalmum recita; Tertiò, gratiam ab eo breuissimè, ad orandum pete oratiunculâ sequenti: *Credo, ô Maiestas infinita, te in corde meo, & vbiq; præsentem, & in te spero, & confido petita N. obtinere. Omnia tibi committo; & diligo te ex toto corde meo & desiderio: pro innumeris beneficijs tuis, & peccatis meis quæ detestor; & quia dignissimus es, offero hoc sacrificium, vltimum fortè, coram curia tua, & cum omni creatura tua. Da mihi gratiam ad hoc vocato, & suscipe me in vnione meritorum filij tui, & omnia mea, & hoc quoque propositum. Amen.* Quartò, recita *Pater*, & septem intentiones, septem petitionibus renoua. per B. Virginē, dicendo *Aue Maria*, gratiam pete, teque offer; & deinde ad *Gloria Patri*, &c. gratias age, & intentionem rectam exerce. Initio verò alterius Psalmi, mente dicito: *Ex te, & in te, & pro te sunt omnia.* Pro presentia Dei, & amoris actu, si lubet, & affectus suggerit, adde mente epitheton ad vocem *Deus*; in aliis attende ad verba Psalmorum. Mysteria autem Psalmis attributa, habe. Dominica, recita coram Domino, Primò, lauante pedes; Secundò, Sanctissimam Eucharistiam instituente; Tertiò, orante in horto; Quartò, in agonia posito; Quintò, capto; Sextò, accusato apud Annam; Septimò, apud Caipham; Octauò, illuso ibidem; Nonò, accusato apud Pilatum; Decimò, spreto ab Herode; Vndecimò, Barabbæ posthabito; Duodecimò, flagellato; Decimotertiò, coronato; Decimoquartò, populo ostenso; Decimoquintò, crucem amplexanti; Decimosextò, eā baiulanti; Decimoseptimò, crucifixo; Decimooctauò, eleuato in crucem. Feriato die, Primò, orante in horto; Secundò, accusato

apud

apud Annam; Tertiò, apud Caipham; Quartò, *illuſo*; Quintò, accuſato apud Pilatum; Sextò, ab Herode ſpreto; Septimò, Barabbæ poſtpoſito; Octauò, flagellato; Nonò, coronato; Decimò, populo propoſito; Vndecimò, baiulante crucem; Duodecimò, crucifixo. Feſtis diebus, Primò, orante in horto; Secundò, accuſato apud Annam; Tertiò, apud Caipham; Quartò, apud Pilatum; Quintò, illuſo ab Herode; Sextò, flagellato; Septimò, coronato, Octauò, baiulante crucem; Nonò, crucifixo. Ad Primam, Primũ Pſalmum recita Chriſto apparenti Matri; Secundum, Magdalenæ; & Tertium, tribus Mariis. hanc priuſquam incipias, actiones diei percurre, & in confeſſione contritionem excita. Secundò, ante *Pretioſa*, Sanctorum memoriam recole. Ad *Deus in adiutorium*, à Deo Patre potentiam, a Filio ſapientiam, à Spiritu ſancto voluntatem pete faciendi præcepta illius. Ad orationem, actiones omnes offer. Ad Tertiam, Primũ, Petro apparenti, Secundũ, in Emaus; Tertium, omnibus ſe oſtendenti. Ad Sextam, Primum, Thomæ; Secundũ, piſcantibus; Tertiũ, in Thabor ſe manifeſtanti. Ad Nonam, Primum, in menſa; Secundum, in monte oliuarũ; Tertium, B. Paulo. Ad Veſperas, Primum, nato; Secundum, circumciſo; Tertium, apparenti Magis; Quartum, præſentato; Quintum, fugienti in Ægyptum; Sextum, *Magnificat*, inuento in templo. Ad Completorium, diſpone te quaſi ad mortem per confeſſionem, & contritionem. Primum pſalmum recita, vt in lecto mortis; Secundum, vt in articulo; Tertium, vt in via ad iudicium; Quartum, vt ingreſſus in cælum, eoque aſpira, & ex illo affectu dic: *Nunc dimittis, &c.*

Oratio poſt horas.

Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo, ô Rex regum potentiſsime, ſapientiſsime, optime; & errores & euagationes ignoſcat clementia tua: & ſuſcipe eam in vnione omnium orationum Christi Domini, & Sanctorum in cælo & in terra; ex omni affectu triumphantis & militantis Eccleſiæ, ad gloriam tuam, & laudem B. Virginis, & Sanctorum omnium, & eorum, quos hodie colendos ſuſcepi, ad memoriam paſsionis, gratiarum actionem, pro omnibus beneficijs tuis, ad ſalutem omniũ qui ſe mihi commendarunt, in ſatisfactionem pro peccatis, & gratia tua impetranda, & hac virtute N. & concede, vt ſicut ſem- Pſal. 140.

per laus tua est in ore nostro, ita etiam in opere te prædicemus, modestiâ, zelo, deuotione, resignatione, obedientiâ & patientiâ nostrâ, vt omnes te ament & glorificent, Amen.

Leo X. concessit recitanti post officium sequentem orationem, remissionem omnium negligentiarum admissarum in recitatione officii:

Sacrosanctæ ac indiuiduæ Trinitati, crucifixi IESV *Christi Domini nostri humanitati, & beatißimæ & gloriosißimæ Virginis Mariæ fæcunditati & integritati, ac omnium Sanctorum Sanctarumq; vniuersitati, sit sempiterna laus, honor, virtus & gloria, ab omni creatura, nobisq; remißio omnium peccatorum, nunc & semper, & per infinita sæcula sæculorum. Amen.*

Beata viscera Mariæ Virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium: & beata vbera, quæ lactauerunt Christum Dominum. Pater noster. Aue Maria. Diuinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen. Suscipe clementißime Deus, &c.

SECTIO III.

Exercitium de officio Concionatoris.

PRÆLVDIVM I. Constitue te coram Domino, & maiestatem illius intuere.

PRÆLVDIVM II. Pete, vt, sicut labia Isaiæ Prophetæ, ita etiam tua mundet calculo ignito amoris sui.

PVNCTVM I. Considera, concionatorem Apostolorum atque Episcoporum munus obire (qui non baptizare, sed euangelizare se missos dicebant) imò Angeli, qui filios Israël cum Moyse, per desertum dixit. Vnusquisque vestrûm, in quantum sufficit, quantum gratiam supernæ aspirationis accepit, si à prauitate proximum reuocat; si exhortari ad benè operãdum curat; si æternum regnum, vel supplicium denuntiat; cùm sanctæ deuotionis verba impendit, profectò Angelus est. Vide igitur an Angelica vita,

1. Cor. 1.

Gregor.

vita, tua sit; an cum Moyse, cum Apostolis, cum Vincentijs, Xauerijs, contemplatione & oratione cum Deo sis coniunctus; an virtutibus, ad exemplum ornatus. Dic enim, quo pacto amore virtutis humilitatis & caritatis accẽdes alios, si ipse eo non ardeas? Qui sibi nequam, cui bonus erit? Quomodo fidelis dispensator multiformis gratiæ Dei qui eam negligit? Quomodo tepidus illuminare per noctem poterit, esse fermentum bonum, & columna in templo Dei? Quomodo instrumentum atque organum fieri gratiæ ac gloriæ Dei?

PVNCTVM III. Considera, concionatorem, legatione fungi pro Deo; vt populos rebelles conciliet; quid si eiusmodi legatus pacis à Rege missus, belli incẽtor foret? negotium Regis agere iussus, suum ageret, gloriam quæreret suam? si, cùm conuertere ad Deum animas deberet, auerteret manu, ore simulatè aduocaret? si, cùm quęrere deberet sponsam Domino suo, ipse exemplo eam corrumperet? si, cùm pascere verbo, ipse vanitatis vento eius famem accenderet? nónne magni criminis reus foret? Concionator id agit, qui benè dicit, agit verò malè. Docere, ait Gregor. & non facere, non solùm nihil lucri (Nota) sed etiam damni plurimum cõfert. Grandis enim condemnatio est, componenti quidem sermonem suum, at opere negligenti. Immò Aristoteles ait, ab his, qui non perinde viuunt, vt loquuntur, tolli & interimi veritatem. Seneca verò, Nullos, inquit, peiùs mereri de omnibus mortalibus iudico; quàm qui Philosophiam, velut aliquod venale artificium didicerunt: qui aliter viuunt, quàm viuendum esse præcipiunt. Exempla enim inutilis disciplinæ circumferunt. Hi enim duplici modo animas perdunt. Primò, quia alios magis idoneos, ambitione suâ pulpitis excludunt. Secundò, quia exemplo retrahunt à Deo, quem verbo sequendum denuntiant: laudant humilitatem, obedientiam, resignationem, caritatem vt vtilem, facilem, iucundam; sed factis contrarium,

Greg. hom. lib 10. Moral. c. 1.

longeque potentiùs testantur. Litteram habent, & non spiritum: littera autem occidit, spiritus viuificat. Prædicatio eorum in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis; non in ostensione spiritus & virtutis. Si applaudentium multitudinem habent, quasi regnum adepti, ait Chrysost. exiliunt gaudio; si autem silentio sermo eorum claudatur, maior illis ex silentio, quàm ex gehenna mœror. Obserua autem vocationem Dei ad hoc munus, & missionem præcedere debere, qui alios quidem dat Prophetas, alios Apostolos, alios doctores; & mittit, dicente Apostolo, Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Quòd si missi non fuerint, exprobrabit illud eis Dominus: Non misi eos, neque præcepi, neque locutus sum ad eos, & ipsi currebant; non vocabam eos, & ipsi respondebant. Signum autem vocationis est, non ambitione propriâ, sed Superiorum voluntate hoc munus suscipere, fructum facere, animas conuertere, & in se humilitatem experiri ac caritatem. Neque enim in maleuolam animam introibit sapientia; neq; Satanas Satanam eijcit, superbiam superbus, auaritiam cupidus. Et, vt Gregorius, inflammare auditores suos nequeunt verba, quæ frigido corpore proferuntur.

1.Cor.2. *Chrysost. homil.30.* *Ephes.4.* *Ierem.23.*

PVNCTVM III. Considera Christum IESVM exemplar concionatorum, quomodo, & quando ad conciones processerit: post baptismum, & ad annum vsque trigesimum in humilibus exercitatus, post ieiunium atque orationem quadraginta dierum. Cœpit enim IESVS facere, & docere. Humilitas autem maximè necessaria est, ne fiat quod Gregor. deflet: Ossa ieiuniis atterimus, & mente turgemus; corpus despectis vestibus tegimus, & elatione cordis purpuram superamus; iacemus in cinere, & excelsa suscipimus; doctores humilitatis, duces superbiæ; ouinâ facie, lupinos dentes abscondimus. Considera Secundò, quàm seuerum erit eorum iudicium in die nouissimo, qui tot, perperam viuentes, protulerunt sententias

Actor.1.

contra

contra ſe, & toties ex ore ſuo iudicabuntur, quoties alios ad humilitatem & caritatem hortati fuerint. Propter quod, ait Apoſtolus, inexcuſabilis es, ô homo omnis qui iudicas: in quo enim iudicas alterum, teipſum condemnas. Quare, inquiet, Dominus enarraſti iuſtitias meas, & aſſumpſiſti teſtamentum meum per os tuum: tu verò oderas diſciplinam, & cum adulteris portionem tuam ponebas? Hos enim adulterare verbum Dei dicit Apoſtolus, quia, vt Gregor. non Deo filios gignere, ſed ſuam ſcientiam deſiderant oſtentare; plurima cum Phariſæis onera aliis imponunt, quæ digito nolunt attingere. Conſidera Tertiò, quantam gloriam verus verbi Dei prædicator conſecuturus ſit, iuxta illa Matth. 5. Qui fecerit, & docuerit, magnus vocabitur in regno cælorum: fulgebit certè vt ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.

Rom. 1. *Pſal 49.* *2 Cor. 2.* *Greg l. 8. Moral. c. 25.* *Daniel. 3.*

Oratio ante concionem.

DOmine Deus, in cuius manu ſunt omnes fines terræ, in cuius conſpectu totus mundus, quaſi gutta roris antelucani; priuſquam me formares in vtero, noſti me. Sed, ah! priuſquam exirem de vtero, plurimis peccatis ſpreui infinitam Maieſtatem tuam. Quis igitur ſum ego, vt enarrem iuſtitias tuas, cuius os & polluta ſunt labia; cuius peccatis plures in infernum deturbari potuerunt; qui vniuerſum orbem, quod B. Catharina Senenſis de ſe, ſanctiſsima, inquam, virgo fatebatur, meâ malitiâ potui, velut peſtis, inficere. Quomodo aſſumam teſtamentum tuum per os meum? Quis ſum ego canis mortuus, vt reſpicias ad me, & loquaris mihi? Audio te per ſeruum tuum loquentem: Feci ego cælum & terram; eâ conditionis facultate te dono, vt terram facias cælum: accendi ego luminaria; accende & tu clariora illis: namque potes his, qui in errore ſunt, lumen veritatis accendere. maius iſtud beneficium eſt, quàm ſolem intueri. hominem facere non vales; at

 iuſtum

iustum gratumq́, mihi potes efficere: ego substantiam feci; tu exorna propositum: vide quàm te diligam, qui maiora tibi faciendi potestatem tribuo. Video, Domine, sed, vt nouit diuina bonitas tua, nescio loqui; & scio certissimè, quòd nihil possim sine te, nullum verbum proferre, quia puer sum ego, & miser, & miserabilis absque te: & verè sine te peccator grauissimus, pestis certissima futurus, vt non sit, vnde me extollam. sine te enim verè nihil possumus; & nemo potest venire ad te, etiamsi omnia adhibeantur, nisi gratia tua traxerit illum. Mitte ergo, Domine, manum tuam, & tange labia mea, vt auferatur iniquitas mea; tange os meum, & pone verba tua, sicut gladium acutum, in eo. Sis tu, Domine, in

Ierem. 1. *ore meo; doce me quid loquar, vt euellam, destruam, disperdam, dissipem, ædificem & plantem, non asperè aut superbè, sed in visceribus caritatis & amoris. Ecce bone pastor, IESV dulcissime, mittis me ante faciem tuam, ad oues, quæ perierunt, domus Israël: concede mihi gratiam, coram populo isto, vt eundo fructum adferam, & fructus maneat, & semen centuplum afferat in virtute tua. Pater sancte, sanctifica nos in nomine dilecti Filij tui, vt simus vnum, sicut & vos. Sanctifica nos in veritate, quia pro nobis Dominus IESVS sanctificauit semetipsum, vt simus & ipsi sanctificati in veritate. Zelus honoris tui comedat me, vt te conculcantes, vel eò properantes amouere studeam; caroq́; sanguine redemptas sponsas, tuosq́; filios de hostium captiuitate educam in brachio tuo, qui sceleribus meis eos perdere, & exemplo potui & conuersatione. Ecce video stantes in crepidine abyssi, & audio te, Domine, vocantem, vt succurram. hoc sitis, Domine IESV: pro hoc mortuus es, & ego eo fine vocatus. Da mihi Domine, in ijs tuum sanguinem intueri, tuam imaginem, non autem accipere personam hominum, sed te, dulcissime Redemptor mi; te, qui vbique es, cui fieri scio, quod vni ex minimis factum fuerit. Da mihi gloriam tuam spectare, non meam quærere. Absit, vt ego videri velim, vel laudari, & esse Luciferi mancipium, à curia cælesti, & ab ipsis hominibus in die iudicij cōdemnandus. Propter te igitur, & tuam solius gloriam, quia ita placitum est tibi per obedientiam iubere, clementissime, amantissime, misericordissime, hoc aggredior, in con-*

conspectu tuo: adiuua me protector meus, & tu beatißima Virgo Maria, refugium meum, & vos Angeli Custodes, & sancti loci Patroni quotquot adestis, date veniam mihi peccatori enarranti iustitias Domini mei; benedicite mihi, & vestris orationibus succurrite. Amen. Aue Maria. Veni Creator. Benedictionem pete à Domino, & B. Virgine. *Nos cum prole pia*, &c. *Angeli sancti Dei*, &c.

Oratio post concionem.

M*Agnificat anima mea Dominum. Tua enim, bone* IESV, *manus fecit omnia : neque enim verbum possumus sine te, neque sufficientes sumus aliquid ex nobis facere, tamquam ex nobis, sed sufficientia nostra à te est. In quo ergo infelix gloriabor? Dixi, fateor; sed si non habueris opera, dixit mihi seruus tuus Chrysost. non tantùm loquens non profuisti, sed & potiùs læsisti. meliùs est tacere. Quare? quoniam opus mihi reddis impoßibile. cogito namque, quòd si tu tanta differens non efficis, multò magis ego veniâ dignus. In quo ergo gloriabor infelix homo? an quòd homuncioni placeam, quod incertißimum est; & tibi, ac curiæ tuæ & omnibus Sanctis displiceam in æternum, & mercedem perdiderim sempiternam? Tibi gloria, Deus meus; tibi gratias ago, Domine, qui dignatus es me vti ad ministerium tuum, indignißimo seruo tuo, ore superbo, & impuris labijs, ad annuntiandum in populo veritatem tuam. Ecce enim hoc,* N. *& illud* N. *feci: vide defectus commissos, neque zelo tuo vnico satis me moueri sentio, neque huic ministerio dignè me paraui. O quot sententias in tremendo iudicio recitandas, hîc contra me tuli! Etenim aliud facio, aliud dico, sepulchrum dealbatum. Impono grauia onera alijs, quæ digito nolo attingere. Hypocrita, trabem in meo oculo negligens, in alieno festucam eruere nitor : & quam alijs viam ostendo, ipse miser negligo. Quomodo ergo poterit, Domine, arbor hæc mala bonos fructus facere, non nisi per te, qui radix es, qui me portas, qui iußisti vt facerem? Obsecro te, ne propter*

Lucæ 1.

Chryſ. homil. 38. ad pop.

pter me affligatur, aut impediatur in bono populus iste: sed errata mea emendet bonitas tua. si autem per eos stat, nec audiunt me,
Matth. 10. *scio quia non est seruus maior Domino suo, neque discipulus maior illo qui misit illum: si te persecuti, dæmoniacum vocarunt;*
Matth. 3. *quid querar ego? potens es tamen, Domine, de lapidibus his suscitare filios Abrahæ. Benedic igitur, Domine, & da benignitatem, vt terra afferat fructum suum; & suscipe obsequium meum manibus & meritis B. Virginis, & omnium Sanctorum, maximè Angelorum Custodum huius loci, & Patronorum; & in vnione prædicationis & passionis, & laborum Christi IESV: & à tentatione me libera protector meus, cui me totum, vsque ad extremam sanguinis guttam consecro & deuoueo, licet indignus nimis tuâ Maiestate.*

Oratio breuior ante concionem.

DIgnus es, Domine, accipere omnem gloriam & honorem. vtinam omnes ad te creatorem suum conuertam! Eia, Domine, en infiniti pereunt, tuo sanguine & laboribus empti; & nemo potest venire ad te, nisi tu traxeris eum: quid ergo pollutis labijs & corde præstare potero sine te? da mihi gratiam ad hoc, ad quod vocasti; & adsint mihi Angeli tui, vt ad tuam vnius gloriam fiant vniuersa.

Oratio breuior post concionem.

Lucæ 1. *MAgnificat anima mea Dominum. Tuum est, ô Deus, à quo omnis sufficientia nostra. Ignosce imperfectionibus meis, ne conuertendis obsint, & repetas eos de manu mea. Benedic, Domine, vt terra hæc afferat fructum suum, & vos Angeli sancti Dei intercedite pro nobis. Amen.*

Praxis

Praxis ritè concionandi.

PRima. Numquam ambi locum, pulpitum, aut cathedram, sed humillimè admitte; minùs frequentes opta; ex humilitate, aliis maiores cede, quòd alios te meliores æstimes, ac proinde Dei instrumenta aptiora. Vehementissimè autem abhorret Dei seruus impedire, quo minùs gloria Dei per alium promoueatur.

Secunda. Nullam vmquam concionem habere, quin priùs ipse imbiberis affectum erga illam virtutem, quam aliis commendatam esse desideras. maximè zelum exacue, & caritatem excita erga proximum & humilitatem: vt dicere possis cum Apostolo, Testis mihi est Deus, quomodo cupiam vos omnes in visceribus Iesv Christi. *2. Cor. 9.*

Tertia. Pœnitentijs atque mortificatione Dei gratiam, ante concionem implora: grauissimam enim rem tractas, salutem plurimarum animarum, quam oratione multâ & lachrymis à Domino impetrare debes, non dictione tuâ. stulto itaque labore consumeris, si multum dictioni, parum orationi tribuas. Hinc videmus concionatores multos aliquando annos multos studere & concionari fructu paruo; qui si spiritum orationis haberent, magnum facerent. Qui, vt Gregorius, afferre soliti, quæ auditorum corda ad rependendas laudes excitent, non autem ad lachrymas accendant. *Greg. l. 8. Moral c. 26.* Munus suum vt præstet, ait Augustinus, magis pietate orationum opus est, quàm oratoris facultate. *Aug. l. 4. de doct. Christ. c. 5.* Gregorius verò imitandum Christum Dominum proponit, qui nocte orabat, per diem docebat, vt quieti contemplantes sorbeant, quod occupati erga proximos, loquentes refundant apposité: *Greg. lib. 6. Moral. c. 17.* ipsi enim haurire assiduè debent de fontibus Saluatoris, quod in pectora auditorum transfundant. Accedit, frustra concionatorem dicere, nisi Spiritus sanctus cor præparet, & in te loquatur, & ad illud. Proponere quidem potest, sed non aptè, neque quod expedit, nisi per gratiam illius, qui omnium corda videt, & omnium corda habet in manu sua. Ad hoc statas habeat preces; quotannis, vt minimùm semel, in secessu, exercitiis vacet. Denique semper oret, & non deficiat; & maiorem sciat curam in oratione, quàm in præparatione ponendam. Etenim dicit Chrysostomus: Cùm video quempiam non amantem orationis studium, neque huius rei feruidâ vehementique curâ teneri; continuò mihi palam est, eum nihil *Chrysost l. 1. de orando Deo.*

egregiæ dotis in anima possidere. Rursum: vbi quem conspexero insatiabiliter adhærentem cultui diuino, idque in summis damnis numerantem, si non continenter orauerit; coniecto talem omnis virtutis esse meditatorem, ac Dei amicum. D. Bernardus septem requirit quasi gradus ad suggestum: Primus est, contritio; Secundus, deuotio; Tertius, pœnitentiæ labor; Quartus, pietatis opus; Quintus, orationis studium; Sextus, contemplationis otium; Septimus, plenitudo dilectionis.

Serm. 18. in Cant.

Quarta. Primò, oratione præmissâ, & intentione innouatâ, materiam diligenter conquire, & distribue scopo seu intentione destinata, ac deinde de illa meditationem institue. Obserua, eo pacto vtilem fore concionem, si formam meditandi suprà positam secutus, ex aliquo loco stimulum petieris ad excitandos auditorum animos: certum enim est, si in præsentia Dei, & compositione loci factâ dixeris, ad Deum sæpè etiam inter dicendum oculos & animum attuleris, efficaciter te dicturum. Præparatione igitur præmissâ, cùm tempus instat, ad orationem confuge: & Primò, considera Dei Maiestatem, & intentionem rectam. Secundò, peccata tua, & ineptitudinem tuam, & te humilia sub omni creatura, omnes te æstima meliores; tibique prorsus diffide, Deoque confide. Habet, inquit Gregorius, doctrina arrogantiam, vt humiliter nequeat inferre quod docet; in verbis enim eorum proditur, quod cùm docent, quasi in quodam sibi videntur sanctitatis culmine residere. Tertiò, considera miserias hominum, & peccata plurima, & numerum innumerum propè pereuntium, & dolores ac labores Christi IESV, & zelum excita. Conscensurus suggestum, iterum te humilia; Secundò, intentionem ardenter renoua, dicendo: *Munda cor meum, ac labia mea*, &c. Tertiò, inuoca omnes Angelos præsentes auditorum. Inter dicendum, Dei præsentiam, quo ad potes, habe; ad eum sæpè animos attolle. Numquam concionem deseras, quin efficias, vt auditores aliqua proponant, & ipse pro iis, quasi Deo offeras; qui vnus est & perpetuus fructus concionis, sicut eleëmosyna, & oratio. Verbi gratiâ, dixisti de caritate inimicorum, offer Deo aliquos actus virtutis illius ex parte auditorij, quia legatione fungeris pro eo, obiectiones dilue coram Domino, per apostrophem, vel aliter. Post concionem, gratias age Deo, eique totum tribue, & roga, vt dignetur benedicere opera manuum tuarum. Diligenter autem vita plausum, eiusque locum, & tempus. Ad omnem laudem cogita, *Non ego, sed gratia Dei mecum*; vel similem aliquam sententiam. Certè qui se laudat, ferè ex ignorantia Deo detrahit, & quasi

Gregor. l. 3. Moral. c. 12.

1. Cor. 15.

quasi calamo tribuit, quod scriptori debetur. Secundò, ad vituperia, si caussam nō dederis, gaude: illud enim certum signū est profectus tui, & alieni. Numquam de tuis loquere. Tota Christianæ sapientiæ disciplina, non in abundantia verbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, sed in vera & voluntaria humilitate, consistit. Superbum enim Deus & homines despiciunt. Huc pertinet, gratulationes non admittere, quoad licet. Tertiò, paupertatem sic colas, vt particularia non admittas: Gratis accepistis, gratis date, ait Dominus: & sic libertatem serua Christianam, & contentus esto paucis, paucisque indigebis, viuesque nulli obnoxius, & omnibus carus. Nescio enim, ait Hieronymus, quomodo etiam ipse qui deprecatur vt tribuat, cùm acceperis, viliorem te iudicat, & mirum in modum, si eum rogantem contempseris, plus te posteà veneratur. Et sic faciendo omnino, plus opere, quàm verbo; tacendo, quàm loquendo proficies; sicut plus confert virtutis, quàm doctrinæ opinio. latronem de iustitia dicentem spernimus: ita quemuis ea patrantem, vel appetentem, quæ vitanda proclamat. conuiuia, spectacula, sæcularia negotia, per se patet quàm sint vitanda.

Matth. 10.

Hieron. epist. 2. ad Nepot.

Videre complura poteris in instructione R. P. Francisci Borgiæ; item in Oratore R.P. Caroli Regij.

IACVLATORIÆ.

Seruus, qui scit voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit multis. Lucæ 12.

Ego non quæro gloriam meam, sed eius qui misit me. Ioan. 8.

Si ego gloriam meam quæro, gloria mea nihil est. Ibidem.

In verbo tuo Domine laxabo rete. Lucæ 5.

Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tamquam ex virtute quam administrat Deus. 1. Petri 4.

Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Psalm 113.

Et si tentatio surrepat:

Vade retro Satana. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Matth. 4.

SE-

SECTIO IV.

Exercitium de sancto Pœnitentiæ Sacramento.

PRÆLVDIVM I. Considera te coram Deo, vt vndique miserum & leprosum.

PRÆLVDIVM II. Gratiam pete, vt hoc Sacramentum non sit tibi in perniciem, quod institutum est omnibus ad salutem.

PVNCTVM I. Considera Deum, sapientissimum & optimum, cùm haberet infinitas vias, quibus sibi reconciliare hominem posset, delegisse hoc medium, tamquam conuenientissimum & suauissimum. Quid enim facilius, quàm reum fatendo, non vni, sed alicui ex innumeris propè sacerdotibus potestatem habenti, absolutionem impetrare? Quid autem magis conueniens, quàm vt peccator, qui cor, linguam ac manus à Deo auertit, contritione, confessione & satisfactione se ad Deum conuertat? Gratias age Deo Patri, qui omne iudicium filio suo vnigenito dedit; & Deo Filio, quòd illud Sacramentum instituerit; Spiritui sancto, quòd tantâ benignitate grauissima scelera confitenti condonet. Considera Secundò, quis in republica crimen condonet læsæ Maiestatis? ipse Princeps. & quanta sit Christi benignitas, qui potestatem à Patre acceptam cum hominibus communicarit. & rursum quanta dignitas, quòd ad illam potestatem vocatus sis à Deo, dicente per Episcopum: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Considera Tertiò, relapsis & naufragis post baptismum hanc secundam tabulam, & arcam alteram in diluuio peccatorum superesse: & vide, precor, quantopere curandum tibi

Ioan. 5.

Ioan. 20.

tibi ſit, ne auertas quemquam ab illa; vt idoneus ſis, vt porrigas illam, & viam aperias: Primò, integritate vitæ; Secundò, doctrinâ; Tertiò, induſtriâ.

PVNCTVM II. Conſidera, tres eſſe partes Pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confeſſionem & ſatisfactionem: quodque hiſce iuuare neminem rectè poteris, niſi ipſe verè contrito corde, & ſincerè confitearis; (in multis enim offendimus omnes) atque pœnitentiæ operibus deditus ſis. Non enim vſus eſt Deus ſuperbis, auaris, luxurioſis; ſed humilibus, pauperibus & caſtis diſcipulis, vt humilitatem, paupertatem ac caſtitatem doceret. Noluit enim dici ſeruis ſuis: Medice cura teipſum. Secundò, quanta eſſet infidelitas aut malitia illius, qui à Rege miſſus, vt amiciſſimo pharmacum, etiam regio ſanguine paratum ex infinito amore deferret, illud in venenum verteret? Hoc verò fit, quoties hoc Sacramentum perperam adminiſtratur; negligentiâque, aut etiam aliquando malitiâ Confeſſarij, aut in integritate illius, aut contritione aliquid deficit. Tertiò, vide quàm miſerum ſit, medicum animarum, dum alium curare vult, & ad vitam reuocare, ſe perimere, etiam malâ vitâ ſuâ alijs ad mortem ducatum præbere. Quartò, ſicut qui in ciuitate puteum vnicum veneno inficit, grauiſſimi criminis reus eſt; ſic qui Pœnitentiæ Sacramentum, aut aſperitate videri facit horridum, aut prauitate ſuâ inficit, grauiſſimè peccat. Hic enim fons eſt & balneum factum ex ſanguine Agni immaculati, qui dilexit nos, & lauit à peccatis noſtris. Hic eſt, de quo ſcriptum: Fons patens domui Dauid, & omnibus habitantibus Ieruſalem, in ablutionem peccatorum & menſtruatæ. Et exiſtimo, talem vix vmquam ſeriò conuerti ad Dominum, qui tabulas pœnitentiæ excuſſit è naufragorum manibus; qui panem famelicis è manibus eripuit; qui paruulis & ſimplicibus tantum poſuit offendiculum.

Luca 4.

Apoc. 1.

Zachar. 13.

PVNCTVM III. Cõſidera Primò, quomodo Confeſſarius

rius præterea in hoc Sacramento offendat. Primò, si indoctus sit, & cæcus cæco ducatum præstare velit, ita vt ambo in foueam cadant. O quantam Deo sui reddent rationem, qui studia negligunt, & medicinam animarum profitentur, cùm illi vix studeãt! An illi vellent tali corporis medico vti, in extremo discrimine mortalis vitæ? Idem de exercitatione & industria dicendum, quam omnes conquirere oportet. Secundò, si vitâ non verè sanctâ, neque circumspectus sit, maximè in verbis & oculis. Quomodo enim mundabit, qui sordidus ipse est? ad sanctitatem & perfectionem præibit, quam ipse nescit, & non amat? Vnde Gregor. Nazianzen. Mundari priùs oportet, & sic alios mundare; sapientem priùs fieri, & sic alios facere sapientes; lumen fieri, & sic alios illuminare; ad Deum accedere, & sic alios ad Deum inducere; sanctificari, & ita sanctificare. Ideò faciem mulieris non intuea-
Abacuc 1. ris, quia, vt dicit Abacuc, facies eius, ventus vrens. Tertiò, considera, te sustinere Christi personam. Non itaque
Deut. 16. consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Non accipias personam, nec munera; quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Iudicis enim partibus fungeris, ac medici. Et verò, Domine IESV, nónne pauperes, præ alijs, iuuare voluisti?
Iacob. 2. nónne elegisti pauperes in hoc mundo? Nónne dixisti,
Luca 4. Spiritus Domini super me, propter quod euangelizare pauperibus misit me? Nónne hoc signum aduentus tui,
Matth. 11. & tuorum: Cæci vident, claudi ambulant, pauperes eu-
Deut. 1. angelizantur? Dixisti per Moysem, in iudicio de re quauis, Ita audietis paruum ac magnum; nõ accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. Sanè, qui pauperes negligit, Christum negligit, & despicit. Nónne enim & ipsum negligeret, si inter pauperes compareret, vti contigit D. Gregorio? videtur facere, vt chirurgi & medici corporis, qui lucrum spectãt, non animas; aut quemadmodum is qui Regem nollet curare, eò quòd non se splen-

ſplendidè induiſſet. Animæ enim omnes regale ſacerdotium ſunt. Immò verò Chriſtus in pauperibus ſe offert, dicens: Quod vni ex his minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Quartò, conſidera, benignitatem, manſuetudinem & modeſtiam Chriſti induere te oportere, vt dicere poſſis eum eo, in perſona illius: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, qui mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris: iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Ideò Dominus roganti Petro, quoties condonaret, reſpondit: Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties, id eſt, innumeris vicibus. Et certè cùm Deus adeò clemens ſit, quid faciet vicarius eius, & reus ipſe & debitor plurimorum talentorum? & verò, præſtátne perire animam, & pretium ſanguinis Chriſti; an eam in Purgatorio detineri? ſi benignitate ad crebram confeſſionem adducitur, ſalua eſt; ſi parum ſatisfaciat Deo, ſalua eſt, ſed per ignem.

Matth. 11.

Matth. 18.

Oratio ante confeſſionem audiendam.

O Domine IESV *Chriſte, Pater amantiſſime, ſcio quantus ſis zelator animarum noſtrarum: ſunt enim omnes, & ſponſæ tuæ, & pretium ſanguinis tui. Tu pro ijs natus & circumciſus es, ſudaſti, fleuiſti; ligatus, flagellatus, damnatus, illuſus, opprobrium hominum factus, crucifixus, & mortuus es. Sciebas vtique Sapientia æterna, quanti eſſent tibi; videbas æterna mala, quibus damnandæ erant: quid igitur ego, ad hoc vocatus infinitâ miſeratione tuâ ad hanc vineam, facere debeo? Cupio igitur Domine, ſecundùm voluntatem tuam, eis me totum impendere. ſed, quia nihil mihi prodeſt, ſi vniuerſum mundum lucrer, & animæ patiar detrimentum: ecce proteſtor, quia non communico delictis eorum, ſed ex puro tui amore & zelo me applico: neque erit*

mihi

mihi acceptio personarum, sed animas & pauperes (quas tu, Domine, elegisti) præ alijs quæram. verumtamen, quia sine te nihil possum, & nemo potest venire ad te, nisi tu traxeris eum; trahe nos post te, & doce nos. solus enim qui per te audiuit à Patre, venit ad te, neque potest homo à se facere quidquam, nisi ei datum fuerit de cælo. Da ergo nobis spiritum & cor verè contritum & humiliatum; quia id despicere non potes. Doleo, Domine, quòd illi & ego te Patrem offenderimus benignissimum, qui me & eos tot bonis præuenisti, tot alia præparasti diligentibus te. Sed cuius erunt hæc, nisi miserearis nostri? Ecce omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in abyssum. Adiutor noster esto; ne despicias nos, opus manuum tuarum. O bonitas inexhausta, respice vulnera mea, & excita, quæso, sepultos in medijs serpentibus, somniantes in crepidine inferni. Quære errantes oues, IESV dulcissime: spiritum rectum innoua in cordibus nostris, collige reliquias populi tui. Suscipe, Pater sancte, illos in nomine dilecti filij, & da mihi, vt humiliter & amanter eos excipiam, vt tu me prodigum quotidie; & patienter feram, qui tam longanimiter nos exspectas, & tot mala toleras; neque tantùm iam, sed in futurum per me caueas illis, salutari pœnitentiâ, feruore ignis caritatis tuæ, & gratia tuâ ad gloriam diuinæ Maiestatis tuæ. Amen.

Praxis ad Pœnitentiæ Sacramentum rite administrandum.

PRima est, vitam integerrimam ducere; & numquam ad confessionale accedere, quin hæc tria faciat: Primò, saltem conteratur; si quid grauius sit, confiteatur de peccatis. quod Deus per Moysem indicat, statuens, vt ad tabernaculum labrum æneum faceret, in quo Sacerdotes abluerent manus suas & pedes, quando ingressuri erant tabernaculum. Secundò, gratiam postulare, & intentionem purissimam acuere satagat. Tertiò, naturam consideret ac dispositionem, vt medicus peritus consueuit. *Exod. 30.*

Secunda. Habere, vt decet medicum, in promptu malorum remedia, eaque inaurare: ita vt semper vinum & oleum in vulnera

nera infundatur, sed plus olei: cùm eâ mensurâ, quâ mensi fuerimus, remetietur nobis. Cauenda autem tria: Primum, ne numero quis gaudeat potiùs, quàm fructu. Secundùm, ne interrogatione, maximè in materia turpitudinis, laqueum tendat innocentibus. Certè graue iudicium subit, quisquis eiusmodi est. Tertium, ne personarum acceptor sit, sed omnibus paratus, vtque possit dicere cum Christo Domino: Inuentus sum à non quærentibus me, palàm apparui iis qui me non interrogabant. *Isaiæ 65.* Vltrò se maximè pauperibus & crebrò offerat.

Tertia. Videre in pœnitentiis imponendis, vt vtiles & faciles imponantur. Quales sunt varij modi orandi, vt habes cap. 9. l. 1. eleëmosynæ, cilicia, ieiunia, silentium, solitudo, lectio libri pij, examen conscientiæ aliquando faciendum, Sacri auditio, eleëmosyna certa, quoties in aliquod vitium pœnitens labetur, quam alicui fido (non expedit Sacerdoti) consignet; & supra omnia crebra confessio, & communio. Obserua autem, cùm disciplinis aut ciliciis aliquid aduertitur puritati Angelicæ contrarium, iis abstinendum. Manifestas dæmonis præstigias nouisse potest, qui aliquâ experientiâ valet. Pro orationibus autem obserua, vt eas imponas (quemadmodum & opera) quibus Indulgentias pœnitens promereri queat, ratione numismatum.

Quarta. Aduerte diligenter, magis solicitum esse oportere Confessarium de contritione, quàm vllâ aliâ re. Hic enim defectus, est fons recidiuæ. Hoc Beatus Franciscus Xauerius valdè cordi habebat; & vt semel confesso, vitæ normam daret perpetuam.

Quinta. Non tantùm curandum, vt absoluatur pœnitens, sed vt proficiat, vt induatur Dominum IESVM Christum, & vestes virtutum eius. Viuo ego, dicit Dominus, quia omnibus his, velut *Isaiæ 49.* ornamento, vestieris, & circumdabis tibi eos, quasi sponsa. Vestis præcipua est, caritatis, eaque nuptialis. *Matth. 20.*

Sexta Inter confitendum, sæpè humilia te, quòd deteriora fecisses, nisi Deus te seruasset. Secundò, eleua cor ad Deum, & conuerte te ad Sanctissimam Eucharistiam, si potes, & roga vt det tibi prudentiam, & virtutem: etiam ad hoc Angelum pœnitentis inuoca. Tertiò, zelum excita, dum dicit *Confiteor*, consideratâ Christi iniuriâ, & animæ periculo. dimitte autem illam, quemadmodum si illius vltima foret confessio, à qua salus eius dependeret vniuersa.

Iaculatoria, quâ quis ad singulos pœnitentes vti potest.

O Iesv, sola salus, sana, quæso, hanc animam per me in omne peccatum lapsuram sine te. En pretium sanguinis tui, sponsa tua, ab hoste vulnerata. Doce me, vt prudenter & humaniter cæcum & ægrum, pro tua vnius gloria, ad te adducam. Et tu, ô Angele sancte, adiuua me. Amen.

Aliæ.

Psalm. 98. *Confiteantur nomini tuo magno, quoniam terribile & sanctum est, & honor Regis iudicium diligit.*

Iob 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nónne tu qui solus es?*

Psalm. 144. *Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius.*

Psalm 24. *Deus noster, Deus saluos faciendi: propter hoc, legem dabit delinquentibus in via.*

Ibidem. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, requirentibus testamentum eius, & testimonia eius.*

Psalm. 84. *Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.*

Psalm. 85. *Respice in me, & miserere mei. Da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ.*

SECTIO V.

Exercitium de Studiis, & præcipua hominum occupatione.

PRÆLVDIVM I. COMPOSITIO LOCI est, statuere se coram Deo patre luminum, velut cæcum & inopem, &c.

SECVNDVM. Orare vt Dominus illuminare & accendere te dignetur.

PVNCTVM I. Considera Primò, quanta sit in homine ignorantia: quod in pueris, & plerisque mortalium patet. Socrates. Sed & sapientissimus Socrates hoc magnum putabat, quòd

quòd ſciret ſe nihil ſcire: & vix quidquam in Philoſophia, etſi maximè obuium, plenè cognoſcitur, & multò plura ignoramus quàm ſcimus. quod ſi quis, vti debet, credit, ſe vilipendet, alios libenter audiet, non interpellabit; Dei gratiæ, ſi quid perceperit, animo & ore tribuet. Conſidera Secundò, in ſcientijs, artibus & opibus velut viliſſimis rebus, Dominum Ethnicis principatum dediſſe, adeò vt nullus ad eos iã accedat: omnes verò eos cum pleriſque doctiſſimis damnatos, vt fidem etiam facere fortè Salomon ſapientiſſimus, eheu! poteſt. ex quo vanitatem ſcientiæ agnoſce. Tertiò, Deum cum ſimplicibus ſermocinari, & contemptibilia mundi ſemper ſolere eligere; ſcribas & ſapientes ſæculi ferè proieciſſe: & modo mulierculis familiariùs (vt B. Tereſæ dixit) vti quàm doctis, ob ſuperbiam illorum. quid ergo habet ſapiens vnde glorietur? Quartò, omnia creata eſſe ad Dei gloriam, & ſalutem noſtram conſequendam; vtque ex cognitione creaturarum, ad Creatoris perueniremus cognitionem & amorem. Deteſtare igitur ſtudium, quo à Deo receditur, à vera ſapientia, & inſaniam iſtam, quâ, vt ſcientia vana habeatur, caritas deſtruitur; vt lumen tenue habeatur, ſol excluditur Chriſtus IESVS ab animis noſtris.

PVNCTVM II. Attende cur iam in ſcientia prouectiores, ſæpè, eheu! arrogantiores ſibi plus tribui velint, difficiliùs regantur, priuilegia vindicent: in diſputando alacres, in regulari vita remiſſi: & videbis primam cauſſam eſſe ſuperbiam, & ambitionem tacitam. Sed attendite miſeri: ſi linguis hominum loquamini & Angelorum, caritatem autem non habeatis, nihil vobis prodeſt. Et videte Secundò, quid proſit homini, ſi vniuerſum mundum non dico ſciat, ſed lucretur, & animæ ſuæ detrimentũ patiatur, ac ſe ignoret? Quod in morte optabitis viaticum? quod in iudicio? an ſcientiâ, quàm virtute magis vos ornatos, vbi plagis multis ſeruus ſciens voluntatem do-

1. Cor. 13.

Matth. 16.

mini vapulabit;& tanto grauiùs vapulabit, & damnabitur, quanto plus ſciuerit. Facite ergo murænulas primò aureas, bonæ vitæ vobis; deinde vermiculatas argento doctrinæ.

PVNCTVM III. Conſidera homines eiuſmodi vmbram, folia, & pictam pro vera ſapientia colligere: hinc tales dum intellectum implent ſcientiâ, gratiam & Deum tandem eijciunt, & vocationem ſæpè perdunt poſt orationes & vitam diſtractionibus plenam. Conſidera Secundò, inſaniam huius, qui de Deo & virtutibus bene diſſerit, vt contra ſe ſententiam pronuntiet mortis: alijs oſtendit iter, & ipſe deuiat: alios paſcit, & ipſe eſurit: lucet alijs, & ipſe in tenebris eſt. Triſtatur, ſi de nugis, vel etiam virtute diſſerendo alteri cedat; ſi virtute cedat, non curat; dum pecunias alteri numerat, ipſe pauper ſolo ſono recreatur. hinc clamoribus omnia complet, quibus, & impatientiæ ſignis dum ſtudet, vt pòſt aliquando, ſi viuat, homines ad Deum trahat, iam illos ab eo, vti & à doctrina ſua (cùm ex patientia viri cognoſcatur de doctrina eius) auertit; neque quiſquam hortanti, vt bene faciat, credat, niſi ille ſibi fidem habeat, & ipſemet intelligat (ſecundùm Pſalmiſtam) vt bene agat. Conſidera Tertiò, talem vti furem gloriam Dei ſibi tribuere; & ſicut iniuſtè eam acquirit, etiam veriſimile, quòd ea ſic vtetur.

COLLOQVIVM.

Meditatio poſterior de ſtudio Chriſtianè inſtituendo.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera illum neglectum ſpiritus oriri ex nimio affectu in ſtudia; quòd putent ſe per ea poſtea Primò, gloriam Dei; & Secundò, ſalutem proximi promoturos, & quod ad ea plurimùm iuuat, auctoritatem

tem ſe comparaturos. Et ad primum errorem, conſidera beatitudinem noſtram hîc, & in cælo in Dei contemplatione conſiſtere, etiam Philoſophorum iudicio. Quàm ergo ſtultum, velle variarum rerum imagines cõtemplari, & ſic ſtudere, vt Dei imaginẽ recipere, & ei inhærere, & beatus eſſe nõ poſſis. Deinde attende Spiritum Dei numquam ſibi contrarium. Cùm ergo eos qui virtute & doctrinâ maximè claruerunt, vt D. Bonauenturam, & S. Thomam, & plurimos alios docuerit, vt ſcirent plus eſſe ab oratione, quàm ſtudio, luminis & ſapientiæ exſpectandum; certè qui Spiritu Dei agitur, idem ſentiet. Conſidera Secundò, numquam Spiritum Dei eſſe inordinatum. Tertiò, eum qui priuato ſtudio ex affectu nimio rapitur, vanitate aut delectatione trahi, pluſquam oportet; neque veriſimiliter poſteà malè partis bene vſurum. Quartò, ſtudia omnia & opera ad orationem perfectam, vt ſcopum dirigi; ergo cauendum ne huic officiant. Quintò, Religionem non ſcholam litterarum eſſe, ſed maximè, & ferè vnius virtutis. Sextò, quòd ea ob quę Religioſi aptiores ſtudijs habentur à P. Plato, ſint oratio, & puritas animi: itaque primò hæc quærenda. Septimò, eum qui tanto affectu & impetu tanto tempore in propriam laudem, vel ex ſui amore in ſtudia fertur, ægerrimè poſſe poſtea habitu iam contracto, Dei purè gloriam quærere, vel ſalutem proximi curare: quia qui à Deo remotior, id eſt cauſsâ primâ, eo minùs operari poteſt; cùm Deus trahere debeat: imò talis verè furari videtur, vt dein holocauſtum faciat. Quòd ſi ſpectes auctoritatem, pietas & virtus ad pietatem & virtutem commendandam magis tribuunt: Deuſq; humilibus dat os & ſapientiam, cui omnes aduerſarij reſiſtere nequeunt, qui ſi intus non trahat, fruſtra vox exteriùs ſonat. Poſtremò, non eſt inter Chriſtianos tam ſcientiæ, quàm bonæ voluntatis defectus; immò & Ethnicorum facilis ferè conuerſio, niſi vitio alicui affecti ſint: atque ita virtute magis, quàm

ſcientiâ conuertendi: & vide in vtra excellas, & magis excellere ſtudeas.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quis ex omnibus in omnem æternitatem doctior ſit futurus; nónne qui humilior? meliùs enim ille omnia in lumine videbit. itaque ſic dirigenda ſtudia, vt virtus non patiatur detrimentum. Ad hoc imprimis intentio recta habenda, & quidem ſuper omnia in ſtudijs, cùm potiſſima parte vitæ noſtræ tractentur. & ſicut nemo prudens pergere incipit, niſi ſit in via; ita nemo ſtudere debet, niſi amore Dei & proximi ſe ſentiat, id eſt puriſſimâ intentione, impelli. Secundò, puritas & tranquillitas animi quærenda; vt velut purum ſpeculum, radios plenæ lucis meliùs percipiat: nam perturbatio oculos obfuſcat, &c. Conſidera Secundò, ſigna, quibus cognoſcere poſſis, an purâ intentione feraris ad ſtudia: ea ſunt, ſi non intempeſtiuè, non nimis feruidè, ſed deuotè ea aggrediaris; nullā orationem omittas, nullam regulam negligas; immò ſi inter ſtudendum ſæpè ad lumen æternum, fontem ſapientiæ præſentem confugias: Deum, Angelum & Sanctos inuoces, & conſulas; ad Deum à creatis aſcendas. Tertiò, ſi poſt ſtudia oratio & colloquia de Deo ſapiant; ſi, quando Dei gloriam, & propriam ſalutem per hæc cognita promouere poſſis, attēdas, Deo gratias agas; humiliter de te loquaris; Deo totum tribuas: non te de ingenio, facilitate & plauſu iactes. Conſidera Tertiò, eum qui contrà facit, & non impellitur ſolâ voluntate Dei ad ſtudendum; Primò, præuaricari ei voluntati, & ſtudere vt illi aduerſetur: hic enim poſtea ſcientiâ aduerſus Deum inflatur, & velut gladio ſuo ſe iugulat & interficit. Secundò, operam perdere, & ſcopum: cùm Deus tunc non miſericorditer, etſi naturaliter concurrat, & talem tendendo ad Deum, auerti ab eo, & viliſſimæ rei cognitionem numquam perfectam, Deo, eiuſq; cognitioni & amori præponere.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quantâ diligentiâ homo

homo Religiosus studere debeat. Primò, ex parte Dei, qui id postulat. Secundò, ex parte proximorum, qui eum alunt, vt se doceat, & præluceat factis & verbo. Tertiò, ex parte Ordinis: ne alioqui otiosus panem pauperum edat. Quartò, quia tantam commoditatem habet. Quintò, quia in Religionem ad hoc vocatus, vt bonitatem & disciplinam & scientiam discat. Sextò, quia plurimùm ad Dei gloriam promouendam pius ac doctus præstat, quia felicitas humana aliquo modo in scientia consistit. Pretiosior enim est sapientia cunctis opibus; & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Ideoque Cyrillus ait, Semper oportet addiscere, & in extremis horis, fundum sapientiæ inuestigare. Considera Secundò, vnde contingat id non fieri. Primò, quia dum vnum agere deberet, ad futura, quæ destinat animo, se stolidè (cùm ea fortè numquam sit consecuturus) præparat, contra Dei voluntatem; & sic numquam perfectè alicuius rei scientiam consequitur. Secundò, quia velox ad loquendum, curiosus, vagus, solitudinis non amans; sed in familiaritates & recreationes pronus, parum de scientiæ veræ magno thesauro augendo, est sollicitus. Denique otiatur, vt puer; & cùm tot pro gloria, & vili nummo Iurisconsulti, litterati in Vniuersitatibus, & sæpè totos propè dies & noctes absumant cum voluptate (quam P. Platus propriam in Religiosis, & eximiam voluptatem commendat) ipse miser hanc non percipit; sed ad recreationes anhelat. Statue igitur exemplo eorum, & omnium mercatorum, scientiæ secundùm Deum vacare, & videre per illam, quàm suauis sit Dominus.

Prouerb. 3.

ORATIO.

Eccli 36. *O Sapientia æterna, ô lux quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, te quæro, te desidero; respice in me, & ostende mihi lucem miserationum tuarum.* Ecce enim in *tenebris sumus, & difficilè æstimamus, quæ in terra sunt; & quæ* Sap. 9. *in prospectu sunt, inuenimus cum labore; quæ autem in cælis sunt, quis inuestigabit?* Nemo, Domine, nisi cui tu dederis, vt nouerit se, *& nouerit te: nisi simplex & rectus, quocum est sermocinatio tua. Vtinam igitur sim cum multis seruis tuis potiùs sapienter indoctus, quàm cum sæculi filiis insipienter doctus! qui dicunt se esse sapientes, & stulti facti sunt; qui existimant se scire aliquid, non tamẽ cognoscunt, quomodo oporteat eos scire. Quid ergo glo-* Rom. 1. *riari poterit sapiens in astutia ac sapientia sua, nisi nouerit te; in quo cognoscet humilis & modestus sæpè in æternum eo plura, quo pauciora hîc intellexerit? Sed quanta vanitas hîc etiam nobis illudit! scire cupiunt, & te ac se ignorant: disputant de humilitate, caritate, patientia, & acerrimè pro iis digladiantur, & factis fortiùs oppugnant: sententias suas tuentur & tuas, ac præcepta tua despiciunt: damnant alios ignorantiæ, & se malitiæ. Quid prodest, quæso, si vniuersum mundum nouerint, & lucrentur, si cras, vel perendie inde grauiùs damnentur? Nónne omnis scientia ad virtutem accommodanda est? cur igitur nunc sæpè seruit ad contentionem, ad æmulationem? quæ de sursum est* Iacob. 1. *sapientia, primùm quidem pudica est, modesta, suadibilis, bonis consentiens; & qui per eam sapiens, ostendit ex bona conuersatione operationem suam, in mansuetudine sapientiæ. Quòd si, ait Apostolus tuus, zelum animarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris; nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem. Non potest enim spiritus tuus dulcis & humilis, ô bone* IESV, *spiritus veritatis, simul esse cum spiritu vanitatis: neque* Sap. 1. *in maleuolam animam introibis, ô Sapientia æterna. Bonitatem* Psal. 118. *itaque & disciplinam & scientiam doce me. Ostende mihi viam, quâ ad te ambulem: quia hoc tantùm scire cupio, te Dominum*

minum meum, IESVM crucifixum. Tolle à me Deus meus scientiam, quâ infler; da mihi sapientiam, quâ mitis sim & humilis corde; vt non pigeat me, sicubi hæsito, quærere; nec pudeat, sicubi erro, discere. Da disputare de veritate, & factis ei non contradicere; concupiscere sapientiam, & iustitiam conseruare, & caritatem proximi, & tuam. Amen.

Praxis studendi.

PRima est, initio studiorum gratiam Dei inuocare, & intentionem renouare. Secunda, inter studendum sæpè, maximè in dubiis, cor ad Deum eleuare. Tertia, vt humilitate contra vanitatem scientiæ se muniat, sæpè alios consulere. Quarta, pauca legere, & bene intelligere, & euoluere auctorem (Fastidientis enim, ait Seneca, stomachi est, multa degustare) eiusque gnomas, velut gemmas colligere, & memoriæ commendare: tantum enim quisque scit, quantum memoriâ tenet. Quinta, post studium gratias Deo agere, & videre, quis vsus esse possit eorum, quæ didicit, Deoque offerre, &, vt ait S. Bonauentura de iisdem quasi in orationem redactis (vt in psalmis factum videmus) cum Deo colloqui; vesperi autē aptè distributa omnia memoriæ commendare. Exemplum habes in Confessionibus S. Augustini lib. 2. c. 12. Sexta, interponere aliquando studiis lectionem librorum piorum ac simpliciorum, vti in more habuit D. Thomas.

Oratio ante studia.

O Aeterna Sapientia, lumen mentis, loquere, quia audit seruus tuus, & paratum cor eius: inflamma illud; obscura explica. Propter te enim, & tecum, & coram te cupio legere, quæ tua Maiestas inspirauit, & dedit: & quæ agnouero, facere ad gloriam tuam, & salutem animarum; non vt doctus sim, vel habear, sed vt te amem. Quid enim scire & sciri in iudicio proderit. Suscipe hoc opus, in vnione omnium operum tuorum, Deus cordis mei, & omnia. Deo Patri memoriam, Filio intellectum, Spiritui sancto voluntatem offer, † faciendo signum crucis.

Oratio post studium.

Scio, Domine, hanc esse voluntatem tuam N. & gratias ago. Da mihi gratiam, vt faciam illam: neque enim aliter possum. sed eâ fretus propono N. scienti enim, & non facienti, peccatum est illi. O vtinam his omnibus N. vtar ad gloriam tuam! Amen.

Secunda. Quòd si docendum tibi est: postquam benè paratus es, ingressurus scholam, Deum supplex roga, & intentionem renoua, ac statue captare occasionem pietatem insinuandi; eaque inter docendum vtere. Cùm autem discipuli, quorum affectum tibi conciliare debes, plurimùm etiam præceptori debeant, & tribuere, si boni, soliti sint; vide, vt auctoritate & scientiâ vtaris, ad eos magis in spiritu iuuandos, quos Dei obsequio iudicas esse vtiliores. Plures industrias vnctio docebit.

Oratio, antequam ad scholam docturus eas.

O potentissime IESV, *qui me ab æterno dilexisti, & de me ordinasti optimè, pro tua sapientia & bonitate: ecce mittis me vt doceam, eamq; scio esse voluntatem tuam & licet ob malitiam meam destruere, quàm ædificare magis paratus sim velut pestis; tamen quia iubes, ad tuam solius gloriam hoc aggredior, & offero hunc laborem in vnione doctrinæ tuæ in præsentia tua, & has animas, seminarium Ecclesiæ tuæ, sponsas & filios tuos; fac vt zelo honoris tui ductus, rationis reddendæ memor, vt oportet, eas instruam, pietateq; semper informem. Et vos Angeli sancti adeste, vt exemplo præeam, N. defectus hos vitem, hac vltima forsan horâ, & viscera caritatis impetrate, per Christum Dominum nostrum.*

Postquam docuisti, lauda Dominum, roga vt semini det incrementum, & Angelis id commenda. *Laudate Dominum omnes gentes, &c.*

ORATIO.

Gratias ago tibi, IESV *Sapientia æterna, cui hæc per me operari placuit. Da, Domine, incrementum; ignosce defectus illos meos N. & suscipe in vnione actionum tuarum, ad gloriam tuam. Et vos Angeli sancti, irrigate semen, fouete, vt fructum afferam, & fructus maneat; & Dominus noster glorificetur, & ametur, & delectetur in operibus manuum mearum. Amen.*

Ter-

Tertia. Quòd si disputandum, præparatione præmissâ atque oratione, cogita te velut in theatro stare, & ab omnibus iudicandum, sed maximè à Deo primò de vita, deinde de doctrina. Secundò, cogita, vtrum præstet, alios contentione auertere, an caritate deuincere! Tertiò, numquam censeas, arguas alios, aut interpelles. Hæc aut arrogantis, aut impudentis, aut fatui signa habentur, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

IACVLATORIÆ.

Confiteor tibi, Domine cæli & terra, quia abscondisti tua à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Matth. 11.

Ecce timor Domini, ipsa est sapientia; & recedere à malo, intelligentia. Prou. 3.

Mitte sapientiam de cælis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret. Sap. 9.

Nonne stultam fecit Deus sapientiam mundi huius? 1. Cor. 1.

EPILOGVS OPERIS
ET
ORATIO AD B. VIRGINEM MARIAM.

EMensus sum, ô stella maris, Beatissima Mater, hanc triplicem Viam, non meis viribus; sed tuo vnius post Deum præsidio. te prælucente quasi ad portum appuli, sed stylo, non vitâ; non facti spatio, sed voto ac desiderio. Hoc verò ne inane sit, ne, cùm alijs prædicauero, ac viam ostendero, ipse reprobus efficiar, obsecro te, vt efficiat per te Christus IESVS, *via vitæ, & veritas, & vita: non solùm autem in me, sed in omnibus qui hæc legerint, & oculos ad te suos exules filij Euæ leuarint. Et verò quò eos leuare, quò se possunt conuertere tempestate iactati nisi ad te, quæ es portus omnium in te sperantium? quò luctantes cum contrarijs tentationum ventis in nocte tristitiæ, nisi ad te, quæ es stella matutina, & aurora consurgens? quò peregrini & aduenæ, nisi ad te, ô ianua cæli? vt per te in terram promissionis, in patriam, ad quam vocati sumus, cælestem perueniant, & hauriant salutem à Domino. Accipe, precor, hæc vota mea, & omnium qui ad te suspirant, accipe quod Dominus hîc per me operari dignatus est: tibi enim ea accepta fero atque offero, vt per* viam *istam & veritatem quotquot ambulamus, perueniamus ad* vitam æternam, IESVM *Christum filium tuum. Amen.*

FINIS.

ELENCHVS.

Eorum quæ tribus hisce libris continentur.

LIBER PRIMVS.

CA-

CAPVT V.

CAPVT VI.

CAPVT VII.

CAPVT VIII.

CAPVT IX.

LIBER SECVNDVS.

Pra-

Pra-

tandi

CAPVT XXXIII.

CAPVT XXXIV.

CAPVT XXXV.

CAPVT XXXVI.

CAPVT XXXVII.

CAPVT XXXVIII.

CAPVT XXXIX.

CAPVT XL.

CAPVT XLI.

CAPVT XLII.

LIBER TERTIVS.

CAPVT IV.

CAPVT V.

CAPVT VI.

CAPVT VII.

CAPVT VIII.

CAPVT XIV.

CAPVT XV.

CAPVT XVI.

CAPVT XVII.

CAPVT XVIII.

CAPVT XIX.

CAPVT XX.

CAPVT XXI.

CAPVT XXII.

TRI-

SE-

ERRATA SIC LECTOR CORRIGAT.

Pag.4. v.9. *se excitari sentiat* : leg. *te excitari sentias*.
pag.81. in margine *Luc.6.Eccli.*17. leg.*Luc.*17.*Eccli.6*.
pag.89. v.4. à fine *decies* add. *millies*.
pag.144. v.vlt. *amicis* leg. *inimicis*.
pag.167. v.vlt. *Psal.*19. leg.91.
pag.229. in margine *Psal.*8. leg. *Iob* 7.
pag.233. in margine *Matth.*12. leg. *Ioan.*4.
pag.283 in margine *Coloss.*3. leg. *Phil.*2.
ibid. in margine *Luc.*16. leg. *Matth* 6.
pag.284. in margine *Luc.*11. leg *Matth.6*.
pag.395. v.7. à fine *haber;e* leg. *habere;*
pag.478. v.8. à fine *Filio*, add. *& Spiritu sancto.*
pag.601. v.6. à fine *consilium*, add. *nisi*.
ibid. v. vlt. *omnibus* add. *diebus*.

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

FERDINANDVS, diuina fauente clementia, electus Rom. Imperator, ſemper Auguſtus diplomate ſuo ſanxit, ne quis librum cui nomen VIA VITÆ ÆTERNÆ, *auctore R.P. Antonio Sucquet, Soc.* IESV *ſacerdote*, per totum Romanũ Imperium, aut regna ac prouincias Imperio ſubiectas præter Typographi, quem ad hoc ipſe deligere voluerit, voluntatem, intra decennium imprimat, vel imprimi curet. Qui ſecùs faxit, præter exemplarium confiſcationem, decem marcharum auri puri fiſco Cæſareo inferendarum pœna multabitur, vti latiùs patet in litteris datis Viennæ, die VI. Martij, anno M.DC.XX.

Signat

FERDINANDVS.

Ad mandatum S. Cæſar. Maieſtatis proprium

Vt. I. L. Von Vlm.

R. Queſtenberg.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA, Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Brabantię, &c. Sereniſſimi Belgarum Principes, diplomate ſuo ſanxerunt, ne quis librum cui titulus VIA VITÆ ÆTERNÆ, *à R.P. Antonio Sucquet, Soc.* IESV, *in Prouincia Flandro-Belgica Prouinciali compoſitum*, præter eiuſdem voluntatem vllo modo in Belgio intra decennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſum in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalemve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & alia graui pœna multabitur, vt latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XIII. Decembris, anno M.DC.XIX.

Signat

Steenhuyſe.

